

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Soc. 2398 e. 3
N.S. 17-18

HANDLINGAR

RÖRANDE

SKANDINAVIENS

HISTORIA.

TJUGONDESJUNDE DELEN.

S T O C K H O L M.

Hörbergska Boktryckeriet, 1845.

På eget förlag.

NYA
HANDLINGAR
RÖRANDE
SKANDINAVIENS
HISTORIA.

SJUTTONDE DELEN.

STOCKHOLM.
Hörbergska Boktryckeriet, 1845.
På eget förlag.

***Kongl. Samfundet för utgifvande
af Handskrifter rörande Skandi-
naviens Historia.***

BESKYDDARE:

HANS MAJ: T KONUNGEN.

ORDFÖRANDE för året:

Hans Excellence, Herr Friherre A. F. IHRE.

LEDAMÖTER:

Herr Frih. CARL GUSTAF VON BRINKMAN, f. d. Envoyé E. O. och Ministre plenipot., Kammarherre. En af de Aderton i Svenska Akademien. Kommendör af K. N. O. m. st. K.

Herr PETER ADAM WALLMARK, f. d. Kongl. Bibliotekarie, Kansli-Råd, Riddare af K. N. O.

Herr Frih. CARL GUSTAF D'ALBEDYHLL, f. d. Öfver-Ceremoniemästare. Kommend. af K. N. O. m. st. K.

Herr LEONHARD FREDRIK RÄÄF, Kammarjunkare. Riddare af K. N. O.

**Herr Frih. DAVID VON SCHULZENHEIM, President i
K. Bergs-Collegium, f. d. Stats-Råd, Sekrete-
rare vid K. M:ts Orden. Kommend. af K. N. O.
m. st. K.**

**Hans Excellence, Herr Grefve GUSTAF TROLLE BONDE,
En af Rikets Herrar, Öfverste Kammarjunkare.
Kommendör af K. N. O. m. st. K.**

**Herr JOHAN HENRIK SCHRÖDER, Th. Dr., Professor i Lär-
domshistorien och Archæologien samt Biblio-
thekarie vid Universitetet i Upsala. Riddare
af K. N. O.**

**Herr ERIK GUSTAF GEIJER, Professor i Historien
vid Universitetet i Upsala. En af de Aderton
i Svenska Akademien. Kommendör af K. N. O.**

**Hans Excellence, Herr Grefve MATHIAS ROSENBLAD,
Juris Doctor, f. d. Justitie-Statsminister. Ridd.
och Kommendör af K. M:ts Orden samt Or-
dens Kansler, Ridd. af K. Carl XIII:s O.**

**Hans Excellence, Herr Grefve CARL DE GEER,
En af Rikets Herrar, Öfverste Kammarjun-
kare. Ridd. och Kommendör af K. M:ts Or-
den samt Ordens Vice Kansler.**

**Herr LARS OLOF FÄGERSTEN, Kammar-Råd. Ridd.
af K. N. O.**

Hans Excellence, Herr SEVERIN LÖVENSKJOLD, Ståthållare i Konungariket Norrige. Riddare och Kommendör af K. M:ts Orden.

Herr AUGUST VON HARTMANSDORFF, President i K. Kammar-Rätten. Kommendör af K. N. O. m. st. K.

Herr ANDERS FRYXELL, Th. D:r, Professor, Kontrakts-Prost och Kyrkoherde i Sunne. En af de Aderton i Svenska Akademien. Ledamot af K. N. O.

Herr JOHAN PETER LEFRÉN, General-Lieutenant, t. f. President i K. Krigs-Collegium, Chef för H. M. Konungens Stab och för Ingenieur-Corpsen. Kommendör af K. Sv. O. m. st. K.

Herr FRANS MICHAEL FRANZÉN, Th. D:r, Biskop i Hernösands Stift, En af de Aderton i Svenska Akademien. Kommendör af K. N. O. m. st. K.

Herr HANS JÄRTA, f. d. Landshöfding, En af de Aderton i Svenska Akademien. Kommendör af K. N. O. m. st. K.

Herr Frih. BERNHARD VON BESKOW, Hofmarskalk, En af de Aderton i Svenska Akademien och Akademiens ständ. Sekreterare. Under-Kans-

ler i surviv. vid Kongl. M:ts Orden, Kom-
mendör af K. N. O. m. st. K.

Herr ANDERS MAGNUS STRINNHOLM, En af de Aderton i Svenska Akademien. Ridd. af K. N. O.

Hans Excellence, Herr Frih. GUSTAF NILS ALG-
STJERNELD, f. d. Stats-Minister för Utrikes
Ärenderna. Ridd. och Kommend. af K. M:ts O.

Herr BERNHARD EMANUEL ROSENBLAD, Kammarherre,
Commerce-Råd. Ridd. af K. N. O.

Herr BROR EMIL HILDEBRAND, Riks-Antiqvarie och
Garde des Médailles, K. Witterh. Hist. och
Antiqv. Akademiens Ledamot och ständ. Se-
kreterare. Ridd. af K. N. O. *Samfundets*
Sekreterare.

Herr Frih. JAKOB BERZELIUS, M. D:r, Professor,
Kongl. Wetenskaps-Akademiens Ledamot och
ständ. Sekreterare, En af de Aderton i Sven-
ska Akademien. Kommendör af K. W. O.
m. st. K. Ridd. af K. N. O.

Herr NILS JOHAN EKDAHL, Kyrkoherde i Adolf
Fredriks Församling i Stockholm.

Herr PÉHR ERIK BERGFALK, Professor i Ekonomi-
ska Lagfarenheten vid Universitetet i Upsala.

**Herr JOHAN HAQVIN WALLMAN, Lektor i Historien
vid Linköpings Gymnasium, Prost och Kyr-
koherde i Slaka.**

**Herr CHRISTOFER ISAK HEURLIN, Th. D:r, f. d. Stats-
Råd. Öfver-Hof-Predikant. Ordens-Biskop i
Surviv. Kommendör af K. N. O. m. St. K.**

**Herr HENRIK REUTERDAHL, Th. D:r, Domprost och
Förste Theol. Professor vid Universitetet i
Lund.**

**Hans Excellence, Herr Frih. ALBREKT ELOF IHRE,
Stats-Minister för Utrikes Ärenderna. Kom-
mendör af K. N. O. m. St. K.**

**Herr CARL EMANUEL AURIVILLIUS, Lektor i Romer-
ska Litteraturen vid Gefle Gymnasium.**

**Herr CARL FREDRIK AF WINGÅRD, Th. D:r, Svea
Rikes Ärkebiskop, Pro-Kansler för Universi-
tetet i Upsala, En af de Aderton i Svenska
Akademien. Andelig Ledamot af K. M:ts O.**

**Herr ARVID AUGUST AFZELIUS, Kongl. Hofpredikant,
Prost och Kyrkoherde i Enköping. Ledamot
af K. N. O.**

**Hans Excellence, Herr Grefve GUSTAF CARL FRE-
DRIK LÖWENHJELM, En af Rikets Herrar, Gene-**

ral, Öfverste Kammarjunkare, Envoyé Extraord. och Ministre Plenipot. vid Kongl. Franska Hofvet. Ridd. och Kommendör af K. M:ts Orden, Ridd. af K. S. O. m. St. K. 2:dra Kl.

Herr SAMUEL GRUBBE, f. d. Stats-Råd. En af de Aderton i Svenska Akademien, Riddare af K. N. O.

Hans Excellence, Herr FREDRIK DUE, Norsk Stats-Minister. Kommendör af K. N. O. m. St. K.

Herr CARL JOHAN SCHLYTER, Jur. D:r, Professor i Laghistorien vid Universitetet i Lund.

Herr ADOLF IWAR ARWIDSSON, Kongl. Bibliothekarie. Historiograf vid K. M:ts Orden.

Herr JOHAN ISAK HÄHL, Kyrkoherde i Rystad af Linköpings Stift.

Herr PERH ERIK LUDWIG THYSELIOUS, Lektor i Historien vid K. Krigs-Akademien.

Herr SVEN WILHELM GYNTHIER, Expeditions-Chef i K. Sjöförsvars-Departementets Kansli-Expedition, Amiralitets-Kammar-Råd. Riddare af K. N. O.

Herr CARL SANDBERG, Kamererare i K. Kammar-Archivet.

Herr CARL AXEL JUEL, Adjunkt i Ekonom. Lagfarenheten vid Universitetet i Upsala.

Herr Frih. CHRISTOFER RUTGER LUDVIG MANDERSTRÖM, Kammarherre, Kabinetts-Sekreterare. Archivarie vid K. M:ts Orden. Ridd. af K. N. O.

Herr Frih. CARL JEDVARD BONDE, Öfver-Ceremoni-mästare. Registrator vid K. M:ts Orden. Ridd. af K. N. O.

INLANDSKA KORRESPONDERANDE LEDAMÖTER.

Herr WILHELM FAXE, Th. D:r, Biskop i Lunds Stift, Pro-Kansler för Universitetet i Lund. Kommendör af K. N. O. m. St. K. Ridd. af K. Carl XIII:s O.

Herr JENS CHRISTIAN BERG, Justitiarie i Christiania Stifts Over-Ret. Ridd. af K. N. O.

Herr JAKOB NEUMAN, Th. D:r, Biskop i Bergens Stift. Kommendör af K. N. O. m. St. K.

Herr ANDREAS MÖRCH, Kyrkoherde i Hurum af Drammens Kontrakt.

Herr GEORG SVERDRUP, Professor, Bibliothekarie vid Universitetet i Christiania. Riddare af K. N. O.

**Herr ESAIAS TEGNÉR, Th. D:r, Biskop i Wexjö
Stift, En af de Aderton i Svenska Akademi-
en. Kommendör af K. N. O. m. St. K.**

**Herr JOHAN JAKOB HEDRÉN, Th. D:r, Biskop i Lin-
köpings Stift, Kommendör af K. N. O. m.
St. K.**

**Herr OLOF RUDOLF BELLANDER, Kongl. Hofpredi-
kant, Kontrakts-Prost och Kyrkoherde i Kö-
ping.**

**Herr ANDREAS CARLSSON AF KULLBERG, Th. D:r, Bi-
skop i Calmar Stift, En af de Aderton i Sven-
ska Akademien. Kommendör af K. N. O.
m. St. K.**

**Herr JAKOB GRÄBERG, f. d. Svensk och Norsk Kon-
sul, Kammarherre hos K. K. H. Storhertigen
af Toscana. Ridd. af K. N. O. och af K. W. O.**

**Herr PETER WIESELGREN, Th. D:r, Prost och Kyr-
koherde i Westerstad i Lunds Stift.**

**Herr JOHAN PETER CARLMARK, Domkyrko-Sysselman
i Skara, Lektor.**

**Herr JOHAN FREDRIK MUNKTELL, Th. D:r, Prost och
Kyrkoherde i Ihrsta af Westerås Stift.**

Herr MARTIN GUSTAFSSON, Consistorii-Notarie i Wis-

by, Prost och Kyrkoherde i Atlingbo. Ledamot af K. W. O.

Herr CARL JOHAN FANT, E. O. Vice Bibliothekarie vid Universitetet i Upsala.

Herr GABRIEL GULDBRAND, Prost och Kyrkoherde i Särestad af Skara Stift.

Herr CARL JAKOB AF NORDIN, Lektor i Historien vid Hernösands Gymnasium.

Herr GUSTAF AF NORDIN, Kammarherre, Envoyé. Extraord. och Minister plenipot. vid Kejsarl. Ryska Hofvet. Riddare af K. S. O.

Herr WILHELM FREDRIK PALMBLAD, Professor i Grekiska Literaturen vid Universitetet i Upsala. Ridd. af K. N. O.

Herr Grefve ANTON REINHOLD WRANGEL, Kammarherre, Minister-Resident i Hamburg. Ridd. af K. N. O.

Herr ABRAHAM CRONHOLM, Adjunkt i Historien vid Universitetet i Lund.

Herr CARL GUSTAF KRÖNINGSSVÄRD, Häradshöfding, f. d. Bergsfiskal i Fahlun.

Herr WILHELM FRIMAN KOREN CHRISTIE, f. d. Stifts-

Amtman i Bergen; Tull-Distrikt-Chef i Bergens distrikt. Kommendör af K. N. O. m. St. K.

Herr OLOF WINGQVIST, Eloqu. et Polit. Professor Skytteanus vid Universitetet i Upsala.

Herr JOHAN LIDÉN, Med. Dr., Kurhus-Läkare i Borgholm.

Herr JOHAN FORSÄNDER, Domkyrko-Sysselman, Lärare i Natural-Historien vid Wexiö Gymnasium.

Herr JOHAN ERNST RIETZ, Docens i Theoret. Filosofien vid Universitetet i Lund.

Herr ANDERS LIGNELL, Kontrakts-Prost och Kyrkoherde i Kila af Carlstads Stift.

UTLÄNDSKA LEDAMÖTER.

Herr CARL CHRISTIAN RAFFN, Etats-Råd, Sekreterare i det Kongl. Nordiske Oldskrift-Selskab i Köpenhamn. Kommendör af K. W. O., Ridd. af K. N. O.

Herr ERIK CHRISTIAN WERLAUFF, Conference-Råd, Öfver-Bibliothekarie vid Kongl. stora Bibliotheket i Köpenhamn, Professor. Riddare af K. N. O.

**Herr FINN MAGNUSEN, EtatsRåd, Archivarie i K.
Geheime Archivet i Köpenhamn.**

**Herr LAURITS ENGELSTROST, Conference-Råd, Profes-
sor i Historien och Geografien vid Univer-
sitetet i Köpenhamn.**

**Herr JANUS LAURITZ ANDREAS KOLDERUP - ROSEN-
WINGE, Etats Råd, Professor i Juridiken vid
Universitetet i Köpenhamn.**

**Herr J. M. LAPPENBERG, Stads-Archivarie i Ham-
burg.**

**Herr GEORG HEINRICH PERTZ, Öfver-Bibliothekarie
vid Kongl. Bibliotheket i Berlin.**

**Herr CARL BENGT HASE, Professor, Ledamot af K.
Franska Institutet.**

**Herr JOHAN ANTON LETRONNE, Föreståndare för K.
Bibliotheket i Paris, Ledamot af Franska In-
stitutet.**

**Herr JOHAN MARIA PARDESSUS, Ledamot af K. Fran-
ska Institutet.**

**Herr SEBASTIAN CIAMPI, f. d. Professor i Grekiska
Litteraturen i Florens.**

**Herr PEDER WILLEMORS BECKER, Kyrkoherde i
Kiöng på Seland.**

Herr HENRY ELLIS, Förste Bibliothekarie vid British Museum i London.

Herr JAMES INGRAM, Professor i Anglosachsiska språket vid Universitetet i Oxford.

Herr CHRISTIAN THOMSEN, Verkl. Etats Råd, Direktör vid Kongl. Danska Myntkabinettet, Direktör vid K. Målningssamlingen i Köpenhamn, Riddare af K. N. O.

Herr J. J. CHAMPOLLION FIGEAC, Conservateur vid Kongl. Bibliotheket i Paris. Ridd. af K. N. O.

Herr FREDRIK WILHELM PIPPING, Collegii Råd, Bibliothekarie och f. d. Professor i Litterär-Historia vid Universitetet i Helsingfors.

Herr WILHELM GABRIEL LAGUS, J. D:r. Professor i Juridiken vid Universitetet i Helsingfors.

Herr NILS MATHIAS PETERSEN, Professor i Nordiska språken vid Universitetet i Köpenhamn.

Herr JOHAN JAKOB NORDSTRÖM, J. D:r. Professor i Natur-Rätt- och Stats-Ekonomi vid Universitetet i Helsingfors.

AMANUENS.

Herr KNUT GEIJER, Ph. Mag. E. O. Amanuens i Kongl. Riks-Archivet.

**Handlingar, upplysande Sveriges inre för-
hållanden under Erik XIV:s Regering.**

I.

**Fragment af en Förordning, gifven vid Konung
Eriks afresa till England; Elfsborg den 1 September
1561 *).**

— — — — —
— — — — —
Jtem vm samme Kneckter som till wachten för-
ordnede äre, bliffue beslagne medh, ath the för-
peninger tilstädie någon ath drage aff landet, som
icke är retter i sin ärend., eller ath någon
vtförningh skeer, och ther tages skenckningar före,

*) Denna förordning är utgifven samma dag, som
Erik i sällskap med bröderna Magnus och Carl af-
seglade till England, för att fria till Dr. Elisabeth.
Som bekant blefvo de af en häftig storm anfallna
vid Skagen på norra Jutland, och måste redan dagen
derpå, eller den 2 September, återvända till Elfsborg.

dhå schall ther öffuer straffes, som för oräthradigheet emoth sin herre och Konungh.

Jtem man kan och bruke samme knechter till att sende in i Dannmark, och betenckie något som the kunne haffue till ärender, opå thet the måge håde see och höre, så mykit möieligit, huad ther haffs för hender, och wancker för rychte.

Jtem på Kongl. Mittz Slott och gårdar, schall man beslite sigh vm smucht huusgeradt, som är koppar, sengekläder, dukar, och allehonde linkläder, smucke feller och läderlakan, medh alt thet som fateburen tilhörer. Och epter Kongl. Mitt haffuer latidt medh bönder besittie en part aff the nys vptagne affuelsgårdar, så kunne the thå som wedh macht bliffue schole, holles thes båter, haffuer man och wäll tidh och tilfelle till att lage och pynthe vm sådant i Kongl. Mittz frâuare, mötte man förthenskuldh beflijthe sigh, att allestedz Kongl. Mittz Slooth och gårdar stode något well tilpyutet emoth högbete Kongl. Mitt när hans Kongl. Mitt (genom thens högzste gudz beskydd och beskärm) hit i landet igen wentendes warder.

Jtem vill Kongl. Mitt icke ath man schall bruke vdi the rum ther hans Kongl. Mitt, eller anseenlige personer schole wistes, vdi språng-

ninge drätter, och anneth sådant effter thet gamle sätt, vtan ath dher till motte köpes sadell, arnesk, eller något anneth, och huart rum bedrages medh een färge, kan och icke schade, ath somlige rum bliffue bedragne medh lärefft eller kläde, dher man icke anneth haffuer.

Item om någre fremmende legater eller sendebudh komme her in i landeth, schall man them well trachtere och förfordre till the orter som the kunne bliffue, så lenge Kongl. M:tt vm them och theris anuerffninger bliffue tilkenne gifwith. Ingen Hertugh Greffue eller frijherre schall städes på Kongl. M:ttz slott, medh mindre han haffuer Kongl. M:ttz befalningh dher opå.

Ingen Hertugh, Greffue eller Frijherre schall någon onanligh schatt haffue macht att på liggie, icke heller rese frijt egenom Kongl. M:ttz landh, och betunge hans Kongl. M:ttz vndersäter, vtan huad the förtäre, geffue ther före penningar, så framt the wele vnduike Kongl. M:ttz högste ogunst.

Ingen huarcken högre eller nidrigere standh, schall fördriste sigh ath gøre någon aff Kongl. M:ttz vndersäter någon oreth, wedh högste straff.

All köpenskap och köpmandzhandell, schall ware frijt och efterlatidt, när förbudne warer icke viföres, och måge köpstadzmen segle till huad orter, them lyster, vndentagendes Rijge och Narffuen.

Vdi thette år schole tesse efter:ne warer i synderheet ware förbudne.

Sölff	Kopper
Wiluarer	Spannemål
Hestar	Oxar och Kiöth.

Effter thet monge legenheete förfalle, huilkes vmbestender then nermest är, besth affueth, Huarföre schall och her medh Gubernatori ware tilkenne giffuit, ath ändogh han (såsom tilbörli- git är) som offtesth och altid, när lägenheterne thet foordre, geffue Kongl. M:tt vm alle saker til- kenne, och ther opå ödmiukeligen fordre till ath wete, högbe:te Kongl. M:ttz nådige wilie, huru om sådant bestelles schole, Schall doch likuell vdi med- ler tidh, ath han får dher opå ifrå högbe:te Kongl. M:tt swar igen, sådane saker icke platt neder- leggies, vtann ther till göres, huadh han kan tenckie Kongl. M:ttz gangn och beste ware, så- som han thet will och kann inför Gudh, högbe:te Kongl. M:tt och huar erligh man ansuare.

Opå alle wichtige handlinger, ther om Gu- bernator schriffuer till Kongl. M:tt och dher opå begärer hans Kongl. M:ttz nådige willie ath wethe, schall han först geffue sin meningh, rådslagh och beuogh ther vm tilkenne, såsom then ther besth aff sådane lägenheter weeth.

Item till besluteth, haffuer Kongl. Mitt vtloffuet, ath hans Kongl. Mitt medh thet förste, een ordentligere och fulkommeligere Instruction, till huar landzende förschicke will, schall dogh likeuell huar och een vdi medler tidh icke thes mindre beflite sigh, alt thet som her tilförende antechneeth är, opå thet troligste ath bestelle och effterkomme, Och schall ingen her aff tage then meningh ath han intit mere schall tage sigh före, eller sigh med befate, än som her i bookstaffuerne vttryckes, vthen hreller så förstået och hollet, ath alt thet som han kan tenckie at ware Kongl. Mitt och riket till gangn, nytte och gode, ware sigh her antecknet eller icke, thet schall hann medh högste flijth och förmögenheet fordre och forestelle, såsom huars och ens eedh och iuramenth förmelder, och såsom hann thet in för Gudh alzmechtigiste högbe:te Konunglige Mitt och huar erligh christen man tryggelighen will och kan stå till suars medh. Actum Elffzborgh i Septembris Anno etc. [15]61.

Likheten med den i Kongl. Riks-Archivet bland Acta Historica 1560—1568 förvarade samtida afskrift intygar

Knut Geijer.

II.

Fragment af en Skrifvelse från K. Erik XIV, rörande Sveriges styrelse, ifall han genom giftermål med Drottning Elisabeth blefve Konung i England *).

— — — — —
 — — — — —
 — — till thet fulkomligeste och troligeste loffwedt och tilsagt haffuer, att thette Rijche Swerige wårt käre fädernesland, skall icke ther medt komme vdi någon seruitut eller ägendom vnder Engeland, vthenn altijd, bliffue ett frit Konunge Rijche, lijke szom thett nu äbr och vdi högbeste wår käre her faders regementz tijdh warit haffuer, och medt sin ägenn regerendhe herre och Konungh bliffue förseedt, doch effter tijdzens lägenheett, och szå myckitt mest mögeligstt ware kann, och thesse effter:ne och förbetingede wilkor medtgiffue, Nemplighenn till thet förste, szå myckitt wår ägenn person belanger, att vm Gud haffuer thett szå vtförseedt, att wij till regeringen vdi Engelandh kommendes wardbe, dhå schole wij

*) Detta document är odateradt, men synes af innehållet vara skrifvet 1561. Det förvaras bland Erik XIV:s Acta Historica i Riks-Archivet; på baksidan står antecknad: "*Allehande owisse Concept i Konungh Erichs tidh vthgångne, läggies iblandh K. Erichs handlingar.*"

icke thess minre haffue åhug och wårdenn, om
 thette Rijche Swerighe, wårt käre Fäderneslandh
 gägn och beste, och när Gud täckes osz mandz-
 arffwinghe giffue schole wij oss beslijte, att sam-
 me wår arffwinghe sigh hijtt till Sverige, förfo-
 gme, och her så wål som i Engelandh bliffue
 rtwaldt och krönt till Konungh efther wårt sali-
 ge aflijdande, och thette Rijche vdi wår stad
 regere lijke szom wij her sielffue tilstadis wåre,
 Menn hwar the Engelsche thett icke tillathe wele,
 vthen wår arffwinghe ändelighenn ther hoss sigh
 behålle tänche, dhå schole wij vdi ägenn personn,
 szå länge Gud täckes oss leffue lathe, och tijdhenn
 thet fordrer eller nödhenn szå tillseger, förfo-
 gme hijtt till Sverige, doch icke starckere medt
 fremmendhe folck, änn att thette Rijche kann
 bliffue obeswåret, och her bestålle om alle thess
 anliggende ärendher, szom samme tijdz lägenhee-
 ter fordbre och kräffie, och till menige Rijchsens
 welfärd och beste komme motte, her och szå
 länge bliffue och förtöffue, szom osz bequemligit
 ware kann, Menn om wij effter wårt dödelige
 afflidendhe, icke mere ähnn enn mandzarffwinghe,
 effter osz lothe, dhå schole wij thet medt the
 Engelsche, szå wijdt förhandle och betinge att
 samme wår arffwinghe, schall vdi lijke måtte
 achte och befordre thette Rijchsens Swerighe wårt

käre fäderneslandhz nytte, gagnn, bäste, welfärdh och förbättringh, lijke szom wij för vår personn thett och göre achte. Szå att samme vår effter:de arffwinghe, schall och ware förplichtigh, att begiffue sikh vdi ägenn person, hijtt till Swerighe, och her ware och regere till thett minste på Try åhr till lijke, doch vthenn vårt käre Fäderneslandz synnerlighe tunghe och beswäringh, och effter Swerigés beskreffne lagh och statuter, med infödt råd, och Swenske beffalningsmän thette Rijchsens Swerighe prewilegier, friheeter och rättigheeter vdi alle motte, vthen schade och oförsängeligen, Och hwar hans legenheett icke åhr her länger till att bliffue, må han då åter draghe till Engelandh och effter Try åhr sijdhenn begiffue sikh hijtt till Sverige igbenn, Szå att både Rijckenn Swerighe och engeland, motte haffue een regerende herre och Konungh vdi szå måtte kunde förseede warde, szom förnt står, doch hwar någer sådanne nödh kunde förefalle, anthen för kriigh, vprör, eller andre wichtige orsachers schuld, att Konungens ägenn persons närwarilsze behöffues kundhe, dhå schall samme vår arffwinghe (effter szom wij thett sielffue göre achte) förfoge sikh till thette Rijche, szom sådant behöffues kann, oanseendes att förne Try åhr åhre förlijdne eller icke, och thet medt sin

person och närwarilsze, til hielp och vndsätningh komme, effter tijdhens och sachens lägenheett, och thett vdi noghenn motte icke förlathe etc.

Wijdere hwar Gud wille werdiges osz Twå eller flere mandzarffwinger vone och förläne, dhå schole wij, thett szå förhandle, att enn aff them schall komme hijtt till Swerighe, her bliffue, och thette Rijche wårtt käre Fäderneslandh regere och förestå, szom enn ägenn tilfallenn Svensk konungh ^o).

Szå schall thett och medt the Engelsche bliffue tilförendhe betinghett och affhandlett, vdi sådanne fall, Ther wij Twå eller flere mandzarffwinger effter osz lathe, och thenn enne bliffue regerendhe Konungh vdi Swerighe, och kundhe vthenn mandzarffwinghe, dödeligenn affgå, om wår arffwinghe, szom dhå förestodhe och regeredhe Engelandh, wilde samme sin framljydne brodher her j Sverige succedere och ärffwe, att thett samme wilkor motte och stå wår arffwinghe frütt och öpett före, szom her j Sverige regeredhe, vñ hans broder vthenn mändzarffwinghe, ther j

^o) Ofvanstående ord från och med: "och thette Rjicke", till meningens slut äro öfverstrukna och i brädden står i dess ställe: "szom Konungh under sijn broders fråwarelse ware thette rijkezens gubernator och fforstandere."

Engeland dödeligenn affgiughe, Och hwar the Engelsche sådanne Condition och wilkor, icke effterlathe eller inryme wele, dhå schole vdi ett sådanne fall *) successionen kompe och bliffue hoss wåre kære bröder, eller theres arffwinghe, szom her j Rijchett ähre, effter szom thenn Westerårs förhandlingh medt giffuer etc. Szå schole och högbe:te wåre kære bröder elliest medt thenn Engelsche handeell, icke bliffue precipiteredhe och förhindrede.

*) Orden från och med "regerendhe Konungh" till det ställe, hvarest denna not vidtager, äro i texten öfverstrukna, och i brädden läses "*död som Konungh utan arffwinghe då schulle thenn andre brodern som närmest vdi samme linie wore näst effter honom inträde till begge rijkernes regimenthe sså wäl i engellandt ssom här i Sverige Och ther som Gud förbiude att wij vthen mandzarfuinger dödeligen afginge thå schulle —*"

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet bland Acta Historica 1560—1568 förvarade concept intygar

Knut Geijer.

III.

"Instruction stält för then Stormechtigeste Högborne Furstes och Herres Her Erickz then Fiortonde Sweriges, Göthis och Wendes etc. Konungz, wår allernådigeste herres trogne Männ och Tienare, the såsom i Stockholm vi högbeite Kong. Mittz fråwaru tillstädes blifwa schole" etc. *) [Dat. Halmstad den 1 November 1563].

Eftther thet förnödhen ähr att een ware motte som högste rösthenn och Befalningen hafuer opå thet alle icke schole ware lijke vthi Befalningen ther vtaf till ewentyrs nogon oenighet vpwexe kunne, Ähr förthenschuld thenn Edle her Hans Claesson^{**)} förordnet ther till att han

*) Erik XIV hade redan den 21 Augusti rest från Stockholm, för att vid gränsen öfvervara det Danska Kriget, kom till Jönköping den 15 September, drog derifrån den 12 October för Halmstad, dit han anlände den 23 i samma månad. Under den fjorton dagars fruktlösa belägringen för deuna stad är det som ofvanstående Instruction för den i Stockholm varande Regeringen blef utfärdad den 1 Nov. Redan den 6 derpå följande drog han sig tillbaka till Westergötland och återkom till Stockholm den 22 December. — Instructionen igenfinnes i Riks-Registraturet för 1563 Pars 1:ma fol. 269 ff.

**) Han var af den Adelige ätten *Bielkenstierna* till Årestad, Biby och Wendelsö, samt Riks-Råd och

Stadthollere vdi Kongl. M:ttz fråwaru vthi Vp-land Södermanneland, och Wesmanneland ware schall.

Så efther förbete her hans icke-well mögeligit ähr allene att kunne ett sådant Embethe vthen andre gode Mändz hielp och Råd h förestå, Therföre ähr alle Embether så förordnede såsom her efther følger, Och schall huar och een efther som honom ähr tilbetrodt bestelle och flijteligen fortt stelle allt thet han kan komme till högbeste Kongl. M:ttz gagn och bäste.

Cammerråd h

Her Dionisius Bureus

Regius Procurator et Secretarius.

Jörenn Pedersson

Castellanus

Siffuardt Krusse

Amiral. Så väl Stiernman, som Uggla i sin Råds-längd uppgifva orätt att han förordnades till Ståthållare öfver ofvannämnda landskaper den 6 Julii, hvartill de troligen blifvit förledda deraf att förevärande Instruction är i Registraturet inryckt efter detta datum. Stiernmans uppgift att han varit Ståthållare i Stockholms stad kan äfven betviflas, emedan det enda stöd, han derföre anför, är Högsta Nämndens Dombok 1564 pag. 94, men der kallas han blott "Stadthollere," hvarmed förmodligen menas samma befattning, som i denna Instruction är omnämnd.

Capitaneus militum

Christopher Andersson *).

The schole alle och huar för sigh troligen eftherkomme then Eedh och Lijflige Jurament som the högste Kongl. Mtt giortt och sworet haffue.

Hwar och så wore att nogon annen eller ehulchen thet helstt ware kunne wille sig vnderstå, hemligen eller openbarligen med ord eller gerninger heller och vthi hurudane motte thet helstt schee kunne till att nogott stämple heller stämple la the thet högste Kongl. Mtt kan ware mott och vnder ögonen eller nogot Mott hans Kongl. M:tz Konglige höghet och Digniteet, anthen thet kunde schee med förrädtlige tijdender till att vttspidhe ibland thenn Menige Man eller elliest, the schole strax antasttes för een rätt stelles, Och när Domen och Sententien then ähr öfversagdt, pijnttlig förhöres om alle omständer, Såsom the kunne tencke till sådane förhör och Examen tienlige ware och seden gifue högste Kongl. Mtt vnderdånigest tilkenne om allt thet the vtaf them i så motto hafue förnummidt etc.

*) Troligen Christoffer Andersson (*Gyllengrip*) till Stensnäs och Stäflö, blef 1591 Slutsläfven på Calmar, halshuggen derstädes den 16 Maj 1598. Se Stiernman, *Svea och Götha Höfd. Minne* p. 298.

Och schall her med tilkenne gifues att ändog Samme Artikler vthi thenne Instruction ähre stellte frempst vthi thenne Instruction the som icke så hastigt ähre för nödhen att bestelle och en partt som seden ähre förmelte kräffue att the med thet förste motte vttrettes schall dog icke samme sacher i så motte förstt eller sidstt bestelles som the frempst eller efterst satte ähre, vthen som the wichtige ähre och efter som nödtorftthen förstt kräfwer, dog schall ingen vtaf them försumes eller platt vthe lathes.

Schall Stådholleren hafue godh acht och opseende, att Ordinariet och Menige Clerkerijtt, som gudz ord predike befalet ähr, thet oförfalschet och rätt predike och läre motte och thet icke nogon sächte eller falsch Lärdom vdhi högbte K. M:ttz fråwaru opkomme, Och ther så schedde Som sig dog icke förseer dhå schall Stådhollerne icke gifue wäld att strafue ther vdöfuer, vthenn gifue thet högbte Kongl. M:tt oförsumligen tilkenne, Men huar Clerkerijdt sig elliest otilbörligen ähr högbte Kongl. M:tt vdi wärdzlig motte förholle, Schole dhå Stådhollerne icke hafue fördrag att fullfölge med strafuet efther som ransachet blifuer och brothenn med them på färde ähre etc.

Om nogon Ordinarius dödeligen afginge schall

icke nogen förordnes i staden igen för ähn hög-
 bte Kongl. M:tt, ther om ähr vnderdånigest gif-
 uit tilkenne, Och schall Stadtholleren vdi sin
 Schrifuelsse till Kongl. M:tt vnderdånigest förstå
 lathe, huern honom synte ware tienlig vdi then
 aflednes stad igenn etc. ^o).

*) *Ordinari* är en benämning, hvarmed redan Gustaf I
 från omkr. 1544 började utmärka Biskoparna. Endast
 Erke-Biskopen tyckes hafva haft Biskopligt namn.
 Denna benämning stod i sammanhang med den förän-
 dring af Kyrkostyrelsen, till hvars införande Gustaf I
 gjorde ett försök genom Georg Norman åt hvilken han
 under namn af *Superintendent* uppdrog högsta in-
 seendet öfver Svenska Kyrkan (genom Instr. d. 8
 Dec. 1539). Med denna förändring åsyftades att
 göra kyrkan ännu mera, än förr, berocnde af verlds-
 lig myndighet, och den omförmälte benämningen
 var sannolikt ämnad att i folkets föreställning för-
 ringa Biskopsemetets fordna värdighet. Så väl un-
 der Gustafs, som Erik XIV:s regering synas *Ordi-*
narii hafva blifvit tillsatta efter Konungens godtycke.
 Med undantag af hvad som nämnes om "Stadt-
 hollerens" förslag på en till embetet tjenlig person,
 innehåller ofvanstående punkt ungefär detsamma
 som sista punkten i Westerås Ordinantia, der det
 heter: "Prelaturer, Canonier och Præbender skole
 ej förseess med mindre Konungen bliffuer åthspordh,
 eller then hans Nådhe ther till skickandes warder."
 (Se Stiernman *Riksd. och Möt. Beslut* Tom. 1
 p. 92) Först genom 1571 års Kyrko-Ordning stad-
 gades: "att Biscopzwalet skulle warda någre till-
 skickade personer af Clerkerijt och andre som i
 sakenne något wore försarne, i hender giffuit,"

När nogon oenighet kan hende vthi Religi-
onische sacher, schall dhå bägge Parternes Mening
refereres till Ordinarios hülche schole ther om
ransache och döme efther Schrifternes rette grund
och Mening, Såsom the wele och kunne thett inn
för Gudh Alzmechtigeste hög:te Kongl. Mitt och
hwar Christhen Mennische tryggeligen ahnsware
och then Mening som vtaf Gudz ord bästhe
grunden hafuer, gilles och then andre platt om
inthe giöres etc.

Jthem schall Stadtholleren hafue tilsynn med,
att Scholestuger, och the Personer som ther scho-
le hafue omsorg före, motte blifue nödtorfheli-
gen vnderholdne etc.

Jthem efther hög:te Kongl. Mitt hafuer la-
tidt förordne alle Hospitaler och the fattige ther
inne ähre theres nödhtorftige vnderhold, Schall
Stadtholleren och Ordinarij hafue opseende med,
att sådane vnderhold samme fattige till oppe-
helle och theres Wåningers förbättring och icke
onytteligen ahnwendes och förtäres motte, Och
schall Stadtholleren och Ordinarij så ofthe som

be-

samt att de, som erhöile flesta rösterna, skulle "för-
skickas till Öfverheeten pro Confirmatione." (Ifv
Geijer *Sv. Folk. Hist.* 2 Del. sid. 98 och H.
Järtas *Inträdetal i Vitterh. Akademien*, infördt i
dess Handlingar 16 Del. sid. 116 ff.)

behöfues om åhret the fattiges Förstånderes Rechenschap, och så laget att samme fattige motte oförsnelleda och obestulne, vdhi then deell them till födhö och opphelle af Kongl. Mitt nådigestt efterlåtiddt år etc.

Vthi Stocholm på Gråmunckeholm ther som thet lägligstt sche kan, och mott thenn wester-södre sijdhö schall opsettes och bygges med schickelige och tienlige Stufuer och Camrer, Jtt hospitall till högböte Kongl. Mittz siuke tieneres behoff, såsom the schole ther hafue theres opphelle, så och nogre Personer ther till förordnet, Såsom them schöte och försörge kunne, Men the såsom nogre hafue anthen Franzoser eller andre sådane besmittlige Siuckdomer, schole vthi thet Speetall som weed Danewijken försörget etc.*).

*) Från äldre tider funnos i Stockholm trenne större Hospitaler, neml. Helgeandshuset, S:ct Jörans Hospital och Själagården, hvilka alla till följd af Gustaf den 1:stes befählning genom Ordinantzen af den 10 Julii 1537 inrymdes i Gråbrödernas Klosterhus på Riddarholmen, sedan han redan 1531 derstädes inrättat ett sjuk- och fattighus. Deras inkomster ställdes under gemensam uppsigt och förvaltning. Den 25 Februarii 1551 förordnades att detta hospital skulle förflyttas till Danviken, emedan såsom orden lyda i Konungabrefvet (Riks-Reg. fol. 44) "en mecktig ond stanck kommer vdj hele stadhen ther i Stocholm aff thet Spetall ther ligger opå Gråmunckeholm."

Jthem schole Ordinarij hafne ättsehlædt emellan the rett fattige och the Tiggere som pläge köpe, Märknadher och städer emellan hele landet omkring, Och så lagett att the rätt fattige måge blifue vnderholdne anthen genom Almoser eller eltiest Men the andre Bedragare förwijse, efther een partt af them pläge ware Speijere och förkunnghapere.

Jthem hafuer högb:te Kongl. Mitt gunsteli- gen förordnet till thesse efterschrefne hospitaler i thette sitt astogh så Monge Penningar som her efther ahntechnet står huilche penningar the fattige schole bekomme till schenkz, vthen theres ährlige vnderhold, Som ähr

Stocholm	}	300
Vpsale		200
Strängnäs		100
	Hospitaler	
Westeråhrs	}	200
Arboghe		200
Nykeping		100

Efther högb:te Kongl. Mitt will med tijdhen

Se Elers, *Stockholm* sidd. 284 ff. En Ordning, affattad i 50 puncter, utfärdades 1533 för Helge- Andes hus och hospital. Se Thyselius, *Hand- lingar till Gustaf den Förstes Historia* 3 del. sid. 42.

lathe öppnare een Kyrkie på Gråmunkeholm²⁾,
 Therfore schall Ordinarius i Stocholm förmanne
 then Menige Mann thet the och wele ware obe-
 swäredhe någon hiwlp ther till, och så bestellet
 att een motte synnerligen alle helige och Sönda-
 ger, med een Säck, och ligga till samme Byg-
 ning, lijke som thet nu scheer, allenest till the
 fattiges behoff, huilchet och annorstädtz bruke-
 ligt ähr etc.

²⁾ Det fordnä Gråmunkeklostret, grundadt omkr. 1284, upphätades i kraft af Westerås Reces 1527, och Sigt Claræ nunnor blefvo derstädes tillsvidare inrymda. Genom bref af den 25 Januarii 1531 förordnade Gustaf I, att det skulle vara ett "Helgeandz huss, ther fattigha och sinke menskor vthi vphollas skole." Som förut är nämndt, förflyttades det sedan [1551] till Danviken. Emedlertid hade den gamla kyrkan så förfallit, att stora stycken derifrån nedrasade, hvilket vitsordas af Gustaf I:s skrifvelse, af Wadstena d. 7 Mars 1255, till Erik Håkansson, med befallning om Kyrkans återuppbyggning. Det säges der, att af det "styckit på kirchen som rinnet är, rinner än nu daglige mere" och att det "måtte nøge achtas att ther sker icke någon skade, när samme stycke nidbrythes." Af samma dag finnes från Konungen ett ganska allvarsamt bref till Stockholms Borgerskap, derfore att de gjort åtskilliga invändningar vid Konungens beslut att ombygga Kyrkan. (Reg. fol. 29.) Icke desto mindre och oaktadt Erik XIV:s befallning i ofvanstående punkt, blef ej denna byggnad företagen förrän i slutet af år 1568, enl. Elers, *Stockholm* Del. 2 pag. 16.

Jthem will högb:te Kongl. M:tt att Domkyrkerne som ähr Vpsale, Westteråhrs, och Strängnäs, schole weedh macht holles, och niuthe thet vnderhold som hans Kongl. M:tt ther till hafuer latidt förordne och när tijdh och tilfälle kunne sig så begifue att högb:te Kongl. M:ttz willie att the Muredh Tornn på vpsale Domkyrke, motte brythes nogot nedh och opsetties nogre Spetze Tornn i staden igen, opå thet sielfue Kyrke Murenn och Westtre gafflenn ther af icke motte mhere förlammess *).

Schall och så Stadtholleren sampt med Castellano så laget att een Begrafningz platz, motte bygges på Södre Malm opå then stad som högb:te Kongl. M:ttz salige framledne Föräldrer högloflig ihugkommelsse ähre lagde wordne. Och när högb:te Kongl. M:tt förnimmer att Borgerne wele och ther till hielpe, wille hanss Kongl. M:tt legge ther nogonn Tijende till. etc.

Jthem vthi Domkyrkerne sammaledes i the förnempste Stadzkyrker schole the Kongl. och Drottningz Stoler, som oförmelige ähre bygde,

*) Den 23 April 1512 hade en vådeld öfvergått Upsala Domkyrka. — De spetsiga Tornen lät först Gustaf Adolf uppbygga, hvarom han ingick contract med Gerard Giliusson De Besche d. 13 December 1613. Se Peringsköld, *Monum. Ulleraker*. p. 24.

vpsettias andre Stoler, the ther med Snidkere arbeite tilpyntes schole, Sammaledes och dog icke aldeles breedhe wedh samme Kongelige och Drottninges Stoler, schole och bygges Stoler till Fursternes och Kongl. Mittz Systems behoff, esther thet sätt och Skampelann, som Mastter Påffuell i Upsale ähr befaltt wordet.

Jthem the Bunde kyrker som hielp behöfue till Bygning schall Stadthollerenn och Ordinarij igenom gode Män lathe ransache, och them så mykit af Tijendenn estherlathe som nödtorsthen kräffuer, och fordre räbenschap ther opå af Fougderne och kyrcke werderne, dogh så, att the som sådant infordre, icke motte wände thet till theres egen nytte. etc.

Jthem schall Stadtholleren sampt med Ordinarijs förbölle alle Prestterne, att the med all flit schole förmane then Menige Man med the ord af thenn helige Schrift som ther till tienlige ähre att vtigöre rätt Tijende af allt thet som Gadh wäxe lather på Jordhen, besynnerligen esther sådant ähr them Prestterne sielfue och Menige Rijchet till gangn och godho. Thesligest schole till thet Minste, fyre resor om året the Mandater som af högste Kongl. Mittz käre her Fadher höglöflig ihugkommelsse, så och the hanns Kongl. Mittz hafuer vtgå latidt belangendes then

Tijende huar åhr ligenn vutgöre, schall kuses vthi huar Sochne kyrke förkunnes, huilchen Fougdt thet försumar schall therföre strafues såsom för annen olydighet. Schole och alle Fougdtter ther till holdne warda, att the een rese om åhret så wijdt som theres Befalning sträcker sigh, schole holle Tijende ransachning, vdi så mätte att huar och een Bondhe schall gå fram och göre sin Eedh på Lagboken att han hafuer thet åhret gjort rätt Tijende, och then som icke kan gå sådann Eedh, schall esther lagen strafues såsom för annedt Tiyffuerij och Dölssmäll, ther och så hende att Fougder af grannens och Några mens sängen och berättelse i sanning kunne förnimme thet nogon swore sig Meen, och ther till bewijses kan, Då schall han och therföre esther som een Meenedig Schalk bör strafuet blifue etc.

Jthem schole the gode Männ som Kongl. Mitt hafuer latidt förordne till hans Kongl. Mitz nampå^o) opå wisse tijdher om åhret som åhr huar

^o) Jfr. *Försök att framställa Svenska Lagfarenhetens utbildning, från Gustaf I:s anbräde till Regeringen infill slutet af 17:de århundradet* af Hans Järta, i Viuterh. Akademiens Handl. 14 del. s. 311. och Gelijer; *Sv. Folkets Hist.* 2 del. sidd. 176, 186. Den Kongliga Nämndens Dombok förvaras i Riks-Archivet, och går från den 11 Februarii 1562 til och med den 15 October 1567. På titelbladet står följande motto: *Discite Justitiam moniti & non temnere diuos.*

tridie åhr, drage omkring i huar Landzände öffuer
 heele Rijchet, och vthi the förnemptse Städer, och
 ther som församblinger scheer som åhr om Dis-
 tingen, i vpsale, om Samptingen i Strängnäs, och
 om Mormesse i Westteråhs ransaghe och förhøre
 om alle ärender, som icke hafue kunne slijthes
 för Lagmän, afsäijendes af huart ährende Sentenz
 och Dom, efther theres bestte förstånd och sam-
 wet och sådane Sentenz och Dom gelle lijke som
 högste Kongl. Mitt sielf vthi eigen Kongl.
 Perssonn tillstädes wore och thet afsagdt hadhe,
 Och huar så befinnes kunne, thet Man dog icke
 förmodber att samme Konungz Nämpd handlede
 otroligen, och nogot thet som medh theres Eedh
 och Swerigis Lagh wore, Dhå schall Stadtholleren
 ware förplichtedt thet oförsumligen att gifue hög-
 ste Kongl. Mitt vnderdänligen tilkenne etc.

Jthem schall Konungz Nämpd hafue wold
 att stämpne huar och een att suare Klagenden
 till rätte, Och schole sådane Stempning gälle så-
 som Kongl. M:tz eigne så att när then som
 warder klaget och hafuer försittidt tree Konungz
 Nämpdz Stempningar, då må och Konungz Nämpd
 gifue quarstade Breff, på thet som bägge parterne
 trätte om, efther som Swerigis Lagh förmäler etc.

Jthem schall Konungz Nämpd ingeledes
 ware loffligt att uppschufue ifrå sigh nogre the

sacher och ährender som komme för henne i rette och tillförenne ähre hafdhe för Lagmän och dog äthschildhe, Jcke heller när Kongl. M:tz Procurator, Cammerråd, Cammererer, eller andre af högste Kongl. M:tt ther till förordnedhe wele ahnklage nogre orettrådige authen Fougdar eller andre, vthan thå schall Konungz Nämptdh sådane sacher förhöre och seijs ther opå een rätt Dom och Sentenz, Och huilchen af Nämptden som sig vthi sådane fall vndendrager, schall hafue förbrutidt sitt vnderhold och achtet för een *Mindre Man*, dog så att the icke twinges till att seijs nogon Dom emot theres samwet. Huar och så hende att nogon af Konungz Nämptdh wille sig vndendrage när nogre sacher schole hafues för rette, eller och länger borthes ähr, ähu honom är förlöfuedt, ther igenom till ewentyrs monge sacher kunne warde nederlagde och försumede, med mindre han ähr med the laghe förfall behäftedt såsom vthi Swerigis lagh förmäles, strafues som vthi näste Artichell förmältt ähr.

Så ähr och Kongl. M:tz willie och alffuarlige befallningh att Stadthollerne vthi huar Landzändhe then Menige Mann med schickeligit schole förstå lathe för huad ordsach schuld högbste Kongl. M:tt hafuer sådane Konungz Nämptd förordnet, Nemligen, opå thet att huar och en må thestte

bättre wederfares huad lagh och rätt medgifuer,
 efther ick mögeligit ähr att hans Kongl. Mtt
 som elliest med monge andre Rijchsens wichtige
 ärender dagligen bekymret ähr, kan alles klage-
 mäll förböre, Och Sentenz eller Dom ther opå
 gifue. Ther näst efther att samme Konungz Nämpd
 är för then Menige Mandz beste schuld förordnet,
 såsom huar och een förständig Man, och the som
 rättwijse och sanningh kär haffue förmärke och
 nogsampt förstå kunne, Sammaledes förmäler och
 Swerigis lagh att Konungz Nämpd ware schall,
 Så schole och Stadtholler med Almogen förhandle
 att the wele sig obeswäret befinne lathe, att gö-
 re nogon hielp till att vnderholle sampt Konungz
 Nämpd medh, efther att thet will falle Kongl.
 Mtt förmykit vtaf thenn åhrlige rente och in-
 kumpst, alle sådane ämbether med vnderhold then
 tredje partt af Sachörerne som the afsäijendes war-
 dhe, efther thet att sådant kan gifue stort tilfälle
 af Mistäncher emot theres afsagde domer, vthan
 sådane sachsfall schole the ther till åhre förordnede
 vpbäre och thesöre åhrligen och vthi retten tijdh
 göre redhe och Rechenschap vthi högste Kongl.
 Mttz Rechnehammer etc.

Jthem schole Stadthollerne granneligen achte
 och godh tillsynn hafue att inge högmälz ähren-
 der och lijfszacher motte blifue fördoldhe, vthen

att sådane sacher för häredzhöfdingen, lagmän eller Konungz Nämnd i rätt hafues och sedhen ther vdöfuer dömes och fulfölges med straffuet efther som sachen ähr till etc.

Om Stadthollaren eller nogon annen blifuer beslagenn att han hielper hölge sliche högmälz ährender, dhå schall han achtas och holles för een otro tieners emot sin herre och Konung, med mindre thet kan tilbake lathes för nogre synnerlige och wijchtige sacher schuld, såsom högte Kongl. Mitt kunae komme till godhe huilche schole dog lichwell högte Kongl. Mitt oförsumligen vnderdånigst tilkenne gifues.

Jthem schole alle lagmän och häredtzhöfdinger huar vthi sitt lagmans och häredtzhöfdingedöme the tijdher om året så ofthe som ther om Swerigis lagh förmåles holle ting och elliest altijdh förhörs them som ährender baffue, så frampt the wele vdwijke thet straff som vthi Swerigis lagh vttrycht ähr, Och om Stadthällaren förnumme att nogon lagman eller häredtzhöfdinge handler otroligen emot högte Kongl. Mitt eller vthi sitt Embethe orettwijsligen dhå schole the gifue thet högte Kongl. Mitt vnderdånigst och oförtöffuet tilkenne.

Jthem schole alle sacher och ährender af lagmän och häredtzhöfdinger sammaledes af

Konungz Nämndh tussaches och dömes efter Swerigis lagh, Men när nogre sacher kunne förefalle som them ahulange eller emot them ähre, huilche hoff och krigzartichlarne ähre vndergifne, då schall thet vthi sådane fall, efter hoff och krigzartichlarne dömes, Dog schall thet icke så förstås att Swerigis lagh schole ware ther med vttslutne, vthen när nogon sach kunde förefalle om huilcheri Swerigis lagh icke så vtrycht för-
måke, schal dhett då efter som för:utt står förhöres och dömes, Och måghe the Personer så well som alle andre hafue theres appellation in till Konungz Nämnd etc.

Jthem schall Stadtholteren bestelle att Borge-
rätter holles på högste Kongl. Mtz Slott och
gårdhär så efter som nogre sacher förefalle Så och
att högste Kongl. Mtz Hoffartikler ehn rase
huar Månedt twotte opläses wedh thet straff som
vthi sämme hoffartichler förmåles etc.

Jthem Fougderne schole icke hafue härdtz-
höfdinge döme vthi thet Fögderij som the hafue
i Befalning Och schole alle härdtzhöfdinger
årligen lefreré in vthi högste Kongl. Mtz
Cammer wisse klare och oförfalschade domböcker
så framt the welc icke omhäre och mista härdtz-
höfdinge dömet etc. och thet aldrig igen bekomme.

När nogrom warder nogott till dömdt schall

Prophoss och Fougderne tilhielpe, att then som domen winner må thet niuthe så framt then andre icke kastter wadh.

Jthem Prophoss schall hafue wold enär som Stadtholleren tilsäger honom att antasthe så well högre som nidrige Personer när the sigh förbrutidt hafue Och opå thet att han må ware thess mechtigere schall Stadtholleren tilsäije alle Knechtehöffuitzmän, Rittmestere, Fougder och andre, att the schole ware Prophoss förforderlige och med folch behielpelige enär som helstt them behöfuer vdi the sacher som honom aff Stadtholleren ähre befalthe; Och efther högte Kongl. Mitt hafuer latedt försörge alle Prophosser med gunstigt vnderhold, will hans Kongl. Mitt icke att the schole tage Stocke Penningar af them som the insättie, såsom theres Sedwane ware pläger, icke heller nogott befatte sig med the sachörer som the Brotzlige warde förfalne till, vthan lathe häredtzfougderne ther med betämme, och dog lichwell vpschrijfue sådane sachörer och ther opå lathe komme Kongen Registter i samme rum etc.

Ähr och högte Kongl. Mitz allfuarlige befallning att huarken Stadthollerne sielfue schole för Muthor och gäffuor schuld släppe eller lösse lathe then som schyllig ähr wedh lijffz straff, Jcke heller nogon oschylldig strafue wedh samme

Peen, thet schall icke heller Propboss eller nogon annen varde tilstadd vnder förbete straff.

Stadthollerne schall hafue sitt budh vthe i huar Fougdes Befalning och ther the förnimme nogon otrohet medh Fougderne emot hög:te Kongl. Mtt eller och the schicke sigh otilbörligen och obeschedeligen emot them som the hafue i Befalning schall Stadtholleren hafue woldh till att sätte samme Fougder vtaf och förordne andre i staden igen, dog med theres som ähre Kongl. Mttz Slotzrâdh, wettschap och samptycke etc.

Om Slotzloffuen schall thet så besteltt warde att Stadtholleren icke schall them förandre, vthen ther han med Slotzfougdenne befinner nogott feell och otrohet må han sådant hög:te Kongl. Mtt vnderdänigest forstå lathe schriftheligen tilkenne giffuendes huem honom synes Kongl. Mtt vthi samme stadh bruke kan, om then annen schall bliffue afsatt med Slotzloffuen, Men huar nogon Slotzfougde dödeligen affölle, dhå schall Stadtholleren oförtöfuet förordne nogre gode Männ af Adelen till samme Slotzloffuen, och oförsumligen thet hög:te Kongl. Mtt med samme bescheed som förberörtt ähr, vnderdänigst förstendige etc.

The som ähre vthi huar landzände till Embetier och Befalningar förordnedhe schole ware

sig så medh eendrecht bewogne, att the ingen skillachtighet för theres eigne priuat sacher eller och för haatt illwillie och affundh schull, nogen genighet schule haffue sig emillan, vthen ware samdrechtige vdi thet högste Kongl. Mitz gagn och hestte ware kan, Men huar så hende, hwilchet man icke förmodher att nogen af them finnes såsom sin Eed och ähre icke betrachte wildhe schall då thenn sach icke förhöllies eller i nogen motte försones, vthan ther vdöffuer tilböriligen straffuet bliffue, Och när nogen sådant förnimmer och ther om icke tilkenne giffuer schall han achtet och strafues lijche som then ahndre etc.

När the elliest sig emillan haffue nogen trätte om Jordegodz eller annat sådant schall då förhöres och afskillies för Kongl. Mitz nämnd, huar the lathe sigh ther med, icke benöije, då måhage the haffue Appellation inför högste Kongl. Mtt.

Jhem schall Secretarius altijdh ware redhebogen att höre alle the som nogre ärender och klagemåll hafue att giffue tilkenne och när som Stadtholleren och Secretarius af een eller annen warde besöchte om nogen ahnfordringh hos Kongl. Mtt ware sig vthi huad sacher och ärender thet kan dogh schule the sådant höre och huar thet nogot ringe ärender ähr thet the wetta ware högste Kongl.

Mitt behageligit måge the thet efterlathe och
 förfordre Men ähr thet wichtigt och olideligit måge
 the thet affslå kan thet och ware wichtigt och
 högste Kongl. Mitt lijdeligitt, dhå måge the sig
 hess hans Kongl. Mitt vnderdånigst ther om be-
 spörre etc.

Om Krigssaker.

Till thet förste, Efter högste Kongl. Mitz
 och Menighe Swerigis Rijches wälferd thet högeli-
 gen fordrer att thet Krigsfolck som hans Kongl.
 Mitt hafuer ther oppa, motte blifue hans Kongl.
 Mitt med thet allerförste tillschicket, Therföre
 schall her om Stadthollern och the andre som
 Befalning hafue på Stockholm ähndeligen så be-
 stellet bliffue att alla the ryttere och knechter
 som hädhe ifrå Finland och Lijfland ähre beschedde
 till hans Kongl. Mitt måtte oförsumligen bliffue
 framachyndedhe, Och på thet att Almogen på
 then wägh som högste Kongl. Mitt hafuer förreestt
 icke allt för mykit schole bliffue betungede hafuer
 hans Kongl. Mitt för gott anseedt att Rytterne så
 framt the icke ähre siöledes Stockholm förbij dragne
 motte begifue sigh vttöffuer Tiwedenn genom We-
 stergötland och söchie Kongl. Mitz eigit Fälttläger,
 huar the elliast förnimme Ingen förhindringh och
 frilighet af Fienden heller och huar then wägh

icke wore sächer the thå begifue sikh ått Swijne-
wadh, Tielmo ginstett ått Wasttena och seden vtt-
öfuer holffueden till hans Kongl. M:tt, Så måge
och somlige af them drage egenom Dage och Vpp-
unde häredt, Och seden när the äre kompne vtt-
öffuer Kollmårdhen begifue sig ått Risinge, Sched-
wi, Regne, Godegård, Krijsberga, Mothale och se-
den vthi lijke motte vdöfuer holffueden till Kongl.
M:tz Fälttläger. Schall förthenschuld af them som
i Slotzloffuen ähre på Stocholm blifue besteltt
om gårder ther förb:te Ryttere framdragendes warde
esther som thet scheedde senest vdi Kongl. M:tz
afthog Och så förshafuet ått Bönderne motte no-
got ther emot igen blifue afkortedt aff Fodringen
som nu i höstt tilstunder. Men knechterne schole
sendes med Schip fram till Suderköping, och ähre
Fänickerne så monge som hans Kongl M:tt will
hafue till sikh Nemligen Dale Fänicken, helsinge,
vplandz och Närliche Fäniken Thesligest then fin-
sche Fänichen och af Österbottenn, Och esther
hans Kongl. M:tt hafuer för gott anseedt ått Bön-
derne vthi Vpland och Södermannelandh, thesli-
ges och the aff Wesmannelandh och Närike schole
vttgå huar tridie, och begifue sikh vnder Tyffued-
hen och ther ligge i Landwärrn, therföre schole
the nu i thijsd ther om blifue tilsagde, så ått the
ähre

ihre ther eller senest på then Nittonde dag vthi then Månedh församlede, rusttendes sigh med godhe wärijor, thesligest och till thet minsthe på een Månedz kostt, till att hafue med sigh. Så schall och hafues Budh till her Claes Åchesonn *) och her Carolus **) att the schynde them fram som i Närliche och Norre bergzlagen boo, latendes thee som starkest och vnge ähre, drage vttöffuer till Westgöthe hopen, och the som gamble ähre blifue quarre och gøre vplenningerne hijstånd wijdh Bråthen på Tijweden efther som the sig ther om sielfue hafue tilbudit hoss hans Kongl. M:tt.

Till besättning på Slotten när Man förnim-

*) Han var af familjen Tott till Bystad, blef Riddare vid Erik XIV:s kröning 1561, Lagman i Nerike 1569, Riks-Råd och Ståtbållare öfver Finland 1576.

**) Carl de Mornay, skref sig Friherre till *Varennes*, inkom i Sverige 1558, der han trädde i gifte med en Svensk fröken Anna Trolle, användes i åtskilliga beskickningar af Erik XIV, och hade en kort tid innan denna instruction utfärdades (d. 7 October 1563) blifvit utnämnd till "Öffwerste för thet Smålensche Krigzfolck, som kalles thet tridie Regemente" (Riks-Reg. fol. 134). Som bekant blef han 1574, tillsammans med Skottarne Archibald Ruthuen och Gilbert Bafour, dömd till döden för en sammansvärjning mot Johan III:s lif till Eriks förmån och afrettad d. 4 Sept. s. å. Så väl Mornays dom, som Ransakningshandlingarne i detta mål förvaras i Riks-Archivet.

mer Fienderne ware förmodendes schole gärdz-fougder och theres tienere häredtzfougder och theres tienere förordnes.

Schole gubernatores ware förplichtede med flijt hafue opseende med then Rostienistt såsom Adelen bör holle och göra högte Kong. Mitt och med schickelighet, förmane them af Adelen, att hon tilfyllest giord warder, och then ther sig vndandöllier strafues efther Swerigis beschrefne lagh, Och efther thesse swinnådhe lägenheter fordrer thet högte Kongl. Mitt vthi eigen Kongl. Perssonn achter drage för hans Kongl. Mitz och Rijgsens fiendher Therfore schole och gubernatores holle them af Adelenn ther till att the vthen all försumelsse förhalning och förbetingen sig med theres karler, hestter och Rusttninger bådhe för theres frälsse, så och ther med the vtaf förläningerne holle, plichtige ähre schole giffue sig till Kongl. Mitt och then Rostienistt tilfyllest göra och holle thet såsom then Constitution *) wttwijser och förmäler, Såsom oprettedes vthi vpsale anno etc. 62.

*) "Ridderskapets och Adels Recess och Förskrifning om theas tro och bewillning till then Rusttienists Ordning Kongl. Mitt giordt hafwer" etc. dat. Upsala den 3 Augusti 1562. Se Stiernman, *Riksd.-Beslut* Del. 1 sid. 251. Det hufvudsakliga innehållet af denna Recess anföres i Tegels *Erik den XIV:s Historia* sid. 62 ff. men datum uppgifves der vara

Huar nogon kunde finnes såsom ther emot stodhe och thet icke göre wildhe, vthan af försumelsse eller elliestt lathe thet tillbake, Schole Stadthollerne strax them stelle för rätte och på thet häfftigeste procedere och ther öffuer strafua lathe, med mindre ähn att then för rätte stelles kan sig försuare med the lage förfall såsom vthi Swerigis beschrefne lagh vdi sådane fall förmedles dog schall man med sådane förfall icke hafue förordsachet och befrijet sine tienere, vthen sin eigen Perssonn allenestt etc.

Och opå thet att Stadthollerne måge thess bättre wette, huru sådane rustninger holles schole schall thet efther thet sätt och thenne ordning tilgå, Förstt schole the förshafue sikh wisse Mustter Registter ifrå Kongl. Mätz läger och förfare huru Monge af Adelenn som ther tilstädas ähre och hafue latidt sikh Musttre, och huru Monge tienere bestter och Rustninger huar hafft hafuer, seden schole the efther ränthen och åhrlige opbörden förslå om the och hafue tilfyllest hollit så monge som the efther Constitutionen schyllige och plich-

af Stockholm den 14 Julii s. å. Ibland de i Riks-Archivet förvarade *Acta anyående Ridderskapet och Adeln* finnes under sistnämnde datum äfven en gammal copia af samma skrift.

tige ähre, hvilchen så förmåler, att een Frelssman then ther icke hafuer mhere ähnn till een eller två gårdar schall på thet ringesthe wære vttrustedt med itt Drabtygh sampt ther till alle thess tilböringer, Men the andre schole alle på sitt eigit Lijff hafue itt Köritz *) med alle tilböringer, Huar och så wore att nogon wildhe haffue allt Schyttetygh dhå schall then hafue thess flere, Och så monge såsom thet efther ordningen schall kunne räckie till full tienist räcknendes efther then besoldning ther opå ähr förordnet och thenne ordning ther opå ställt är, förmåler.

Hwad wijdere ähr thenne Artichell belangendes schall man sig rätte efther then förbete Constitution och ordning Dog så att högste Kongl. Mitt och Swerigis Rijches gagn och bäste warde ther igenom och ther vdinneu rammet och försteltt etc.

*) Rustningen "var, i anseende till Rytteriet, trefaldig och bestod af *Köritz*, *Drabtyg* och *Skyttetyg*. *Köritz* var den fullkomligaste rustningen. De hofmän, hvilka förde densamma, voro stålklädde från hand till fot." Adlersparre, *Afhandling om Svensku Krigsmagtens och Krigskonstens tillstånd från K. Gustaf I:s död till K. Gustaf Adolfs anträde till Regeringen* i Vitterh. Akad. Handl. Del. 3. sid. 214. I afseende på härstädes i öfrigt förekommande mindre vanliga namn på krigsmaterialier etc. hänvisas till denna afhandling.

När höeditt kommer af Jordhen, strax esther
höandz Timmen, schall man först lathe förfare
huru mychit hoo ähr widh gårderne, Och seden
förslå huru mychit ther af will behöffues till huar
gårdz affuell Och seden huad såsom öffner ähr,
fordres till Slottherne ther noget Borgeläger ähr
om thet elliestt ähr så lägligit, och thett kan
schee vthan schadhe, huar och icke dhå schall
föres till gårderne så mykin Fethalie att samme
Borgeläger ther med opphelles kundhe, dogh seer
högte Kongl. Mtt att sådane Borgeläger widh
Slotterne och icke på gårderne ware motte. Men
hwar thet icke annorledes schee kan vthen att thet
weedh nogre aff gårderne ware schall, schall Man
ther till taghe så mykin fetthalie såsom ther till
behöffues vtaf the andre gårdar ther inthet Bor-
geläger kan holles så och aff åhrliche Öxe lefre-
ringh; gårde och köpthe Oxer vndentagendes. Vthi
alle Borgeläger schall högte Kongl. Mitz hoff
och krigzartichler till thet Minste vthi huarie fior-
ton dager, ene reese läses och förkunnes, och
öfthere om så behöffues och wedh macht holles,
Then sig ther emot förgriper eller förseer schall
straffues esther såsom sachen ähr till och vthi
hwar Artichell förmåles, försumer och nogon aff
Befalningzmennerne att lathe opläse sådane hoff
och Krigzartichler strafues vthi Tornet wedh wattu.

och Brödh vthi een Månedt etc. Medh Kläde och Penningar till att löne samme folch schall vthi tijdh bestelles hoss köpmennerne att the icke försume, huar ther vdimmen nogon försummelsse schedde, dhå schall then ther med warder beslagen, strafues efther hoffartichlerne såsom förmäles vthi then Artichell, om then som försumer thet hög:te Kongl. M:tt och Rijchet ähr ahnliggendes etc.

Sammeledes såsom om Rytterne här tilförenne förmältt ähr schall thet och holles med landzknechterne, Först att ther nogon wore som sigh vndenstunge eller förlupe theres Fäniche, meden the ähre på Tugett och ähre ahntagne och opschreffne vdi tienisthen, schole the straffues efther som Swerigis lagh ther om förmäldhe, Man schall och beslijthe sigh till att ahntage flere i tienisten, och them förschicke till hög:te Kongl. M:tt, dog icke så obeschedeligen såsom mykit her till sçheedt ähr, att ifrå Enckior, Gubbar, och eenstakede hemmen, theres eende dränger ähre ifrå them tagne, ther aff kronon inge ringe schadhe haffuer, förty att hemmenen warde ther igenom förflammedhe, Åcher och Engier obärgedhe, Ther emot igen, hafue the såsom Rijche ähre, och hafue till ähn fyre eller fem drenger, blifue ther igenom förshonede, att the hafue gifuit them såsom samme Knechter vttage, thet ware Fougder eller andre,

Muthor och gåffuor, och ther med vnsleppett högste Kongl. M:tz och Kronones tienist, Man schall och ansee landzens lägenhet huar bästhe ämpne ähr till att vttage sådane Knechter etc.

Schole och Gubernatores sigh winlägge till att förfare, om icke Muthor och gåffuor tages för the Knechter såsom vttshrifues efter såsom her till scheedt ähr, Ther med schall och Prophoss hafue itt nöge opseende, Then såsom ther med warder beslagen strafues efter hoffartichelen etc.

The gamble Knechter på Slott och gårdarne ähre, the såsom hafue waridt schuttne, och ther aff ähre sinke eller och elliestt för theres ålderdom schuld icke kunne ware med för Fienderne schole wedh Slotten, och på gårdarne hafue theres Maatt och Öllt till theres dödedaghe, Och kunne samme Knechter warde brukedhe på Slotten och gårdarne till att hafue opseende med arbetes folchet och elliestt göre huad the förmåge etc.

Ytherligere schole the förordnedhe fljtheligen achte ther opå, och befordre att alle the Schip såsom nu icke komme kunne med Flothen, thet the med allerförsthe bliffue förfordredhe synnerligen Marss thet Schip, Christopher i Westterwich, Jthem så lagett the Galleidher, hiorthen, woxen, Turchen, motte bliffue tilflyedhe och

förschickede vthi Schärenn till att achte opå the Dansche etc.

Schall Man och till thess vttredningz behoff på thet fljteligesthè förarbethe, och esther att Åhrsens opbördh nu tilstunder motte Fougderne, synnerligen i Vpland Södermanneland, och Wesmanneland och Närliche ther till hielp med theres lefreriger och schole the ther om vdi tijdh och time warde tilsagdhe och förmante etc.

Wedh Stocholm schole ähnnu tuå galleider aff Eek opsetties thesliges och nogre håper etc.

Wedh helsingforss tuå Fwru galleidher.

Wedh Elffzborgh ähnnu thu Schip opsetties.

Schipz Timbermän schole vttages aff Norre finland, Och opå thet the måge ware willighe till arbethes schall Man them löne esther skäliget wijss, och icke lathe them Länge arbethe om suss såsom her till scheedt ähr etc.

Then hampe i Stocholm nu ähr och ähr optagen, heller och her esther optages kan på thet Narffuische farwattn, schall bliffue tilstädes till Schipflothes behoff, Och opå thet att Stadthollerne måge wette huru samme Schipflothe schall bliffue tilflyedt, ähr ther opå ställt thenne vnderwisning ther esther man sig rettè schall, som ähr, att till Schipzvttredningz behoff wele thesse eftherschrefne partzeler behöffues etc.

Nemligenn

Amiraell
Höffuidzmänn
Schipere
Styremän
Bätzmänn
Knechter
Bysseschyttere
Timbermän
Anckersmedh
Bulthesmedh
Spijchsmédh
Segellsömmere
Schaffuere
Källerswenner
Kockar
Reepslagere
Predichanter
Bardschärer
Schipzschrifuere
Fethalie partzeler
Ancker
Tugh
Dobbell Segell
Leentzer
Bugnätt
Skärsaxer

Dragh
 Schytt
 Krutt
 Allehande slag loodh
 Fyrwärk
 Lanterner
 Harnisch
 Halffue Spidtzer
 Wärijor
 Bly
 Siälehudher
 Blyschäldher
 Blyspijch
 Pumpeläder
 Dreff
 Järnnbarlastt
 Förtächt espingh
 Schipzartichler
 Siöbreff
 Schipz Ziratt och Målning
 Bulsaner
 Feldt teken
 Schipz Nampnn

Sammaledes schole och Schipenn her efther
 warde Talget för ähn the nogon wägz vttlöpe etc.

Vthi lijche motte och vnder samme straff
 såsom förmäles om Ryttere och Knechter the ther

sig kunne anthen vndenstinge eller och borttrymme ifrå hopen, schall thet och städes holles med the Båtmän såsom sig anthen vndendöllie eller och borttrymme etc. The Båtmän såsom äbre vthi Åhrs tienistt, schole icke her efther såsom her till scheedt ähr, så obeschedeligen af Befalningzmännerne bliffue förloffuedhe huar heem till sitt huarken om winther tijdh eller elliestb, förty man förnimmer att the ther igenom haffue stortt tilfälle sig vndendrage och vndendöllie, vthen när såsom the ieke behöfues wedh Schepenn synnerligen om Winteren, schole thå så monge som behöffues vthi Schipgårdhen ther till brukes, the andre förschickes till gårderna till arbethes, opå thet the måge ware tilstädes nhär såsom behöffues. Men hyre Båtmän, Borgere och andre the ther nogot stortt boo och bohag hafue förestå, måge på nogon tijdh tilgörendes förloffues, dog så att the schole ställe löfthesmän för sigh thet the schole komme tilstädes när såsom behoff giordes eller och innen then tijdh them warder förestelt, Och schall man hafue tilstädes een wiss Zedell på them, huar the ähre hemme, på thet man med een hastt kunne them fordre, huar man them behöfde, The schole och nu synnerligenn meden legde ähr, bekomme een Daler huar på handen till wartt geltt.

Efther högste Kongl. M:tt ähr förrestt ifrå
 Stocholm schole alle Schytt Såsom med hans
 Kongl. M:tt till Landtugett behöffues warde med
 thet allerförste till högste Kongl. M:tt förfordrede
 efther thet Registters innehold som her nedhen va-
 der ähr ahntechnedt, Seden när thet ähr tilfyllestt
 scheedt schole dhå förordineres så monge Schytt
 såsom på the Nye Schip synnerligen på Marss,
 på the thu Schip J Elffzborg på the thu vdi
 Westterwijch så och till the tuå galleidher och
 the thu Schip vdi helsingefors will behöffues etc.

These eftherschrefne Archelijpartzeler ähre
 inthet framkompne till Suderköping efther
 then ordning som K. M:tt tilfäldhe förord-
 net haffuer. then 3 Septembris Anno [15]63.

	Murbräcker	17
	Fälttslanger	8
Schytt	Halffueslanger	25
	Dubbell Falckneckter	24
	Enckell Falckneckter	27
	Falckuner	248
	Mickhaker	4

Summa 353 str

Hele Carthoge lodh	4700
Half Carthoge lodh	4936
Feltslange lodh	800
Halfslange lodh	2506

Dubbell Falckneckte lodh	2909
Enckell Falckneckte lodh	2910
Falckune lodh	27392
Hakelodh	2500

Summa 48653

Ther efther schall Man sende vth till alle Slott och gårder i vpland een förständig Krigzman till att lathe see och förfare huad på Slotten i vpland till Schytt behöffues och och ther om på thet fliteligesthe förfordre att så monge som behöfues wele motte giuthes och seden till huartt ortt förshickes, vthi Sunderhet will ware aff nödhen att Stocholms Slott motte förstt bliffua med så monge Schytt well försörgde sampt förwardt som behoff giörs.

Man schall och förfordre then hans Byssegiuther vdi Calmarne ähr till arbethes och häden förshafue honom stelle Steen och annedt huad till Byssegiutningen behöfwes och här till fångz ware kann, Och schall man icke allenest förfordre att Schytter motte warde gottne, vthen och ther till lathe göre föresteller, Lador, Blockwagner, häffuetygh, wastter, Jthem wågnnborger, Schipz-lader, Korger, yxer, Spadher, och allehande andre tilbehörningar, efther såsom thet Registher ther om, såsom till ähnden vthi thenne Instructio

författedh och med R. ähr ahntechnedtt förmälder och huad såsom nw feeler schall ähnnu blifue förfordrett.

Tillfälle will ähnnu behöfwes till Etthusend Schippund Krutt förvthen Körne Krutt till fyre lestter, therföre schall them bliffue tilschrifuidt som hög:te Kongl. M:tt med Krutt förtröstedt haffue, Nemligen then Willam Dantzewill, thesliges Asmus Meder, ~~hans~~ hoffman Bolman och andre flere, att the sådant her in i Rijchet förschafue, thesliges schall och så bestelles widh 'alle Kruttquarner och holles opå både Natt och Dag att för:ne Summe motthe blifue tillredhe och förschickes till hans Kongl. M:tt Sedben schall Mann holle opå och förarbethe lathe huad såsom till alle Slott och Befestninger både i Liffland och Sverige thesliges till Schipzflothenn behöfwes etc.

Thet Salpeter som ther till ähr af nödhenn schall Man bestelle till köpz ifrå Tysland dog ioke för daler vthen för gångbare wharur och schall Swafledtt tages af thett Man får her i Swerighe så att man inthet giortt krutt ifrå Tysland köpe schall etc.

Ähr och för nödhenn att lodh så monge såsom till the 1000 schippund krutt wele behöfwes motte bestelles bådhe smidde och nödsatte och

whole the alle ware gjorde till heele och halffue Carthoger thesliges till Nottslanger förvthen thet som till Feldtschytt behöfues.

The Krijsloedh om huilcke Balentijnn Koott hafuer i befalningh till att bestelle schall förfordres och förschiokes till högste Kongl. M:tt efter att the tillfäldhe mychit ähr för nödhenn. Will och ware för nödhenn att bestelle ähnnu een heell hop the med Fyrwärc omgå kunne om Giliuss icke ähr förhanden schall hans heelbach ther om bestelle och besynnerligen med Möser till att lathe kasthe een hop krutt in vthi een stadh Slott, äller in J itt Läger etc.

Jthem schall man lägge sigh win om till att bekomme them såsom vthi then mötte kunde omgå med förgifft såsom Otte den Freije förgaff, dog schall Man försttt försöchie om konsthen är wiss, opå thet att man ther af icke gör schadhe opå sitt eigit folch etc.

Schall Man sigh och beflijthe och sig för-schafue mhere knechtetygh och förbythes, för Bly eller the Natffuisebe wharur, Och efter vthi Arboghe giörs the warafftige tygh och med mindre omkostnett ähr man sådant af Tysland kan bekomme schall man och sådant lathe ther förarbethe thet mäste nogon tijdh kan ware Mögeligit etc.

När the haffue lychedt vdi Arboghe wedh Pass till ähn 1000 Schottfrij Ryttere harnesk-schole the begynne göre knechtetygh, Sammaledes schole och the andre wärier såsom icke kunne göres i Arboghe, blifue med köpswennerne bestelthe ifrå Tydzland efther såsom vthi thenne vnderwisningh ther om ähr författedt förmäldhes, Som ähr

Aff Willam Danssowille

Hillebardher	2000	
Spanische Röör	1500	
Rapeer	2000	
Degener	2000	
Handtquarner	200	
Knechte harnisch	6000	} med theres Stormhuffudh
Öffrige Stormhufudh	5000	
Swarthe Schytte tygh med Storm- hufud Puchler och långe han- scher	1000	
Salttpetter	—	
Krutt	—	
Sadellrörr	1000	
Fäldtrummeter	200	
Handquarner	200	
Handtwindher	20	
Höge blanke eller förthenede Nagler		

Hö-

Höge Krafftz Nagler
 Gemene höge Nagler
 Dubbell och Enckell ringer
 Kniptäuger
 Axell Sprincken
 Sprincken till Pantzerbarssor
 Messingz Nagler och allebande tilbehör förr Kongl.
 Mittz eigne harnesch

Ähnn ähr besteltt med *Elasmus Medher*

Salpeter	300	Scheppund
Swampeläss	2500	
Spanische Röör med Sintheläss	500	
Degenär	1000	
Handtquarner	200	
Handwindher	20	
Fäldttrummeter	80	
Sadell Röör	1000	
Swarthe schytte tygh	1000	
Stormhufwdh	5000	
Knechte tygh	900	

Thenn (sic!)

På förre ährett.

Falknechte Barser	200	
Salttpetter	400	Schippund

Thenn	
Öffrige Stormhufudh	3000
Fyrwärkere	2
Bysseschyttere	50
Rusttmesthere	1
Archelijmesttere	2

Adriann Gulscheidher schall och förfordres
medh then Swafuell Bruchning han hafuer för hen-
der, Sammaledes schall thet Wichtrill bythes
vthi Salttpeter såsom här icke behöffues till Gull-
schedernes behöff.

Fäldtt Paulunn både till folchet bestterne
så och archelijett och Schytedtt motte och med
thet allesförsthe bestelles och till lägrett förschickes.

Vthi Stocholm schall Christopher Andersson
ware knechtehöffuizman

Höffuidzman *)

Prophoss

Fänckedragare

Thesse esther:ne ähre förordnade till Befal-
ningzmän på alle Slott.

På Stocholm

På Gripzholm

På Nykepungh

På Westeråhrs

På Stegeborgh

*) Namnen äro utlemnade.

På Cronobergh

På Ellffzborgh

På Reffle

På Pernow

På Wittenstheen

The såsom vthi Befalning på Slotten ähre förordnade schole Inge vthi högb:te Kongl. M:ttz fråware vpstadie på Slottenn anthen Fursther, Greffuer, Frijherrer eller andre ehwilche the helstt ware kunne anthen inländtzsche eller vtländzsche, med mindre ähn the ther opå hafue hög:te Kongl. M:tz schrifthelige Befalning och med hanns Kongl. M:tz eigen hand vnderschrifwinn.

Alle fånger såsom ähre wedh Slottenn motte stelles till arbethes dogh så att grann achtt haffz opå them the icke vndkomme, Så schole och the fånger såsom icke nogott wände the ther ähre dömde till Lijffz straf efther thenn Sententz och Dom straffuedhe blifue them ähr öffuergången med mindre thet kunne sådant ware såsom man hade till att förmodhe nogott wijdhere anthen Pijntt-ligen eller elliest vtaf förnimme såsom med then Johan Bertilssonn scheedt ähr.

The Dansche fångar såsom inkompne ähre synnerligen herremännerne will högb:te Kongl. M:ttz att på them gran acht haffues schall så att ingen Mennische schall få thale med them the

thär ähre tilförordnade wedh Lijffz Straff, Och schall then Lasse Anderssonn förshickes till Tawasttehuus, och Albrecht Brek till Nye Slott vdi Finland, Men the andre Dansche Fångar schole ware rakedhe gå vthi een Bultt och arbethe, huar eenn borttkomme af them schall then ther bordhe hafue acht opå stå i Staden igen, huar två vndkomme, schall han misthe Lijffuett, Och schall halffparthen af them fördeles till Finlandh etc.

Schall Gubernator schriftbeligen förmane Jönss Ingemarsson och Michill Helsing*) att the rätte sigh efther theres medgifne Instruction huar the förnimme nogott infall wedh thenn gräntze i Dalerne.

Sammaledes schall her Knutt Haraldsonn förshickes till helsingeland och ther med bråther och annet bestelle efther hanss Instructions inneholdh.

Wedh Tyffwedenn schall her Carolus a Mornai bestelle huad honom ähr befalet.

Schole och Stadthollerne, städes hafue theres wisse kunschaper bådhe vthi Städerna her Inrijkes, så och ibland alle Städher så well then Menige Man såsom Adell, Prestter, Borgere, Bönder och andre, the ther oförmärcht kunde förfare huad

*) Den sednare var Befallningsman i Dalerne.

som förr rychte ähr ibland Almogenn, Jthem om högste Kongl. M:tz Fougder och Befalningzmän, göre them nogon oförrätt, heller och nogre af the godhe Män af Adelenn såsom them hafue i förläning, eller och theres Fougder, Och huad the förnimme, thet högste Kongl. M:tt är åbnliggandes, schole the thet oförsumligenn högste Kongl. M:tt vnderdånigest ther om tilkenne giffue och schriftheligen berätte, huru sachenn sig hafuer, och vthi midlertidh att Stadthollerne ther opå vthi vnderdånigbet bekomme bescheed och swar tilbake igenn ifrån högste Kongl. M:tt them såsom schyllige ähre, haffue vdi godh förwarenn och seden rettesig efther thet bescheedh the ther opå bekomme ifrån högste Kongl. M:tt.

Wedh wäddön, Norre Tällie och andre orth, ther man öffuerdrager till och fränn Finland, schall Man altijd haffue nogre wisse och förtrogne karler liggendes, the ther kunde haffue acht och inseende till att rättferdige them alle, såsom vthan högste Kongl. M:tz Breff och Passbord ther af och åhn drage, Och schole när nogre komme, såsom icke hafue bescheed ifrån högste Kongl. M:tt strax granneligen ransache alle the Breff the hafwe medfhare och them till sig anamme, och schole the icke lathe sig benöije med the Bref såsom the wägfarende med godh willie eller ellicst sielfue ifrån sig hafue och öfuerant-

warde, vthenn och ransache i alle theres gömningar och kläder ther såsom man tencker Breff eller annedt förwares kunne, Sedhen schole the för-schicke samme wägfarende med nogre knechter eller andre ther till förordnedhe thenn genestt wäg till Stocholm, och honom, heller om the flere ähre sampt alle the Breff the hafue medfare, Präsen-ther Stadtholleren, Castellano och Secretario huar thet warder försumet schole the som till sådant att achte ähre förordnedhe hafue förwärket lijff- uett etc.

Sammaledes schole icke the fremmende warde oppeholdne med Passbord för Muthor och gäfuor schuld, vthen the ther vthi theress sach rättferdig ähre, blifue stadde till theres rätte wäg och reeser.

Lijche sådane wachtt schall holles wedh waxholmen, så att alle the Scheep såsom ifrån Frem-mende Orther komme, schole ther gifue bescheed och alle the Bref the hafue medfare ifrå them tages och till Stocholm förschickes, och schall then ther Befalningen hafuer wedh waxholmen strax förschicke tijtt Budh till Befalningzmannen her opå Slottedt och gifue tilkenne att sådane Schep eller om the wore flere förhandenn så att Budet kommer förre tijdtt ähn Schepenn anthen the wore flere eller färre blifue instadde.

Medh the Schep såsom vtilløpe schole the och hafwe grann achtt och tillsynn att the ingen förbudne wharur eller och oförpassbordede Personer innehafue, huar sådant befinnes schall Schip, godz och folch warde arrestheredt och oppehollit till wijdere bescheed ifrå Befalningzmannen ther opå Slottedt vdbi Stadtzporterne i Stocholm, så och weed Bommerne een lijche sådane wachtt och ransachning som her för:uit står, Och schole the inge fremmende instadie att komme vthi taall med nogonn förre ähn han hafuer waridt Presenteredt Stadthollerepp, Secretario eller Befalningzmannen på Slottedt wedh Lijffzstraf etc.

Schole och Stadthollerne samt Jörenn Pederssonn stüdes haffua theres Kunschaper in i Fremmende Land efther thet sätt Jören Pederssonn wett ther om berättte och huad the förnimme vthi sanning were thet högbite Kongl. M:tt vnderdänigest schriftheligen tilkenne giffue, Så och vthi vnderdänighet ther hoss berättte vtaf huilche och på huad orther sådane tijender ähre wordne Sporde.

För alle Suspechte och Misstenchte Personer schall Mann sig granneligen achte synnerligen efther thesse tijdz lägenheter för Dansche, Pålacker, Hertug Johann: the Lybesche, Pryssische och allt theres anhang och the them ähre tilhörige.

Medh alle Juther schall Man haffue synnerli-

gen ett nöghet opseende them vttmusthre och icke vthi nogon tienist städie eller lijdh, vthan eftther the sätt med them handle såsom förmåles vthi then Missiue till alle Stadthollerne, Juthen och Suspecte Personer belangendes.

Hwar så wore, (thet Gudh then Alzmechtigethe nådheligenn affwende att högb:te Kongl. M:ttz Krizfolch nogott nidherlag, Schole dhå Stadthollerne så laget att thet rychte motte fördepes, och med bästhe foogh man nogon tijdh göre kunne nedhertryckie etc.

Men ther Gudh Alzmechtug:te nogon Lycke warder giffuendes och Seeger mott Fienderne, schalle sådant blifue publiceret och rychttbart giordt, så och elliest altijdh vttspridhe thet rychte att lyckan och Segerwinning, Såsom och näst Gudh hielp well scheer, ähr på högb:te Kongl. M:ttz Sijdh, och altijdh komme rychtedt vth, eftther som Man såge gerne schee schulle, på det Folchet blefue ther igenom thess frijmodigere, dog så, att thet ähr nogott när lijcht, och ther aff icke motte tagas allt för stor säkerhet.

Och ähndog att krig och Feigde ähr förhandene schall Man dog lijchwell icke förglömme holle Slotten wedh Macht synnerligen ther som ähr förordnet till att bygges, Nemligen Stockholm, Vpsale och Swarttsjö, och eftther till sam-

me orther så munge Dagzwerker ähre till lagdhe schall Man så laget att the icke blifue såfengt ahnwende, Schall och Mesther Jörenn-holle på then Påsteije ther opå Stocholm nedher widh Siönn efther then Schampelun honom af högte Kongl. Mitt ähr nådigest tilkenne giffuit, Schall han och lathe tilpynte the Maak och wåningar om huilche Claudius wisthe honom berättte etc.

Thet Schampelun Anders Målere gjordt haffuer och ähr wedh Swartzö, schall och förfordres, och icke bygges så munge onyttige Trähuss såsom her till sceedt ähr,, Och schall Mesther Jörenn hafue ther med och så opseendbe när han motte förfordres med tilfång, dagzwerker och annedt huad såsom will behöfues.

Sammaledes schole Embetzmennerna blifue holdne till arbethes och icke gå såfenge och schall icke allenest Byggemestheren hafue med them opseende, vthan een af samme handwärkere then ther förstånd hade på sådane konster, ther till förordnes såsom med them schulle hafua opseende och therföre bekomme högre Besoldning och schall then samme lathe afkorthet Embetzmännerna theres försumelse efther såsom Bestelningerne inneholle huar han thet försner och icke göre wille, schall dhå så mykit af hans Bestelling warde affrächnett och honom afkorthet etc.

All then schade såsom scheer ther af att Kongl. M:tz Embetzmängå fåfenge, schall Byggemestheren och then ther ythi så motte som för:uit står är förordnet tilsuare, men twert emot, Fougden om han icke lather Byggemestheren och Embetzmännerne bekomme huad deell the till Kongl. M:tz gagn och bästhe behöffue etc.

Huad såsom arbethes schall, må Byggemestheren ther om vnderdånigst med sijne ödmiuke Schrifuelsser sig hoss högte Kongl. M:tt befråge etc.

Wedh Vpsale schall man och godh acht hafue att the Dagzwärker ther till lagde ähre icke motte blifue förspilthe, och att Kalck och Tegell icke motte blifue borttstulit, Jthem falsche Näfuer Penninger giorde och vttgifne etc.

Och esther Mesther Påffuell hafuer itt Schampelun ther han sig schall efter rätte, Schall han och förthenschuld ther ifränn inthet ingå, vthen ther esther ahogifwe och Bygningen befordre etc.

Grijpzhalm schall och Bygges esther såsom Oloff Muremesthere ther om weitt berättte etc.

Flere Slott schole icke på thenne tijdh bygges, vthen the andre esther nödtorsthenn wedh macht holles.

Schole icke heller på gårderne så monge onyttige Trähuss såsom her till scheedt ähr vpbygges, ther med Almogen blifuer beswäret, och

högste Kongl. Mitt hafuer inthet gagn vtaf med mindre thet wore så högtt af nödhen att Man platt inge hwss hade, ther Folchet kunne wisthes vthi etc.

Schall och icke her efther wid Slott och gårderna holles så mykit onyttigt Folck som her till scheedt ähr, vthen efther then Ordinanzie så som Erich Matzsonn wett tilkenne giffue och på then tijdh ställt war, när högste Kongl. Mitt wår käre her Fader högloflig ihugkommelsse, war i Finland, och vthi ähnden i thenne Instruction ähr författadt och med thet teken B aftechnedt *) etc.

The schole och holle sig aff Gårdernes affuell och ick. Befatte sig med nogre Lefreringer ifrå andre Orther, anthen af kosttgården, köpte Partzeler eller elliest wihh lifz straff etc.

När nogre Fremmende herrer eller och theres Sendebud kunne ahnkomme the ther ähre i förwantnus med högste Kongl. Mitt och elliest bör frije holdne blifue, schole the efther skälighet med frij förtäring vppeholles, Och schall Man strax the komme förestelle een Ordinantie på the Partzeler som the behöfue ther med the så länge såsom the ther ähre sigb och måge lathe benöije, huar the ther öffuer nogott wijdere wele förtäre, måge the thet göre på theres eigen omkostnedt etc.

*) Finnes ej i Registraturet bifogad.

Tulfisk schall och vttgifues, efther thet sätt såsom allestädtz schedde Anno 60, och therföre göres redhe och Rechenschap så att han icke motte warde Bortstulinn af wharuschrifuerne såsom her till schedt ähr.

• När godh åhrswext ähr schall dhå vthi Bottnen, Helsingeland, Norlanden, och ingen annorstädes Spannemåll bythes vthi Fisk till Schepz vttredningh och elliest till Krigznödtorfther Commiss behoff, och en förordnes som samme Fisk schall hafue i befalning ther vtaf till Slotzens förtäring plat inthet schall lefreres eller afthages widh lifz straf, vthan ligge tilstädtz vthi förrådth, Och schole Slotten åhrlige Renthen och ophörden vppeholles, Schole och Fougterne om Michaelis wed thet sätt her efther følger, förslå huru mychit behöfues till heele åhrett och efter thet sig att rette, huar nogot will fattes schole the dhå ther om vthi tijdh högste Kongl. Mitt vnderdånigst tilkenne gifue eller Cammerrådt att the thet anam medhe af andre orther till lefreringh.

Vdhi lijke motte schall och huartt åhr' när beste köp ähr på Oxer vthi westergötland och Småland vthi the Landzorthen Oxer vpköpes för Tawerne Penninger och fodringen, Sammaledes när Ållene Flesk icke tilräcke, schall een part af samma fodringh och Tawerne penninger och opköpes

Ällene Flesch före, och thenn öffuerantwardes såsom sådane gärde och köpe partzeler (efter såsom vthi thenne nästt för:ne Artikell förmäles) vpbäre, ther af han icke heller nogott schall lefrere till förtäring på Slott ochgårdar wedh lijffzstraf.

Huad vthi så motte blifuer vpköpt eller opburidt ther åhrlige rente icke åhr, schall till inge andre vttspisninger vttgifues, vthen till Kongl. M:ttz Schipz vttredninger, huad ther vttöfuer åhr schall lefreres till Bergzbrukningar, med mindre åhn hög:te Kongl. M:tt eller hans Kongl. M:ttz Cammererer, efther hög:te Kongl. M:ttz befalning thet befaler.

Opå Brudschat så och på alle Kostt och andre gårdar schall holles synnerligen och särdeles Register och the ther till synnerligen förordnes såsom ther till sware, Redhe och Rechenschap therföre göre schall och icke blandes vthi Rijchsens opbörd.

Åhrligen schall förslås huru mychit kläde både till löningar och elliestt will behöfues och vthi tijdh ifrå Tydzland förschrfues, Så och humble, Saltt och andre Partzeler att Man hadhe sådant vthi förråd huilchet her Dionisius sampt med Köpmannen bestelle schall, Och huar köpmannen thet försumer och icke gör vthi retter tijdh schall han strafues effter hoffartichlerne.

Schall och göres Rechenschap på the Frijby-

there, och them tilredhe och tilpynthe till att göre tilförningh med allehande partzeler huad Man hade behoff till lägret.

The Schep både the af Adelenn så och Borgerne tilhøre såsom till fremmende orther segle schole införe i landet igenn Fetalie partzeler och krigzmunioner till helfftenne af all. theres handell, besynnerligenn nu vthi sådane farlige tijdher wedh straf till att hafua förbrutidt Schip och Godz.

Eftther att nogre fremmende herrer och Furster ähre tilförmodendes hijtt in i landet med then Högborne Frowcken af Hessen *) etc. Therefore schall thet blifue för the fremmende såsom tilkomme, tilredhe vthi Vpsala, och the whäninger såsom högh:te Kongl. Mitt pläger ware vthi

*) Detta är föregingo Eriks giftermåls-underhandlingar med Prinsessan Christina, dotter af Landt-grefven Philip af Hessen. Sedan han under sommaren afsändt en flotta med flera sändebud, för att begära hennes hand, men utan framgång, utskickade han om hösten, i samma ändamål, Nils Gyllenstjerna och Göran Gera, hvilka redan uppsatt giftermåls-fördraget (af den 16 October 1563). Alla Hans försök aflupo dock förgäfves. Prinsessan förmäldes sedermera med Hert. Adolf af Holstein och blef genom detta gifte mormoder åt Konung Gustaf Adolf. Se Dalin *Svea Rikes Historia*, 3 Del. 1 Afd. sid. 560 ff. Jfr. Fryxells *Handlingar rörande Sveriges Historia* 2 del. sid. 164 ff.

ther tilflyedhe och ther Fursteliggt och well blifue trachteredhe.

Om Cammersacher.

Cammerrådth schall her Dionisius ware, huad hans Embethe ähr, förmäles vdi hofordningen synnerligen och särdeles schall Cammerråd samt med Köpmannen så förslaedt och lagedt att icke större vttgift motte ware ähn opbörden ähr så att thet efter huartt annedt motte tilräcke, Sammaledes så för-schafuet att alle wharur motte blifue Profitlige ahn-lagde, och så lagett att thet kommer högb:te Kongl. M:tt till gangn och nytto och icke blifue anthen bortt-stulidt förslösedt eller onytteligen ahnwendt.

Till att höre alle Rechenschaper ähr Madtz Törne^o) förordnet och schall han icke allenestt förhöre Rechenschaperne vthan och ransache alle Missiuier såsom Fougterne ähre tilschrifne om the theres innehoud hafue estherkommit eller icke och ther nogott fhell finnes anthen vthi Rechenscha-perne eller vthi nogot annedt them ähr befaldt

^o) Han var en ibland dem, som höllo vakt om Hert. Jo-han i sitt fängelse på Gripsholm. I November 1504 var han Höfvidsman för en styrka af 6000 man, med hvilken han, efter en fruktlös belägring af Trondhiem, sköflade 40 socknar i Norrige. Tegel, *R. Erik XIV:s Historia* sid. 78, 141. Hans dotter, Barbara blef Stammoder för adeliga *Törnflycktska* ätten.

schall han them stelle för rette, ähr thet halss löss gärningh strafues ther efther, huar thet icke ähr vtthen dömdt warder till att bethale huad the schyllige warde them Smides till thess the thet betalett haffue.

Mattz Törne schall och försttt stelle ett wistt och klartt lärfe (?) Register *) opå alle Personer the ther Rechenschaper göre schole så och af hoffregistret.

Huad tuiffuelzmåll är anthen i opbörd eller vttgift thet schall han genom andre bemlige förfare.

Sedhen schall han stelle ett Index på allehande wharer the schole göre Rechenschap före, Ther nästt schal Man gå till opbyrd och vttgift och thet icke allenest af opbyrden vtthan och af andre Rechenschaper och af Quittentierne, förty thet then ehue ähr till lefreringh ähr then annen titl opbörd. Man schall och ransache huru vttgifthen kommer öffuer ehns medh Quittenzierne. Sedhen schall man och ransache om thet ähr schäligen vttgifuidt, huilchet schall ransaches vdi

Can-

*) Skall vara *Lähns Register*. I sammanhang härmed må anmärkas att sednare delen af 1563 års Registratur, hvarur denna Instruction är hämtad, synes vara renoverad i början af 1600:talet.

Canzelijet af Bestelningerne Breff och Segell och
elliestt af her Dionisio etc.

The wichtigeste Rechenschaper schole först
förhöres såsom ähre Sölf Rechenschaper, Clenodier,
Gyllene, hussgeråd, the Engelsche Rechenschaper,
sedhen Mynte Rechenschaper alle löninger,
Gullschedere Rechenschaper, Kopper Rechenschaper,
Järnn Rechenschaper, Wharuschri fuere
Rechenschaper, the ther hafue Kött, Flesk, Fisch, och
alle gärde Partzeler Jthem alle högbte Kongl. Mittz
köpmändz Rächenschaper, Kornschri fueres, Klädeschri fueres
Salttschri fueres lille och store Archlijs
Rechenschaper, Schipschri fueres Rechenschaper,
och in Summa alle theres Rechenschaper som nogen
opbörd hafue her wedh Slottedt heller i hoffuett,
schole först förhöres, Sedhen Redhsogdernes,
så och Embetzmänz Rechenschaper anthen af
Fischerij eller Tuller.

Sammaledes schall han och förhöre the By
Rechenschap såsom wedh Saleberget ähre, huilche
man pläger tilförenne höre i Cammeren som ähre
på wedh, kholl, hielpe hestter och allehande gruffue
hielp eller lefrering till gruffuen, Kystte Penninger,
Sammaledes ransache om Bärghmännen niu
the the frijheter så som ähre tilgifne af Slottedt, och
om thet her scheer högbte Kongl. Mitt schall höre.

Om Bärgezbruchninger.

Ytherligere schole och högbte Kongl. Miltz förtrogne Män lathe sigh för all tingh högst wårde om all Bergzbrukninger att the icke motte försumes och tilbake setties, vthen ytherligere och ythermere them förfodre ähn her till schedt ähr, förty the ähre the samme (ther af Man vthi sådane tijdher som nu ähre förhanden såsom och elliestt altijdh) inthet ringe bijstond hafuer till att förmodhe.

Och förstt huad Salebärgezbruchningen belanger schall her Knutt Haraldsonn warde förmanedt att han tijtt förfordrer alle nödtorfther, Och ther nogoft ther vdinnen warder försumet schall han therföre blifue tillaedt, Stadthollerne schole och förmane her Knut Haraldsonn *) att han vthi tijdh gifuer tilkenne huad såsom till sådane Bruchningh och elliestt will behöfues opå thet Man thet her hedhen förshafue kunne.

Then wedh till Saleberget schall vtigöres efther thenn Ordinantzie såsom Oloff Knutzon för nogen tijdh sedhen af alle heredher optechnet hafner och then hielp som schal göres ther till af Wäsby gårdz lhänn, Westteråhs, Thuhundret och Snäffringz häredtt schall thet så blifue besteltt

*) Af släkten Soop.

såsom thet ibland högste Kongl. M:tz schrifuels-
ser ähr wordet befaledt.

Sammaledes schall Lenardt Sölschrifuere för-
manes att han hafuer acht på Smeltningen att
han icke wärre eller ringere ähn han nu på then-
ne tijdh ähr blifue motte som ähr

Wttwaldt Malm	18 lodh 20 lodh
Szoffringh	12 lodh 10 lodh
Flinthe Malm	34 lodh 5 lodh
Grant wask	34 lodh 35 lodh

Dog mehre och icke Mindre esther som Mal-
men ähr godh till och såsom i Kongl. M:tz Bergz-
ordning wijdere schaltt förmältt warde.

Om nogon försumelse her vdinnen finnes
schole the som ther med warde befändne; straf-
ues såsom the ther högste Kongl. M:tz schade
och förderf wethe wele.

Man schall och hafue grann acht att godhe
gruffue Fougder, Bergzfougder, Hytte Fougder
ware motte the ther flitheligen achtethe högste
Kongl. M:tz gagn och bestte. Om nogon af
them blifue dödh, dhå schall Man icke försume
på thet vnderdånigeste högste Kongl. M:tt ther
om tilkenne gifue, och ödmiukeligen begäre wette
huem vthi stadhen igen förordnes och tilsetties
schall, opå thet att arbethett ther igenom icke

motte nedherlegges, Sedhen schall Man förfordre Gruffue Drenger Soffrekarler, waskere, och alle andre nödtorftther, Och hafuer Man nu godh rådth ther till af the fånger som blifue benådde till lijffuet, och måge the arbethe vthen lhönn allenestt the bekomme kosttenn.

Bärgzmennnerne schole holle schiffter fulle och tilmake godh weedh till thet Minste och ringestte 40 Stafrum om dygnet, efther then gamble ordinantzie Oloff Knutzsonn weett berette.

Soffreboo folchet, så och the ther hugge wedhenn, schole bekomme theres lhöner vtbi retter tijdh, sammaledhes schall Man och förshafue så Monge hestter, såsom behöfues till Malmkörningen ifrån hytterne.

Man schall sig och beslijthe med hyttesougterne och Smeltere att kholl motte lefreres, opå thet att hytterne motte blifue opbygdhe och widh machtt holdne, och icke stå för källösse schuld.

För allt schole Stadthollerne esomoftastt hafue theres Budh ther hedhen till att granneligen förfare huru Bruchningerne förfordrede warder.

Sammaledhes och förshicke ther häden flere och hemlige kunschafther, efther som Jörenn Pederssonn ther om wetterligit ähr.

Om nogre Sölsköpere och Tiuffuer kunne belåes, schole the ähudeligen strafues.

Man schall och lefrere Penninger i retter
tjdh till Sölfköpett så ofthe ther opå fordres och
nödthorftthen kräffia kann.

Westtre Sölfbärgett.

Wedh westtre Sölfberget schall och samme
sitt holles med förfordring, bådhe med folch,
Weedh, Penninger, Fougdtter, Smeltere och andre
nödthorftther, såsom her tilförenne förmältt ähr huar
thet blifuer försumedt.

Och efther Dalekarlerne warde förschonedhe
för Taberne penninger, Gärder, och andre partze-
ler schole the blifue förmanthe till att holle
Kongl. M:tz Bruchninger widh Machtt, Medh
wedhehugningh, kolningh windhekorningh, och an-
nedt huad ther till behöffues.

Schal Man och granneligen förfare huad the
få om dagen monge halftynnor, och huru thet
till går med Smeltningen om grufuen och förbett-
rer sigh.

För alle deeler schall Man grann achtt hafue
att Bruchningen står, för kholelöse schul eller
wathulöse, icke heller schall gruffue stånd schee,
vibenn heller huar så hende att grufuen nedher-
fulle om Söchnedagerne, schole the thet om helge-
dagerne komme op igenn. Thesliges will högb:te
Kongl. M:tt att Man vdi lijche motte förfordrer

then grufue Grängisshytte benempdh, Och schall förhöres huad ther esther ähr blifuidt efter Oloff Knutzsonn icke hafuer lefreret then Sölfue gell af nogedt there.

Om flere grufuer finnes, schole the blifue optagne och the them finne schole niuthe the wilkor såsom högste Kongl. Mitt med hans Kongl. Mitz öpne Breff hassuer latidt förkunnedt.

Kopperbärgell.

Schal Man med thet förste ware Mestler Jören förforderlig med huad deelt han esther nödtorften behöfuer thet han motte komme watten vthor Grufuen och gruffuen motte komme tillgångs, Then Fougde såsom ähr förordnet vthi Anders Torbiörssons stad, schall holle thenn gruffue wedh macht, esther såsom Oloff Knutzsonn weet ther om berette.

Man schall och förhöre om thet Bergwerk i Gestringeland och ther om sedhen gifue högste Kongl. Mitt oförsumligen tilkenne.

Jthem schall bestelles Smeltere till Östterbotnen, och förfare huru ther om med thet Bergwerk ther ähr ware kan som ther funnedt ähr.

Ähr och högste Kongl. Mitt nådigest tilfridtz, att Markgrafue i Costreijen, (Cüstrin?) må niuthe then Morthens gruffue. Dogh så att han icke sig

intränger vthi Ladugårdenn eller och annorstädz i högste Kongl. Mätz Bergwerk, Jthem Hæerkupenn, schall och holles wedh Macht.

Enn gruffue ähr och benempd. Schyttegruffuen, then schal Man och försöchie.

Synnerligen för alle thesse förbenempde ähr Löffasenn och huilchenn then kunne opfinne will högste Kongl. Mätz honom så hielpe att han schall ware een beholpen Man vthi alle sine dagar, esther thet schall ware. ehn synnerlig godh. Malm och grufue.

Järnn Bergsbruchninger.

Schole Stadthollerne gran acht hafue att alle Järnnhytter warde widh macht holdne, sammaledes schall Man lathe Smidhe till Archelijtt huader till behöfues och fordre Lodh Smider, Kediesmeder, hiulskene smedher, och andre sådane, dog hafuer Man icke behof sådane partzeler mehre lathe förarbethe ähnn nödtorfhien kräfuer, Sammaledes motte och fordres Järnschytzgiutning, Jthem till att lathe göre Bache Järnn.

Sammaledes schole alle Plättesmedher, Plätslagere och allehande andre Järnwercker blifue förfordredhe. Ther sådant arbethe till Krigzmunion icke ähr förhonden schall Man lathe Bygge flere Hammersmedier ther såsom ther till ähr til-

felle, Och motte man förhandla med then Menige Mann, att the ther till ähre behielpelige, och förmodher Man att the ther till ähre benägne när såsom the förnimme att thet kommer högste Kongl. Mitt till nytte och fördeell.

Man schall och lathe förhöre Rechenschaperne öfverföra och granneligen achte att sådant icke kommer them i bender såsom thet icke borde icke heller så obeschedeligenn och oretteligen ther med motte handles såsom her till scheedt ähr.

The hammersmedher såsom mehre Smide kunne, ähnn them ähr förestellt till högste Kongl. Mittz behof, schall ware förhollidt att huad the ther öffuer Smidhe, motte högste Kongl. Mitt närmestt ware thet opköpe lathe, för schäligit wärdhe.

Till beslutet will högste Kongl. Mitt ähndeligen att gubernatores schole till alle Bergzwercker förfordre allehande nödtorfther, Och esther Man förnimmer then ordsach ware för huar schyll Bergzbruchningerne wardhe försumedhe, thet Man icke vthi tijdh såsom ähr om Winther förshafue ther hädhen allehande nödtorfther.

Huarföre schole Gubernatores thet så laghe, att ther om motte her esther annorledhes bestelles och tijtt vthi tijdh förshafues huad såsom will behöfues, huad Fethalie partzelerne belanger, att

the icke kunne tilrække af åhrlige ränthenn tijtt
lathe komme, schall Man förhandle med alle Stä-
derne att the widh straf att mistte theres Priui-
legier schole tijtt göre tilförningh.

Fremmende Belangendes.

The såsom hafua Dansk godz, schole blifue
optagne och alla the Personer som ähre the Dan-
sche bewogne, schole vtspanes, dog schall icke
her af thages tilfelle att göra them oschuldige
oret, vthen allenestt them schuldige, Then såsom
vttröjer een sådane, schall lijka såsom Mandatet
inneholder warde therföre lönedt.

Sammaledes schall och handles med Pålacke-
ne så framt thet icke blifuer better fridh ähn
her till scheedt ähr Men huar fredestand blifuer
giordt och nu oprettedt schall wenligen med them
handles.

Thet Lybesche godtz schall Man och ahntastte
chuar som hellst man kan thet öffuerkomme.

Schall en tilsetties såsom vphär allt thet Ly-
besche godz och schall ther af inthet vtffås vthen
högbte Kongl. Matz köpmann.

Matz Törne schall förhöre Rechenschaper på
thet godz opå Narfuesche Fahrwatnedt optagit
ähr och opå thet att Man kan thess bättre fhå
vette mychit Såsom ähr optagit, schall man före-

giffue att högbte Kongl: Mitt ähr nådigestt til-
sinnes them thet igengifue såsom thet mistt hafue,
och ther opå af them fordre Register.

Emolt andre Furstter och Städer, schall Man
sig wenligen förholle dog schole inge Tulfrije whare,
vthen the som hafue högbte Kongl. M:tz Bref
ther opå, Synnerligen schall man handle wel med
Schotter, Engelsche, och niderländer förty at aff
them ähr bettere köp och bättre godz att förmodhe
Schall man och achte att them ingen orätt vthi
högbte Kongl. M:tz fråwaru motte wedherfares.

Margrafuenn af Costterijn schall niuthe wil-
kor honom ähr med högbte Kongl. M:tz Bref
vndt och efterlatne.

När the Rewelsche hijtt komme schall them
ioke wardhe tilstadt, att vpköpe eller vttføre nog-
re förbodhne wharer, them schall och wardhe
föreholledt att the schole holle och estherkomme
thet Mandat såsom om förbudne wharur ähr vtt-
gådt, elliestt ähr tilbefruchtendes att huar them
wardher tilstadt förbudne wharur heden före till
Reffle Förthenschuld att the thet sedhen wij-
dhare tilförbudne Orther (vthenn tuisuell) sådane
wharur förendhes wardhe.

Kommer hertig Johan schall han inthet
tilstädiess huarchenn på Slottedt eller in i Staden

eller nogorstädtz her J Rijchett nogon platz warde eftherlatidt.

Ähr Kongl. M:tt nådigst tilfridtz att köpmennerne hafue theres handell med alle³sförbudne wharur dog må Man them warne wedh Lybeck och Danmark.

Så schall man icke heller vpholle huarcken vtländzsche eller Judländzsche med Passbord för penningar schyld efther såsom förre ähr scheedt, Schall och allt godtz förshafues Schall Man och opbäre Tullen efther såsom gemeendt och brukeligt hafuer waridt.

Vthi thette ähr schole thesse eftherne warur wareförbudne Efther som sielfue Mandaterna förmäle.

The såsom nogor handell driffue motte förmanes att the icke lathe all winsten whare hos the fremmendhe och vttländzsche vthen att the sielfue motte beholla fördelenn Och till beslutet will högb:te Kongl. M:tt åhndeligen att köpmennerne schole niuthe the Priuilegier såsom hans Kongl. M:tt them nådigst hafuer gifue latidt så att the vthi alle theres puncther warde wedh macht holdne.

Schole Städerna göre tilförning med allehande tienlige partzeler, the såsom sig ther vdinnen lathe owillige befinnes schole miste theres Priuilegier.

Alle the såsom wele handle i Narffuen måge the thet göre dog icke med förbudit godz eller Krigzmunititioner och schole the af Stocholms Slot förpasse bordes vthi högste Kongl. Måtz fråvaru.

Om Embetzmänn.

The Embetzmän såsom ähre vthi Arbogha, schole förfordres, motte och penningar lefreres Oloff Joenssonn, till att them bethale, opå thet att hann sedhen them thess hätter till arbethes fordre kunne och ähnnu till wijdere beschedh in thet annedt företage ähn thet såsom till krigzmunititionen behöfues.

Sammaledes schole och alle andre Embetzmän holles till arbethes, ehvilche the hælstt ware kunne bådhe wantmakere, löffsnidere, Snidkere, Pärlestickere och alle andre, Och schall Mestter Jörenn Byggemesttere, hafue them vdi befalning och när them nogot fattes, thet them hafue bör, efther then bestelningz innehoud schall them thet warde gifuit vthi retten tijdh, Schall och askorthes huad the hafue försumedt Och schall med theres förfordring så holles såsom vthi thenne Instruction förschrifuidt står.

Om Åckerbruchningh.

Stadthollerne schole förmane then Menige Man till att bruke theres Åkrer och Enger och

elliest holle them wedh Macht vthi godhi hegnn,
 på dett att thet som Gudh lather wexe på Jor-
 den. motte icke genom theres oflijtt och försumels-
 se blifue förderfuet och om inthet, Och schole Foug-
 terne ther om alffuarligen tilseijes, att the hafue acht
 och opseende med Bönderne, Och the som icke
 holle hegnn om theres Åker och Engh, motte ther-
 före blifue tilbörligen strafuedhe, dhe schole och
 elliest förmanes om Riger till att opbygge, och
 holle the gamble Mandater widh macht om Åcher-
 bruchning, Säsom Salig Kongl. M:tt högloflig i-
 hugkommelsse hafuer vttgå latidt så och the så-
 som hög:te Kongl. M:tt nw regerendhes hafuer
 latidt ther om på Prenthet vttgå, Schall Man icke til-
 stadie att Bönderneschole Rappe och vnder sig Slagge
 flere hemman ähn the kunne sielfue besittie och br-
 ke, dog huar eehn Bonde flere hemman hafuer, an-
 then med arff eller annedt lage fång bekommidt, må
 han ther opå hafue ehn besittendes Men icke taghe
 afreedh ther af, förty Bönder bör icke gifue och göre
 Bonde Affradt, Och schall man icke tränge Jordägen-
 den ther ifrån, när han will sättie sin Barnn ther
 opå, vthen lathe them blifue ther weedh nästt. Vthi
 alle gärder och vttlager schole hög:te Kongl. M:tz
 och Crono- nes eigne landbönder hafue så godt wil-
 kor säsom Frälses landbönder. Om Schatte Bönder-
 ne vttgifue mehre ähr thet tilbörligit.

Schole Fougderne blifue ther till flitheligen förmanthe, att the icke lathe thet någon bruke eller niuthe, vthen thet såsom af högste Kongl. Mitt etc. nådigst ähr eftherlatidt icke heller lathe nogonn anthen godz eller gårdar igen bekomme medh mindre ähn Man ther till rätt hafuer och thet lagwunnedt hafuer dogh icke heller thet medh mindre ähn högste Kongl. Mitt vnderdånigest ähr ther om ättspordh.

Om Fougderne på Affuelzgårderna.

Schole icke Fougderne på Affuelzgårderna lägga så stor och onyttig tunge på Bönderne, såsom her till scheedt ähr, vthen flye sig leghe drenger såsom arbethet drifue kunne, dogh schole the icke heller hafue nogot onyttigt folch som schee plägar med the Monge Kocker, Kellerswänner, Redhæswenner, och alle andre onyttige Embetzmän, vthen holle sig efter Bondhe sätt vden-tagendes the gårdar ther högste Kongl. Mitt plägar ofthe wisthes, Såsom Swartzö Vlfuesund och andre sådane flere.

Allestädtz ther tillfelle ähr till att rödie Enger thet ware sig hoss högste Kongl. Mittz Slott och gårdher eller elliest vtaf Almenninger vthen Menige Maudz schadhe och förderf schall Man thet göra, och sigh ther om beslijthe.

Man schall och åhrligen lathe förslå huad hoo såsom åhrligen blifue kan widh Slott och gårdar, Schall Man lathe holle Stodgång allestädtz ther så tilfelle åhr.

Thesligestt schall Man all then Boschap som åhr fullwexen och nyttig till Slachterijdh, åhr-
lige åhrs lathe slachte om Michaelis.

Ythermere huad Åkerbruchninger belanger och elliest huad Slotz, gårdz, och härettz Fougder schole bestelle, förmåles vdi thenne Medfölliende Instruction,^{*)} Och schole Stadthollerne ware för-
plichtede holle Fougderne till, att the sådane In-
structions Jnnehold alldeles efterkomma Och sigh
ther efther rette, Datum för Halmstadh denn 1
Novembris Anno [15]63.

Enligheten med Riks-Registraturet intygar

Knut Geijer.

*) En odaterad Instruction för "Slottz, Gårdz och Häredtz Fougter" förvaras i Riks Archivet. Som den så väl i afseende på innehållet eger flera likheter med förestående Instruction, som äfven i afseende på tiden, då den blifvit utfärdad, tyckes öfverens-
stämma med den här ofvan åsyftade, emedan den beropar de mandater, H. M. nyligen låtit utgå om Rior, och ett Placat rörande samma ämne finnes af d. 1 Maj 1563 (se Stiernmans *Comm. Pol. och Oecon. Författn.* Del. I sid. 187), så synes det vara all sannolikhet, det denna Fogde-Instruction är den-
samma, som den i texten omtalade.

IV.

**Instruction stäldt för then Stormectigste höghborn-
ne Furstes och herres her ERICHZ. thenn
fiortende medh Gudz nådhe, Sweriges Gö-
thes ,Wenndes sampt flerhe täs tilbehörin-
gers Konungh wår aller nådigste herres trognne
män och tiennere, the som j Stockholm, vdj
högzbe:te R. M:ttz fråware tilstädes bliffue
schole, Actum Schara thenn 8 Augusti. Anno
etc. [15]65. *)**

-
- *) Efter under förra delen af somnaren 1565 fruktlöst förda fredsunderhandlingar mellan Sverige och Danmark, begaf sig Konungen den 3 Julii från Stockholm nedåt gränsen, för att börja ett nytt landtåg mot fienden. Det var under nedresan, som han i Skara för den i Stockholm varande Regeringen utfärdade denna Instruction, hvilken i flera punkter, till och med i sjelfva ordalagen, företer en stor likhet med den föregående. Det oaktadt har man ansett lämpligast att, med undantag af hvad som rör Åkerbrukning m. m. som nästan ord för ord är enahanda med slutet af föreg. Instruction, införa den i sin helhet och blott vid förekommande fall hänvisa till likartade punkter i synnerhet som sådane i båda handlingarne oftast äro ställda i helt olika sammanhang. Man får äfven härigenom tillfälle att inhämta närmare kunskap om de ofta återkommande hufvudgrundsatser, efter hvilka Erik XIV sökte ordna Rikets styrelse. Documentet återgifves här efter ett i Riks-Archivet förvaradt Original, försedt med sigill och Erik XIV:s egenhändiga underskrift.

Stadthållere

Her Niels Krumme,

Rådpersonn

Her Dyonisius Beurrens,

Cammer Råd

Her Bencht Gylthe

Secretarius

Oluff Larssonn

Slådtz Fougte

Sigwardh Krusse

Capitaneus Militum

Måns Erichsonn, *)

Efter thet högzbeste Kongl. M:tt bliffuer förorsakadt vdi egenn Kongl. perssonn, att begiffue sigh till Fäldhe, emott H. K. M:ttz och Rigsens Fiender. Derföre opå thet, att alle tingh mätthe thäs bättber och schickeligere tillgåå, vdi H. K. M. fråware, och att H. K. M. gagnn och bedzthe mätthe bliffue thäs troligere achtet och befordret, så haffuer K. M. nådigst tilbetrodt förbte H. K. M. trogne männ och tiennere, at the vdi H. K. M. fråware öffuersthe befallningen haffue schole vdi Vpland, Södermannelandh, Wässmanne-landh och norlandenn, att bestelle vm H. K. M. och Rig:ns wordendhe ärendber och saker, lijke

*) Sannolikt af Släkten *Ulfsparre*, nämnes i Stiernmans *Höfd. Minne* Del. 1 sid. 307 såsom Ståthållare på Calmar 1579.

som Kongl. M:tt sielff ther till stades worhe,
 Och på thet the mhå wethe, huad H. K. M:ttz
 nådige wilie ähr, och huruledes the sich vdi the-
 ris tilbetrodde befallningh förhålle schole, Der-
 förhe haffuer K. M. latidt them här schriffteligenn
 förestelle enn vnderwissningh, effther som thenne
 Instruction i lengdenn thet förmällendes wardher,
 Och ähr K. M. nådighe och allffwarlige wilie, att
 förbe:te H. K. M:ttz trognne männ och tiennere,
 sich ther effther aldeles hörsambligghenn rätthe
 schole, så frampt the wele bliffue vdi thet anse-
 ende hoos K. M:tt, som the hærtill waredt haff-
 ue, och behålle H. K. M:ttz gunsth, Och än-
 doch samme Artichler vdi thenne Instruction äre
 stälhte frempsth vdi same Instruction, the som
 icke så hastigt äre för nödhenn till att bestelles,
 Och enn part som sedhenn äre förmälthe, kräff-
 uie att the medh thet försthe vthrättes schole,
 Doch schall dhå icke same saker, j så mätthe
 försth eller sisth bestelles som the frempsth eller
 effthersth stälthe äre, vthenn såsom the äre wich-
 tige till, och nödtorffthen kreffuer. Högzbe:te K.
 M. seer och gerne, at thenne Instructions inne-
 håldh schall icke bliffue allom kunnigh vthenn
 them allene som K. M. will, at thet vdi alle ar-
 tichler wethe schole, Och till thet försthe schall
 Stadthållere:nn, med the andre H. K. M. tillförord-

ale haflue aelt och vpseende medh Clerickerijt,
 a Gudz helge ordh mätthe rätt och vthen all
 hijlerdom bliffue predichet och lärdt, effther thenn
 prophetiske och Apostoliske grundh och meningh,
 Och så mykitt mesth mögeligit ähr, förtage och
 förhindre, att icke någon sechte eller falsk lärhe,
 som ähr emot Gudz ordh, mätthe vdi H. K. M.
 fräware vpkomme, Desliges och at thenn rätt
 Gudz tienisthen som scheer medh ordzens predi-
 can och Sacramentzens vthschifftelisse, icke mått-
 he nederlegges, vthenn hålles wedh macht. Eij
 heller them sinka förhålles Sacramentet, som thet
 begäre, såsom bertill förmykit scheedt ähr, allthen-
 stundh Clerickerijt nu icke haflue förewende att
 them fattes wijnn till Sacramentaens bruk effter som
 the sigh tilförenne haflue derud öffuer beklaget.

Och effther någre aff presterne, ärbe för the-
 res Embetes förswmelse skyldh affsatthe ifrå gäl-
 lenn, therföre schole the försåne deres sak medh
 någon tiensth, anthenn på K. M. örligzchip,
 eller och at the mätthe lathe sigh bruke på nå-
 get tugh, medh H. K. M. Krigzfolck i thenne
 sommer, förr ähnn the kome schole till något
 gäldh, Och opå thet at Gudz tienisthenn, mätthe
 hålles wedh macht, vdi the sokuer ther förbitte
 prestemän affsatthe ärbe, Så hafluer K. M. för

godt anseedt, at andre prestemän som haffue lætidit sich bruke vdi thesse Feigde tijlder på någett tugh och rhesser emot Fienderne, och eliesth flerhe lårdhe män mātthe samme gäll besittlia.

Hwar så händer, som H. K. M. sigh doch ickē förseer, att Clerickerijt sigh otillbörligenn emott H. K. M. vdi werldzlige mātthe förhåller, Dhā schole Stādthållerne ther effther ransake, och effther som brothenna med dhem kan finnes till, ther vdöffuer straffe.

Schall och haffues acht och vpseende medh M. Larss vdi Stocholm, att hann vdi H. K. M. fråware ickē mātthe något predike, som giffuer orsak till någett obeståndh. Och effther hann pleger åffthe införe många sielsame meningher som föge komme öffuer eens medh Gudz ordh, Derföre schall hann allffwarligen förmanes, at haffue sådent fordragh. Menn hwar han thet ickē wille göre, vthenn wordhe medh något försmädeligit taall, sich emott H. K. M. förwimme lothe, dhā schole Stadthållernne giffue hans K. M. ther vhm tilkenne.

Ther och så scheddhe, att någre anthen fremmende eller andre fördristedhe sich emot H. K. M. mandater, att komme någon falsk lärdom till wäghē, som med Gudz ordh ickē öffuer eens kommer, eller och framhärde vdi någon wil-

farelse. Då schall Stådtthollerenn gifue H. K. M. ther vm tilkenne och hårdeligen förbiudhe, att the ick mosthe lasteligenn eller försmädeligenn taale eller lärhe vm Gudh, hans helge ordh och Sacramenthe, Eij heller openbarligenn lärhe och utsprijdhe sådane theris lärdom vnder H. K. M. vnderståther, eij heller twinge theris tienisthe folck ther till, vthenn ther the sich emillan, som vdaff same sechte äre wille något lärhe, då ställer K. M. thet till theres siels salighetz scharhe, huar the och eliesth sich vdi worldzligh mätthe, emott H. K. M. förseer, och förbrythe, då schole Stadthållerne dervdöffuer effther som sakenn ähr wichtigh till, straffe lathe,

Vhm någon Ordinarius dödeligen affginge. schall icke förordnes någenn i stadheenn igenn, förr ähnn hans K. M. ther vhm vnderdänligt gifues tilkenne^o),

Schall och Stadthollerenn och hans tilförordnede, sampt med Ordinarijs förhålle presternene, att the med all flijt schole förmåne then menige mann att utgöre rättthe Tijendh, aff allt thet som Gudh lather wexe på iordenn, effther sådent ähr presterne sielfue och menige Rijkedt till godhe Desliges schole Fougterne ther till ware håldne

^o) Se föreg. Instruction sid. 15.

och förmanthe, att the ene rhes vñ. århet, så widt som theres befallningh sich strecker, schole hålle Tijendhe ransakningh, vdi så mätthe att hwar och eenn bondhe schall gåå fram, och göre sinn Eedh på Lagbokenn, at han haffuer thet århet giordt rätt Tijende wth, Men theen som icke kan göre en sådane eedh, schall effther lagenn straffes, såsom för annedth tiwffuerij och døhls mååll.

Ther och så hānder att Fongtenn af granners eller några mens egen eller berättelse i sanningh kunne förnimme, thet någenn swore sich meenn, och thet bewijses kann, dhå schall han ther före effther som een. meeneelig skalck bör, straffedt bliffue *).

The mandater som H. K. Mttz. salige k. her Fader (höglofflig ihugkommelse) så och the H. K. M. nu regerendes, haffuer latidt vtgå, belangendes thenn Tijende som åhrligenn vtgöres schall, schole någre rhesår vhm året lusses, och vdi hwar Sochne kirke förkunnes, der vhm Stadthållernne schole giffue Fongterne tilkenne **).

Effther thet högzbte K. M. wil medh tijdhenn lathe vpføre Enn kirke på Gråmunckholm,

*) Från "desliges schole Fongterne" till asterisken, nästan ord för ord lika lydande med hvad, som anföres i föreg. Instruction sid. 22.

**) Jfr. föreg. Instruction sid. 21, 22.

Derföre schall predikantenn i Stocholan förmane themn menige mann, att the wele ware obeswäredhe, att hielpe till samme bygningh. Och ther som H. K. Mitt wardher förnimmandes, att the äre ther till wällwillige, då will H. K. M. och så nådigst förfordre sakenn, medh H. K. Mätz be-lustnadt huadh som H. K. M. står tillgörendes^{a)}).

Ähr och K. M. wilie att Scholerane schole bliffue widh macht, och att the som förordnade äre till att stå samme Scholer förhe, må niuthe och behålle thet vnderhåldh, som K. M. nådigst till hwar Schole efterlatidt haffuer.

Jthem effther H. K. M. haffuer nådigst latidt för sörje alle hospitaler i Städerna, och the fatige ther ihne äre, theris nödtorfflige vnderhåldh. Therföre schall Stådhålleren och Ordinerij haffue vpsen-de medh, att samme vnderhåldh iche måtte ötroli-genn medhandles och onytteligenn förthäres, vthemn anwendes till theris vpphelle, och theris wåningers förbättringh. Och schall Stådhålleren sampt Cam-merereren så affthe som behöffues vhm årlst för-böre the fatiges föreständeres Regenschaper, och så laget att the måtte ware oförsnelleda och obestäl-ne vdi themn desll them till födhe och upphålle af K. M. nådigst ähr efterlatidt^{a)}).

^{a)} Se här ofvan sid. 19.

^{a)} Jmf. sidd. 16, 17, 18.

Så schole och Stadthållerne haffue ther acht och vpseende medh, och icke tilstädie, att the som på Landzbygdenn boo, schole förschiuthe theres fatige ifrå sich, och trenge dem ihnn till the hospitaler, som i Städerna äre, ther K. M. haffuer synnerligenn förordnedt theres vnderhåld som för Rigzens Fiender någeun schade lidit haffue, vthenn effter Gudz lagh, budh och befallningh kräffuer, att hwar och eenn i sin stad schall ware förplichtedt att försörje sine fatige. Derföre ähr H. K. M. nådige wilie, att thet mätthe så beställt bliffue, att vdi hwartt häredhe mätthe hospitaler vprättes, och att thenn menige man mätthe hielpe ther till, att theres siuke och förslämnede mätthe underhållles, på thet the icke alle mätthe tränges ihnn i Städernne, som hertill ähr scheedt,

Man schall och haffue åthskilnedt emellan the rätt fatige och the Tiggere, som plege löpe markneder och Städher emillan, heele landet vmkringh, och så lagedt, att the rätt fatige måge bliffue vnderhållne, Men the andre bedrögere förwijsthe, Och effther enn part aff dhem plege ware vtschickede på kunschaper och speijerij, ty schall Stadthållernn och hans tilförordnede lathe dher haffue godh acht och vpseende medh, att them the i så mätthe beslää, tilbörliken straffe lathe *),

*) Se sid. 18.

Och effther thet H. K. M. haffuer nådigst förordnedt ett hospitall på Gråmuncckholm i Stockholm^{a)}, för the fatige landzkneckters skyldh och andre H. K. M. tiennere som någenn schade bekomit haffue aff Fienderne, anthenn till land eller vatn, Så will H. K. M. att så många aff dem som till Stockholm ankomme, att the schole vdi förbete hospitall bliffue medh tilbörlich tractation och vnderhåldh försörgde, till thäs the kome sigh före igenn. Dhem schall och enn godh Bardschärer förordnes som iempt kundhe achte them, Och will H. K. M. honum medh enn lijdeligh årslönn försörje lath, Men the siuke som haffue bekommit thenn besmittelige blodgångh, och nu medh H. K. M. örligzschep äre heemkomne, dhe schole icke tilstadies vdi Stockholm, vthenn förskickes till Gaffle, Öregrundh och Östhammer, effther H. K. M. förre befalningh.

Schall och Stadthållerenn sampt medh Slätz-Fougten så laget, att enn begraffningz platz mätthe bygges på Södermalm, på den stadh som H. K. M. salige färeldrer (högloffligh ihugkommelsse) äre lagde wordne^{oo)}. Och när som H. K. M. för-

^{a)} Jfr. sidd. 16, 17.

^{oo)} Se här ofvan sid. 20. Möjligen är denna "begraffningzplatz" densamma, som sedan [1576], under namn af *Sturens Capell*, uppbyggdes på Södermalm

dimmer, att Borgerne wele och ther till hielpe, så will H. K. M. förfordre sakenn, medh H. K. M. bekosthnedt. Och såsom nu förberördt ähr vm Religions saker, Så ähr och H. K. M. nådighe wilie, at Stadthällernne schole thet och så förschaffe, atth lagh och rätwisse mätthe handhaffnes och wedh macht hålles *), Huarföre schole Stadthällernne haffue theres budh till Lagmänner, Häredzböfdinger, Fougter och befallningzmänn, thesliges Borgmesther och rådh j Städernne, och allfwarligenn förmane dem der till, at the hwar i sinn stadh förschaffue H. K. M. vndersåther lagh och rätt effther S. lagh. Och hwar någre ogudactige meniskier wore, som Gudh inthet achtet, och rätwisenn icke kår hadhe vthenn bedriffuer någen openbarligh misgerningh som wichtigh och lijfsak wore, dhå schole alle hwar för sich ware forplichtet sådane missdedere fordre för rättthe, och effther sakens wichtighet tilbörligenn straffe, och icke för gunsth, wilie eller wenskap thet fördölle, det

at Johan III öfver de herrar, hwikas lik tillsammans med Sten Stures, efter Stockholms blodbad derstädes blefvo brände. Ibland dessa var äfven Erik XIV:s farfar, Erik Johansson Wasa. Der Capellet stått, lät sedan K. Carl Gustaf lägga grundvalen till Catharina Kyrka (1654). Se *Elers Stockholm*, Del. 3 sidd. 50, 51.

*) Jfr. angående lagskipningen föreg. Instruction sidd. 22—31.

ammoe schole och Stadthållernae för deres personn och göre, när lägenheternne så fordre, så framt att then dher anners gör schal bliffue achtadt och hållenn för den som H. K. M. icke troo ähr, och Gudh och rätthwisen icke elskar. Doch hwar någeen sådane personn råkedhe sich vdi så mätthe forse, huilkeenn sich tilförenne trooligenn och wäll emott H. K. M. och S. rijke förbålladt hadhe. Då schole Stadthållernne försth vdi vnderdånighet förspörie sich hoos H. K. M. förr ähnn the något fulfolie med straffadt emot honom.

Alle Lagmän och häredzhöfdinger, hwar vdi sit lagmans och häridzhöfdinge döme, schole så äftbe som S. lagh förmåller hålle tingh, och eliest altid förhålle them som ärende haffue, så framt the wele vndwijke thet straff som S:s lagh förmåller, Hwar och lagmän icke göre theris Embethe fyllesth, schole Stadthållerne giffue H. K. M. ther vm tilkenne, Menn ther häredzhöfdinger finnes försu- melige, och icke göre theris Embethe och kall fyl- lesth, schole the aff sethies och misthe deris häredz rånther,

The som till domare Embetedt äre förordne- de, schole haffue then beskedelighett medt sich, att the först åtskilie the personer som för rätte komme, Szå att huad saker, som förefalle emott K. M. vundersåther mätthe ransakes och dömes

effther S. lagh, och the som vdi hoff äre, måtthe bliffue vnder Gårdz rätthenn och hoffartichlernne, Menn Krigzfolckedt vnder krigzartichlernne, effther der vdi mykitt finnes som vdi S. lagh icke äre vthtrycht.

Schall och Stadthälleren bestelle atth Borg-rätther måtthe hålles på högzbte K. Mittz Stätt och Gärder, så äffthe någre saker förefalle, Szå och att H. K. M. hoffartichler ene rhesse hwar månedt måtthe vpläses wed thet straff som vdi same hoff-artichler. förmålles.

Szå schole och Fougterne icke haffue häredzhöffdingernne vdi thet Fögderij som the haffue vdi befulningh. Ithem schole alle häredzhöffding-er årligenn leffrere vdi K. M. Cammer wisse, clare och oförfalskede Domböcker, så frampt the icke schole wimbäre och misthe häredzhöffmedt, och thet aldrig igenn bekomme.

När någenn wardher någet tildömppt, schall prophoss och Fougterne tilhielppe, att thenn som domen winner må thet niuthe, szå frampt thenn andre icke kasthar wadh,

Profasz schall och haffue wäldh, enär som helsth Stadthälleren tillseger honum, att antasthe så wäll högre som nidrigere ständer, när the sich emott H. K. M. och S. lagh förbrutidt haffue, Och på thet hann må ware thäs mechtigh, schall Stadt-

hållerenn tilseije Fougterne och andre, att the
 mätte ware honum medh solck behielpelighe,
 när legenheten och sakernes wiktighet så fordrer
 och kräffuer, Profosserne schole icke taghe stocke
 eller Kisthe penningar aff then som the insethie,
 som the plege göre, Eij heller befathe sich medh
 the sakörer som the brätzlige wardhe förfalne till,
 Allihenstundh the haffue eliesth wiss lönn aff K.
 M. till att vpbäre, vthenn lathe häredzFougterne
 ther medh bethämie, och doch ligwäll vpschriffue
 samme saköre, och ther på leffrere Rügenregister i
 K. M. Cammer, Ähr och H. K. M. wilie, att huar-
 len Stadthållernne sielffue schole för muther och
 gäffuer skuldh sleppe eller lössgiffue then som
 schyllig är, wedh lifszstraff, Icke heller någenn
 oskylligh straffe, widh samme peenn, Förty theres
 ämbethe kräffuer fulfölie med straffedt. Menn till
 att benådhe, thet står till H. K. M. Thet samme
 schall icke heller någenn annen bliffue tilstadt,
 vnder samme straff,

Stadthållereunn och hans tilförordnedhe schall
 haffue sit budh vthe i huars Fougtes befal-
 ningh, och ther the förnimme någon otroohet
 med Fougterne emott H. K. M. så att the tage
 försumelasse förhe, vdi thet som them bör att be-
 stelle, till K. M. gagnn, besynnerligenn huad thenn
 förfordringh belanger, som the schole göre H. K. M.

till H. K. M. landtugh, såsom ähr medh Saltpe-
tersiudningem. Item till att befordre K. M. bärz-
brukniger, Sammeledes Saltsiudningen, Så och
vm the wardhe förhindrendes H. K. M. så att H.
K. M. ingen förfordringh medh Spanneinale aff
åhrsens vpbördh och årlige ränthe, och huad H.
K. M. eliesth med rättthe bör att haffue icke kann
bekomme till thette H. K. M. landtugh. Hwarförbe
när så scheer, dhå schall man haffue dhem för
rättthe, och icke fördröije ther medh till K. M. an-
knmpath, såsom tilförenne scheedt ähr, vthenn än-
deligen så bestelledt att the mätthe bliffue straffedhe.
Doch schall Stadthållerenn icke haffue wäldh vdöff-
uer någres theres liff, vthenn förשאffue K. M. enn
sententz och doom, på them som i så mätthe otroo-
tigenn handledt haffue, och sedhenn på thet vnder-
dånligisthe befroghe sich hoos K. M. huru H. K. M.
will haffue sakenn vjdere emott them företaghenn,

Hwar så wore att någenn huilkenn helsth thet
ware kann, wille sigh vndersthå hemligh eller o-
penbarligh medh ordh eller gerningar eller i huru-
dane mätthe thet belsth schee kann, något stemple
eller prachticere lathe, thet H. K. M. kann ware
emott och vnder öghon, eller något emott H. K.
Mittz högheett och digniteedth, anthen thet kunde
schee med förrädtlige stemplinger och lijndendhe,
till att vtsprjdh eblandh then menige mann el-

ler eliesth, the schole antästes och för rätthe stelles, Och sedhen hwar är affsagd ifrå liffwedt, pijnthligen förhöres vm alle vmständher, och giffnes H. K. M. vnderdånlighenn tilkenne, vhm allt thet mann j så mätthe haßuer förnummith.

Vhm Slotzloffuenn schall så bestelldt wardhe, att Stadthålleren och hans tilförordnedhe icke schole them förandre, vthenn ther the med Slätz-Fougterne finne något feell och otrohet, må the sådent H. K. M. vnderdånigst förstå lathe, giffuendes der hoos tilkenne, hwem them synes att H. K. M. vdi same stadh bruke kann, Men hwar någenn Slätz-Fougte, dödeligen affölle, dhå skall Stadthålleren och hans tilförordnede, förordne någre godhe männ aff Adelenn till samme Slätzloffuenn, och oförsumelighenn H. K. M. ther vm förstå lathe, widh same bescheedh som förberördt ähr,

The som äre vdi hwar landzende till ämbether och befallningar förordnede schole ware samdrechtige, vdi thet som H. K. M. gagn och bedzthe ware kan, Menn hwar så händher (huilkedt mann doch icke förmodher) at någenn aff them finnes som sin Eedh och Ähre icke betrachte wele, schall dhå thenn sak icke förhölies eller försånes, vthenn giffues K. M. ther vm tilkenne, Och när någen sådent förnimmer, och ther vhm icke till-

kenne giffuer, schall bann achtes och straffes lijke med then andre. Och schall Sechretarius altijdh ware redebogenn, att höre alle the som någre ärender och clagemåll haffue. Och när som Stadthållerenn och Secretarius aff enn eller annen wardhe besöchte vm någon anfordringh hoos K. M. dhå schole the sådent höre, Och hwar thet något ringe ärendhe ähr, thet the wethe ware K. M. behageliget, måge the thet effterlathe och förfordhre, Menn ähr thet wichtigt och olijdeligit, schole the thet affslå. Kann thet och ware wichtigt och K. M. behageliget och lijdeligit, thå må the sich hoos H. K. M. vnderdånigst ther vm förspörie.

Krigzsaker.

Effter thet högzb:te K. M. ähr nu kommen hijtt i thenne landzendhe Westergötlandh, och achter medh thet försthe sökie Fienderne medh H. K. M. Krigzmacht, till att leffrere them enn Fäldtslacht, och will i så mätthe sit lijff och wälferdh haffue ospartt för Swerigis Rijkis gagn och bedzsthe. Therfore så ähr för nödhenn, att K. M. tilförordnade Stadthållere och trogne menn sich ther vm på thet trooligste och fljigtigste winlegge, till att göre H. K. M. all thenn förfordringh
hielp

hielp och bijståndh, som H. K. M. kann behöf
 baffue, att göre S. Rijkes Fiender schade och aff-
 bräck medh, ytermere nu, ähn som vdi thässe
 förliadne ähr scheedt ähr, Och att sådane förfor-
 dringh måtte vdi tijdh framkomme, latendes ther
 medh påschijne, att the icke äre ögnne tien-
 nere, vthenn så förhålle sich såsom Gudz budh
 och befallningh, och theres Eedh och troo tienisth
 kräffuer, och såsom the thet för H. K. M. och
 hwar Erligh mann tryggeligenn kune ware till
 swars medh:

Huarföre schole the så bestelledt, att bådhe
 Ryttere, hoffmen och Knechter så många som äre
 igenn bleffne, effther H. K. M. landtugh, mätthe vdi
 huar landzendhe granneligenn effther ransakes och
 vpspanes och sedhenn till H. K. M. Fäldtläger
 medh thet aller försthe förschickes, ehwaristh som
 H. K. M. kann stadd ware, anthenn ihunnenn Rijkis,
 eller vthenn vhm S. grentzer,

Och schole Stadthållernne alffwarligenn lathe
 tillsäie och förmane bådhe profosser, Fougter,
 Borgmæster och Rådth i Städernne, samt alle andre,
 ehoo helst the ware kunne, at huilke som an-
 then för muther eller goffuer, wilie, weetschap, eller
 någon annen vrsak, döljer eller vndenstinger någenn
 aff them som i K. M. tienisth antagnne ärhe, the

schole bliffue achtete för K. M. och Sweriges Rijkens Färrådhere, och effther S. lagh till thet högsthe straffede bliffue.

Sameledes schole och Stadthällernne lathe haffue ther godh acht och tilsynn medh, att ther någenn, anthenn Rytter eller knechter worde sich vndestingendes, eller förlöpendes sine Fänicker, medhenn H. K. M. äre opå thette tugh, dhå schole the straffes effther som Sweriges lagh ther vm förmäller, ther effther profossernne vdi hwar landzendhe schule ransake, och så beställedt, att samme Fäldtflychtige mätthe ändeligenn straffede bliffue, Och hwar the thet försume, schole the ware vnder lijke straff förfalnne, Vdi lijke mätthe och vnder samme straff såsom förmälles vm Rytther och knechter, the ther sich kone vndstinge eller bårtryme ifrå hopenn, schall thet och hålles medh the Båtzmann som sich anthenn vndendölie eller bortrymme ifrå K. M. örligz schip.

Vhm the Finske Ryttere som Anders Nilsson haffuer i hefalningh schole Stadthällernne sså bestelle, att hwar the allredhe wore stegnn till Schipz och komme till siöss vdöffuer Ålandz haff, dhå schole the icke igenn kalles vthen sendes vdöffuer till Liffland. Menn hwar the wore ähnn nu i Swenske Schären, dhå schole the med thet försthe sendes och förfordres, till K. M:tz Fäldtläger,

Hwar och lägenheterne thet så fordbre, att H. K. M:ttz tilförordnedhe befalningzmänn vdi lifflandh, wordhe anlangendes vhm någon ytermere hielp och förfördringh i H. K. M. fråwaru, besynnerligenn med folck, dhå schole Stadthållernae ware them dervdissen behielpelige, det mesthe som mögeligit kann wara.

Sammeledis schole the och hälle H. K. M. godhe männ af Adelenn ther till, at the vthenn all försumelsse begiffue sich medh theres tiennere, hester och rusthninger till K. M. och thes Rostienisth till fyllest hälle som thenn Constitution förmåller, huilkenn the sielffue bewilligedt haffue vdi Upsale Anno 62. Tesliges och att the mätthe ware så rusthedhe, som H. K. M. mandater, huilke nu vdi thette närwarendes åhr, vdi nest förlidne Aprilis månedt äre vtgångne, ther vm förmåle,

Hwar någenn kunne finnes som icke håller sinn Rostienisth till fyllest vthenn aff försumelsse lather thet bliffue tilbage, schulle Stadthållernae them för rättthe haffue, och emott them procedere, med mindre then som för rättthe ställes kann försware sich medh H. K. M. remission, eller medh the laghe förfall som vdi S. beschriffne lagh, vdi sådane fall förmåles, doch schall mann medh sådane förfall som lagen förmåller, icke haffue be-

frijedt sine tiennere, vthenn sinn egenn personn allenesth, doch icke ænnerledes æhnn som H. K. Mitzz mandater ther vm förmälle *),

Till besetbningenn vdi Stocholm, schole till thet minsthe Trehundrede knechter bliffue förordnede, huilke schole antages vdi dalernne, ther på Niels Jäperssonn schall tijtt bliffue för-schickedt, Doch schole inge j så mätthe antages, huilke affwekne ærhe ifrå theres Fänicker, vthenn the schole bliffue straffedhe som förberört æhr,

Æhr och H. K. M. nådigste wilie, att Måns perssonn till Bellestadh schall bliffue förordnedt till att haffue acht på Hertugh Jobann, och the som medh honom ære på Gripzholm, effther thenn Instructions lydelisse som förbe:te Måns perssonn aff K. M. æhr medgiffuenn, Och effther thet H. K. M. will, att the Gårdzknechter som her till haffue waridt på Gripzholm, schole komme till theris Fänicke igenn. Therföre schole Stadthållernne ther vm så bestelle, att tijtt mätthe schickes så många knechter i stadhenn igenn, som wachten wed macht hälle kune, Och ær H. K. M. nådigst till fridz, att the knechter som nu ære på Gripzholm, och haffue hålledt sich på theres egen vmkostnedt tilförenne vdi Stocholm, måge ther qwar bliffue,

*) Ang:de Rusttjensten, se föreg. Instruction sid. 34.

The som vdi besethningenn på Stocholm eller andre befestninger äre förordnade, schole inge vdi H. K. M. fråware vpstädhie på Slåthenn, anthenn Furster, Greffuer, Frijherrer, eller andre huilke the helsth ware kune anthen inlendske eller vtlendsche, medh mindre the haffue ther på K. M. befallningh och schriffuelse medh Kongl. Mätz handh vnderschriffuidt,

Vdi lijke måttthe schole the icke heller någean iustädhie vdi Stocholms Stadh, eij heller på Slåthet, anthen Furster, Greffwer, Frijherrer eller andre, medh mindre the haffue sådane bewijss medh sich som förbe:t ähr,

Vjdere på thet H. K. M. måttthe thäs bätther tilfelle haffue, att göre K. M. och S. Rijkis Fiender schade och affbräch på dette tugh. Derföre schall Stadthållerenn, ooh the som med honum förordnade ärhe, vdi tijdh förfordre H. K. M. med all thenn deell som H. K. M. behöffuer till samme rhesse, och ther med icke vppehålle eller förhindre K. M. säsom tilförenne äftthe är scheedt,

Och ähr thette enn partzell ebland the nöd-
törstigeste som H. K. M. mest macht på ligger, att H. K. M. måttthe bekomme vndsethningh medh Spannemåle, Ööll och Brödh, till att vnderhålle H. K. M. Krigzfolck medh, på thette tugh. Hwar-
före schole Stadthållerne vare förtenchte göre

H. K. M. ther vdinnen all förfordringh och vndsethningh, vdi så mätthe, att huad för Spannemåls leffreringh som kann kome fränn Finland, Norlandenn, eller andre orther, schole the ingelundhe befathe sich medh, vthenn medh thet allerförsthe som mögeligit kann ware, lathe thet bliffue förfordredt till K. M. Fäldtläger.

Desliges och, effther thet ähr nu så tijd på århet, att man bekommer vndsethningh aff års-wextenn. Derföre schole Stadthållernne ware förtenchte till j tijdh att inkräffuie all Restantie Spannemälle som böndernne haffue ihne medh sich för the förre år, och ther vdaff vndsethie H. K. M. thet mesthe som mögeligit ware kann, och ifrå Schipzflåthens vtredhnungh så och ifrå Stocholms Slätt, kann vmbäres.

Och på thet att K. M. mätthe vdi tijdh bekomme then förfordringh som till lägret behöffues vdi allehåndhe nödtorffther, Derföre schole Stadthållernne her i Stocholm i then mätthe sielf betencke the fogeligste medell, huruledes sådent mätthe bliffue till H. K. M. framfordret, Och ähr K. M. betenckende i sakenn, att man icke alt schall leffrere till Suderköpungh, vpå thet thenn landende Östergötlandh icke skall förmyket bliffue betunget, vthenn att såmpt mätthe schipes medh Schutår genom Mäler, både till Arboge och Wiffue-

sundh, och sedhenn wijdere fram, tijtt mann them
 haffue will, vdi så mâtthe, att huad som till
 Vlffuesundh bliffuer framfördt, kann mann lathe
 före vdöfuer ther man sich medh enn hoop sku-
 thår före igenom Jälmer, till Örebro, sedhenn
 till Askersundh, och så wijdere genom Wäther
 till Hioo. Ithem kunne man och så bestelledt
 att såmpt mâtthe bliffue schickedt ått Arboghe,
 huilkedt sedhen kunne föres öffuer landh till Ö-
 rebroo, och wijdere vtöffuer letzstighenn till Gull-
 spångh inn ått Wäner, der man dhå medh Gal-
 leijderne som ligge wed Tuneholm *), kunne
 möthe och framfordre, huad som i så mâtthe ähr
 förordnedt till K. M:ttz Fäldtläger, Och opå thet H.
 K. M. mâtthe wethe huad förfordringh som H. K. M. i
 så mâtthe bekommer. Derförhe schole the som bliffue
 åstadh schickedhe medh samme leffrefinger, vdaff
 inge andre lathe sich qwittere, ähn aff H. K. M. allene.

Och effther för nödhenn ähr, att tillförningh
 mâtthe schee till lägret derföre K. M. vndersåther
 i Städerna, så wäll i Stocholm som flerhestådes
 vdaff hele Rijkedt förmanes, att the göre tillföringh
 till köpz midh till lägredt, medh Spannemåle,
 Fethalie och allehände nodtörfsther, som ther kune
 förytres till K. M. krigzfolckz behoff, så att the

*) Belägen vid utloppet af Tida-ån i Wepern, nu *Marie-
 helm*, residens för Landshöfdingen i Skaraborgs Län.

aller senesth vdi Augusti Månedt måtte ware i lägret medh samme tilföringh, så framt the icke schole misthe theres preuilegier,

Allenesth haffuer K. M. förordnedt thässe köpstädher, som ähr Westerås, Enköpung, Vpsale och Gäffle, att the schole hälle K. M. bärgezbrukningar widh macht, besynnerligen Szalebergit, med allehandhe nödtorffligh tilföringh, wedh theres preuilegiers förlusth.

Widere, Effther thet H. K. M. är nu stadd till fälde, och mätthe dageligenn redhe sich på att slätz medh Fienderne, Så ähr H. K. M. högsthe och störsthe beswäringh som H. K. M. fasth går till sinnes att H. K. M. icke kann bekomme thenn förfordringh som för nödhenn ähr, till att göre H. K. M.ittz Fiender affbräck medh, Förty all thenn hielp som H. K. M. schall haffue till thette H. K. M. landtugh ifrå Stocholm, ther aff ähr inthet ähn nu framkomith, huilkedt scheer aff then orsak, att Stadthållerne inthet wele lathe sigh wordhe, huru thet bliffuer åstadh sendt, försth the kune skilieth ifrå sich, och kometh någeth fram på wägen, så lathe the ther wedh bliffuedth, och schöthe så inthet merhe vm, anthen thet fram kommer eller icke, Therigenom ähr nu scheedt, att en hoop harnesk, wärier, schyllt, loodh, och andre nödtorffther som H. K. M.itt

förnimmer, ware åstadh sendhe, schole ware nederlagde på wägarne, bådhe på Tiwedhen och annerstedz, Enn stoor part ther aff äre och bortkasthadhe och till effwentyrers bortstollne, Och bliffner H. K. M. nu icke lijthet förhindret vdi thette H. K. M. landtugh, både i thet, att H. K. Mittz Krigzfolck icke kune bliffue vthrustedhe. Ther man dâch eliesth haffuer hafft godh råd och ämpne på harnesk och wärier, bådhe effther som man haffuer hafft i färrådth tilförenne, Tesliges huadh som nu eliesth j åbr är ankommith och infördt aff then fremmende, bådhe aff köpmän, så och aff the ther på äre bestälthe och vtför-schickedhe aff H. K. M. bådhe Danzewil, Paffwäll Rodh, och andre flerhe, Och huar sådent hadhe mått komith her vdi tijd tillstädes, då hade H. K. M. nu hafft alltt sitt krigzfolck wäll vthrustedt, och sedhen testhe förr giffuidh sich emott Fienderne, ther H. K. M. måtthe nu för samme orsak skuld förtöffue, och medh en hoop blåtth krigzfolck slätz medh Fienderne. Sammeledes, så haffuer H. K. M. ähn nu icke förnummith någon förfordringh med the murbräcker och groff Schytt som H. K. M. haffuer befaledt, att Stadthållerne schulle till H. K. M. fäldtlägher komme lath, huilke schulle ware till så många str, N. beke Karthoger Fyre, halfue Kartoger sem, Nothsland

ger två, halffslanger två, Enkel falcknether Otthe, Mörsere, fyre eller fem, ther igenom H. K. M. icke lithet förbinder bliffuer,

Jcke haffue Stådhållernne heller förfordret H. K. M. med then partzell, som ähr medh Krutth, huilken dock så storlighenn aff nödhenn är, att H. K. M. thet föruthann inthet kan före taghe eller vthrätthe emott Fienderne, vthen mœsthe, så framt man icke snartt bekommer ther medh en sådane vndsethningh som något förslå kann, öfvergiffue thenne H. K. M. tugh, Och allthenstundh till Stocholm ähr ankommit en sådane stådtligh Summe Saltpetter, bådhe ifrå Tydzlandh. Tesliges ifrå Calmar, Wadztena och Finlandh, Så hadhe H. K. M. förseedt sich, att Stadthållerne skulle thess merhe förfordringh giordt H. K. M. medh Krutth, ähn som her till ähr scheedt. Will förthenskuld ähn nu allffwarligen haffue them budet och befaledt, att the äre förtenchte till, medh thet aller försthe att schicke H. K. M. alt thet krutth som förarbethet ähr, latendhes igenom dagh och natth hålle opå, och göre merhe till redhe, huilket the och sedhen vthen all försumelsse wäll förwardt till H. K. M. läger schole komme lathe.

Vijdere, så haffuer hans K. M. ähn nu icke förnummith huadh förfordringh H. K. M. kan bekomme medh Clädhe, till H. K. M:tz krigzfolck

nödtorffther, Och effther thet H. K. M. haffuer medh stoor bekosthnedt latidt sådenti her ihnn i Rijkedt förschaffe, ther så mång ståldt man haffuer wåget lijff och leffuerne förhe, och mångenn haffuer satth liffuedt effther, Derföre wore ickerätth att H. K. M:ttz Krigzfolck som schole bliffue brukedhe i marken emott Fienderne, schole inthet niuthe thet till godhe, vthenn att köpmen och andre schole ther med söke theres priuatth nytthe, och på then dyresth penningh thet vtsprenghe. Huarföre schole Stadthållernne rättthe sich effther H. K. M:ttz schriffuelsse, och göre H. K. M. ther medh vndsethningh, thet meste the kune åstadh kome,

Yterligere, effther thet åhr enn godh tijdh sedhenn H. K. M. drogh iffrå Stocholm. Therföre hade H. K. M. wåll förseedt sich, atth Myntheschriffueren Suenn Biörnssonn schulle nu haffue then Summe penningar reedhe, som honum aff H. K. M. åhr befalet så mykit som sich på enn månedz tijdh kunne bliffue förmynthedt, aff thet Sölff som senesth bleff leffreret på mynthedt. Men effther H. K. M. förnimmer ther inthet ware tilgiordt. Therföre schole Stadthållerne fordre ther alftuarligen opå, att H. K. M. mātthe samme Summe med thet aller försthe bekomme, nidh till Lagredt, Och schole Stadthållerné förordne någet

Krigzfolck med penningar, på thet de thäs säkrere måtthe framkomme, effther H. K. M. ähr berättedth, att opå Tiwedhen schole ware någre skalcker som ther förhålle sich.

Och huar H. K. M. wore vlöffuer Grentzen, schall han försth haffue budh för sich, och förwenthe mere hielp med Krigzfolck, Och så laget att penningerne måtthe bliffue på någon säker ortt till thäs the komme tillstädes som them framfordre schole, Men sielff må hann begiffue sich till K. M:tt.

Stadthållerne äre och månghe rheser förmanthe wordne, vm ena heell hop gröntt färgedt läreff, till någre Tusende alner, Tesliges och till Fyretije eller Femtije Tusend Träbeger och hanc-kestoop, them H. K. M. haffuer achtet att bruke till Feldth techenn, builke partzeler ähre ähn nu icke till städes kompne, Så ändoch thet will nu endelis ware förseedt, att fordre ther opå, ligwäll på thet Stadthållerne icke schole haffue förebarhe, att the iw nogsampt ther vm äre förmanthe wordne, Therfore will H. K. M. nu till öffuerflödh, minne them ähn en tijdh opå alle thesse förde nödtorffther, att the oförsumeligen schole H. K. M. ther medh förfordre, så frampt the wele att S. Rijke schall haffue ther någenn nytthe vdaff. Såsom H. K. M:ttz alffwarlige wilie ähr, att alle the Belthes Rör som the kunne vpbringe, schole

the och [till] H. K. M. oförsumeligen komme lathe, Och ähr icke ther medh nogh, att the sendhe i-
frå sich sådane nödtorfflige partzeler, och betro-
en hop böndher ther vm som thet framförhe scho-
le, vthen man mosthe förordne någre flitige och
trogane personer till, som sådent hadhe vndher
händerne, och framfordre H. K. M. till hondhe,
Och achter H. K. M. thet för ingen förfordringh
huar thet såsom åstad schickes icke bliffuer fram-
fördt till lägreddt, och aff H. K. M. bliffuer Qwitte-
redt. Ther och Stadthållerne förnumme att bön-
derne i Näricke beswäredh sich med försler, dhå
schole the stelle them ther medh till fridz, och
heller förtröste the att the något medell på
theris åhrlige vtschyller bekomme schule, anthen
aff Fodringh eller annedt, på thet att H. K. M.
icke mätthe för then orsak bliffue förhindret till
H. K. M. landtugh, Eliesth huar vhm alltt thette
icke bliffuer så bestelt dhå schole Stadthållerne
ware förtenchte, att H. K. M. will haffue dhem
tilltale, vm all then schadhe som sich ther aff
förorsaker.

Sameledes ähr och en partzell eblandh the
förnempsthe och vichtigste som H. K. M. och
S. Rijke allsomstörsthe macht påligger, att K. M.
mätthe bliffue förfordret medh kruth och Salltpe-
ther, så myckitt som H. K. M. haffuer behoff,

till at fulfolie thenne Feigde medh, huilkedt, wält mögeligit ähr till att bestelle, der som H. K. M. trogne männ och tiennere eliest wele lydhe K. M. trogne rådih och förmaninger effther, och bruke the vtwägher och medell, som K. M. will dhem nu her medh kortheligen tilkenne giffue.

Försthe medell ber till ähr thette, Att effther H. K. M. haffuer vdaff then Stocholms Borgers Erich Nilssons schriffuelsæ förstätt, så och aff Siffredh Jönssons mundtliche berättelssé att ifrå Strålesund schall ware merhe ähn till halffwidher hundert Centhner Salpether öffuerschipedt hijtt ihn i Rijkedt.

Therförhe schole Stadthållerne medh all somstörsthe fljttth lathe thet oförsumeligen förarbethe vdi gått Slangekruth, och sedhen schicke thet nedh wäll förwardet till K. M. Fäldtlägher, ehuaristh H. K. M. kann stadd ware, Sammeledes haffuer och förbte Erich Nilsson giffuidh tilkenne, att i Strålesundh schole ähn nu ligge till någre hundred Centner Saltpeter tilköpz, Huarföre schole Stadthållernne giffue Paffwell Sass i befallningh, att ther han icke kundhe komme till någon lijdeligh handel med then Rostochs Borgere Frantz Kerchoff vm thet Saltpether hann haffuer, att

förbte Paffuell mätthe då köpe vp thet som i Strållsundh ähr, så framt man thet för ett skäligt köp bekomme kunne, och ther till anwendhe the daler som Asmus Medher och Bolman haffue viloffuedt sich wele förstrecke H. K. M. effther H. K. M. schriffuelles innehåldh.

Vdöffuer thette förne så will och ware för nöden, att man på alle orther så wäll vdi Lifflandh såsom her i Sverige, lather vprätthe Saltpethersiudningh, och så besteller thet, att then förfordring som ther till behöffues, bådhe med drenger the som arbethet schole driffua, thesliges dagzwerker, pannår, wedh kaar, iordh, tienligh aska, halm, waru hwss att torke vdi, thesligest och hwss att läcka vdi, taak vdöffuer, läcktt och oläcktt iordh, och huad thet helsth ware kann som Saltpetersiuderne schole på hälle, mätthe them bliffue förschaffedt, effther then Instructions lydelse och innehåldh som ther på giordh ähr. Och effther thett Hanss v. Köllen Saltpetersiudere haffuer loffuedt och tillsacht H. K. M. att han will lärhe och vnderwise alle the andre Saltpetersiudere vdi Vplandh, Södermannelandh, Wassmannelandh och Närliche, så att the schole kune leffrere vdaff hvar Werkstadh Ett schep:d Saltpether huar weke. Therföre will ware aff nödhenn att man sådant aff honum och the an-

inlåtedt haffue, effther som theres öffuergiffne obligation och reuersall thet tilkenne giffuer, Derföre schole Stadthållernne haffue theres budh till Wiburgh, Helsingefärss, och eliest till H. K. M. Schipzflåthe, som på thet Narfwske Farwathnedt äre förordnedhe, Och så snart som något Saltpeter i så måtthe ankommer, schole the thet genom natt och dagh lathe förfordre till Stocholm. Sameledes effther K. M. ähr aff henrich matzsonn Rydzetolck berättedt wordhenn att i Rydzlandh schall finnes godh rådih till Saltpeter, tilköpz at bekomme. Så haffuer H. K. M. nu latidt anlange hoos Stor-Fursthenn, och wennligenn begäredt, att hann will tilstādihie, thet K. M. måtthe eliesth bekomme någre hundrede Schep:d Saltpeter tilköpz vdaff hans vndersåther. Dher på och någre K. M. vndersåther äre förskickedhe ått Narffwen med koper och bly, som the ther vdi schole anwende, Och effther K. M. förseer sich thier med något got kune schaffe och vträttthe, ty schole the tillseijes som i så måtte bliffue afferdigede, att när the något Saltpether j så måtthe bekommendes warde, att the dhå schynde sich med same Saltpeter hijtt till Stocholm med thet allersförsthe som mögeligit kan ware.

Jlhem schole och någre aff the förnempsthe Borgere her i Stocholm som medh koper plege

handle, tilsejjes, att ther som the wale. försäkre K. M. att förschaffe Saltpeter hijtt ihnn i Rijkedt ifrå Narffwenn, dhå schall dem bliffue tilstadt, att vtförhe ther häden så mykinn koper som sich der på kann belöpe, nuilkedt Saltpeter dem sed-been medh godz eller penningar schall bliffue her bittaledt, Doch schole the försth göre theres obligation och förplichtelsse ther opå, att the wele införhe så mykitt Saltpeter som thenn koper kann ware wärdh, huilkenn the vtförhe. Och schall dem allfwarligenn bliffue förhålledt, att huar the icke görendes wardhe theris lyffthe och tilseijlsse fyllesth, dhå schole the icke bliffue straffedhe till godz och peninger, vthen till lijffuedt,

Till ytermere förvissungh vm för:de partzell till att bekomme haffuer K. M. latidt förhandle medh Asmus Meder och Henrich Bolman, huilke haffue loffuedt sich och obligeret, att the wele förschaffe K. M. hijtt ihnn i Rijkedt Trehundrede schep:d Saltpeter vdi thenne Sommer, och thet opå theris bekosthnedt och fhara vdi Stocholm. leffrere, Huarföra schall så bestelles, att alt thet Saltpeter, som man i så mätthe bekommendes warder, schal Stadthållereunn på Stocholm, och the andre K. M. tilförordnade lathe genom natt och dagh förarbethe vdi Tre lesther körne krutt,

Menn allt thet öfrige vdi Slangekrutth, huilkelt the sedhenn, effther som thet kann bliffue tilredhe, schole schynde nid till K. M. Fäldtläger, Huarförhe schall samme Saltpeter fördeeles till alle kruthmakere, bådhe wid Nacka, Wälinge, Vlfuesundh, och flerhe stedz, på thet att thet mätthe thäs snarere bliffue vpgiordt, Och effther som för nödhenn ähr, att Swaffwelbruket vdi Danemora och Wester Sölffberget mätthe bliffue förfordret och fulfölgt, Derföre schole Stadthälternne lathe haffue ther godh acht medh, att samme bruk icke mätthe nederlegges och försumes, vthen flijteligenn fulfölies. Huarförhe skall hans v. Lagnitz allfwarligen tilseijes, att hann beslijther vhm flerhe groper. eller Rosther, till thenn Swaffwelbrukningh wed Danemorabärgh är, Och der som ther wid bärgit icke sådane lägenhet finnes, att hann dhå söker något lenger dher ifrå ther tilfelle ähr, att flerhe Rosthe mätthe brukede bliffue, så att H. K. M. mätthe årligenn haffue ther till thet minsthe 300 groper, ther vdi Suaffwell mätthe göres, eliest haffuer K. M. inthett behagh till samme brukningh.

Och effther thet Hanss v. Lehusenn haffuer förtröstedt H. K. M. att hann will förschaffe hijt ihnn i Rijkedt enn Mester, som medh Swaffwelbruk och Wichtrijll wett vmbgå, thenn,

ther icke allenesth trösther försörja thätte Rijkedt med förde partzeler, vthen mener sich och iäm-wäll så kune lagedt, att the vtlendske schole ther medh bliffue vndsatthe, Derföre hwar så wore, att han vdi H. K. M. fråware kunne komme till-stäles, att med honum kundhe handledt bliffue på K. M. wegne, och att hann strax mätthe for-dres till arbetes, på förbäte orther, bodhe widh Wester Sölffbergit, Danemora och andre stedes, ther som honum kann legligt ware förbede ma-terier till att bekomme, som ther till tineligh åhr.

Yterligere effter thet, att her Claes Cbristers-sonn åhr emott K. Mittz befallningh löpenn medh H. K. M. örligzschep till Swenske Schärenn igen, så ligger der allsomstörsthe macht opå, så framt mann icke will haffue enn ny Feigde medh Fien-derne på thet tilstundende åhr, att man nu med thet aller förste lather vthrusthe samme Schipz-flåthe, och att then mätthe oförsumeligenn komma till siöss igenn, helsth effther Fiendernne ärhe-nu till theres macht vdi siönn förlammedhe, För-thenschuld schole Stadthållernne ware förtenchte, att bestelle vhm Schipzvthredningenn effther som nödtorffthen fordrer, och her schall förtäldt bliff-ue, så framt att buar thet bliffuer försumedt, att the icke schole sware till all den schadhe som sich der aff förorsaker.

Till thet försethe, schole the på K. M. wegane, vndfänge Amiralenn, och the andre H. K. M. trogne tiennere, som sich manligen och Erligenn bewisth haffue, med sådane Stådt och Triumph som ther till hörer, och eliest lathe them bekomme föräringer, effther som H. K. M. schriftuelsse till Stadthällernne ther vm förmåller. Samelodes schole the effther H. K. M. förre befalningh bestelle, att the som siuke arbe mâtthe bliffue förskickedhe till Gäfle Öregrundh och Östhammer, och ther igenom Bardskärens hielp bliffue bootedhe.

Thernesth opå thet att the schip som schamfærede ære, mâtthe thås snarere bliffue förbygde igenn, æhr H. K. M. wilie, att Stadthällernne schole försehaffa ther till the mesthe Schipztimbermäun bådhe ifrå Finlandh och alle köpstäder. Och synes H. K. M. got ware, att H. K. M. örlägaschip mâtthe alle bliffue tilflyedhe widh Dalerönn, och the som schade fått haffue mâtthe ther förbygges, opå thet att the thås snarere kunne komme till siöss, och att Schipz och krigzfolckedt icke mâtthe få tillselle at förlöpe,

Vijdere, effther till samme Schipzvtbredningh will behöffues merhe krigzfolck. Derförhe så haffuer H. K. M. nu latidt förordne dher till the Finske Knechter som ifrå Finland nyligen komne

ire, Deslikes the Flusthe knechter som Anders, Gulsmedh haffuer i befallningh. Jthem ähr och een benempd Peter Böleke afferdiget till Tydzlandh, till att förskaffe her ihnn i Rijkedt Tre Fänicker knechter vdi thenne Sommer, ther aff H. K. M. haffuer efftherlatidt Amiraten enn Fänicke. Och förseer H. K. M. sich att förbite krigzfolck schall / så mätthe wäll förslå,

Till att bekomme merthe Siöfolck, kann H. K. M. icke btencke någre bättre medell och wagh, ähnn som H. K. M. tilförenne haffuer giffuidh Stadthållernne, ther vhm tilkenne, N. att the ifrå Finlandh, Ålandh och Städernne, schole lathe vpspane och församle alt thet Siöfolck som sich vndendöllit haffuer senest rhesse att schipenn vtlupe till siöss, Desligest schole the och eliest lathe antage flerhe, ther the wethe them till att bekomme,

Vdi lijke mätthe ähr dem vdi Calmare befalet, att the på Öland och allestädes vdi Schärgheddenn, schole och göre thet samme. Såsom och her Göstaff olsson till Tärpa befalet ähr, att hann vdi Westergötlandh och det samme bestelle schall, Ähr och Esbiörn pedersonn tillskriffidit, att han i Östergötland schall och winnlage sich, vm thet mesthe siöfolck till att vpbringe som mögeligit ware kann; Och förseer

H. K. M. sich, att ther som här vm bliffuer fliteligenn och wäll beställt, schall ingen mangel bliffue på siöfolck. Vdi lijke mätthe schall man och handle med the Engelske, som vdi Stocholm enn tijdh längh waridt haffue, så och medh them som nu nyligenn ankompne ärhe etc.

Yterligere haffuer H. K. M. latidt offerdige Enn benempd Anders Hanstedt till Tydzlandh, till att förschaffe her ihnn, Fem hundrede Båtmän i Rijkedt, Såsom och Peter Bolck ther på ähr vtschickedt aff H. K. M. at han schall för-schaffe the mesthe Bysseschyttere ihnn, som hann kan vpbringe till samme Schipz vthredningh, Och effther Bysseschyttere wele behöffues på Schepenn, så schole Stadthällernne hälle ther några knechter till, som thet ämbethe lære kuune, och icke att lijthe på H. K. M. dervdiunnen, effther H. K. M. haffuer inge flerhe aff dem ähnn H. K. M. sielff till landtugedt behöffuer,

Stadthällernne schole och eliesth ware förtenchte, till att bestelle dervm, att the örligschep som medh höffuidzmann äre förblåttedhe, måtte med andre förtrognne männ försörries. Jthem schole the och förschaffe der till godhe och förfarnne Styremän och Schepere, ehwaresth the dem vdi Städernne kunne vpspörre, Och effther thet K. M. haffuer förstätt, att till Calmare schole

ware een heell hoop Schip och koofarther, ankompne med tillföringh, dem H. K. M. haffuer befaledt att förſchickes ſchole till Stocholm. Derröſe ſchole Stadthållerne när the ankome, handele med Schipzfolckedt och the Bysseschytttere ſom der på äre, att the måtte lathe ſich bruke på H. K. M:tz örligzſchip för hyre.

Tesliges will och ware för nöden, att Stadthållerne ſchole med thet aller förſthe förſchaffe till Schipz flåthenn så mykit brödh och ööll ſom effther ordningen behöffues, Och på thet the må wethe, huruledes the ſich hervdinnen ſchole förhålle, Så ähr högzbeite K. M. wilie, att effther thet enn ſtoor partt aff Fougternne vdi alle landzender, haffue faſth otrooligeun handlet, i thet the emott H. K. M. ſärbudh, haffue förſlöſedt och förſchingredt thenn gärde ſpannemåle, ſom vdi theſe förliadne ähr till H. K. M. landtugh ſynnerligenn ärnadt war, huilkedt ſich icke mindre belöper ähnn till hundrede leſther, effther ſom i ReueCammeren finnes wijdere beſcheedh der vhm.

Dherföre ſchole Stadthållerne medh her Bencht Gylthes tilhielp sådent infordre med thet aller förſthe, latendes Fougternne vpsfyller, huad såsom the i så mätthe förſchingredt haffue, så frampt the icke ſchole till thet högzſthe theföre ſtraffedhe bliffue, Sammeledes ſchall mann och infor-

dre all annen Restantie Spannemåll som åhrlige Rånthen tillkommer, bådhe för thette åhr, så wall som och för the förre åhr. Förschaffendes thet så att sedhennu Stocholms Slåtth åhr nödtorffeligen försörgdt, att vdaß thet öffrige måtthe brygges och bakes, och angewendes till Schips vtbredningen.

Och effther enn Räffuelse borgare, Arent Reis benempd, som nu i Stocholm åhr, haffuer vpborget till Tryhundret Tynner Spannemåll aff H. K. M. Derföre schole Stadthållerne same spannemåll inkräffua, och icke städie honum sin koos förr åhnn hann lijke mykinn Spannemåll, effther hans obligations innehåldh leffreredt haffuer, thet aff mann och någenn hielp och vndsethwingh till Schipeunn haffue måtthe.

Hwar och någre gärdhe Restantier wore igenn som till Schipzflothenn äre åmnedhe, bådhe pro Anno 63 och 64, schall man dem vdi lijke måtthe infordhre,

Vdöffuer allt thette så haffuer H. K. M. latidt befale Esbiörn persson vdi Östergötland, att allt thet brödh och öll, sampt Sallt och Tårfisk som till H. K. M. landtugh var årnedt, och till Sunderköpungh åhr leffreredt vdi thenne Sommer, att thet schulle förschickes till Calmare, och sedhenn till Schipzflåthenn, Och effther sådent åhr icke

framkomith, såsom H. K. M. förnimmer. Derförhe haffuer H. K. M. latidt dhem allfwarligenn tillskriffue som ähr på Calmare att the ähnn nu leffrere sådent till Schipzflåthenn, så framt the till thet högsthe icke schole therföre straffede bliffue. Sameledis ähr dhem och befaledt, att bud såsom the haffue latid brygge och bake, vlass then Spannemåle, som ifrå Schipzflåthenn kommen ähr till Calmare, Jthem the siutije fem lesther öll som ifrå Stocholm till Calmare ähr förskickedt, schole the och vdi lijke måttbe leffrere till Schipenn, som förberördt är, Högzbete K. M. är och nådigisth till fridz, att the Sexhundredbe daler, som Lasse Larssonn haffuer vptagit på thet Narffuiske Farwatnn, måttbe och komme Schipzflåthenn tillgodhe, och therföre köpes Fethalie vth medh thenn Tydske sijdh, när Schepenn vthkome.

Och effther thenn Artichell vm Schipzvthredningen Tesliges vm Saltpeters bestellingh ähr mykitt wichtigh, och menige S. Rijke swåre anliggendis, Derförhe will H. K. M. sig försee, att H. K. M. troo tiennere och männ, wardhe medh dess större troohet och flijtt sich ther vm winleggendes, att thenne H. K. M:ttz befallningh måttbe gåå för sich, så att H. K. M:ttz orligzship måttbe icke lenge vphålles, vthen med thet aller

försthe komme till siöss igenn, bewisendes der medh denn troo tienisth som the H. K. M. loffuedt och tilsacht haffue, Och så, lagedt, att ehwil kenn som till Amiraell bliffuer förordnedt, att the schynde ther opå, att han måtte till siöss medh thet aller försthe, såsom ther och alsomstörsthe macht påligger,

Och allthenstundh H. K. M. icke lägligit ähr vdi sundher att befale the andre Stådhållere så till prick, huadh som dem bör att befordre, både till H. K. M:ttz landtugh, tesliges till Schipzflåthens vthrednungh. Derförhe schole H. K. M. trogne männ och tiennere vdi Stocholm effther then befalningh som them aff H. K. M. giffuen är, bådhe vdi theenne Instruction och eliest genom H. K. M. schriffuelse, förmane de andre, at the och bewise theris flijtt och troo tienisth, som the H. K. M. och S. Rijke plichtige äre, vdi thet som H. K. M:tt och S. Rijke kommer till gagn och gode.

Vijdere ähr H. K. M. nådigste wilie, att the Frijbythere Schip, thesliges och the kofarther, som K. M. örligzschip i thenne Sommer Eröffredt haffue, them schall man medh thett försthe vthrusthe, medh Folck, Fethalie, Schytt, krutth och lodh, Och ther som her Claes Christersonn icke hade them behoff, dhå schole the sendes på thet lifflendzsche Farwatnn, effther thenn Instructions

lydelisse som H. K. M. haffuer ther på stelle latid.

När nu H. K. M. örlogsschip wordhe liggendes vdi Wintherläger till Stocholm, då schole Stadthållernne ingelunde lathe siöfolckedt bliffue förschingredt, medh mindre the försth lathe mustre dhem, och schriffue dhem ahnu vdi wisse Register, huru många the ärhe, åtskilleligen för sich huru många som hyre båtmän ärhe, Desliges åtskilie, huilke som i åhrstienisth äre, och ther hoos antekne hwar the äre heeme, som för hyre tiene, på thet mann wisthe, hwar man schulle finne them igenn, när man them behoff hadhe, Och schole the sedhenn leffrere H. K. M. på samme Schipzfolck wisse Register, när Gudh will H. K. M. kommer heem ifrå landtuget.

The Båtmänn som förloffuede bliffue, schole och sethie löfftes män för sich, att the wele kome igenn på enn försagd tidh förr ähn the bliffue förloffuede, Män the andre Båtmänn som äre vdi årslönn, the schole fördeeles tijtt som H. K. M. Schipzbygninger haffues för händer, både till Finlandh Westerwijk och Calmare, Jthem till Elfskarby, på thet the kune hielpe till Schipzbygningen medhenn Winthrenn ähr.

Stadthållernne schole och flitheligenn her på fordre, och så bestelledt, att thet Schip som byg-

ges i Westerwijk, mätte i thenne Sommer komme på watnedt, och ändeligen för älmn Wipthran påkommer förschickes vp till Stockholm, Sammeledes schall och bestelles vm thet Schep som bygges vdi Finlandh.

Schall mann och winlegge sich; att thet Schip som i Elffkarby ähr vpsath, mätte och i thenne Somer bliffue ferdigt och tillredhe, Och schall thet Eke werke som med thet Danske Schep ähr ankomit ther till auwendes. Hwar ther och behöffues någenn Schepbyggare dhå må Stadthållerna så laget, att thenn Danske man som Melcher Perlesticker hadhe hijt medh sich från Flåthen måtte hijt till Elffkarby förskickes, och fulfölie same Schipzbygningh effther hann haffuer sich sielff der vhm tilbudet, att wela lathe bruke sich för enn Schipzbyggare.

Vedh Stocholm schole och vdi thenne Sommer någre Jachter och håper vpsethies, och förbygges på thet schickeligisthe, både till Siglantz så och att the mätte bliffue lädt roddhe.

Yterligere effther thet att H. K. M. och Rijkedt ther ingen ringh macht opå ligger, at här i Rijkedt mätte anrättes enn Salltkonsth som någet förslå kundhe. Derföre schole Stadthållerna sich ther vm vdi alle mätte winlegge, Och haffuer H. K. M. förthenskuldh. nådigat förscho-

nedt thenn Johann Turer Saltsiudere, med then
 sententz och dom honum affsagd ähr, att hann
 schall stelle thet i werkedt som han H. K. M.
 tilförenne, vm then Saltkonst: vtloffuedi haffuer,
 Och på thet Stadthållernne må thäss bätter we-
 the, huru H. K. M. ähr öffuereens komen medh
 honum i handelen, så sender H. K. M. them en
 Copia aff samme Contractet tillhondhe, ther eff-
 ther H. K. M. will, att the schole förfordre ho-
 num till arbetes på någeenn läglig ortt vth medh
 Siösjiddenn och ther konstheenn finnes rätt och san-
 ferdigh, schall man bestollet medh honum wij-
 dere, så att hann vdi thette ähr mätthe anrätthe
 eenn heell hoop werkestädher, bådhe i Sverige,
 Norlandenn, Lifflandh och Finlandh, Och hwar
 mögeligit wore saghe H. K. M. gerne, att han
 vdi thette ähr mätthe komme till wäghe Nijetije
 werkestädher, Femtije i Sverige, Tiugu i Finlandh
 och tiugu i Lifflandh, ther till Stadthållerne all
 förfordringh och hielp som der till behöffues för-
 schaffe schole. Menn hwar förberörde Turer fun-
 nes osanferdigh i sinn handell och kunne samme
 sinn konsth icke bringe till wäghe, dhå will H.
 K. M. att hann mätthe bliffue straffedt, effther
 then doom som öffuer honum gängen ähr. Hwar-
 förhe schole thå Stådhållernne sökie andre wägar
 till Saltsiudningh, Och på thet flitigisthe så be-

stelledt, att the helsinge Saltsiudere, och andre flerhe them the kune vpspane som samme konsth wethe, och lathe them vprätthe werkstädher både widh Brådwijkenn och annerstedes ther watnet kann ware tienligisth till Saltsiudningh. Ther till man schal förfordre them medh wedh, pan-når, arbetes folck, och annedt mere såsom behöffues, Vdi lijke mätthe schole the och beslijthe sich der vm, att thenn Saltkonsth som ähr påfunnen vdi lijffland, måtte komme på gångh, der till the schole förschaffe dem som kune stelle samme konsth i werkedt, Och schole the medh theris schriffuelse förmane her Henrich Claesson, att han samme Saltsiudningh på thet flitigste motthe förfordre, thet mesthe som mögeligit ware kan, intill thäss hans Lehwsenn, eller någon annen aff hans sellschap och Consorter kune kome tillstädes, medh huilke H. K. M. sich vm eun Saltsiudningz handell haffuer inlatidt.

Och effther thet Östersiönn ähr nu rheenn för Fienderne, så att K. Mittz vndersåther kune vthenn farhe löpe medh deris Schip till the Siö-städher, vth medh thenn Tydzske sijde, och förschaffe Saltt her ihn i Rijket, Derföre schole Stadthållernne förmane både Stocholms; Gäffle boar, och andre flerhe, at the icke försume then gode

gode lägenhet, som nu på färdhe ähr, vthenn så-
dent sielfue hijtt ihn i Rijkedt förschaffe, Och
effther the äre köpmän så bör them försörje sich
sielfue medh sådane partzeell som köpzhandell till-
lydher, och icke allt lijthe på theyn tilföringh,
som H. K. M. hijtt ihnn på sinn och Rīgzens
bekosthnedt haffuer latidt förschaffe,

Och effther förbe:de Artichell, bådhe vm Salt-
peter bestelninger, tesliges huad som for:de Salt-
konsth belanger, äre S. Rijke mykit anliggende,
och wäll mögeligit ähr, sådent befordre och kom-
me till wäghe. Ty schole K. M. trogne männ
och tiennere her på Stocholm sådent ingelunde
lathe bliffue, så framt the icke schole ware för-
plichtede, att sware till all then schadhe, som sich
förorsaker aff samme försumelse.

När man haffuer förfordret H. K. M. till
Felde, såsom förberördt är, besynnerligenn med
the Schytt som giuthes och tilredes schole, sedhen
schall man hälle opå och lathe giuthe, huad som
will behöffues till K. M. Slåtth och befesthningar,
sampt till the Eröffredhe Frijbythere Schip, som
hijtt till Stocholm äre ankompne.

Och på thet Calmare Slätt och Stadh måtte
bliffue försörjgd, therföre schall mann lathe giuthe

så många Schytt ther till som her effther föli
och them sedhenn ther hädhenn komme lathe

Halffue Slinger	4	} st:r
Dubbell Falckneter	4	
Enckel Falckneter	4	

Städthållernne schole och haffue några fö
ståndige åstadh, som kune förslåå, huadh för Schy
som opå hwart Slåtth will behöffues, ther effthe
mann giuthningen sedhenn stelle kunne. Doc
schole inge andre Schytt åstad sendes, förr äbn
H. K. M. kommer tillstädes, eller och H. K. M.
bliffuer ther vm försth tilspordt, Schall man
och hälle Byssegiuthernne ther till, att the med
thet allerförsthe, måtte vpwaske och försmelth
allt koperwask, och vpgiuthe thet vdi godhe oc
warafftige Schytt; Mann schal och lathe Jnuente
re all thenn koper som ihnn med hwarderhe al
them finnes kann, och sedhenn ther på fordre
att H. K. M. måttthe bekomme enn beschedeligh
Regenskap på all theris vpbyrdh, och leffreringh
för alle the åhr som the gutidt haffue, Städthål
lernne schole och förmane the Embetzmän oc
handwerker som j Arboge ärhe, att the icke måttthe
vdi H. K. M. fråware gå såfenge eller tage sigh
någet annedt arbethe före, vthen thet som Krigz-
saker tilkommer, och them aff H. K. M. åhr be-
faledt. Och schole plåtheslagerne tillseijes, att

the med all sljtt hälle vpå och slå Ryttere harnesk till H. K. M. hengzterijlere. Jthem att Rörsmederne mätthe göre the mesthe Sadlerör fardige, som the kune komme till wäghe. Sameledes schole och Klingsmedherne hälle opå och förarbelthe enn heell hoop Degene klinger, thesliges och hillebardher thet mesthe som mögeligit kan ware, Och schall så bestelles, att huad såsom bliffuer förarbeth i klinger, och vdi Arboge kann beredhes, mätthe strax oförsumeligen förschickes nidh till K. M. Fäldtläger. Men huad som ther icke kann bliffue beretth, att thet mätthe schickes till Stocholm, Vpsale, och flerbestädz ther the kune beredes, Och effther som thet bliffuer ferdigt till, att thet dhå mätthe leffreres nidh till lägreddt, Al then tilförningh som scheer ifrå Tydlandh medh harnesk, wärrier och alle hande krigz rusthinger, aff them som ther till äre bestellthe sådent her ihn i Rijket förschaffe, bådhe aff Wilhelm Dantzewill, Asmus Medher eller någre andre, dhå schole the sådent ändeligen till H. K. M. komme lathe vthen all försumelsse, med sådane beschedh som förberördt är vm then förfordringh som H. K. M. eliest haffwa schall vdi andre nödtorffther.

Samelunde schall Matz michelssonn tilschriffues

vdi Helssinge landh, att alle the Rör, Hillebordh och Fäldtrumbår som hann ther i landet latb förarbethe, att the mätthe bliffue till K. M. Fäld läger förshickedt, Sûsom mann vdj lijke mått schall bestellédtt medh the Klingesmedher, Rösmeder, och andre Handwerkere, som vdi Arbog ärhe, att the leffrere, the mesthe Klinger, Rös Spedz, och Hillebårdz vdder som the kune til wäge bringe, huilke sedhenn bådhe i Vpsale och her i Stóchholm tilberedes schole, och sedhenn leffreres till lägredt. Men Rörenn schole sende genesth ifrá Arboge till K. M:tt.

Effther höanden nu tillstundher, och för then skuldh för nödhen ware will, att K. M. måtte bekomme et wisth Inuentarij Registher huru mykit höö Fougterne haffue i färrådth wid alle Slåth och gårdher vdöffuer menige Rijkedt, på thet man ther effther kunde luge vm borgerläger, när godh försögher K. M. heem igien ifrá landtugedt. Therföre schall Stadthälleren haffue therum wisse budh åstadh, som allestedz schole Inuentere, huru mykit höö som berget och infördt bliffuer, wedb alle Kongl. M:ttz Slåth och gårdher, ther på Stadthälleren schole sedhenn förshicke Kongl. M. visse Register,

The schole och allfwarligeenn förmåne Fougterne, at the nu i tijde, förshaffe sich gott fär-

ridh, bådhe på höö och korn på thet K. M. tien-
nere och hestlier, måtthe få tberis fordenschap,
när the bliffue i borgeläger förlagde. Och effther
förbte Fougter äre nu bliffue vdaff medh the
borgeläger the haffue her till i åhr hållet, och
äre nu heele szommeren igenom ther frije förhe,
Derföre så bör them iw något haffue vdi färråd, h,
bådhe till Fethalie och annen deell som the ku-
ne hälle K. M:ttz Krigzfolck medh, när Winthrenn
pikommer,

Schall och haffues vpscende medh förbte
Fougter, att the icke lathe någre änger eller vt-
änger bliffue oslagnne, hnilkenn thet försumer, el-
ler och selier anthenn höö eller kornn, schall till
thet högzsthe therföre straffedt bliffwe.

Ändoch Krigh och Feigd ähr förhåndenn, så
schall man doch ligwäll icke förglöme, att hälle
Slåthenn wedh macht med nödtorfftig byghningh.
Och effther thet K. M. tager enn stoor schade
ther aff, att huad som tilförenne ähr bygd vdi
Stoeholm, thet begynner nu falle nedh och för-
derffues. Therföre sådent i tijdh förekomme, will
H. K. M. haffne H. K. M. trognne männ och tien-
nere befaledt, som till Stadthållere ämbethe for-
ordnede äre, att the dagzwerker som till Stocholms
Slåt äre lagde, att the icke fäfengdt måtthe an-
wendes, vthen allenesth till Slätzens bygningh

och förbättringh, Iche schall heller thet färra som ähr på Tegell, Kalck och annen tillfönbårtstieles, förchingres eller förkomme, meret drom till nytte ähnn H. K. M. såsom vdi t förre ähr scheedt ähr, så framt hwar det bef nes att de som der på bör achte wile vndwi H. K. Mitz ogunst.*)

Och effther mann haffuer icke weledt fullfö K. M. wilie och meniugh medh Collingenn so förbygges schole, Så mosthe mann winlegge sic att göre then posteije till redhe på Stocholm Slätt som wijther vtt mott Siönn, effter then Schampelun som ther på giörd ähr, vclaff fram ledne M. Jörenn byggemesther, Eller och vm Anders målare wetth ther vdinnen något förbättring att hann thå bliffuer vhedh thet sätth som schieligisth och bedzsth ähr.

Ved Vpsale schall mann och godh ach haffue, att the dagzwerker, som ther till lagde äre, icke mätthe förspilles, och att Kalck och Tegell icke mätthe bliffue bortstolidt, Och schol några ther till förordnes aff Stadthållernne son heemligenn och oförmärkt ther vhm ransake, Item vhm mann och tager penningar för K. Mitz dagzwerker, och them sedbenn fördölier.

*) Jfr sidd. 56, 57.

Och effther M. Paffwell Byggemestere haffuer ett schampelun, ther han sich effter rätthe schall medh samme befesthningh, Therföre schall han inthet wijke ther ifrå, vthenn ther effther angiffue och befordre bygninghenn.^{o)}

Thet hwss swartzöö, schole och Stadthållernne vdi thenne Sommer fordre opå, att thet mätthe vdi thenne Sommer bliffue tillredhe.

Gripzholm schall och med taak försörries, så att murenn och ihne Bygningen icke mätthe fördriffues,

The Fougter som försume leffrere theris dagzwerker till befesthingers behooff, så och icke lathe framkomme the försler, medh stockar och annenn förfordringh them bör leffrere, schole Stadthållerne tilböriligen straffe lathe.^{o*)}

Och opå thet att H. K. M. tiennere widh Slåth och gårdher; thesliges och Embetsmänner icke mätthe lijdh nödh. Derförhe schole Stådt-hållernne i tijdh förschaffe dem deris lönn och vn-

^{o)} Jfr sid. 58.

^{o*)} Här följa några punkter angående förekommande af "Embetsmännens sysslolöshet på Kongl. Maj:ts Slott och gårdar", hvarom läses i föregående Instruction sidd. 57, 58.

derhåldh, Och ther till vdi rättthen tijdh inkräffue
 årsens inkumpsth och ränthe, Och allthenstundh
 H. K. M. inthet haffuer vdaff samme inkumpsth la-
 tidt annamme till H. K. M. Krigz folchz löningh,
 therförhe mätthe honn thäs bätther kune förslå
 och tillreckie, till att löne thet andre H. K. M.
 krigzfolck medh.

Alle Embetzmänn schole försth göre theres
 Regenskap effther Cammerordningen förr ähn the
 bliffue lönthe. Och vin the vthen skäligh orsak
 haffuer taget försumelse, att then mätthe så mykit
 bliffue affkorthedt som på hwar dagz försumelsse
 sigh kan belöpe.

Alle the Danske Fänger schole förschickes bå-
 de till Salebergit, Vpsala, och andre H. K. M.
 Slåtth, ther the kune göre något gagn. Och på
 thet the mätthe ware örkendhe, schall man lathe
 rake dhem, och gåå vdi en bulltt vhm dagen, och
 vin natthen förwares anthehn i Tornn, kisthe eller
 hwss, ther the icke kune komme sin kooss, Och
 schall lysas för them vdi alle Sokne kirkier, att
 ther någon aff them wordhe förlopendes att man
 dhå icke schall förshone dhem, vthem slåå dhem
 ibiell, huar man them kann öffuerlange. Menn
 huar någon aff försumelsse vndkome, thå schole
 Bönderne böthe, och vtgiffue aff huart häredhe
 Fyretije eller åtthetije mark, för hwar fanghe som

i så måtthe bortkommer effther som fången kann
ware till ^o),

— — — — —
Och effther vdi Stocholms stadh finnes på
denne tjd månge fremendhe och misstenchte per-
soner, vdaff åttskilelige nationer, och mann icke
weeth, huad mann dhem betroo schall, eller vdi
huad acht the äre hijtt ankomne, sådane som
then Lehusen, Asmus Meder, Josth Bock, Bolman,
Damitz, och mange andre äre, Therfore schall
mann lathe achte på them vdi theris herberghe,
huad the haffue förhänder, tesliges och fordre
them till gesth, och medh foghe och schickelighet
leethe them vtth, Och ther man kundhe beslå nå-
geni ther medh, att hann wore komen på kun-
schaper och färräderij, att then samme måtthe ta-
ges wedh halssen, och haffues vdi godh förwaringh,
Menn dem man icke så beslå kundhe och mann
eliesth hadhe dhem suspecthe, dhå schall man
sich der vm vinlegghe på thet fogeligisthe, som
man kann, att komme dem ssin koos, her aff
Rijckdt, Och iw så lagedt, att the måtthe haffue
the tjdender hädhenn med sich att förhe, som
Fienderne foghe behagh kunne haffue vdaff ^{oo}).

^o) Ifr sidd. 51, 52.

^{oo}) Hvad som här blifvit utelemnadt angår vakt vid

Hwar så hender att the kunschaper som H. K. M. haffuer schickedt, bådhe till Tydzland och andre orther, kunne ankomme till Stocholm vdi H. K. M. fråware, dhå schole Stadthållerune them oförsumeligen nid till K. M. förfordre lathe.

Hwar någre Fremmente Sendebudh ankomme, anthen från Ryssenn, Kongenn i Polen, eller eliesth, dhå schole the strax sendes till K. Mtt, doch så att K. M. mâtthe förwetthe sich vm theris aukumpsth, på thet man mâtthe haffue tilfelle, att lathe tillflye för them på the orther, H. K. M. them haffue will,

Effther thett H. K. M. haffuer giordt then störsthe bekosthnedt till siöss i åhr, medh H. K. M. Örligz Schip, som haffue förskaffedt then tilföringh, huilken nu Gudh thäs loff åhr kommen her ihnn j Rijkedt, med alle handhe vtlendzske warur, Så kräffuer ock rätwisan, att then nytte som ther aff fölier mâtthe kome menighe Rijkedt till godhe, och att the som ther till föghe hulpt haffue, både Borgere och andre, icke mâtthe allene ther medh sökie theris färdeell och priuaatth nytthe. Huarföre schole Stadshållernne sampt med K. M. köpmän icke försume att vpköpe aff the part-

Wäddön och Waxholmen, spejare på suspecte personer m. m. och läses i föreg. Instruction sidd. 52-56.

zeler som H. K. M. mesth haffuer förnödhen, och så lagedt, at h K. M. Cläde Cammer måtthe finnes et gott färråd hädhe på Cledhe; Tesliges ooh Sidengewanth, när Gudh förfogher H. K. M. heem aff thenne rhese igen, Och att i Cläde Cammeren Sijdentygz Cammeren och wijnkellarenn icke måtthe allestädes ware så tomt sosom vdi the förre år är scheedt. Och schall sådent medh Narffweske warur bliffue bettalldt doch så att H. K. M. måtthe schee ther lijke och skäll förhe &.

Med waruschriffuerne schole Stadthällernne och Cammerrådet haffue acht och vpseende medh, att the icke måtthe handle otroligenn medh K. M. warhur, och them förslöse förchingre och bårtstiele, vthenn så lagedt att vdi waruhwsenn måtthe något ware tillstädes och förhändenn vdi warur när K. M. kommer heem igenn, både vdaff allehände inlendzske warur, så och huadh H. K. M. haffuer tillstädes vdaff thet Narffweske godz, Så framt, att hwar förb:te waruschriffuere sich anners ähnn trooligen och rätwissligenn förhålle, att the icke schole bekomme samme lönn som the andre otrognæ, huilke vdi sådane Embether äre brukedhe wordne, bekomit haffue.

Huadh godz mann her effther på thet Narffwiske Faruain Eröffrendes wardher, thet schall genom förtrogne männ bliffue Inuenteret, och

Schipzrullerne till H. K. M. förschickedhe, huilket sedbenn schall haffues vdi godh förwaringh till K. M. ankumpsth,

Wijdere effther thet the fremmende som nu tillföringh giordt haffue wardhe vthenn twiffwell förhögd't sethiendes theres warur, Så opå thet the icke mâtthe haffue all profijtt och fârdeell i handelenn medh wåre vndersåther, Derföre seer H. K. M. för gotth ahnn, att Stadthållernne schole lathe sethie et wisth köp påå vtlendzske warur, huru högd't the vdi alle partzeler, gälle schole, Szå schall och widh högzsthe straff förbiudes att ingenn schall öffuerträdhe samme ordningh, vthen alle ther wedh bliffue. Vpå thet att när warurne komme till affslag, mâtthe då the Jndlendzske warur bliffue någet när lijke i wârdet med the vthlendzske warur, Och när thet fremmende godz begynner felle, så kann mann och tyghe bätther köp på the Jndlendske warur.

Man schall och inge warur stâdhie till Râffwell, förr ähn man förnimmer aff her Henrich Claesson, vm the Râffuelsche wele bliffue wedh K. M:ttz mandater; belangendes the förbudne warur som icke vtstâdies schole,

Sameledes schall och inge andre bliffue tilstadi, att vtförhe Stânge eller Ossmundz Järnn, vthenn them allenesth som förhe här någet gotth ihnn i

Rijkedt igenn, anthen Salltt, Wijnn, Clädhe, Krigs-
munitioner, och andre slijke nödtorffther, som her
mesh behöffues,

Effther thet Pernow Stadh vdi Lifflandh står
ödhe, och K. M. med Swenskt och trogett folck
samme Stad vill besethie, Dersöre schole Stadthäl-
lernne lathe handle med Borgernne vdi the Städher
som vth medh Siösijdhen ärhe, bådhe Gäffle, Öre-
grundh, Westerwijk och flerhstedz, att the måttbe
flythie tijtt och bliffue ther boendes, när man sam-
me Stadh aff Fiendernne bekomendes wardher, Och
will H. K. M. sedhenn giffue dhem gode preuile-
gier och Frijheter, när the ther till bewilligandes
wardhe, att drage vdöffuer *).

— — — — —
Tullfisk schall och tages effther thett sättb,
som allestedz scheddhe Anno 60, och thesöre göre
redhe och Regenschap, så att hann icke måttbe
wardhe bortstulenn,

Schole och landbo Fongternne förmanes och
alffuarligen tilseijes, att the icke lathe Adelenn el-
ler andre rappe K. M. och Cronones Jordegodz
bortt, vthenn ther Greffuer, Frijherrer eller andre,
hoo helsth the ware kune, wilde fordre på nå-

*) Det, som härefter blifvit uteslutedt, är enahanda med
hvad som sid. 59 rörer onyttigt folk på Slou och
gårdar.

gre Jordgodz, dhå schole Fougternne fordre b
scheed vdaff them, huad rätth the ther till haffu
och medh mindre the see K. M. breff, medh egen
Kongl. handh vnderschriffuidth, schole the the
inlhet inryme.

Huruledes Cammer saker schole förhöres, dhå
på haffuer Kongl. M:tt latidt synnerligenn stell
enn ordningh och Instruction, huilken Her Bench
Gylthe schall bliffue öffuerantwardet.

*Om Bergzbruckninghenn *).*

Yterligere schole H. K. M. trognne männ och
tieunere, lathe sich högeligenn worde vm alle
bergzbrukninger, att the icke mätthe försumes
vthenn medh all flijtt förfordres, Förty Cronen
haffuer der aff sin högzsthe och störsthe inkumpsth
och ränthe.

Och försth huad Salebergzbruk belanger, schall
Her Dyonisius Bevreus och Lenartt ther på fordre,
att bönderne vdi tijdh lathe framkome till syllesth
all then Gruffwe wedh som them bör vttgöre,
effther som Fougternne ther vhm ähr tillschriff-
uidh. Tesligest och att medh tillmakningen mät-
the fulfölies, effther then ordningh som K. M:tt
haffuer ther på stelle latidt, för thette närwarende
ähr, Sammeledes adt Windekörningen mätthe häl-

*) Jfr. sidd. 66 ff.

les wed macht, och huad förfordringh som eliesth
till brukedt behöffues vdi allehåndhe partzeler,
att sådentt måtte tijtt förשאffes,

Schall Lenartt och Hytte Fougterne förma-
nes att the haffue acht på smältningen, att honn
icke ringere bliffue måttthe ähnn som thenne ord-
ningh förmåller, Nempligen

Flintmalm 5 lodh

Soffringh 10 „

Vthwald malm . . . 24 „

Grantt wask 40 „

Koffringh 8 „

Hwadh hervdinnen fatthes schall Lenartt
ther på fordre atth Hytte Fougterne thett vppfylle
måttthe.

Till Sölffköpedt. schall Her Dyonisius i tijdh
förשאffe penningar så äffthe som behoff görs, på
thett att brukedt icke måttthe bliffue försumedt,
hwar arbetes folckedt wid Gruffwen bliffuer len-
ge obittaledt, Hvarförhe schole the wethe huru
mykitt Sölff som på Sölff Köpedt inkomith ähr
som bettales schall, och ther till vdi lagligh tijdh
fordre penningar aff Renthe Cammerennu.

Vhm någon försumelsse her vdinnen finnes,
schole the som ther medh wardhe befundne,
straffes, såsom the ther H. K. Mitz schadhe och
fördärff wethe wele.

Mann schall och haffue gran acht, att godhe GruffueFougter, BergzFougter och HytteFougter ware mâtthe, the ther flitheligen achte H. K. M. gagnn och bedzsthe, Vm någon aff them bliffue dödh, dhå schall mann icke försume på thet vnderdånligste K. M. ther vm tilkenne giffue, och ödmiukeligen begäre wethe hwem vdi stadhenn igenn förordnes och tilsethies schall, på thet arbethet ther igenom icke mâtthe nederlegges.

Bergzmännen schulle hälle stiften fulle, och tilmake godh wedh till thet ringesthe Fyrijtie staffrum vm dygnet,

Schall mann och haffue ther godh acht medh HytteFougternne och Smelthere, att kåäll mâtthe ware i farråd, på thett att hytterne icke mâtthe stå i kollösse,

Jthem schall man och förschaffe tijtt, så många hesther som till windekörningen och malmkörningen ifrå hytternne behöffues, Sameledes Oxehuder, till Lijner, och huadh annedt merhe som brukedt fordrer.

Wijdere ähr och K. M. nådige wilie, att thenn nye Rymningh wedh Westre Sölffbergit, mâtthe och vdi lijke mâtthe fljteligen befordret bliffue, Thertill Stadthållerne schole förhielpe, att tijtt all thenn deell som dher behöffues, så wäll som till

Sa-

Salebergit måtthe förschaffedt bliffue, Desliges att mann måtthe bliffue widh thenn ordningh medh tillmakningen, affbrytningen, smeltningen, och eliesth som H. K. M. ther på haffue latidt gøre, effther then bescheedh som Lenhartt Sölffköper ther påwijdere weetth tilkenne giffue, Samelædis schall och thet bruk wid Östre Sölffbergit bliffue widh macht hållidt och befordret.

The andre H. K. M. bergzbrukningar, både wid Garpebergit, Koperbergit och flerhe stedz, schole och bliffue widh macht hållne, Och schall haffues vpseendhe med Fougterne och andre, att the icke försnälle H. K. M. vdi then årlige rättighett H. K. M. tillkommer, wid kopperbrukningen^o).

— — — — —
— — — — —

Datum (Skara den 8 Augusti 1565).

ERICUS XIII.

Räteligen utdraget nr. det i Kongl. Riks-Archivet förvarade Originalen, intygar

Knut Geijer.

*) Hvad som följer, är alldeles lika med slutet af föreg. Instruction, som rörer Åkerbrukning och Fogdar på
Handl. rör. Skand. Hist. Del. XXVII.

Konung Gustaf II Adolfs egenhändiga Concept till Personalien öfver Hertig Carl Philip *).

Wij hafwa här åter förhanden att begå en sorgeligh begrafningh, på ett högborn lich, nembligen then högbårne Försten Herr Carll Philips, saligh hoss gud, wår sordom nådige arfherres och lands förstes, och är samma ofal så och begrafningh af oss Swenske men så mycket sorgeligare tilf att begå, efter som samma framledne förste är visprungen af swenske manna blod, och i så måt-

Avvelsgårdarna. Se sidd. 76—79. — Att den i förestående Instruction omnämnda tillförordnade Regering trädte i verksamhet upplyses af ett i Riks-Archivet befinnligg bref från en befälhingsman Simon Salmunsson till samma Regering, af Eskilstuna d. 25 September 1665; angående de der i trakten boende bönders rusttjänst m. m.

*) Ur dessa personaller äro några strofer citerade i Geijers *Sv. Folk. Hist.* Del. III. sid. 127 efteren i Palmköldska Manuscript-samlingen i Upsala befinnlig afskrift. Documentet, ehuru blott ett fragment, meddelas här efter det i RiksArchivet bland *Svenska Konungars och Drottningars egenhändiga bref* förvarade Originalen. — Efter att på hösten 1621 hafva besigtigt belägringen för Riga, insjuknade Carl Philip och dog i Narva den 22 Januari 1622, i sin 21:sta år.

te varit, icko en fremlingh, vthom en inföd
swensck ^o), fäder och afkommen af federnesland-
zens fader ^o),

Ty H. S. F. N:des her fader hafwer varit Ko-
nungh Carl then IX h. faderfader K. Göstaf then
förste, Swirges, götes etc. etc. konnungar, hwilcke
sit vrsprungh hafwa, af Swensche riddersmen, the
ther genom guds nådige welsingnelse Swirges ric-
kes frihet fordom daghs ridderligen wisligen
och loffligen förswarat hafwe, och samma frihet
in på oss swenske men erft, så at ibland oss än-
nu thes gudi lof finnes konnungh, och stennder
högre och legre, hwilcke vthi guds stad thet konung-
liga höga Majestet förtreda at wij icke behöfwe
sådant hoss andre nattioner att söckia som många

7) Här följa i Conceptet dessa öfverstrukna ord: "så-
som til en stödh vnder swenske manna frihet,"

8) Här efter är följande öfverstrukt: "föder och vp-
tuchtader vthi vår Christeliga tro, hvilket allom
swensckom stort hop om hans försteliga N. gjorde.
Men o, ostadige menislige hop som funderas på
meniskior, ty alt menisligt är vnderkastat kwarf
och förändringh så wäl thet som krono och silcke
bär, som thet ther vthi blaggarn kledt är, ther till
wij här it merkeligt efterdömme hafwom: Kärty
then Högborne Förste. saligh hoss Gudh; är burin
och vtsprungn af Stormechtige —

mindre länskapp i werlden med och och treklom
 giöra måste ther förre oss gud middeligen wille
 beware. Öfwer hans F. N:he hafwe wij, seger
 Jagh, orsack att sörria, thy han war förbenemde
 konnungh gostaffs sänneson, then konunghen, som
 Gud brukade til ett instrument at vpretta Swir-
 gess förfalna regemente, och sedan han thet vp-
 rettat hade förnyade han med gud Ewangeli för-
 bundh och Swirges stat både i kyrckie och werls-
 lige regemente stadgade, så att herrans vpsåt fram-
 gångh hade vthi hans hand. Hans S. F. N war
 och som Jagh sade K. Carl then IX sän hwilc-
 kom allena af gudi thet modet gaffs at han sigh
 torde emot settia the farlige opsåt som vthi these
 farlige tider i wår thid warit hafwe, the ther ick
 allenast hafwa hottat thet werlslige regemente
 vthan och på thet heftigste antastat gus helige
 kyrckio och församblingh vthi wårt kiära feder-
 neslandh, och både församblingenn, och fädernes-
 landet genom guds nåde riderligen förswarat. Hans
 F. Nåde Saligh war konnungh Karl födt af then
 Stormecttige högbårne fru, fru Cristina Sweriges
 götes etc. etc. drottningh wår nådigst fru nu när-
 warander, hwilckens maj. är vtsprungen af theu
 konungslige slecht vthi Danmarck k. friedrich
 then Förstes sänne datter, hertigh adolfs af holsten
 datter om hwilckens slecht och familie många

högst äro fulle och här för widdäffigh wara at deduceras. Och såsom H. S. F. N. af högh slecht och konunghlig Familie på begge sider utsprungen war, så war och wisseligen hans F. N. ingen wanslechtigh vthan högt begåfwat af gudi med förstånd på gudhelig och werldslige sacker: hade mod och hierta til at igenom gå hwad werldenes swink och ostadighet H. F. N. och hade förre kastat.

Ty H. S. F. Nåde war vpfd och vptuchtat vthi then rene Christelige lära, hwilcke honom att ifrå sin barndom efter schriftenes grund af åtskillige preceptorer är leedt och förrehollen, hwilcken och af hans S. F. N. så ledes är worden fattat, at then sanne gudz fruchtan som är al wissdoms begynelse hafwer hoos H. F. N:he wisseligen funnets och sigh see lättet, guss sanna ordhs predichningh hafwer H. S. F. N. gierna hördt, Sackramenten wördat och sigh gerna med god förlicht, predikoembetet hafwer H. F. N:he efter sin macht och vngdoms åhrs möjelighet, gerna befordrat, thär til exempel är then skola H. F. N. vthi trossa vprettat hafwer, the fattiga och bedröfwade hafwer han icke trostlösse gå lätit, vthan hwar til sin ret (antingen genom sitt eget welde helder och medh förbön hoos sin el-

skelige frumoder som förmyndarskapet haft hafwer, förhulpat. *)

Thetta förnthan hafwer H. F. N. lefwat sine föräldrar til tröst, H. M. S. som her fadern waar hafwer seet hans F. N. barndom och sig ther öfwer frögdad, med H. M. frumoderen hafwer H. F. N. lefwat sina dagar til ända i inbördes kärleck, och H. M. wördad, älskat och lydt som en god son sin frumoder älska och ära borde, med sin herbroder K. M. war näligste berre hafwer H. F. N. och i licken måtte lefwat i bröderligh kerleck så att begge deres M. M. med ängslan önska at gud hade tecktz H. F. N. lifstid att förlengia. Mot höga och låga, fattiga och rika hafwer hans F. N. sig sålunda anstelt at ingen med schäl hafwer öfwer honom att klaga. Tesse äre the dygder som uti hans försteliga N:s persohn äre til att rose, och honom hafwa nyttige warit både til sielenes salighet såsom och till en god äminnehe i thetta tjemeliga lifwet.

Men o fadernestad, hwad hafwer thu mist och hwad dygder hafwa lytt uti hans F. N:s försteliga krop och sinne ther medt han tigh haf-

*) Härefter finnes följande öfverstruket: "Thette hafwer allenast lytt uti H. F. N:s Saligh persohn, och ick kunnat widt i gemen extenderas."

wer tåna kunnat, ther thet gud behagat hade all
 listiden lengre hade warat. Först hafwer tu
 mist en stödt vnder regementet, Ty hwärcken
 härar, heller wener, heller festningar befesta så
 itt konunga huss som myckenliett aff erwingar.
 Tin Konunga stecht är nu kommen igenn vppå
 en manspersohn som för så år sedan florerade
 med tre vinge och wuxne herrar, thet giöres ickie
 behoff at Jagh i thetta sinne thin sorgh öcker, j
 thet Jagh vpreppar hiwad olycka och willewalla
 ther af förorsackas skulle om thig hende then o-
 lycka at thu tigh kunnungh åter igen letta skul-
 le, af exempel warder man wiser. Wårre förfä-
 der som themed aff gudi hafwa plägade warit,
 måge wij med godh skäl ansij, huru the farit haf-
 wa, somma af them hafwa hollitt sigh för gode
 att lyda någon inlensch och förty draget med
 ringa swerriges gangh in vtlenska, som meste
 dels til tyranner muterade ärre, somma hafwa
 ickie kunnat lida fremmendes regerende och ther-
 förre them åter igen förjagadt, ther af ärre fölgde
 dhe anne inlendske krich som thetta ädla konun-
 garicke hafwa skilt wed goda ordningar och för-
 mögenhet som af goda ordningar vtspringer: och
 thet således deformerat at sedan wij swensche
 genom guds nådige försyn, åter någorlunda ärre
 rickade vnder et stadgat regemente, hafwa wåre

Konungar god ordningh icke alstiges konar ätter införa kunnat.

Ther efter o. fädernesland. kant: thu sij vthi historien, och tigh så mycket merha ihugh komma hwad thu mist hafwer vthi thenne Salige hertighs död: Såsom vthan alt thetta hade til tigh en rettschaffen kerleck, hölt thet wara hederliget döo för federneslandzens welferd skuld. Til then ända hafwer H. F. N:he studerat vthi sin barndoms tidh, till ända wandrat then beste del af Europa igenom, at göra sikh bequem i lifwet at tjäna tigh, och ther thet gud behagade manligen at döo för tigh.

Hans barndom är bruckat til tin tjänst ther han wardt at ryska grentzen sender icke så stort af begärlighet til the ryske regemente som lickwist honnom på the thider vtwalt hade til en storförste öfwer någärden, som at tigh måtte skaffas, på then sidan seckerhet. Vthaf älsken til fäderneslandet hafwer H. F. N:he och vthi then siste polnische feijgde, icke welat blifwa hemma, på thet han med sitt exempel Swirges vnga ridderschap vpveckia måtte, till jemlick kärleck til fäderneslandseus welständh, Och at thet icke althid står them wäl aha at blifwa hemma, som thet til eswentys medh öfwerhetenes gunst göra kunne. Ty hade icke then kerlecken varit som

i H. F. N:he bran, til at giöra sigh om fädernes-
 landet förtjänt, hade H. F. N:he wäl konnat blif-
 wa hemma. På towget hafwer han wisat at han
 war af ädel natur, först warit gudfruchtig, al-
 drigh försummat bönen heler predickan och andre
 med sit exempel i licks måto och i thette stycke
 föregåt, Sedan inthet fruchttat döden och dödzens
 färlighet, som störste redslan är, ther förre men-
 niskier fruchta plega, warit arbetsam och tåligh-
 vthi omack som kriget med sigh förrer, försich-
 tig och sinrick, sin herbroder K. M wår näligste
 herre enom oftast med god råd bisprunget så at
 vthi hans F. N:he hafwer sunnetz (och öfwer yng-
 domenss plägsedh) mogna och höga försteligh dyg-
 der och qualiteter ther med hans F. N:he thig
 Fädernesland hade tjäna konnat, men nu hafwer
 thet then högsta gud icke så behagat, vthan thet
 hafwer gudh tecktz at kalla honnom frå thette
 nödesame fäderneslandet til sigh vthi thet ewiga
 och frögdefulla fäderneslandet, ther som H. F. N:he
 twiswels vthan hafwer frögd och lustight wesende
 på guds högra hand. Therförre skole wij som i
 federneslandet boo oss låta nöja med thet som
 god behagat hafwer med H. F. N. at förhengia,
 allenast gud ödmiukeligen bidia, at han oss för
 våra synder skull icke wille så högt straffa at
 then konunsliga Familia och stamma aldeles skulle

affälla, vthan at såsom gud oss i thetta sime straffat hafwer, i thet han oss en så nyttig vugh herre bertryckt hafwer, at han nådeligen her efter åter wile wetida till oss sin helga nåd och thet rummet mildeligen vpffylla så at på foder-neslandens konanslige stor och sätte icke må sitta en mindre man än saligh konnigh gästaf then första war med hwilcken Ewangeli förbond för hundrade år sedan genom gudz nåde är wordet förnyat.

Och såsom wij nu hans F. N:s qualiteter och nyttigheter, sambt goda exempel hafwa hört vpräcknass ther med H. F. N:he sombt hafwer, sompt hade kunnat tiänt sit kära fädernestand, Så wole wij och nu i licka måtte förtellia huru H. F. N:he sin Saliga endalydht taget hafwer, på thet at och ther vthaf mången vugh person må fara hura han sigh i dödens ångest förholha skal. Thå som H. F. N. solde H. K. M. genom lifland och man til narfwen ankom i meningh at man al dödenes redslo på en tid längh vnsloppen waar, thå gick thet effter som i salmen står, thå kommer ther en gest som klapper och slår then wij plega döden kalla. Han klappade och för hans F. N:s dör och lade hans förstliga nåde Saligh neder i siuekdom den 12 Jan. doch hoppades man bettringh, man skallade gud först och

frambet och brukade lektionen, men 'gud' som
 wet hvad enwelskan nyttigt är wille inte gif-
 wa sin wälsignelse i det sinnet till werldsligh
 lektionen, wthan gaff helpr hans försteliga Nåde
 Salgh det minne at han videnes lektionen med
 lit stekte.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade
 Original-Concept intygar.

Knut Geijer.

Riks-Canzleren Axel Oxenstjernas Bref- växling med Svenska Riks-Rådet. *)

Axel Oxenstjernas Skrifvelse till Rådet, dat.
 Frankfurt am Mayn den 5 September 1633.

Edle och Wälborne Herrer elskelige
 käre Bröder, Fränder Swägrer och be-
 synnerlige godhe Wänner

Mig är för några dagar sedan en schrifwelse
 wthn Pommern af en godh förtrogen Man till-

*) Fortsättning från föregående del.

schicket af hwilken Jag förnimmer, att Churfürsten af Brandenburg och dhe Pommerske Ständer resolveret hafwe sine Sändebudh öfwer åth Swerige till Hennes Mijtt wår vthoradhe Drottning, ansept Eder godhe Herrer att förschicks, och dem några högst anlägne wärff och wichtige äbrender att vpdraga; j synnerhet om den allians wij med Pommersche försten och Ständerne hafwe, som Eder för dette bekant ähr, och Jag gesom mine åtheskiplige schrifwelser Eder tillkennagifwit hafwer. Jag achtar onödigt, mig medh widlyftigt breff nw härom förklara; aldenstundh Jag dette mig langesadan inbillandes, Eder medh mere vthj min näst afgångne till Eder schrifwelse, häromm adverterat, och mitt ringa betenckiande medhdelat hafwer. Men på thet J måge i förtijdh förnimma hwaropå förbemälte Legations fundamenta beroo hafwer jag welat läthit extrahera det förnembste vthaf ofwanbte schrifwelae och det här bifogat på thet, att i fall dette mitt bref Eder för Gesanternes ankomst insinueres måtte, J dock samptligen och wäl sådant förewetandes, öfwerläggja kunde, huru J Fäderneslandz och wår nådige Drottningis tjänst i acht tagandes desse saker att rätt och opræjudicerligt vtslag gifwa, och Jag om Eder godtycke och mening informerat, mine consilia medh Eder conjungara, och till

wårt Faderne-lands försäkring künnpa måtte. Jag
 vill fördenskuddh icke repetera dedh Jag förs
 dette schrifwet hafwer, äldenstundh Jag och wäl
 weet, att J godhe Herrer vthan mitt rådli däruthi
 wijsligen och tryggeligen nog till wercka gåendes
 warder; Doch effter saken så wichtig ähr, och så-
 dan, att där man henne rätt drifwer, wårt Fader-
 neslandh en osämjelig fördethl, nytta och tillast
 tillkomma kan: Och där dettwert omni försummes,
 eller icke medh een stoor ijsfwer föres; en obät-
 lig skadhe och præjudits påwexa; Så kan Jag icke
 mindre göra ähn mitt wälmeente betänckiande,
 Eder vthj förtroligheet communicera; Och will
 allepast härwéd bisättia, At Jag holler mychet
 rådeligit wara, att dhe förbede Gesandter medh
 stoor courtoisie och Wänligheet vridfanges och
 tracteres, Och därhoos cante med dem omgåås så
 att man hwarcken Churfürsten eller dhe Pommer-
 ske Fürster och Ständerne med något otijdigt swar
 till wederwertighet och alteration moot Oss till-
 felle gifwa må; Och på andre sijthan att Gesand-
 terne lijkwål så tracteras, dhe således afferdes och
 på deres wärff swaras, att J icke trädha i någor
 måtte ifrån alliancen eller gøre Rijkens præten-
 tioner något præjudicium, icke obligerandes Eder
 eller dem som på Regeringens wegner saken
 tractera moste, vthan lempnandes dem allijdh

och frij handlas. Dette alt han inthet bequamligere
 skee, än att J remonstrera dem hwadh stort be-
 svar och olöghenhet: S. Kongl. Mitt; och Rij-
 ket sig för den Tycke. Frihet hafwer satt vthj,
 medh/estijelig omkostnaadt, och enkannerligen medh
 mången redelig Swenske Mans, som sitt faderner-
 landh länge hadde tjäna kunnat, enkannerligen S.
 Kongl. Mitts eget estimable lijflåt; Och att
 S. Kongl. Mittz dygd och affection så mycket
 högre är till att estimera såsom H. K. M. mehr
 hafwen' satt på sine Förwanters och wänners
 wölsständh älin att H. K. M. någon fullkamligh
 och pertinent adsecration på sijn och Chronens
 satisfaction skulle hafwa taget; warandes allenst
 constant medh några generale promesser och par-
 ticulare förbandh med een och annan. Hwilket
 exempel och Sweriges Chrono sedhan hade efter-
 följdt och så i Højlbrom som elliest allenast medh
 generale förtrötningen, och dhe particulare för-
 bunds ratification werit till fredz, in till dess, att
 Gudh bättre occasion då man omh dette alt af-
 tala kan, gifwenles warder; Efter nw inthet an-
 nat härtill hafwer kunnat afhandlas och alt till
 en richtighet hwinges, såsom dedh sigh bör; Så
 wel J på wår Væge Drottning och Rijksens weg-
 ner förmodha att Esdericks blifwer förtäpcht dedh
 J. iche etthan föregående ny och allmen tractat

kunna trädha ifrå, dhe alliancer som giende ähre,
 anten i allmänlighet eller medh particular för-
 ster och ständer eller tillstäda directe eller indi-
 recte något att företagas, eller lofwes till samne
 alliansers, och consequenter Rijksens præjudicium;
 Vilan begäre wedh dedh som lofwet är att blif-
 wa, till des alt kan nå, sin rättighet och ens
 och annans præjudicium beqwämligen förekom-
 ma. Förhoppandes, att såsom J godhe Herrer
 på Drottningens och Chronans wegnar det Cher
 och Förstlige Huset alltjdh skole hafwa i högste
 respect; Dhe däremot icke begäre, att något göra
 läte, som lände oss till præjudicium, ansendes
 den wenskap och troheet som S. Kongl. Mtt
 och Rijket dem i deras nödh giordt och bewijst
 hafwer, så wäl som den nähre Blods skyldskap
 som emellan Hennes Majjt och dedh Cher- och För-
 steliga Huset är, hwilken oss persunderer att
 H. Churfürstl. Durchlantighet, där wi än wille
 wara försämelige, oss rätta och Hennes Majjt
 såsom sin nästa Blodzfränkes wälstånd promo-
 uera ställe. Dette boller jag före att böre wara
 summan och intentionen af Eder Resolution. Dedh
 är medh så ordh att uttyda, att J icke säija att
 Churfürsten iothet skall komma därtill; Men icke
 deste minder gifwa honom ingen förtröstning;
 Vilan alltjdh referera Eder på alliancen, och re-

monstrera dem att sub hac rerum incertitudine icke kunna göra Rijket något præjudicium, för ähn med samptelige intrasserade alt ähr ordenteligen afhandlat. Och dette alt verbisquam modestissimis, Och icke desto minder realissimis; Ähr dedh så att dhe ähn hårdeligen stå därpå, att däröfver afhandlas, och något wist slutas måtte; Menar Jag bäst wara att J dem till mig remittera och seijsa att J mig plenipotens gifwit hafwe tanquam Legato härute derom justo tempore fullkomligen att afhandla; Och man sålunda tjdth winna, och jag imedlertjdth pro re nata consilium taga må. Och beder wänligen att J godhe Herrers wille mig informera, hwaropå Eder Resolution i detta fallet står, på thet Jag i alla måtte mig till Hennes Mttz och chronones dienst, och Edert contentement confirmera må. Eder härmed vthj Gudz, mildrijke beskyddh och protection befäländes, till all långwarachtig och beständig wilmåge; Af Franckfurt widh main den 5 September Anno 1633.

Eder godhe Herrers trogne dienstwillige
Broder, Frände, Swäger och Wen

AXELL

OXENSTIERNÄ.

m. p.

Præs. d. 19 Oct. 1633.

Skrif-

**Skrifvelse från Axel Oxenstjerna till Rådet; dat.
Frankfurt am Mayn den 7 September 1633.**

Wälborne Herrer, elskelige käre Bröder,
Frender Swägrer och besynnerlige godhe
Wenner.

Jag kan Eder Wänligen icke oförmålt låtha,
att såsom Jag inthet twifler dedh Agenten j Dan-
marck Fegräus hafwer Eder berättet, att ett Danskt
Skep wore afferdet åth Pryssen medh Kongens
j Danmarck Pass, att inköpa någre Wahrur Licent-
frijt till een prob huru han skulle där accepteras,
Altså förnimmer Jag af Jsaac Spirings schrifwelse
till sin Broder Peter (som hoos mig stadder åhr:)
att samme Skep åhr kommet först på Redden för
Dantzic, och sedhan därifrån lupet genom Pillow
åth Königsberg; Af medhfölliende extracter sij J
Kongen i Danmarckz Pass, och så huruledes Ni-
codemi *) och Spiring honom till ordre af mig
remitterat, och hwadh Factoren därpå för resolu-
tion fattet hafwer. Hwad wijdare fölier, gifwer
tijdben medh; Allenast att Jag dette moste på-
minna att den saken åhr af consequence; Fuller

*) *Johan Nicodemi*, vid denna tiden General-Commis-
sarie och Canzli-Director i Preussen, adl. 1636
under namnet *Lillieström*, samt s. å. Secreterare af
Staten.

weet Jag att thed skall förtryta konungen i Danmark att man inthed låter honom spela som han will; Kan och fuller synes mången, som inthed æstimerar den sachen rätt att skepz frijheet inthed wara af så stoor importance; Hwarföre ähr af nödhen, att J godhe Herrer thed wele öfwerläggia och bereda eder så till actual defension som mundtlig resolution när der till kommer; Jag beder så nw som före, att J godhe Herrer wele wara öfwer licenterne ialpus, och holla därföre att ricksens mackt och opwäxt dependerar af theres conservation hwilket mången nu kan skee inthed högt acktar; Men skall befinna mig skrifwa sanningen, då, hwilket Gudh afwende, wij låta oss them afskräckia eller afslå; Jcke ähr dedh heller till göra af ett skeps tullfrijhet eller try och fyra, Men detta tillbud ähr allena een ingång till att föreskrifwa oss, och ther man inthed hafwer tords i Sabl. Kongl. M:t lijfstijd göra, nu försökia och anmoda; thed ähr skedt afwen, altså ähr 1629 då Sabl. Kongl. M:t war i Pryssen och H. K. M:t lät passera ett skepp; Men som därpå strax följde thed andra och thed tredie war oppå wägen; Befalte H. M:t mig frijheten att afslå och låtha säija them, att ther konungen i Danmark wille hafwa een frijheet, skulle han sökia Kongl. M:t sielf der om, och förständigä hwad wahrur och huru myc-

kit af hwart slag han begärte frijheet oppå, då
 H. K. M:t sig wänligen wille förklara, där
 med affärdigades factoren; Och blef så där
 wedh; Att thed förtryter them, thed wij taga tul-
 len, ähr inthet twifwel, Men ähr bättre afwun-
 das ähn beklagas, kommer inge solenne gravamina
 till eder holler Jag. före, att J godhe Herrer göra
 best, dedh J lättes inthet weetta ther af effter trö-
 ligt ähr thet kounngen i Danmark sielf eller ge-
 nom rådet warder sigh ther öfwer graverandes, då
 hafwer Jag icke kunnat låtha på en försorg; att
 vpteckia Eder wthan något mått gifwende min
 mening; komma the Dansche till att gravera
 sigh ther öfwer, då måste dee anten in genere
 disputera tellens fundamenta, och huru han ähr
 opkommen, dominium maris eller excessen uthi
 wahrurnes tax eller förwalternes exorbitants öfwer
 Ordningen, eller och prætendera dansch frijheet eller
 förewända att man sigh batter courtoisie hadhe
 förmodet att skole skee emot een granne; Kunne
 J godhe Herrer undgåå alle disputats och differerat
 in genere såsom the där inthet hafwa exactè wet-
 tenskap där om, och att wele taga information
 öfwer alt: hölle Jagh dedh fuller best wara, sär-
 deles ther man öfwer exorbiterandet klagar, Men
 effter til äwentyr's dedh icke så in genere alt kan

förbi gåås; Då holler Jag dedh därföre att dedh första bör af Eder godhe Herrer förwaras att tulken icke allnast hafwer sine billige fundamenta, uthan ähr i synnerheet med Polnische Cronen in pactis accorderat, Och wille förmodha att konungen i Danmark thed inthed disputerar Sweriges Crono som med Kongl. Mit odisputerlig ähr accorderat wordet; Elliest där dhe tota omm dominio maris holler Jag före, att J. godhe Herrer kunne wäl swara thed dominium maris inthed behöfwes emellan Sverige och Danmark att disputeras. Naturen och tiden och dee flötterne wijse dem fuller vth; här ähr inthed om dominio maris uthan the hampner till att säja öfwer hwilke inthed disputats ähr emellan Sweriges och Danmarks Crono med mindre een then will sökia; Klaga the öfwer taxens exorbitants, då kunne J. godhe Herrer taxen så wijdt justificera att wahrne ähre een gång taxeradhe efter theres prijs ther då war hwilket inthed så idkeligen kan förändras; doch där som ther på tröges, efter thed ähr odiöst, kunne J godhe Herrer remitterat till mig, föregifwandes thed jagh uthi lång tijd hafwer först af Sahl. Kongl. Mit haft på Sweriges Cronos wägner disposition ther öfwer, then J och på mig hafwe continúerat; Till det tredje holler Jag och därföre att j bättre dechargera

eder ther i tollnärrens exorbitantz och till mig förwijsa, och gifwa Bref till mig att the sig bättre så en framt efter tagen information så i sanning befinnes, desse bådh odiose gravamina söker att remittera till mig om J någorlunda kenne tiden der med att winna, och jag här emot kan finna utvägar att communicerat med eder; Hoppes likwäl när thet kommer till mig att billigt möta dem. Till dedh skärde om af Danmark någon friheet pretenderas, hafwe J lätt der på att swara, att ingen sigh sträcker, uthan emellan begge Cronor, som dhe sielfwe hertill dagz emot Råde disputeras. Elliest konungen i Danmarks nachbarlige respect warde i aktid uthi acht och würde hafwandes; Och weette the Danske wäl att Salig Kongl. Mit sielf hafwer begäret att om konungen i Danmark något godz tullfrit begärde, konungen i Danmark då H. K. Mit sjelf besöka wille på hwilket fall H. K. Mit sigh näborlig och wäntigen wille förklara. Dedhsamme och na observeras skall anten konungen i Danmark wille eder besöka på hwilket fall Jag menar thed i på wisse wahrur och wiss quantitet wäl eder kunne resolvera, doch inthet uthan på ett år i synnerhet eller emedan i mig administrationen hafwe förtrodt att han mig der om till schrifwer så wele i mig ordres gifwa att göra alt hwad thed nach-

barlige förtroende fordrar; Men gifwa sådant Tullenärerne eller een annan Commissario, thed wore Riked præiudicerlig och kunde förorsaka mycken orichtighet, effter som J icke weta, att sådan potestat eller myndigheet någon Tollenär i Sundet att wara indulgerat, att någon konung eller Rikens Rådth oåthfrågat disponera däruthj effter sin willie. Käre godhe Herrer; Jag weet wäl att Jag præsumptuose handlar, att wele således föruth schrifwa min mening och oåthfrågat, Men min willighet och plicht till Hennes Mittz och Fäderneslandzens tjänst och att altijdh conformera mig Edre consiliis; Så och den tilförsicht Jag drager till Eder samptligen, att blifwa mig min dristigheet till godhe vtthyddb, förorsaker mig att missbruka Eder bewägenheet; Doch beweker mig enkannerligen därtill, att Jag sijr tijdhen förlöpa, om Jag skall bijdha till des Jag jfrån Eder fordrader warder; Nw den högste Gudh gifwe Eder helse same försichtige consilia, och hafwe Eder befallat j sitt milde skyddh till Lijff och Siähl; Af Franckfurt am Meiyn den 7 September Ato 1633

Eder godhe herrers trogne dienstwillige
Broder, Swäger, Frände och Wen

AXELL
OXENSTIERN

Præs. Stockholm d. 19 Oct. 1633.

**Skrifvelse från Axel Oxenstjerna till Riksens
Råd; dat. Frankfurt am Main den 5 Octo-
ber 1633.**

**Wälborne Herrer Rijksens Regering och
Råd h käre Bröder, Swägrer, Frender och
besynnerlige godhe Wenner.**

**Hwadh Eder hafwer techts på mine öfwer-
schrefne breff och öfwersende acter medh Came-
rereren Mårten Augustinsson att gifwa mig för
swar och resolution, dedh hafwer Jagh af Eder
Wenlige schrifvelse af föres:ne Camerereren wedh
hans återkomst, och så per doubblett medh
Anders Lackeij till nöjjes förstätt; Och betacker
Eder godhe Herrer Wenligen; Finner mig och
Eder till dedh högste obligeret, att J så honorabelt
och affectionerat döma omm mine förde Råd och
actioner. Min wilie och förehafwande weet Gudh,
ähr allenast till Fäderneslandzens tjänst anseedt;
Men ähr råkader j sådane tijder; Hafwer sådane
Fiender; och dedh wärst ähr sådane Wenner att
wederstås, dedh Jag sielff inthet weet hwadh Jag gör;
Och står som oftast j betenckiande, omm Jag skalt
fara fort eller förlåthet. Hwarföre där mine consilia
och gärningar icke altijdh ähre hwarandre lijk-
mäßige och konne till äwentyr af androm, som
icke sitta därhoos, anporlunda afdömes; Så beder**

Jagh tjänstligen , att J godhe Herrer så härefter som hærtill wele förstå och vptaga alt till dedh beste , Och holla Eder försäkredhe att så wiidt Gudh gifwer nådhen, och låther dedh blifwa i min macht, skall jag inthet tillåtha, mycket mindre göra, dedh Hennes Maj:tt min Allernådigste Fröken och Fäderneslandet kan præjudicera, eller Edre consilia så mycket jag kan förekomma turbera; Jag skulle fuller komma till particulariteterne; Men effter min broder Her Gabriel och Her Mathias Soop innan en dag eller try warde begifwendes sig ifrån mig på heemresan; Medh hwilken jag omm alt hafwer aftaalt, Såsom dhe och j ögenschijn taget och anhört hafwer hele Staten och hwadh Consilia här på en och annan ort förelöpe, och fördenskuldh kunne best göra Eder relation; Därföre will Jag mig på dem, och till deres lycklige heemkomst refererat hafwe; Och allenast medh någre få ordh j hugkomma trenne åhrenden omm hwilket J för målen, och synes att kräfa hastigt beskeedh.

Först communicera J godhe Herrer mig hwadh in till den 16 Augustj emellan Eder och Rysen war passerat; Sedhan hwadh för Resolution J hafwe gifwit Hans Fürstl. N:de Phalsgræfwen öfwer Stegeborg och des Låhn; Siäst låthe J mig weta, hwadh Eder för förslag öfwer Kepperhandeln vthur Hamburg åhr tilkommet, tilken-

na gifwendes att medlen för odebiterade koppären skuldh mycket ligge nedre, och begärandes häröfwer mine tanckar; Att Jag nw öfwer desse 3 puncter gifwer min oförgripelige Mening afsedh = wanlig frijhet, hoppes Jag och beder att såsom Jag dedh icke annars, ähn troligen och till Eder tjänst menar, dedh sådant icke heller blifwer af Eder annorledes optaget.

Omma Ryssens proposition, den finner Jag af så stor wichtigkeit och consequence för Rijket såsom en sakk, den jag mine dagar tracterat hafwer; Legge J Eder med honom in, så ähre J inthet försäkradhe, dedh han skall holla hwadh han lofwar; Ty Status i gemeen, och serdeles den gesten, måla alt medh deres nyttigheter, och när dedh kommer honom till pas, finner han lätteligen ett holl, och lempnar Eder j sticket, effter som man inthet behöfwer till att tenckia dedh sådane fele excuser. Hwaraf offta där man stadig Wenskap förmoder, owenskap och owillie förorsakas; Hwarföre Jag och mestedels altijdh därföre hafwer hollet, och ähr ähn j den mening, dedh man altijdh befliter sig omm, medh den grannen curialiter och j en gemeen wenskap att lefwa, Men icke engagerer sig j alt för höga och för diupa saker. Men där J och sky, att leggja Eder medh honom in, kan lätteligen henda, att han fattar där af en ombrage, och får

Edre consilia och actioner suspect; Hwilket icke mindre fahrligt ähr, och skall kunne drifwa honom till hastig tractat och förlikning medh Pålacken; som icke ähr oss minder skadelig och præjudicerlig ähn något annat; Huru J nw emellan desse twenne klipper måge rätt roo, där will Gudh wara ommbeden, att gifwe godh råd, och hörer konst och vpsyn till. Jag sijr att Eder resolution ähr in realibus godh, Men där Jag vthan Edert förtreet må seija; Tycker mig att J ähre gängne medh saken omm alt för öppet hiärta och directe mehra ähn i causis Status pläger och böör skee. Hadhe J först med långt hemptade discusser leedt Ryske Sendebudh vth, och taget information af deres vpsåt för ähn J sielfwe wore kompne till så en öpen Resolution, hade Edre consilia något bequemere fattas konet; Hwilket Jag så mycket görligere holler som Sendebudhen ähre kompne till Eder att sollicitera; Nw efter som botten ähr till en deel slagen vthur tunnen, wet jag icke wäl huruledes J rätt wäl och wijsligen skole gåå saken igenom; För all ting moste vndwijkes att Ryssen icke offenderas; Såsom ej heller förorsakes till att förächta Wår Stat; Ty desse tw ting för alt moste sträfwes emot, och såsom en gift vndflys. Ähre Sendebudhen sin koos, så står dedh wedh den resolution som J taget hafwe, och för-

hoppes Jag att såsom J sielfwe skrifwe, att J dem medh dilatorj swar afferdet hafwe; Ähre dhe ännu, när dette mitt breff ankommer tillstädes och afferdede; Då wille Jagh föruthan något mått att gifwa, Wänligen rådt hafwe, att J medh generalt swar, doch på dedh favorableste som skee kan, dem afferdade hollandes dem j en godh humor och doch alltjdh så lämpa Edert swar att dedh dem förrige Edre discursur och Resolutioner wore likmätigt; Och skiuta så ändlige Resolutionen på Edre Sendebudz ankompst. Föruthan dette böre de curialiter och stäteligen tracteras, och så benckias, på dedh Statens affection emot Ryssen må däråf blinka, och Sendebudhen göra favorable rapport; såsom och att j werlden alltjdh och allestädes må vthspredes hwadh godh förtrogen correspondence emellan begge Rijken ähr; Doch alltidh i acht tagendes, att Rijksens wyrdning icke j någon måtte förkrenckes eller præjudiceres Sielfwe Saken belangende, ändoch Jag icke afwen därföre holler att man högt sielff bör tracta effter någon trång alliance medh Ryssen, vthan allenast winleggia sig omm, att altidh hafwa en godh general wenskap och Naborskap medh honom, och allenast medh favorable indulter göra honom då och då courtosier, såsom ähr medh folck werffning, wapens inköpande, wenlig correspondence etc. och nyttia honom

igen vthj commercier Spannemåls inköpande etc. Lijkwål efter desse tiderne tilläfwentyrs annatt fordra; oss och ligger macht opå, att holla Ryssen i kriget medh Polacken; Kan och gifwa oss så mycket mindre betenckiande, effter som inthet twifwel ähr dedh wij jw medh Polacken j häär rha moste, efter stilleståndz vthlopp, och fördenskuldh bättre ähr att hafwa Ryssen medh engageret ähn vthesluten, hūst effter Polacken medh alle tractar effter, att och så med oskälige conditioner skillia sig wedh Ryssen, på dedh han emot Oss må wars så mycket sårdigare och starckare. Ty dedh snack i Pålandh går att dem inthet så mycket ähr omm Smålandsko såsom omm Pryssen och Lijslandh att göra, Hwarföre tycker mig, att man nw strax skulle lägga fundamenta till pacta medh Ryssen på dette slaget att Wij förobligerede oss emot hwar andre Ryssen inthet att trädha vthur kriget, medh mindre dedh skedde med Heenes Mijtz Wår Drottning och Sweriges Rijkens consens; J lijka måtte så snart dette Stilleståndh wore vthe på wår sijde att wij då continuerede kriget medh Polacken, ick förångiendes stilleståndet eller trädhändes vthur krig vthan med Ryssens consens; Men effter fremmande Herrer och Potentater sig starckt infägga, att tractera emellan oss och Polacken kan ej heller j framtijden vndwijken att jw om Fredhen eller

Stilleståndh emellan krigande parterne tracteras mo-
 ste, när man emtjdh medh kriget. vthärdat haf-
 ver, Att då begge Parterna sig obligera, icks wele
 trädha till någon actual tractat, och mindre till
 något fredz eller ett eller flere åhrs stilleståndh;
 Medh mindre begge parterne Swerrige och Ryssen
 communicera med hwarandra däromm och gifwa
 därtill sitt samtycke; Att och där Ryssen pre-
 senteras en sådan tractat, han då drager Sweriges
 Chrono därin; Och där Swerige anmodas en trac-
 tat att då Ryssen drages därin och beskicka den-
 samme medh begges Commissarier; Förändes kriget
 på Fienden, och när så kommer till pas, tracte-
 terandes tillijka; och tillijka kriget ändandes. Doch
 alltidh häruthinnan förbehollat dedh Stilleståndz
 som nu löper, vthgång. Omm dette blefwe rätt och
 försichtelig fattat, will Jag hoppes att dedh skulle
 causera en stor redhuga i Pähland, och medh tijd-
 hen gifwa Oss occasion anten till ett lätt krigh heller
 en godh Fredh; Doch moste J godhe Herrar caute
 och försichtigt wandra i dette äbrende som jag eij
 heller twiflar; Ty ändoch jag dette så in genere
 förmäler; Så kone dock tijderne och Ryssens
 humor och intention (den bättre in loco kan sijs
 och af discourserne dijudiceras) sådane rådslag
 vnderstundom skynda, vnderstundom kasta til ba-

kars, och wäl vnderstundom heelt förändra, Dedh Jag alt til Edert egett afdömande heemsteller.

Belangendes den resolution J Phalsgrefwen gifwit hafwe *) wille jag wäl önska, att effter in-
tet periculum hafwer warit in mora Eder go-
dhe Herrer techts att skiuta resolutionen op; och
som dedh ähr en saak af större consequence ähn
kan skee mången sig inbillar, Eder hadhe techts
att re integra communicera medh mig och flere
af Rijksens Råd som vthrijkes ähre j Rijksens
tjänst, och för ähn en sådan inportant och wijdt
vthseende resolution gifwes, taga wårt consilium
och advis däröfwer; Då wi lätteligere wåre tanckar
medh Eder sammanfatta och till en bestendig
resolution hadhe kunnet öfwerschrifwa; Nw saken
inthet på dedh sättet låther sig tractera weet jagh
inthet hwadh Jag skall skrifwa; Hennes Fürstl.
N:de Phalsgrefwinnan såsom wår Konungs dot-
ter och Syster (hwilkens lägenheet hurudan den
ähr häruthe j godhe tijder sedan nw, ähr mig
nogh witterligh) vnner Jag af hiärtat gärne för mijn
Person mehra och inthet mindre skall ej heller
finnes någon respect och wyrdning den Jagh
hennes F. N:de och des tilhörige icke gärna
af hiärtat skulle göra; Finnes och mycket annat
som oss billigt beweker att hafwa dedh huset i

*) Jfr. föreg. del sidd. 171, 172.

godh wyrdning och acht; Jnthet twiflendes att så
H. F. N:de Phalsgrefwen som hennes Fürstl. N:de
och des Barn comportera sig så emot Hennes
Maij:tt wår Drottning och Fröken sampt Rijket,
Regeringen och Rådet att Wij och medh dem
altijdh kunne wåra till fredz; Men dedh menar
Jag, att J wål hadhe haft orsak att betenkia omm
och sådane resolutioner att vthgifwa står i Rijk-
sens Rådz wåldh; Där dedh och så kan finnes, hwil-
ket Jag för denne gång odisputerat låther, omm
man då icke något nogare hadhe bordt see opå, dedh
Hennes Mttz Drotningens och Rijkens, sampt Stån-
dernes rätt, frijhet, och respective privilegier wore
medh nödige clausuler något bettere tagne i acht;
och däremot en skälig och rättmätig revers, att
sådane cessiones och indulta skulle komma Rijket
till styrke, Men hwarken Drottningz eller Rijk-
sens rätt, eij heller laga stadgar eller ett och an-
natt Ståndz Privilegier till förfång. Dedh ähr
en stor åthskildnat emellan S. kongens tijdher
och actioner och desse. På den tijdh kunde
fuller något försijs, som S. Kongl. Mtt af pleni-
tudine suæ potestatis, nähr som fauten mercktes,
kunde botha; Leed så länge dedh intet stoort skad-
de, och torde icke heller någon göra sig onyttig
eller säija emot, omm Hans Maij:tt annatt behagade;
Där war strax remedium præsens. Nw, J godhe

Herrer ähre Wij, dy werr, råkadhe i andre
 tijdher, där siukdomarne alt ähre större, och en
 dels obothelige; Alle man menar sig spela mästa-
 re; Göres anten i rådslag eller elliest någon
 lijten fault, den blifwer altidh till dedh högste
 opmützet; Och sijdst drages han till exempel, och
 låther sig intet botha; Så förorsakar mig och min
 plicht emot icke allenast Hennes Majjtt och Chro-
 nan, vthan och emot Eder såsom mine Colleger
 att wenligen Eder påminna, dedh J vthj sådane
 resolutioner wele gåå warsamligen, altidh obser-
 werendes att resolutionerne så måge fattas, att
 andre icke måge twinges till desse extremiteter,
 anten att disputeras dem till edert förtret och
 mespris, eller att låtha dem wara godh till Hen-
 nes Majjttz och Rijksens præjudicium; det förre är
 skadeligt, och dedh senare olijdeligt. Jag schrif-
 wer dette icke i den mening, som berde dette alt
 till denne saak indrages och bequemes; Sijr nog-
 sampt och kan efftertenckia dhe skäl som Eder
 bewekt hafwe; Men effter Jag finner denne reso-
 lutionen något hastig; Sedhan och så conciperat
 att Jag kan föresij många olägenheter sig wele
 dervth spinna; Så hafwer Jag icke kunnet låtha att
 påminna dedh alt till den ändhe att sådant per
 occasion remederas, och andre slijke resolutioner
 måge något försigtigere tracteras; Förhoppandes
 att

att min trogne wälmening och den frijhet Jag brukar
 efter min imaginerade plicht blifwer af Eder
 emptligen gunstigt och wäl vptagen.

Sijst, Om Kopparen skulle Jag mehra parti-
 alariter swara, Men effter Jag står medh ett Com-
 pagnie i tractat, och omm dedh och alt annat gif-
 ver min Broder Her Gabriel och Her Mathias
 loop all beskedh medh sig heem; Så refererer Jag
 sig på dem; Och skall medh dem ytterligere
 om alt Eder godhe Herrer advisera; Beder al-
 nast, att J saken wille låthe så länge anstå, på
 ledh wåre consilia icke turbera hwarandre; Och
 vill Jagh doch i Winter sij till, att J kunne ge-
 nom andre medell på Credit blifwa vndsatte. Dette
 å i hastighet, Och befaller Eder härmedh Gudh
 till all godh Wälmåge Wenligen; Af Franckfurt am
 Meijn den 5:te Octobris A:o 1633.

Eder godhe herrers trogne
 tjenstwillige Broder, Frände,
 Swåger och Wen

AXELL

OXENSTIERNA

m. p.

Pres. Stockholm d. 1 Novemb. 1633.

Rådets Skrifvelse till Riks-Canzlern om kopparhandeln; dat. Stockholm den 30 October 1633.

Wällborne Herr Cantzler, Broder och Besynnerlige gode Wän.

Wij haffwe för detta uthj våre ådtskillige breff ihugkommet, huru beswärligen oss här hemma faller, att kopparen såsom een den förnembste Rijkzens inkompst så länge stilla ligger. Så och hwadh stoor nödh och trångmåhll hwar och een Staat der igenom är underkastadh. Och som Wij altijdh haffue warit, och ännu ähre, uthj den gode förhoppningh, att medh snäreste bliffua ifrå vår Broder adviserade, thet han något wist här uthinnan capitulerat och slutet haffuer, och till den ända icke allenast sökt medh tålmodh att öffuerwinna the beswär Chronan här hemma dageligen tryckie, uthan och alla sådana negocianter, som medh kopparen haffue sökt att handtera, till vår Broder remitterat; Altså wille wij önska dedh vår nödh här hemma icke wore så stoor, att wij måtte behöffua thet samma än vidare att opreppa och vår Broder ther medh beswära. Och warder vår Broder sigh förnuffteligen påminnandes, effter som han thet och vtaff medföllliande förslag kan see, huadh till kopparköpet widh bärget will behöffwas. Sedan effter som Fienden haffuer opriffuit våre trouppar i Schlesien, och till befruchtandes

ähr, dedt han prosequerar denne sin victorie, och
 söker att gåå neder ådt Siökanten; hwilken för-
 denskull emott all fiendtlig attaque att försäkra
 både folck och medell till deres vnderhåldh här
 ifrån fourneras måste, aff the ådskillige wichtige
 motiver, som wår Broder well bekände äre. För-
 uthan thet måste till Kongl. Maj:ttz Sahl. Lijckz
 begraffningh, och många andre nödige vltgiffter store
 spesser göras. Hwarföre som Oss omöijeligh ähr
 sådana nödwändige medell att kunna komma till
 wäga, medh mindre kopparen på något sätt an-
 gripas skulle. Dy haffwe Wij widh denne wår
 olägenheet funnet thet wara beqwämost medh Eric
 Larsson in secreto, et sub fide silentii att afftala,
 dedh han sigh oppåtaget haffuer, att wij genom
 honom, till wår Broders widare förordningh och
 een tidligh provision, 2000 Skeppundh koppar till
 hollandh må vthsända. Deröffuer Wij honom och
 instruerat haffue, att så frampt theu kopparen
 som vthj holland och hamburg. ligger, allaredo
 wore löös slagen, och till äfwentyrs något aff den
 kopparen här hemma ähr, tillijka medh thehr un-
 der begrepen; Så wore desse 2000 Skeppundh och
 på bemelte summa nu uthsände, tilldrogo sig och,
 att den kopparen som där uthe ligger allena aff
 wår Broder ähr försåldh och uthloffuat att ingen

annan koppar nu j höst sällias skall, Så kan och
 deruthinnan inthet wara försedt, emädan denne post
 ingen tillslagen, eller till ringaste något ähr belä-
 stadh; uthan där andre medell finnes så ähr heela
 den saken in integro; hwar och andre uthwägar
 eij finnes, att Erich Larsson då medh wår Broders
 inrådande uthj saken opbringer på samma koppar
 120000 Richsdaler, och them medh snaraste som skee
 kan hijdt in remitterar, och föruthan dem till den
 Pommerske staten $\frac{m}{20}$ men till Wissmar och Stade $\frac{n}{10}$
 Richsdaler förordnar, att spannemåhll och annan
 nödigh provision till reserf på all nödfall derföre
 må kunna opphandlas. Wår Broder täches förden-
 skull detta ährendet så lämpa, och Erich Larsson
 uthj denne negociation een sådan order gifua
 hwar igenom Wij frå desse besuär som oss tryckie,
 bäst må kunna affkomma. Och oansedt wij wele
 förmoda detta ährendet om kopparen, allaredo
 haffua nådt sin richtigheet, kunne wij dock icke
 förbijgåå wår Broder widh denne occasion att för-
 ständiga, huru som wij ähre j förfarenheet kompe,
 att heela werlden nu arbetar till att fåå koppar
 ifrån andra orther, förorsakat ther aff att ingen
 uthur Swerigie kommer, effter som Wij haffue
 sedt ett proff hijdtsändt ifrå Lübeck aff den kop-
 paren uthj Norige tages. Och oansedt denne icke
 för sådant köp, som wår Swenske kan försällias

förmedelst dee länge och besuärlige förssler han är underkastadh; Lickwäl som till befruchtandes ähr att een stoor stött där igenom j wåre desseiner skall förorsakas, så framt desse kopparbruck fullkomligen uthj gång komme; Tyckes oss förden-skull högnödigt wara, att ther dedh allaredo eij wore skedt, ett Compagnie uthan Chronones kostnadh oprättas måtte, som till inköp farnerar för Skeppundet 30 R:dr, sedan giffuer Chronan j Tull 20 R:dr eller, hwar thet icke så högt ähr att spanna, till ringeste 16 R:dr, och Compagniet söker j profijt huadh thet sedan kan; huarigenom wij mene, att när thet så hålles gående, skall uthj myckenheten winnas, thet man elliest j wärdet förlorar. Och kan thet Compagniet som således anställles på lidelige wilkohr affnämare ther uthj sökia. Elliest haffue wij låtit göra förslagh, att medh ett Skeppundh tackbleck kunne 80 alnar quadrat, nemb-ligen 8 alnar j högden och 10 j bredden täckias, emädan then nu myckit, nättare ähn tillförene-slagen bliffuer. Så att 14 Skeppund till ett tämmeligit huus wäll kunne förslå; Och hälle wij der-före, att om den inventionen kunne begynnas att förnembliche personer uthj hollandh, Franckrijke och Engelandh låthe sine huus medh koppar täckia, skall een anseenhig post derigenom kunna consu-meras, effter som wij och till den ända, att samma

(182)

invention må komma på gång, haffue godt funnet
50 Skeppundh tackbleck till den Lutterske Kyrkian
i Amsterdamb att låtha förähra. Bef. etc.

J. D. L. G. N. B. J. S. P. B. C. F.*). P. B.

Å. T.

Stockholm d. 30 Oct. 1633.

**Rådets Skrifvelse till Axel Oxenstjerna, "angående
dee Pommerske, sampt den Chur Brä-
andenburgiske Gesantens afsked"; dat. Stockholm
den 23 November 1633.**

Wellborne her Cantzler Broder
och Besynnerlige gode Wän.

Wij kunne wår Broder wänligen icke förhålla,
huruledes Wij uthj näst förflutten tijdh, hans
ådtskillige Breff aff den 7 Septembris och den 5
Octobris haffua bekommit, på hwilke Wårt Wän-
lige Swar nu strax fölgia skulle. Men som Wij
denne tijden haffue förwäntett Wellborne her G-
briell Gustaffsson och her Matthias Soop och för-
nimme att dee haffwa waritt uthj Rostoch, der
ifrån the äre öffuerreste ådt danmark, och för
14 dager seden ankommit till Helssingöör; Och
theres lyckelige hijdtkompst nu dageligen förmo-
das, sampt medh dem alle particularia så öffuer
Tillståndet der uth, såsom och buru han menar

*) Jacob Dela Gardie, Nils Bielke, Johan Skytte, Pehr
Baner, Claes Fleming.

sakernē här hemma wara till att förelaga; Hwar-
 före wele Wij widh deres ankomst, och så snart
 Wij om dette närmare aff them bliffua inform-
 rade; giffua Wår Broder då öffuer allt tilljka
 wårt betänckiende tillkänna. J medler tijdh eme-
 dan deē Pommerske Gesandterne, hwilkes första
 inlagor Wår Broder för detta tillsände äre, nu
 theres Affskeedh och Swar ther oppå bekommit
 haffua, som Bijlagorne här hoös sub lit: *A* och *B*
 rttwijse, hwarföre haffue wij godt funnett Wår
 Broder them wänligen att communicera. The haff-
 wa sedan ther vppå replicerat, som aff copian sub
 Lit. *C* är till att see, Men strax wij goffue them der
 oppå till swar, som under Lit. *D* finnes, haffwe
 the intett wijdare någott urgerat, uthan ähre den
 18de huius, ther medh affreeste, och kunne intett
 pröffwa, om the der medh benögde, eij heller
 om the någott malcontent der aff warit haffwe.
 Hwad den Brandenburgiske Gesandten wedbkom-
 mer, så seer wår Broder under Litteris *E* *F* och *G*,
 hwad bem:te Gesandt aff begynnelsen här inlagt
 haffuer, der oppå honom är swaratt, som Bijlager-
 ne under Lit. *H*, *I* och *R* lyde. Och ändock
 wij hade förmodat han ther med skulle wara till
 fredz haffuer han lickawell j sielffue huffuudsaken
 istadth een hoop medh swärigheeter, som Wår
 Broder täckes förnimma aff widlagde copier

under Lit: *L*, *M* och *N* hwar oppå wi achta honom kortteligen att swara, och in realibus thett grunda på wårt förra Swar, ther hoos wij Oss wele beflijta, att han så myckett något tijdh skee kan, medh godt contentement må blifwa depecherat.

Elliest hwadh wåre Gesandter wedhkommer som till Rysslandh äre förordnade, så haffue Wij fuller hafft uthj åttankar them att affärda, men aldenstundh her Gabriell nu dageligen hijdt förwäntas, och samma Gesandter ej kunne forttkomma uthan medh åkeförett, haffuer j medlertijdh någott medh theres reesa fördrögtt, then dock nu medh snarest skall anställd bliffna. Hwadh tidender och uthur Ryssland höres, twiffle Wij intett, uthan att dee wår Broder noghsampt ähre bekände; Wij haffue nu på någon tijdh ingen synnerligh wissheett, om Tillståndet oppå dee ortherne bekommitt, serdeles huru medh belägringen för Smolenskow förewetter, allenast att thett skall wara ansatt, men weett ännu intett om Rysserne der ifrån skole wara oppryckte. Thett tijden medh snarest well giffuandes warder. Wij haffue och för detta giffuidt wår Broder tillkänna om de Tw Regementter Knechtar Wij här ifrån till Siökantens defension uthj Pommern och Mechellburg haffue förordnat och oansedt wij fuller hade förment desse Tw Regementter complet att affgåå låta, lijckwell emedan win-

teren hastigtt är infallen, haffue Wij för dedh stoore äffwentyrett skull een Squadron Sudermanninger lätitt bliffua tillbakars, hoppas dock att Garnsionerne widh Siökanten icke destе mindre medh dee tree Squadroner intill wahren nogsampt skole wara försedde, Och befalle Wår (Broder etc. etc. etc.

G. B. O.^o), P. B. C. F. P. B:he, Å. T. C.

B.^{oo}) Å. A.^{ooo}).

Stockholm d. 23 Nov. 1633.

**Axel Oxenstjernas Skrifvelse till Rådet, dat.
Frankfurt am Mayn den 10 October 1633.**

Welborne Herrer, Sweriges Rijkес Rege-
ring och Rådth, Käre Bröder, Fränder
och synnerlige gode Wenner etc.

Sedan iagh eder gode herrer nogre dagar för
dette medh Anders Lackeij om tilståndet någorlunda
adverterede, Serdeles för hwad orsaker Feldtmar-
schalken her Gustaff Horn belägringen för Cost-
nitz hafuer quitteret, med mehre etc. Ähr Hertig
Berendt ifrå lägret i Person hijtt ahnkommen
medh den berättelse att sedhan Fienden medh

^o) Gabriel Bengtsson Oxenstierna.

^o) Carl Bonde.

^{oo}) Åke Axelsson (Natt och Dag).

dhe Spanische ahnkomne troupper hade sigh conjunctioneret, och till ingen battaglie baffuer kunnat förmås, hafuer Duca de Feria medh samt Altringer conjunctim taget deres marche genom Wald-Ständerne till att vndsättia Brijsach; Deremot ähr Pfaltzgraff von Birckenfeldt med sijn och Feldtmarschalkens armée gången vth medh Rheinströmmen nedher äth Elsass, att conjungere sigh medh Rheingrefuen Otto Ludwigg, der fiendens infall att föreböija, och holla landet vthj defensie; J medler tijd är Feldtmarschalken her Gustaf Horn medh 2000 hästar vthaf dee Euangelische Schweitzersche Ständerne, som Oss ähre willige kallad till assistentz emot fienden, och dhe andre till godh resolution att persuadere. Den öfrige armeen är vnder Hertig Bernhardz commendo gången vthföre till att conservere dee Frankesche fronteren, och elliest till att giöre någon diversion wedd Donawströmen, der med att distrahere fiendens troupper, att dem så mycket bättre må kunna möthas. Medan dette slöts ankom schrifuelse ifrå Mockel, den Swenske residenten i Elsass, med relation huad sijdermeere är passeret, deraff här een affskrift ähr bifogat. Huru wijdere på äthskillige orter kan aflöpa skall eder gode herrer med näste lägenheet blifua förstendiget. Och will här med Eder i Gudz dens Alzmächtiges beskerm

(187)

till all godh wälmågo, wenligen befallat, Och för-
blifuer.

Eder godhe herrers trogne
tienstwillige Broder, Fren-
de, Swäger och Wen

Frankfurt den 10 Octobris AXELL

A:o 1633.

OXENSTIERNA.

Från Stockholm d. 30 Nov. 1633.

m. p.

Axel Oxenstjernas Skrifvelse; dat. Frankfurt am
Mayn den 26 October 1633.

Stormechtigste Drottning
Allernådigste Fröken.

Efter som på Regering och Rådedz mig
gifne ordres iag mig för dette hafwer påtaget att
föryttra den koppar som in deposito ähr satt
i Amsteldam och Hamburg, och sökia därjempte att
sluta ett köp på en ansenlig Summa koppar på
E. Mttz wägnar på dedh E. Mtt och Rijket
må blifwa lijsat ifrån dedh swåra interesse, Och
att dedh som ligger här vthe, kopparhandeln till
præjudicio, må kunne i tijdh och för ähn andre
olägenheter tillwexa afskaffas; Så hafwer Jag j

alt dette gjordt och anwendt effter min plicht all min flijt; Men för åthskillige orsaker inthet mitt arbete och idkesambhet ähnnw något kunnat därtill förslå; Först, att manufacturerne haffue nw i Werlden lijten afftråk och Commercierne ähre på alle ortar turberade; Sedhan att Jag merker dedh sedhan afftrecken icke stoor ähr, och de med koppar omgås, sij sig des föruthan kunna släpa tijdhen; Så sökia de och att draga kopparn vthføre, så mycket de kunne; förhoppandes dedh Sweriges nödh skall twinga E. M:ijtt att selian å sådant prijs som de settia wele. Hwarföre ändoch Jag icke skall låtha, att göra min flijt, att komma till något köp och sökia att contrahera medh något Compagnie öffuer en anselig post; Lijkwäl på dedh E. Mitt och Rijket icke någon godh lägenhet må gåå förbij, där den sig præsenterade; Eller den occasion, som Cammer Præsidenten Her Fleming mig hafwer tillschrifwet om ifrån Hamburg sig continuerade att E. Mitt jw befalte sådane att tagas i acht. Jag hafwer fuller gjordt ordre, att söka fullföllielse af den contract som Jag i sinnet hafft haffuer i Nederlandh att ingå; der den intet tager lag haffuer jag gifwet ordre att selia postwijs den koppar där ligger, går koppar å 65 R:dr och Platterne å 60 R:dr och Rå koppar å 55 Rijksda-

ler och således efter handen att lossa Chronan
 ifrån sin börda och interesse; Hwadh nw wijdare
 derpå fölier, gifuer tijdhen medh; Där jag nw må gif-
 wa mitt ringa consilium och dedh accommodera
 den närwarende tijdhen, holler jag därföre att så
 framt. något Compagnie i Hamburg eller Lübeck
 eller annorstädes funnes som en anselig Post
 koppar i Sverige köpa wille, och den annamma
 wedh Stockholms bryggan, Plåt eller går koppar
 skeppundet à 56 Rdr eller deröfwer att E. Mitt
 inthet betenckiande haffua borde att låtha sluta
 däröfwer på en anselig post; Kan mehra nåås
 deste bättre ähr dedh; men holler inthet rådeligt,
 att dröija medh contracten, så framt dedh priiset
 kan nåås; Vthan heller ähn dedh skulle blifwa
 tilbakars eller vpskiutas, wille jag snarare styrkia
 till att låtha falla een daler eller 2, dock att detta
 hålles tyst och fördolt, att dedh icke kommer
 iblandh köpmännen. Går och Plåtekopparen borde
 göras, efter som den willigare ähr att selies; Men
 rå koppar holler jag före bör inthet tillstådias
 att gåå vthur Chronan, på dedh hambrarne och
 Går, sampt Plåtemakeriet icke kommer af landen
 igen; Dette hafwer Jag menat min pligt wara i
 tijdh att notificera; Elliest att mig af Cammer
 Præsidenten ähr tillschrifwit och ett förslag öf-
 werschickat på kopparens inköp in till den sijste

April nästkommande, och däruthj finnes store för
 Så skall Jag dedh ene felet öfwer de 50,000 R^{sd}
 som till Sal. Kongl. M^{ttz} Lijks afföring ähr
 tagne vthur den Prysseske Ståten sökia att fyll
 vp till koppars inköp. Men resten vthj Winter-
 månaderne moste dhe sij till, att dhe sielfwe kunna
 finna råd till. Eller dedh Jag best funne, at
 efter Kopper Compagniet sökes åther att vpretta
 igen; Dem fördenskuldh så inköpet som alt annatt öf-
 werandtwardades a primo Januarij, Och där Chron-
 nan något kunde till inköpet fournera, att sådant
 dem förstrecktes på deres Capitals och interesse
 betalning; och att participanterne såge till, huru-
 ledes de sitt Capital sterkia och inköpet vnder-
 holla kundhe. Jag twifler inthet, att där Compag-
 niet åther wedertager kopparen, dedh så ropet som
 sielfwe wercket skall göra en merklig förändring,
 när folcket förnimmer, att Chronones trångmål,
 som altijdh ähr stoor, och gifwer vtbländske köp-
 män hop, drages vthur spelet och remedies;
 Dock dette alt settiandes j vnderdånighet. till
 E. M^{ttz} nådige förbättring. Hwad häruthe wij dare
 passerar, dedh ähr af medbfölljande adviser att
 förfara.

Befaller härmedh E. M^{tt} j Gudz dens hög-
 stes milde beskydd, till all godh lijffs sundhet,
 stadig wälmåge och ett lycksaligt gott Regimentte;

(191)

Och mig i des nåde vnderdånigst. Af Franck-
furt widh Meijn den 26:te October Anno 1633.

E. M:ts.

Vnderdånigste trogne
och hörsame tienere

AXELL

OXENSTIERNA.

m. p.

Pris Stockholm d. 30 Nov. 1633.

Rådets Skrifvelse till Axel Oxenstierna, dat. Stock-
holm den 10 December 1633.

Wellborne Her Cantzler, Broder
och besynnerlige Gode Wän.

Wij haffwe för detta, igenom Wår skriffuelse
daterat den 23 Novembris, och een Doublett ther
aff, giffuitt wår Broder wänligen tillkenna om dee
Pommerske Gesandternes Affskeedh och uthj hwadh
terministhett då stogh emellan oss och then Chur
Brandenburgiske Gesandten, så och hwad swar wij
uppå hans inlagde replica att giffua sinnade wo-
ro, thett wij nu härhoos sände sub Lit. A. Nu
hade wij fuller tänkt att han ther medh skulle
acquiescera, och inge flere sådana swårigheter medh

skäall kunna haffua att inkasta, icke destе mindre haffuer sigh tilldragett att då han den 5 Decembris sidst förleden war alldes' reesefärdigh, och oppå wagnen stiga skulle, är oss een protestations skriff ifrån honom tillskickad worden, uthj hwilken han Sabl. Kongl. Maj:ttz, loffwerdigst uthj åminnelses, actioner, såsom och oss ej litett injurierar, dedh Wår Broder aff Copian under Litt. B. tackes förnimma; Och ehuruwell detta Oss icke vthan förtreett åhr förekommit och hans incivil duplica ett hårdt Swar well hade meriterat, haffwe wij dock aff consideration till dedh gemene wäsendet der vthe, och på thett wår Broder förmedelst een sådan accident framdeles aff een eller annan sine actioner ej måtte contraminera bliffua, Oss der uthj så wijda att tryckia och moderera godt funnet, och honom allenest ett sådant swar der oppå effterskicket till Nyköpingh som under Lit. C. är till att förnimma; Dock emedan skäliggt synes, att han Pfuell för een sådan act ej må oförwilt bliffua, effter som wij intett kunna troo, dedh han aff sin herre till sådant haffuer waritt instrueradh, dy heemställe wij wår Broders goda Betänkiende, om icke nödiggt wore att wår Broder, när han widh occasion kommer till någon conference antingen medh Churfürsten sielff, eller

nä-

någre hans Gesandter till vår Broder kunde sända bliffwa, sigh öffuer denne hans iniuriouse Skriff wille beswära, medh begäran, dedh sådana importune legationer här effter måtte inställte bliffwa. Elliest ähre wij öffuer ådtskillige ähränder ifrå H:nes M:t Enckiedrottningen medh Skriffwelser besökte wordne; des förnembste haffwa concerneradt Swarttsiöö och H:nes Maij:ttz Lijffgedingh, samptt Taxeringen uppå ränttan, hwilkett vår Broder serdeles aff Hennes Maij:ttz handbreff, copialiter här hoos fogat, sub Lit. D. tackes förnimma. Dock såsom Sahl. Kongl. Maij:tz förordningh här uthinnan aff Oss uthjingen måtto står till att förändra; J synnerheett för de periculose consequencer på een sådan händelse äre till att befahra; Så haffwe Wij igenom Her Axell Baner och H. Erich Rynningh der oppå låtett swara, som aff den memorial wij dem här öffuer tillsändt haffwa, är till att see under Lit. E. Och kan vår Broder twiffwels föruthan der vttaff högwijssligen öffuerläggia, huru Sakerne här hemma in hoc puncto ähre beskaffade. Hwadh Sahl. Kongl. Maij:ttz Begraffningh widkommer, haffuer fuller Oss till een good deell oppehållitt, att Hennes Maij:tt till inge wijss tijdh haffuer welat beiaika, uthan omsider consenterat, att den måtte skee på hwadh

tijdh Oss fölle kgligast, allenast att Wij här emott wille försäkra Hennes Maj:tt att när thett monumentet widh Strömsholm, som H:se Maj:tt seger sigh wela der oprätta låtha, bliffwe förfärdigat, Sahl. Kongl. Maj:ttz Lijck då här ifrån och dijdtt måtte transporteras, der oppå Wij Hennes Maj:tt allenast generaliter swarat haffwe, och att wij widh wår ankompst till Nyköpingh wele Oss således ther oppå förklara, så att Hennes Maj:tt förmodeligen nådigst skall wara der medh till fredz. Dock emedan ännu myckit behöffwes hijdt in att förskriffwas, och wij elliest Wår Broders mening här öffuer haffwe, hwilken wij förnimme därhän inclinera, att bäst i Sommar skall kunna celebreras, hwarföre mene wij then sidst in Majo eller Junii månadh att skee låta. Tillståndett här hemma j gemeen belangande, så är Gudj loff Staten uthj good rooligheatt, och spörre wij intett annatt, ängodt förtroende ibland alle ståndh. Åhrswexten haffuer uppå någre Orther waritt tämmeligh good, men så är han här emott j många provincier, enkannerligen Norlanden, Finlandh, störste deelen aff Wästergöttlandh och Wermelandh intett well råkatt, dedh samme wij och ifrå Lifflandh förnimme, hwilken misswextt uttaff otidigt fräst och myekin wäta sigh förordsakatt haffuer, och synes ej annorledes kunna skee, än att dee seerdeles

Norlanden nödwendigt ifrån andre orter succureras måste.

Hwadh elliest nödigtt kan wara till att ihugkomma, wete wij strax effter Heligedagerne medh Anders Lakeij intett förgäta. Och befallē wår Broder etc.

POSTSCRIPTUM

Till Rijkz Cantzleren, angående Legationen till Rysslandh.

Wallboone her Cantzler, Broder och Besynnerlige gode Wår. Hwadh Legationen till Rysslandh widkommer, så haffwer dēt stoorā meenföret den allthär till mestedeels opphöllitt, hwilken wij doch strax effter heligedagerne wete affgåå låtha. Elliest synes någon difficultet wete giffwa uthj någre huffuudpuncter aff samma Legation, serdeles om den alliance Ryssen förledne Sommar igenom sine Gesandter här solliciterat haffuer; Ty icke allenast store Consequencer ett sådant förbandh följå wete, uthan och tyckes irrationabelt wara, någon trång Alliance medh honom, lijka som medh een annan Civil Potentat att ingåå. Men när wij här emett öffuerlägge, att Sahlz Kongh Maj:tt Höglöffligh uthj åminnelse sielf till ett förbandh medh Ryssen inhemerat haffuer, och honom här öffuer tillskriffuit, som aff Extractet under

Lit.^e Får till att see, Sedan att rationes nostri Status medgiffwa, dedt wår säkerheett nthj Ryssens welferdh interesserar, och der han undergåå skulle, att wår stat då icke j ringa perikel wore, hwarföre om Ryssen äntligen oppå ett fædus urgerar, synes dedt fuller så wijda ej wara till att förskiuta; Dock emedan detta ährendett är wichtigtt, och Legationen icke så hastigtt under wägen till Muschow kan progrediera, och åter der ifrån af-färdas, uthan att Posten dess förrinnan wäll aff och an gåå kunne, hwarföre hälle wij godt Gesandterne öffuer detta ährendett allenast in generalissimis terminis att instruera, dedt Wij uthan Ryssens weettskap ingen fredh eller Stilleståndh medh Påhland ingåå wole, så frampt han elliest emott Oss här uthinnan will recipocera. Men j medler tijdh måtte Wij gerna Wår Broders betänkiande här öffuer hafna, effter som wij och ärne dedt samme någre aff dee förnembste Rijcksens Ständer att Communicera, så och hwadh Conditioner på een sådan händelse för wår Stat bäst och drägeligast wara skulle. Wåra tankar oförgripeligen att optäckia, mene wij att såsom Krigett emellan Oss och Påhlen nödwijseligen fölgia will, der Ryssen uthur spelet drages; och wij ingen trygg- eller säkerheett på den sijdan kunne förmoda, medh mindre ablata restituerade bliffwa: Så skulle den ena

parten icke heller någon fredh eller Stilleståndh medh Pählen ingåå, uthan den andre bleffwe tillijka der uthj begrepen. Till hwilken ända wij och finne ej otienligitt, wara att Ryssen i krigget continuerar, intill dess wåre tractater medh Pålen angå, då han (om dedh elliast practicabelt wore) sine Commissarier deriempte haffwa kunde, och man conjunctim hwars annars gagn och nytto respectera måtte. Men der fredh och stilleståndh så för den ene som den andre ej wore till obtinera, uthan kriget nödwendigtt föras måste, att den Conditionen då sätties, det ingen fredh eller Stilleståndh medh Pålacken ingåes skall, för än wij ablata jure perpetuo fåå behålla, och Ryssen Smålandschow medh dess gebieth igen restitueradt bliffuer; Hwilket wij wår Broder wänligen icke haffua kunnatt oförmåltt låtha, och wele hans betänckende här öffuer medh snarest förwänta. Elliest haffwe Wij för någre dagar sedan bekommit ett Breff ifrå Storfürsten, angående een Agent han ärnar hiidt förordna, som aff Copian under Lit. G. är till att förnimma. Och som een Agent uppå den orthen i framledne Johan Möllers ställe icke mindre nödigtt will behöffwas, Så ärne Wij Petter Krusebiörn den yngre dertill att förordna, effter som Wij intett twiffle, uthan att han gode tienster oppå den Orthen skall kunna præstera. J gähr.

haffue Wij och breff ifrå storfürsten med Håkan Schytte becommitt, hwilken nu utbj een hast ej haffwer kunnat translateras, uthan skall vår Broder här näst communicerat bliffua, Dock kan Håkan Ryssens affection emoott Oss ej nogsampt berömma; Hwadh Rousselium widhkommer, haffue wij fuller reda om honom underbyggt medh dee Ryske Gesandterne här woro, wele thett än ytterligare göra medh våre egne Gesandter, och hoppas dedh han till Sibirien skall bliffwa förskickad, efter som hans Credit sedan Patriarchens dödh nu intett är så stoor som tillförende. Hade Vår Broder någre hans egne Handbreff som han Ryssen till præjudicio skriffuit haffuer, och the sådana wore, att man them framwijsa kunde, skulle hans præscription än då myckitt derigenom faciliterat bliffwa. Datum ut in literis.

J. D. C. C. G. G. B. O. J. S. C. F. P. B:be
Å. T. Å. A.

Skrifvelse från Axel Oxenstierna; dat. Frankfurt
am Majn den 16 November 1633.

Stormechtigste Drottning, Eders Maj:tt skall min vnderdånigste, trogne och hörsame tjänst bewijsas alt, emädan Jag leffuer, Allernådigste Fröken!

Såsom för detta Eders Maj:tt jagh uthi underdånigheet haffuer aff den 26:te Octobris tillschreffuel

att willia all möjeligh fljtt ahnwända, den kopparen som i Holland ähr, in deposito med någor Chronones profijt och nytta att föryttra, allt på dedh att Creditorerne här vthe motte blifua deraff contenterade och Chronan således vthaf den swåra skuldlasten någorlunda lossad; Så hafuer Jag och till dedh högsta låtet mig wara ahnlaget sådant i werket att sättia, såsom Jag och der till alle medell och wägar hafuer sökt antingen postwijs eller vthj een summa på hwarjehanda sätt dedh hade kunnat skee: men dedh hafuer sig alt hærtill inthet welat med någor frucht giöra låtha. Orsakerne synes wara förnembliest, att efter wedh nuwaran- de tilstånd på alla orter så ähr beskaffat, att handell och Commercier nästan liggia under och kopparen ingen afgång hafuer, Der till medh ligger kopparen där i Hollandh såsom i wruak hwar man för ögonen, och Hollenderne som dess föruthan äre vthj deres handel kloke och förslagne taga sådantt wäll i acht, och vthan twifuel samsättia sigh der öfuer till att drage vthj wanwärde, görandes sig och tillafwentys dee tancker att Chronones trång skall endtlig bringan till affslag (?) och sättian vthj ringare prijs: Hwarföre endoch Jag icke destemindre yterlig med fljtt will drifwa att kunna där med till något gott köp, och sökia att contrahere med något Compagnie om een ansehnlig post. Lick-

well på det H:s M:t och Chronan i medlertijdh icke
 må förorsakas till något nödköp som otwiflandes
 medförde skade och förlust, hölle Jag rådsampt
 att någon anseelig post kunde säljas hemma i lan-
 det och af Stockholms bryggie leffuerreras vthan
 Chronones hazard och omkostnad; efter som Jag
 vthj bemålte min förre vnderdånige schrifvelse
 wijdare haffuer mitt ringa råd och betänckiande
 deröfuer gifuet. Och på ded på K. Maj:ttz
 och fäderneslandzens wägne min Credit här vthe
 icke måtte wed denne staten i någor måtto öfwer
 sådant drögmåhl periclitere, haffuer opå E.
 M:ttz nådige behag Jag genom Peter Spiring här-
 vthe måst contrahere medh nogre af Creditorerne
 på Sahl. Peter Grönebergz giorde skuldh i Hamburg
 och dem öfwerwijst till Sverige att blifwa allenast
 till sielfwa Capitalet, antingen med penningar el-
 ler koppar i Stockholm betalte; men dedh intresse
 som de öffuer Capitalet fordra hafwer jagh till
 Rijksens Regering och samptelig Rådet welat heem-
 ställa efter som dem och särdeles därom ähr
 tillschriswet; Vnderdånigst bediendes att E.
 M:tt tacktes sådan min wälmeente Disposition sig
 nådigst behaga låtha, och där hän befahla, att den
 må på bästa sätt effectueres, effter som dedh E.
 M:ttz och Rijksens höga intresse märkeligen
 concernerer. Och befahler härmedh E. M:tt

vthj Gudz dens Högstes Nådige beskydd till all
godh Lijfz sundheet, stadig wällmäge och lycke
sampt gott Regemente, och mig vthj E. M:ttz
gunst och Nåde vnderdänigst. Datum Franckfurt
am Main den 16:de Novembris 1633.

E. Maij:ttz

Vnderdänigste trogne och
Hörsamme tienere

AXELL

OXENSTIERNA.

m. p.

Præ. d. 21 Dec. 1633.

Skrivelse från Axel Oxenstjerna; dat. Frankfurt
am Mayn den 18 November 1633.

Wälborne Herrer Rijksens Regering och
Råd, Käre Bröder, Swägrer Fränder och
besynnerlige gode wänner.

Hwadh dedh för en lägenheet haffuer medh
kopparen häruthe, haffuer Jag af den 26 October.
öfverschrefwet och derjempte rådt, att där J godhe
Herrer kundhe komma till någon Contract att
sluta anten medh någor i Hamburger eller andre å
skäligt prijs, att sådant inthet blefwe försumett;
Icke fördenskuldh; att jag ännu despererar häruthe
att komma fort; Men effter Jag sijr difficulteter
sigh dageligen vpapinna och sijr icke desteminder

högnödigt wara, dedh Chronan må blifwa dechar-
 gerat af den store kopparposten, för ähn Pölni-
 ske stilleståndet vthgår och han åter råkar vnder
 egen krigslast; Derföre haffuer Jagh hållet gott
 wara att jag här arbetade effter mögligheet der-
 hån, och icke destе minder J godhe Herrer tage
 sakerne ochså hemma i acht effter Lägenheten sig
 där ochså fuller kunde anpræsentera. Men effter
 imedlertijdh åthskillige Chronones Gåldenärer ähre
 mig anwijste och Jag gerna haffuer antaget j den
 förhopning, att Jag något nähr så mycket på de
 häruthe liggende kopparposter skulle kunna winna,
 att sådane Chronens geld kunde blifwa derutur
 betalte, och sådant nu will slåå feelt eller jw på
 en tijdh suspenderes; Så hafwer Jag på Eder
 godhe Herrer's ratification och godbtycke icke fun-
 nit orådhsampt att accordera medh någre af credi-
 torerne, som till mig ähre kompne, att sollicitera,
 dedh dhe med koppar motte bliffua betalte; Och
 haffuer Jag så wijdt med dem accorderat, att de
 skole annamme Plåte eller Går kopparen i Stock-
 holm af Chronan, att vthskepa på deres egen
 omkostnadt skeppundet å 66 Rijkzdaler; wål we-
 tandes att Jag hafwer accorderat medh dem öfwer
 deras Capital, med icke på någon omkostnadt el-
 ler intresse, vthan dette heelt och hållet skutet till
 Eder disposition. Sedhan effter Jag icke haff-

ver här någon just räkning, vthan nödhgas följa
 Creditorernes ingiffne räkningar, så ähr och räk-
 ningen och summan skuten till Rekne Cammaren,
 där att justeras; Sijst haffuer Jag loffwet dem,
 ath dhe vthan något feel innan en månads dag,
 att dhe till Eder godhe Herrer komma att sollici-
 tera, skole blifwa contenterade på föresne sätt
 med kopparen effter som dhe som medh mig con-
 traheret hafwe, warda der öfwer teendes min assig-
 nation. Doch haffuer Jag ställt Eder godhe
 Herrer frijtt, om J dem medh penningerne heller, än
 medh koppar wele eller kunne betala; på dedh
 hwar J någon annan Contract hadhe giordt med an-
 dre, det måtte stå i Eert willkohr. Käre Go-
 dhe Herrer; orsakerne huarföre jag med någre
 Creditorer sådan accord haffuer ingått för ähn jag
 Eder advis deröfwer haffuer bekommet, ähre desse;
 1:mo, att jag anthen måste Creditorerne på dedh
 sättet contentera, effter Jag nw i hastigheet icke
 kan komma till att sellia den kopparen, häruthe
 ligger, och deraf ställa dem till fredz eller Jag
 måste remittera dem till Eder re integra och der-
 medh discreditera Chronan, och till hennes præ-
 judicium Eder och mig, lempnandes Credito-
 rerne öfwer alt den opinion att de wijses ifrån
 den ena till den andra, eller och slå dem saken
 heelt vth till störste discredit. 2:do, Kan Jag icke

heller sij att kopparen skall högre kunne vthbringes ähn å 66 R:dr enkapnerligen wedh Stockholms bryggia, 3:tio, Effter creditorerne här doch moste medh bare peninger betales, där kopparen kunde föryttras till ringare prijs, holler Jag derföre att man nu medhan kopparen måste liggia heller måge stelles medh denne till fredz, och så medh profijt; och kunde då peningerne när kopparen selies, holles Chronan till godhe igen. 4:to, Så ähr och raisonnabelt, dedh man icke låther Creditorerne längre gåå, vthan fast heller iw förr iw bättre skilia sigh wedh deres klaak och sätter Chronan j credit och reputation igen.

5:to, Sijst haffuer Jag också icke vthan medh en eller 2 Creditorer accorderat, som mig hafwe hengt heele Sommaren öfwer halsen, och en deels ähre miserable; vthan skall medh resten dröija så länge Jag kan, till des jag får adviser ifrån Eder hwadh Eder häruthinnan behagar; Allenast att jag heder först, att mig icke förtenkes, dedh Jag j en godh mening, och som jag förmodar, till fäderneslandzens dienst och Eder lijsa hafwer med någre så på sådant sätt contraherat;

Sedhan att Regeringen techts, när mine assignationer komma, att gifwa och göra sådane ordres dedh desse måge å föresatten dag betalt warda; Och sijdst om sådant Eder godhe Herrar.

mishagar, det jag i tijdh må blifwa åthwarnat på dedh jag mig icke medh flere fördiupar, uthan resten af Creditorerne beem förvijsar till des satt kopparen här vtthe kan blifwa förtytrat. Dette haffuer Jag, således in genere welet Eder vänligen notificera. Skall medh hwar och en particulariter schrifwa, så widt hans saak angår. Och befaller Eder godhe Herrer härmedh den högste Gudh till all godh helsa och wälmåge wänligen; aff Frankfurt widh Meiyn den 18:de November Anno 1633.

Edher godhe Herrers trogne
tienstwillige Bröder, Swäger
Freunde etc.

AXELL

OXENSTIERNA.

m. p.

Prags. d. 21 Dec. 1633.

Skrifvelse från Axel Oxenstjerna; dat. Frankfurt
am Maijn d. 22 November 1633.

Stormechtigste Drotning

Allernådigste Fröken.

På dedh E. M:tt alle sakers tilståndh häruthe deste bättre och nogare må weta, haffuer Jag funnet nödigt, att öfwersenda E. M:tt i vnderdånighet Copia af Hertig Bernhardz till Saxen Weimars breff till mig vtthur

Regensburg och Straubingen; Feltmarskalkens Her Gustaff Horns vthur Brigaw, Sedhan Phaltz Grefwe Wolffgangs Wilhelms och mine wexleskrifter öfwer Neutralitetet; Sedhan och andre adviser vthur Franckrijke Cöln etc. Jag haffuer och nödigt funnet, att öfversenda copier af de breff som emellan mig och Churfürsten af Saxen och Brandenburg i desse dagar ähre passerade, och hwadh aff dhe ortarne mig warder adviserat; Af hwilke alle E. Mitt kan sij, hwadh motus animorum hoos een och annan finnes, och huru lätteligen sig all ting förändrar, vnderstundom till bettrings, vnderstundom till werrings. Elliest haffuer Jag i gåår bekommet swar af Churfürsten af Brandenburg öfwer den Resolution som den Churfürstlige Gesanten och Cantzleren Her Götz af mig för någon tijdh bleff gifwen och E. Mitt för dette ähr communicerat, hwilket swar jag copjliggen här hoos fogat haffuer. — Så effter E. Mitt däraff kan allernådigst sij först; att Jag moste förfoga mig med förste neder till Saxen att sij till huru jag kan samman fatta Ständerne i de Kreitzerne, och draga dem till den allmenne Confederationen, och således sij till ehuru jag kan sterckia E. Mittz och fäderneslandzens Stat emot deres wedervertige på de ortarne, därtill och så fuller någon aduantage ähr. Sedhan att Churfürsten

denburg, beweeckt vthan twifwel af den discours jag haffuer här fördt med Cantzleren Herr. Götz, Dock enkannerligen att komma öfver Pommern till een riehtigheet, hafwer iblandh annat till de angrentzende förster och ständer begärt att taga i betenekiande heruledes E. M:tt och Sweriges Chronan skulle kunna skee satisfaition; deraff ähr til att döma, att och Sweriges contentament skall dernedre wedh möthet falla på taal; Hwarföre ändoch Jag någorlunda för dette förmedelst Rijkens Rådz schrifwelsse hafwer förstätt E. M:ttz allernådigste mening, hwarhen jag skall intenderas så ähr lijkwäl af nödhen att alt blifwer tagit i noga betenekiande, och E. M:ttz ytterligare Resolution på all hendelse blifwer mig omständeligen gifwen hwad recompens Eders M:tt och Sweriges Crono söker och will wara förwissat oppå. Mig ähr nogsampt bekant inthet wara beqwämare eller lägligare än Pommern; Och skall Jag fördenskull som här till skett ähr, alla mine consilia och tanckar der hän intendera, ick deste mindre emedan tiderne sig åfta förändra och conditiones under tijden låta sig spänna; under tijden slackna, så ähr högnödigt till att wetta huruwijdba här uthi ähr till opiniatrera eller inthet, på mijn flijt, trooheet och acktsamheet må Eders M:tt wara försäkrad; och att jag inthet skall

låta gåå vthur händerna thet jag kan hålla, synnerligen oppå den orten; Men så bör men doch alla casus incidentes i E. M:tz Rådhwäl öfwerwäga och fatta, på thet man ståendes inter twenne extrema inthet sätter sig i oundwikelige fabrligheter. Bedher fördenskuld vnderdånigst wedh första att blifwa förmedelst ett säkert budh vnder rättet om E. M:tz ändelige willie och befallning. Den Högste Gudh gifwe helsesamme och lycksalige rådhwäl i alle saker och mildeligen hafwa E. M:t samt dess elskelige Frw modher, min allernådigste Drottning, i sitt milde beskyd till all godh helse, lijfs sundhet, lycklige wäl-måge och rolig Regering sig befallat; Bediendes ödmuikeligen, att E. M:tt blifwer min allernådigste Drottning och fröken som jag lefwer och döör

Eders Maj:ttz

Vnderdånigste trogne och
hørsamme tjänare

AXELL
OXENSTIERNA.

m. p.

Datum Franckfurt widh Meijn d. 22 Nov. 1633.

Pres. d. 28 Dec. 1633.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade
Originalbref och Registraturer intygar

Knut Geijer.

Bref och Handlingar rörande Hertig Carl Gustafs frieri till Drottning Christina *).

1.

Från Christina till Carl Gustaf.

Liber Vetter Jch habe nicht unterlassen können E. L. mit meinem schreiben zu besuchen bey so guter gelegenheit, vnd wolthe nicht libers wunschen als das Jch noch einmal mit E. L. reden möchte doch vorsichre Jch E. L. das keine abwesenheit so gros das Jch euwer vergessen solte, Adieu Adieu mein hertzen Vetter, gött beware euch, Jch empfele euch in de schutz des hogsten vndt mich in euwre beharliche affection vndt vorbleibe

E. L.

getreuwe dinstwillige
bas(e) bis im tott

CHRISTINA.

Stockholm den 1 Maj Anno 1643.

*) Dessa handlingar höra till tvenne särskilda i Riks-Archivet befintliga brefsamlingar, som af Professor Fryxell blifvit begagnade vid författandet af Carl X:s historia. Herr Landshöfdingen m. m. Järta har vidare genomsett dessa samlingar, ur hvilka han gjort ett urval till offentliggörande i Samfundets handlingar. I C. Adlersparres *Hist. Saml.* II Del. sid. 200 ff. finnas Carl Gustafs egenhändiga berättelser om ifrågavarande giftermålsunderhandling.

2.

Från Christina till Carl Gustaf.

Hertz libster Vetter, Jch habe nicht unterlassen können E. L. mit diser furfallender gelegenheit zu berichten das mir E. L. schreiben etliche seindt wol zu handen kommen welche mich den hertzlich erfreuwet in dem Jch daraus wol verstanden das E. L. bey guter gesundtheit seint, aber dabey haben sie mir unterschiedliche gedanken gemacht, aber Jch hoffe das die ursach seyn wirt das E. L. der Veder nichts vertrauwen wollen, aber Jch bit das E. L. wollen meinen rhat volgen so werden wir glegenheit gnug haben einander frei zu schreiben, nemlich E. L. schichen mir zifren zu mit gewisser post, oder auch schreiben mir zu undt vorhelen meinen titul so wol aus als einwendig vndt schichen den brief zu Freilein Maria *) undt in stat der uberschrift schreiben E. L. dises CR so wol auch an stat des namens, undt wo es E. L. gefelt so lassen sie sich ein solch Pitschaft machen, welches Jch den auch thun wil, es ist wol von nothen das wir uns wol vorsen undt mit unseren sachen heimlich umghen den nie so vil dar gegen gewest als ietz, hoffe aber sie

*) Troligen Prinsens Syster Maria Euphrosina.

werden nicht gar (?) vil aus richten so fern E. L. bey gefeater resolution bleiben welches Jch den nicht zuefle (?) fieleicht werden E. L. letliche rahten itzund, oder ein Jar her nach mich offentlich zu begeren, aber Jch E. L. um alles was sie auf erden liebhaben sie gerhue (geruhe) noch ettliche Jhar patience zu haben bis Jch die Kron auf den Kof vndt E. L. besser erfarenheit im krig bekommen mogen. Jch bitt E. L. lassen sich kein zeit zu lang, scheinen sonder denken an den allten sprichwort das der so nach was gutz wart wart nit zu lang, Jch hoffe mit gottes helff das wir alle beide nach was gutes warten werden. Man saget hir vil von den Churfurst^e), aber Jch vorsichre E. L. das mir kein zeit nicht zu lang werden sol nach E. L. zu warten, es sol mir auch weder der Churfurst noch enig mench dar von abwenden er mag so reich sein wie er immer wil den Jch E. L. vorsichren kan das weder reichthum noch enig dinck in der Welt so kreftig sein kan so Jch nicht vil geringer als E. L. bestendige affection schetze, vndt hergegen meine so sterk das sie in Ewikeit nimer aufhoren kan als durch den tot, undt so es so sein solte (das gott vor seh) das es E. L. ehe

*) Af Brandenburg.

als mir treffen solte so werde zu gleich meine affection gegen allen-andren sterben vndt mit E. L. dort in ewikeit leben; Jch zuefle hergeen nicht das E. L. mir im gleichen verbunden sein vndt hoffe nicht das einige abwesenheit hat konnen vorgessenheit bey E. L. werken welches es auch in warheit bey mir nicht gethan (?) sondern vielmehr ein hertzliches vorlangen E. L. widerum einmal zu sen. Gott der Almechtige vorlege mir gutte zeitung von der arme (armée) den mir hertzlich vorlanget Ihren zustand zu wissen, es were mir auch lieb zu vornemen was pletze der Felt-marchalk in holstein eingenommen, Alhier rustet man sich zum krig so vil immer eglich (eilig), Gott der Almechtige regire alles zum besten vndt gebe den sachen einen ghuten ausganck vndt vorleyge E. L. vndt uns allen ein gluckseliges freudenreiches neuwes Jhar bestendige gesundtheit vndt alle er-sprislche Wolfart.

Jch kan nicht unterlassen E. L. zu schreiben wie das der Graf von Nassau E. L. swester begeret hat eher bitte Jch E. L. wolten Jhren her Vatter davon nicht abrahten den ehr ein ser wackrer Her ist, vndt dabeij rreich an gelt, wie Jch sagen höre, Dazu merke Jch wol das sie selber Jhm nicht feint ist sonderen wen es des her Vatters wille wer solte sie auch Jhren willen

leichtlich dareinn geben, Jch vor mein person
 sehe es hertzlich gern den Jch gewis weis das wen es
 geschehen solte, werde Jch einen treuwen Freundt
 an im haben, E. L. mögen sich vorsichren das
 E. L. keinen besserren freundt hier haben als
 Feltmarschalk Wrangel vndt Jch im gleichen vor-
 sehe mich alles gutz zu im, E. L. her Vatter stet so
 halb in zeufel (zweifel) in diser sache, Jch aber hab
 im so weit gebracht, das Jch einen guthen ausganck
 hoffe zu gewinnen, vndt, bitte E. L. wollen meinert
 halben das beste dazu thun, vndt empfele E. L.
 in den schut des höchsten vndt vorbleibe

E. L.

Getreuweste Freundin*)
 bis im tot

CHRISTINA.

Stockholm den 5 Jan. Anno 1644.

Ich bitte E. L. wollen mir mit gelege heit
 Ihr conterfet schicken vndt den landtgraffen meinert
 wegen grussen.

Utanskript.

Monsieur

Monsieur le Prince Charle. -

*) Otydligt. *Freundin* synes hafva förut varit något an-
 nat ord.

3.

Från Christina till Carl Gustaf.

Hertzlíber bruder *) Jch habe díse gelegenheit mich dínen lússen um Dích zu vorsícheren das Jch hertzlich vorlangen trage zu vornemen wie es dích gehett, bittend mir mit gewisser gelegenheit, vndt vordreten namen vndt wort zu schreiben, Jch vorsichre dích das Du an mir alletzeit einen treuwen freundt haben wirst, vndt dích dessen zu vorsíchern wolte. Jch wol vil schreiben so Jchs der Vedder vertrauwen konte, darfs aber nicht thwn, wie Jch aber an dír keínnés wegés tuefle sondren gentslich vorsichret bin díner treuwe wegen, so will ich auch dích vorsíckern das keíne lenge der zeit noch andre difficulteten, oder was es emmer sey, mich abwenden werden, sondern werde mich gluckselig schetzen zu erweisen das ich sey und verbleíbe díen getreuwester ungenandt doch wolbekant.

Datum in méiner kammer den 15 Julij Anno 1644.

*) *Bruder* är öfverskrifvet ett utstruket ord, hvilket synes hafva varit *Vetter*; säkert för att (enl. föregående bref N:o 2) förhemliga correspondancen med utseendet att detta bref vore skrifvet af Prinsessan Maria. Handskriften är Christinas.

Utanskrift.

A Monsieur Monsieur le jeune Paltz Graf.

Detta söndriga bref synes hafva varit buret, mera än de öfriga, i Prinsens ficka.

A.

Från Christina till Carl Gustaf.

Liber Vetter Jch habe nicht unter lassen können E. L. hiermit zu wissen lassen das ich gottlob bey guten wolstande bin, gott lasse mir solches von E. L. auch erfahren, im ubrigen wirt der general maior E. L. den zustandt aller sachen wissen zu berichten, Jch kan E. L. vor(s)icheren das Jch allezeit ein hertzlich vorlaugen hab E. L. einmal wider zu sprechen, wo es aber nicht sein kan so mus ich patientiren, vndt doch vorbleiben wie ich bin

E. L.

Getreuwe bas

bis im tot

CHRISTINA.

Stockholm d. 16 Sep. A:o 1644.

Jch bitt grusset den Landtgraff
meinet wegen vndt endtschul-
diget mich das ich nicht schreib
damit fart wol Adieu Adieu.

Utanskrift.

A Monsieur
Monsieur le Prince Charle.

5.

Från Carl Gustaf till Magn. Gabr. De la Gardie.

Hochwälborne Grefue kiäre broder och swä-
ger, emedan jagh förhoppas at thesse bref ennu'finna
min kiäre broder uti Götheborg ty employerar
jagh ennu' tjdhen at notificera min kiäre broder
thet Doctor Mathan *) lijtet kan vthretta, ty förmo-
das at thet blifuer ju lengre ju werre, utan jagh
möste tagha een resolution som migh best kan
falla och iagh min kiäre broder tilförenne nogsamt
sagdt hafuer, Gud gifue jagh sluppe ennu' för än
grefuens bröllop hwilket skeer sijst vti Augusti
monat, män iagh beder min kiäre broder han låte
ingen merchia sådant at jagh honom scrijffuit hafuer,
elliest blifuer alt werre, Grefuen utaf Turren be-
swerer sigh mycket öfuer Rijcks-Drotzen, jagh
war i dagh hooss R. Cantzeleren vppå Landtgref-
uens wägnar om Eixfeldt **), handz discourser
wore intet annat än som at H. K. M. stat fodrade

*) Johannes Mathiæ.

**) Första stafvelsen af detta namn är genom öfver-
skrifning otydlig.

at achta sigh in minutissimis quoque for tysche förstars inexessive ambitioner och them til ingen consideration vti böga charger komma låta, ehwadit indirecte hans discourser för H. K. M. til min skadelende igienom sådanne inpressiones sådant är lät at dömma, och vthwissas inuan een kort tijdh, Män til at hantera ett desperat werck kan iagh vtan prejudice af min ähra icke göra lengre emedan til min ruin alt intenderas, Medh gref Erichs reessa skal fadren trenera mycket emedan han nogsampt låter merchia sigh ligit contentement vtaf sådan sin sons charge at hafua, Gustaf Gustafson blifver Grefue sillensantes (?) hafuer endrat sin resolution at föllia min kiäre broder, thet seijes at Turcken hafuer denunciërat Polacken ett krieg, Helas mon frere jagh fruchtar thet min lycka migh icke så godt warder at så snart rencontrera min kiäre broder mehra vtan moste igienom löpa heela werlden såsom en förlohet menscka som sin lycka och olycka allestedes moste medh lijka tolamot vptaga, endoch skal jagh så wijda som jagh migh siälf kan mechtig wara contrengera at icke precipitera vtan alla extremitetter förwenta, doch utan prejudice vtaf min ähra, sijst recommenderar jagh migh altijdh vti min kiäre broders beständige wänskap hwilket när jagh migh påminner min endeste hugna ähr

ty forhoppas jagh at mina actioner altijdh een
redenbogen skyldigheet och tacksamheet emoot min
kiäre broder skolle vthwissa och thet jagh forblifwer

Min her Grefues

och swägers

tiänstwillige högstförobligerade
och beständige broder swäger
och wän

CARL GUSTAF

Pfalzgrafue.

Stockholm den 22 Juli 7.

Wachtmeister och Gösta Gustafson och Kag-
gen som R. Drotzen recommendera sigh til min
kiäre broders wenskap.

6.

Från M. G. De la Gardie till Carl Gustaf.

Höghborne Förste, Allernådigste Herre,

Jagh hafwer medh största devotion undfan-
gitt den assurensen Eders Förstlighe Nåde migh

*) Brevvet är säkerligen af 1646, ty det var då, som
Erik Oxenstjerna reste till Estland, enligt i Falken-
bergiska samlingen befintliga bref från Axel Oxen-
stjerna, samt densammes bref utgifna af Giörwell.
6. 288. M. G. De la Gardie var stadd på utresan till
Frankrike som Ambassadör; derföre säges i bref-
vets början, att Carl Gustaf hoppades det skrifvel-
sen skulle träffa sin egare i Göteborg.

medh ebrätt, af sin högste nåd och affection och till underdånigh takseijelse medh desse få rader E. F. N. på dett tjenstligste henderna kysser, såsom och min arrivee hitt till Göteborgh och at iagh idagh ehrnar skepstigha migh fördristar at notificera. Jagh hafwer her warit occuperat både min train i order at stella ogh allt till öfwerförslen at expediera, såssom ogh de Cavalierj at accommodera som sigh denna occasionen betiäna, j synnerhett hans förstlighe Nåde Hertighen^o), hwilken såsom iagh all dienst ogh wyrdnatt plichtigh ähr medh singulier trohett at bewisa, så skall iagh ogh wedh denne ogh alla occasioner der till wara wederræda. Ederss F. N. medh detalien af resan hitt till Göteborgh heller huadh sedan passerat fördristar iagh migh eij at occupa, efther inthett skrifwerdighitt förelupitt, eij heller ehr her af fremmande örther någhott nytt inkommitt. Jagh för min person steller min största åhågha at flitighitt afwenta winden, ogh så lenghtar efther dess faveur medh höghre åstundan ju kärare ogh nödighare migh hemresan wore, ogh ju oftare iagh mine tæcher der upå attascherar. Mebn iagh måste låtha Gudh ogh tidhen råda ogh allena omssorgh bera Hennes K. Majestets nådighe wilje att i werckett

^o) Hertig Adolf Johan, som medföljde De la Gardies ambassade till Paris.

stella, hwilkett för både mitt höghsta contentamente
 ogh fortun jagh billichtt estimerar. Elliest ehr-
 fröghdar migh ogh af hiertatt den resit E. F. N.
 hocht:de bref migh gör af alla importante sa-
 kerss wälstånd; hwilke icke kunna affermeras
 ogh bekreftighas bettere ähn igönom ehn inner-
 ligh bön till Gudh ett försichtightt comportamente
 i dett man måste hoss många temporisera, ogh
 igönom contestation af ehn underdånigh confience
 ogh hörsamhett, quod superest patientia vincit,
 huilken höghnödigh ehr hoc rerum statu. Jagh
 brukar den dr(i)stighethen intima cordis mei sensu
 E. F. N. at decoufvrera, efther hela hiertatt E. F. N.
 till all troghen dienst in j dödhen blifwer con-
 crerat. Migh gleder ogh af hiertatt Doctoris Jo-
 hannis Mathiæ ankomst. Ingen ehr som iagh kan
 tencka dett bettere altingh rett ogh ehrlighare
 mehnar. Jagh gifwer migh ogh then ehron hånom
 medh få rader at upwarta ogh mitt besta at re-
 commendera. Sakernass förlop elliest så myckett
 iagh ser knnna wäll hafwa åtskilleghe considera-
 tioner ogh swårhether, doch hafwa förr wäll så
 stor oreda staten graverat ogh apparentie waritt
 till någhon olycka. Passi graviora dabit Deus his
 quoque finem. Gudh uppehålle allenast wår gloiri-
 euse Drotningh den hela werden admirerar ogh
 huarss förmyndare Gudh sigh altidh betett hafwer,

hon lär wäll widare sitt namne till Ehra sakerna
 utföra. Jagh kan ej uthan största commotion
 ihughkomma de stora nådetecken migh tesmognie-
 ras af H. M:t, min blod hoppas iagh skall endell
 sökia at demerera, ogh mißt yttersta min taksam-
 hett contestera. Beder tientlighen E. F. N. wille
 ähn ytterlighare migh till dett besta altidh ihugh-
 komma. Sigh försäkrandess at min lycka skall ehn
 stor dell E. F. N. lenda till nyttigh tjenst. E. F. N.
 hoppas iagh förlåther migh aller Nädigst at iagh
 her medh sluther, ogh af hiertat önskar E. F. N.
 all lyckeligh wälgångh, ogh begärlightt contenta-
 mente, ogh migh then ehran at dö

E. Förstlighe Nadess

underdånighe hörsamme
 obligerade tjenstwillighe
 tjänare

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE.

m. p.

Af Götheborgh den Julii Anno 1646.

Post Scriptum.

La Reinne par mis (parmi) bien des marques de sa Royale grace Elle me mende (mande) que nostre nouvau goufverneur*) s'atriste extremement & decoufvre la peu d'esperence qui luj reste & que c'est (cet) honneur luj aist (est) bien nuisible a ces desseins imaginaires. Cela me surprend et je ne cru s:st. La Reinne me mende ausi que for (fort) peu on le voit dens (dans) sa chambre & rarement a la Cour & qu'il fait profession de fuir la vue de sa Majesté, qu' Elle ne luj parle jamais & qu'il est si honteus qu'il nause (n'ose) la regarder. Vala (voila) unne modestie bien rare. Il faust bien prendre garde a toust, latet anguis in herba, ou je me trompe bien fort, si j'éstnois (j'étais) a Stockholm peust etre decoufrraige (decouvrirai-je) quelque schose (chose). Le voyage au champs avescque son Pere veust dire quelque schose. Enfin je n'j (n'y) entens rien Deo committo futura, & auz (au) bon plaisirs de nostre Souverainne, qui ne peust agir que tres vertueusement. M. le Docteur Johannes Mathias vous peust grandement servir. Je ne puis rien mander d'issi (d'ici) à vostre Altesse, si non que nous sommes issi que trop bonne companie & l'excessive mul-

*) Erik Oxenstjerna, utnämnd den 23 Juni 1646 till Guvernör i Estland.

titude des gens me donne unne apprehension effroyable. Jnsi (ainsi) je vis dens des painnes (peines) continuelles & pour satisfaire au volentes de la Reinne touschant l'employ dont je suis honoré, & pour affermir & mestre (mettre) en sureté mes affaires issi affain (à fin) de ne puoint (point) trouver naufrage de ma fortune, quo me vertam nescio. Je vous jure que mes inquietudes sont grandes, je prie Dieu qu'il m'asiste de ses graces, & qu'il me rende bien to(u)st l'honneur de vous voir. Nous nous soufvenons tous les jours de Vost. Altesse et de tous les bons amis a Stokholm à plain pots (plein pot) et tasse plainhe. Adieu mon cher Seigneur, conserve moi j l'honneur de vos bonnes graces. Mes baisemains a toutte la Cour a nos Dames et Damoiselles, Mons. Wachtmeister M:r le Colonel Linde, le Colonel Fritz Leve et tous les guimfrers (?) avescque la permission de vostra altesse finirai ces lignies.

Je vous envoy des schiffres plus sures que celles que je vous aj communiqué Monseigneur a Telje, vous vous en servires en cas de besuoin. Je vous prie de me mender (mander) ce que cera (sera) de Mons. G. Gustafson car je luj souhaitterois quelque schose de bien honorable. Je me recom-mende a sa faveur avescque la permission de V. Altesse.

7.

Från M. G. De la Gardie till Carl Gustaf (utan datum, men säkert i Julii 1646).

Höghborne Förste Allernådighste Herre,
 Jagh finner ehn så stor satisfaction j den ehan
 E. F. N. at upwachta ogh antertinera (entretenera),
 at iagh eij kan förbigå som oftast dett medlett
 at amployera som j min absense migh endast med-
 låthes, huarföre oansett at iagh för i dagh widh-
 lyftelighet skrifuit ogh then ehan haftt migh
 E. F. N. at recommendera, Likwäll will iagh medh
 E. F. N. nådighe behagh dett desse rader ehn ytter-
 mehra committera, ogh derhoss en faveur de Mons.
 Furstenheiser qui vous rendra cette lestre Mon-
 seigneur mentionera, at han höchtt åstundar at wara
 sluten j talett af E. F. N. trögnaste tjänare, hwil-
 kett han sigh obligerar wedh alla occasioner at
 tesmogniera, ogh E. F. Nåde implorerar j den befo-
 dringh han underdånighst hoss Henness Maiestet j si-
 na postulatis förwenthar. Jagh bederienstlighen at
 han denne min recommendation till godo åtniutha
 ogh E. F. N. hånom såsom sin ödhmiuke, tjänare
 ogh såsom min particuliere wän wille considerera
 och faveur mädela. Elliest kan han resan hitt
 till

till Göteborg, hwadh wedh den samme ogh sedermera passerat, såsom ogh wår ambarquering E. F. N. referera; ogh den particuliere tilförsicht iagh till E. F. N. dragher. Je suis a vous avecque unne sincerité & fidelité si grande que nulle consideration me peust esbranler. Jusges bien le cours que prenne vos affaires et songes a sonder toustte schose. Il faust issi (ici) agir avecque suoin (soin), & adresse si jamais au monde car ilj (il-y) va de rien, muoin (moins) que d'unne perte totale. Nous sommes trop ataschés d'interaist pour croijre que mesmme destein ne nous envelope. Je prendre (prendrai) garde à vous rendre tous les offices d'un fidel amis et serviteur, et prendre plus de suoin des affaires pour les disposer et en savoir l'estat que vous ne croijes. Repose vous sur ma fidelite je la faire (serai) paraitre a Vostre Altesse, qu'elle jusgera de la iustice de mes intentions. Mende (mandez) moijsi aussi sognieusement tout ce que vous decouferes (decouvrirez). Jagh skall gifwa migh then ehra E. F. N. esomoftast åm min underdånighe respect at assurera, medh relation af hwadh skrifwerdighett förfaller, beder ödmjukelighen E. F. N. migh, först (?) sigh såsom ogh min höcht:de Fröken hoss F. N. Landt-Grefwen min höcht:de Patron ogh alla andra på dett tjenstlighste wille recom-

mendera, såsom ogh Bror her Gustaf Gustafson
 ogh General Majoren Wachtmeister, ogh af Rådet
 både mine nådighe ogh onådighe herrar salutera.
 Huadh Grefwe Per j ett eller anna sigh förmer-
 ka låther ogh huru upå himmelens magna stella
 Taurj *) skiner, medh hela constellationen^{**}). Gudh
 gifwe oss godh wäderlek ogh beware för haghell
 ogh owäder. Her medh min allernådigste herre
 befaller iagh j Ederss F. N. protection ogh nådighe
 faveur den der gör dessein at lefwa ogh dö medh
 största trohett

E. F. Nådess

Ödhmiuke hörsamme ogh
 obligerade tjenstwillig-
 hetroghne tjänare

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE.

Post Scriptum.

Jl ni (n'y) a austre remede den (dans) nos
 affaires que de schanter (chanter) Jhn dich hab
 ich gehoffet her alle meine lebelank undt immer
 so daher. Jl j a issi unne si grande confusion

*) Oxenstjerna.

**) Eftersatsen fattas.

de monde que cela me mett en painne (peine)
 grandement. Jagh tror wist at iagh upå skepett
 måtte decimera ogh kasta ehn hop- ogh Jonasar
 öfwer bord. Her ehre inge nya tidender uthan
 at Kongh- Christer skepstigher j Köpenhamn, ogh
 kan wäll henda at iagh hånom j Siö möther. Adieu
 mon cher signieur.

Utanskrift.

A Son Altesse
 Monseigneur le Prince Charles Gustaf Comte Pala-
 tin du Rhan à Stokholm

8.

Från M. G. De la Gardie till Carl Gustaf.

Höghbårne Förste, Aller Nädigste Herre,
 Jagh wett ej på huadh sett hoss Ederess Först:
 Nåde at excusera dett iagh wedh tuenne påster
 ej medh mine bref hafwer upwartett ogh ej huadh
 medh denne min resa ogh commission passerar
 raport giortt. Doch hoppass iagh E. F. N. lettelighen

15 *

sigh skall persuadera dett ej wara skett af någon försummelse ogh oflitt myckett mindre af någon min skyldighe plichtss förgäthenbett, uthan at de många ehrender migh continuerlighen åliggia så hela min tidh sigh tileghna ogh occupera, at iagh ej den till min disposition hafwer, ogh måste of- ta altså huadh nödhen migh ordinerar följa ogh icke huadh min eghen passion ogh önskan ehrfodrade. Jagh hafwer j medlertidh medh hwar påst haftt den ehran att undfå E. F. N. hochtde ogh migh helt kerkåmna skrifwelser, huilka migh åm continuationen af E. F. N. nådighe affection ogh emott migh förtroghenhett noghsambtt försäkra. Jagh håller för störste delen af all min lycka att wara E. F. N. bebunden till all hörsamhett ogh tjenst, ogh daghlighen lenghtar at nå the occasioner såm kunna vidare min trohett ogh mitt upsott emott E. F. N. contestera. Thy Gudh ehr mitt witne att thess interessen migh så höcht tuschera såm min eghen wälfärd, ogh iagh ej höghre önskar mitt contentamente, ähn ett Lyckelighett utslagh upå E. F. N. desiderijs. Migh ehrfröghdar af allt mitt hierta dett iagh förnimmer att E. F. N. hafwer fölghitt sina troghna tienares ogh wenners rådth ogh fattat then resolution, såm tidhen ogh sakernass tilståndh ehrfodrade. Dett ehr hårtt at spierna mott udden, sigh rebutera

ehr allenast sina passioner rum gifwa ogh eij sielf-
 wa raisonen följa. Tidhen förendrar allt, ogh den
 den kan winna, gör myckett till saken. E. F. N.
 kan eij andra consilier fatta, uthan sin eghen
 lyckass och alla de sinighe wälferdss afsaknatt.
*ne vous precipites en rien, laissez gouverner le
 destein & attendes l'issue.* Jagh hoppass han skall
 wara esther allas wår önskan. Den annatt råder
 mehnar eij ehrligen åm han icke ser at sakerna
 gouverneras medh någhon annan dessein dett iagh
 migh aldrigh kan persuadera. *Jl faust ou entiere-
 ment se fier et assurer son repos sur les promes-
 ses que nous avons, ou ausi entierement se defier
 de toust et donner ordre de bonheure à toust.*
 Dett förra ehr skälighett, dett andra aldeless ehn
 crismme (crime) ogh ehn odyghd nehr man con-
 sidererar medh huadh perfection af all dyghd man
 hafwer att göra, huars sentimens ehre för nobla
 ogh genereusa thess interesse för högh ogh eschat-
 tenatt nånsin (?) upå den sidan till någhon caschete
 heller *quelque schose indigne d'Elle* skulle con-
 senteras et a ce qui ceroit bas et commun *).
*Jusgeon mieux de la plus parfaite vertu de ce
 siecle, ogh huar wij skola blifwa olyckeligha at
 dett då snarare må ske gönom wår redelighett*

*) Detta har twifvelsutan afseende på det nu befarade
 Drottningens giftermål med Erik Oxenstjerna.

ehn någhet wår wollan ogh misstro. Fata moste endå haffwa sitt lop, ogh medh all omsorgh kan man inthett förandra. Doch kan iagh ej improbera att E. F. N. alla occasioner jachttagher flitightht huadh apparentier till ett heller annatt ehr diiudicerar ogh der efther sina esperenser ogh desseiner formerar. Alla bref uhr Swerje j synnerhett de sām best dett kunna wetta contentera migh storlighen. Jagh wille önska iagh wore j Rike, så kunde iagh förmoda att ej wara onyttigh till E. F. N. dienst et ie poudois faire quelque chose de grand pour vous, huar min fortun ehn står j förra terminis sām iagh ej twiflar. Doch wille E. F. N. sigh wist försäkra at iagh skall skynda så mycke görlighett, ogh förhoppass fögha senare ehn detta bref E. F. N. att upwarta j person, huar Gudh min resa lyckeligh gör. Jagh hafwer wäll åtskilligtt at fruchta j denne min frånwaro, efther iagh ej twiflar att nu både medisencen, [och] envien göra derass ythersta. Ogh mina hataress ogh missgynnaress hop, huilka på adresse högh credit ogh souplessen icke menquera skola omnem movere lapidem. Mais je me defendera j par la pure innocense de ma vie, Gudh ser mitt hierta. ogh wett dett så rentt som iagh önskar att min siell må wara för hanss ansichte. Mitt upsätt ehr redelighett, mina tanckar ehrligha,

ie suivraj jusques au tombau le schemein (chemin)
 de l'honneur sen (sans) biaijser par quelque con-
 sideration, iagh tiänar min öfwerhett medh gott
 samwett af alla mina krafther ogh förständh sens
 intraj (sans interet) ogh söker ej mitt, min lön
 blifwer huadh Gudh will, dhen lycka han migh
 tilsender tagher iagh gerna emott, sågho helst
 dett wore grafwen, doch icke af fruchtan heller
 otålighett uthan at wara allt både gott ogh ontt
 befrija, diu vivere est diu cruciari. Hwem wett
 huadh ehr nu destainen medh sigh förer, ogh äm
 min oskyldighett lidher så blir dett ma gloire,
 ogh iagh hafwer thet wissa hoppett at alla fal-
 ska munnar såsom dhe ehre för Gudh ogh hela
 Werden ehn styggelse så komma de på sistone
 medh alla sina konster på skam. Jagh hoppass
 ingen skall finna medh retta migh för någhott at
 beskylla. Kan min incomparable Drotninghss
 högga dyghd öfwerwinnas, må iagh ej undra ogh
 stemmas quod et mea innocentia det victas ma-
 nus. Mehn iagh hoppass dett besta ogh låther
 Gudh för migh sörja ipse faciet. E. F. N. wille
 migh min nådigste Drotninghss gunst ogh ynnest,
 thess eghen ogh min frökenss *) affection ogh alla
 redeligha wenerss estime ogh beneghenhett con-

*) Maria Euphrosinas, med hvilken M. G. De la Gardie
 nu var förlofvad.

servera, ogh combattera emott den medisense ogh ilwilja, såm den troghnaste af alla dess tienare j sin frånwaro kan attaquera, ogh försäkre sigh dett iagh gerna icke min fortun allenast uthan mitt lif ogh blodh oryggelighen hafwer till dess tjenst sacrerat, ifrån huilken resolution tou ce qu'il i a de diables ne m'esbranleront. Efwen försäkre sigh deråm et travailies pour moy comme je m'efforseraj tousiours a vous servir. Mehn som eij mehra ehn nogh (?). Jagh önskar daghelighen tiden der ifrån min Fahr ogh hans igenkomst till hofwe, efther iagh ehra ware Gudh hell få wenner der hafwer ogh många missgynnare ogh dett lehr wara alle meine lebelank undt ijmmer so daher, mehn dett inquieterar migh hell lithe. Huadh elliest uhr Swerje migh aviseras ehr ehn allt temmelighett, ogh förmodar iagh j allt dett besta. E. F. N. wille nu Henness Maiestet upå minna att höghnödighett ehr j de afgoghne biskoparss stelle sine creaturer at remplassera car cet (c'est) un coup le plus important de son regnie, ogh at Henness Maiestet wäll tilser huem hon der för håller. Her ehre alla wäll informerade du gouvernement de Suede, ogh behöfwer iagh icke ehn gångh der åm min mun at öppna. Man wett wäll at authoriteten og gouvernemente ehr j de hender såm man her önskar, et que le respec et (est) conserve aus

austres. Huadh elliest her wedh hofwett passerar öfwersender iagh E. F. N. medh neste courier. Ogh må iagh icke för denne gången E. F. N. medh någhon ennies discours widare uppeholla oanssett iagh åtskillelighett hafwer att beretta, ogh gerna mitt hierta j ett ogh annatt öpnade. Mehn pennan allt förtro ehr ej rådelighett. Jagh hafwer åtskillelighe considerationer både åm sakerna hemma ogh her uthe åm tilståndett af dett gemena wesendett, såm på alla orther till fredh sigh lempar, mehn medh siffer at skrifwa lider ej tidhen ogh elliest blott kan wara considerabeltt, helst emedan iagh så snart såm detta brefwett kan esperera den ehra at kyssa E. F. N. hender. Medh neste påst will iagh lell migh understå åm åtskillelighe små galanterier, huadh her passerar ogh flere ehrender E. F. N. at raport göra. Beder tjenstlighen E. F. N. så her efther såm hertill sigh wille försäkra åm min troghne ogh redeboghne dienst ogh migh lätthe thess höchtede faveur ogh amitie åtniuta, huilken iagh altidh migh skall beflita att mentinera ogh ehrholla. Hoss min Allernådighste Öfwerhett wille E. F. N. min underdånighe recommendation ihughkomma, medh upå minnelse at iagh all mitt hop ogh förtröstningh upå dess nådher ogh ynnest setter, ogh omöjighitt håller att hon la seule creature de sa grace

kan abandonnera ogh ehn siell den henne aldelless, såsom ehn eghendom tilhörer. Conserve moi, ausi Monseigneur min höcht:de Frökenss affection ogh gunst et sur toust l'honneur de vos bonnes graces. Eders Förstlighe Nådness Herfader recommenderar iagh migh på dett ödmiunkelighaste, såsom ogh hela hofwett, Hans F. N. Landt-Grefwen hwilken iagh önskar alltt contentamente medh min höcht:de Patron, hela fruentimrett, alla goda wenner dj der ehrlichtt mehnna. Jagh hoppass inom tre daghar min expedition ogh att resa hēdan, skall sedan migh icke mycke inebra arrestera, ogh skelwer iagh nehr iagh tencker wedh denē årss tidh att resa öfwer siöen, mehn detta ehr ounwickelighett. Jk bin der feuer Jk mortt (?) der deur, datt helptt dar (?) nitt to, Gudh gifwe till lycka. E. F. N. wille H. K. M. min Drotningh beretta at skönare hestar ogh byssor ehnde Cardinalen *) sender hafwa aldrigh ehn warit i Sverje. Ibland andra ehr en black (?), ehn cesti-mabel hest digne d'unne si grande Roijne. Jagh wett desse tidender skola General Maioren ehrfröghda, huilken iagh her medhienstlighen helsar. Jagh wett eij huru dem att öfwerföra ogh fruchtart storlighen siöen. Doch will iagh göra mitt

*) Mazarin.

ythersta medh alla derass rådih såm dett förstå,
 ogh huar icke öfwer siöen sökia landtweghen dem
 at fortbringa. Skönare creatur gå icke på jorden.
 Elliest ehre goda hestar her hell rara ogh otro-
 lighen dyra. Hans Först. Nåde Hertigh Adolph^o)
 saluterar först j morghon henness Maiestet ogh haf-
 wer sin tidh elliest så disponerat at huar han
 sin dessein fulföljer,, hoppass iagh han den ej uthan
 nytta skall anwenda. Son. gouverneur est homme
 d'honneur et en a beaucoup de suoin, E. F. N. kan ej
 twifla at iagh icke gerna hånom både af skyldighett
 och inclination all tienst bewisar. Hela min suite qui
 passe issi admirablement le temps recommandera
 sigh E. F. N. på dett tienstlighste ogh wille at
 detta aureum seculum lenge warade mais se (ce)
 ne son (sont) pas la mes sentemeus, je m'ennuis
 extremement efther iagh ej medh andra tanckar.
 Upå passetemps bonne chere ogh mycken ehre-
 wördningh ehr her inthett fell. La France est
 tousiours ceremonieuse ogh j orden mycken stårmen
 följer ogh effecten. Jagh tagher her medh af Ederess
 F. N. mitt afskedh uhr Fontaineblau, ogh allt an-
 natt huadh iagh gerna skrefwe ogh E. F. N. gerna
 wiste besparar tillika medh min affordingh her
 ifran hoffwett att beretta medh neste påst uhr
 Paris, ogh af hiertatt önskar dhen böghste Gudhen

^o) Han var M. G. De la Gardie till Paris följaktig.

E. F. N. wedh stadig warande wälmågha, prosperitet ogh ett önskelighst contentamente wille conservera. Kysser her medh E. F. N. på dett tienstlighste henderne ogh förblifwer

Ederss Förstlighe Nådness

Hörsamme ogh tienstberedwillighste tienare

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE.

Post Scriptum

Gudh wenne allt till dett besta, autre ment je crains fort pour nostre male. Att resan molte lyckelighen afgå för dem sām öfwer wattnett fara, hör oss milde Herre Gudh, ogh att icke j någhra åhr fundi nostri calamitas igenkommer, uthan esclipserar i Liefland *). Adieu Monseigneur. Je vous prie d'avoir suoin de vous & de nous. De Fontaineblau le Septemb. 1646.

9.

Från Dr. Christina till Carl Gustaf.

Monsieur mon-Cousin, Je sairois (serais) extremement marie (!) d'es (d'etre) reduit à cette

*) Detta P. S. har afseende på Erik Oxenstierna, hvilken i slutet af Augusti 1646 afreste till Revel såsom General-Gouverneur öfver Estland. (Se *Ar. Oxenstiernas bref till sin Son Johan* s. 288).

necessite de vous tesmoinger par ma plume la grandeur de mon affection envers vous, i'espere daunoir (d'auoir) donne des preuves en diversses occations, que le sang et vostre merite ont produit en moy pour vostre avantage des effects qui vous feront asse (assez) voir que c'est avec une tendresse tres particuliere que i'aime vn Cousin qui l'a merite au point que vous et de plus que ie suis tres resolue de faire pour vostre satisfaction, tout ce que ie puis sans faire tort a la mienne, vostre discretion que i'ay touiours estime comme elle le merite, se contentera de cette declaration et se souviendra que ie dois trop a moy mesme pour souffrir qu'aucune consideration du monde soit capable de troubler mon repos. Du reste dieu m'en est tesmoin que ie n'ay de passion gere (guères) plus forte que celle de faire voir a toute la tere (terre) que ie suis plus que personne du monde d'effect et reellement

Monsieur mon Cousin

Vostre treaffectione

Cousine et amie

CHRISTINE.

Stockholm le 13 Octob. 1646.

A Monsieur

Monsieur le Prince Charle Gustave Comt. Palatin
du Rhin mon cher Cousin.

10.

Från Dr. Christina till Johan Casimir.

Hocgeborner Fürst, freundtlich gelibter her
Vetter, Jch hab beij disser gelegenheit nicht kön-
nen E. L. der stets werender affection von welcher
Jch allewege profession gethan, wider auff's neuwe
zu vorsichren, vndt freundtlich tzu bitten aus allen
meiner actionen die gewisse prob zu nehmen das
ahn erwisung guter affection gegen E. L. vndt
den Jhrigen Jch nimmer werde ermanglen wie
es mir den von hertzen leit were das Jch in
einighen dinge solte manquiret haben so E. L. dise
Wahrheit solte können follenkömlich persuadiren,
dieweil Jch gesinnet die ubrige zeit meines le-
bens also zu emploieren das E. L. ursach werden
haben zu glauben, das Jch nicht allein mit den
Worten sondren auch in der taht zu erweisen
bereit bin, das sein vndt bleiben werde

E. L.

Freundt willige Mhume
bis im tot

CHRISTINA.

Stockholm den 13 October 1646.

A Monsieur

Monsieur le Prince Jean Casimir Comte Palatin
du Rhin mon cher Cousin.

11.

Urt ett bref från Maria Euphrosina till Carl Gustaf; dat. Stockholm den 8 Oct. 1646.

— — Jre Maic:stet haben gesaget wollen mir nicht das brif geben sondern E. L. selbesten zu schreiben und Herr Vatter auch wo ich so (weit?) bringen kan soll ich su sehen das ich so mach das E. L. mitt diser post ein geschrieben von ire Ma:iten bekommen, wo nicht so hoff ich mitt der anden so glücklich su werden gewis ein kleines E. L. su siken (schicken) von ir onder desen bitt ich E. L. wollen gott hoffnun haben den ich hoff es wirt alles gutt werden Habet nur einen gutten mutt es wirt beser den ich ond alle hoffen. — — —

12.

Postscript af Drottning Christina i ett bref från Maria Euphrosina till Carl Gustaf dat. Stockholm den 24 Oct. 1646.)

Jhr werdet meine faulheit dismal excusiren und Euch dismal begnugen lassen dass ich mit

disen wenigen worten Euch gute nacht wunsche
und Adieu sage. Adieu slafe gesundt.

CHRISTINA.

13.

**Egenhändigt Concept till ett bref från Carl Gustaf
till Christina den 15 Oct. 1646 *).**

Durchleuchtigste Grossmechtigste gnedige Kö-
nigin.

E. K. M. erzeigen nicht allein bey allen
anderen realiteten dero von Gott hochbegabten
verstande und grosser courage als hochheit,
sondern (?) E. K. M. demonstriren durch dero
gnediges schreiben von 13 Octo. wie hoch de-
ro incomparable tugendt (?) die angebohrenne
güte zu meiner avantage sich extendire vnd
gleichwie ich mich keiner wege solchen hohen
königlichen gnaden meritirt wisse, als befinde
ich den fehler bey mihr selbst den dass so wohl
meine ungeschicklichkeit mich vndüchtig gemacht
als

*) Tryckt i *Drottning Christinas arbeten och märkvär-
digheter* etc. af C. C. Gjörwell 2 Del. p. 21
— Gjörwell säger sig hafva haft tillgång till origi-
nalerna af detta och flera följande bref, hvilka
blifvit honom meddelade af Cantzli-Rådet A. A. v.
Stiernman.

als sonsten dass missgunstige gluck mir die occasion jeder zeit benommen hat zu tesmoigniren meiner plichtschuldigen gehorsame, ich verhoffe aber nicht dass ich durch vnzeitige entdeckung jeniger(?)*) gedanchen durch mein voriges an E. K. M. demutiges abgangnes schreiben solle den respect als würde gegen deroselben verlohren (?) haben E. K. M. dadurch zu veranlassen meiner importunitet [Sic!] wegen sich beswerdt zu machen, vielweniger de-ro repos zu troubliren, sondern gleichwie E. K. M. beij vielfaltigen zufällen gnedigt werden erföhret haben als werde ich zu jederzeit beobachten meine passion auss respect und würde gegen deroselben restringiret zu halten, dennoch fundire ich mich jederzeit durch E. K. M. permission auf deroselben durch vielfeltigen occurentien demonstrirte gnedige affection und Konegliches favors zu welcher ich negest Göttlicher disposition bey allen zeiten und swirigkeiten meine einzige zuflucht werde haben. E. K. M. tugendt vnd incomparabeles gemüt welches nicht genugsam ruhmliger weisse (?)**) kan penetrirret vielweniger describeret werden veranlassen mir denselben mehrmahlene gethane gnedige contestation un-

*) hos Gjörwell *weniger*.

**) Görwell *auf einiger weisse*.

terthänigst zu considiren wie ein gewisses fundament in E. K. M. verwunderlichen gnaden und favor erhalten zu werden, solche meine erwete *) durch dieses geringe schreiben kühntem wollen E. K. M. in keinen vngnade vermercken vielweniger expliciren dass E. K. M. ræbete gnade und gute gegen mich hiedurch ich abusiren solte, sondern ich habe einzig vnd allein hiedurch demuthig erweisen wollen wie unwürdig E. K. M. meine person solchen hohen Königlichen gnaden als ruhms geniesset die begierde die ich aber biss in mein grab zu testmoigniren meiner vnterthenigen plichtschuldigkeit zu E. K. M. dienste tragen werde, werde ich unverändert behalten und mich allezeit befleissigen durch schuldige dienst mich weiter in E. K. M. beharligen gnaden vnd absonderlichen geneigung recommendiret zu machen allsda ich stedes und biss in mein letzstes seuffzen verbleibe

E. K. M:tz

14.

Ur ett bref från Maria Euphtrosina till Carl Gustaf, dat. Stockholm d. 29 Januarii 1647.

— — Haben auch ire Maj:sten mir befohlen zu schreiben und E. L. zu grusen, ire Maj:sten

*) Gjörwell: *eråbete*.

wunden das sie Kein schriben von E. L. bekommen, ich hab es zum besten entschuldigt, lieber Bruder wo ir nicht so bald her köme so schribes doch ein brif an ire Maj:sten, das dunke[t] mich sollte woll sein aber nicht von den das ir woll wisset sonder stellet euch ser woll contan[t] mitt allen und lasset nun so ein seitt stehen, es württ noch gut, ir werdet sehen, gebet euch nuhr zu friden vnd lasset gott wallten, er würt alles gut machen. — — — —

15.

Från M. G. Dela Gardie till Carl Gustaf.

Monseigneur!

Je ne fais issi (ici) excuses a vostre Altesse d'auoir menque de parole, car Elle ne me trouuera culpable, canst (quand) a son heurense arriuee que toust le monde desire au premier iour, je luj faire (ferai) raport de toustes mes auentures. Il faust bien dens (dans) cette saison menager son temps, vivitur enim ingenio, et il estoit conciderable a moi j de vous escrire deuant (devant) vous auoir servi de la fasson que je le souhoitois. Venez doncques Monseigneur et en diligieuse, sens (sans) prester l'aurellie aux discours d'austruj. Toust le monde voeust (veut) resoner,

il n'i a schose ou l'on ne trouve a dire, vos plus affidés serviteurs desire vostre venue, n'i menques pas et vous troveres qu'on vous a bien consellie. J'espere vous faire raport de pluseiures schoses a vostre arrivee. Je vous demende au nom de Dieu de suivre absolument mon conseil en arrivent. La Roijne vous escrit en grandissime haste et de la fasson que voijs, que toust cela ne vous estonne. Le Landgrave *) dit tousiours tempora mutantur et nos mutamur in illis. Tesmoynie vous gajetj content & sens desirer auqu'unne schose, gagnies (gagnez) encore cela sur vous de passer sis (passer six) semaines sens inquietude & apres deus annees de patiense aioutes j se dernie effort. Vous vous en troveres bien ou je suis le plus signiale sot du monde. C'est doncques pourquoi absolument venes, car il importe plus que vous ne croyes. Pour le reste ie recommande tres humblement a V. A. la treshumble solisitation **) & priere que je fais & tous les miens a Monseigneur vostre pere & a vous. Encourages moi par cette grace de vous servir s'il est possible plus cordialement & oblige une maison entiere-ment qui fait profession d'estre a vous & le declare tou haustement. J'espere Monseigneur que

*) Landtgrafve Fredrik af Hessen, Carl Gustafs Svåger.

**) Utan tvifvel att infinna sig vid hans förestående bröllopp med Maria Euphrosina.

vous me iugeres si non digne pourtent reconnoissent de cet honneur, & que je consacrerai toute ma vie a le meriter. Je ne vous puis exprimer ma joie de me voir si pres de mes attentes. Je prie Dieu de m'en donner le fruit apres des longueurs si plaines de traverses & inquietudes. Cette surprise est une marque infallible de bontes de mon Createur, auquel je demande instamment sa conservation de la personne de V. A. & le bonheur d'estre iusque d'Elle plus que tout autre

Monseigneur

Treshumble Tresobeissant,
Tresobligé & Tresaffide serviteur

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE.

m. p.

de Stockholm le 27 Janu. 1647.

Post Scriptum

Je ne vous dis issi rien des frivoles nouvelles de Stockholm, il j en a tant (tant) qu'on ce (se) lasse a les considerer & les attendre, & a l'arrivee de V. A. elle le recontreron toutes. Je reserve de lui en dire quelques importantes. Monsieur Gustaf Gustafson est fort serviteur de V. A. mais sapienti sat je ne l'aj pourtant point mande. Tout le monde vous souhaite se (ce) que vous

desires de plus & unne prosperite infinie. Entre austres et des premiers Mons. le General Torstenson, touste notre maison & la bande de vos affides & creatures.

Il se passe parmj nous des schoses bien dangereuses dont j'apprehende l'issue, sed Deus omne avertat malum.

16.

Från Dr. Christina till Carl Gustaf.

Stochohm den 25 Jan. 1647.

Hochgeborner Furst liber Vetter. Jch hab nicht unterlassen Könen E. L. mit disem meinem schreiben zu besuchen dieweil ich so guthe gelegenheit bekomme mit den Officier so Graff Magnus zu E. L. hervon schiket, Jch wil mich nich amusiren E. L. mit vilen Worten zu sagen was seine werbung ist, noch von eins undt anders weitlauffich zu entreteniren, dieweil ich hoffe es in kurtzen mitt E. L. mundtlich zu sprechen, sondre wil fur dismal mich contantiren E. L. zu vorsichren das bin vndt bleiben werde E. L.

Freundt willige Mhume

CHRISTINA.

**Från Fredrik, Landtgreffe af Hessen, till Carl Gustaf,
Monseigneur Mon frere**

La vostre du 24 Janv. je l'aij fort bien
receu et je vous remercie pour l'honneur que vous
me faittes; je vous prie de depecher bientost
mon Rulant je vous assure que personne sest
(soit) ni saura de cette affaire que je vous ai
mande avec lui, je vous [prie] destre le plus sage
et menager cette affaire. Pour ma part je feraj
tout quil me sera possible, je vous [assure?] que
l'aime elle comme au parevent, je vous [prie?] de
lire la lettre la quelle je aij escrit a Rulant et
faittez en sorte que Sa Majesté m'envoye les
ordres que ja desire, je metonne que vous avez
d'ardes (tardé) si longtem a Stieborg et que vous pas
arrive quant et quan le Contte Magnus, je vous
assure que personne est plus vostre Serviteur
que Moij, je demande point de vos secrets mais
tout le Monde en parle et je vous prie aijez soin
de vous maismes (meme) car il ne sont pas tous
vos amis quil disent, je vous prie depesche mon
homme car il faut que je parte bien tost pour
l'arme, je metonne si fort que Linde et tous
mes Cammerades m'ont oublie, je vous [prie] de
la saluer, Adieu mon cher frere je vous prie de
me recommande aupres sa Majesté au pres Vostre

bon Pere et par tout ou vous trouverez necessair
je vous [prie] croijez que je suis vostre serviteur
et m'esfie (mefiez) vous point de moij, Pour Kotel je
ne l'ai peu pas encaure oublier je vous prie de
la baisse Adieu je meurs Monseigneur *)

Votre treshumble tresobeissant
serviteur frere et amis qui se
lesera jamais separe de vous

FREDRIC PRINCE DE HESSE.

Cassel 1647 den 11 Februar.

*) Den hemliga sak, hvarom talas i början af detta
bref, var följande. Medan Pfalz-Grefvinnan Ca-
tharina Eleonora var förlofvad med Landtgreffen
Fredrik af Hessen-Eschwege och denne sednare vis-
tades i Tyskland, uppstod emellan nämnda Pfalz-
Grefvinna och Lutsplaren vid Drottningens hof
Beschonen en hemlig och brottslig kärleksförbindelse,
som fortfor till några veckor före Pfalz-Grefvinnans
bröllopp. Någon tid derefter blef Pfalz-Grefvin-
nan af sitt tillstånd tvungen att upptäcka hela för-
hållandet för sin gemål; denne förkät och upptog
barnet, som sitt. Uti hemligheten invigdes blott
Christina, Carl Gustaf samt budbäraren Rulandt Pfaff.
Denna uppgift är grundad på flere i Riks-Arkivet
befintlige egenhändiga bref från Carl Gustaf, dess
ångrande och bekännande syster samt hennes man
Landtgreffen. Jfr. *Fryxells Berättelser ur Sv. Hist.*
11:te Delen 1:sta Afd. sid. 9.

18.

Andreas Nicolaus Bonethi's betyg om Carl Gustafs äktenskap med Drottning Christina 1647 *).

Anno 1647 Im anfang dess iahrs seind Jhr fl. Gntl. (durch heurath mit Jhrer khünikhlichen Braudt der durchleuchtigistigen Princessin Cristina der Schweden Godten vnd Wenden khüniginne) iber der Reiche Schweden zum khünige erforderet vnd bestädiget Der höchste bestätige Jhr Reich mit immerwerende wollfahrt sambt langer vnd gliksheeliger Regirung, vnd gebe mihr an, Jhr Frstl. G. Persoon einen Genedigisten herrn vnd khünige.

Andreas Nicolaus Bonethi & Ringbergh Med. Phil. Doct.... (?)**).

*) En lös lapp, funnen bland Carl Gustafs brevväxling i Riks-Archivet.

**) Af *Zedlers Grosses Univers. Lexicon aller Wissenschaften und Kunste*, *Moreri Dictionnaire Historique* samt *Biographie Universelle* inhämtas, att i 16 och 17 seklen blomstrade i Bourgogne och i Geneve en berömd läkaresläkt med namnet Bonethus, i hvilken dopnamnet Andreas förekommer. Af denna släkt har en *Nicolaus Bonnetus* (Se *Preussisches Adels-Lexicon* von L. v. Zedlitz-Neukirch I. 279) varit Lif-Medicus hos Churfursten Fredrik Wilhelm af Brandenburg och för nämnde herre framställt Sv. Riks-Rådet Bengt Skyttes förslag om en

Ur ett bref från Landtgreffvinnan af Hessen Eleonora Catharina till dess Broder Pfalzgreffen Carl Gustaf, dat. Erfurth d. April 1647.

— — Man lauffet hier mitt solchen zeitungen von E. L. person welches ich wolte wunschen were wahre. — — —

allmän akademi för Brandenburg. Det skulle möjligen vara den samme, som utfärdat ifrågavarande bevis. Efter namnteckningen följer äfven Bonethi's titel. Jag har ej kunnat fullt läsa den, men tycker mig deri skönja orden: *Med. . . . Phil. Doct.* Detta om mannen.

Till bestyrkande af sjelfva saken (det intygade äktenskapet) kan följande anföras:

A) De gynnsamma rykten, som angående Carl Gustaf vid den tiden voro i Tyskland kringspriidda (se nästa bref); men troligtvis är Bonethi's skriften endast grundad på dessa lösa rykten.

B) Af Lorenz von der Lindes nedanstående bref af den 6 November 1677 kan möjligtvis dragas den slutsats, att Carl Gustaf ämnade genom ständerna tvinga Christina till offentliggörande af någon förvarande hemlig äktenskapsförbindelse. Men om Carl Gustaf ämnade använda lagliga anspråk, så är det vida troligare, att de skäl, han ville lägga till grund derför, voro Christinas löften i brefven från 1644 och sedan offentligt till Ständerna 1647.

C) Nedanstående chifferbref från Johan Casimir till Carl Gustaf den 17 December 1648, hvori den

20.

Från Biskopen Dr Johannes Mathiæ till Carl Gustaf.

Högborne Förste Nådigste Herre,

Eders F. N:de betachar iagh vnderdänligen för
all högh ynnest och nådigh affection migh altidh

förre yttrar sig om vådan af thronföljarerätt utan "*mariage accompli*" eller som det på ett annat ställe heter, utan "*mariage reel*". Dessa tillagda orden *accompli*, *reel*, tyckas antyda att någon ofullständig, ofullbordad äktenskapsförbindelse föregått. Att Johan Casimir dermed åsyftat endast, att förlofningen skulle fullbordas medelst äktenskap, är en temligt tvungen tolkning af dessa märkvärdiga ord.

D) Att Christina, blott tjugu år gammal, med ännu otömd skattkammare, och ännu omgifven af Sveriges och Europas kärlek och beundran, likväl redan 1646 påtänkte och 1647 omtalade sitt beslut att lemna thronen åt Carl Gustaf; allt detta är, i synnerhet med Christinas då ännu brinnande arbets- och ärelystnad, en psykologisk gåta, för hvilken jag åtminstone icke kunnat finna någon fullt nöjaktig förklaring. Är det möjligt att Christina åt Carl Gustaf öfverlemnade Sveriges thron för att derigenom friköpa sig från en hemlig äktenskapsförbindelse, förhastadt ingången och genast ångrad? I något af sina bref berömmar hon Carl Gustafs discretion.

Skälen mot antagandet af en sådan äktenskapsförbindelse äro dock både flere och större och så i ögonen fallande, att de ej behöfva upprepas; och det för närvarande troligaste är, att Bonethi's skrift

beteedt, och ändoch iagh aldrig kan finnas capabel sådant att aftiena, skall iagh likuel inthet vnderlåta att bewijsa E. F. N:de all vnderdånig trogen tjänst så lenge iagh lefuer. Huad wijdare efter mitt afresande kan wara föreluppit vti then bekända saken, weet iagh icke, vtan önskar att then gode Gudh wille wända alt till thet bästa, och föra E. F. N:des christliga intention och thet helssamma wärket til en godh och önskeligh vthgång. H. K. M:t hafuer iagh nu widh gifuen occasion samma ärendet något vti min skrifuelse vti vnderdånigheet insinuerat, medh vnderdånigh tilförsicht, dett H. K. M:t sådant medh nåder vptager, och den saaken så betänker och sluter, som Fäderneslandet nyttigest kan wara och H. K. M:t och posteriteten lända till säkerheet och wälfärd. Och befaller E. F. N:de här medh och altidh vti then högstes skydd och beskärm ödmuikeligen och vnderdånigen förblifuanades så länge iagh lefuer

E. F. N:des

vnderdånige tienare

JOHAN MATTHIE.

Strängnäs den 4 Maj A:o 1647.

blifvit föranledd af ryktet om Christinas till 1647 års ständer gifna löfte, att till sin gemål välja Carl Gustaf, om hon neml. någon gång ämnade förmäla sig.

Anders Fryxell.

21.

Från Christina till Carl Gustaf, (utan datum).

Monsieur mon Cousin — le temps de vostre absence m'a bien peu (pû) ravir le bien de vous voir mais il n'a peu m'oster celuy de vous protester que ie Vous porte une affection tres sincere, et puis que ie suis de ceux qui s'estudient de monstrier plus par les effets que par les paroles la sincerite de leurs intensions, Jay aussi taché de vous faire voir que ma satisfaction est de en contribuer a vostre contentement autant quil est mon pouvoir, et pour cet effet ievoije (j'envoije) ce Gentilhomme pour vous presenter les preuves*) qui eu quelque facon vous peuvent asseurer que vos contentements me sont cheres, Jay voulu encore ij adiouster ce peu de mots de ma main pour vous prier de croire que ie dis vray quant ie dis que ie suis

Monsieur mon Cousin

Vostre tres affectionne
Cousine et Amie

CHRISTINA.

*) Måbända förläningsbrevet på Eskilstuna och Råfsnäs?

Från Christina till Carl Gustaf (utan datum).

Monsieur mon Cousin, Il semble vostre lestre me convie a expliquer le sens de celle que ie vous ay escrit dernièrement^{*)}, l'assurance que iay de navoir pas besoïn de justifier mes actions par beaucoup de parolles aupres d'une personne qui a des sentiments pour mon avantage tels que ie le puis souhaitter, me mest pour cette fois la plume a la main pour vous assurer, que si vous auez trouve quelque parole dans ma presedante qui n'ayt exprime au naif mes sentimens comme ie l'eus peut estre souhaite, tout cela n'a este que le defect de ma plume, Car pour moy ie sais bien que mon intention a tousiours este et l'est encore, de vous assurer d'une tres sinsera et tres constante affection, de la quelle ie desire de vous donner des preuves qui vous tesmoïgeront que sa grandeur est telle que sans faire tort a moy ie vous la puisse accorder, vous sannes Monsieur ce que ie veux dire, et vous songes (?) que ce sont les sentiments qui m'accompagneront au tombau, pour ce qu'est asteur (à cette heur) de vos lestres et

*) Kanbända det af d. 25 Jan. 1647? (N:o 16 här ofvan).

la crainte que vous aves qu'elles ne m'inportuneront,
 Je vous prie d'oster de vostre esprit une opinion
 si mal fonde, et me faire le plaisir de croire quel-
 les ne peuvent que m'estre tres cheres, puisque
 ie le considere comme le marque d'une affection
 qui ne peut jamais estre ny importune ny desa-
 grable a moy, Quant il vous plaira de la conser-
 ver dans les bornes qui son (sont) prescrites

Monsieur

par Vostre tres affectionne
 Cousine et Amie
 CHRISTINE.

Post Scriptum.

Monsieur le Comte vous baise treshumblement
 les mains avec assurance d'une tel (?) zele re-
 spect pour vostre merite, vous considereres s'il
 vous plaist quil ny a coeur au monde qui est
 tellement a vous ny qui merite mieux un amitie
 reciproque & sincere de vous que celluij de cet
 incomparable Comte, en sain sages (sachez) que
 pour tesmoigner qu'on^{*)} de bien
 il faut le faire voir en l'aimant.

*) Här äro ett par ord bortnötta.

23.

Från Biskop Joh. Mathiæ till Carl Gustaf, dat.
Eskilstuna den 30 Maj 1647.

Högborne Förste Nädigste Herre,

E. F. N:des skrifvelse af Skenäs är migh ny-
ligen til handa kommen, där af iagh hafuer för-
nummit huru wijda thet medh then bekända sa-
ken kommit är. Men wil hoppas att Gudh skall
dirigera alt til sins namps ähra H. K. M. och
E. F. N:de til thet bästa. Och mädan iagh quasi
in transcursu hafuer haft något på denne orten
att bestella, och förstådt dett E. F. N:de är dag-
ligen hijt förwäntandes, dy hafuer iagh icke kun-
nat vnderlåta att lempna här efter migh detta
brefuet til E. F. N:des lycklige ankomst *). —

24.

Ur ett bref från M. G. De la Gardie till Carl Gu-
staf, dat. Lyckås (?) den 17 Junii 1647.

Högborne Förste ogh Herre.

Eders Förstlighe Nådess courtoise skrifvelse
haf-

*) Det följande angår Eskilstuna församlings begäran
om understöd till dess kyrkbyggnad.

hafwer iagh med skyldigh devotion undtsätt ogh migh underdånighstt för ehn så högh nådh betackar, tjenstlighen biddandess E. F. N. wille af infödh bögh dydh migh den ebran förinna at iagh jåsya af hela verden må verificera mitt troghna ubsätt till E. F. N. satisfaction, ogh håppass iagh den daghen at beleswa, huilken noghsambtt lehr kunna decouvrera antingen mitt hiertelagh heller ogh falska munnarss skadelighe upsätt. Jagh hemsteller alltt Gudh ogh tidhen, ogh E. F. N. underdånighst försäkrar at ingen af troghnare ogh redelighare hierta ähr till all dess tjenst redeboghen ähn iagh, heller ogh Gudh migh till Ewightidh fördöme. Mehn medh huadh considerationer iagh nödhgass her effther at gå, beklaghar iagh sielf, ogh skola mina prosedurer utwisa huadh min intention hafwer waritt, ogh kan ingen för E. F. N. äm den någhon ond raport göra, at iagh icke hånom till osanningh drifwer, ogh håller iagh dem för letferdighe ogh lasche menniskior, som till dett wersta migh så ofta hafwa haftt upå tungan, Gudh skall wäll finnatt ogh E. F. N. sielf deress fourberie fördömma ogh blasmmera. Jmedlertidh hoppass iagh E. F. N. fattar äm migh den tancken at iagh ehrligheten j recommendation hafwer ogh ingen annan orsak ähn E. F. N. at wyrda ehra ogh

Handl. rör. Skand. Hist. Del. XXVII.

tiena, uthan consideration af någhon tingh. Tiden ähr modren till Sanningen, allenast blöder mitt hierta at dett uthan orsak blifwer soubsonerat ogh af andra hoss E. F. N. falskelighen angifwitt. Meln iagh will detta tillika medh allt annatt sådantt uhr mine tanckar utrota, efther iagh dett eij uthan stortt ogh heltt sensibelt Qwall i minnett kan reservera^o). — — — — —
 — — — — —

Post Scriptum.

Monsieur Je vous coniure pour l'amour de Dieu & pour l'interaist de tous le vostres de ne puoint negliger d'aller au plus tost a la Cour. Je le conselie comme devient Dieu & Vostre Altesse trouvera un iour des marques du tres affide zele dont je la sers.

25.

Ur conceptet till Carl Gustafs svar på föregående bref, dat. den 27 Junii 1647.

Hoghwälborne Grefue kiäre broder och swä-
 ger, jagh betaghes aldeles vtaf thet contentement

*) Det återstående af brefvet handlar om obetydliga saker, ibland annat om en felaktig häst, som Öfversten Ulfsparre till Dela Gardie sålt.

som min kiäre broder migh igiönom thess scrif-
 uelss meddelar migh aldeles till min kiäre bro-
 ders trogne och beständige wenskap at ergifua,
 ty kan han sich wänligen försäkra at jagh migh
 icke ifrån hans wenskap vti någon mätto skal
 separera vtan igiönom al dienst och troheett söckia
 at betagha min kiäre broder the scrupuler som min
 kiäre broder ennu skulle kunna fatta om min affec-
 tion och troheet till hans auantage, ty förseer jagh
 migh till min kiäre broders vprichtighe och gode na-
 turel som alt til thet besta excuserar, emedan jagh
 hoppas at min kiäre broder sigh altidh om mitt ehr-
 liga hiärta och vpsåt versäkrat hafuer, thevrt-
 innan jagh icke allenast skall söckia näst Gudz hiälp
 ennu vidare at procedera, vtan och serdeles emoot
 min kiäre broder medh all tjänst och tacksam-
 beet betes låta huru högt migh min kiäre broders
 vprichtiga hiärta och trogne affection migh attasche-
 rar och förobligerar til min kiäre broders tjänst
 vti allo mätto medh troheet at efterkomma, hwilken
 min protestation jagh icke skall bewenda låta
 vtan någon effect; Jagh hoppas at wara så lyckeligh
 een gång at kunna realement tesmoignera för heela
 verden medh ett tacksambt hiärta thet jagh min
 kiäre broder allenast förobligerat och til al tjänst
 redevable är, lijcka som jagh näst gudh til H. K. M.

högha och incomparable dygdt och til min kiäre
broders beständige affection emoot migh al min til-
flygdt hafuer, thet gå migh elliest som gudh
täckies^o). — — — — —

—, jfrån håfuet weet jagh min kiäre broder ick
mycket nyt at beretta, jagh förnimmer allenast thet
Cancellarius nu mycket skal wara content, och
söckia medh al ickesam vppwachtning gå H. K. M.
til handa, Gref Gustaf Gustafson är vpreest til
Stockholm at beskåda om the store planeter äre
ombytelighe och kunna moveras^{oo}). — — —

—, i går swarade jagh jahan oxenstierna vppå
thet besta som jagh kunde, seref och salvio ett
handtbref til at betagha honom al suspicion om
min affection, emedan jagh seer at saluius migh
icke mehra tilscrifuer af hwars tilskyndan weet
jagh icke, i dagh förreessar jagh til Eskelstuna
att besee orten och någorlunda görra een wiss dis-
position til al hendelssse, så snart som sådant nå-
gorlunda beställt är förreseer jagh til Stockholm
och vnderkastar migh alt hwadt min fatalis perio-
dus een gång medhbringer, gudh gifue H. K. M.
then Nådige resolution at förskicka vth migh, hwil-

*) Det följande om Öfverste Ulfsparres förhållande.

**) Vidare om en ansökning utaf Landtgreffen af Hes-
sen, Carl Gustafs svåger.

ket contentement jagh nu allenast kan efterstrefua, ehwadit ölegenheet migh af sådan min åstundan kunne tilwexa förnimmer jagh wäl helst emedan jagh nu migh widt håfuet vppå ingen kan förlåta, vtan själf een gång har söcket, thet gånge migh huru gudh will, jagh hafwer intet annat at förwenta än al olycka, hwilken jagh wäl dragha moste, jagh twiflar icke at jagh framdeles får materie nogh, Gudh gifwe något önskeligit at kunna advertera min kiäre broder medh när jagh kommer til Stockholm, jagh recommenderar migh här medh til min kiäre broders beständige wenskap och faueur.

Then 21 Junii A:o 1647.

26.

Från M. G. Dela Gardie till Carl Gustaf.

Höghbårne Förste, Allernådigste Herre,

Jagh hafwer medh største enghslan af begge E. F. Nådess höcht:de skrifwelser förnummitt, den estat i hwilken E. F. N. desiderier ogh allass wår önskan ogh wälfärd beror, ogh emott all min förhopningh most förnimma at allt hertill tidhen, den doch allt pleghar andra, her j ingen förändringh giortt hafwer. Jagh will hoppass at Gudh j huarss handh allass hiertan stå at han them böija

kan efther sin Gudommeligba försyn, her j ogh disponerandes warder efther sin Faderligba wilja, ogh anseendess så mongass stadigha böner, ogh at man både j detta ogh j allt annatt fall upå hans godhett eij misströstar. Betackar migh ogh her nest på dett underdånighste både för den förtroenhett E. F. N. migh medh benåder, såssom ogh den assecuration af ehn högh gunstigh affection ogh beneghenhett, till huilka begge iagh migh owerdigh gerna bekänner, ogh dett allenast af E. F. N. högga infödda dyghd ogh mildhett ogh idgen min förtienst hafwer at förwenta. Oanssett ingen skall finnas den mehra alla sina krafther af ett trolighare ogh redelighare hierta skall anwenda till E. F. N. satisfaction ogh tienst ähn iagh, ogh huar iagh mitt upsätt j sielfwa werkett kan påskina låta ogh så igönom någhon werkeligh tienst verificera mina ord håller iagh dett för min största lycka ogh dett Jagh endast för monga orsaker et principalement pour ma consolation & la confusion de l'envieuse medicense åstundar medh stor lengthan ogh daghelighen önskar ogh reschercherar. Såssom ogh af orsak at iagh plichtigh ähr ogh bebunden E. F. N. till all behagheligh tienst, migh ogh bör der igönom dess högga ogh Nådige faveur at demerera, helst j denne saken der min obligation så myckett starkare ähr, efther mitt federnesslandhss trenghtan

ogh wälferd, alla retsinnigass åstundan & la iustice
 mesmme ogh alla raisoner syness migh at på leggja
 at iagh huar möjelighett ebn önskeligh utgongh
 skall bearbeta, Ogh huar iagh her j någhott göra
 kunne skulle ingen tingh migh afhålla at iagh ick
 straxes till den ortt iagh E. F. N. tienst bewisa
 kunde migh skulle förfogha, Mais je connois asses
 mes foiblesses et le peu que ie puis dens
 unne affaire si considerable, E. F. N. lehr nåde-
 lighen wiljen för allt uptagha, ogh migh till dess
 tienst upå-leggia, huadh han säkertt migh kan be-
 tro, der ingen consideration boss ähr, så hoppass
 iagh at tesmogniera huru höchtt iagh åstundar at
 lefwa ogh dö E. F. N. affiderade tienare. Jagh
 fördristar migh lell j denne saken at gifwa E. F. N.
 detta underdånighe rådett, at denne tidhen den
 considerableste ähr ogh wäll moste iachtaghass ogh
 huartt moment amployeras. Aut nunc aut nun-
 quam, thy iagh ser der till stor disposition. Il
 faust banir touste crainte & se servir hardiment
 des occasions. Il i a des coeurs qui aismme
 (aiment) bien d'estre veincus (vaincus) mais non
 pas se rendre au premier coup. Tel se defend
 qui ne desire que d'estre en proye et on aismme
 quelque fois de se laisser arrascher ce qu'on sou-
 haitte de donner. Dens un si important dessein
 il faust toust hasarder & toust mestre (mettre) en

oeuvre. Audaces Fortuna Juvat & pardonnez moy si ie me lisenzie a ces mots qu'il i a grande difference entre unne respectueuse veneration, & unne soubstoneuse crainte. JI faust ambrasser le premier avescque unne entiere confiense & banir l'austre comme la pluis nuisible peste a vos vœux. Mehn huadh understår iagh migh at göra? E. F. N. förlåte nådighst min temeritet at iagh andra rår som eij sielf migh kan förese. Jagh tuiflar inthet at ju andra såm capablare der till ehre ogh af större esprit ogh hofwett ogh dess hanteringar bettere forstå E. F. N. warda medh derass consilier bispringandess. iagh sluther all min meningh j desse orden Patientia Victrix & tous ceus qui vous veule de bien dirent asmmen. asmmen. Af de brefwen migh af den orthen til kåmma kan iagh wedh Gudh eij annatt sluta ehura iagh ogh mina tanc-kar åmkastar hitt eller ditt ogh allt nogha naghel-far; åhn at allt slutitt åhr ogh E. F. N. mehra åhn nogh assurerat, åm nu så åhr ogh E. F. N. migh dett döljer, moste iagh dess nådighe wilje ogh considerationer dett hemsteltt hafwa, ogh tenckia at migh kanske dett eij bör wetta, dett migh icke betross kan, ogh E. F. N. dett better reserverer hoss sigh sielf åhn j andrass confidense. Hwarföre iagh ogh så irresonabel förwenthan eij skall wara her j migh at förfrågha. Ehr dett ogh

E. F. N. ähn ej aldeless förwissatt, så ähr dett doch hoss den samma sluthett aldeless & unne entiere resolution, der upå wille iagh dö at uthaf desse twenne antingen begge heller ogh ettdera ähr, thy så lyda alla mina bref, såm ehro sur cette matiere medh stor consideration ogh cordialement skrefna, at der ingen feintise j wara kan et cette vertu est trop sublime pour ce (se) servir d'artifice. Huarföre wett iagh ej huadh at tenckia, uthan medh alla andra af Gudh önskar at hanss Gudommelighe almachtt allt wille wäll ogh lyckelighen endigha ogh på alla sidor dett hiertelaghett ogh de consilier såm lenda hans namn till ebra, hela Rikett till continuerligh prosperitet ogh till lycka, satisfaction hughnatt ogh ro för-läna ogh gifwa, hoppass will Gudh wedh min igenkomst till Stockholm den till dett sista innan tre weckor wara skall E. F. N. underdånighst at upwarta ogh så her j som allt annatt esther yttersta min förmåghe hörsamblighen at tiena, ogh finna orsak E. F. N. öfwer dess lycka at congratulera.

Huadh elliest E. F. N. nådighst migh aviserar åm den olyksalighe menniskian*) såm hafwer

*) *Christofer Presbeckius*, Rector Gymnasii i Stockholm, hvilken under Gudstjensten i Stockholms Storkyrka rusade fram med en knif i handen mot drottningens

varitt, så denaturera at han hafwer kunnatt iche allenast fatta j sitt hjerta ehn tancka till Henness Kongligh Mayestets desavantage huilkett doch omen- neskelighett hade waritt, uthan ogh formera ehn sådan abominabel dessein, dett hafwer migh si

stol. Denna händelse tilldrog sig den 16 Julii 1647. I Chanuts Memoires upgifves oriktigt den 26 Julii. Här om skref Carl Gustaf till sin fader den 17 Julii 1647; "Hier la Reijne aij (a) pense estre assassiné dans la presche d'un homme insensé qui s'est avancé de toutte force pour executer ce mauvais dessein sous pretext de me vouloir parler, mais cela ont empesché les guardes et grace soit Dieu qui ai (a) conservé Sa Mayesté." Uti ett följande bref till fadern skrifver den 24 Julii Carl Gustaf: att Drottningen med tacksamhet emottagit ett bref från Joh. Casimir, uttryckande hans lyckönskan till hennes räddning, samt vidare: "le meschant homme on le trouve plus mallicieux que non pas foux et c'est (cette) affaire causera peut estre bien des affaires." Förhör anställdes d. 2 Augusti uti Rådet med Presbeckius, som, efter åtskilliga hvarandra motsägende uppgifter om anledningen till sin gerning, såsom: att han velat i Choret träffa Carl Gustaf, för att åt honom öfverlemna en klagoskrift öfver sin nöd; att han velat begå något brott, för att sjelf söka döden; att han ämnat nedsticka Predikanten, som var Em-poragrius, emedan denne som han yttrade sig, "var furieux på predikostolen", m. m., hotades med tortur, om han ej bekände sanningen. Men som han befanns rubbad till sina sinnen, insattes han på Westerås slott, der han lefde åtminstone till 1650. Se här om vidare *Fryxells Berättelser ur Sv. Hist.* 9 Del. 1 Afd. sid. 240.

hertatt rörtt, at iagh nappeste ehn kan till migh sielf kamma. Och hafwer iagh stor möda at tro at Helwetitt ehn så förbannatt siel hafwer deschenerat ogh utslefft såm sådantt kunne hafwa j sinnett. Heller ogh at Jorden hånom hafwer buritt ogh eij lefwandess upswelghtt der han medh sådanna tanckar hafwandess gick. J'aj le coeur glasse (glacé) & ie tremble considerant ce malheureux dessein, que j'aj paine de croire sans suite. Cette frenesie quoj que de longtemps m'est extremement suspecte & je la iusge unne mallitiense faintise avescque adresse preparee de longe mains. Sic fraus sibi Fidem perstruit, & on casche souvent un crismme, en le degisent (deguisant) de quelque excuse. Mais quelle peust il avoir pour ce Tison d'Enfer, il le faust peinser les dois (pincer les doigts) pour luj faire dire son breviere, & on vaira (verra) si je ne me trompe que le serpent est encore casche aus herbes. Cette Cle-mense qui le lisensie des prisons est tres malapropos, il n'i a pas asses sure prison pour un semblable criminel, on ne le peut asses garder, & c'est unne belle folie que de le laisser en sa maison gardé de musquetaires. E. F. N. wille sådantt vpåminna, ogh så lagha at han upå alla sett starktt blifwer examineratt ogh gönom tortur till beken-nelssse huar ej elliess bracht, Man motte wetta

rothen af denne action, ogh ähr mehra ähn af nöden at H. K. M:t sikh wäll föreser her efther, thy detta ähr begynnelsen ogh spessen ähr nu bruthen, utgången står nehra at befructa, oanssett at Gudhiss protection beskyd nogh ähr för alla farlighether, ogh kunne wj hanss Godhett icke noghsambtt prisa, såm detta så nådelighen afwendt hafwer, ogh förhindratt dett werckett såm j ett öghneblek hade kastatt hela wårt Fädernesland j ehn obegripeligh jemmer ogh Elende. Jagh hoppass ogh at H. K. M:t ej lehr misshagha, dett iagh officeren anbefaller af Wachthen flitighare ähn hertill tousiours aupres de la personne ou a la porte de sa Maieste at upwarta, ogh bestella Wachterna medh större flit ogh försichtighett at ogh ingen ehuem han ogh ähr H. K. M. approcherar uthan den man wäll kenner, heller ogh han kallatt blifwer ogh af någhon annan införd såm man kenner. Jagh ähr j ehn sådan enghslan at iagh dett ej kan utskrifwa, ogh kan man her efther sikh ej noghsambtt förrese. E. F. N. considerere denne actionen, ifrån begynnelsen till endan, dess preparatorier, tidhen han der till taghett, huru han hafwer sikh utklekt huru armerat, så kan man wäll se äm han ähr galen heller ogh elliest malitieux ogh af ett ontt upsott. Gudh gifwe at detta ej så ringa achtadess, ogh man större flitt gjorde dett

at underleta, ogh sedan H. Maiestet sin person
werdighare wille j achtagha ogh eij exponera j så-
danna hasarder, både nehr H. K. M. ähr upå
slottet såssom ogh j promenaderna, huar åm iagh j
mitt bref H. K. Maiestet underdånighst hafwer
åmbeditt^o). — — — — —

Jagh ehrnar will Gudh innan två daghar
resa till Göteborgh, huar iagh eij lenge ährnar
migh at uppehålla, uthan medh dett första begif-
wa migh på resan till Stockholm igen, efther
migh dett af min Elskelighe K. Herfader anbefal-
less. Den sköneste tidhen af Jachtt kåmmer nu
först nehr iagh den moste quittera, Hertill haf-
wer nestan ingen divertisemen wåritt ogh hafwa
wj her most andra passetemps inventera. M. Sop^o)
qui fait profession de vivre sens sousi comme
Roidelet des debauchés har altidh nya uptogh,
recommenderar sigh E. F. N. på dett under-
dånighste, såssom ogh alla Cavalierj af denne
Landssortt. Grefwe Carl (Landshöfdingen her) Öfw.
Haral Stake ogh alla andra, Medh huilka alla tilli-
ka iagh E. F. Nåde på dett ödmiukelighste henderna

*) Några complimententer.

**) Enl. andra bref Gustaf Soop.

kysser, ogh förblifwer medh skyldigh devotion ogh
trohett in i min graf

Ederes Förstlighe Nådess

hörsamste ogh under-
dånighste tienare

MAGNUS GABRIEL DE LA GÄRDIE.

Af Heuentorp (Höjentorp) den 24 Julij Å:o 1647.

27.

Ur Carl Gustafs egenhändig concept till svar på
näst föregående bref af Dela Gardie.

Stockholm d. 4 Aug. 1647.

Hoghwälborne Grefue Kiäre Broder och swä-
ger, förgången Söndagh bekom iagh min kiäre
broders scrifuelssse af then 24 Julij, hwilket migh
högligen emoot min kiäre broder förobligerar*) —

—, jagh hade wäl stoor orsaack att göra migh stora
asseurancer af the esperancer som min kiäre bro-
der fattar och migh meddelar af the conjecturer
som han hafwer til een godt vthgång vti mina
desiderier, helst emedan sådant honom vtaf een

*) Vidare vanliga vänskapsförsäkringar m. m.

så högh handt tilkommer, Män när iagh alla circumstantier beskådar och igiönom nästan tw åhrs tillfällen informeras huru swåra förbinder och inconueniencier therbooss bjfalla och huru illa min lycka migh tracterar, så refterar migh allenast een miserable condition som iagh vtan tårar icke kan tenckia vppå, jagh vndrar migh thet min kiäre broder skulle fatta een sådan opinion om min person thet jagh honom thenne sacken skulle döllia och hålst om iagh så lyckeligh wore thet jagh allenast een gnista vtafett assureerat hoop kunne migh göra, thet jagh hoppass at icke hafua orsaack til at blygas för een sådan action vtan jagh min största lycksalighet ther vtaf skulle förwenta och migh thertil eenkommen sacrificera, ty wore migh then största glorie och mitt högsta contentement at therigiönom hughnas, Män när jagh min owerdigheet och tesse tijdhers tilståndt considererar moste jagh allt gudi troligen heemstella, jagh contenterar migh allenast at försäckra min kiäre broder hermedh thet jagh hoppass näst gudz hielp endiga min olyckas tijdh medh ehran och at ingen migh skal medh skäl kunna blamera och söka at aperte alltijdh skall procedera vti alt, vthgången beemsteller jagh wår Herre, jagh förwentar min kiäre bröders igenkombst med lengtan, helst om jagh vtaf honom eenkannerligen kunne blihfua om

thenna sacken försäkradt vtaf the circumstantier som honom här ifrån kunne wara medhdeelte; för thenna gången weet jagh intet annat at berätta än som at jagh plågas vtaf olyckans hårdthett och vtaf thet jagh icke vtsprida kan. c'est a dire at jagh migh intet hoop kan giöra til een godt framgång af min åstundan, Therföre söcker jagh igiönom alla meddel dragha vth theraf migh ingen mehra förhindra skal och hoppass jagh at Feldtherren migh thervtinnan assisterar igiönom någon godt remonstration til H. K. M. at ett sådant maneer af mitt lefwerne hwarken H. K. M. eller migh siälf kan lenda til något beröm eller avantage, jagh funderar migh aldeles vppå de considerationer som jagh min kiäre broder vti Linköping hemstelte och skal jagh thetta söckia medh H. K. M. godha behagh, war och icke at H. K. M. sigh emoot skäl thememoot setter, så moste jagh thet jgen i thet yttersta söckia effectuera ty här står intet annat at göra pour me conserver emedan så lenge esperancer ingen effect til någon vppehåldning icke skolle wara capable, jagh seer wäl at alla draga sigh vndan och ingen ther medh wil mehra hafwa at göra, om thet är sincere procederat hemsteller jagh gudh och heela werden at dömma, doch är jagh medh alt tilfreds eburu högt
migh

migh gudh straffar, je vous prie mon frere faites encore tout ce que vous pouvez pour mon avantage et conserve moi l'honneur de vostre amitie. När min kiäre broder sin reessa hijt vpåth wille görra skolle jagh gerna therom warra informerat på thet jagh min kiäre broder kunne möta och til migh vppå några daghar åth Eskelstuna kunne beledtsagha helst efter thet min kiäre broder icke thenna wegen är öfwer 3 mihl, je vous prie faite moy c'est faveur och at jagh vti tijdh måtte bliifua adverterat, vous trouverez une maison en fort mauuaise ordre män jagh hoppasss wisa min affection til min kiäre broders avantage och dienst skal altijdh redebogen finnas, ty förbliffuer jagh etc.

28.

Från M. G. Dela Gardie till Carl Gustaf.

Monseigneur.

Si J'aj menque de vous escrire plustost la cause en a este qu'a mon arrivee aupres des miens plusieurs affaires m'ont tellement occupe, que je n'ai sen avoir un moment a moi, ausi nestois je assure du lieu ou ma lestre hauroit l'honneur de

Handl. rör. Skand. Hist. Del. XXVII.

trouver Vostre Altesse, mais me voissi asteure (à cette heure) mon tres cher Maistre pour vous rendre Comte de ce qui c'est passe depuis que j'aj pris conge de vous. Le favorable accueil que me fist Monsieur le Chancelier & plusieurs discours tres importants & presque tous, au grand avantage de V. A. nous servira un jour d'entretien, c'est pourquoy je commencere seulement de Stokholm, car c'est abuser seulement de la patience de V. A. deluj faire le resit de la reception que a ma chere moitie & moi j fire mes parens. Apres un seiour de quastre iour en ce lieux, ie me suis resolu d'aller a Stokholm pour m'informer de l'Estat de toust schose, comme ausi de ne puoint desobeir aus commendemens de Ma Roijne. Je suis arrive le mesmme iour que je partis d'issi & sur le suoir j'aj faist ma cour, ou j'aj eu le bonheur de baiser les mains de Sa Majesté que j'aj trouve en parfaite senté (santé) plus genereuse & plus sage que iamaïs. La Roijne prist plaisir a m'entretenir de plusieurs schoses tres considerables & des premieres du dessein & du comportement de V. A. Je n'aj puoint eu paine d'i repondre ce qui falloit, estent (étant) sur toust instruit. Elle ne desagreä puoint, mais eut paine a croiire ce que j'en disuois, s'oppigniärent de vous connoistre mieus que moi j, et me fist le raport de toust ce

qui c'estoit passe, ce que ausi auparavant j'avois
 appris de mon Pere. Un iour j'en dire (dirai) à
 V. A. ce qui sera plus considerable & je vois a
 plus pres le chemein qu'il faudra tenir. Apres
 ces discours Elle me protesta avecque des sermens
 tres sacres, sens que je touchas a cette corde
 l'intention qu'Elle avoit pour vous & me fist voir
 dans son coeur l'estime qu'Elle gardoit pour
 V. A. Ausi me disoit Elle de vouloir euvoyer unne
 bage avecque son portrait en petit enferme dans
 icelle & un austre grand portrait au premier iour,
 Se plaignant les larmes aus ieus des soubsons
 que V. A. avoit de sa personne, qu'Elle ne voulut
 apersevoir combien Elle faisoit pour Luj. Elle
 m'onhora d'unne tablette de brasselet de son portrait,
 pareil a celui de Monsieur le LandtGrave & fist
 present de sa grace a ma femme dunne tenture de
 tapisserie. Cette suoirée se passa den (dans) ces
 eutretiens & que sa Maiesté consulteroit Mons. le
 Chancelier & mon pere sur ce que V. A. desiroit de
 scavoir touchant le Couronnement pour se regler
 a la volonte de la Roijne, ainsi au premier iour
 vous en haures des nouvelles. Le reste des dis-
 cours touscha les affaires de l'Estat & le iusge-
 ment de plusieurs personnes, qui j furent deschiff-
 rees. La scharge que V. A. demendoit pour son

secretaire lui fust incontinent accorde. Je laisse panser a V. A. si le lendemein je fus assassine de Visites, tellement ausi que ie m'en furiois du logis & il m'estoit impossible que vers le suoir de retourner a la Cour, ou il ne ce passa rien que la mesmme schose du lendemein. Le samedi Sa Maieste fust au Conseil & le dimenche je pris congé d'Elle pour retourner pour quelque iours aus champs, ou je suis asteure Monseigneur & encore pour quelque iours jusques a ce que jaije trouve unne maison a la vile. La cour est bien desolee & plus triste que jamais, par mis les plus grands plaisirs d'icelle on s'ennuit & ce bon chatau qui est toust lugubre semble en portan le deuil avoir banni toustة rejouissense. Il faudra pourtant que j'aye ma part a cette tristesse & voissi que mon purgatoire va recommenser. La Roijne m'a fait la grace de m'honorer de la scharge de Consellier de guerre, J'en suis trais aise pour eviter la Chancellerie & la Chambre de Comtes, dens enfers pour moij. Nous n'avons auqu'unnes nouvelles & jamais les Gazettes n'ont este plus steriles. J'en suis bien content car c'est austant de paine espargnié pour moij, toust ce qve je puis dire eu finisant ma lestre c'est Monseigneur que je consellie à V. A. de revenir au plus tost, pour fermer la bousche a beaucoup des personnes & couper

(277)

court aus soubsons & vaines esperences que Vostre Absense pourra donner le premier en lieu ou il importe beaucoup qu'on aye bonne opinion de V. A. et le dernier aus maligns. Il me semble choses commencent a naistre. C'est ma treshumble priere & qu'il plaise a Vostre Altesse de croijre que je suis du plus zeile de mon coeur

Monseigneur

Vostre treshumble &
tresobeissant serviteur

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE.

d'Ekholm le 26 Sept. 1647.

29.

Ur ett bref från Lorentz von der Linde*) till Carl Gustaf, dat. Helsingör den 1 Octob. 1647.

Monseigneur ,

J'ai rescu la gracieuse de Vostre Al. du 26
de ce mois^{oo}) — — — — —
— — — — —
— — — — —^{ooo})

*) Vid närvarande tid General-Majör och Öfverste för ett Tyskt Regemente, befordrades till Riks-Råd den 3 October 1653.

*) Skall vara September.

*) Complimenter.

Jag skall leffua och dö ij E. F. Nådes tienst sãm een Erlig kar, med Jesu hielp, E. F. N:de försekra sig, at ingen ting skall meij corompca, car j'ayme trop l'honneur & vostre chaire Persone, dabey ich alles bewänden lasse. Vost. Alt. me fais souvenir de ce que ie vous ay promis à nostre Separation, Et que ie le doibs observer en perpetuell silense, Je vous dis encore vne fois que vous estes assez assuré de ma personne, voijre si assuré, que mes promesses et mon silense sont tout a faiet infal- libles, Quand je Song à nostre longe separation le coeur me moullie souvant le cioeus, Mais puis qu'il ny a rien de plus salutaire a nostre Jnteres, que la bonne patiense, il la faut donc aussi pran dre non pas en samme, mais en homme de coeur, Et vousconiure au nom de Dieu de vous donner plus de repos qu'auparavant, Esperez seulement, Et Dieu vous rendra content, et quoy que le temps semble tirer a la longe, et que cependant beaucoup d'obstacles vous viennent devant les cioeux (yeux), et en pensées, montrez que vous estes homme de courage, et ne les estimez point, faiete (faites) semblant de ne les pas remarquer seulement, la fin sera si plait a Dieu plus heureux que le commencement et le milieu, ie vous prie de me croire, iespere que vous ne scerez iamais trompé, Men så längie man will Scrupulera och till sinnes

draga alla små saker såm dageligen förelöpa, så har man inted än ont och bedröffuelsse däraf, man gör sej saken wärre därigenåm, och är så sielff orsak till sin egen olijka, huilkett sedan inted står teh förschwara, och wården förorsakar att blamera wår Suagbeett, och illak menage, Jag har gått håp att den alssmechtige Guden lär allt well låta affgå. Les Recomendation au Marechal Wrangel comme a d'aultres, ie les fairez comme il faut, Je vous prie Monseigneur mande moi un peu ce que M:r le Conte Magnus vous escrira, ie languis de sçavoir de ses nouvelles; — — — — —
— — — — — — — — — — — °)

30.

Från M. G. De la Gardie till Carl Gustaf.

Monseigneur

Je ne fais que d'arriver en cette vile n'estant venu que hier au soir a quastre heure. J'ay parle a sa Maieste ce que j'ay trouve a propos & pour toust response Elle m'a donne ces mots: Jagh förtröstar upå Gudh, ogh ähr wiss upå at han lär allt utföra till ehn godh enda, ogh rår iagh inthe

) Obetydliga saker.

uthi denne saken uthan hanss wilja allena, medh hwilken iagh migh wäll gifwer aldeless till fredss. Voyes ce que vous devez iusger de ces mots. Cant (quand) j'aure l'honneur de voir V. A. ie lui dire (dirai) ma pensee, & ie proteste devient Dieu que ie vois uune bonne & ferme resolution, & que V. A. pourra toust obtenir Patientia et en ce dontant (se domptant) suoj mesmme. Le reste des affaires sont en termes accoustumeez & plusieurs schoses en estat qu'on desireroit bien austrement. Je ne scoj que iusger (juger) du cours des affaires, & ie voudrois en estre eloigue de cent lieux. Je ne puis rien particulariser, car sesi (ce-ci) merite un long discours. Le Secretaire de V. A. a resu au jourduj la promesse, mais plusieurs tasche (tachent) d'i faire reuissir plusieurs ruses malignes. Ou abuse trop des bontes de nostre grande Roijne. Je n'us pas escrit a V. A. oiourduj si la Roijne ne m'ust envoye cette lestre pour Elle comme je dinois avescque Mr le Mareschall de la Cour, je l'envois si inclus & les assurenses de mes bien humbles obeissenses estant

Monseigneur

de Vostre Altesse treshumble, tres-
obeissent & tresaffide serviteur

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE.

Stokholm le 2 Octob. 1647.

31.

Från Christina till Carl Gustaf.

Monsieur mon Cousin. Je vous envoye en-ferme en cette lestre deux petis portraits que ie vous avois promis il y a quelque temps, Je l'eusse fait plustot si la paresse de mon paintre y eust peu (pû) consentir, vous excuserez s'il vous plaist la longueur qui ma fait tort a moy meme. Je vous puis assurer que tout le monde les a trouvez parfaitement resemlents, Je souhaitterois qu'ils vous pouvoist contenter autant, adieu je suis Monsieur mon Cousin

Votre tres affectionne Cousine
CHRISTINE.

Post Scriptum.

Je vous prie de prendre la peine d'assurer Monsr votre pere de mon affection et quil ny a personne au monde qui lhonore avec plus de passion que moy, J'espere un iour d'en donner de marques evidentes de cette verite adieu

Stockholme le 3 October 1647.

32.

Post Scriptum i ett bref från De la Gardie till Carl Gustaf; dat. Stockholm den 11 October 1647.

Pour vos affaires prenes courage toust ira bien avescque l'aide de Dieu.

33.

Från Lorentz von der Linde till Carl Gustaf.

Monseigneur.

J'ay rescue la vostre du 3 de ce moy à Siösa, je confesse qu'elle ma donné bien des pensés, a cause de ceste consultation que vous dictés (dites) que M:r le Conte*) vous a mandé que la Royne veugt (veut) faire avec Mons:r son Pere et Mons:r le Chanselier, Mais apres avoir eu plusieurs meditations icit dessus, je me suis figuré vne petite Esperanse que cest (cette) communication reussira à Vostre avantage, ie ne puis pas ainsi tout escrire comme ie le pense, vous recognoistrés aussi par ceste occasion comment Mons:r le Chanselier vous est affectionné, lessé (laissez) les consulter seulement, Et esperés tousiours le mieus,

*) De la Gardie.

Et quoy qu'il vous arive, faietez au nom de Dieu
 touiours le content, le temps vous rendra heureux
 avec la grace de Dieu; Et quand il vous arrivera
 tout le pire, Nemligen at E. F. N:de goda håpet till
 sin Jntention skulde minskas, helder och aldeles
 falla, så måste E. F. N:de ändå ställa sig content,
 och inted låta merkia sig någon bedröffuelsse, ty
 så längie man merker at E. F. N. senterar så-
 dant, så lär man wachta sig för eder, och altijd
 aprehendera er person, och inted bewijssa E. F. N.
 deh beneficia såm dessförwtan well skee kunde,
 Och hwar will E, F. N. taga wegen j werden,
 iag sehr alssingen ortt wijt och breet där E. F. N.
 kunne bettere haffua, at leffua sit Stånds gemes än
 ij Swerie, och weet iag wist åm E. F. N. wille man
 sökia at leffua H. Maiestet till behag, Hon warder så
 honorablement försöria E. F. Nådhe såm E. F. N. för-
 utan dänne avantagen E. F. N. igenåm sin dessein
 esperera kunde, nånsin kan åstunda, effter Rijk-
 sens lägenhett, Jag talar åm dett ärgsta såm
 E. F. N. sej j kan inbilla, nemligen, at åm E. F. N.
 skulle aldrig komma till sin intent, Så är doch
 dätta dät iag seijer dät besta rådet E. F. N. nån-
 sin kan fatta, och med alssingen annan ting, huarken
 med ondska heller någon particular venganse, mücke
 mindre någon desperat långwarig rehssa och apsens
 ij fremmande Länder, warder E. F. N. det rin-

gaste vträtta, heller något med winna, vtan göra seij så mücked mera olyckligare än dessförvtan, och kasta seij ij det störste älande, och när edert capital, huilkett för E. F. N:s Stånd inted kan längie wara, lærer haffua een ända, och E. F. N. ingen haffuer sãm dät åter vpffyller, heller sig E. F. N:s nöd sig erbarmar, då lærer först dän rätta desperation beginna teh regera, och äm E. F. N. skulle sãm oftast sagt haffuer inted wella giffua seij vt för någon Prins, och leffua sãm een privat Cavalier, dät går aldrig an, ij haffuen Nädige Herre altförlängie warit Prins och leffuat ij dett Förstliga ståndet, till at nu ij sin besta lijffsalder agera een simpel Edelman och leffua effter dät ståndet, så lijted sãm eder impatiense inted kan lijda dät ij befruchta, eder skall au desavantage de vostre dessein wederfaras så lijted och müket mindre lærer eder förstliga blod och höga glorieusa förstl. sinned nãnsin lijda at leffua sãm een fattig kar, och krüpa andra till fötters sãm billig skulle achta på eder, neij neij Nädig Herre dät går inted an, E. F. N. må tänka dänne saken effter så well han will, så finner E. F. N. aldrig någon bettere råd än dän gode patiense, och practicera at leffua content, Med tijden kunde ändå entligen bända dätt man längie har åstundad och längsedan slagit vtur. sinned och bårtglömbt; Jnterim måste man leffua

j dett beste håpett till at komma till sin önskelige Zweck, och emedler tijd där icke aldeles är een enda vpå så måste man taga des dageliga förtret till godas, och skjika seij ij werden, bediandes Gud wille göra på allt een lycklig vtgång.

— — — — —
— — — — — *)

Adieu mon benigne Seigneur, huargång iag så förtroligen skriffuer E. F. N. till och discourerar åm E. F. N:s sak, så stijger hiertta vp ij mun, och tårarna ij ögåne på mej, Jag håpas Greff Magnus skall numera wara min gode wen, Jag har skrifuit hånåm några gånger så mücke cordialement till, och många hiertans imbrunstiga protestationer åm min tro och redligheet, beder E. F. N. beretta mej någorlunda åm E. F. N. hans goda affection emot mej merker, såm och huad H. Maiestet åm mej håller; När iag kommer till Armen skall iag skriffua och beretta allt efter affskeed, iag vndrar at Simon Mateij ikie barskickad mej chiffrerna, iag förwenttar dem med dät första, E. F. N. skicka man alltid sina breff åt Schuten här ij Hamborg och recomendera dem well hånåm, så bleh deh well bestellte, Adieu mon chere Papa iag skall trognare än någon me-

*) Det förbigångna handlar om en utaf Lorenz von der Linde sökt donation af ett kloster gods i Bremen.

niska ij werden leffwa och dö E. F. N. vnder-
dånighe och hörsamödmukaste creatur

L. v. d. LINDE.

Hamborg den 22 Octob. A:o 1647.

Post Scriptum.

Je vous prie de suivre le conseil de Mr le
Conte Magnus et vous trouver touiours a la court
quand il vous appellera, ne soijez pas opiniatre ie
vous prie, et brulez touiours mes lestres au nom
de Dieu, och åm iag icke wore försäkrad at E. F. N.
skulde altid förbrepna mina breff så tordes iag
aldrig skriffua E. F. N. till, dät är allenast för
leffua och döo skull, wij äre alle dödelige meni-
skor.

34.

Från Lorenz von der Linde till Carl Gustaf.

Monseigneur

J'ay rescue la Vostre d'Eskelstuvan du 10
d'octob. — — — — —
— — — — — *)

*) Enskilda saker.

Au reste ie suis vn peu estourdi des nouvelles que Vostre Altess. me mande, touchant vos affaires; ie voy bien que ce sont des choses de mesme les passes, sãm bringa E. F. N. vtij dess förra melancolighe och tröstlösse tankar, huilket iag merker aff E. F. N. nådige breff aff den 22 Octob. dett iag rätt nu fek; När iag E. F. N. discours öffuerwägar, så är iag snart hued gåt, snart åter huedt lijted håp, lijka sãm E. F. N. avantur sig dageligen anställer, huilkett och stundãm wijs-ser sig favorabel, stundãm åter pervers, där måt man inted aldeles förlåta seij vpå, icke helder förtwiffla, mûke mindre giffua alt förlorad; Jag kan ij denna saken alss inted bettere råd ij werden finna, än at man låter det gå sãm det går, ij Jesu namb, befalla Gud altsammans, både mäd, och moot, och stella sig lijka sãm dät ginge een inted an, altijd content lustig och glader; Jag bekenner full, at det är een suår sak, således at twinga sig, men huad hielper, nöden requirerar, ij haffua ingen annan wäg till lijksaligheten, och fast man än wilde krüpa vtur skinne, så kan man ändå inted ändra, utan alt huad ij annars förhålla eder än så här, där gör ij er sak iv werre och werre med; Jag har nu så längie practicerad hæn-ne, sãm E. F. N. wetten, at iag well weet nu mera huad där vtinnan står teh göra, allt ting

har sin tijd, och Gud regerar altsammans effter
 siu Gudomelig Nådige willia, hånäm har man in-
 ted at föreskriffua, har han det förseht, wellan, så
 skeer det och, ehuru många och store obstacula
 sig och finnas kunde, män är dät ikie beskärt,
 så hiellper all kunst, gunst, och möda alssinted,
 all förstånd och courage är då förgäwens, och är
 vårt stora bekümmer inted än vårt eijet rijss, och
 dageligh sielff förorsakliga plåga; Jag merker fulla
 E. F. N. äre ännu altså otålig sām för, och quellia sig
 med gropår full och allhanda olijkor, sām wella aca-
 blera E. F. N. och seijs at man will giffua E. F. N.
 skullen till alltt, derföre råder iag E. F. N. seh
 sig så well före at man eder ingen skull giffua
 kan, alle desse gropar måtte E. F. N. well taga ij
 acht, at han ikie sielffuer störter seij vtij; Så
 lāngie E. F. N. altsammans med god patiens och
 försichtigt conduit vtij sitt leffuerne all motgång
 gierna lijder och igenångår, så kan man E. F. N.
 alss inted beskillā, sām kan lānda E. F. N. till
 någon skada heller förhinder, men wellen E. F. N.
 alltt sām för draga till hierta och sinnes huad sām
 dageligen förefaller, och sedan vidare ijffra deh
 gamle resolutioner därpå, så twiflar iag inted
 E. F. N. lærer få beskillningar nogh, och warder
 E. F. N. haffua det ehwiga oroh, sām ochså sedan med
 god

god skiäll kalla sig, såm ij giöra, den ehlendigste på jorden; Mais ie vous prie au nom de Dieu, soyez plus sage et plus resolu en ceste patience, tout ainsi que ie sie (sais) que vous avez de l'esprit et du Courage assé pour cela; E. F. N. fatan een gang denne resolution, att lijka såm en dessein redas wore åm inted och E. F. N. lijkwell måste leffua såm een Prins ij werden, E. F. N. imprimera sei j liited desse tankar ij sinnet, och sehr tel åm ij ikie öffuerwinnat, dan da keine hülff ist da hat der Keisser sein recht verloren; E. F. N. finner alssingen sådan avantage för sei j ij werden såm ij Suerie, E. F. N. haffua twenne avantager där at förwentta, den första och förnemsta är E. F. N. dessein, den måtte E. F. N. hemstelle Gud, och bedia hånåm däråm, och iag will den önska eder för alt annad, Men där dån inted wore beskärt heller skulle gå fort, så kan dån andra inted faliera E. F. N., at ij ikie ändå ij Suerie bliffuer hållin och rikeligen vnderhållin, såm een högförnehm Prins, och aff huar och een ij *Rijked* så högt elskad, ärad och revererad, såm ij ingenstans kunne bliffua ij hela wida werden, och helst åm ij den ene weg såm den andra, sedan såm för, sökia teh menagera Hänes Maiest:is humor, att behålla Hänes Gunst, så ären E. F. N.

på all fall well försörgd och förstligen behållen; lykan är iu inted at twinga, dät haffuer så mången braff herre och Heros försökt, så at det är een gång sant nog, och inted wissare än dät, all force sãm man will bruka där emot är inted än bara presipitationer, dett wetten E. F. N. nogsamt sielffuer, huarföre wellen ij då låta irra och plåga eder aff alle deh gropar full och olykor sãm E. F. N. seijsa sey seh på alla sijdar huart ij eder wendän; Jag talar här, sãm iag och har giort ij mit förra breff, lijka sãm E. F. N:s beste wen och trogneste vnderdånige tienare, sãm elskar E. F. N. så högt sãm sin egen ära, huilket är förmera än lijffuet, och will gierna trösta E. F. N. vtij den aldra största olijkan sãm E. F. N. nånsin hända kunde, huilken nemligen är denna, at åm det så ij sanning wore, at E. F. N. allsinted mera hån hade till sin dessein, heller och at hon låg redas aldeles öffuerändas och wore till intes så at huar man det wiste, huad råd sãm då stogh teh gifua E. F. N. och huad resolution E. F. N. då best kunde fata, Så suer iag på min siels saligheet, at E. F. N. haffuer allssingen bettere än dänne, nemligen patiensse ij Jesu namb, giffuer eder till fres, sökier H. Maiests gunst sedan sãm för, och bliffuer ij Riket, huilket ij kunnen göra med stor ära och Reputation, allsing har teh seijsa det

ringaste på eder heller beskylla er något såm iij ikie skullen kunna fördraga; Detta är dett honorablaeste och saligste rådet E. F. N. aff någon warder bekomma kunna, låter saken då man gå så hän, låssa såm det ikie kränkte eder een gång, dan was nicht sein kan, da wende Gott mein sin davon; dernest låter H. Maiestet otwungen haffua sin frija willia, såm hon ändå har, och inted stånd, heller någon teh är såm henne kan twinga, alla och beela Rijkens Stender förmå och kunna det ikie giöra, dett wetta E. F. N. så well såm iag; derfor seijer iag, kunne E. F. N. iu aldrig bettere göra än stella sig contentissime och well till fres med bannes Maiest:s egen goda willia, och twinga sig huad iij ellist ikie kunna, at låta där för allt ting behaga sig; så behåller E. F. N. een nådig Drotning, och kunne altså ändå haffua dan största advantage såm iij någonstes iij wörden sökia och finna kune, och leffua Förstlig och well; Men wellen E. F. N. dermed inted låta nöija sig, Vtan twinga lijkan, heller slå ert sinne till een hoper och desperata consilia och presipiterliga resolutioner, heller sökia par force at contentera fanen, och revängera sig emött eder sielffuer, heller een och annan huem det då vara kan, så sehr iag så sant Gud leffuer inted dett ringaste gåt huad iij vtretta kunne, än allenast göra eder fulkomli-

gen ehlendig, och då först sielffuer störtta eder ij den eena stora gropen full och olijkor effter den andra, såm ij haffue seht suewas kringåm eder på alla sijdor, då lærer ij först få een onödig dråning såm warder allsinted achta huad ij begynna, och warder E. F. N. aldrig nånsin kunna bliffua mera reconcilierad med Hånes Majest: igen, dett lærer wara wist och santt, och wart E. F. N. warder wenda sig. ij werden, lijk vnder huad masque heller degisament det skee kunde, så lærer ij ingenstens wara wellkommen, Vtan allestes finna sådana olyksgrupår för sig, och allssingen såm lærer haffua medlijdande med eder, maked mindre bewijssa eder någon hielp heller bijsånd. ij huad det då wara kan, och ij warder behöffua ij eet och annad alt. huad ij skulle på hålla, ja. mukett mera än ij nu hued dätta confuse humoret ij nu stade äre eder besinna kunne, dän penning ij lærer kunna tillwegas bringa, dän warder full inted längie reckia, ty det brava förstliga blodet såm iag så grant kënner boh ij E. F. N. edle krop det lærer doch entlig röga sig, så at det bliffuer kunnigt, ty det är för genereust at bliffua längie ij det nedriga ståndet, och spassera vnder een privat Cavaliers Kappa, såm E. F. N:s desperatta förslag och fatade resolutioner för detta warit haffuer och ij min nådige Herre haffuer förmeent at

giöra, så frambt eder desse in skulde slå eder feeltt, huarmed ij då skullen och så vtsleckia den affecti-
on, såm alla Rijksens Stender. bära till E. F. N.
och altså inted mera måge tänkia på Suerie;
Men där ij åter effter mit eenfaldiga råd (huilket
och så lærer wissierlig wara alla edra goda wenners
beste råd, deh såm annars menadt well med E. F. N.)
wellen såm förbemelt med patiense och stilla
fredsambt content hiertä all motgång såm hög-
förståndig öffuerseh och intedt achta, utan leffua
effter H. Maiests egen behag och willie, på huad
hog dän sig och wenda må, (ty därpå hänger doch
Lagen, psalter, och Profeter) Så kan E. F. N. ij
sin störste olijka såm er kan wederfaras, likwell
wara så lyksalig såm mången förste ij werdän sig
gierna önska skulde, åm det så wara kunde, och
leffua såm een Glorieuus Prins dän ij med stor
reputation äre och bliffne, åm ij ikie sielff legia
er någon klad upå; H. Maiest. lærer altijd estimera
E. F. N. för een sådan, och ij längden bewissa
E. F. N. dän ena Konungssliga gratian effter dän
andra, huar och een ij Riket lærer iu måtta re-
spectera och würda E. F. N. för sådan, och för
E. F. N. huar och een wellbekande stora dygd
skull, lærer ij iu längre iu merdare aff alläm el-
skas och äras; Jag wet inted på huad sät een
Prins kan begiära större lyksalighet allenast det

ij så strakst effter er stora Embition ike gå och evertuera er ij kriget såm ij jemt wilden, och eders F. N. såm een låflig ting och Förstligt handwerk well anstoge, åm det så wore mögeligt; dett wara nu för sei, det måste man taga så till goda effter det inted annars wara kan; E. F. N. förlåta mei, nådigst at iag talar så dristig och effter edert humor heelt obehagelig, det kan iag lät tänkia, Men huad hielpred, iag kan inted tala annars, åm iag skall meenad well med E. F. N., såm ij well wetta at iag gör aff allt mit hiertta, derföre tänker iag alt på det besta rådet, huad såm står teh göra när såm det ginge eder såm wårst, dät är när såm eder desse in skulde falieras, at dän inted hade sin framgång, såm E. F. N. sig befruchta, och på det gamla maneret än nu såm för, vtij continuerlig aprehection och onda coniecturer leffua, där iag doch will håpas allt till edert önskelige besta, ehuru mörkt det skjner och owist sijnes wara; at Greff Magnus stundom sei, E. F. N. quil y a peu de choses que vous puisiez esperer, såm E. F. N. vtij sit sista breff förmeller, det låter så wara, och befaller det Gud; Jag tror Greff Magnus tår well sei, sanningen härvtinnan, och offta seh större och flere obstacula för E. F. N. än såm han tår wara bekend, Men det skadar inted, das muss ein generous gemüth nit achten,

huad såm ij dag synes suårt, dät kan ij morgån wara lät nogh, sådant weet iag at E. F. N. redas försökt haffuer, tijden gör stora otänkeliga förändringar, och wår Herre gör mången lyksalig, såm minst tänker tärpå och redas har slefft all hån och tröst, det warder E. F. N. ochså med Gudhss hielp wisseligen förnimma, allenast E. F. N. emedlertijd man förhåller seij dereffter. Jag beklagar eder Nådige Herre så högt såm ij aldrig kunne trooh, och här allföreens stor ynkian öffuer E. F. N. bedröffuelige tillstånd, ij dät E. F. N. haffue een så muke suår sak för sig och tager dän meer till hiertas än er borde, herres famnunder (?), fattar doch een gång een mänlig resolution, och tänker, kan dät skeep, wellan så är det gåt, män huad och ikie, så skeep Guss willie, slår dät då utur sinned, och låter ingenting bedröffua eder, ty Gud skeep låff ij haffue ingen skam där-
 aff och ingen reputation där igenåm tapad; man wet nog huem ij äre, och fast E. F. N. höga dessein och hån är weltkundig, att huar man weet at tala däråm, så är fulla så mukie skeet för ij werden, och E. F. N. bliffua ändå sedan såm för een stoor Herre, en brav och gloriös Prins, såm jdygd och merit inted haffuer sin lijke, dätta är sant och lär och full bliffua derhued, och kan allssingen ij werden dät betaga E. F. N. så längie

E. F. N. wachtar seij at begå någon desperat folie, dän sām råder E. F. N. till något annat comportement än detta, han må då wara klokare och förnemare än iag, heller eij, så tag meij fanen åm ike han råder een owän och menart aldrig well med E. F. N., der wara min Nädig Herre man wisförsekrad vpå, han må då wara huem han will; E. F. N. seh sig före, för Gud skull, iag menart erlig med eder, det weet Gud, och talar öppenhiertad sām iag menar och förstår; Men wilde Gud welssigna E. F. N. desse in till een likklig vtgång, så bekänner iag E. F. N. wara så muked mera lijksalig och haffua gjort le plus grand coup d'Estat du monde, alssingen i werden leffuer, sām det och heldre önsker och åtstundar med sām oftast sukande hiertta än iag gör; Jag will och så det samma aff ten aldrahögsta förhåpas med Jesu hielp; E. F. N. sehr man teh huad H. Mait emoot heller vpå Kröningen för resolution warder fatta, E. F. N. trängia hånne iu aldrig till någon ting, det gå huru det will, soijez seulement content, och fast ij det inted kunnen wara, så steller eder doch så an lijksām ij så wore, Alla obstacula sehr iag fulla wara förfärlig stora, men det hielper nu inted, E. F. N. måste dām igenåm gå, Gud förläne eder lijka och nåder dertill, Jag seijer och råder E. F. N. detta än därtill, at E. F. N.

sökia iu teh hålla god confidens och förtrolig wenskap med Greff Magnus, ehuru det går, fast eder desse in än skulde inted wara mera at håpas, så beder iag eder min Nådige Herre, sökier likwell hans wenskap och förtrolighet at behålla, hon kan på huad sijda lijkan sig och wender inted än wara mera er fordell, än skada, åm man will annars oparsialisch vtan ijffwer efftertenkia och iudicera åm saken, så skall man inted annars finna hannes beschaffenhet, tag den faren, såm ike här talar lijksåm iag menar, och Gud weet Herre at iag menart till E. F. N:s beste avantage på alle wegar; E. F. N. kunde kanske tänkia at iag seijer detta för min privat interesses skull, såm iag mände kanske förhåpas aff den Eskilstuvans commission, såm E. F. N. well wetta påminna sig, så sner iag eder Nädig Herre på min högste salighet, at dät inted så är, E. F. N. hålla mej nädigst dermed förskonad, vtan Gud straffe mej åm iag ike seijer detta aff min hiertans besta mening och finner det wara ij alffuar och sanning rådesamt och gåt för E. F. N. åm ike saken allförgälig ändrade sig, ty på huad bog saken och wender sig, så kan Greff Magnus altijd wara E. F. N. een god wen hos H. Kongl. Maiestet åm han sehr annars at E. F. N. menar hånåm well, och inted apprehendera hans person; Gud låte E. F. N. man

gå effter mit sinnet, så wet iag wist E. F. N. ginget well, redlig och erlig skall E. F. N. finna mej in sin dienst så länge andan recker, och har iag här talad för dristigt med E. F. N., så giffuer min redlighet och trogne welmenande hiertta skullen, och förlåter mej dät doch till det besta, det heder iag nu vnderdånig och ödmukeligen åm, för alt det goda iag min Nådige Herre vnaer eder. Jag måst bekenna E. F. N. breff haffua gjort mej allhanda åtskilliga tankar, men entligen har iag doch alltid vpå desse, builke iag ij all fall och måtta håller för deh besta och honorableste, derföre iag dehm och altså med E. F. N. nådige permission widlöfftigen och confidanter här beskrieffuer, och tager Gud till wettnes åm alt-sammans; huad anbelangar dän nådige commis-sion E. F. N. mig nådigst vpdrager at tala med Hr Felt-Marschalken Wrangel åm E. F. N. Regi-ment och Person, så skall det hörsameligen med beste flijt effterkommas, och effter vårt giorde affsked skall iag aldeles troligen förhålla mej vtij E. F. N. dienst, at sökia teh behålla E. F. N. gunst och nådige behag emot min ringa Person, såm sådan förstlig gratia och benägenhet ike wärt är heller meriterar.

— — — — —
 — — — — —
 .. *) Hapt. begär att om någon skulle söka att göra

Jag embrasserar E. F. N. och kusser eder både
händer och fötter med den största och beste pas-
sion såm nånsin ij werden någon tienare kan el-
ska sin Herre, heller någon annan privat högför-
obligerade meniskia, Jag suer och försekrar E. F. N.
än ytermera min vnderdånige stora troghet, hvil-
ken inted än igenåm döden skall taga hos mig
någen ända, och skall iag förbliffua så längie den
högste Gud mig tackes lijffuet förlehna

E. F. N. min nådigste Herre och Patrons
Allervnderdånige, Hörsamste
, och ödmukaste trogne tie-
re Esclav et Creature ij hela
wijda werden

L. V. D. LINDE.

Hamburg den 6 Novemb. A:o 1647.

35.

Från D:r Johannes Mathiæ till Carl Gustaf.

Högborne Förste Nädigste Herre.

Jagh hade migh aldeles föresatt E. F. N:de

honom hos Prinsen misstänkt derom genast blifva
underrättad för att kunna justifiera sig; förnyar sin
anhållan att hans bref må brännas, samt berättar
om ett sitt besök hos G. Wittenberg och om den
vänliga emottagning han utaf honom erfarit, m. m.

idag att besökia, män för thet owädret skull, som upwuxit är, drister iag migh intet vth. Och mädan iagh wil Gudh först i tilkommande wicka reeser til Stockhöl, hade iagh gärna först medb E. F. N:de vnderdänligen confererat om den bekända saken, och låtit migh informera huru wijda ther medh nu kan wara kommit, sedan högwälb. Grefue Magnus hemkommen är, och om E. F. N:de nådeligen af migh begärer, dett iagh på wäänligit sätt then saken drijska skal, efter iagh intet twifler, utan att ther om blifwer uti discours wijst omrördt både hoos H. K. M:t och Grefuen. Män efter iagh för denne gången intet kan komma til conference medh E. F. N. skulle iagh i vnderdänigheet önska dett E. F. N. icke fölle beswärligit skriftligen att avisera migh til Stockholm några ord om sakzens beskaffenheet migh til vnderrättelse, ändoch E. F. N:de må nådeligen wara försäkrat, dett iagh medh all trooheet efter mitt bästa förstånd försichteligen skall vmgå medh dett ärendet, efter som iagh intet annat kan troo, än att Gudh den högste genom sin nådige Försyn warder thet så vthförandes, som Han weet thet bäst lända sigh til ähra, H. K. M. til hugna, och fäderneslandet til gang och goda. H. K. M:t hafwer i desse dagar skrifuit migh til ett mächta nådigt handbref, doch om thet ärendet inthet

mentionerat, och efter H. K. M. elliest vti samma
 bref gratulerade sigh allernådigst öfuer min con-
 valescence, önskandes migh longlig wälmågo på dett
 H. K. M. länge molte fåå åtniuta mine trogne rådñ;
 dij tog iagh ther af tilfålle i mitt swar til H. K. M:t
 att vnderdånigen begåra, dett H. K. M:t vti thett
 bekånda årendet nådeligen wille föllia mitt trogne
 rådñ, och betånkia sin egen säkerheet och fåder-
 neslandzens wålfård: Huru thetta blifuer vptagit,
 gifwer tijden når iagh kommer til Stockholm. Oek
 mådan iag förmodar migh komma tilbakas förr
 åbn E. F. N:de dijt förreser, wil iagh intet vn-
 derlåta E. F. N:de att besökia, och göra E. F. N:de
 vnderdånig relation åm thet som i medler tijdh
 kan passera. Beder derforre på dett vnderdånig-
 ste att E. F. N:de tåcktes continuera sin waanli-
 ge nådige affection emoot migh, som förblifuer
 så lenge iagh lefuer

E. F. N:des

vnderdånige trogne tienare

JOHAN MATHIÆ.

Strågnås den 20 Novemb. Å:o 1647.

Ur ett bref från Lorentz von der Linde till Carl
Gustaf; dat. Hamburg den 26 Novemb. 1647.

Monseigneur.

J'ay resche vos lettres du 30 d'Octob. et 12
Novemb. — — — — —
— — — — —
— — — — — *)

Au rest Mons. le Comte Magnus me mande,
que bien tost j'apprendrez des nouvelles tellement
bonnes, qu'elles me fairont transir de ioije, mais
il me diet encore que ie n'y doys point songer,
car ausi bien ie ne les scauraj diviner; Nu har
iag detta efftertänkt och finner inga tidningar såm
kunna komma mejj teh transir de ioije, allenast
deh såm E. F. N. avantage concernerat, derföre
will iag nu sukka och önska teh Guds att deh
måtte snart vtwissen sigh till E. F. N. hiertans
besta och största contentament, såm iag och aldrig
någet sinnerligt derpå twiffula, vtan såm E. F. N.
sielffua well wetta altijdh ij deh störste aversite-
ter hafft det besta håpet aff hela hopen, och än
häreffter bettere än för detta, Gud Allssmechtigh
förläne sina nåder och welsignelse därtill; Jag

*) Trohetsförsäkringar, och om en enskild angelägenhet.

berettar E. F. N. detta ij förtrolighet, och håpas med Jesu hielp dett skall och så föllia ij sielffua sanningen. För 14 dagar skreff iag E. F. N. vtij förtrolighæet eet muke långt breff till åm E. F. N. dessein, beder för Gud skull Nådige Herre, tager mej det inted illa vp, considererer lijte min ijffriga gode affection emot E. F. N. så warder ij befinna at det är af hiertad well meent, och ingen ij werden menart E. F. N. bättre, Gud weet at det är sant och at iag därpå will leffua och dö, E. F. N. sista breff war något hastigt skriffuit, iag hade stortt omak at lessad; Nu adieu min aldra käreste Herre, Meij tikes E. F. N. är inted skilgde malcontent aff Stokholm, man kan ij sådana tijder inted bettere göra que de donner satisfaction à un chacun sans se sousier de rien; E. F. N. warder doch vnder stundåm på samma sätt mätta besökia Häffuet, det skikar sej fulla när werden har vtraassa, allt ting har sin tijd och Gud regerar altsammans; Densamma Allsmæchtige Guden befaller iag nu och E. F. N., Han welsigne E. F. N. till gode nöijes, så wet iag, at iag lär wara glad, och tacka Gud ij allåm Stad Kirieleisson. E. F. N. wara nu alltijd min nådige Herre, och recommendera mej på det besta hos H. K. Maiestet at iag inted må bliffua, såm det ofta skeer hued häffuen, aff onda meniskior

med tiden odieus giorder, med ingen ting skull
iag det förtiena med Jesu hielp, utan redligen
ehrligen och troligen leffua och döo; E. F. N. äre
min så nådig Herre såm iag ikie nogsam kan ta-
ka Gud före, Jag skall och förbliffua så länge
lijffued recker

E. F. N:s

Vnderdånige hörsamste, öd-
miukaste och trogneste tie-
nere och creatur ij werden.

L. v. d. L.

Hamburg den 26 Novemb. A:o 1647.

37.

Ur ett odateradt blad från Lorenz von der Linde

— — E. F. N. twenne siste skriffuelser af
Eskelstuwan har iag well bekommit, betakar
meij vnderdånigen at E. F. N. har mina långa
förtroliga breff aff Hamborg så nådigen wella
vptaga. — — — — —

Från

38.

Från Drottning Christina till Carl Gustaf.

Stocholm le Novemb. 1647.

Mon Cousin, Vostre longue absense me fait enfin desirer Votre retour et ie Vous demande pardon si ie me rends importune en vous prient de haster vostre retour iusques au noijl (noel?) ie crois que vous aures asse gouste les plaisirs de la vie champestre pour souffrir qu'on vous parle de la ville, et ie serois marije d'interrompre en aucune facon vos plaisirs mais ausi crois ie que le changement ne ceroit pas mal apropos, Je vous lavoue, pour moy ie le desire avec grande passion et ie meurs d'envie de vous tesmoigner la sinserite de mon affection, et vous prie de croire que iambrasserois vos interes en toute les chosses possibles, et ie fairois tout pour Vous ce que ie puis san (sans) præiudice de la persone de

CHRISTINE.

Från Carl Gustaf till Christina. Concept.

Eskilstuna 22 Nov. 1647.

Es kan mir keine absence benehmen die
 begirde welche ich iederzeit tragen werde E. K. M.
 bey allen occasion meine vnterthenige schuldig-
 keit abzulegen, vielweniger werde ich manquiren
 mit E. K. M. gnedigste persion (permission?) E. K. M.
 incomparable person vnd tugendt mit vnterthe-
 nige respect vnd würde demutigst zu consideriren;
 ich versichere mich nichallein dass E. K. M.
 in allen gnaden von mir solches vermercken werde,
 besondern auch dass E. K. M. solche meine kunheit
 in schrieben welche veilleicht inportun fallen möch-
 te dennoch dahin expliciren werden, gleichwie
 solches hehrrürhet auss einen treuen vnterthenigen
 gemute vnd stedes sehnende begirde mich vmb
 E. K. M. gnaden verdienet zu machen vnd wirckli-
 chen darthun wie hoch meine begirde zu E. K. M.
 dienst mir nach gute zufälle und occasion sich sehn-
 et vnd nachstrebet, zu E. K. M. beharligen koniglichen
 gnaden nehme ich eiznig vnd allein meine zuflucht
 vnd recommendire mich deroselben gantz vnter-
 thenigst als der ich auss allen meinen kreften vnd
 biss grabe verbleibe etc.

Ur ett bref till Carl Gustaf från M. G. De la Gardie; dat. den 2 December 1647.

— — — — —
— — — — —*)

J'espere que V. A. trouvera satisfaction entiere dans les obeissenses que j'ay rendu a ces commendemens issi; Ce qui me reste encore c'est Monseigneur ce que je desire pareillement a mon salut de rendre mes affidees devoirs dans le lieu ou vos interais le desire le plus. V. A. iusgera dans peu le zele de mon affection & mes treshumbles services, mieus par les effais que par ces foibles protestations, toust ce que je puis dire c'est Monseigneur, qu'on travalie a vos interais, mais non sans paine, de quoj je suis resolu de ne rien escrire, devient que je pouraj mender l'heureuse issue a V. A., la quelle Elle doit attendre des bontes et de la generosite de la personne qu'Elle aismme le plus, — — — —

Post Scriptum.

Her smidess medh allt alwar upå E. F. N:s sak, Gudh gifwe ehn godh utgongh. Richs-Drot-

*) Angår en Hertigens Secreterare och någon honom beviljad förmån.

senss Canslerenss ogh min Farss meningar weta
wij alla reda. Di tre kamma j mörghon till Drot-
ningen; Sedan proponeras saken för hela Rådett,
ogh reser H. K. M:t åm måndagh till Ulsunda.

41.

Från Johan Casimir till Carl Gustaf*).

Mon cher fils, ne doutant que deuant la
reception de ceste aurez reçu les miennes du 3
de ce mois et entendu par icelles les raisons du
retardement de la response sur vos precedantes
avec l'aduis des amis sur ce qu'il vous ont com-
munique a vous mesmes, le tout en un mot consi-
stant en ce qu'a ceste diete on pousse non seule-
ment par des amis mais aussi soy mesmes par
escrit une fauorable response caressant 117 (*la*
Reine Mere) et mettânt sa ferme fiance en la seule
bonte divine, qui sans doubte dirigera tellement
20, 27, 13.10, 91, 34, 26 (*le bon coeur*) de tous
bons, 17, 19, 41, 81, 14, 1041, 38, (*patriots*) que
116 (*la Reine Regnante*) vrayement 12, 23, 84,
40, 31, 91, 2019, 17, 19, 41, 20, 14, 23, (*mere*

*) Betydelsen af Chiffreerne i detta, föga rediga, bref
är öfverskrifven af en äldre hand, sannolikt någon
Carl Gustafs Sekreterares, och är i texten utmärkt
med cursiv stil inom parentes.

de la patrie) ne voudroit par un 13, 23, 2086, 2719, 81, (*célibat*) l'auoir abandonnee et pour dire mis en proye a ceux qui cherchent et souhaitent un brouillement, ne trouuant les propositions et intentions suffisantes pour sauuer humainement a parler 71, 44, 23, 38, 41, 19. 94, (*l'estat*) mais plustot, sans toucher a d'autres raisons et au contraire plus qu'hazardeuses bien que par le project on recognoist en effect une reelle faueur si grande qu'on feroit tord et seroit blasme de tout le monde de ne les embrasser a main ouuerte s'en sentant et honoré et obligé.) Cest cij(?) serat pour vous auertir que deux jours appres a sçauoir le 5 de ce mois j'ay dès Stöckholm receu la vostre du 5:me 9:bre avec la copie de celle qu'auuez escrit a 257. (*Doct. Johannes Mathiæ*) 294 (*M. B.**) la trouant a cachet volant dans son paquet appres en auoir prins la copie ayant tout, aussi tost enuoye l'originel au dit 155 (*D. Joh. Mathiæ*) Pour faire doncques le commencement par celle que m'escriuez. C'est certes une signaleé grace divine qu'il vous at enuoye ún si grand bonheur et honneur immortel dans les histoires (car que sommes nous quand les histoires ne parlent de nous) duquel bonheur et honneur je ne puis si non vous congratuler d'intime affection paternelle

*) 294 betyder i andre chifferbref Maria Eleonora.

que la paix en fin d'ieu mercy s'est faite durant
vostre conduiste et aurez vous tant plus d'occasion
en recognoissant la singulierre grace et benediction
devine auoir continuellement vostre recours en
icelle bonte divine que jamais ne delaisse ceux
qui se tient en luy d'ont ayant veu les preuues
si expresses en ceste expedition si hazardeuse il
ne faut nullement douter, qu'icelle bonte divine
vous aydant a desmesler le reste des difficultez
si grandes (tant plus grandes qu'elles sont)
tant plus augmenterat ils par ce moijen l'honneur
dis-je tant dignement acquis, me doutant assez
des difficultez qui se presenteront a persuader qui
que ce soit de Messieurs les Senateurs sans expres
commendement ordre et plein pouvoir de Sa
Majeste de quoy toutesfois ne laisseray de com-
muniquer avec *) par lequel sans
doute serez auerti de l'ordre desja (?) donne pour
vous assister au fait de l'execution des traictes et
contentement de la milice, Car puisque ce poinct
touchant le contentement de la milice est le pre-
mier en ma lettre aussi bien qu'en l'autre j'ay
creu deuoir tenir le mesme ordre, revenant main-
tenant un second qui toutes fois en effect est le
principal poinct et subject de la lettre escrite
155 (*D. Joh. Mathiæ*) lequel subject comme toute

*) Quidlig, syndes vara, *Cantersten*.

autres choses dependants de la pure et seule bonté et direction divine, il faut y avoir son recours, se servant toutesfois des moyens que ce bon Dieu nous monstre comme . . . *) C'estant un tres grand avantage et vray signe d'icelle volonté divine d'aavoir de sa grace desja dispose les humeurs de tous interessez de sorte qu'on doit esperer et se fier en ceste bonte divine qu'icelle exhaussera les chaudes prieres d'un 91 79, 78, 45, 90 (*estat*) lequel humainement a parler sans cela seroit en 36, 26, 19, 28, 31, 32, 19 42, 45, 81, 88 (*grand hazard*) n'ajant point certaine 33, 10, 26, 12 23 (*forme*) tout homme de jugement et surtout toust bons 86, 64, 70, 81, 46, 50, 94, 79 (*patriots*) peuuent aisement juger qu'autre project, quelque apparant qu'il soit, que celui de 292 (*mariage*) accompli ne peut conserver mais (?) pour librement en parler Je ne dis 31, 34, 46, 39, 91, 84 (*diuiner*). mettre en 32, 64, 77, 45, 84, 53. (*hazard*). Se pouuant aisement juger qu'outre les 46, 64, 71, 15, 62, 38, 14, 91, 79, (*jalousies*) tant ordinaires en tel cas de 38, 62, 29, 60, 44, 82, 38, 23, 34, 81, (*successeur*) sans 292 (*mariage*) reel. 71, 23, 38, 41, 45, 82 (*l'estat*) en effect n'en seroit point serui, la ou c'est que Dieu mercy nous auons ce clair tesmoignage que la seule autorite d'un vray

*) Olisligt.

79, 62, 29, 60, 44, 82, 38, 23, 34, 81, (*successeur*) at par l'ayde et assistance divine et le royaume en l'estat que voyons et que ce bon Dieu par sa grace veille de plus en plus maintenir et conserver en façon que ne doute nullement que 218 (*la reine regnante*) se pouvant avec raison nommer 80, 26, 14, 43, 44, 12, 23, 81, 91, 44, 78, 39, 70, 81, 14, 29, 91 (*vraye mere et nourrice*) de son estat et dirigeant toutes autres ses actions a la conservation d'iceluy (dont certes la nomination projetter rend certain tesmoignage) ne voudroit auoir desniee a ses fideles subjects et Estatz (qui se disent ses enfans) la priere et requeste qu'ils luy pourront faire de l'accomplissement de leur souhait en la personne de celuy que 116 (*la reine regnante*) at voulu honorer et de si digne 29, 32, 19, 26, 90, 23 (*charge*); et de 78, 1441, 26, 23 (*titre*) qui simplement ne peut estre de telle 29, 32, 19, 26, 90, 23 (*charge*) de 48, 91, 87, 44, 84, 64, 71, 46, 79, 82, 14, 24, 91 (*Generalissime*) mais d'une personne de plus grande consideration que la simple 39, 45, 14, 79, 19, 28, 13, 23 (*naissance*) d'un 44, 46, 23, 59, 33, 73, 20, 38 (*mien fils*) ne permet, A quoy Messieurs alors presens ont este d'un commun auis estant plus qu'assure qu'il se trouverra si non des oppositions, au moins des tres grandes difficultez a la nomination d'un

79, 62, 29, 60, 44, 82, 38, 14, 10, 28, 23, 34, 44, 59, 47, 62, 92, 71 (*succession eu en pull?*) vous connoissant et les humeurs et les circonstances En façon qu'ayant maintenant pour dire un pied dans la fosse et cerceuil, mon'aduis, amonition et amour paternelle se joignans ensemble, avec l'aduis des amis, est de ne rien 17, 81, 23, 39, 14, 47, 73, 78, 91, 81 (*precipiter*) ains suivre l'aduis dès amis continuant avec toute humilité sa 86, 15, 62. 81, 82, 34, 46, 78, 91 (*pour suite*), attendre la bonne issue de ce 187 (*diète*) pour selonicelle se reigler, ne doutant que ce bon Dieu seul scrutateur des coeurs dirigera le tout pour le bien de ceux qui se fient en luy. Voicy mon cher fils mes sentiments procedans de coeur paternel, lesquels estant les seuls auxquels mon coeur est tellement attache pue ne les ayant a cause de l'imbécillité de mon age (?) pu moy mesme mettre en cyphre il m'at fallu me servir de l'ayde de 192, lequel s'estant servi ainsi qu'il me mande du sien . . . j'ay creu deuoir vous en avertir, et qu'a grande peine ayant (ayant commence depuis hier matin) j'aij peu seulement escrire a net ce peu de mots, par lesquels voyant mes sentiments vous pouuez aisement juger du reste et que c'est un grand coup d'auoir par lettres des main propre reues (?) non seulement telles sollici-

tations a vostre direction, mais aussi de former l'estat des Estats acquis, ce qui certes, bien qu'il requierre de la peine & circonspection n'est peu de chose en façon que tout cela me confirme aux sentimentz cy dessus mentionnez. Esperant a toutes heures apprendre les certitudes de mon fils Adolf Jean Je ne manqueray a son retour pousser au possible l'accomplissement de son mariage duquel nos sinceres intentions vous sont cog-nues ne doutant au reste que serez auertis de l'estat de Monsieur le Chancelier aucunement remis de la grande maladie d'ont il semble estre eschappe vous laissant vos jugemens de la revocation du College de son fils aussi bien que de l'un de vos Colleges. La haste à la poste me fait finir demeurant tel que suis au dernier soupir

Mon cher fils

Vostre tousjours bon & fidele Pere

JEAN CASIMIR Conte palatin

Stechborg ce 17 X:br 1648.

Post Scriptum.

Vous souhaitant avec la bonne issue de cestecij plusieurs ensuiuantes annees plus qu'heureuses et en un mot telles que mon coeur intime paternel vous les peut souhaitter les imbecillitez de mon age ne me permettant a grande peine d'escrire lettre

ou stile qu'on puisse [lire] cela m'empesche de n'escire si souuant a leurs Majestez que cy me semble principalement la Mere ausis trouvent de la peine a lire le stile de vostre main semblable au mien,

42.

Utdrag af Bref till Pfalz-Grefven Johan Casimir *).

Extract schreibens vom 31 8:br. [1648?]

Tandem hafwer *Bispen i Strängnäs* slutit medh *Enkie Dråttningen* at man ännu något fördraga skulle och inte alt för hårdt *poussera werket*.

Extract schreibens vom 16 9:br.

Bispen i Strängnäs hafwer för sin siukelige-
legenheet ey kunnat reesa för än i dagh . . .
. . . alt refererade han sigh i allen (?) sin
discours på nästkommande richsdag begäraudes att
man i medhlertidh differera skulle och gifwa sigh
tillfredhs. Då skulle wist yppas och framkomma
thet önskeliget wære.

*) Det papper, som innehåller de fem första af dessa utdrag sändes jemte medföljande uttydning af de chiffrerade ställena från Johan Casimir till Carl Gustaf den 3 October 1648 eller den 8 Febr. 1649.

**) Chiffren är här ej utsatt. De chiffrerade ställena äro med cursiv stil utmärkte.

Extract schreibens vom 18 9:br.

Hwadh then förtrolige auisationen hwidh-
kommer, so hafwer iagh på ingen orth något så-
dant kunnat förmoda (?) på banen (?) thet Gudh
aldrig låte vpkomma och effter *Bispen i Strängnäs*
nu är horta (?) som här (?) alt refererade sigh
på tilkommande Richsdagen Om då rodeliget
vore sådant communicera *Her Bengt Skytte* quia
totus *Pfalzgraf Carll Gustaff* . . . , stelles till
nådige behag och wäntas express ordre.

Extract schreibens vom 24 9:br.

Tå swarades att thén förtrolige auisation al-
deles war af intet wärde, ty han wiste att *Enkie*
Drotningen ännu wore hwidh samma humor, sa-
de vidare *Dråtningen i Sverige* är alt för klok (?)
och sluter alt till *Rijksdagen* och will att af
Stenderna mer (?) *erinras* och *pousseras*. Sam-
ma *H:r Bengt Skytte* hölt aldeles onödig E. F. N.
hwidh thenna tidhen och ofär sigh medh ingen
reesa beswera skulle som doch intet nisi meras
suspiciones apud malevolos förorsaka kunde; till
communicerade bref swarades att herifrån är i
thessa dagar expres och particular ordre wittlöf-
tig afgången huru wart och eet accomoderas och
aflohnas skall therpå (?) till . . . troor *Herr*
Bengt Skytte att *Legatt Salutus* igen stracks vth-

skickas när han hemblendt. Elliest holler han ochso rådeliget det *Pfalzgraf Johan Cassmir* emott Ricksdagen per litteras recommenderade saken utrique *dråtningen i Sverige*^{*)}, och will han gerna sielf bereda (?) om thes brefs bestellande och swar. Om *Pfalzgraf Carll Gustaff* thet samma gjorde uthi warande Ricksdag medh sin persons recommendation wore thet önskelighet, elliest skulle wara likasom man wille thet *dråtningen i Sverige* skulle ultro præbere se *Pfalzgraf Carll Gustaff*.

Extraict 318 (*Bispens i Strengnäs*) *schreibens d. 17 Febr. 1648.*

Jagh hafwer ifrån Stockholm skrifwit 314 (*Pfalzgrefwen Carl Gustaf*) till. (Här slutar detta extrait).

Extraict schreibens, dat. Stockholm d. 1 Febr. 1649^{*)}.

Ty offer[er]jade jagh Brefwet in præsentia solius^{oo)} lykweel först begönte tacka och sade bref wara ankombne. 116 uptog alt

Detta är skrifwet med Joh. Casimirs egen hand efter afskrifter af 2:ne hans (odat.) bref, det ena till Drottning Christina och det andra till Enkedrottningen innehållande recommendation för Carl Gustaf, hvars funktion såsom Generalissimus nu efter fredsslutet komme att upphöra. Chifferne äro här ej uttydde.

^{oo)} Namnet, oläsligt.

rett weel och war lustig öfwer hela aftons mohltidhen. Sedhan war jagh effter måltidh hoss H. M. Enkiedrotningen medh thet andra brefwet hwilket mycket kärkommit war, uthlofwade sigh . . . ingen dag versätta his verbis, denn nuhn ist zeit. Sedan jagh thetta hade skrifwit kom daghen (?) effter migh Her Posse^c) att jagh skulle vpkomma, der jagh på stunden warit hafwer förnimmandes discours wara begynt (?) emillan beggie och brukade (?) 116 i dag bijtida 155 till att öfwertala 117 in hoc proposito, hwilket blifwer i dag framstelt och om måndagen, ut fertur, för allom stenderne. 117 är härvtinnan (?) öfwertalt att hon säger herigenom (?) 190 faciliteras, och will på intet annat settet holla medh thenna propositionen än på thet fundamentet 190 strack slutas tillika medh, det jagh och troor ständerne warda urghera^{cc}),

*) Förmodligen Gustaf Posse, nu Drott. Christinas Kammarherre, hvilken redan varit eller sedermera blef afsänd i ett angeläget ärende till Carl Gustaf, då Hertigen var i Tyskland (Se Lagus *Abu Hofr. Hist.* s. 86, der 1648 uppgifves och Archenholz *Mem. de Christine T.* 2. p. 13, der sannolikast året bestämmes till 1650).

**) Enligt ett annat upplöst Chifferbref betyder 116 = Reine regnante, 117 = Reine mere, 155 = D. J. M. Doctor Johannes Mathis. Måhända betyder 190 = äktenskap.

43.

Från Johan Casimir till Carl Gustaf (odateradt
Concept.)

Mon cher fils. Je ne doute qu'aurez receu celle que passez huict jours mon fils Adolph Jean vous at escrite pour avertissement que Holstein n'estoit pas encore de retour et que je me remettois aux precedantes. iceluy Holstein doncques estant arrivé le mesme jour j'ay par lettres quil mat apportees veu les circonstances qui me confirment ence que de coeur paternel je vous ay tousjours escrit me tardant maintenant d'apprendre de vos nouvelles puis que depuis la votre du 13:me Mars, datée a Göttingen, et par ainsi en trois postes n'ay receu de vos lettres, pouuant touttefois juger que vos continuelles occupations avec l'esloignement de ceux quartiers maritimes en sont cause, ne doutant doncques que deuant la reception de ceste cy aurez receu non seulement mes diuerses sur tout celle que j'ay donnée a Pilkrugh a M:r Eckerholm pour le mettre en son paquet, mais aussi plusieurs autres lettres des amis toutes pleines de congratulations et de conjouissance de cest acte tant

signalé *) lequel en effect vous oblige a tout deuoir et recognoissance requise, votre naissance aussi bien que tant et diuerses faueurs attroyées vous obligent de mesme la ou c'est et que *le contraire* vous oste toute apparence de *conserver* ce qu'avez en *Suede* moins de *Esperer un seul pied de terre* aux acquisitions, Pour le second cela *met en doute la proportion de vostre part aux argents de satisfaction*, pour le 3:me, *seul moijen de vostre subsistance* au projet que faites d'une *vie solitaire*, pour le 4 y at il *aucune apparance de nul estat ou particulier* quelque amis il soit ou se monstre maintenant, qu'il voudroit *auoir vostre amitie* les *sveden* estant obligez entierement y renoncer pour le 5:me *eu esgard aux alliances* joinct le respect que *chacq'un en particulier porte a Royne de Swede* ils *eviteront la simple conferance* de peur de *irriter ou rompre*. Au reste les interest de moij et de tous les siens vous estant plus que connus je ne feray ce discours plus long, ains vous diraij que mon fils Adolf Jean (ses meilleurs cheuaux estant encores en chemin) est parti hier d icy pour se rendre en court d'ou j'attens la derniere resolution de Sa Maiesté touchant le jour de ses nopces

sui-

*) Utan tvifvel menas successions-acten d. 10 Mars 1649.

suivant que Sa Maïeste s'en est declaree devant
mon depart*).

Enligheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade
original-bref, concepter och extracter, intygat

Knut Geijer.

Förhandlingar angående orten för Konung Carl XI:s biläger.

Till Rådet angående orten af Kongl. Maj:ts bröl-
lopsfest.

Carl etc. etc. Wår synnerliga etc. Wij hafwe E-
der underd. skrifwelsse af d. 24 Januarij nästl. be-
kommit och där uthur förmärckt dhen widhlöftige
repræsentation J giöre till att wijsa tjänligheten,
så i anseende till dhen tillstundande tjdghens obe-
qvämlighet och Landets oförmögenhet, som och
till sielfwe actens ansehnlighet, at Wårt Gifftermåhls
solennitet icke uthi Halmstadh uthan uthi wår
hufwudstadh Stockholm förrättas, och hennes

*) Enligt anteckning af Joh. Casimir under detta con-
cept afgick brefvet den 29 April (efter alla anled-
ningar 1649), och vore de understrukna orden satta
i chiffer. Hertig Adolf Johans förmälning med Elsa
Beata Brahe, Riks-Drotsen Gr. Pehr Brahes Dotter,
skedde i Stockholm den 19 Junii 1649.

kiärlighet Princessan medh dhess suite dhijthän medh någre uthaf Wäre därnedre widh handen liggiande Örlogz skep afhämptas måtte, som sådant bem:te Eder skrifwelsse uthförligare innehåller; Nu hafwe Wij icke annat kunnat, än låta Oss detta Edert bref så oförmodat förekomma, som Wij Oss icke påminne, at hafwa Eder dhenne saak, hwilken J så widhlöfftigt demonstrere, committerat, Eder emillan at öfwerläggia och Edert inrådande Oss däruthinnan at uptäckia; Och besinne Wij dhe raisoner, hwilke J andrage, icke hafwa bort wara hoos Eder uthi dhet anseende, som dhen consideration, at wår egen disposition hemställas böhr, hwad som Oss sjelfwe angår, och at Wij så angående wahlet af orthen till wår brölloppsfest, som hwadh elliest dhess celebration concernerar, wähl lähre dijudicera hwadh bådhe giörligit jämbwähl och convenabelt kan wara. Wij låte fördhenskull intentionen af Eder remonstration uthi sin gode estime; Men lembne Eder sielfwe at betrachta, huruledes sådan uthi ett oanmodat måhl så lijtet af Oss medh behagh kunna förmärkias, som dhe ett Oss oanständigt föreskrifwande lijka; Wij förblifwe etc.

Kongsöhr den 27 Januari 1680.

CARL.

J. Hoghusen.

**Ur Rådsprotocollet den 31 Januari 1680 post
meridiem D. Sabbati.**

H. R. Skattmästaren kallade Rådet tillhopa och infunno sig föllliande Herrar nembl. Hr R. Skattmästaren Gr. Nils Brahe, Hr Gustaf Kurck, Hr Claes Rålamb, Hr Gustaf Sparre, Gr. Johan Gabriel Stenbock, Gr. Axel Julius de la Gardie.

Vpplästes H. K. M:s nådige swahr aff Kongsöhr den 27 huius på ett deras Excell:rs breeff, som tillförene war affgångit, hwilket breffaf H. Riksmarskalcken i Rådet bleeff insinuerat.

Deras Excell:r beklagade och kunde icke uthan bedröfwelse see, att H. K. M. ded onådigt vpptagit, och som Deras Excell:rs tankar alldrig har warit H. K. M. något att föreskrijfwa; altså förmoda Deras Excell:r att när H. K. M. blir bättre informerat lærer H. K. M. och fåå om Deras Excell:r nådigare tanckar, warandes Deras Excell:rs plicht och eed, så och Högstb:te K, M:tz nådige försäkring lijkmatigt, att Deras Excell:r i vnderdånigheet oåtspoörde böra påminna ded, som dee wetta att Rijkssens gagn och bästa fordrar.

Öfverensstämmelsen med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade Registraturet och Protocollet intygar
Knut Geijer.

Handlingar, upplysande Sveriges inre tillstånd under Konung Carl XII:s vistande i Turkiet*).

Bref från Konung Carl XII till Riksens Råd, dat. Bender den 3 Februari 1711^{oo}).

Carl med Gudz Nåde, Sweriges Giöthes och Wändes Konung, Storförste till Finland, Hertig uti Skåne, Estland, lifland, Carelen, Brehmen, Vehrden, Stettin, Pommern, Cassuben och wänden, Förste till Rügen, Herre öfwer Ingermanland och Wissmar; så ock Pfaltzgrafwe wid Rhein, i Beyer, till Gülich, Clewe och Bergen Hertig etc.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägenhet med Gud altzmechtig. Tromän Herrar Grefvar Samtel. Wåre Råd. Eder underdånige skrif-

*) Dessa handlingar, utgörande ej ovigtiga bidrag till en öfversigt af landets ställning samt förhållandet emellan Konungen och Rådet under sednare tiden af Carl XII:s regering, äro af Herr Akademi-Docenten Mag. R. M. B o v a l l i u s till Kongl. Samfundets begagnande benäget meddelade. De äro hemtade dels ur olika samlingar i Riks-Archivet, dels ur Upsala Akademi-Bibliothek.

**) Riks-Archivet. *Bref från R. Carl XII till Rådet 1704—14.*

welse dat. d. 27 Oct. sidstl. är oss til handa kommen, hwarutur wij see, hwad j om et och annat underdånigst berätte; Och som större dehlen redan är beswarat medelst de nyligen afgångne ordres; Så wehle wij allenast på det, som ännu swar behöfwer, oss således i nåder hafwa förklarat som följer:

*) Hwad först anbelangar det slätta tillståndet hemma i Landet, så är sådant så ofta wordet uprepat, at det wore nog, om man allenast korteligen förmälte, att det antingen ännu wore lijka sådant eller och slättare, hwilket nogsampt påminte oss en saak, som dessutan nog är bekant, men nu på intet sätt bättre kan botas, än genom en hedertig och fördelachtig Freds förskaffande, hwilken alldeles intet lærer till wäga bringas genom beklagelige föreställningar, uthan erfordras dertill, att man i sielfwa wärcket använder yttersta förstånd och kraffter till Rijkets förswar, och dämpande af Fiendens högmod; Wij äre försäkrade att J nn mehra också läre wara af den meningen, sedan J fått förnimma sakernes tillstånd här på orten, och ingalunda wijdare komma på sådane tanckar, at kiöpa en nässlig Fred medelst någte Provinciars afstående, hwartill wij aldrig

*) Det följande är till största delen i chiffer. Betydelsen är af annan hand öfverskrifven.

läre samtyckia, ehurudanne conjuncturene och kunna blifwa, ej heller bör någon, som will beta en redelig Patriot styrka därtill, hwarken nu eller i framtijden, utan heller råda, att wäga det yttersta, än tillåta, at det ringaste af riket eller dess Provincier skall förminskas, hälst emot Ryssen, medan det wore genaste wägen, att försättia Riket sielfwilligt utj sådant tillstånd, att wid påkommande nytt Fredzbrott, (som ofehlbart i sådant fall ej länge lærer utheblifwa) Sweriges Rijke då lærer nödgas alldeles undergifwa sig sine grannars willia och behag, och taga emot sådan Lagh, som antingen Fienderne, eller och de, som ännu kalla sig wänner willia föreskrifwa, utban måste man allenast wara betänckt på återwinnande af det, som råkat Fienden i händer, jemte ett skialligt Skadeståndz. erhållande af Ryssen för den tillfogade skada och oförrätt, förmodandes wij näst dens högstes tilthielp at aftwinga honom en sådan Fred, som skall wara Riket både hederlig och nyttig, men ingalunda till nesa och afsaknad.

Wij hafwa fuller nyligen sändt Eder Fullmacht, till att sluta Freden med Dannemark, men wele aldeles intet förmoda, att J ärne afstå det ringaste, i fall det skulle komma till handling.

Wij tycke fuller mycket om, att J försäkras oss om Eder ståndachtighet och försichtighet uti

wärckets handterande, och att Jintet willia släppa det handlöst; Men skulle iämwäl gärna see, att sådant i sielfwa gierningen wijstes. Att man wid främmande hoff söker föreställa rikets utblottade tillstånd, det hälle Wij högstskadeligit, medan Fienderne eij försumma att giöra sådant nogsammt kunnigt, och alle grannar dessutan nog äre benägne, att låta fahra all consideration för Sverige, utan att man därpå sielf arbetar genom klagefulla föreställningar, och att man wijser en så stoor wilfarighet utj alt det, som af grannarne begiäres, ehuru obilligt det och är, som och att man inlåter sig att handla om öfwerlåtande af troupper, som Sverige sielf högst har af nöden, åth dem, på hwars uprictlighet man har orsack at twifla, och hade. Sverige af ett sådant trouppernes öfwerlåtande ingen säkrare fördehl haft, än at det gjort sig sielf wärnlöst mit under ännu påstående krig; och att det därigenom wijst klenmodigheten hoos sig wara så stoor, att det heller welat antro hela dess wälfärdz bijbehållande uti andra herrskapers godtfinnande, än at drista sig sielf wijdare at förswara.

Angående de Prætensioner, som Zaren gör emot de qvarhåldne Garnisoners lösgifwande, så undre wij intet så mycket på deras orimlighet, emedan sådant hoos honom intet är owanligit,

som på Eder wilifarighet, sådanne obilligheter at bewillia, där J doch nu mehra bättre borde kiänna denne Fiendens argheet, gåendes desse oskiälige pretensioner på intet annat ut, än at därigenom få en pretext att qwarhålla garnizonerne, till dess de gå i grund, medan de ändå intet lära släppas, fast honom alt, och ändå mehra bewilliades, lärandes honom intet wara så mycket angeläget, hwarcken om Snauen eller Chilkow, mindre om Borgarnes anhörige i Wijborg, eller några kahla (sic!) qwarhåldne köpmänn, och hafwe J fördenskull, så wijda det icke redan är skedt, aldeles intet at lösgifwa Snauen, mycket mindre tillstädia Borgerskapetz anhörige i Wijborg att begifwa sig dijt, medan det wore mycket oanständigt, att sielf skicka våra undersåtare Fienden i händer, Men att Residenten Chilkow må lösgifwas emot Knipercrona *) samt dess familie och egendomb, det wele wij endteligen tillåta.

Wij hafwa för detta widlyfteligen yttrat oss om de wid Narfven till fånga tagne Ryske Generaler och Officerare, t anledning hwaraf J kunne swara på den öfwersände declaration med hwad

*) *Thomas Kniper*, adl. 1700 med namnet Knipercrona, se Stiernmans *Matrikel öfver Ridders- och Adelsmän*, 2 Tom. sid. 10.

mehra som kan finnas tienligt till fullkomlig wederläggning af en så osann beskyllning, som hade Wij brutit något accord. Man måste intet wijsa någon otijdig höflighet emot en så obillig Fiende, medan han därigenom allenast blifwer styrckt utj sitt oskiäl, som nogsamt skönies utaf detta dess påstående, hwartill anledning tages af den generosité, som Wij månde betyga emot Fångarne wid Narfven; Alt detta anföres till den ändan på det J så wäl här af, som af wåre förre härifrån afgångne Bref måge tillfyllest förnimma, huruledes wår mening utj ett och annat måbl är, hwareffter J Eder och så utj alle förekommande saker hafwa att rätta, och om några ärender förefalla, hwaröfwer för wårt långa frånwarande inga speciale ordres kunna bekommas, så måste man altijd sökia att wärckställa det, som utbur wåre skrifwelser kan aftagas wara enigt med den intention och den methode Wij bruka att drifwa wärcket, på det det ena eij måtte wara det andra hinderligt.

Hwad widkommer Ständernes sammankallande, så hälle wij sådan onödig, helst wij påminna oss, af Edre förre berättelser hafwa sedt, att den sidsta Stäudernas sammankonst intet har tient till annat än att så mycket mehr upträcka deras utblottade tillstånd, dertill med wore det och nu

fabrlligit, att hålla sammankomst för den smittosamma siukdommen, som sig på åtskillige orter inrijtat.

Som J berätta, att några Byske Caprar sig i Norske Hamnarne skohle uppehålla, de där hafwa borttagit Swenske Kiöpmans-Skiep, så måste J använda alla giörlige uthwägar sådant att afstyra.

Anbelangande Eder underdånige ansökning, att få till främmande Herrskaper förpanta någon dehl af de Tyska Provincier, så lærer af åtskillige wåre förre Bref redan wåra bekant, att wij sådant för ingen dehl kuune tillstädia, hwareffter J Eder hafwa att rätta.

Hwad J skrifwen angående reductionswäret; så låte wij afgå wår nådige befallning till reductions Deputerade, at de däröfwer skohle inkomma med deras underd. berettelse.

Angående Skogs och Qvarn-Commissionerne; Så påminne wij oss eij annat än at däruti tillfyllest äre förordningar giorde, som äro af sådan beskaffenhet, at de intet kunna rubbas; fölliandes härhos et annat Bref till Eder om skiärskådande af de beswär, som undersåtarne kunne hafwa att andraga deras handell och wandell, samt andra näringsmedel angående.

Att i hafwa hindrat resan för Pfaltz-Grefwinnan Catharina, det finne wij wåra wäl giordt.

men måste Stats-Contoiret til følge af wår nådige befallning draga omsorg därföre, at hon ricktigt må undgå det henne och hennes Sohn tillordnade underhållet, på det hon i mangel däraf intet må lijda nöd, som härtills skedt är, hwilcket lærer hafwa förorsakat henne att göra denne resan. °)

För det öfrige så kunne J alltid göra Eder försäkrade, att Wij med all konglig nåd och ynnest läre ansee den möda och omsorg, som J iembwähl hädan effter lära wijsa för Rijkets bästa utj wår Frånwaro, befallandes Eder slutel. Gud altzmechtig synnerligen nådeligen. Wed Bender d. 3 Febr. 1711.

CAROLUS.

C. Feif.

*) Pfaltz-Grefvinnan *Catharina*, som här omtalas, var dotter af Pfaltz-Grefven Adolf Johan i dess första gifte med Elsa Beata Brahe. Hon var vid denna tiden enka efter Kongl. Rådet Grefve Christoffer Gyllenstjerna och vistades på Gripsholm, som Drott. Hedvid Eleonora till henne upplåut. Död den 17 Maj 1720.

**Kongl. Senatens bref till hans Kongl. Maj:t dat.
d. 26 Juni 1713*).**

Stormächtigste Allernådigste Konung.

Eders Kongl. Maj:t lærer utaf wårt med Registratoren Åkerhielm af d. 14 Aprilis sidstledne försände underdånigste bref och bijlagor i Nader hafwa täcktz inhämta beskaffenheten af det då för tiden warande Rijksens tillstånd och swårigheterna i ett och annat måhl; Sedermera hafwom wij af d. — — Majj i underdånighet berättat icke allenast om den stora olyckan som sig tilldragit med Eders Kongl. Maj:t under des Råds och Feltmarskalcks Gref Stenbocks befähle stående armée i det Eijderstädiska landet i Hollsten, utan och om Czarens landstigning wid Staden Borgo i Finland med en anseenlig krigsmacht ifrån hwilcken stad han skall ärna sig till Åbo, med hotande at sedermera willia sättia öfwerhijt in i hiärtat af Rijket; låtandes wij äfwen nu med denna lägenheten wår underdånigste särskilte berättelse tillijka afgå, om det som sedan den tiden

*) Riks-Archivet, *Acta Historia 1709—1720* Copia. På baksidan är med Ulrica Eleonoras egen hand tecknad: *Jochim Frans Ehrenstrahl*, som conciperat förevarande bref. Det är ej infördt i Kongl. Senatens Registratur för 1713.

är förefallit, hwarutaf beklageligen lærer finnas, at sakerne på alla sijdor och kanter sig dageligen förwärra, hälst de Danske jämbwäl förspörjes willia både falla in i Bohuus Lähn, såsom och tillijka landsättia på Skåne. Det bedröfwar Oss hiärteligen at Wij måste fortfara med tillkiänna gifwande af sådane sig ju längre ju mehr för-grymmande plågor, såsom och altjämt uppfylla våra underdånigste bref med Klagelåth öfwer det allmänna stora älandet, Att döllia någon ting för Eders Kongl. Maijt wore oförswarligt, men at upprepa det onda så ofta, och ändå som wärre är, altid med nya skadors och olyckelige händel-sers förtälliande, blifwer oss snart odrägeligt, dock ännu odrägeligare at see nöden och fahrligheten med hotande af en total undergång stå in för dörren och däremot intet hafwa at tillgå de medell och hielperedor, hwarmed densamme måtte kunna hindras och afböijas. Hos Eders Kongl. Maijts allierade och de Travendaliske samt Altran-stadiske Freders Garanter är ännu ingen undsätt-ning hwarken med folck eller Penningar at för-wänta; Det hopp som under warande kriget med Frankrijket någorlunda därtill gafs, är nu efter den slutne freden så gådt som aldeles förswun-nit: Här hemma i Rijket har medellösssheten och

fattigdommen, som alla goda Rådslag och anstalter förspiller och till intet gör, så aldeles öfver handen tagit, at man uti fullfölliande af det, som dehls Eders Kongl. Maj:t sielf i Näder befalt, dels det som elliest bör förrättas, måste nästan twärt af stanna, fast woro än sådant det aldernödwändigaste at i wärket ställa. Eders Kongl. Maj:tz Stats-Contoir hafwer nyligen genom des bref och därjämte fogade Listor, wijsat oss, at darsammastädes eij mehr än 214 R:dr 24 sk. Smt. af detta åretz ordinaire inkombster öfrige äro, til Kongl. Håff-Statens, de utrijkes Ministrernes, och andre åtskillige Staters både högre och ringares Löningar, samt de Gemenes ytterligare underhållande wed Gardie, Artilleriet, Garnizonerne, Stall och Slätz-Stats betjänterne. Och hwad Contributionerne angår, så har den ena pro Centen däraf dragit så ringa, som Wij tilförene med Registratoren Åkerhielm förmält, och den 2:dra procenten som sedermera är worden pålagd, förnimmes långt mindre sig sträckia kunna, aldenstund åtskillige Landzhöfdingar berätta, at föga redbare medell hoos undersåtarene i Lähnen mehr finnas skola, tillbindandes de som någon fast egendomb hafwa, at låta betalningen för denna pålagan därutaf utmätas. Där nu Contribution af 2 pro Centum så litet tillräckelig är, och i Kongl. Stats-Contoi-

rel nästan intet finnes at tillgå för alla de i dess till oss aflåtna bref utnämnde förmödenheter, och ändå utan de samma fast större och ansenligare Summor fordras til Kongl. Pollnische Hofvets underhåld, til armeernes wid macht hållande i Sverige och Finland, til Örlogzflottans utrustande samt til Felt-Staternes jämte Åtskillige Magaziners inrättande här och där i landet, utom hwilcka Eders Kongl. Maj:tz Krigzfolk, som efter fiendernas rörelser måste rycka än till den ena och andra Orten, intet kunna lefwa eller uthärda; hwartil och kommer den oförmodelige swåre lasten som med utlösandet af Eders Kongl. Maj:tz armée under Kongl. Rådet Gref Stenbock, och sedan med det manskapetz förpläggande och munterande när det öfwer kommer, man nu känna måste, eij at förtiga de redbare medell och wictualie Perzedlar som det utmärglade Härtigdömmet Pommern och Fästningarne darsammastädes jämte Staden Wismar dageligen sucka och ropa efter; Så ehuruwål wij likpmätigt Wår allerunderdånigste oförtryckte trohetz plickt williom och börom in til döden efter yttersta krafter som redelige och trogne undersåtare tjäna Eders Kongl. Maj:tt både med wärckställande af en ny Transport, såsom och med Rijkzens försvar til watten och land, måste Wij likwål därhoos bekiänna, at wid desse

alt för bistre & alla sidor och på allahanda sätt Oss tryckande grufwelige hinder och wederwärdigheter, Wij allena intet mäckta sådant åstadkomma, eller en så tung och swår börda häfwa och lyfta, fallandes wärcket för oss så 'mycket farligare och äfwentyrigare, som allmogen nästan öfwer alt i Landet fullkombligen troo, att Eders Kongl. Maijt skal med döden wara afgången, från hwilcken inbillning, ehwad och wederbörande i Landzorterna däremot med kraftiga skiähl wijsa och anförä, de dock intet stå at bringas, utan blässes sådant ryckte och mening under, af illwilliande och oroligt folck, och stärckes således den redan länge nog murrande menige man i den tanckan, at Wij med flijt och för Wårt egit afseende skuld, döllia för dem Eders Kongl. Maijtz död, hwaraf särdeles om fienden skulle komma in öfwer Rijksens gräntzor, et stort buller och uppror tyckes stå at befaras. Nu både i tid at förekomma et slikt grufweligit och en allmän undergång med sig förande owäsende, såsom och at yrckia och drifwa därhän, det alla undersåtarne måge hielpas åt, at med samnad hand, råd och dåd, hålla Eders Kongl. Maijt des Rijke til handa, och befrämia alt hwad som kan lända til Eders Kongl. Maijtz nådigste ordres fullbordande

de och det allmänna bästas upprätthållande, är om Wij efter et långt särgfälligt omhugsande på den tanckan komne, om icke uti denne nöden rådeligit, at til åfwansagde ändamåhl låta Ständerne sammankallas, hwilcket om skee skulle, dock intet lærer tillstädias, det andra materier därwid måge röras, eller på bahnen bringas, än endast och allenast de som kunde lända til studzande af fiendernas fördärfwelige anslag och förehafwande, til armeernes underhållande, Örlogzflottans fullkomblige utredande, til Garnizonernes försöriande samt mera dylickt. och i synnerhet til Banquens skiärskådande, huruwida någon hielp i penningar därutur ännu woro at förmoda, hälst efter som de fullmächtige darsammastädes blifwa alt jämt därwid, at de säija sig utan deras principalsers tilstädielse icke kunna det ringaste mehr bijdraga, förutan det, at och deras Eeds förbindelse ej skall tillåta dem något om Banquens tillstånd at uppenbara, hörandes samma wärcks öfwerseende, med hwad mera, Ständerna allena till. Detta wårt wälmente betänckiande, hwarmed jag Frölich dock intet warit ense. som mitt bijfogade votum utwijsar, hafwom Wij communicerat med Kongl. Rådet och General Ammiralen Gref Wachtmeister, samt med Kongl. Rådet och Cantzlij-Rå-

det Gref Cronhielm, hwilka uti deras inkomne swar på det sättet yttrat sig, at de ej hafwabehörig kundskapp om alle de efterrättelser, som ifrån ut- och inländske orter hijt inkomne äro, dels och at ehuruwäl omständigheterne och skälen til detta mötet äro så wäll grundade och wällsinnade som de wara kunna, skulle dem dock tyckias wara bättre at hålla inne därmed eller åtminstone dröija, til des man finge närmare och säkrare tidningar om Eders Kongl. Maijtz tillstånd och förehafwande, hälst Eders Kongl. Maijt tilförene i sit nådige hijt affärdade bref nogsamtlåtit förstå, sig intet willia tillåta slije sammankomster, förutan at och därwid andra swåra medföljder uppkomma torde. Jcke des mindre hafwade för det öfrige gifwit oss om wårt förfarande sådant witnesbörd och omdöme, som Eders Kongl. Maijt täcktes utur de här hoos fogade Transumpter af deras bref nådigast intaga. Nu hafwom Eders Kongl. Maijtz Wij öfrige härwarande Råd däruppå och wid sådan skilgachtighet i meningarna fuller aldeles hållit tillbaka med detta Ständernas sammankallande, dock böra Wij ej förbigå Eders Kongl. Maijtt om det som i berörde måtto warit hoos oss på tapetet bracht, underdånigst at berätta, såsom och därjämte at förmåla, huruledes Wij aldrig skohlat komma at en gång

tänckia på et sådant förslag, om uti högstbem:te Eders Kongl. Maijtz bref, som är daterat d. 3 Februarij 1711 Wij funnit wara aldeles förbudt at låta Ständerne komma til hopa: hafwandes Eders Kongl. Maijt: därutinnan allenast i nåder förklarar sådant den tiden wara onödigt, tiänandes efter wår berättelse eij till annat än upp-täckia Riksens stora oförmögenhet, såsom och farligt för den på åtskillige orter inrijtade smittosamma siukdommen skuld. Såsom nu Eders Kongl. Maijt utaf de i underdånighet här andragne skiähl och omständigheter nådigst lærer finna, både huruledes Wij af en undersåtelig oförfalskad redelig intention kommit på öfwerwägandet af denna sammankombsten, såsom och huru oumgängelighedsamma blifwa måste, där Conjuncturerne ännu vidare skulle förwärras, då ingen annan utwäg än denne för Oss öfrig woro, den hela Eders Kongl. Maijtz Rijke öfwerhängande undergång at afböija eller förekomma, emedan Oss då ingen tid eller rådrum mehr torde lemnas Eders Kongl. Maijtz egne nådigste och sådane speciale ordres at inhämta eller afbida, som då behöfwas skulle; Altderföre kunnom Wij eij undgå Eders Kongl. Maijt här med allerunderdånigst at bedia, det Eders Kongl. Maijtt Oss, då en sådan sammankombst i

nåder tilstädia wille eller och icke onådigt upptaga, så framt innan des nådigste swar häröfwer kan erhållas, Wij af största nöden drefne, därtill skrida skulle, som Eders Kongl. Maijt och på den händelsen lærer nogsamnt i nåder wara försäkrad, at Wij oss därwid som trogne och redelige tjänare och undersätare skolom förhålla, och Eders Kongl. Maijtz höghet behörigen i acht taga, som och därwid efter wår yttersta förmåga icke tillåta något annat än det som kan befrämia Eders Kongl. Maijtz och des Rijkets wälfärd, frälsande och upprätthållande; Önskandes Wij därhoos hiärteligen at Samtel. Eders Kongl. Maijtz trogne undersätare måge snart få det högstefterlängtrade glädiefulla budskapet, som förkunnar Oss Eders Kongl. Maijtz lyckosamma annalkande til des län-der, som och näst Gud är det endaste och kraftigste medlet til detta så hårdt beträngde Rijkets beskiärm och fullkomblige upprättelse; uti hwilcken troinnerlige önskan Wij stanne och frambärde med allerdiupaste wördnad i alla våra lijfsdagar.

Kongl. Senatens bref till Konungen dat. d. 30
October 1713.*)

Stormächtigste allernådigste Konung.

Sedan wår underdånigste sidsta skrifwelse af d. 14 sistl. år tillståndet så förwärrat, at nästan nu mera ingen räddning afsees kan; den lilla Armeen i Finland är, igenom Fiendens öfwerlägsne mackt därsammastädes hälst sedan han nyligen månde forcera Pultinä pass och Eders Kongl. Maj:tz troupper, som han både frammanföre och på Ryggen attaquerade, effter ett vigoureust motstånd öfwerända kastade och aldeles skingrade, at föga öfwer 1000 mann blefve tilsammans, hwilcka sig ifrån det ena passet til det andra måste retirera, och omsider sig inn i Österbottn dräga, lämnan- des därmed hela Finland til fiendens discretion. Uti Pommern har Kongl. Rådet och General Gouverneuren Baron Meijerfelt öfwer gifvit Stettin uti Konungens i Preussen och Administratorens af Hollsteens Sequestro och utläfwat afwen det samma med Wissmar, betingandes allenast för Stralsund och Rügen samt den öfriga delen af Pommern en neutralitet, så och at det civile Gouvernementet i hela Pommern och Wissmar skulle

*) Riks-Archivet. Copia.

blifwa in statu quo — dock äre Wij ännu hwarchen härom så fullkombligen underrättade, som borde wara, eller kunnē Wij rätt weta, huruwida Kongl. Rådet Grefwe Wellingk eller Generalen Düker, uti en sådan neutralitet, lära sambtyckia; så at Wij eij eller oss däröfwer behörigen yttra kunne; Imedlertid see Wij så mycket förut, at anten neutraliteten antages eller intet, så måste lijkwäl alt gå öfwer ända därute; aldenstund inga medel äre at tilgå, hwarmed Fästningarne kunna tilräckeligen provideras til Garnisonernes underhåll. Skulle det första skie, så wore manskapet, til så stort antal, som det nu är, Fästningarne och Landet til last, ock det samma til en del at bijt öfwerföra hindras jämwäl af medellösheten, at kunna så många Örlogskepp equippera, som til betäckning fordras, til at förtiga det stora betänckiande, som man å den ena sidan har at draga manskapet därifrån, ock förminska den öfriga stammen af Eders Kongl. Maijtz Milice på Tyska hotnen, ock å andra sidan nödwändigheten, som fordrar milicens förstäckning här i Rijket, emot Eders Kongl. Maijtz fiender, som sedan de å den ena sidan hafwa bemäcktigat Finland, ock å den andra sidan fått frija händer, intet mera öfrigit hafwa, än at trängia inn i sielfwa hiertat af Rijket ifrån alla Sijder, tillijka ock det jämwäl underkufwa. Twärt-

om ock på den händelsen, at bemälte neutralitet skulle förkastas, kan manskapet utur Fästningarne omöijeligen umbäras; Ock fienderne lijkwäl, som nogsamt weta, hwad swårighet det i brist af medel underkastat är, ock huru det fördenskull af sig sielft lærer crevera, kunna lätteligen förut afsee, huru de fast ingen diversion därföre hafwa at fruckta uti sina förslag på sielfwa Rijket, som då med det ringa manskap här är at tilgå, ock jämwäl för medellöshet skul, intet kan underhållas, omöijeligen tilräckeligit är, gräntsorne å alla sidor at betäckia; Wid alla sådana omständigheter, ock då Oss för i År, ock innan de anbefalte Tremannings- Regimenter kunnat i någorlunda stånd bringas, omöijeligit warit at secundera Finland med någon hiälp af manskap, ock nu sedan Armeen i Finland är aldeles ruinerad, den ringa liopen, som kunnat upbringas, ock Wij under General-Lieutenanten Taube dijt ärrat, aldeles intet tilräckelig är, utan fast mera ögonskieligen skulle i Ulfmunnen falla, om den öfwerkomme; Wij ock så wäl af Kongl. Rådet Grefwe Stenbock, som andra för säkert warnade blifwit, at Dannemarck ännu i höst lærer tentera en landstigning på Skåne, ock tillijka transportera folck öfwer från Jülland, hafwe Wij fuller måst resolve, at innehålla med vår intenderade transport

at Finland, hwartil lijkwäl alt merendels i beredskap warit, skiönt med största och obeskrifwelig möda ock beswär, samt låta manskapet gå til Skåne, at kunna möta fienden där, ock under Guds bijstånd kasta honom öfwer ända, medan närvarande årstid ändock hindrar Ryssen at fullfölja sitt anslag på denna sidan; Men så möter oss ock därwid samma swårighet, som uti alt annat, at til wärckets utförande på alt som fordras ock nödigt wara wil, til marchernes wärckställande, det nakna manskapets beklädande, och des så wäl som de utfattige Officerarnes underhållande ingen ting är at tilgå, hwarigenom de med sina knecktar uti swärmodighet förfalla, ock undersåtarne, hälst Rusthållar och Rotarne til nödtorffternes anskaffande oförmögne äre, ock om de wijdare öfwer sin förmågo prässade blifwa, uti sin nogsamst redan fattade otålighet och missnöije styrckias, ock til Gud wet icke hwad, för oråd retas skulle. Denna omständigheten, angående undersåtarne och gemene Mannen, finne Wij, Aldra Nädigste Konung, wid fiendernes inträngiande uti Rijket för den aldräfarligaste, ock därföre jämwäl nödigast at häfwa. Wij måste förmärekia, at gemena Mannen eij besinnandes den myndighet ock mackt Eders Kongl. Maij:t Oss tillagt, ock den oumgängeliga nöden, som Oss kan twinga, anten det ena at föranstalta,

som dem trycker, eller ock det andra at under-
 låta, som likwäl nyttigt wara skulle, wåra action-
 ner censurera, ock alla påkommande widriga hän-
 delser, samt dem tryckiande swårigheter Oss til-
 räckna; Ock ehuruwål Wij uti wåra Samweten
 därom intet bekymber, eller därföre i anseende
 til Oss sielfwe uågon frucktan hafwe, så står oss
 dock den skadan ock olägenheten, som Eders Kongl.
 Majjt ock Rijket däraf taga skulle, alt för klart
 för ögonen, ock därföre allena hafwe Wij, effter
 Wår Undersåteliga plickt ock skyldighet, på tian-
 liga utwägar, hälst nu tiden ock nöden intet upp-
 skåf mera tål, måst betänckte wara, til at kunna
 hålla undersåtarne uti behörig respect ock lydno,
 styrckia dem uti deras härtils betygade trohet,
 samt upmuntra dem til widare willighet at un-
 derstödia det almänna bästa, hwartil Wij då in-
 tet tianligare medel funnit, än at förmå ock öf-
 wertala Hennes Kongl. Höghet Eders Kongl. Majjtz
 högt älskelige Princesse Sister, som hos Underså-
 tarne, genom sina oförlikneliga dygder en ogemen
 kärlek äger, at bijwista Senaten och Rådslagen,
 ock därmed gifwa deras wärckställande det nödi-
 ga efftertryck, til hwilken ända, ock sedan Wij
 förut inhämtat hennes Majjts Drotningens tanc-
 kar ock bijfall, Wij Hennes Kongl. Höghet med
 Wår underdåniga skrifwelse därom ålijtat, hwars

innehåll ock uti hwad afseende sådant alt egenteligen skiedt är, Eders Kongl. Majjt utaf hoföllliande afskrift med wanlig Kongl. Nåd tacktes förnimma; Wij mände fuller genast förmärckia, at Hennes Kongl. Höghet et ganska stort betänkiande härwid hade, aldranäst af en utaf hennes ogemena kärlek ock wördnat för Eders Kongl. Majjt härrörande frucktan, at dymedelst missbaga Eders Kongl. Majjt; hälst hon den egenteligen påsyfftade nyttan i förstone intet wäl begripa kunde, men sedan Hennes Kongl. Höghet därom närmare underrättad och öfwertygad blifwit, har hon omsider igenom des nådiga swar, på sätt och wijs, som bijlagan sub. lit. B. innehåller sig därtill beqvämat. Eders Kongl. Majjt lærer nu härutaf, effter des altid om wår underdånigste trohet ock nijt hafde nådigste försäkran, med Nåder förmärckia, at Wij härmed, såsom det endaste öfriga Medel allenast söckt at göra Eders Kongl. Majjts tjänst med behörigit efftertryck, samt hålla Eders Kongl. Majjt Rijket ock Cronan tilhanda, ock därföre sit nådigste bijfall härtill gifwa, hwarom Wij så mycket mera underdånigst hönsfalle, som elliest hennes Kongl. Höghet på det swåraste skulle bedröfwad blifwa, ock Wij, som endast af en underdånig och trogen willighet för Eders Kongl. Majjts tjänst Hennes Kongl. Höghet därtill öfwer-

talt, uti största blygd för hennes Kongl; Höghet
 ock Sambtel. Undersåtarne til Eders Kongl. Maj:ts
 största otjänst försättias; Eders Kongl. Maj:ts för-
 säkre Wij däremot uppå Wår Eed ock trohets
 plickt aldraunderdånigst, at Wij Hennes Kongl.
 Höghets närwaro i Rådet aldrig skole missbruka,
 eller under hennes höga Namn något annat drif-
 wa, än det Wij til Eders Kongl. Maj:ts tjänst
 nödigt finne samt in för Gud ock Eders Kongl.
 Maj:ts at förswara oss tiltra kunne, såsom

Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maj:tz etc.

CARL E. GYLDENSTIERNA. G. FALCKENBERG. N.
 GYLDENSTIERNA. AXEL GUSTAFF FRÖLICH. N. STROM-
 BERG. ARWEDH HORN. J. SPENS. GUSTAFF CRONHJELM,
 R. JOH. VON FERSEN. JACOB RENSTIERNA. N. THESSIN.
 St. d. 30 October 1713.

F. J. Ehrenstrahl.

"Hennes Kongl. Höghets och Kongl. Senatens bref till hans Kongl. Maj:t dat. d. 14 Nov. 1713.")

Stormächtigste Allernädigste Konung.

Eders Kongl. Maj:t tacktes i nåder draga sig till minnes, huruledes Eders Kongl. Maj:tz Råd uti dess underdånigste bref til Eders Kongl. Maj:t af d. 26 Junij innewarande Åhr, genom en widlöftig och omständelig berättelse anförde, både det bistra utseende och fara som utan ifrån af fienden på alla sidor Riket öfwerhängde, jämbwäl och det inwärtas utmattade och äländiga tillstånd, som hindrade alla författningar til landets försvar och wärkets upprätthållande, och gjorde dem aldeles fruchtlösa och nästan omöjelige, hwarjämte det och i underdånighet war andragit, at såsom det för Rådet blefwo både ogiörligit, och för de anförde skiälen skull äfwentyrligit at alla häfwa den swåra bördan, ehuru det likmä-tigt dess underdånige trohetsplicht efter yttersta krafter med redelighet och trohet all omsorg flijt och möda wille och borde hafwa ospard. Så hade Eders Kongl. Maj:tz Råd då fuller kommit på den tanke om icke under en sådan nød det

*) Riks-Archivet. Copia.

skulle wara rådeligit at låta Ständerna samman-
kallas både i tid at förekomma hwariehanda be-
farande, och en allmän undergång med sig fö-
rande owäsende, såsom och at arbeta därhän, det
alle undersåtarne måtte hielpas åt, at med samnad
hand råd och dåd, hålla Eders Kongl. Majjt des
rike tillhanda, och befrämia hwad som kunde
linda til Eders Kongl. Majjtz allernådigste be-
fallningars fullbordan; Men at man lijkwäl i an-
seende til de då nämnde skiähl. och omständighe-
ter hade innehållit med sådan Ständernes Sam-
mankombst; dock därjämpte underdånigst bedian-
des om Eders Kongl. Majjtz nådigste låf och
tilstädielse därtill, samt om et nådigt upptagande,
i fall Conjunctionerne sådant Rådet aftwunge, och
ingen annan utwäg öfrig blefwo, är att i högsta
nöden därtill skrida. Huru alla saker under de
ifrån den tiden förflutne månaderne i alla afse-
enden och på alt sätt blifwit förwärrade och för-
fallne, lærer Eders Kongl. Majjt utaf Rådets se-
dermera och nyligast af d. 26 September samt af
d. 14 och d. 30 October afgångne underdånigste
bref och berättelser, med alla sina obehagelige
omständigheter, hafwa i nåder förmärckt, hwar-
uppå Wij ej utan grämlse kunna tänckia, och
wela nu med et nytt upprepande däraf Eders
Kongl. Majjt ej bedröfwa. At kortel. säija saken

som den är, hafwe Wij eij annat at Oss föreställa, än at Ryssen på den ena sidan och den Danske på den andre wid första Währdag, om ick förr läre trängia sig in i hiärtat af Rijket; däremot kan Rijket eij annorlunda ansees, än en kropp, hwars mästa senor äro afskurne, och större delen af blodet utur ådrorna förrunnen, så at ehwad Wij nu mera til motwärd och försvar både till landz och watten wela biude till at föranstalta, ligger Oss en allmän afmattighet och där af hoos undersåtarne i gemeen förorsakad swärmodighet och förtwiflan i wägen, som eij står at öfverwinnas, seendes det så ut, som woro allenast någre få månaders frist til en total undergång för oss alle ännu öfrig. Wid et så beskaffat tilstånd skulle Wij lada uppå oss ett odrägeligit answar både inför Gudh, Eders Kongl. Maj:t sielf, Samtel. Sweriges Inbyggare, och hela den ährbara werlden, samt Wåra egne samweten, om oss skulle kunna med rätta förewijtas, at hafwa något det ringaste försummat eller lemnat oförsökt, af alt hwad på något sätt synts kunna och böra försökas til at frälsa wårt Kr. Fädernesland, och för Eders Kongl. Maj:t bibehålla des Crona. Fördenskull och ehuruwål Wij hiärteligen hade önskat at kunna uppå föromrörde underdånigste bref af d. 26 Junij erhålla Eders Kongl. Maj:t egit

nådiga swar och Speciale befallning, hwaruppå Wij och i det ytersta med högsta trängtan hafwe bidat. Så äre Wij dock nu af största nöden drefne, enhälleligen komne på det förra förslaget om Ständernes sammankallande, såsom det sidste medlet at tillsee, om och med samnad hand och rådgörande ännu något til Rijkets hielpande måtte stå at uträttas, hwilcket förslag Wij utaf Eders Kongl. Maijtz härwistande Råd, som den förre gången hade här wid en och annan betänkelighet, för tidernes närwarande beskaffenhet skull aldeles bijfallit; och altså hafwe Wij en sådan sammankomst uti förtröstan af Eders Kongl. Maijtz nådige wällbehag och gillande utskrifwit til d. 14 Decembris nästkommande, så framt emedlertid ingen annan befallning ifrån Eders Kongl. Maijtz sielf ankomme; warandes fuller terminen nog kort, men har så måst tagas efter högsta nöden eij något uppskåf tillåter. Såsom wårt endaste ögnemåhl här wid är, at föreställa Eders Kongl. Maijtz trogne undersåtare den faran, hwaruti de nu swäfwat at aldeles förloras, där de sig efter yttersta förmågo eij angripa, och därtill både med Råd och dåd redeligen bidraga, Så skal det och wara Wår högsta och angelägnesta omsorg, at näst behörigt i acht tagande af Eders Kongl. Maijtz Höghet, uppmuntra dem, til trohet, lyduo, be-

ständighet, frimodighet, endrächt, och oförtrutenhet, at med et hiärta och et sinne, hafwa för Eders Kongl. Majjtz, des Hongl. Huus, och Rijkes wällgång och bibehållande det endaste och kiäraste anwändt och upplåtit. Wij önske af trogne hiärtan at Gud wille detta förehafwande så wälsigna och föra, at Eders Kongl. Majjt måtte få hugna sig af sitt Rijkes och trogna undersåtares Conservation, och de däremot med hela Rijket och oss alla snart innerligen glädias öfwer Eders Kongl. Majjtz högst efterlängtlade återkomst, uti hwilcken Wij Samtel. sättia vår lyksalighet; förblifwandes med sanskylligaste och diupaste wördnad in til vår död;

De fyra föregående breffvens likhet med i Kongl. Riks-Archivet förvarade original och copior intygat

Knut Geijer.

Rik-

**Riksens Ständers Skrifvelse till Kongl. Maj:t dat.
Stockholm den 22 December 1713*).**

Stormächtigste Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maj:t lærer förmodeligen af hennes Kongl. Höghets Rijksens Allernådigste Arfprinsessas wyrd samma ock kiärliga skrifvelse samt deras Excellencers Eder Kongl. M:tz herrar Råds underdånige berättelse med ynnest och nåde hafwa intagit de högst drifwande skiähl och ordsaker, som hafwa bewekt hennes Kongl. Högheet ock deras Excellencer at uthskrifwa ock påbiuda een allmän sammankomst af Eders Kongl. Maj:ts trogne Ständer ock undersåtare här i Wårt K. Fädernesland och såsom Eders Kongl. Maj:ts trogne Ständer funnit sin undersåtliga skylldigheet, att i underdånighet lijda ock effterkomma denna i Eders Kongl. Maj:ts höga namn uthgångne kallelse till at dermed å daga gifwa Wår underdånigste nijt, troheet för Eders Kongl. Maj:tz högst angelägne dienst samt troo kärleks fulla ömheet för allas vårt kiäre Fäderneslandz bästa och wåhlgång, så finna Wij och nu samma Wår under-

*) Originalerna till så väl detta som följande bref förvaras i Upsala Akademi-Bibliothek.

såtlige plicht af oss fordra at straxt wid början af detta vårt lyckelige sammanträde göra vår underdånigste upwackning hos Eders Kongl. Maj:t och i diupaste underdånighet tillkiänna gifwa hwad oskyldigheet, redligheet och för Eders Kongl. M:tz höga samt kongliga throns befestelse trogit upsåth och mening Wij äro tillhopakomne, Hennes Kongl. Högheets och deras Excellencers Herrar Rådens till oss gjorde föreställning i förtroligheet och god sämia at öfwerläggia, och omhugsa oss på hwad sät tillräckelige medel, manskap och andra nödwändigheter i tijd måge stå at anskaffas, och wara wijd handen, at kunna, förswara Rijksens gräntzor emoth dess mächtige fiender, som oss på alla sijdor till waten och lands med en Gud bättre för oss högst förderwelig framgång ansättia och beängstiga. Nu är allernådigste Konung den allwettande Guden som alla hiertans ransakare häst bekant, i hwad obeskrifwelig sorg och mer än ängsleful bedröfwelse Wij samt och synnerligen så här til som nu wid denne Sammankomsten saknat Eders Kongl. Maj:tz höga och dyra person såsom vårt endaste hufwud och förswar och huru hierteligen det grämer oss, at Wij uti landets alt för stora nöd och wederwärdighet måste umbära Eders Kongl. Maj:tz såsom landsens huldaste faders milda hielp och

tappre bijstånd emot de ansträngande fiender. Den
 samma store Guden wet ock at wij dock derjem-
 te intet utan wyrdssammeste ärkiäntzlo besinna
 den oss af Hennes Kongl. Ilöghet ock deras Ex-
 cellencer wid handen gifne ordsak till Eders Kongl.
 Majjtz långwarige frånwara, som är den aldrig
 nogsammt bepriselige Kongl. åhuga och efftertrach-
 tande till att oachtadt dhe aldrastörsta äfwentyr
 och beswärligheter fortfahra at åstadkomma en
 diwersion ifrån Turkiet emot Ryssen, at derige-
 nom bryta dess makt och anslag emot Sweriges
 rike och skaffa vårt högt beträngde kiäre fäder-
 nesland någon luft ock lijsa, hwilcken faderliga
 omwårdnad således uppmuntrat den utj hwart
 redeligit Swänskt hierta med sielfwa modersmiöl-
 len inplantade kärleken för Eders Kongl. M:t
 såsom vår höga Öfwerhet, at Wij hålla den o-
 wärdig at bära namn af en Swänsk man och un-
 dersåte som intet med tilsätjandet af det käraste
 han här i världen äger fast mera af dess egen-
 domb och förmögenhet söker at igenom förswars-
 wärkets uppråthållande här hemma understödja
 en för riket och dess trögne inbyggare så hög-
 nödigt och för hela den rätsinta verden högst
 lofwärda desseins utförande; Men aldranådigste
 Konung såsom Wij på intet sät skohlom efter-

sätta något af alt hwad wår undersåteliga plicht i detta fallet af oss äskar och fordrar Så öppnar och oss detta Eders Kongl. M:t: så ögonskenlige betygade milda hiertelag för dess trogne undersåtare wägen at med undersåttlig förtröstan och öppenhiertighet i all som största underdånighet upptäckia Eders Kongl. Maijt: det nöden för oss ty wår nu är kommen så på det högsta, at Wij, utom den hielp och bijsånd Wij af den allswåll-dige Gudens grundlösa godheet och barmhertigheet förwänte, äro så till säijande tröst och rådlöse, så framt icke Eders Kongl. M:t skulle täckias oss med dess nådiga och ynnestfulla ankomst och närwarelse samt den önskelige ock liufwa freden trösta och hugna; Ty på den ena sijdan lærer Eders Kongl. M:t af deras Excellencer Herrar Rådens tijd effter annan aflåtne underdånige berättelser låtit sig föredragas hwad för skadelig framgång Eders Kongl. M:t: fienders orätmätige wapn här i Rijket haft, i ty at den ena festningen effter den andra igenom hwarjehanda olyckstillfällen råkat i fiendernes händer, hwar uppå dhe och af sielfwa landet blifwit mästare, samt huru så wähl, sedan han i denne förleden sommars inkräcktat sig storförstendömmet Finland, nu igenom infall i Österbothn till lands och med en talrijk flotta af Skepp och Galleijer samt an-

dre fahrttyg till Siöss, som Konungen af Dannmark igenom inbrott på Skånske och Norrske sijdan äro i wercket begrepne at tränga sig in i hiertat af riket det samma, der Gud deras onda upsåth ej nådeligen täckes hämma och afwända i grund att förderfwa och ödelägga och undersåtharne, som redan beklageligen med wåre medbröder de eröfwrade länders inbyggare hopetabls skiedt är i träldomb och fångenskap bortföra. På andra sijdan åter deremot är för oss och meniskelige ögon ogjörlogit at afsee, på hwad sät det som än af riket är öfrigit och behållit med härskræfft och Wapenskrifte, utan någon annan uthländisk mackts bijtråde, emot så mäktige sammangaddade och härtils segrande fiender med sådant efftertryck skall kunna sig wärja och icke rikets länder på någât therä stället kunna löpa fabra at kornma i fiendernes wäld, hwarigenom fiendernes mækt widare (i) styrckia tillwäxer, och rikets förmågo till dess totale undergång allt mehr och mehr kommer at aftaga. Ty när Wij besinne at Kongl. Ammiralitetz collegium utj dess ingifne underdånige relation förklarar, at icke et skep är i stånd at göra någon vidare tjenst elr expedition utan at hela flottan med alt tillbehör så gådt som å nyo utredas måste, och hwad för särdeles brijst Kongl. Krigs-Collegium berättar

wara både på manskap och allehanda ammuni-
 tions sorter, hwilcket allt med behörige magaziners
 upprättande och transporters öfwerstyrande med
 mera fordrar exessive stora utgiffter och pännin-
 gesummor, hwartill dock hwarken i Eders Kongl.
 Majjt:z Stats-Contoir eller Contributions ränteri-
 jet någon tillgång finnes; Aldenstund dee berätta at
 oachtadt undersåtarne i åhr effter den af Eders
 Kongl. Majjt:z påbiudne skattningz methoden bestå
 twå procentum af sin egendom i contribution och
 deråfwanpå utgiordt en Krigsgerd, så har det doch
 på millioner när intet welat förslå till de nöd-
 wändigste tarfwor och angelägenheter: hwarwid
 när wij och jämföre alles wårt utblåttade och ut-
 mærglade tillstånd som i korthet at seija där af
 härrörer, at wij utj fiorton åhrs tijd uthärdat un-
 der den påstående swåra krigsbördan, och igenom
 redbogit utgörande af alt hwad Eders Kongl.
 Majjt:z igenom dess egna och deras Excell:cers ut-
 gångne contributions förordningar påbiudit, frö-
 willige gåfwor, ansenliga förskätter och förstreck-
 ningar, nya armeers upprättande samt idkelige re-
 creuterande all wår förmågo tillsatt, och deremot
 intet tillfelle haft at på något sätt oss förkofra;
 Så finna wij nogsamt at wij med sammanskra-
 pande af alt det wij äge intet äro mäcktige at
 här i riket upbringa så stora pänningemedel at

försvarswercket derigenom kan sättias i det fullkomliga stånd at en tillräckelig krigsinacht till waten och land på alla orter hwaräst riket blifwer anfäktadt kan anskaffa och underhålla, förutan at större dehlen af dee ännu behållne provincier igenom både de ständige och werfwade regimenternes eij så längie sedan skedde nya uppsättiande den ständige afgångens ärsättiande och den beklageliga fahrsötens utödande på manskap så ähre utblåttade, at landet redan till en stoor dehl ligger öde och obrukeligt och således intet dycktigt krigsfolk hwarcken igenom skrifning eller wärfning darsammastädes mera står at ärbållas; Doch som Wij och derjemte nogsamt betrackte at misströstan och förtwifland äro närmaste steget till förderf och undergång och at en Segrande fiendes förmättna företagande med wäpnad hand och kraftigt motwärn måtte styras och hemmas, så täncka Wij ock i Herrans namn at sammanfoga alla våra krafter det Gud wet at wij doch för denne gånger allena mäckta med at göra och på sådant sätt som det sig uti en sådan påträngande nöd och almän fattigdom dregligast, tidi-gast och tillräckeligst göra låter effter yttersta förmågon Lijspringa Hennes Kongl. Höghets och deras Excellencers waksame försorg och sorgfällige förfatningar till Eders Kongl. Maj:tz dienst

och rikets förswar, om tilläfwentyrs det alrotunda wärket här hemma kunde så länge uprätthållas till dess Eders Kongl. M:t antingen med någon pålitelig utrikes hielp kunde komma sit beträngda rike till undsättning eller igenom en önskelig fred taga det utur den wända, hwaruti det nu sig befinner. Men som wid närwarande så store swårigheter at rikets förmurar och fästningar äre i fiendens händer, så att hwart och ett framsteg, som fienden hädan effter gör, rör och träffar sielfwa hiertat af riket; at en del af rikets bästa provinser och länder måste skaffa fienden medel och manskap till rikets bekrigande, at stammen af riksens Krigsmakt suckar och qwider under fiendens wåld och fångenskap, at riksens dretzel är uttömd och undersåtarne utarmade, och det som aldraeligast är att Eders Kongl. M:t såsom riksens hufwud och riket såsom kroppen äro så långt ifrån hwarandra söndrade, at den ena intet kan weta den andras rörelser, som seija wid ett så beklageligt tilstånd Wij måste befara, at wij med upoffrad lif och egendom ändå intet mäckta med at afwärja fiendernes inbråt närmare in i riket; Så holla wij oförgripeligen före at vår nijtalskan om den rena Evangeliska läran, som alt för mycket står i fara om ryssen skulle få öfwerhanden, och vår Edswurne troheet för

Eders Kongl. Maj:t och det Kongl. huset förplichtar oss at jämbwähl i anledning af Eders Kongl. Maj:tz egit betygade fred älskande gemöte under Hennes Kongl. Höghets och deras Excell:cers direction och styrsel willja på bästa sätt söka freden på sådane willkor, som möjligast till Eders Kongl. Maj:ts och dess rikkes nytta kunde stå at erhålla, heller sökia at bijbeholla för wår Christmilda Konung och öfwerheet och således Eders Kongl. Maj:t dess rike och undersåtarne till trogen och lydig handa hålla än låta ankomma på ett så förtwiflat Wågspel, at blifwa främmande barbariske Herrskapper till rof och byte och med det samma förlora både rike och undersåtare för Eders Kongl. Maj:t. Detta är nu Allernådigste Konung Wår oförgripelige förslag, tanka och meening, hwilkets nu warande innerliga tillstånd oss nödwändigt Eders Kongl. Maj:t i diupaste underdånigheet uptäckia med lika underdånig förtröstan, at som Eders Kongl. Maj:t till fyllest är försäkrat om en så fullkomlig wördnat och undergifwelse på wår sida, at wij heller willia låta oss öfwergåå alt hwad swårt och ytterst kan kallas än wettandes och willandes till någon den minsta del låta fela i den undersåtelige trohet och lydno, hwar med Eders Kongl. Maj:t och dess Crono Wij förbundne äre,

Så lærer ock Eders Kongl. Maijt: sielf i nåder finna at det hwarken för Gud, Eders Kongl. Maijt och den ärbara werlden wore försvarligt ej heller våra samweten skulle kunna till fredz ställa at wij med egensinnigt doch krafftlost och afmatat motwörn skulle ställa både Eders Kongl. Maijt och oss i üfwentyr att med härs krafft blifwa twungne at undergå en främmande öfwerhet, och lämna, Eders Kongl. Maijt wid dess högst efterlängtrade återkomst et rijke upfyllt med främmande folkslag i stället för dess trogne i älande bortförde undersåtare. För öfrigit lefwa Wij i den underdånige tillförsicht, at Eders Kongl. Maijt med nåde och ynnest lærer tackias uptaga, at med Hennes Kongl. Höghets och deras Excellenciers Kongl. Maijtz Hrr Rådz godtfinnande Wij wid förswarswerckets föranstalltande här hemma göra de författningar, som den oss åliggande högsta nöden, hwilcken intet har någon lag, wid sakernas nu warande tillstånd till Eders Kongl. Maijtz sannskyldiga tjenst och rikets förswar askar ock fordrar. Imedlertijd önske Wij allesammans med ett hierta och en röst att Gud den alldrahögsta, som härtils hållit en så besynnerlig nådig wård om sin smorda och så hädan effter mildeligen täcktes bewara Eders Kongl. Maijt från all fahrligheet ock fiendernes hemliga eller uppenbahr-

liga stämplingar, befremia Eders Kongl. Maij:tz
 högwicktiga anslag, ock med sinä heliga änglars
 beskydd föra Eders Kongl. Maij:t hem till sitt
 rike igien, på det Wij ej längre måtte plågas
 med en allt för bedröfwelig och hiertängslig o-
 wissheet om Eders Kongl. Maij:tz höga ock dyra
 persohns wärlinågo, utan snart få den hugnad at
 see Eders Kongl. Maij:tz blijda ansickte öck un-
 der Eders Kongl. Maij:tz Christeliga regemente
 få komma till een önskelig fred och roligheet.

Wij lefwa och döo

Stormächtigste Allernådigste Konung

Eders Kongl. Maij:tz

Stockholm d. 22

December Anno 1713

Uppå Ridderskapets och
 Adelens wagnar

Johan Creutz

pro tempore landt

marskalkk.

Uppå Borgerskapets

wagnar

And. Hylteen.

Allerunderdånigste och
 Tropichtigste Ständer
 och undersätare

Uppå Prästerska-
 pets wagnar

Jac. Lang.

Uppå Bondeståndet

wagnar

Hans Stafanson.

Likheten med Originalbrefvet, som förvaras i Gusta-
 vianska Samlingen å K. Akademiska Bibliotheket i Up-
 sala, intygas af

C. J. Fant.

**Riksens Ständers Skrifvelse till Kongl. Maj:t; dat.
Stockholm den 16 Februari 1714.**

Stormächtigste Allernådigste Konung

Hoos Eders Kongl. Majjt hafwa fuller Eders Kongl. M:tz trogne ständer giordt wår underdånigste uppwacktning medelst skrifvelse af den 22 December sidstleden ock derutinnan i all som största underdånighet Eders Kongl. Majjt: korteligen föredragit uti hwad fahrligit tillstånd Eders Kongl. Majjt:z rijke ock alla dess inbyggare sig nu för tiden befinna, ock huru altsammans står så tillsäijandes på yttersta spetsen at gå förlorat ock falla i wåre omilda fienders händer, aldenstund de särdeles hwad Czaren af Muskou och Konungen af Dannmarck widkommer, med förknippadt samråd och sammanfogade mackter till sjöss och lands riket på alla sijdor så häftigt ansettia, at det för menniskligt förnuft är ogjörligt at begriipa huru det samma, sedan det är söndrat ifrån sin hiältemodiga ock tappre Konung, förlåtit ock hieplöst lemnat af alla dess Wänner och Bundsbröder ock medelst Lijf- Est- Ingerman- och Finnlands samt en anseenlig dehls af dhe tyske Provincerne bortmistande till sina innerliga kraf- ter aldeles afstympat ock förswagat nu skall kunna

wärja sig för fiendernes inbrott i sielfwa stammeu
ock hiertat af riket; hwarwid Wij ock såsom
helt och hållet försoffade af dhe hiertängliga
tjdningar oss ifrån alla sijdor beträffande Eders
Kongl. Maijtz egen dyra person tillhanda komne
äre funnit oss förplichtade, at med den tillför-
lätelige förtröstan ock öppen hiertighet, som trog-
ne undersåthare för sin högstälskade öfwerheet
ägnar at hafwa i underdånigheet upptäckia våre
oförgrijpelige tanckar ock mening på hwad sät
Wij uti allt fall ock dher Wij skulle finna, att
Wij med tillsättiande af lijf och egendomb ändå
intet skulle kunna afwärja rikets och alla dess
inbyggares underkufwande under främmande Herr-
skap ock Öfwerheet, woro sinnade Eders Kongl.
Mt dess rike och undersåtare til godo ock trogen
bandhållan. Nembl. at jemte sielfwa krigs operatio-
nerne igenom neutrale potentaters tilhielp ock
bemedling under Hennes Kongl. Höghets riksens
Allernådigste Arsprintzessas och deras Excellen-
ciers Kongl. Maijtz Herrar Råds disposition och
styrsel förmå fienderne till en skiälig fredshand-
ling. Denna Wår underdånige skrifvelse förmoda
Wij att Eders Kongl. Maijt med nåde och yn-
nest lærer täckts hafwa uptagit såsom härflytande
af en ren ock oförfalskad kiärlek trohet och nijt
för Eders Kongl. Maijt och wårt K. Fädernes-

lands hästa, ock allenast i den akt ock mening aflåta, at gifwa Eders Kongl. Majjt landetz alt för beklagelige nöd och tilstånd samt alla dess inbyggares enhelleliga trängtan efter freden i underdånighet tilkanna, på det Eders Kongl. Majjt deraf i nåder måtte bewekas att glädja sine trogne undersåtares sorghundna hiertan med dess högst efterlängtrade hemkomst ock den önskelige fridens bearbetande, samt att i fall för än det skie kunde fienderne skulle blifwa oss så öfwerlägsne at wij stodo i fara ock efwentyr at råka under främmande öfwerhet Eders Kongl. Majjt då måtte wara förut underrättad om hwad Wij wid så bistra conjuncturer och i den yttersta nöden tänkte oss at företaga, samt hwad menlöst och redeligt upsåt Wij wid detta vårt företagande hade, nembl. endast och allena at bijbehålla oss och riket för Eders Kongl. Majjt såsom wår af Gud tilförordnade höga öfwerhet. Nu Ehuruwähl Allernådigste Konung nöden och älandet är för oss ännu alt lika stort, som det war då wij först kommo tilhopa, ställandes det sig nu så mycket farligare för wår ögon, som det alt mer och mer oss annalkas, i ty at man af de tiender, som om fiendernes stora progresser och starka tilrustningar dageligen inlöpa, förnimmer dem nu sedan Czaren måst draga sine troupper ifrån Pommern

och sedan alt förliudes at Konungen af Danmarck medelst Fästningen Tönningens öfvergång blifwit mästare af Ilolsten sammandraga al sin Krigsmackt dels wid, dels utj sielfwa Rijkets gräntzor, och redan stå färdiga, med mordswärdet i den ena ock brandfacklan i den andra handen, at trängia sig in i hiertat det samma med dess Inbyggjare alldeles at ödeläggia ock uthrota; Hwar emot ehuruwähl Hennes Konglige Höghet ock deras Excellencer Herrar Råden göra all menskmöijelig anstallt till defension ock motstånd; Och ehuruwähl Wij på alt sätt omhugsat oss, att nu i denna allmenna fattigdommen kunna anskaffa så många medel till förswarswerckets upprätthållande, som någonsin tillförende i de förre krigsåhren, då jemwähl dhe bortmiste Provincier woro behållne, igenom contribution blifwit upbrachte, wij dock måste befinna sakerne wara i så förvirrat tillstånd, at hwarcken landtmilicen till det antahl af folck ock regementer eller örlogsflottan till det antahl af skiepp som nödvändigheten fordrar och så tjidigt kan uthrustas, at icke fienderne emedlertijd kunna blifwa oss alldeles öfwermächtige; J betractande hwaraf Wij ännu ingen annan uthwäg kunnat finna, hwarigenom Wij utur olyckan kunna hulpne blifwa, än igenom een skyndesam fred; Doch såsom wij igenom

Secreteraren Löwenheim som nu nyl. ifrån Eders Kongl. Maj:t hemkommit, fått den glädiefulla effterrättelsse, at Eders Kongl. Maj:t, Gudi Ewignerl. ährat, ännu lefwer, och är wid önskelig hälsa och wälmågo: warandes kort der effter jemwähl den hugnelige tijdningen inluppen, at Eders Kongl. Maj:t sielf i förledne Novembris månad skall hafwa förklarad dess inclination ock höijelse till fred, ock då redan giort något steeg dertill; Så har en sådan tijdning, ehuru Wij ock om dess wissheet eij hafwa af Eders Kongl. M:t sielf någon effterrättelse ock pålitelig säkerhet, således upprättat Wåre nederslagne sinnen at wij med undersåtelig till freds gifwenhet i det yttersta som någonsin är giörligit wele afbijda werckan af den freds negotiation Eder Kongl. M:t kan för händer hafwa, ock imedlertijd igenom alla upptänckelige defensions anstallter wijsa oss hågade till et framhärdeligit motwährn, till at desto mehr förmå dem at emottaga den fredsplan Eders Kongl. M:t dem i nåder kan hafwa uthsedt: Men Allernådigste Konung, såsom Wij altförwähl känne wår oförmögenhet och wanmächtighet at härutinnan något kunna åstadkomma, hwilcken är större än den nu i korthet och specialiter kan beskrifwas swäfwandes oss altijd för ögonen och i

tanc-

tanckarne en innerlig fruchten och rädhoga at fienderne så framt Gudh den Högste deras onda råd ej skulle tackias förspilla och till intet göra, hafwa något sådant sins emellan och till afwentyrs med andre illwilligande machter stämplat och öfwerlagt wärk för händer, at sedan de effter behag stympat riket och dess länder sins emellan fördelt, at dhe med härs krafft torde willia påtruga det som för Sweriges Rijke blefwe öfrit och behållit någon annan öfwerhet, som så länge Gud behagar bespara Eders Kongl. Majjt: ock wår milda arsprintzessa lijfwet, ingen pretension till riket och Cronan kan hafwa, hwilcken om Gud allsmächtig för sin stora nåd och barmhertighet samt för Christi skuld mildel:n tacktes ifrån oss afwända!! Så bönfalle Wij enhälle:n och allerunderdånigst, at Eders Kongl. Majjt: tacktes streckia sin Kongl. försorg ock åhuga derhån at dhe fiender, som för deras länders angrensande närmast till Eders Kongl. Majjt:z rijke, mäst ähre i tillstånd at skada och förderfwa oss, anten igenom någon pålitelig och krafftig diversion eller igenom fredshandling utj sitt skadelige företagande måtte blifwa hindrade och uppehållne, och att sådant så mycket skynsammare skee måtte, som wår fulkomlige undergång elliest wisserlig gör

det altsammans för Eders Kongl. Majjt och oss aldeles fruchtlöst, önskandes wij af alt hierta at Gudh dhen högste, som har alle Konungars hertan i sin hand och böjer dem hwart han will, tecktes lencka Eders Kongl. Majjtz hierta till det senare neml:n fredshandlingen med fienderne såsom det wij för vår del oförgripeligen skulle tyckia vara det sekraste medel att rädda vårt fädernesland utur den öfwerhängiande fara, aldenstund den Ottomanniske porten gifwit alt för många prof af dess ostadighet at med sine wapn bijträda Eders Kongl. Majjtz desseiners utförande. Skulle och vårt öde vara så swårt och olyksaligt at Eders Kongl. Majjt för hwarjehanda emel-lankommande förhinder skuld ej skulle kunna så hastigt hemkomma ock Wij för Eders Kongl. Majjtz fierran frånwara ej eller skulle få förspörja werkan och effecten af Eders Kongl. Majjtz förehafwande til vår befrielse af den Oss förestående undergången innan fienderne fåt sätta sig i stånd at med någon framgång kunna företaga fulbordan och wärkställandet af deras högst skadeliga anslag; Så lefwa wij i den underdånige säkra tillförsikt till Eders Kongl. Majjtz högstbepriselige rättrådighet och altid betygade öma hiertelag för sine undersåtares wälfärd, at Eders Kongl. Majjt lærer täckiäs uptaga det för ett o-

tehlbart kännetecken af en fullkoml. och beständig trofasthet för Eders Kongl. Majjt och det Kongliga Husets rättighet till Riket, hwarpå Wij alle swurit hafwa, at wij på den händelsen effter vårt förriga brefs innehåld häldre sökia at bijbehålla Rijket och oss för Eders Kongl. Majjt igenom en skiälig och någorlunda drägelig fred än äfwentyra Eders Kongl. Majjtz Crona och Scepter, land och rike, folk och undersåtare på ett egensinnigt motwärn, det wij för ut see wara så swagt at det efter mennisklikt omdöme nödwändigt måste taga en olyckelig utgång. För det öfrige iterere wij härmed wår förra trohietelige önskan, at Gud den högste tacktes uppehålla Eders Kongl. Majjt wid en beständig lijfz hälsa och wälmågo, och mildeligen bewara Eders Kongl. Majjt ifrån alt ondt till kropp och siähl, samt med sine Helige Englars beskydd föra Eders Kongl. Majjt till alla dess undersåtares outhsäjeliga glädie hem til sit rike igen. Förblifwandes wij med oafslätel. wördnad till wår yttersta dödztund

Stormächtigste Allernådigste Konung

Eder Kongl. Majjtz

Stockholm d. 16 Fe-
bruarij Anno 1714

Allerunderdånigste och Tro-
pflichtigste Ständer och Un-
dersåtare

Uppå ridderskapetz
och Adelens wägnar

Johan Creutz
pro tempore Landt-
marskalk.

Uppå Borgerskapets
wägnar
And. Hylteen

Uppå Prästerskepets wägnar

Jac. Lang

Uppå bondeståndets
wägnar
Hans Stafanson.

Likheten med Originalbrefvet, som förvaras i Ga-
stavianska Samlingen i K. Akademi-Bibliotheket i Up-
sala, intygas af

C. J. Fant.

**Prinsessan Ulrica Eleonoras och Kongl. Senatens
Bref till Konung Carl XII; dat. Stockholm
den 30 April 1714.**

Stormäktigste Konung, Min Högtärade käre
H. Broder, och Wår Aldrenådigste Konung.

Eders Kongl. M:t tåktes af bilagorne, under
lit. A. B. . . . i nåder sig föredraga låta de or-
dres wij å nyö, och enkannerl. på Eders Kongl.
M:tz trogne Ständers ganska inständiga och trög-
na böner och anhållande funnit oss twungne at
utfärda, så wäl til Kongl. Rådet Gref Wellingk,
som til en del af de öfrige Eders Kongl. M:tz
utrikes Ministrer, angående de medel och utwägar,
som tyckts wara icke allenast de häste, til at no-
gorlunda arbeta på den för Eders Kongl. M:tz
Rike och undersåtare så högt nödige freden, utan
ock de enligaste med Eders Kongl. M:tz höga re-
spect och intention, hafwaudes denna senare (?)
consideration oss så myckit warit om hiertat, at
wi fördenskul ei welat följa ständernas förslag i
alt, och således ei ännu oss fördrista i ringaste
måtto, til Riketz räddande en större frihet oss at
tilägna, än den Eders Kongl. M:t i Nåder godt
funnit oss at förunna; ehuru wäl wi måste fruk-

*) *Riks-Archivet Acta Historica 1709—1720 Orig.*

ta, det alt, hwad wi på sådant sätt göre, lærer wara utan nogon synnerlig wärkan, hilst sedan Eders Kongl. M:tz wärk och höga interesse aldeles förbigåts uti den nyligen emellan Keissaren och Frankrike slutne freden, des utan en stordel af Eders Kongl. M:tz wänner och bundsförwanter ännu med sig sielfwe äro sysslosatte, andre deremot ei wilja tiena Eders Kongl. M:t för intet, och Frankrike sielf, tillika med flere, äro utaf den tanckan, at förutan nogre sacrificier det lærer wara swårt för Eders Kongl. M:t at förskaffa sig nogon fred, såsombilagan sub lit. . . Eders Kongl. M:t med mera lærer gifwa tilkänna. Wi hafwe icke des mindre efter Konungens i Frankrike sidsta exempel, efter den anledning som Gref Wellingt för nogon tid sedan fått, och på ständernes anmodan, sökt at sondera Eders Kongl. M:tz fiänder, huru wida de kunna wara benägne til en skäligh förlikning, eller och ifrån hwarandra söndras, til hwilken ända wi sökt at beliena oss hos Danmark af Kongl. Rådet Gref Stenbocks närwaru i Cöpenhamn, och af den gamble Holstenske Geheimde Råd, Presidenten Wedderkopf, sedan han, igenom Tönningens öfwergång, kommit ur sin långwariga arrest och infunnit sig i Cöpenhamn til at tacka Konungen för sin förlossning, och haderifrån förut, medelst sine bref til den unge

Hertigen och til mig Horn på sin döpelse och wid den eden han redan til trenne regerande herrar af det förstel. Holstenske Huset aflagt, betygt sig wilja framhärda uti sin trohet för hans Durchl. in til sin graf, och tiena honom på hwad sätt han dertil kunde skattas capable. Huruledes wi nu Kongl. Rådet Gref Stenbock sielfwe, och igenom mig, Horn, bemälte von Wedderkopff dertil instruerat, behagade Eders Kongl. M:t af bilagorne lit. i Näder inhämta.

Hwad Czaren widkommer, så och emedan den samme är nu för tiden Eders Kongl. M:t:z Rike den farligaste fiänden, och han likwäl, med hwad upriktighet står derhän, redan så åfta förklarar sig wara benägen til fred, allenast han finnge behålla Petersburg med des appertinentier, skintandes deremot skulden på Sverige, at Kriget ännu alt jämt fortsätties, som af hosföljande des universal lit. . . med mera kan skönjas, hwaruti han ock synes hafwa bifal nästan af alla puissan- cer, och besynnerligen af dem, hwilka efter war i underdånighet här åfwan före gjorde berättelse ei tro, at Eders Kongl: M:t:z fiänder, til nogon förlikning kunna bringas, med mindre Eders Kongl. M:t dem nogot cederar, hwaribland och Konungen i Preussen finnes, hwilken tydel. gifwit tilkänna, at der han ock Eders Kongl. M:t:z wärk sig skulle

antaga, han ändå ei kunde påtaga sig, at skaffa Petersburg igen; Så hafwe wi fallit på de tankar, at och afwenwål Czaren medelst en beskickning, under prætext af et cartels uprättande, låta sondera, huru wida han wil stå wid sine förre och monge utlåtelser, angående des stora benägenhet til fred, och om han igenom nogon negotiation kan komma at amuseras, ärnandes wi fördenskulditsända, Majoren Adolph Snoilsky, hwilken hos framledne Hof-Canzlern des Broder, sig länge i dylika beställningar öfwat och dessutom är en skickelig och förståndig Man, til hwilken ända wi skrifwit til vice Landzhöfdingen Stiernstedt, at han af Czaren skulle begära et fulkomligt godt pass för honom, lärandes wi, när samma passet ankommer, låta oss wara angelägit, at til den förrätningen således instruera honom, som med Eders Kongl. M:tz dienst och conjuncturerna kan wara enligast. Wi hafwa fuller stor orsak at twifla, om wi och derutinnan lära ernå wårt ändamål, sedan wi dermed in til den sista timan drögt, då fiänderne redan äro i begrep, at öppna campagnen, och wi derföre wäl hade orsak, at önska oss nogre säkrare expedientier, at afhålla ifrån Eders Kongl. M:tz rike den faran, som oss nu på så monga ställen hotar; Men som oss ännu alt jämt felar Eders Kongl. Maj:tz Nädigste tillåtelse, at

gå vidare, så kunne wi ock ei heller nu i detta mål oss understå detsamma at göra eller något at cedera; doch finne wi för Eders Kongl. M:tz Rikes Conservation uti des närwarande nöd högstnödigt, at intet lämna oförsökt, och åtminstone at frästa, om man medelst en negociation kunde afhålla Czaren ifrån vidare angrep och inbrott. Wi hafwe dertil förnämligast twenne orsaker och skäl, hwilka bestå deruti, 1:o, At Czaren ei allenast sig sielf har förskaffat, en ansenlig siömak, utan at han och söker med den Danske sig at conjungera, då det efter al liknelse lærer ankomma på en action emellan flottorne. Skulle nu den samme, hwilket Gud Nådeligen afwände, til Czarens fördel aflöpa, så behagade Eders Kongl. M:t sielf i Nåder döma, hwad fara och ruin Eders Kongl. M:tz Rike då lærer öfwergå. Til det andra hafwe wi ei mäktat den lilla flottan, som wi med en obeskrifwelig möda änteligen brakt til siös, med mer än för 3 månaders provision at förese, hwarutaf redan en månad är förtärd, och kunne wi för den alt för stora almännen fattigdomen skul, ei ännu afse, hwarifrån underhållet för så många månader, som återstå, skal komma; Men i fall deremot den högste Guden skulle tackas beskydda Eders Kongl. M:tz flotta, främja des operationer, låta oss finna utvägar til des un-

derhåld, eller och förläna Eders Kongl. M:t någon bättre och fördelaktigare utväg, så skal igenom detta oss, medelst et så widrigit, ja nu på sidstone helt fördärfweligit krig, aftwungne expedientet, icke det ringaste blifwa skadat, och winne wi åtminstone detta derigenom, at wi afbörde oss den förwitelsen, hwilken Czaren redan kommit så monge puissancer oss at göra. Det wore ju ock desutan, aldranådigste Konung, ett alt för bedröfweligit öde för Swerige, om det skulle blifwa twungit inom sina grenzor at handla om freden, då densamma ju uti alla mål skulle dependera af des fiänders discretion, Jcke des mindre äre wi (ej) mer långt ifrån denna extremiteten. Wi sielfwe, aldranådigste Konung, komma derigenom i det äfwentyr, at emedan wi densamma ei kunna afböja, utan at öfwerträda den Nådiga instructionen, som Eders Kongl. M:t oss föreskrifwit, hwilket wi likwäl uti alla mål in til det yttersta, och numera ei utan Eders Kongl. M:t och des Rikes största skada söka at undwika, wi innan kort torde blifwa answarige in för Gud, Eders Kongl. M:t, alla des trogna undersåtare, för oss sielfwe och hela den ärbare werden, för althwad wi igenom wår ömhet och nit, at stricte efterlefwa Eders Kongl. M:t Nådigste befalning, til des rikes räddande hafwa warit twungne at un-

derlåta. Wi bedia altså fördenskul, det Eders Kongl. M:t icke allenast des egit Rikes, utan och wårt tilstånd tåktes låta sig gå til hiertat; och antingen sielf på et el. annat sätt des undergång förekomma, el. och oss i Nåder förinna en sådan instruction, hwarigenom wi kunde göras capable detsamma at frälsa och således i sielfwa wärket den oaffåteliga wördsamma och underdåniga devotion at betyga, hwarmed wi wilje lefwa och dö

Eders Kongl. M:t

Aldraödmuckesta, Hörsamesta,
trognasta, tienarinna, och Syster

ULRICA ELEONORE.

Aldra underdånigste troplichtigste
ste tienare och undersåtare.

CARL ER'S GYLLENSTIERNA N. G:STIERNA N. STROMBERG

GUSTAF CRONHIELM

ut in protocollo.

Stockholm d. 30 April 1714.

D. N. von Höpken.

Öfverensstämmelsen med Originallet intygar

Knut Geijer.

**Concept till Inventarium öfver Konung Erik
XIV:s Böcker; upprättadt den 27 Sep-
tember 1568*).**

**Register vpå Konige M:tz wår alder Nåd:ste her-
res och Konungz Böcker, hwilcke jnuenterede
bleffue på Stockholms Slott then 27 Septem-
ber Anno etc. 68.**

Jn Teologia

Epiphanius

De vero verbo dej ant: Vireto

Biblia Stephanj

Quinta Centuria Ecclesiastica Math. Jllericus

Rerum in Ecclesia gestarum Johane Foxo Anglo

Opera Lutheri j 12 Tomos

*) Detta document som eges af Herr Kammar-Rådet och Riddaren L. O. Fägersten, har af honom till Kongl. Samfundets begagnande benäget blifvit meddelad. Det är skrifvet med Rasmus Ludwikssons egen hand. På första sidan finnes följande anteckning: *Inventarium på Konung Erichz Böcker inuenterede aff Doctor Benct och Rasmus Lodwichsson wdj Stockholm then 27 September Anno etc. 68.* Föremärkte Doctor Bengt är möjligen densamme, som nämnes under titel: "Doctor Medicinæ" i ett uti Riks-Archivet förvaradt s. k. "Hoff-Register" utan datum. Af anteckningen på första sidan ses att detta Inventarium är upprättadt den 27 September, således 2 dagar före Konung Eriks afsättning.

Än en j fempte del,
Dictionarium Hebraicum Autore Johanne Furstero,
Bilia Sacra in Quarto Jerominj
Confessiones fidej augustanæ
Biblia i 4:to Jeronimj
Alcoran Machometis
Nouum Testamentum latinum et gallicum
Imagines Bibliorum
Institutio Religionis Caluini
loci Communes Manlij
En Swensk Biblia
Jn Apocalipsin Daidj Critej
Von Kirchen guter autore Conrodt Trew
En Swensk Bönebok M: Martinj helsing,
Die gyldene Clenodt Nye testamentz Giorgij Maioris
Defensio Catholicij Doctrinæ autore Episcopo . . .
De vita et moribus christianorum Johannis Liuij
Johannis Caluinj in 12 prophetas,
Argumenta psalmodum Math: Jllirico Autore
Forma ac ratio tota Ecclesiasticij Ministerij Autore
Johanne Alasio polone
Euangelia Dominicalia grecé
Novum Testamentum in Sedesim
Enarratio Simbolj Nicenj philippi Melancto:
Margareta Teologica M. Erics Falck
Responsiones philippi Melanctonis ad impios Baua-
ricos Artículos

Catechismus philippj

Paradoxa ducenta octoaginta germanicé

En fransösk psalter

Johannis Crisostomi epistola super Bibliam

En Finsk Messebok,

Jn Historijs

Suetonius

Liains in folio

En Tysk Cronica Casparj Hedij

Tyske crönike vdj 3 tomos Sebastianj Franck

Cronica Olauj Swinefotz

Plutarchus

Cronicon Corintiachum

Zenophontis Historia scriffuin,

des Romische Riks Ordnung

En Regente bok tysk

Än en Regente bok Jören luterbach

En gammal schriffuen bok med copier af Swe-
riges Konungers och Bispers breff,

Cornelius Tacitus

Johannes Rauisius

Walerius Maximus

Suetonius in octauo

Quintus Curtius

Deogenes de vita philosophorum

Zenophon in octauo

Herodotus

Opera liuij 4 Tomos

Contexta populi Judaicj antone paulo Eberj

Eutropi historij romanj cum problematibus Aristotilis,

De origine et rebus gestis turcarum autore Conrado Clausero

Cosmographia Sebastiani Franck

Vita Cesarum per varios autores

**Imagines Cesarum a Julio vsque ad presentes
Imp. Maximilia:**

De Germanorum origine henricj Musij

**Notitia prouinciarum tam orientis quam occidentis
autore Andrea alciato**

De re publica instituenda Johannis ferrarij Montanij.

Andree phrisij Historia

En Tysk Cancelij bok

Catalogus Familiæ totius Aulæ

Cesariæ Caroli Quintj

**Institutio principum germanicé autore renardo
hadamario**

De Turcarum moribus autore Bartolomeo giorgeuitz

De origine regum danorum Johannis Boreri

Oratio in Danos scripta

pasquillus contra pontifices

Hertzog Henrichz scriffuelse emot Landtgraaffuen
Tysk

De rebus gestis Iodouicj II regis galliæ autore philippo Comineo

Spectacula super philippum hispaniarum Regem
Pauli Jbnij super Medeolanenses principes

2 librij super . . . antiqua hoc est Academia
vetus et Noua legatio j röt flogel bundne,

Kong Karls j Swerige Historia jn carminibus au-
tore Henri. Möller

gamble Her Sten Stures Histo. jn car. autore hen.
Möller,

Epitalameum Ezardj phrisij comitis et Catherinæ
principissæ

2 orationes ad principem palatinum de religione,
Carmina super Coronationem Ericij 14 autore
hen. Mollero,

Ein Reknung her Ioduick hertzog von Borbon
Stratagema goticj exercitus aduersus Dacicum, autore
laurentio petri goto,

hertug henrichz til Brunsuich beschreibung
Swensk Crönica i rym

Oratos funebris super regem Gustavum autore
Episcopo Arosiensi

Abschied des reichzdagx zu reinspurg
Origo Romanorum a Dionisio Alexandro.

Pau-

Pausanias

Dion super romanas historias

Onuphij Historije super romanos

Appianj Alexandrinj romanorum Historiarum

Paulj Aemelij Historiæ

Paulj Janij Historiæ in 3 Tomos

Descriptio Britannica et Scotica paulj Jonij

Carolj Quintj Historia in affrica paulo Jone autore,

Auleus gellius

Justinj Historia — 2

Giorgij Fabricij Historia

Paulj Orosij Historia

Antiquitatum variarum historia

Berosus

Cronicon Eusebij

Tria exemplaria Cronicorum Cationis

Jconum Cæsarum in Quarto a condito mundo

Cornelius Tacitus

Aemilius probus

Onupherj super Romanos in octavo 3 exemplar

Calendarium Paulj Eberj

Bellum Neapolitanum a Johanne Sleidano

rerum Muscouitarum Comentarij a Sigismundo au-
tore

De rebus gestis in Italia a Leonardo Aretino

Strabo de situ Orbis

Handl. rör. Skand. Hist. Del. XXVII.

Heliodorj Etiopise Historie

De republica gallica autore Johanne Sleidano

De republica Nicolaj Biesij Candauiensis.

In Artibus

Virgilius in folio

Dictionarium Tysk

**Oratorum, poetarum, Historicorum ac philosopho-
rum dicta ex Varijs Autoribus,**

Etica philippi Melanctonis

Etica Aristotilis

Diuinationes peuserj

Epistola plinij

Erothemata Dialectices — 2

Virgilius in octauo

Opera Ouidij in 3 tomos

Artemidorj Interpretationes Somniorum

Metodus omnium artium autore Jodoco Vilichio

Quintilianus

Duo Tomi Aristotilis

Dialectica Philippj

libellus de Anima Johannis Iodouici

Eticha Aristotilis

Terentius

Hratius

Apotegma Erasmi

Cornu copie

Albertj Durerj picture

idus Palingenij Carmina

idus Metamorphosis ovidij lingua gallica

Offitia Ciceronis germanicé

idus Tomus Johannis Rauicij textoris

Margarita philosophica

Leonardj Aretinj in Aristotilem

idus Aretmeticha autore Jorgio peurbach

Oratio Rostochiana Arnoldo Burenio autore

Consultatio de Scholis instituendis Nicolao Foxita
autore

Super Metamorphosin Ouidij Jorgij Sabini inter-
pretatio,

En Screffuen Terentius, K. Erichz then 14 eigen
hondh,

Titel buklin scriffuen

Epistola Esiodorj super philosophiam

3 Tomus Ciceronis

En swart scrifftaffe

Generales Sententiæ in lingua latina, Itatica, his-
panica et gallica,

Victrunij de architectura

5 partes Mucises vdj röt brunt läder tryckt i
preslou

Fransoske partes i huit pergament — 5

Screffne partes screffue och bundne i swart — 6
partes

Lute böker 2 i gult inbundne oc förgylte
4 screffne partes bundne i bräder

In Matematica et Medicina

Ptolomej Cosmographia

Anatomia Andree Wessanij

Dioscorides

Ephemerides Cipriani

Rudimenta Matematica autore Sebastiano Munstero

Tabule directionum per Ciprianum

Tolomej Geographia

Ephemerides in på 83 åhr

gamble Ephemerides

Tabule directionum

Jeronimj Cardanij de iudicijs natiuitatum

Quadripartita ptolomej

Philippj de anima

De tuenda bona valetudine autore Johanne Hessio

Oculia miracula Naturæ autore lemmjo

De habitu et constitutione corporis autore lemmjo

Opera Johannis Casparj peucerj

Marci Catonis prisi de re rustica

Conradj gesnerj historia de animalibus Thomj — 2:

Conradj gesnerj historia super aues germanicæ

Alma gesta Ptolomej

De Vsu globj Astronomiæ et Cosmographiæ

En scriffuen Calender ab Henrico Strabuk

Tabula astronomije autore Johanne de monte rege

Tabule resolute de supputandis . . Siderum moti-

bus autore Johanne Wirdnuge,

Super Euclidem Johannis de rege monte

Ephemerides perpetui Circuitus

In Jure

liber codicis Justiniani

liber digestorum — 3

Institutiones Juris

Decretum

Consilia Bartolj

Bartolj super digesto Nouo

Bartolj super prima Codicis

Bartolj super prima infortiato

Bartolj super digesto veterj

Decretalium liber

Sexti decretalium liber

Digestum vetus

Codex Justinianj

Johannis Bertachini prima pars

Institutiones

Bertachini 2:de pars

Bertachini 3:a pars

Digestum Novum

Infortiatum

polithiæ Cesaris Caroli 5:tj

Institutiones regni poloniæ

Keiserlige Malefitz rætt

Decretum antiquum

Abreuiationes jn vtroque Jure

liber super parlamentum parisiense

kortt beschreibung Kon. wurde vud Magistrat.

**Likheten med det af Herr Kammar-Rådet och Rid-
daren L. O. Fägersten meddelade conceptet intygar**

Knut Geijer.

I N N E H Å L L.

Handlingar upplysande Sveriges inre förhållande under Erik XIV:s Regering:

Fragment af en förordning, gifven vid Konung Eriks afresa till England; Elfsborg den 1 September 1561	Sid. 1.
Fragment af en skrivelse från K. Erik XIV rörande Sveriges styrelse, i fall han genom giftermål med Drottning Elisabeth blefve Konung i England	„ 6.
Instruction för den i Stockholm varande Re- gering under Kongl. Maj:ts frånvaro dat. Halmstad den 1 November 1563	„ 12.
Instruction för Regeringen i Stockholm un- der Konungens frånvaro. Dat. Skara den 8 Augusti 1565	„ 80.
Konung Gustaf Adolfs egenhändiga Concept till Personalier öfver Hertig Carl Philip	„ 146.
Riks-Canzleren Axel Oxenstjernas Brevväxling med Sveuska Riks-Rådet. Fortsättning från före- gående del, till och med slutet af år 1633	„ 155.
Bref och Handlingar rörande Pfalzgrafven Carl Gustafs frieri till Drottning Christina	„ 209.
Förhandlingar angående orten för K. Carl XI:s biläger	„ 321.
Handlingar upplysande Sveriges inre tillstånd un- der K. Carl XII:s vistande i Turkiet	„ 324.
Concept till Inventarium öfver Konung Erik XIV:s Böcker	„ 380.

RÄTTELSER:

Sid.	11, rad.	9	nedifr. står:	denna	Äls:	denna
„	15, „	16	upplifr. „	beröende	„	beröende
„	19, „	13	nedifr. „	1255	„	1355
„	57, „	12	.. „	blifue	„	blifue
„	144, „	3	„ „	uteslutedt	„	uteslutet
„	169, „	4	upplifr. „	afsedh =	„	af sedh —
„	184, „	13	„ „	skall	„	skall
„	205, „	3	„ „	des satt	„	dess att

HANDLINGAR

RÖRANDE

SKANDINAVIENS HISTORIA.

TJUGONDEÅTTONDE DELEN.

STOCKHOLM.

Hörbergska Boktryckeriet, 1847.

På eget förlag.

NYA
HANDLINGAR
RÖRANDE
SKANDINAVIENS
HISTORIA.

ADERTONDE DELEN.

STOCKHOLM.
Hörbergska Boktryckeriet, 1847.
På eget förlag.

INNEHÅLL.

Anteckningar af Erik XIV i dess fängelse på Stockholms Slott	sid. 1.
Brefväxling mellan Riks-Canzlern Axel Oxenstjerna och Svenska Riks-Rådet (Fortsättning från föregående del d. 14 Juni — 2 Febr. 1634.)	„ 4.
Råds-Protokoller den 26, 27 och 28 Fe- bruarii 1649, rörande Pfalz-Grefven Carl Gustafs antagande till thronföljare	„ 69.
Råds-Protokoll den 21 Julii 1668, inne- hållande upplysningar, om huru till- gick, när Drottning Christina återtog sin föresats att nedlägga regeringen 1651	„ 126.
Relation öfver det förnembste sig j Trund- hembs belägring hafwer tilldragit, sedan denn 28 Septembris tå Fienden kom för Staden till den 11 Decemb. 1658	„ 135.
Relation till Strengnäs Consistorium om 1660 års Riksdag i Götheborg, af Pri- marie Theologiæ Lectorn Petrus Petri Grubb. Dat. Strengnäs den 18 Maj 1660	„ 175.
Bref från Riks-Rådet och Ambassadören Frih. Bengt Skytte till Konung Carl X Gustaf. London 1659	„ 189.

- Handlingar rörande den vid 1689 och
1697 årens Riksdagar förehafda fråga
angående i Rådet fällda förgripliga ytt-
randen emot Kongl. Maj:ts höga rätt
och välde sid. 257.**
- Vice Presidenten Sven Leijonmarcks till
Secreta Utskottet ingifna Memorial af
den 26 Februarii 1714, angående nöd-
vändigheten att utse ny regent under
Konungens långvariga frånvaro . . . , 331.**
- Bref från Riks-Rådet Christer Horn till
dess broder Bengt, innehållande un-
derrättelser angående statens ärender,
Hofvets och enskildas nöjen, dagens
nyheter m. m. 1661—1676 , 351.**
- Förteckning på Pergamentsbref, som fin-
nas i Strengnäs Gymnasii Bibliothek , 376.**
-

Anteckningar af Erik XIV i dess fängelse på Stockholms Slott *).

Thet bädzste förmodende

Om the begäre att iagh skall aname widh
Regementhet, och förlåthe them

Szwar

Hwad ssom migh äär skeed well Jagh gerne 1.
förlåthe ther ssom jagh häreffther med öffuerwäld
bliffuer förskoned

Att aname wed Regementhet kann iagh icke 2.
göre med mindre ään iagh måå Regere ssom Gudh

*) Original utan dato, förvaradt i Riks-Archivet bland
*Ronungars och Drottningars egenhändiga Bref och Ma-
nuscripter* m. m. Ej upptagen bland Erik XIV:s skrif-
ter af O. Sundel i dess "Hist. och Crit. Afhandling
om de böcker tryckte eller otryckte, som i Sverige
blifvit författade af Kongl. personer" i Vitterh. Hist.
och Ant.-Akademiens Handl. 9:de Del.

haffuer befaled och hielpe ssåå wääl then fatige
ssom then Rijke thill rätte

- Szamaledes att iagh mää niwthe och behälle
3. all thenn jurisdiction och räättigheet ssom migh
med breeff och ssegel äär thilssagde,

- Att mijn hustru mää bliffue ääredt ssom een
4. dråtningh och mijne barnn actede föör Kouunge-
Barnn.

- Att jagh mää bekomme alle mijne breeff och
5. Rigssens handlinger igen Sampt Ephemerides och
protocoller

- Att Jagh mhää bekomme mijne trogne thie-
6. nere ssom häär i Sverige i lijffe ääre igen,

- Att hwilken ssom häär effther vthj Rigssens
ssaker heller handlinger wetterligen liuger föör
7. migh mää ssitie sså lenge i Torned ssom iagh
ssittet haffuer heer på Stocholm

- Att alle mijne och minn hustrus och Barns
8. ägedeler måge öffuerantwortes oss igen .

- Att mijne tienere heller theris erffwinger måge
9. bekomme ssine ägedeler igen

- Att hwar mann will loffwe att Ranssake ssåå
mykidt ssom med goot ssamweet skee kann hwem
10. ssom Troldom och diewuls konst påå migh, mijn
Broder herthig magnus och her Nils Beriesson
bedriffwid haffuer

Thed medeldeste förmodende

Om the begäre att iagh skall öffuergeffe Regimenthet och thiene herthig Jahan.

Swar.

Att thiene Herthig Jhan äär icke thilbörligit och iagh will thet ingeledes göre thy thet äär 1.
och emot Gudh

Öffuergeffe Rijked kann iag icke göre föör ään mijn ssaak bliffuer förhörd wänligen och thilbörligen hwad skyld iagh haffuer föör menige Rikssens Stender 2.

Moste och Rikssens Sthender haffue fulmacht aff hele Rijked 3.

Näär ssaken äär förhörd och the mijn ssaak ogille och eendrechteligen megh vudfalla ssåå will iagh öffuergeffue Regimenthet medh thesse welkåår ssom fölie 4.

Först att iagh skall icke bekenne megh ware skyldigh 5.

Thet andre att iagh måå niwthe the beskreffne welkåår ssom Oloff larsson föör herthig Jahann proponerede 6.

Heller och hwar the icke behage att iagh måå bekomme een konglig thärepenningh och drage häden vthaff landet frij ssäaker och vthan faare och skade Jagh mijn hustru och Barnn 7.

Att alle the Swenske ssom haffue lyst thill

8. att föllie meghe måge bekomme ssamme loff och
niwthe theris godz och ägedeler

- Att iagh måå ssåå lenge frij och ssäker vthen
fängelsse bliffue påå mijne arffz awelsgårder thill
9. thes iagh bekommer förssäakringh aff fremmende
land

- Theremoth will iagh loffue föör meghe och
10. mijne Erffinger inthet sientligit att förethage emoth
Sweriges Rijke

- Orssaken att iagh icke well wara i Sverige
11. äär att migh icke hålled äär thet mig war loffuet
aff herthig Jahan.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade
originalet intygar Knut Geijer.

Brefväxling mellan Riks-Canzlern Axel Oxenstjerna och Svenska Riks-Rådet *).

Rådets Skrifvelse till Axel Oxenstjerna; dat.
Stockholm den 14 Januarii 1634.

Till H. Excell. RijkzCantzleren.

Christina etc.

Wår synnerlige ynnest och nådige benägen-
heett, medh Gudh Alzmechtig tillförende etc. Ef-
ter som Wij her Cantzler, haffwe aff ådtskillige

*) Fortsättning från föreg. Del.

orsaker funnet nödigtt, att låtha skynda medh Sahl. Kongl. Maij:ttz wår högttährade käre herfaders, högloffligh uthj åminnelses begraftningh, så ärne Wij then uthj Junij Månadh nästkommande att skeep låtha, och wele eder framdeles om dagen giffwa tillkenna; der och någott dess förinnan kan wara aff nöden till den tijden hijdt in att förskriffwas, wele Wij eder dedh igenom Erich Larsson *) weetta låtha; Sågo och gerna, att om Sakerne der uthe så tåhla kunde, J till den dagen och måtte wara här medh tillstädes. Elliest oansedt H. Sahl. Kongl. Maij:ttz högstberömmelige actioner thett nogsamptt meriterat haffwe, att fremmande Potentater hade till desten större prydnatt medh Kongl. Maij:ttz Sahl. lijks begraftningh måtte bliffwa hijdt in inviterade, dock emedan Wij här oppå intett exempel weette, sådantt tillförenden här j Rijkett att wara skeedt, derföre haffwe Wij godt funnett här medh sammaledes att låtha bliffwa. Hwadher Memorial wedhkommer, then J her Gabriell Gustafsson och her Matthias Soop hijdt till Oss medgiffuidt haffwe, så och någre edre förre Breff, hwilka ännu oswarade äre, der oppå wele Wij

*) Född i Holland. Bosatte sig som Köpman i Stockholm 1602. Kongl. Svensk Commissarie och Factor i Holland 1618. Rüntmästare vid arméen 1630. Adl. 1631 med namnet *von der Linde*. Blef slutligen Kammar-Råd. Död 1636.

eder wår meningh medh Greff Peder Brahe weetta låta, effter som Wij honom med dedh snareste dijdt utt till eder affärda wele. Tillståndett här hemma belangande, så haffwe Wij orsaak till tacka Gudh, att thett är rooligitt och stilla, och intett annatt höres än underdånigh lydno emott Oss, och godt förtroende iblandh alle Stånd, hwilkett den Aldrahögsta så wille låtha continuera, och giffwa att Sakerne der uthe althijdh well afflöpa måtte, så och edre actioner j synnerheett Oss och Fäderneslandett till gagn och nytto, och eder sielff till ett odödeligitt beröm, medh good success och framgångh feliciteras. Befallandes eder Gudh Alzmechtig, synnerligen Nådeligen.

Högstbem:te H:nes Maij:ttz etc. etc. etc.

G. B. O. J. D. L. C. C. G. P. B. C. F. *).

Rådets Skrifvelse "till RichzCantzleren, om hwadh recompens som sökias skall aff dec Ewangeliske Furster och Ständer j Tysklandh"; dat. Stockholm den 17 Januarii 1654.

Christina etc.

Wår synnerlige ynnest, och nådige benägenheett, medh Gudh Alzmechtig tillförende etc.

*) Gabriel Bengtsson Oxenstjerna, Jacob De la Gardie, Carl Carlsson Gyllenhjelm, Pehr Brahe, Clas Fleming.

Wij haffwe her Cantzler bekommit eder skriffwelse dateradh Frankfurt widh Mein then 25 Novembris *), och så der aff, som dee widlagde copier till een deell förstådt, j huadh tillstånd sakerne der uthe då woro, och huru dee sigh understundom till bättringz, understundom till wärringz anlâte, men j synnerheett, aff hwadh motiver I ähre bewechte, att medh första begiffwa eder nedh till Sachsen, och sedan huruledes Churfursten aff Brandenburgh haffuer till dee angräntzende Furster, Ständer och Städer begüratt att taga j betänkiende på huadh sätt Oss och Sweriges Chrono skall kunna skee satisfaction. Och som dee förmodeligen der uthj skole bewillia att een Convent där j Creissen må anställas, och som Sweriges contentement till äffwentyrers medh dedh samma kan ihugkommet bliffwa; Så ändock j någorledes för detta haffwe igenom wårtt älskelige RijkzRådz skriffwelse förstådt, hwartt hän in hoc passu kan wara till intendera, hälle I lickwell nödigtt, att alltt bliffuer tagett j noga betänkiende, och att Wij eder wår resolution giffwe, hwadh äntligh recompens wij och Sweriges Chrono be-

*) Sannolikt skriffel i stället för den 22 November, emedan det bär citerade öfverensstämmor med innehållet af det bref, som under nämnde dato är tryckt i föreg. Del sid. 205.

gäre att wara förwissade oppå, och widh hwilken I stanna och acquiescera kunne. Såsom wij nu Oss denne eder förfrågan nådigst behaga låthe, dy kunne wij eder der oppå till Swar nådeligen icke förhålla, att ehuruwell wij fuller orsaak nogh hade, att låtha ställa detta swåra och wichtige ährende till dee förnembste aff Rijkzens Ständers deliberation, och sedan alltt wore medh them well öffuerlaggt, wår meningh eder der öffuer wetta låtha, Men aldenstundh drögmålet synes att wela skada, och I hastigh resolution begäre, dy haffwe Wij detta allenast uttaff wårtt älskelige Rijkz Rådhs debattera låtett. Och som deres consilia för detta altijdh till den Scopum haffwe collimerat, och ännu der hän zyffte, att heela Pommern måtte medh dess tillhörige Siöstäder, hampner och rättigheeter, Såsom och Wissmar Stadh till een recompens och tacksamheets tecken för the många och inästimable wellgärningar them Ewangelische uthj Tysklandh ähre bewijste, Oss och Sweriges Chrono inre feudi cederas; Alltså see wij icke heller någon säkrare och bättre recompens, eller som för Oss lägligare wore, än den provincien medh Wissmar Stadh att sökias kunna, aff dee ådtskillige wichtige motiver som eder nogsampt äre bekände, och j synnerheett emedan den Alliance Sahl. Kongl. Maj:tt wår högttährade käre

herfader medh hertigen aff Pommern ingått haffwer, ähr till een deell een försäkringh att Sweriges Chrono sitt Contentement för dess stora omkåstnadh skall bekomma aff den Successore, som effter hertigens dödh till samma provincie träder; Och begäre fördenskull nådeligen, att I så myckitt tijderne tillåta kunne, ännu thett samma driffwa wele, och uthan destе större nödh och fahra, eder der från ej commovera låthe. Dock emedan Wij för detta aff eder skriffwelse till vårtt älskelige RijkzRåd haffwe förstådt, såsom och nogsamptt pröffwe aff detta edertt breffz innehåld, huruledes sakerne der uthe äre mäst alle stunder förändringer underkastade, och sigh omskiffta låthe, så att där Wij eder någon äntlig resolution att ståå oppå, här ifrå sände, skole I lickwell förmedelst infallande ådtskillige mutationer den intet stricte effterfölgia, och myckitt mindre eder der effter regulera kunna. Hwarföre så framptt een oundwijkenligh widlöfftigheett här oppå fölgia wille medh dem som nu våre wänner och bundzförwanter äre, och Fäderneslandet der igenom mehre j någon fahra än säkerheett sätties; då heemställe Wij nådigst eder wahnlike trooheett och dexteri-tet, att I icke destе mindre, så myckitt någon tijdh skee kan winlägge eder Wårtt och Fäderneslandzens nytta, gagn och säkerheet j acht att

taga, och hwar icke heela Pommeru nåås, att I låta eder wara anlägitt om Hinder Pommern medh Landt zu Rügen, ysdom och protectionen aff Strålsundz Stadh, desslikest och Wissmar att behålla. Men som detta allenast ett extremum wara skall på händelse att man intett kan undwijka med mindre Vor Pommern ådt Churfursten cederas måste, så äre wij j den nådige wisse tillförsichtt, att I der hän bearbete, huru wij något annat j wederlagh som Stiffterne Bremen och Vörden, medh hwadh mehre j kunne befinna att göra tillfyllest, emott den andra delen wij afträde, igen måge bekomma. Sedan att dee Ewangeliske Furstar och Ständer j Tysklandh till een mutuell assistance, att bewijsa Oss och Sweriges Chrono, må förbindas, Och j synnerheett sigh förplichta, Oss widh een sådan recompens som Oss och Sweriges Crono giffwen bliffuer, stadigt att skydda, handhaffwa och förswara. Hwad och mehre här widh kan wara j achtt att taga, dedh wele Wij eder wahnlike trooheett och försichtigheett tilltroott haffwa. Befallandes etc.

G. B. O. J. D. L. C. C. P. B. C. F.

Skrifvelse från Rådet "till RijkzCantzleren om Legationen till Rysslandh, och then Alliance Storfursten här sökt haffwer"; dat. Stockholm den 17 Januarii 1654.

Christina etc.

Wår synnerlige ynnest etc. etc. Effter som Wij her Cantzler, nu ähre till wärka at låtha affgåå then legationen till Rysslandh, och eder elliest för detta ähr giffuidt tillkänna, hwadh difficulteter Oss haffwe moverat, öffwer then Alliance Storfursten hoos Oss haffwer sökia låtet; alltså kunne Wij eder nådeligen icke förhålla, huruledes wij nu sedermera haffwe ställt detta swåra och wichtige ährende till wårtt älskelige Rijkz Rådz här närvarande ytterligare och noga deliberation. Och pröffwe fuller så wijda wara nyttigt och godt, hwar then begärte Alliance aff Ryssen undwijkas måtte. 1. Att denne Wår Nåboo, är een reconcilieradh wän, som uthj nöden föga kan wara att pålita, uthan snarare altijdh haffwe j magan dee landh och provincier honom fråtagne, och nu medh Sweriges Chrono incorporerade ähre, medh wåld eller list att igen taga, när occasionen sigh så præsentera kunde. 2. Att Wij intedt nostri iuris bliffwe, när wåre tractater medh Påhlandh angåå, Stilleståndett (hwär thett så nyttigt funnes)

uthan Ryssens Consens och Weettskap vidare att
 prolongera. 3. Såsom *pacta induciarum* och för-
 måå, dedh tractaten skall reassumeras, för än Stil-
 leståndet löper till ända: Alltså see Wij icke huru
 Ryssen, där I skall kunna dragas eller admitte-
 ras; Widare än thett aff oss kan föreslagitt bliffwa,
 att han j samma tractat må begripas. Men så
 strida här emott desse wichtige skääll och moti-
 ver att thett förbundett medh Ryssen ej vttsläes
 bör; 1. Att kriggett medh Påhland ähr oundwike-
 ligh, och ingen licknelse, thett någon säker och
 reputerligh prolongation aff Stilleståndett hoos På-
 lacken skall wara till att nåå. 2. Jntresserar
 wår Säkerheett j Ryssens wällgångh, att där han
 underginge, skulle wår Stat der igenom ej litett
 periclitera. 3. Haffuer Sahl. Kongl. Maij:tt sielff
 sigh till ett förbundh medh Ryssen offererat, hwil-
 ket om thett affsloges, skulle han lätteligen de-
 sperata consilia fatta, och sigh med Pålacken,
 hwar icke aldeles emott Oss coniungera, dock för-
 eena och fredh giöra. 4. Konungen i Danmarck
 skulle och well weetta denne occasion att nyttia,
 och sökia then conjunction, om hwilken han till-
 förende igenom Maltha Juull hoos Ryssen haffwer
 låtidt sollicitera. 5. Effter som och Pålacken
 samptt Juten Oss infallibilter angripa skulle, der
 wåre saker j Tysklandh (hwilkett Gudh affwände)

annorledes än well affluppe; Alltså wore tilldrägeligare Ryssen medh Oss till Socium belli att haffwa, än att han thett allenast åskåda och stilla sittia skulle. 6. Wåre tractater bleffwe så myckitt mehre faciliterade, och Wij giordes faste i possessionen aff dee provincier Wij så ifrån Pålacken som Ryssen innehaffwe. 7. Skulle de Pohlers Consilia märkeligen förwirras, och incrementa status Polonici myckitt förhindrade bliffwa. 8. Den Persianiske handelen och andre commercier uthj Rysslandh, wore så myckitt lättare att ställa i wärkett. Och 9. Oansett wij ingen säker wän hoos Ryssen hade, wore han dock i medler tijdh ingen fiende. 10. Kunne och sielffwa förbundet wara uthan fahra, när wij och Ryssen hwarthere sitt krich före, och icke i een provincie tillsammans, eller så att någre invicem subsidia præsterade bliffwa. 1. Derföre Wij och icke hälle orådeligitt, ett förbundh in generalissimis terminis allenast ansedt, emott Konungen i Påhlandh, och determineradh på een wiss tijdh, till 8. eller 10. år, sammaledes oppå wisse Conditioner medh Ryssen att ingåå. Huru nu desse conditioner wäll fattas skole, haffuer större consideration medh sigh, och fordrar fleres betänkiande. Wår meningh är fuller så wida denne dedh förnämste Conditionen bör wara, att när Wij effter Stilleståndets

förlopp komme i krigett medh Pålacken, att hwar-
 ken Wij eller Storfursten sedan någon fredh eller
 Stillestånd medh honom ingåå uthan den andres
 weettskap och samptyckie. 2. Att Wij eller Rys-
 sen icke heller till någon actual tractat träda medh
 mindre den andra Potentaten här om först bliffwer
 förständigad, och sitt samptycke dertill giffwer;
 Och hwilken dera parten een sådan tractat till-
 bindes, han då then andra medh sigh ther uthj
 drager, så att tractaten medh begges Commissa-
 rier beskickadh bliffwer; Och att krigett på fien-
 den tillijka föres och tillijka ändas måå. 3. Effter
 som vårtt krich emott Pålacken honom dubbelt
 swårare, än tillförende falla will: thett han först
 uthur Pryssen och Lijfflandh angripes, och sedan
 ingen adsistence aff Keijsaren och andre sine
 bundzförwanter kan bekomma, för thett krich
 wij uthj Tysklandh före, uthan dageligitt infall
 igenom Schlesien måste befahra; Att Ryssen för-
 denskull detta vårtt krich medh een Summa pen-
 ninger hielper att understödia. Dock emedan detta
 ährendett ähr swårtt och wigtigtt, och angår icke
 allena Oss, uthan heela Fäderneslandet, hwarföre
 ärne Wij de förnembste af Adell och Bisperne
 här i Rijkett, Så och dee förnembste Städens full-
 mechtige effter Regeringz formens innehåld till
 medium Februarij hijdt förskriffwa, och theres

rådth och betänkiande tillijka här öffuer pläga;
 Men Gesandterne wele wij som förr är tillkänna
 giffwidt, nu strax affgåå låtha, och öffuer denne
 puncten allenast in generalissimis terminis dem
 instruera, och befalla att dee här till præparatoria
 göre, in till dess dem vidare beskeedh uthan
 drögzmåhll skall efftersändt bliffwa. Och som
 Wij icke mindre edertt betänkiande här öffuer för-
 nimme, Så haffwe Wij fördenskull Anders Lackeij
 till eder affärda welatt, nådeligen begärandes, att
 I Oss edertt goda Rådth här uthinnan medh sna-
 reste meddela wele. Befallendes eder Gudh Alz-
 mechtigh synnerligen nådeligen.

G. G. O. *) J. D. L. C. C. P. B. C. F.

**Rådets Skrifvelse "till RichsCantzleren, om kop-
 parhandelen", dat. Stockholm den 17 Januarii
 1634; jemte Memorial af samma dato för Com-
 missarien Erik Larsson von der Linde.**

Christina etc.

Wår synnerlige ynnest, och nådige benägen-
 heet medh Gudh Alzmechtigh tillförende etc. Wij
 haffwe för detta her Cantzler bekommit eder skriff-
 uelse daterat Frankfurt widh Main den 26 Octo-
 bris, och förnimme der uttaff, att ehuruwäll I

*) Gabriel Gustafsson Oxenstjerna.

medh all fljtt haffue sökt till att beneficera den koppar der uthe ligger, och ett wist Compagnie att anrätta, så haffue dock ådtskillige hinder then desse in till dato förhindrat, att han sin föresatte scopum ej haffuer nåå kunnat, och I råde fördenskull, att så framt något Compagnie i Hamburg, Lybeck eller annorstädes funnes, som een anseelig post koppar här i Sverige köpa will, skulle wij intet betänkiande draga medh dem här öffuer att låta sluta, för thet prijs I uthj bemelte eder skriffuelse ihugkomme. Nu såge wij gerna att then desse inen vore till practicera för dee wichtige rationes, som suadera, att Wij och Chronan ifrå denne swåra last må bliffua befrijade. Men såsom Oss ej swårt ähr, att öffuerläggia, huadh difficulteter thet skall giffua något anseeligit här uthj att kunna förrätta, emädan dee poster, som uthj hollandh, lybeck och hamburg deponerade ähre, göre köpmännen skye, och förorsaka hoos dem imaginationer lijka som store partier aff kopparen skole här hemma uthj Rijket wara att tillgåå, som äntligen uthur händerne släppas, och prijset tillijka nedsättia måste; Sedan consumptionen aff kopparen icke wara så stoor, att then medh proufijt kan dragas undan, för än mehra till arbetet bliffuer. Alttså haffwe Wij
 detta

detta wichtige ährendet aff wårt ällskelige Richs Rådth debattera låtet, och pröffue fuller för Oss och Chronan thet wara nyttigest, om någre wisse affnämare till kopparen wore der uthe att bekomma, som på een wiss tijdh, och för ett redeligit prijs all den koppar sin kooss togo, som här uthur Rijket kan wara till att mista; där effter man den saken widare här hemma fatta kunde, antingen med Chronones medell (som här till skedt ähr) att negociera, eller och att giffua kopparen igen uthj ett compagnies händer emott een skälig tull effter som befunnes wara redligest.

Men hwar thetta ej ähr till obtinera, uthan att kopparen i månges händer släppas måste, då see wij något bättre consilium ej wara att angripa, än emädan kopparen nu ähr i tämmeligit högt prijs, att man både i hollandh, hamburg och lybeck tillijka på een tijd, och så att then ene Creditoren then andre här öffuer ej kan advisera, söker att betala Chronones gäldh, och befrija henne ifrå thet swåra interesse, som nu åhr-ligen uthgiffuas moste. Derigenom icke allenast Wij och Chronan sin reputation och Credijt skole erhålla, uthan och den nytta der oppå fölgia, att then kladda medh hwilken Wij och Chronan elliest inweklas skulle, bliffuer här medh in oppå

bemelte Creditorer och andra particular personer deriveradh. Detta nu tillbörligen att ställa i wärket, haffue Wij nogsampt om ett qualificerat subiecto warit bekymbrade. Och ändock Erich Larsons persohn Oss något considerabel ähr förekommen, aff dee orichtigheeter man haffuer suspicionerat att skola finnas uthj hans räckningar och andre motiver, Docklickwäll effter som Wij haffue låtit ställa honom till förhöör uthj Cammaren, på dee puncter I haffue begärat (öffuer hwilke här hoos beskeedh uthur Cammaren sändes) och pröffue myckitt aff missförståndh och information om honom wara angiffuit, Sedan aldenstandh han allaredo een godh deel är inweklat medh dee $\frac{m}{150}$ Richsdaler, att fournera på dee 2500 Skeppundh koppar, som han till eder vidare förordningh ådt hollandh skickat haffuer, och Wij eij annat kunne indicera, uthan att han wäll och troligen emot Oss och Fäderneslandet menar, effter som han sigh förplichtat haffuer redeligen ther medh att omgåå, och vttloffuat gode tienster att præstera, där till medh han nu sättiandes har i Rijket sin Oeconomie, gör sigh sperance framdeles att bliffua avanceradh; Alttså haffwe Wij ingen capablere än honom, som een Swensk man, förfaren i kiöphandell, och hwilken dess föruthan stortt interesse

här uthj Rijket haffwer, der till att bruka. Der-
 före Wij och honom innan par dagar dijt uth af-
 färda wele, och uthj commission giffwa, att där
 I således godt finne, och att hans negociation där
 igenom eij skall retarderas, att han ifrån ham-
 burg till eder reser (der om I salvio order till-
 skicka welle) och medh edert goda inrådande uthj
 saken, söke huar thett skee kan, att fullgöra then
 Contract, som I för detta medh Loijs de Geer in-
 gåt haffwe; eller om thet eij wore till practicera,
 att han då winlägger sigh om ett Compagnie der
 uthe att opbringa, som för reda och content be-
 talningh sin kooss tager all den koppar, som här
 uthur Rijket kan wara till att mista, Eller och
 huar thet eij fortgå wille, uthan att medh samma
 compagnie differeras måste, att han då Chronones
 gäldh och interesse, dedh högsta han kan medh
 kopper betalar, och jw högre den uttaff honom är till
 spänne, skall hans discretion ooh redeligheet heem-
 stält bliffua, men thet lägsta prijs skall wara Skep-
 pundet aff Gåbrkopparen a 60 Richsdaler, och
 then andra effter advenant, under hwilket Erich
 Larsson intet må gåå. Och kunne Wij eder här
 hoos nådeligen icke förhålla, att der sigh emoot
 förhoppningh tilldraga skulle, att intet der aff
 desse förslagh kunne wara till negociera, då haffwe
 Wij godt funnet Oss in secreto detta extremum,

hwilket Erich Larsson intet är communicerat, att förbehålla; Nembligen att kopparberget emot een skälig tull j wågen sätties uthj dess wanlige frije handell; Och mene således ther medh att procedera, att Bergzmännen föruthan affredzkoppare erläggie huart tijonde Skeppundh aff all den koppar dee inwäge; Och köpmannen som den tillwäges, giffwer j tull 10 Richsdaler eller mehre på Skeppundet, effter som thet kan diudiceras. Sedan att köpmannen skall wara obligeradh ingen Råå koppar att uthföra, uthan den här i Rijket raffinera eller förarbeta låtha. Till hwilken ända, att här medh må hållas een richtigheet, wele wij tillsij första åhret något närmare än åffwanbemältt ähr, medh BergzMännen om tullen att handla, så att der igenom 1000 Skeppundh koppar till stadigt capital widh Säter må wara j förråd, där att göras gåhr; Och när köpmannen medh wägarrens och Inspectorens Zedell attesterade, hwadh koppar han j wågen hade liggiande och förtullat, han tå uthan tijdz spilning och drögzmåhll lijka myckin reen koppar här emott kunde bekomma, och så tillijka både fohr och arbeteslönnen där erläggia. Hwadh skada eller nyttigheete här aff fölgia kunne, warde I nogsampt och högwissligen öffuerwägende; Och som Wij hälle orådeligit detta extremum att angripa så frampt andre uthwägar

finnas kunne, alttså hälle Wij thet aff desse motiver att gagna, att 1. Bergsmännen här igenom ingen credijt skall feela, när the sine Creditorer medh koppar kunne betala. 2. Skulle och köpmännen icke så myckit för honom skrämas, som nu emädan han uthj een klump ligger, och the wette huru myckit som ähr i förråd. 3. Hade Chronan een wiss inkompst, uthan något sitt för-lagh att tillgåå, j then staden alle thes medell nu till berget måste fourneras, effter som trenne åhrs räntor allaredo ther uthj sticke. 4. Skedde Bergsmännens trägne anhållande, och köpmännens dageliga åstundan här medh tillfyllest. 5. Skulle commercierne här igenom märkeligen excolerade bliffua, och mehre penningar j landet komma. 6. Stockholm sampt flere andre städer, skulle och till een godh deell aff denne occasion kunna popularas, föruthan många andre skääll som här infalla kunne. Dock som Wij edert goda betänkiande gerna här öffuer haffua måtte, så haffwe Wij godt funnet eder detta in omnem eventum och såsom ett extremum att optäckia, nådeligen begärandes, dedh I Oss eder Wällbetänkte meningh meddela wele, att Wij sedan hwar icke på thet ena, dock på thet andra slaget något wist må kunna statuera. Befallandes eder etc. etc.

G. G. O. J. D. L. G. C. C. P. B. G. B. O.

MEMORIAL

hwar effter Hennes Maij:tt nådigst will, att dess troo man och Commissarius, Edell och Wellbördigh Erich Larsson von der Linde till Segerssiö och Malmewijck sigh skall förhålla uthj dee ährender honom pålagde ähre, att förrätta.

Effter som hennes Maij:tt och Chronan högeligen ähr anlägit, att både den kopparen som här hemma uthj Rijket ligger, såsom och uthj hollandh, hamburgh och lübeck ähr deponerad, må för skäligh prijs bliffua förytttrat; Och Hennes Maij:t nådigst haffuer ombetrodt Erich Larsson von der Linde dedh att förrätta, huarföre ähr hennes Maij:ttz nådige willia, att han sigh nu strax uth till Tysklandh begiffuer, och på efterföljande sätt ther medh omgår.

1.

Först, emedan hennes Maij:tt haffuer committerat kopparhandelen under RijkzCantzlerens disposition, derföre om RichsCantzlern thet så godt och nyttigt befinner, och att denne negotiation icke skall retarderas, måste Erich Larsson till hamburgh kommandes, taga sin wägh der ifrån, och till den orth han kan stadder wara, och hoos honom låta sigh informera uthj hwad terminis medh hopparhandelen nu beroor, och

huru Cantzlern menar bäst {wara medh den att företages.

2.

Och emädan hennes Maij:tt pröffuar ther accorden wara mykit nyttigh för Fäderneslandet, som Rix Cantzleren Loijs de Geer föreslagit haffuer, hwarföre skall Erich Larsson granneligen förfahra hwadh hopp eller misshopp ännu där till kan ware, och om möijeligt ähr, laga så att then uthj alla sine puncter och clausuler måtte nåå sin richtigheet.

3.

Kan Erich Larsson nu detta præstera, så ähr wäll och godt, och kunne han då ther widh stanna. Men effter som hennes Maij:tt fuller kan affsee, huadh difficulteter här medh infalla skole; Så på thett att kopparen icke destе mindre må beneficeradh bliffua; hwarföre will hennes Maij:tt, att där lägenheet eij goffues een sådan contract att kunna fullgöra, att Erich Larsson då winlägger sigh ett annet compagnie att oppbringa, som både debiterar then kopparen där uthe är deponeeradh, nembligen Gåhrkopparen å 58 till 57 Richsdaler Skeppundet, och sedan Råå och plotkoppar effter advenant ringare. Derhoos att samma compagnie på Sex åhrs tijdh tillgörande, emottager all den koppar, som här uthur Rijket kan

wara till att mista och uthskeppas, nembligen Skeppundet alraringast à 55 Richsdaler här widh Stockholms bryggia att leffrera. Men huadh han högre honom dyrka kan, heemställes till hans trooheet och dexteritet.

4.

Ther nu öffuer förhoppningh sikh tilldraga skulle, att hwarken detta eller dedh förra medium kan wara till att negociera, då will Hennes Maj:tt att Erich Larsson detta som ett extremum angripa skall, att han låther sikh wara anlägit Chronones gäldh uthj hollandh, hamburgh och lübeck att betala, och således att thet icke successive skeer; så att den ene köpmannen then andre här om må kunna advisera, och kopparen der igenom under sitt prijs och markgången nederslåes.

5.

Derför sådant att förekomma, måste Erich Larsson tillsij, huruledes han samma gäldh tillijka och på een tijdh både i hollandh, hamburgh och lübeck medh kopparen kan betala, nembligen Gåhrkoppar Skeppundet lägste prijs, under hwilket han ej gåå skall, à 60 Richsdaler, sammaledes Råå- och plotkoppar effter advenant; Men huadh han högre ther medh kan spanna, skall

hans skylligheet, discretion, redeligheet och giorde förtröstningar tilltrodt wara.

6.

Elliest emädan och för detta medh Erich Larsson afftalt ähr, att han fournerar $\frac{m}{150}$ Richsdaler, oppå dee 2500 Skeppund koppar, han under Richs-Cantzlerens disposition till hollandh skickat haffuer, aff hwilke penningar 30000 Richsdaler till den Pommersche och Mechelburgische staten ähre förordnade, Men dee öfrige till staten här hemma användas skole, hwarföre är hennes Maij:ttz nådige willia, att huadh ännu på bemelte summa kan restera, Erich Larsson wedh sin uthkompst uthan något drögzmåhll hijdt in remitterar, och sedan söker denne kopparen tillijka medh den andra att beneficera. Men huar han emot bemelte penningar icke kan förslå, då skall Erich Larsson haffua macht sigh på den koppar här hemma i Rijket ähr, att retirera.

7.

J thett öfrige, will hennes Maij:tt att Erich Larsson widh sin ankompst dijdtt uth, och sedan continue flijtigt hijtt aduiserar, huru medh kopparhandelen där uthe är beskaffadh, och huadh såsom medh hans negociation lider, då han

effter förrättade saker kan sig hijdt heem igen begiffua.

8.

Sidst, effter som een Lutters kyrkia i Amsterdamb oppbyggies, och hennes Maij:tt haffuer godt funnet till den samma 50 Skeppundh taakblek att förähra, medh den beskedh, om bem:te kyrkies Förståndere henne heell medh uthslagen koppar täckia wele, huarföre kan Erich Larsson låtha dem här om förnimma, och där så ähr, kunne bem:te 50 Skeppundh här widh Stockholms kyrkia leffrerade bliffua. Till yttermehra wisso etc.

G. B. O. J. D. L. G. C. C. G. P. B. C. F.

**Axel Oxenstjernas Skrifvelse till Rådet; dat. Mainz
den 2 December 1633.**

Wälborne Herrer Rijksens Regering och
Rådh, käre Bröder, Swäger, Frender och
besynnerlige godhe Wänner.

Jag hafwer låthet mig wara anläget, effter den affskedh, som medh Eder godhe herrar tagen ähr, och den ordre mig af Eder ähr gifwen, att förhandla den Kopparen, som i Hållandh och Hamburgh sampt Lübeck ähr depositeret, Göra den i Peninger; och elliest sökia occasion att contra-

hera öfwer Kopparen, som j Sverige ähr j för-
 råd; således att lossa Chronan af dedh beswär,
 hon på åthskillige ortar ähr belastat medh, och
 holla kopparen i prijs; Mig hafwer därvtj hin-
 drat, 1. Desse närwarende tjdlers beswärligheet
 och commerciernes perturbation i Werlden; 2. Att
 en så stor post Koppar låg i Amsteldam j alle
 mans ögon, och så högt graverat medh så otil-
 börliche och odräglige conditioner. 3. Sijst den
 orichtigheet Jag j räkningarne såg medh bådhe
 Tripparne, hwaröfwer och Conrad Falckenberg
 war råkat j stridh medh Elias Trip, och den ej
 förmotte att föra till ändha. Desse trenne diffi-
 culteter hafwe denne hele Sommaren plågat mig,
 och ändoch Jag altjdh hafwer hoppedz att öfwer-
 vinna dem, och fördenskuldh medh afferdande af
 eigne Commissarier sökt förmedling på Conditio-
 nerne, och richtighet j Räkningarne; Sedhan och
 förschrifwet hijt till mig Lovis de Geer, och gif-
 wet honom en limiterat commission j min Broder
 her Gabriels och her Mathias Soops närwaru,
 sådan som de vthan twifwel wedh denne tjdth
 Eder berättat hafwa, och där han hadhe haft sin
 framgång twifler Jag inthet, att han jw hadhe
 skolet bracht Fäderneslandet och Kopparhandeln
 en merkelig befordring. Nw hafwer Jag faller j
 medler tjdth merckt, att Koppar handeln j sig

sielff inthet war willig, såsom och mest alle andre commercier j denne tijdh nederligge och ähre suspenderede. Och fördenskuldh hafwer för få dagar sedhan schrifwet Eder till, och sielff rådt, att J godhe herrer wille observera occasionerne, och där sig præsenterede någon lägenhet, att selia eller contrahera öfwer en anselig Post Koppar å ett redeligt prijs, att sådane icke måtte försumes, effterdy Jag fan däruthj store difficulteter, därtill Jag och enkannerligen bewektes, effter jag af någre omständigheter befan, dedh någon af dem, som wetenskap häromm hadhe, moste heemligen och vnder handen contrarollere denne Eder och min dessein. Nw sedhan Jag vthj denne saak hafwer arbetet en tijdh effter all min förmåga, menandes, dedh Gudh weet, Fäderneslandedh medh högste trohet och idkesamhet; Så befinner Jag på sijdstone, att saken mig heelt förwirras. Ty så mycket den förste difficultet wedhkommer, att commerciernes gång i Werlden ähr turberat och förringat, den låther Jag wara j sitt werde, och moste såsom ovndhwijkelig tāles, och effter lägenheten bothas. Men den andre, att en så stoor post Koppar ligger j Amsteldam j alle mans ögon, och är dedh principalste hinder, som holler köparen inne, att handlan åth sig; Och Jag som offta så hafwer för dette schrefwet omm, och icke

annars kunnet befinna, ähn nödigt till att skilia oss wedh; Så fåår Jag j gåår schrifwelse af min Commissario j Hollandh, så wäl som Lovis de Geer att Erich Larsons Tiänere hafwer låthet adseurera j Amsteldam 1600 skep:d koppar, som allerede wore skepade j Stockholm, och därtill medh en post egen Koppar, såsom J hafwe att sij af medföliende copier. Sådant ähr mig fremmendt förekommet, att j den stadhen man arbetter opå, att blifwa Kopparen quitt där ligger, och bringan vthur Folckedz ögon, och få för sig ett reent bordh; så kommer Erich, och medh öfwer sendande af mehra Koppar turberar icke allenast dhe förehaffwede commissioner, vthan och gifwer androm tilfelle, att draga Kopparen till vilere prijs; Hwilket till ingen annan ända skeer, ähn att turbera heele wercket, och därmedh beskönia sine förre skadelige actioner. Jag weet icke, omm J godhe Herrer hafwe medh honom tracterat eller icke; Och holler dedh för gott, hwadh Eder hafwer bahagat, wille allenast hafwe önskat, dedh Jag ett ordh heller 2. däraf tillförende hadhe wist, då Jag mig och mine consilia därefter gärna skulle hafwe rättet; Ähr dedh nu så j sanning; Så sijr Jagh dedh dette wercket inthet sig effter min dessein mehra låther tractera; Ähr dedh och inthet j sanning, uthan ett vtsprengd roop, Så kundhe

J godhe herrer döma hwadh för en Köpmans malitie därynder sticker; Till dedh tridie, Vthj Räkningarne finner Jag stoor orichtigheet, och Chronan att wara sked en mercklig skadha; Hwilket mig och förorsakat hafwer, att leggia mig någorlunda i dispute medh Tripparne; serdeles efter Jag hafwer seett Conrad Falckenberg den samme dispute allerede i Sahl. Kongl. M:ttz lijffstijdh hafwer moveret och sedhan continueret, och Erich Larsson sig excuserat dedh han medh sådant inthet hadhe att göra; Nw Jag mehr och mehr inquirerer i saken, finner Jag icke allenast Erich Larsson att hafwe i den sijdte contracten ratificerat de förre Rekningarne, och exempterat Trippen för alt wijdare tilltaal; såsom ähre att sij af medh fölliende copie; Däromm Jag i Sommers allerede hadhe beskedh; Vthan blifwer mig nw en Quitting vthur Nederlandh öfwersendh; däruthj Sahl. Marskalcken Didrich Falckenberg, och så Conrad Falckenberg hafwe clareret den förste contract, och Peter Trieps Räkning, såsom J af medhföliende copie hafwe att see. Så att så mine, som deres fördhe disputer Chronan inthet profittere. Men hafwe alle Chronones Tiäneres actioner giordt förhatelige, och discrediteret i dedh Landedh, enkannerligen iblandh Köpmän; Hwilket mig inthet lijtet förtryter, att man förer en

så i handeln, som Fäderneslandedh ähr-disreput-
 terlig, och enom sielff till störste discredit, och
 i andre saker framdeles hinderlig. Effter Jag nw
 sijr, dedh Jag på dette sättet inthet kan göra
 Fäderneslandedh i dedh ährendedh den tjänst Jag
 gärna wille, och elliest min skyldighet weet; Jag
 och ähr så wijda afsijdes stadder, att Jag sielff
 inthet kan contribuera till remedierne, och för
 ähn Jag dem weet, så ähr alt giordt som göres
 skall; Sådane och som Erich Larsson, wete de-
 res saak så till att beskönia, att man moste troo
 dedh wara guldh, som hoos dem glimmar; Där-
 före nödhgas Jag så Kopparhandeln, som Chro-
 nones geldz betalning ifrån mig afsäija; Och be-
 der fördenskuldh Wenligen ded J godhe Herrer
 techts deputera förtrogne Mäna därtill, som så i
 Hollandh som Lübeck och Hamburg, den Kop-
 par där ähr deponerat förselie, och Chronan så
 ifrån sitt skuldh Capital som interesseläta och
 lossa; Såsom och därjempte taga på sig Chronons
 geldh, som i Salig Kongl. M:ttz lijffztijdh, eller
 till des begrafning ähre giordhe, och dem göra
 richtige. Kan Jag hielpa vnder medh råd och
 dådh, därtill ähr Jag så willig, som skyldig; Och
 så framt någre Creditorer mig besökia, och Jag
 sijr mig icke kunne vthan Fäderneslandez discre-
 dit simpelt wijsa dem till Eder af; Så will Jag

på Eder-ratification tractera medh dem dedh beste Jag kan, så länge att Jag wärier dem ifrån mig. Elliest holler Jag till Eder förbättring bequemst wara, att J godhe Herrer betala geldh medh Koppar vthj ett anseligt prijs, inthet twijfflendes, att mångon skall gerna tagan så högt han kan, först han blifwer säkert betaalt; Hwilket Jag därföre råder, effter Jag fuller sijr, dedh Kopparen på dette sättet doch will vth à ett ringa prijs, och fördenskuldh finner nödigt att j tijdh endlasta sig medh geldh till Rijksens nytta. Dette hafwer Jag så welet Eder godhe Herrer wenligen notificera, på dedh icke något wijdhare motte försumes j den saken till Fäderneslandzens skadha, aldenstundh Jag inthet sijr migh kunne något wijdhare däruthj negociera, vthan will draga mine Commissarier ifrån den handell, och således vpdragan till Eder frije disposition, eller deres, som J dem till troendes warde, aldenstundh alt ähr in salvo och oförryght, in till denne stundh(?). Moste och sielf bekenna att en annan, som mehra ähr frij och obelastat, och närmare till handhen detta ährendedh mycket better ähn Jag kan förätta. Beder dedh J icke wele taga mig till mistyckes för dedh Jag så frijtt schrifwer, Ty Jag sådant Hennes Maj:ttz min allernådigste Frökens
och

och Fäderneslandzens besta att wara skattat hawer. Förblifwer j dedh öfrige Eder till all tjänst willig och redebogen; Och befaller Eder Gudh till all lyckelig wälmåge Wänligen; Af Maintz den 2 December Anno 1633.

*) Käre godhe herrar; Effter dette breffuedt bleff vppehollet en dag eller 4, ähr, Ifrån en Commissario j hollandh ähn ett annedt breff ankommet, öfwer samma kopparhandell, däraff Jag eder en copie ochså här brede widh tilsender, att J deste better kunne sij effecten aff denne post koppars afsändande till Amsteldam, och blifwer altijdh

Eder godhe herrers
trogne tjänstwillige
Broder, Swåger, Frände
och Wen

AXELL
OXENSTJERNA.

m. p.

Præs Stockholm den 18 Januarii, Å:o 1634.

*) Det följande är tillagdt af Axel Oxenstjernas egen hand.

Rådets Skrifvelse till Riks-Cantzleren, dat. Stockholm den 24 Januarii 1634, hvari "kopparens uthsändande igenom Erich Larsson iustificeras."

Wälborne her Cantzler, Broder och besynnerlige gode wän.

Wij haffue för två dager sedan bekommit vår Broders wänilige skriffuelse daterat Frankfurth widh Majn*) den 2 Decembris, och förnimme der uttaff, huadh hinder som äre infallne, att vår Broder intedt haffuer kunnat förhandla den kopparen, som uthj hollandh, hamburgh och lübeck ähr deponerad; Och elliest sökia lägenheet att contrahera öffuer kopparen, som här hemma uthj Rijket ähr i förråd; Sedan huadh commission vår Broder haffuer giffuit Loys de Geer öffuer kopparhandelen, der om Loijs då strax haffuer adviserat hijdt till sin Bookhållare Lethoor, och Wij så aff honom, som nu sedernehro genom migh Gabriell Göstaffsson och H. Matthias Soop här om kommet uthj förfarenheet, Och sidst förmåler vår Broder, att ehuru wäll han uthj denne saak effter all sin förmågo arbetet haffuer, så befinner han dock på sidstonne saken honom heelt förwirres, effter som han då hade fått skriffuelse från Amsterdamb, huruledes Erick Larssons tie-

*) Förmodligen skriffel, emedan föregående bref, hvarpå detta är ett svar, är dateradt Maynz.

nare haffuer låtet adseurera 1600 Skeppundh koppar, som allaredo här i Stockholm skeppade woro, och vår Broder icke weet om dedt så ähr i sanningh, eller alleena ett uthsprängt roop. Till Broder- och Wenligit Swar, kunne Wij vår Broder här medh icke förholla, dedt wij intet twiffle, uthan att han aff vår skriffuelse affgången den 30 Octobris sidst förleden, allaredo haffuer förstådt, förmedelst huadh wichtige skääll och motiver Wij äre förorsakade wordne medh Erich Larsson att handla. Ty sedan som Wij ett heelt år, effter Sahl. Kongl. Maj:ttz dödellige frånfälle haffue medh största tolamodh sökt, att draga dee olägenheet, medh hwilke Chronan aff sin medellössheet war belastadh, och fördenskull Oss intet uthj någon motto medh kopparen befattadt, wijdare än att Wij honom under Vår Broders disposition committerat, Alttså ähr och där medh in till dedt yttarsta förbijdat, att trångmählen bleffue så store, dedt kopperbergets ruin syntes oundwijekeligen wara för handen, der någon undsettningh icke skedt hade; Och ordinarie staten icke mindre på een sådan händelse måst gåå öffuer ända: Sedan befans för Chronan ej nyttigt eller tilldrägeligit wara, att medh Sahl. Kongl. Maj:ttz begraffningh länge differeres, hwilken sine spaser och Vthgiffter haffua moste; Föruthan dedt

ankomme här ådtskillige breff ifrån her Steen Bielke, Salvio och Halleno, hwilke Siökantens oundwijkenlige fara aff den olyckelige accident i Schlesien remonstrerade, och om hastigh succurs hädan effter, både på folck och medell till deres underholdh anhöllo; Derföre haffuer nöden, som ingen Lagh eller regel lijder, oss omsider detta consilium affpressadh, att Wij kopparen på något sätt angripa skulle, och medh Erich Larsson tracterade, att han till staten härhemma $\frac{m}{120}$ Richsdaler, och till Siökantens conservation $\frac{m}{50}$ Richsdaler fournera wille, der uppå han och allaredo ett anseendigt försträckt haffuer, ehuruwäll wij uthj sanningh moste bekänna, dedt han fast ogärna sigh här i haffuer engagera låtet, och ähr mehre genom store promesser där till dragen framdeles att niuta sine giorde tienster till godo, och bliffua avanceradh, än att han sigh sielff något der uthj haffuer trängia welat. Och såsom Wintern då war för dören, och allenast någre fåå Skepp här qwarre som uthsegla skulle, alttså funne Wij godt 2500 Skeppundh koppar till wår Broders wijdare disposition och förordningh att uthskeppa låtha, helst emedan dedt icke så synnerligit roop skulle kunna giffua, när köpmannen hörde, att medh mehre koppar eij efftertryctes, och att denne på något sätt intet belastades, uthan depositerades allenast

som förbeträddt ähr, till wår Broders order och disposition. Wij haffue och ej affsee kunnat, att denne Post koppar något mehre roop eller rychte aff sigh giffua skulle, eller Wår Broders desseiner kunna förwirra, än om dee 1000 Skepp:d koppar, öffuer hwilke aff wår Broder medh Loijs de Geer ähr contraherat, förledne höstas hade uthsändt bliffuit; hwilke wij hans Bookhollare här tillbudet haffue, men ähre aff honom recuserade wordne. Och förmode fördenskull wänligen, att wår Broder detta så förstår och uptager, dedt wij icke j någon måtto haffue sökt honom denne handelen att turbera, och mycket mindre, att Erick Larsson här till någon orsaak ähr; Begäre och wenligen att effter som Pels uthj een sin skriffuelse till Spiringh (dess copia Pels hijdt sändt haffuer) låter sigh förbijda, och Wij elliest förnimme aff ett breff, som Erich Larssons tienare uthur hollandh hijdt skriffuit haffuer, att ännu något hopp skall wara medh kopparen att negociera, wår Broder fördenskull denne handelen än wijdare wille hielpa till att befordra, och Erich Larsson uthj sin commission all godh adsistence bewijsa. Elliest huadh hans räckninger widkommer, så sände Wij wår Broder här bijfogadt Erichs egen declaration uppå dee puncter wår Broder haffuer begärat, och förmode, att när allt gran-

neligen öffuersees, kan något aff orätt berättelse, om honom här röra, motte och gerna haffua sedt, att dee copier aff Erich Larssons Quittencer, på hwilke wår Broder sigh refererar tillijka följt hade, men pröffue dem uthj hastigheet wara förgätne. Befallandes wår B:r etc. etc.

I. D. L. G. C. C. G. N. B. G. B. O.
P. B. C. F. Å. T. P. Sparre.

Axel Oxenstjernas Skrifvelse till Rådet, dat. Frankfurt am Mayn den 14 December 1633.

Wälborne Herrer Rijksens Regering och
Rådth, käre bröder, Fränder, Swägrer och
synnerlige gode wänner

Huruledes min en tidh bort åth påarbetede Kopparhandell stodh och af huadh orsaker den ähr gongen tilbakars eller icke welet winna sin fortgång, Och Jagh däraff beweeckt ähr worden att gifua Eder gode Herrer därom tilkenna, Och så begäre att blifua frambdeles så medh dem som med gellens betalning förskonter, dedh hafuer Jag öfuerschrifuidt för någre dagar sedan, och för mehra säkerheet skuldh lägger här hoos därff dupletter. I medler tijdh wedh pass för fyra dagar sedan är migh Eder gode Herrers wenlige schrifvelse de dato den 29 Octobris wäll inlesuerat: Hwaraff Jag förnimmer dedh Erich Lars-

son Twtusend Skeppund Koppar att föra till Amsteldam och där deponera ähre förtrodde för orsaker som schrifuelen vthwijser; Och sijr altså däraff, att dedh rycher i Holland ähr vthsprenghdt, är så j sauning och hafuer sitt fundament. Effter nu eder dedh så hafuer behagat, kan Jagh inthet frija däremott; Önskar allenast mehra ähn att Jag hoppas dedh ded må nåå ett gott och begärligt vthslag, och att j vnder Chronones beswär därigenom måge kenna någon lijsa: Mehra vndrar migh inthet ähn att I Erich Larsson därtill wele brwka, för ähn han haffuer giordt richtigheet för sine förre acter; Och försäkrar Jagh eder dedh han medh denne nye disposition inthet söker Fädersnesslandzens gagn och kopparens vphögning, Men allenast att maintinera sin respect ibland Köpmännen och sine favoriter i Amsteldam och turbera alle andre desseiner. I gode Herrer döme sielfue; Han skall settia vhtt Kopparen a Sextijo Rijkzdal. dedh han wäll weet inthet kan skee; Och wore till att önska, ded han emoth 60 daller Ja Femptijo Sex Rijkzdal. försälia kunde, Ehuru derom ähr, mädan han sigh hafuer engageret, så wille I lathe honom förat vth; Han ähr och den som denne lasten hafuer draget Chronan een godh deel på halsen; Och deröffuer stäteligen är recom-penseret; Så ähr och inthet mehr än billigt, att

will han niutha sin recompense, ded han och gör riktigt och dechargerer Chronan igen. Men Jag fruchtar att I icke mindre den Kopparen som nu vthsendes, ähn den allerede vthe står ähre quitte, och skall Erich inge excuser fela.

Huadh j wijdare schrifua om ett Compagnie, dedh holler Jagh gott och hafuer allerede därtill styrckt; Sijr icke heller något annat consilium att fatta till att maintinera Kopparens prijs, ähn att Koppar Compagniet j Rijket blefue åther reassumeret, och aldrig högre ähn till Tullens vthlegning beswäret, på ded ded kunde denne lasten deste bättre draga och bequämere negociera: Så mykit tycker migh att Jag kan döma af alle omständigheter ded Kopparen (om han wore i dess hender som icke per publica onera wore trängder) skall otwifuelachtigt snart moste wexa i prijs aldenstundh alle Kopparbruken här vthe nu aldeles liggia ödhe, och ähre icke vthan medh store Capitaler att vptaga igen: Kunne ej heller brukes med minder Kopparens prijs deste högre stiger: Huarföre Jagh och sielff derföre holler att Koppartullen och fuller motte något förringas, och icke strengia Prijsedt allt för högt: bådhe för brukens skuld häruthe, såsom och på ded Kopparhandelen åther motte komma j en stadga, och wåre werck deste better j Rijkedt gåå för sigh. Kunne nu sakerne en gång häruthe

komma j stadga igen så att Hwssholdh åther skole och kunne inrättas, ähr inthet twifuel, att här ett stoort affträck warda skall effter allt nu ähr förtryckt och sönderslaget, och huar sig hielper som han nogast kan. Elliest hafuer taak bleck fuller sin skääl, och ähr intet wilfaret huad på sådant och annat lägges, Men om dedh äffuen skall hafua den consequence att göra ett stoort affträck j kopparen, där twifler Jagh icke obilligt om. Hafuer dette allenest så i hastigheet på Eder schrifvelse swara welat, Och befaller Eder Gudh till all lyckelig wälmåge wenligen. Aff Franckfurt am Main den 14 Decembris A:o 1633.

Eder godhe herrers
trogne tienstwillige
Broder, Suåger, Frände
och Wen

AXELL
OXENSTIERNÄ.

m. p.

**Axel Oxenstiernas Skrifvelse till Rådet, dat. Erfurt
den 7 Januarii 1634.**

Wälborne Herrer, Sweriges Rijkes Regering
och Råd, elskelige käre Bröder, Swågrer,
Frender och tilförlåtelige godhe Wänner.

Jag hafwer en long tijdh ährnat mig hijt neder
åth Saxen, att sökia, om möijeligt till att redressera

sakerne, som serdeles effter dedh olyckelige Nederlag j Schlesien, sig merckelig hafwe förwirrat; Men för dedh att Fienden däroppe j Landedh allestädes hafwer anträngdh; sakerne och något bättre där ähre författadhe att man medh hopp kan arbeta opå; Så hafwer Jag icke*) förlåtha staten där, att mista fundamentet till alle mine consilia, och hoppet något att vthrätta, där på ommtränger. Nw sedhan Duc de Feria och Altringer ähre twungne att retirera sig j Beijern, Regenspurg och af Hertig Berndt eröfrat, och Wallenstenern dragen tilbakars vthur Saxen åth Böhmen; Så hafwer Jag taget den lille tijdh j acht, att draga hijt nedre, Medh Her Johan Baner och flere att aftala, huru Fäderneslandzens saker här ähre att conservere, och elliest att sterckia dhe wälwillige Ständer**), *Men på the andres consilia att gifwa ackt, och sökia dem, så framt dedh sig practicera låther, att förändra till bättring; Ähr altså kommen den 5:te hujus hijt till Erffurt, och achtar mig innan någre dagar åth Magdeburg; Jag kan inthed så beskrifwa för eder, huad consilia här uthe i alle hoff och i synner-*

*) Här är ett ord utplånadt i manuscriptet.

**) Hvad som i det följande finnes med cursiv stül utmärkt, är i originalet tecknad med chiffer. Betydelsen är af annan hand öfverskrifven.

heet thed Chur Saxische och Brandenburgische sig förwandla, Med dedh Saxische holler dedh sin gamble wahna, och tänftar Man så efter freden, att man förgäter alt thed som ähr till considerera, och aff hopp till freden sätter sig under fiendens list och bedrägerij, Effter som till alt annatt j desse dagar Herttigen af lauenburg Frans Julius ähr af Keijsaren till ChurSaxen affärdigat att anpræsentera fredztractaten, och såsom säijes stillestånd; hwarest den Saxische Felt-Marskalck herttig Frans honom mött hafwer; Sedan ähr een annan benemd Graff Kinsky utaff Wallenstein dijt skickadh; den Keisersche General commendant i Slesien Schaffgottschi hafwer till sig fordrat een ChurSaxisch öfwerste och Stallmästare Taube, huilken och till honom ähr förrest; en Herttig Frans Albrecht och Burgstorff ähre sammaledes fordrade till Wallenstein, och twiflar iag inthet att the iu dijt resa. Hwad thetta för processer ähre, och hwad här under tracteras, Måste man sig öfwer förundra, ähre ohörlige, och skall posteriteten nepligen wele troedt, Men j sigh sielfwe lätteligen att döma; huru Arnimb för dette ähr gången med een deell af armeen in i Marck Brandenburg under skeen till att unsättia, och att igentaga Franckfurt och Landsberg, Men i sanning oss till att contrami-

nera och hindra Chur Brandenburgs coniunction med oss, Dedh twifler Jag inthet, att J för dette hafwe förstått. Huru widt han hafwer bracht sine consilia, och hwadh krafft de på den ort hafwa, dedh kunne J godhe herrer någorlunda döma vthur medhföljande copier af Secreterarens Lars Grubbes breff till mig j går inleswererede, vnder Lit. A. B. C. Dedh samme ähr till att döma omm andre hoff, dem Jag alle gernä beskrefwe omm Jag så mycket tijdh afbrytha kunne; Af dette kunne J godhe herrer sij hwad här wancka för consilia, och huru väl man ähr emot oss intentionerad, kunne och lätteligen däraf döma huru farligen wåre saker här uthe stå, hwar Gudh den högste iche underligen turberade fiendens och wanckelmodige wenners elacka consilia. Hwilket Jag icke till den ände schrifwer att göra eder perplex eller desperat; Men allena derföre att j uthi rättan tijd skicka edre saker der hän, att j hemma måge stå i een god postur till landz och watten, och förwänta på detta wäsendets uthgång med een fast resolution och oförsagt mod leswa: Så hoppas Jag och någre knutar att kasta der uthi, så att alle desse consilia iche skole äfwen gåd som een part sigh inbilla, och will näst Gudh göra mitt besta, att erholla Fädarneslandzens interesse, så gott Jag kan; J medler tijdh sij J godhe

Herrer af medhfölliende copier, vnder Lit. D. E. F. G. H. I. K. L. och M. hwad för interposition Kongen i Danmarck åther på nytt föreslår; Hwadh Jag däropå swarat hafwer, och huruledes Jag sedhan ähr förorsakat, att förschriwa Ständerne j dhe 4 Öffre Kreijtzerne till Franckfurt am Meijn och binda dem öfrige och därtill. Hwadh Churfürsten af Saxen nw nyligen hafwer mig j samme ährende tillschrifwet, dedh ähr att sij af Lit. N. O. Frambdeles skole J få weta hwadh Jag swarar därpå. Så aldenstundh denne tilstundande dag ähr vthschrefwen j Franckfurt, där att statuera öfwer Fredztractaten, och Kongen j Danmarkz interposition. Och iblandh annat ährnar Jag att *drifwa Sweriges Cronos satisfaction och nytta på denne tijd som Jag kan bäst*, Så will nw synnerligen wara af nödhen, att J godhe Herrer alt detta wäl hoos eder öfwerlägge, och gifwe mig Eder resolution och ordre, öfwer dedh ene och dedh andre 1) *Huru j mene, att fäderneslandet wid tractaten bäst kan försäkras* och hwadh Jag där skall taga j acht, 2) *Om dess recompense och satisfaction*, Och j denne andre punct begärer Jag, att Eder tächts j betenckiande taga, *iche allena Pommern och dess cession*; Däromm Jag fuller någorlunda tilförende weet Eder mening, vthan att Eder och techts dette öfwerlägge, *så framt att*

*Chur Brandenburg lade sig så hårt ther emot han där till förstå wille, han då iche allena blefwe altererat, uthan sloge sig till fienden och kan skee corresponderudhe, eller sökte emot oss hooss Danmark och Paland effter som Jag kan försäkra, att consilia ähre här så corrumperadhe, att man lätt förgäter iche allena hwad andre göra, uthan och sin egen stat; Hwadh J godhe Herrer då meente wara att göra? omm man på Pommern stricte insisterar, eller om man på een annan wäg tänckia skall, antingen på andre land, eller på penningar, och på hwad assecuration. Förtroor mig att Jag inthed skall lättelige komma der till, Men för store och krafftige skäl skuldh behöfwer Jag in secreto att wara häröfwer informeratt omm eder willie, och thed med ett säkert bud. Jag schrifwer dette förvth, på dedh J vthj tijd måge sambla Eder, så många i Rijket tillstädes ähre af Rådhet, och därhoos förschrifwa åth minste någre af Bisperne, och de förnembste af Adell, att *sub fide silentij* tractera öfwer denne saak; Jnnan någre fåå dagar skall Jag senda Secreteraren Grubben till Eder eller någon aunau, som skall denne saak medh sine onmständigheter berätta Eder, och tillijka hafwa medh sig mine tanckar; Gudh gifwe Eder och oss alle godhe consilia; Ty dhe *aldrig* hafwe warit mehre nödige än nu; Doch förhoppes*

Jag, att Gudh, hwilkens werck allt dette ähr, skall vtförat till sins Namps ähra och alles wår wälfärdh. Hwadh här elliest för tillståndh ähr j Landedh, och serdeles däroppe sij J af medhölliende aviser. Jag hafwer och så för 8 dagar sedhan afferdat min Son Jahan åt Nederlandh och Engellandh, att *sollicitera om succurs till detta krigs uthförande, såsom och om permission att wärfwa i Engeland*; Effter som Jag hans instruction medh Grubben skall öfwersenda; Hafwer allenast welet härmedh notificera Eder in genere min dessein; Hwilken fuller den hafwer warit som förbe:t står, Men mehra att holla *Staterne och Konungen i England uthi god affection emot Hennes M:tt min allernådigste Drottning och Fäderneslandhet*; Den högste Gudh Eder mildeligen beware ifrån all olycke; och gifwe sin wälsignelse till alle Edre consilia, och förehaffwende; Dat. *Erffordt* den 7 Januarij A:o 1634.

*) Käre godhe herrer; Som jag vill underschriffua dette breffuedt, får jag Post jfrån Frankff, medh(?) Rijngraff Otthes henes M:tz General Stådt-hollare wedh Rijnströmen, att Philipsburg hafuer accorderat, som ähr att sij aff sielffue accorden undher Lit: P. Q; hwilket inthet ringa oss acco-

*) Det följande är tillagdt af Axel Oxenstjernas egen hand.

moderar, att Renströmen nu ähr frij in till Strasburg. Jag blifuer altidh

Eder godhe herrers
trogne tjänstwillige
Broder, Swåger, frände
och Wen

AXELL
OXENSTIERNA.

m. p.

Rådets Skrifvelse "till H:s Excell. Rijkz Cantzleren angående wellborne Greff Peder Brabes depesche samptt tractatens reassumption medh Pählandh"; dat. den 17 Februarii 1634 *).

Wällborne her Cantzler, Broder
och besynnerlige gode wän.

Emedan Wår Broder för detta uthj sine wänlige Breff, Såsom och nu sedermehe igenom Oss Gabriell Gustaffsson och Matthias Soop haffuer godt funnett, att giffwa tillkenna, hwadh stoor machtt der oppå ligger, att någon uttaff wårt medell till Wår Broder förordnades, som kunde informera sigh om staten der uthe, och på alla

hän-

*) Ett annat bref af samma dato utgörande svar på Axel Oxenstjernas Memorial af Frankfurt am Mayn d. 8 Okt. 1633 är infördt i 26:te Delen af dessa Handlingar.

händelser till H:nes M:ttz och Fäderneslandzens
 ienst oppå den orthen göras Capabel; Dy haffwe
 Wij tagett detta ährende uthj deliberation, och
 som alles vota uppå wellborne Greffwe Peder
 Brahe fallne ähre, hwilke han sigh och så wijda
 goodwilligen haffuer beqwämatt, alltså haffwe Wij
 och ej länger welatt fördröija, honom dijdth uth
 till vår Broder att affärda, intett twifflandes, uthan
 att han bliffuer vår Broder till godt bijståndh
 uthj den Swäre och mödosamme charge medh
 hwilken han nu ähr belastadh. Och kan vår
 Broder see uttaff den Fullmachtt Wij wellbem:te
 Greffwe medgiffuidt haffwe, hwarth hän våre tan-
 ckar intendere, j synnerheett, att thett wärkett
 vår Broder nu een good tijdh så well och be-
 rømmeligen forttfatt haffuer, förmedelst någon oför-
 modeligh infallande accident medh honom, hwil-
 kett Gudh dock nådeligen affwände, eller och der
 Wår Broder sigh hijdt heem begoffwe, förden-
 skull ej stanna måtte, uthan j dess fulla gångh
 som tillförende hållet bliffwa. Men ther någott
 wore, som vår Broder finner nödigtt j samma
 fullmachtt vidare att ihugkomma, eller och att lå-
 tha förändra, då wele Wij sådant oppå vår Bro-
 ders goda advis intett förgäta. Elliest Såsom Wij
 uttaff then öffuerskickade Memorial medh Oss Ga-

briell Gustaffsson och Matthias Seop. haffwe för-
 stådt wår Broders åhuga och Sorgfeldigheett om
 H:nes Maj:ttz och Fäderneslandzens nytta, gagn
 och Säkerheett, alltså betacke Wij wår Broder
 derföre wenligen, och begäre, att han uthj så-
 dan omwårdnatt än ytterligare will Continuera,
 och Oss medh sine gode Rådhi aktijdh bijspringa:
 Wij haffwe och nu medgiffuadt wellb:te Greffwe
 wår meningh öffwer den samma kortteligen förfat-
 tadh, låtandes resten komma på hans egen munt-
 lige rapport, effter som han och alle wåre discus-
 ser bijwistadh haffuer. Och dess föruthan weett
 göra wår Broder good relation om tillståndett här
 hemma uthj Rijkett, och eenkannerligen hwadh
 uthj Nyköpingh in till hans affressningh der ifrån
 ähr passerat; huru och alltt der sedermehto ähr
 affluppet, sände Wij wår Broder dee skriftelige
 förslagh H:nes Maj:tt wår Nådigste Drottningh
 Oss proponerat haffuer, och Wår ändtlige resolu-
 tion der oppå, uthj hwilken H:nes Maj:tt omsi-
 der nådigst haffuer acquiescerat som Wår Broder
 uttaff Bijlagorne under literis A. B. C. och D.
 copialiter här hoos fogade alltt wijdare kan för-
 nimma. Och ändock fuller någott kan synes att
 haffwa in recessu, dedh Wij på h:nes Maj:ttz wår
 unga och vttkorade Allernådigste Drottningz wäg-
 nar haffwe låffwet h:nes Maj:tt Eukiedrottningen

frij taffel för sigh och sitt nödtorfftige hoffolk till ett wist taall, när h:nes Maij:tt behagar, att wara hoos dess ellskelige käre dotter oppå dee orther som H:nes Maij:tt residerandes warder; Så kan dock lickwell thett samma iche så myckitt importera, emedan oppå thett Sättet 1) H:nes Maij:tt wår unga drottningh bäst kan hållas här widh residencen och så myckitt nogare achtt giffwas oppå dess stådtlige opfödzell. 2) Kan och föga mehr omkostnadh giffwa, än om H:nes Maij:tt Fröken här wore alleena. 3) Ther och någon menniskeligh händelse, medh h:nes M:tt sigh tilldraga skulle, hwilkett Gudh dock nådeligen intett skee låthe, wore man så myckitt mindre uthan argwohn och misstankar, när H:nes Maij:tt sielff ähr hoos sin ellskelige käre dotter, och hwadh som förelöper, uthj dageligitt ögonskijn kan haffwa. 4) Månge widrige Consilia skole och kunna förhindras, som elliest till äffwentyrss aff een hop elacka Menniskior myckitt dreffne och fomenterade bliffwe. 5) Och thett som mäst ähr, H:nes Maij:tt eij mehre på store gården prætenderar; Sedan 6) Om Wij Oss myckitt j disputatz medh H:nes Maij:tt, serdeles nu för begraffningen, lagt hade, skulle flere difficulteter Oss haffwa anwuxne bliffuidt, och Wij medh möda derifrån kunnatt

Oss uttreda, Derföre och skäligest ähr funnett, här uthinnan att gåå så lindt, som man någon tijdh haffuer pröffwatt, att wara möijelig. Swartziöö belangande, effter som H:nes Maij:tt sigh mundtligen emott Oss haffuer förklaratt, thett intett länger begära, än till Midsommaren, haffue Wij funnett thett icke så stortt haffua oppå sigh, att H:nes Maij:tt ther medh till nådigt behaag och ådtnöije iw skee måtte. Huru och så ordinarie, som Krijgzstaten här hemma nu står, ähre Greffue Peder någre förslagh uthur Cammaren medgiffne; aff hwilke som Wår Broder kan see, hwadh store deficit ther uthj finnes, Alltså der Wår Broder dem medh någre penningar uttaf dee Pryssische Tullerne undsättia kunne, skedde icke allenast Fäderneslandett j gemeen merkelig tjenst, uthan och Siööstaten j synnerheett skulle här igenom myckitt subleveradh bliffwa; Försee Oss och till wår Broder, att han effter möijeligheett Fäderneslandett all gord adsistence här uthinnan bewijser. Wij kunne och widh detta tillfälle icke förbijgåå, Wår Broder wenligen att påminna, att aldenstundh thett Pollniske Stilleståndett nu flux löper till ända, och apparentligitt ähr, dedh Wij frå Konungen j Frankerijke och Engelandh, skole uthj tillstundande Sommar besökte bliffwa, att traetaten medh Påhlandh måtte uthan längre för-

haallningh reassumeres, effter som Churfursten aff Brandenburg thett samma driffwer, och uttaff hans abgesandter Pfuell här sidst bleff proponerat; Wår Broder fördenskull Oss sitt goda betänkiende meddela wille, huruledes han på sådan händelse menar denne Saken bäst wara att angripa; j synnerheett hwadh tijdh och ort, och hwilke han håller till Commissarier att nämpnas skole. Wij kunne fuller allaredo eij swårtt öffuerläggia, hwadh difficulteter j samma tractat skall giffwa, och måtte fördenskull önska dedh tijden och rummet så kunne berammas, och andre wichtige sakers för rättande dedh tåhla, att Wår Broder samma tractat bijwista måtte, effter som han dee saker till förende altijdh haffuer handteratt, och näst Gudz hielp een good vttgång j thett närmeste då wore till att förmoda; dock wele Wij wår Broders meningh icke mindre här öffuer, än thett förrige, medh snarest förwänta. Sidst emedan Wij och nu nyligen igenom Anders Lackeij haffue notificerat wår Broder, huruledes Wij äre sinnade, att låtha Kongl. M:ttz salige lijcz begraffningh skeep uthj Junij Månadh nästkommande (då wij om möijeligitt wore, och Sakerne der uthe så tillåta kunna, Wår Broders närwarelse här gerna önska) och elliest uttaff wår broder begerte, han wille bewijsa H:nes Maj:tt och Fädernealandet den

tjensten, och låtha der till hijdt insenda 60 foder
 wijn och Commiss effter den Resignation som
 uthur Cammaren derhoos sändes, hwilkett Wij
 och ännu gerna önska måtte, doch ther wår Bro-
 der sådant beswärligitt falla skulle, wele wij hel-
 ler tillsee andra vttwägar med Commisset att sökia,
 allenast att Wij uthj tijdh wår Broders goda advis
 här öffuer haffwa måge, och Wår Broder tackes
 befordra, att thett Wijnett medh första oped wat-
 ten måtte hijdt insändt bliffwa. Befallandes wår
 Broder etc.

I. D. L. C. C. G. N. B. G. B. O. I. S.
 G. G. O. C. F. M. S. J. D. C. B. P. Sparre.

Rådets Skrifvelse "till Rijkz Cantzleren att han
 öffuerseer och corrigerar Regeringsformen".
 Dat. Stockholm den 17 Februarii 1634.

Wällborne her Canzler,
 Broder och besynnerlige gode Wän.

Såsom Wij för detta någre puncter uthj Re-
 geringzformen opsatt haffwe, som någon vidare
 illustration syntes wela behöffwa, och them migh
 Gabriell Gustaffsson förledne Währes medgoffwo
 att communicera medh wår Broder, och hans be-
 tänkiande ther öffuer att förnimma: Så emedan
 Wij nu sedernehro aff oss Gabriell Gustaffsson

och Matthias Soop hafwe förstådt, att vår Broder bem:te Regeringzform öfwersee och corrigera wille, och then sedan medh Secreteraren Grubbe hijdt till oss öffuerssända; hwilkett Wij intett twiffla, uthan att Wår Broder aff sigh sielff nogsamptt wander ihugkommandes, dock lickwell effter som stor macht ther oppå ligger, att alle officia må uthj tijdh rätt bestellas, och hwar och een så myckitt bättre weetta sin plichtt och arbete; Dy hafwe Wij ej welatt förbij gåå hoos vår Broder wänligh påminnelse här om att göra, uthj den goda tillförsichtt, att den samma medh snaraste till Oss addresserat bliffuer. Sedan alldenstundh Jagh Gabriell Gustaffsson och hafuer berättatt, att Wår Broder hafuer låffuett sigh wela ett wist förslagh oppå vår Stat hijdt sända, huru han menar den så uthj fredz- som krigztijder, bäst wara att underhålla; Så skulle Oss icke mindre ganska kärkommet wara, der vår Broder iblandh många andre sine dagelige öffuerhopade beswär, detta uthj åtankar hafwa täckes, så att thett Oss och måtte communiceradt bliffua. Ellieat förnissne Wij icke mindre gerna hwadha discusser Wår Broder med mehr- och åflwanbem:te våre Colleger der uthe fört hafuer, om rätta orsaken och fundamentel hwarföre framfarne Konunger till een deel hafwe måst fambla uthj Adelsens

privilegier, och myckit ther aff kommett, att jura Regis et populi intett haffwe rätt distingverade warritt, der igenom Konungarna och åfta ähre wordne förordsakade, och lijka som twungne uthj Adelen och flere Ståndz frijheeter att grijpa. Nu måtte Wij gerna önska att effter som vår Broder medh good förfarenheett aff Gudh ähr begåffwatt, och desse Saker uthj Sahl. Kongl. Maj:ttz lijfztijdh myckitt haffuer handteratt, han fördenskull Oss sitt betänkiande här öffuer meddela wille, och sin meningh oppsättia huru han håller ett privilegium wara att compilera, som både Konungen att giffwa tilldrägeligitt wore, och Adelen medh nytta må kunna gaudera; Desslikest och medh hwadh frijheeter flere Ståndh uthj Rijkett skäligen ståå till beneficera, som och föreslåes kunne, när Gudh will, att h:nes Maj:tt till sine myndige ähr kommer, hwilkett Wij derföre begäre, att der Vår Broder eller flere aff vårt medell, som någon weettskap om Saken haffwe, j medler tijdh genom döden frånfalla kunne, och andre aff mindre förfarenheett igen uthj the framlednes ställe succedere, the då någon effterrättelse der uttaff haffwa måtte, och således emillan Öffwerheeten och Vadersåtherne godt förtroende stiftadt, och Rijkett uthj good enigheett conserverat bliffwe; intett twifflandes, uthan att ther vår Broder sigh thenne

mödan uppå taga wille, han iblandh många andre
 sine meriter, och detta posteriteten serdeles statui
 nobilitatis till ett odödeligitt monument effter sigh
 lempnandes warder. Befallandes vår Broder etc.
 J. D. L. C. C. G. N. B. G. B. O. I. S.
 G. G. O. C. F. M. S. J. D. C. B. P. Sparre.

Rådets Skrifvelse "till Rijkz Cantzleren angående
 Cantzliedz tillståndh". Dat. Stockholm den 18
 Februarii 1634.

Wällborne her Cantzler,

Broder och Besynnerlige gode Wän.

Sedan dee andre våre Breff underskreffne
 ähre, kommer Oss ihugh, att låtha vår Broder
 weetta om Cantzliedz tillståndh och lägenheett här
 hemma, att ändock dee andre Collegia alle ähre
 j dedt närmeste temmeligen well besatte, så ähr
 lickwell der medh ännu stoor Swijrigheett, effter
 som dedt inge Collegiater haffuer, uthan heela den
 tyngden på wällborne her Pär Baner alleena hänger,
 hwilken och een tijdh bordt ådt medh Siukdom
 haffuer waritt belastadh; Dess föruthan haffwe Wij
 allenast een Secreterare som medh heela Cantzlij
 arbetett nu haffuer att göra. Och som wärkett
 här igenom uthj längden näpligh skall kunna hål-
 las gående, medh mindre dedh Collegium medh
 Personer tillbörligen bliffuer besatt; Hwarföre be-

gäre Wij: wenligen, Wår Broder Oss sin meningh
optäckia wille; hwilke aff wårtt medell han skat-
tar capable der uthj wara att sättia. Och befalle
Wår Broder etc.

J. D. L. C. C. G. N. B. G. B. O. I. S.
G. G. O. C. F. M. S. J. D. C. B.

Axel Oxenstjernas Skrifvelse till Rådet; dat. Egelen
den 2 Februarii 1634, jemte ett Memorial af
samma dato.

Min Broderligh wenlig helsan medh Gudh
Allzmechtig alltidh tillförenne, Welborne herrar,
käre Brödher, Swägrer, Fränder, och besynnerlige
godhe wenner, Effter som migh synes högnödigt
att i godhe herrar kunde om Sakernes och Con-
silierness loop heruthe, få någor pertinent Vn-
derrättelsse. Såsom och at iagh öfuer någre hög-
wichtige ährender edher tidige resolution motte
bekomma. Hafner iagh therföre till edher affär-
dat Secretereren Larss Grubbe, och honom så
mundtligen informerats, som och medh een Memo-
rial och acter försedt, Theraff Jag förmoder att i
godhe herrar tillståndet och min mening och be-
gäran nogsatmt skole kunna förnimma. Jagh be-
gährer alleneesth: wänligen, at i welen honom Se-
cretereren therom gunstligen förnimma, Och så

sakerne anställa, thet han måtte bringa migh ifrån
edher beskeedh och swaar, för ähn then Franck-
furter Convent ändat warder. Befahlendess her-
medh edher godhe herrar vthj gudz nådige be-
skydd till all welmågos Success Broder wenligen.
Aff Egelen then 2 Februarij Anno etc. 1634.

Eder godhe herrers
trogne tjänstwillige
Broder, Suåger, Frände
och Wen

AXELL
OXENSTIERNA.

Pra. Stockholm den 3 Martij
A:o 1634.

m. p.

MEMORIAL

Öffwer the ährenden, som Rijkz Cantzleren, hög-
vällborne herre, her Axel Oxenstierna etc., haf-
uer committerat och förtrodt Secreteraren Lau-
rentz Grubbe at andraga Rijkzsens Regiering
och Rådth i Swerigie, och flyy theropå resolu-
tion. Actum Egelen den 2 Februarij 1634.

1.

Näst tillbörlig helssning och lyckönskning,
skall Secretereren remonstrera Regieringen och Rå-
det thet gemeene tillståndet häruthe, Såsom en-
kannerligen staten aff våre saker, humledes the

blifua dagh ifrån dagh, mehre och mehre j difficulteten inweckladhe, Och förthenskuldh lätteligen skola kunna på sidhstonne förorsaka Oss, ther ickie tydeligen och medh moget Rådth emoothbyggies, ickie allenest itt krijgh medh Keijsaren och Ligan, Medh huilket wij allaredo ähre beheftadhe; Män een skildhnedt ifrån the Ewangeliske Ständer häruthe, eller jw ifrån them som oss närmest ähre belägne, och oss wärsst giöra kunna; Och således j staden för förhopliga wänskop opwäxa itt nytt och swårt krijgh, till wårt mächtige præiudicium och skadha. Huilket theste omständeligere att framställa, och Regieringen och Rådet att informera, skall Secretereren them först vnderrätta: Huruledes the fyre Öfuer kreitzerne, som j Heilbrunnische förbundet ähre trädde medh Swerigies Chrona; Och på huilka, såsom the ther ingen jalousie för theres situation emoot Oss bäre, wij oss mäst hafua at förlåta, blifwa trefflligen ledzsse widh krijget, ickie allenast för fahran skuldh; Vthan och för then licentie som krijgzfolcket öfuar, j theres landh och öfuer theres vndersäter, Så at fast wän och owän handlar lijka nådigt; Och thet som mäst ähr, för theres sedhwanlige ostadigheet och irresolution: Effter som aff itt Hertigens aff Wirtenbergz breff till migh (huilket ähr itt concept aff alla andra) ähr till att see och dömma:

Föruthan thet hafuer Landhgreff Willhelm aff Hessen, såsom doch ähr wår bäste wän een egien armee, Ach j många många motter egien intention, Churfurstendömmetz Pfaltz Administrator, eller mehre drottningen i Behmen, till ewentyrs aff Konungen j Engellandh och Staterna j Nederlandh, eller jw Princens anstiftan gåå haffwandhe medh vprättelsse aff egien armee, vnder prætext att flyy then vnge Chur Herren respect och auctoritet; Män j sanningh till ingen annan ända, änn att ickie dependera aff Swerigies Chrona. Sådant hafuer och Hertigen aff Wirtenbergh nogre reeser hafdt på gångh. Huilket ther thet skieer, skall ickie allenast Krijget aff sigh förfalla, I thet alle medlen Generalitetet blifua vndandragne: Män ther än thet conserverades, åth minstone Swerigies nampn på lyctonne kommen uthi förgätenheett. Sedan skall Secretereren remonstrera, huruledes Konungen j Frankrijke, såsom een mächtig Naboo hafuer stoore och een deell Oss eftertänckelige desseiner före. Först att giöre sigh mästare aff Rheinströmmen ifrån Basell och inn till Masen, som ther inne före leggie, directé och indirecté, Såsom een ingång ther till ähr giordh medh införingh aff itt nytt parlament vthi Metz: Medh inkräktande aff Nanse och alla fasta platzer j Lottringen, Så och medh possessionen aff Trier och Coblentz sampt

theres dependentier. Sedan ther han sijn foot ther rätt fästa kan, tå att taga sigh the Catholisches protection offendtligen an, Och antingen förmåå them Ewangelische att restituera alla Catholische igien, eller att medh swärdh twinga them ther till, såsom han thenne saack dageligen drijffwer, och ickie hembligen sig theres patrociniū tillmäter. Ähr och så widt Religionen widhkommer inthet better än Spanniē eller huus Osterreichē. Huilket Cantzleren öfuerweijandes, hafuer ickie alldeles welet bejaka hans sollicitation med Philipzburgh, Och ther medh honom nogot altererat. Sidst att han och fuller' gåår haffwande medh itt Keijserdömmē att transferera eller åter draga opå Franckrijke igien: huilket ehuru wäll thet kan wara Oss och wår stat in particulari, så snart gott, som skadeligit; Så ähr thet doch för Religionen nogott betünckeligitt, Och tiärer at weeta, theste bettere Consilierne att fatta till wår säkerheet.

Till thet tridie, at informera Regieringen och Rådet om consilierne i Nederlandh och Engelandh att Staterna synes lijka som jalouse öfuer Oss ickie gierna williendes wår opwäxt, Och förthenskuldh, ehuruwäll thet them vthi theres eget krijgh mykit kommer till motta, at Keijsaren och Ligan här aff oss distraheras: Liqwäll synes aff alla omständigheter, thet the ickie stoor lust hafua att grijsa

oss mykit vnder armerna. Så synes och, att the till Landhgreffwen aff Hessen mehre inclinera, så ofta som något hopp giörs hoos them på vndsättningh, huilket een godh. deell kommer aff Reformeradhe religionen then the här sökia at befästa, Och befahre sigh, att then Augzburgische confessionen, elliest skulle blifua them andra öfverlägen, Så frampt Swerigies Chronen här blifuer mächtigh. Föruthan thet ähre the och medh sitt eget kriijgh mächta beswäredhe, och hafue store penningar på interesse optaget, Så at the androm lijten adsistence göra kunna, Engelandh holder sijn gamla waane; ähr incurios, och bekymbrer sigh lijtet om thet gemeene wäsendet: meenar thet inthet gåå sigh ann, eller sigh jw wara uthan fahra. Ähr och aff Spanische consilier, och sijn egien Spanische faction heelt intagen; Och öfuer Franckrijke mächta jalous, Så at huart Franckrijke inclinerar, ther wänder sigh Engelandh ifrån. Och gåår ännu om medh sijne tractater, efter som han i förledne Måneder hafuer rådt och welet, at Administratorn skulle söka lähn och investitur på Pfaltz aff Keijseren. Cantzleren, allt thette fuller seende, och förthenskuldh lijtet hopp hafuendes; hafuer ickie thess minder inthet welet låta öförsöckt at sondera om något i Nederlandh eller Engelandh wore till hielp att nåå, Och förthen-

skulldh sändt sijn Son her Johan Oxenstierna tijt at giöre sitt bästa, Såsom instructionen vthwijsar. Män j sanningh ickie så mykit at hoppas tädan nogot, vthan meere at contentera them, Och holla them j een godh humeur, thet the ickie medh foogh klaga kunna sigh wara förbijgångne.

Till thet fiärde. I synnerheet moste Secretereren Regieringen och Rådet wäll informera, om Staten och consilierne uthi thesse twenne Saxische kreitzer; Huruledes Churfursten aff Saxen och Churfursten aff Brandenburg ickie allenast före wapnen à part, och fast sällsampt, meer till thet gemeene wäsendetz skadhe än gagn: Vthan Churfursten aff Saxen thessföruthan ialous och förtruten öfuer Salig K. M. j thess lijftijdh, Och nu öfuer Swerigies Chrona och opå thess wägner öfuer Cantzleren förer fast underlige och eftertänckelige consilier. Han förtryter först at Cantzleren directoriummedt hafuer antaget på Chronones wägner, förmenendes sigh och sitt Churfurstlige huuss att skie præiudicium. Sedan gör honom ondt, thet honom therigienom ähr förtägen machten, att efter sijn willia sluta fridhen när honom täckies, och föreschrijfua them andra conditioner. Begierligheeten till friden, quibus-cunque conditionibus ähr och hoos honom så,
 stoor,

stoor, at han och hans Rådth inthet annedt drijfwä, ehuru wäll på sätt och wijss, thermedh the them inthet nåå: Så at sådane besändningar emellan honom och fienden förelöpa, at man inthet weet huru man ähr therwidh. Medh Churfursten aff Brandeburgh hafuer thet samma skääll, allenast att han ickie will synes at in genere så högdtt disputera directoriumedt: Män söker allt at hafua och holla sijn egien gångh. Doch ähr medh honom thet swäreste, at han ickie allenast j wårt Pryssische wäsende ähr interesserat, vthan och j Pommeren. Och efter han seer och kan tänckia: wij ej heller thet kunne dissimulera, thet wij wårt öga till wår satisfaction opå Pommeren slagett hafua, Så ähr han theraff worden Oss wederwertigh. Och ehuru han och medh ordhen curialiter oss tracterar; Så ähr thet doch j hiertat fast annorlunda. Thertill komma Grefwen af Schwartzenburgz consilia, som alltijdh Oss ähre vnder ögonen. Och nu Arnheimbs samt hertig Frantz Albrechtz, som ähre wåre, ickie hemblige meera, vthan oppenbare fiender, huilke transportera then herren, at wij Oss snarare fiendhskap än wänskap hafua af honom att förmodha: Effter som the nu ifrån Rijckzsens Regieringh och Rådth öfuersände och communiceredhe Brandenburgische Sändebudens iunlagor, inthet annedt före j munden. Pommersche

Fursten, Rådet och Ständerne ähre oss och heellt och hollet emoot, för thet the sigh för oss befahra, billandes sigh jnu, att the vnder Swerigies Chrona een sådan Licentie, som the vnder thesse herrar hafua, ickie niuta kunna. Föruthan thet at the oss af hiertat haata thessföruthan, såsom then eene Naaboord ordinarie then andra gör, och kan skiee oss och förachta; Huarføre the ickie allenast heellt och hollet slââ sigh till Brandenburgh; Vthan på thet the måge på all händelsse wara emoot oss j wapn, ställa the nu egne wärffningar ann; Och till att hembligen gravera oss och oförmärckt medh lasten tryckia Oss uthur Landet, vnddrage the Oss nu vnder åthskillige prætexter alla medell att leffwa, Såsom Secreteraren thet omständeligen kan berätta, och af her Sten Bielkes skrifwelsser och bijfogadhe acter ähr att see. Medh Mcklenburgh ähr wänskapen meere verbal ähn real. Ty the beneficia, som the vndfånet hafua, gälla nepligen så mykit, som itt hårdt ordh som kan fällt wara. Och ther allt annedt wore gott, förtryter them att wij ännu besittia hampnen j Wissmar och Licenterne. Huaröfuer oändelige disputer och klagemååll falla. Hausseständernes consilia och humor emoot Oss behöfwes iuthet at beskrifwas. The ähre aff longh tijdh kunnoge, och nu så mykit wärre, som the

missunne oss wår tillwäxt, och meena then wara sigh till præjudicium: efter som theres procedere allthärtill noghsampt vthwijsar. Lijka så hafuer thet sigh medh them andre Öfuer och Neder Sæxische Furstar och Ständerna. Ty endoch the ickie så enkannerligen nogot emoot oss hafua, liqwäll finnes intentionen och rådhslagen, inthet så högt emellan them sielfwe, såsom emoot oss, att wara eenige och lijckformige: Huar at wara intent på sijn egen nytta; Och endoch the oss illa vndhbära kunna; liqwäll att haata oss till een godh deel för thet the sigh sielfue ickie kunna hielpa, uthan Oss nödlhwändigt behöfwe, Så at thet oss kiereck och respect förorsaka skulle, wåller att wij blifua hatadhe.

Till thet fämpte, Synes skeenbarligen at een collusion ähr emellan een deel aff Ständerne, enkannerligen här nidre i landet, och Keijsaren: eller jw emellan theres Generaler, såsom Arnheimb och hertig Frantz Allbrecht och fienden, at wij ickie redeligen eller rätteligen weta kunna, om thesse ähre oss wänner eller owänner. Män at the oss contraminera i allt, ähr aff the förelupne tractater i Schlesien: wårt follkz tractament: theropå föllgdhe nederlag: Arnheimbz marche jnn i Marck Brandenburg, och ther allt här till plägade tractater och consilier, noghsampt at dömma.

Till thet Siette, Jnthet mindre böör Regieringen och Rådet weta, thet wij ickie mindre difficulteter hafua medh wåre Generaler. Een part ähre aff inge qvaliteter. Een part, såsom Kuiphusen, så procederat j åhr, at man inthet weet, om han gör thet aff een försummelse, eller om han gör thet aff een malitie och correspondens medh fienden. Hertig Berendt ähr then som tämmelige qvaliteter hafuer, och ähr considerabel. Män så ähr ambitionen och imaginationen något inmoderat, och söker indirecte att draga all militien ifrån wår respect och inn på sigh; Och ähr thessföruthan aff sådant *), — — — — —

— — — — — huarföre hafuer Cantzleren j förledne Sommars opkiöpt j Hollandh 700 Skippundh Lunta, som skole medh öpet watu sändes öfuer till Swerigie: Meenar och till Regieringens förbättringh wara gott ettusendhe Skippundh Salltpetter, Så och 1000 Skippundh Bly blefue j Sommar opkiöpte och till Swerigie förskickedhe. Thett nu rijckzsens regering sådant behagar, will Cantzlern thet j wärcket ställa låta, effter förslaget.

AXELL

OXENSTIERNA.

Egelen den 2 Februarii 1634.

(Sigill.)

m. p.

Likheten med de i Kongl. Riks-Archivet förvarade Originaler och Registraturer intygar Knut Geijer.

*) Här är icke mindre än ett och ett halft ark borta ur texten.

Råds-Protokoller den 26, 27 och 28 Februarii 1649, rörande Pfaltz-Grefven Carl Gustafs antagande till thronföljare *).

Den 26 Februari 1649

War hennes Kongl. May:tt in senatu med Rijksmarsken, Rijks Ammiralen, Rijks Skattmästaren, Hr Gustaf Horn, Hr Mathias Soop, Hr Åke Axellson, Hr Erich Rünning, Hr Knut Posse, Hr Lars Kagge, Hr Thure Sparre, Hr Erich Gyllenstjerna, Hr Sewed Bååth, Hr Bengt Skytte, Hr Ake Hansson Ulfsparre.

Tå begiärade Kongl. Maij:tt Rådets swar och betänkande om pfaltz Grefvens Hertig Carls Succession till Rijket, kunde tänkia at de ingen Resol:n kunnat ännu fullkombl:n hafva tagit, ville gärna deröfver med dem discourera och höra Rådets Rationer; Kongl. Maij:tt ville optäkja dem igen sine skiühl, tviflade intet at de ju hade saken med RijksCantzleren Communicerat. Fäldt-herren sade, at de på hennes Kongl. Maij:tt's befallning hade Communicerat icke allenast med

*) Dessa Protokoller äro afskrifna efter en copia i Skoklosters manuscriptsamling, Miscellanea T. 2. Original-Protokollerna, som förut varit förvarade i Riks-Archivet, men enligt en anteckning af Riks-Archivi-Secreteraren Strand blifvit utlemnade till K. Gustaf III, och sedan ej återställda, hafva oakadt efterforskningar ej blifvit igenfunna.

Rijks Cantzleren utan och med Hr Carl Bonde, och Fäldtmarskalken Hr Linnart Torstenson; mente saken elliest vara af stoor Consideratjon och behöfde vähl et längre betänkande, hade dock alle tillhopa varit, och vore alle af den meningen, at hennes Kongl. Maij:tt intet väl kunde Communicera den saken med Ständernas utskott, förr än och med mindre hennes Kongl. Maij:tt hade hoos sig Resolverat till gifta sig med Hertig Carl. Ther uppå Kongl. Maij:tt Rådet frågade, at om det var alles mening, sade de, ja.

Kongl. Maij:tt: det är Rationes, på alla sijdor, och kunna Rådet så lijtet utslå saaken som dertill Resolvera; om Kongl. Maij:tt's proposition vore Rijket skadelig, ville hennes Maij:tt aldrig derom röra, utan ville det aldelest förtiga. Men den förnämsta Ratio till at keesa och declarera Hertigen till Regni successorem, vore securitas Regni och grundade sig på Arfföreningen, Nor-kiöpings beslut och Regeringsformen, i den 65 articlen, och fordrar securitas Regni, at Rijket hafwer en wiss successorem.

Fältherren Recapitulerade Rijksens Råds Rationes.

1:o. Wij hafva funnit i fiohl allaredan för en stoor osäkerhet, at committera Fursten Armeen i händer, der hennes Maij:tt icke ville inlåta sig i

äktenskap med honom, både för Kongl. Maj:tt Rijket och samtl. Inbyggarna, hvad större osäkerhet vore, till utvällie till en Arffurste i Rijket, om hennes Maj:tt intet ville taga honom till sin Man, ad quæ Consilia desperata skulle tå Hertigen komma, om han det finge höra; Påminte åter hennes Maj:tt rådih af Rijksdråtsen, Rijksmarsken, Rijks Ammiralen och Rijks Cantzeleren, som hennes Maj:tt tog deröfver till Rådih, när Resolution var på en gång, at Fursten skulle förtroos Armeen, då hennes Maj:tt blef af dem tillfrågat, om hennes Maj:tt wille hafva Hertigen till Man, då gaf fuller i förstone Hennes Maj:tt till swar, at om Hennes Maj:tt skulle gifta sig, så wille hon ingen annan taga än Hertig Carl. När tå Rijksens Rådih svarade sig intet kunna råda Hennes Kongl. Maj:tt till förtro Hertigen Armeen i händer, med mindre han på giftermåhlet är försäkrat, tå lofvade och tillsade Kongl. Maj:tt per expressum at Hennes Maj:tt wille hafva Hertigen till sin Man.

2:o. Om Kongl. Maj:tt intet will taga Honom i Ungdomen, tå lærer thet frampå Äldren intet skie, ock Han i medlertid måste förwänta ock förnöta sine Ungdoms Åhr, ty så länge Han sperancen hade, at få Kongl. Maj:tt torde Han intet låta märkia sig om annat giftermåhl, ock om det skiedde, och Han junga barn finge, hvad sä-

kerhet hade då Rijket af honom till förwänta. Kongl. Maj:tt vore yngre och kunde så länge och kan skie längre lefva än Han.

3:o. Kan komma at Kongl. Maj:tt finge en annan willia ock behag, till at taga en annan, med hwilken Kongl. Maj:tt kunde afla Barn, hwad blefwe då af Hertigen, der Han nu skulle tagas till Arf furste.

4:o. Men om Han skulle gifta sig med någon annan ock finge Barn, ock Kongl. Maj:tt finge lust at taga en annan Herre, tå rimmade sig intet at bägges lijfs arfvingar blefwo tillhopa, utan måste en thera kullen af wägen.

5:o. Om Han blefwe Arf furste, då borde Ständerna swäria 2:ne Herrar och för obligera sig med. Han, Fäldtherren, skulle alldrig swäria mer än en Herre.

Kongl. Maj:tt: hafve J doch förr svurit Arf furstarne.

6:o. Der doch Kongl. Maj:tt skulle något dödeligt påkomma, och hon intet finge gifta sig emedlertijdh, hwad säkerhet skulle då Cronan deraf få. Sedan han dödde skulle påträngas Cronan Hans Broder och Slächt. Ty blefwe Hertigen Arf Konung, så skulle Han äfven föra det Consilium som Kongl. Maj:tt nu drifver om futuro Successore och Hertigens Person, och der Konungen

skulle få lifs Arfvingar, så måste ock de blifva Arf furstar och försörjas med fursten dömen eller Rijks underhålld.

Dessa wore de prægna-testa Argumenta, men flere inconvenientier måste man ock hafva at befara. Gamle Konung Gustaw dref detta i 4 Åhr, derföre kunde det intet så hastigt blifva nu här slutit, at taga sig en ny Herre. Men blefve Hennes Maj:tt död utan barn, så är ingen i den meningen annat än att taga Hertig Carl till Konung, men nu at förklara honom dertill; Kunde Rådet intet. De nostro corio luditur, och när Kongl. Maj:tt vore död, sutte alla undersåterne i strempan.(?). Så skall stor jalousie upväxa emellan Kongl. Maj:tt och Hertigen. Hvad Jalousie var emellan Fadren — Konung Gustaw och Sonen K. Erich hvilken var fuller på Resan åt Engeland att gifta sig, men ryckte genast tilbakars at Recuperera Rijket, befarandes sig sedan af sina Bröder; hvad jalousie war emellan Bröderna Kong Johan och K. Erich, emellan K. Johan och K. Carl emellan denne och Sigismundum, ja emellan K. Gustaw Adolph och Hertig Carl Philip — denne är en ting och saak så wichtig at man intet kan så alt tahlä och discurerä. Exempel man kan ock taga af Bröderna i Pohlen, der nu den ena har welat stöta den andra uhr Stohlen. Feltherren unnar

Pfaltz Grefven alt godt och särdeles at Han måtte få Hennes Maij:tt's Person, och få Lijfs arfvingar med Kongl. Maij:tt, wille och derföre wåga lif och blod, men för desse skiühl kunde han intet annat råda än till Echtenskapet, at hennes Maij:tt wille det efter lofven och löfte fullborda.

Derpå swarade Kongl. Maij:tt 1:o att Hertigen skulle blifva desperat, så bad Kongl. Maij:tt at de intet ville derom vara bekymrade, ty Hertigen wet alt detta, ock hade Hennes Maij:tt sagt Hertigen hvad hopp eller misshopp. Han till Echtenskapet hade at förvänta. Det Hennes Maij:tt hade Honom sagt och lofvat, det ville Hennes Maij:tt aldrig rygga, men hvad det vore, det var nog at Hertigen och Hennes Maij:tt allena det viste, och att det Hennes Maij:tt hade Honom lofvat det skulle Hennes Kongl. Maij:tt sacro-sancte hålla.

FeltHerren: äro de Secreta så kunde de ej heller om incognitis dare Consilium ej heller taga Hertigen till Arfkonung.

Kongl. Maij:tt. Hertigen vet det för 2 åhr sedan.

Feltherren Refererade att Kongl. Maij:tt hafver sänt honom till Hertigen, då Feltherren märkte, at hans Contentement bestod deri, at han om Kongl. Maij:tt's Person blefve försäkrat. De andre Herrarne Refererade Fältmarskalken Torstensons Relation nembl. at Hertigen skulle hafva sagt: att

med denne Hennes Kongl. Maij:tts Proposition, vore Han intet betient, utan med ächtenskapet. 2:o Åldren anbelangande, at Han mycket kan förändra sig, om Han skulle gå ock wänta på Kongl. Maij:tt. Då swarade Kongl. Maij:tt deruppå, at om Hennes Kongl. Maij:tt intet togo honom til Man, behöfde han intet gå ogiftt, utan vore nödigt at han gifte sig, om Kongl. Maij:tt intet ville gifta sig eller ej, deröfwer wille Hennes Maij:tt sig än intet förklara, så äre ock tu ting diversæ. 1:o om Han skall blifva successor Regni, 2:o att få land och Låhn som förre Arffurstar, detta giordes föga behof, ehuruwähl Han kunde wara så när om et stycke Landtgoods, som en annan. Om Han gifte sig med en annan, och Kongl. Maij:tt finge med en annan barn, så sade Kongl. Maij:tt, att Hennes Maij:tts barn wore de närmaste, men om Hennes Maij:tt skulle affalla utan declarerade Regni heræde, tå togo Rijksens Råd hvarandra för hufvudet, och wore i det fallet godt, att de hade Arf furstar, emot det som Rijks Cantzeleren och Rijksdrotzen hafva drifvit. Skulle man sätta på någon Rijksens säkerhet, så är bättre at man satte på Kongl. Maij:tts lijfs arfvingar och Arf furstar, än på Rådets discretion.

Rijksens Råd wille hafva et wahlrijke igen och vore bättre de sade uth, at de inga arf Ko-

nungar mer ville hafva, utan förändra statum Regni in aristocratie.

Fältherren. Wore icke Kongl. Maj:ts Person, då skulle Wij aldrig kasta något öga på Hertig Carl; och måste Kongl. Maj:t ingalunda förtänka R: Rådth at de tala uth hwad dem ligger på hjertat, det vore högst betänkligt, at de skulle göra sig till trälar.

Drottningen frågade: om de ock härtill warit arfträlar under ock vid förre arf furstars tidh.

Fältherren. Kongl. Maj:tt Konung Gustaf r:sta hade gjort sig hundradefalt Meriterat af Cronan, drog Regementet ifrån dem danskom, frälste oss ifrån Påveske oket.

Drottningen. Här äro några, som hålla af det wahl som är brukeligt i Pålen, men Kongl. Maj:tt sökte härigenom intet annat än Rijksens bästa ock säkerhet.

Fältherren mente att *Hennes Maj:tt* hade på Rådet *Suspicion* utan orsak, de hade aldrig tänkt at introducera någon ny form af en *Republique*, ock war sådant klart nog af consilien de förde när sal. Konungen war död, och H:s Maj:tt 6 år g:l. De hade aldrig talat derom, ej heller hört Rijksdrotzen och Rijks Cantzeleren emottala eller råda än goda Patrioter.

Kongl. Maj:tt. När wij släppa wärket hand-
löst, vet jag intet om wij göra vårt kall.

Feltherren. Rex Gustavus Adolphus hade så
stoor affection till Rijket som någon Menniska ock
Konung kunde hafva, Hans Maj:tt trodde oss al-
tjyd om redeligit ock godt; *men aldrig kom Hans
Maj:tt så widt, at Han en gång ville komma på
tahl, om hvem Hans Maj:tt wille gifva sin dotter
till ähta.* Hela de 12 Åhren minnorennitatis hafva
de aldrig dertill gifvit orsak, men lemnat Hennes
Kongl. Maj:tt sin frija villja till at gista sig.

Kongl. Maj:tt tackade härföre mycket flitigt
och mente, at sådant var icke allenast deras plickt,
utan ock af dem mäckta wähl giordt, hölt före,
at et Arf Rijke vore säkrare än et Kåhr Rijke.
Säger mig hvad skiähl dertil är, at Eder barn icke
skola twista ihop efter min död, lijka så wähl som
Drottningens barn och Hertig Carls barn, the äro
ju alle lijka goda, och therföre är thet fahrligare.

Rijkskattmästaren. Desse skulle snarare få
functioner i Rijket.

Feldtherren. Om det icke kan bevisas at detta
medlet är Rijket det säkraste, så ville jngen tala
deremot.

Kongl. Maj:tt mente intet medel vara så stort,
som försäkrade Rijket som detta, ty functioner
skole ock andre få som intet äre Nati ad Regimen,

såsom Furstel. Personer, mente och detta intet kan hindra ächtenskapet, detta kunde framdeles skie, men detta om Rijksens försäkring ligger mera macht uppå. Hennes Maij:tt hade interesse der i at weta, hvem som Successor skulle blj till Rijket, hafver dock en privat Man omsorg at Disponera om sitt huus. Träldomen anbelangande, så kan så stoor träldom vara till befara, när Regementet regeras af dhem som af en.

Feltherren At Changerar herrar, Nådigste Drottning! är ingen barnlek.

Kongl. Maij:tt. En Herre kan intet lefwa till ewig tijdh, utan måste vara bekymrat om fäderneslandet i framtiden, *at jag nämbde om arfsträler, är en phrasis som jag länge ock för några Åhr hafver hört, ock at det tahlet skulle hafva gådt at vara under en Konung, vore at vara under träldom, doch hade Kongl. Maij:tt det af Rådet intet hört.*

Hr **Erich Rynning** ock några af Rådet bedyrade högst sådant aldrig kom dem i sinnet, beropade sig på den Edh, de hade giordt Hennes Maij:tt, at de hafva ment Hennes Maij:tt aldrig annat än wähl, bâdo sig så Gudh till vittne, de hafva här till aldrig haft något öga, mer än på Kongl. Maij:tt allena, men skulle Hertigen Kesas till Arf Furste, måste man ock honom swäria.

Kongl. Maij:tt mente, *at lijka stor frijhet vore*

i Arf Rijke, som i Wahl Rijke, ock at tjena sin Konung vore ingen trældom utan en frijhet likmätigt Lagen; det skulle wähl mången giärna see, at det blefve 2 Kongar som nu i tumulten skier i Frankrike och England.

Felttherren mente at det tyraniet, som Cardinal Massarini hafver öfvat med ständernas stora tryck och besvär ock uthmärgling af all deras egendom, dermed han richtade sig sielf, elliest varande af en ringa härkomst född af en Laqueij i Rom, ock derföre sökte Parlamentet' skaffa af Cardinalen ock andra som hafva så lättfärdeligen handlat med Intraderne, men alla ville behålla Konungen, derföre förde de i sina Fahnor Regem quaerimus. J Engeland hade rätten sagt, at om Konungen hade fölgdt goda Råd, så hade han intet kommit i stoor olycka.

Kongl. Maj:tt. Få J icke en Konung och Herre med namnet, så få J en med gagnet, och i det stället J kunde blifva frije, hafva J och andra til at befara, at blifva drängedrängar. Concludit ergo, mera jalousie vore emellan andra stånds Personer och Barn; *ty den sammansättning J menen skola kunna göra ock skie när J skrider till ett Konga wahl eftter min död, lærer intet skie hastigt.*

Rijks Ammiralen. Jag wet hvad mig hafver varit anmodat vid betänkande om denna saken,

och är det sant, att om icke Eders Maj:tt varit i Regeringens tijdh den endaste gnistan, så skulle Wij till äfventyrs intet hafva kunnat aldeles förlikas om Regementet och dess administration.

Rijksskattmästaren och Rijksmarskalken höllo deremot ock aldeles före att Rijkzens Rådth ju icke annors hade kunnat göra, än sig förlika deröfver ock förena.

Kongl. Maj:tt repade opp hvad förr war sagt, nembl. wara ovist om sina och Hertig Carls Barn, ock om några blefve eller eij, at Rijks Rådet äntel. ville iag skall taga Hertig Carl, och intet wele J declarera honom till Regni Successorem, viste Hennes Maj:tt intet hvad skiähl de här till hade. Om Hertig Carl får mig, warda J dock tagandes hans barn til Eder Konung, *men om mig kommer något wid, då will mig mista både mine Öron om Hertig Carl komme der till.*

Feltherren. Eders Maj:tt wille Considerera, at det äro åtskilliga saker at taga 1:o Arf Konug. 2:o at nämna en Successorem till Rijket.

Kongl. Maj:tt. Jag hafver i min proposition Successorem och intet nämt en arf Konug, tå Hennes Maj:tt påmintes, at i första propositionen hade Hennes Maj:tt nämbdt per expressum at R. Rådth ville förklara Hertig Carl til en Arf-Furste och

och Successor, så at han och hans barn in even-
tum wore wisse och försäkrade på Successionen.

Felttherren Refererade, *hwad hans Person*
vore vederfarit i K. Carls tijdh ex nuda Suspi-
cione, ther han blef med macht bevakad i Örebro
och derföre begiärade hela Ridderskapet, och fick
i sina Privilegier Nyköping 1611. at ingen ohörd
mätte blifva bastat och bunden, men niuta Lag
och rätt och at Konungen vore förpliktat, at om
någon defererade någon, skulle Konungen angif-
varen uppenbara, förr en Kongl. Maj:tt gjorde
sin Edh på Cröningen tå blef det förra infördt,
men intet det senare utan utelykt utur Eden och
Adelens privilegier effter Sahl. Konungen wille förr
theruppå sväria och`giöra sin Edh, då Sahl. Kongl.
Maj:tt skall hafwa allegerat hwad i Sahl. Kong
Johans tidh var skiëdt med Petter Kahun. Se-
dan blef ock för Cröningen anhållit hoos Konun-
gen, at alla Ständer måtte blifva försäkrade på
deras Privilegier.

Kongl. Maj:tt, effter J då intet vele nämna
Hertig Carl Arf Furste, kallar då honom i gemen
min Successorem, effter min död, allenast iag wet,
at han blifwer Successor, försäkrar Eder, i få in-
gen bättre än honom.

Felttherren. Om Jag då lefver, så skall han
få mit votum, och hafva wij straxt efter Konun-

gens död talt härom, men aldrig hafva wij welat komma uth med den saken för Hennes Maj:tt skull och till at förtaga alla inconvenientier. Det sade och de andre, alla hafwa sitt öga på Hans Furstel. Nåde, men at taga honom till Successorem, det wore en annan quæstion.

Kongl. Maj:tt. Om J der till inclinere, så gifwer mig derpå bref och Segell, såsom en saak den icke kan hafva bestånd allena på discretion.

Fältherren. Det är en stor och betänkelig saak om det skall determineras vivente regia Majestate, så borde honom och förr *Confirmera alla wdra privilegier.*

Kongl. Maj:tt Contesterade högst at Hennes Maj:tt intet skulle låta komma saken med honom dertill, förr än han en sådan försäkring hade utfäst, bad Rijksens R. försäkra sig, at wela taga deras och samtel. Ständernas interesse så högt i acht som hans.

Feltherren. Hans furstel. Nåde är frånvarande. Refererade der hoos hwad Hertigen sade i fiobl om Successionen, nembl. det vore långt hädan och dijt. Hennes Maj:tt kunde längre lefva än han, det han och hade sagt emot Grefven Torstenson: att Ständerna poussera Eders Maj:tt det skier alt till den ändan att Eders Maj:tt måtte gifta sig. Deruppå drifver och Hennes Maj:tt Enke

Drottningen som och hafver bedit, at Hertigen måtte Revoceras hem. Det hafver och samtel. Rijks Rådih för godt funnit at tillråda. Om nu Kongl. Majj:tt kunde förmå ständerna till at göra Hertigen till Successorem mente han Hertigen föga dertill vara Contenterad.

Kongl. Majj:tt Ja, Hertigen weth alt detta, och han hafver på mig at prætendera, elliest Considererar iag hvarken min eller Hertig Carls Person här wid, utan Riksens försäkring, så sant mig Gudh hjelpe. Jag räddes om iag dör, at det lærer gå illa till. J inclinera och dertill alla tilhopa, och wyrda honom dermed, at han må få mig till hustru, derföre beder iag, J ville förklara Eder rent uth, at han må blifva min Successor, J och Rijket skola det intet ångra. Wele J intet göra honom till Arf furste så görer honom till Successorem, han kan sedan blifva giord till Arf furste wid wisse Conditioner.

Feltherren. J wahlrijken tager man altijd och gemenlig:n hellre Kongabarn till Konung af Ständerna, sällan skier det elliest at man tager en annan, men intet förklarar man utan högsta nöden någon förut ex vivente Rege till successorem Regni. Om nu Hertigen skall blifva declarerat till Successor och Kongl. Majj:tt gifter sig och får Barn, så blifver den declarationen om intet.

Kongl. Maj:tt. Mina barn skola aldrig slås med honom eller någon annan om Cronan.

Hr Rünning. Denna är en annan quæstion om Successionen. om Kongl. Maj:tt giffter sig och tager en annan, tå är Hertig Carls hopp till intet.

Kongl. Maj:tt. Wij måste intet Considerera mit eller Herrtigens contentement, utan see på faderneslandets försäkring, Wete J något annat medell tå föreslår det.

Hr Rynning. Wij hafve alle ingen annan orsak än hålla af Hertigen, och önska, han blifver Eders Maj:ttts Man, Skulle han blifva Successor nämbd, och stå i det hoppet, och Kongl. Maj:tt får andra Barn, hvad blefve då af hans hopp.

Kongl. Maj:tt. Jag säger mig intet ansee Herrtigens hopp eller misshopp, utan Riksens säkerhet.

Feltherren. Om iag vore i furstens ställe, siir iag, att han vore ringa härmed tient, om Kongl. Maj:tt låter honom veta om Successione och afslår äktenskapet; det skall hårdel:n förtryta honom at få afslag på äktenskapet, sedan han en gång hafver fått ja och promiss, som Wij 4 af Riksens Råd h vete attestera.

Kongl. Maj:tt. Han är med den promiss, iag hafver giordt honom, aldeles förnögd; wille det wähl säija de gode Herrar, men det kunde till

äfventyrs vara någrom förtreteligit. Om ächtenskapet lærer han aldrig mera tala mig till, men iag hafver aldeles försäkrat honom, *at om iag giffter mig framdeles, så skulle iag aldrig någon taga än honom*, alldrig skall han heller låta någon annan annat inbilla sig.

Rijks Ammiralen frågade, hvad försäkring Hennes Maij:tt ville göra fursten, om Hans furstl. Nåde fingo andra Lijfsarfvingar, om icke då de måtte Succedera i Rijket och till Cronan.

Kongl. Maij:tt. Om iag skulle giffta mig, så är honom och Mig annorl. aftahlt, at iag vill hafva honom, men finge han med en annan Hustru Barn, så är min mening att de måtte blifva successores Regni, det måste iag bekänna, at i fall han icke skulle komma i Ächtenskap med mig, och begiär at han på ett annat sätt måtte blifva hulpen, så hafver Hennes Maij:tt och honom derom försäkrat. Alt så weet nu Hertig Carl detta, och talar nu mera om ächtenskapet, icke heller ens rörder derom i sina bref, hvad Guds willia är om mit ächtenskap det skiuter iag i Hans Gudomliga Försyn och willia, och will min willia hans willia underkastat hafva; Jntet hafver jag försvurit ächtenskapet, ej heller will iag swäria, at iag skall giffta mig, men aldrig skall iag tänka på at giffta mig förr än iag är krönt. Deruppå må

J hålla Eder försäkrade, ingen kan och twinga mig till giftermåhl.

Rijks Ammiralen. Om Eders Maij:tt will träda till gifftermåhl är i arf föreningen afskiedat, at det måtte skie med Ständernas wettskap; men frågade om Hennes Maij:tt tå lemnar Hertigen sin frija willia, till att giffta sig, men med Kongl. Maij:ttls och Ständernes samtycke.

Kongl. Maij:tt sade sig intet missunna Hertigen om han finge den braveste Dame i Werlden, vill han och här sätta sig ned och besittia Gods, då besitter han dem icke såsom en furste, utan som en Adelsman, men intet will jag förbjuda honom giffta sig.

Feltherren. Jag tror, at Hertigen aldrig lærer giffta sig, om han icke får Hennes Kongl. Maij:tt.

Kongl. Maij:tt. Nogsamt, ty Kiärleken är intet så hel brinnande. —

En Krona är en wacker Piga, iag hafver sagt honom, att det är en stoor saak, at han såsom en liten furste tör wdga sig att taga en Drottning, honom wore nog, att det wore allenast talat derom, och det hafver iag sagt honom för min egen höghet och Respect skull.

Rijks Ammiralen. Wij aldrig annat tänkt, än Eders Maij:tt hade fullkomb. lofvat ächtskapet, tå honom blef beviljat at få Armeen i händer.

Kongl. Maj:tt. Hvad emellan mig och Hertigen är talat och afskiedat, det hafver jag nu allom sagdt, bekänner och är det summan på texten, at iag kommer på detta andra förslaget, effter iag nu intet finner för godt at giffta mig.

Rijksens Rådh i gemen. Det samma lærer och Hertigen göra, och intet giffta sig när han det hörer.

Kongl. Maj:tt mente Neij, och at han pro patriæ salute ju lærer det göra om han klok är, om det stode i min förmåga at giffta mig wille iag det gärna göra, bad at Rijksens Råd h wille råda sig hvad Kongl. Maj:tt står till göra, sedan Hennes Maj:tt sig således emot Hertigen hafver declarerat, och det berättat nu i Rådet, iag säger det uttryckelig:n at det är min mening och omöjligt giffta mig. *Jag hafver bedit fljttigt Gudh therom, at iag måtte få det sinnet, men iag hafver det aldrig kunnat få.*

Feldtherren. När Eders Maj:tt's Fru moder får detta höra, menar Hennes Maj:tt at Wij hafva Eders Maj:tt detta rådt, allégerade hvad i Regerings tijden skiedde, som wille af sig sjelf giffta Kongl. Maj:tt.

Kongl. Maj:tt mente Hennes Maj:tt det inga förtänka Hennes Maj:tt Regieringen hade mächtawäl giordt, at det då i min Barndoms tijd intet skiedde. Men det at Hennes Maj:tt Urgerade

på en wiss Resolution om Successionen det vore propter securitatem Regni; *och måste J mig icke förtänka, at jag hafver sagt, at om iag dör och J äre ovissa om Successore skola J och Edra Barn rijta in parter om Wahlet och något hvar understå sig till giöra prætention derpå; läs sedan opp den 25 Artickelen at der står, at man om successore skall vara betänkt, och ändock der står förmålt om Konungens afföda, så är jag med Rådet (Rijksammiralen förutan) aldeles eense, at Hertig Carl ingen rätt hafver till Rijket, utan beder för honom at han måtte antagas af Nåde till successionen, och derföre gör iag effter Norköpings beslut, der Filia Regis utwälies till Regentinna, declarerat till den ända at hon må få barn och hæredes till Rijket, men effter iag nu intet lærer giffta mig, derföre will iag försäkra Rijket på ett annat sätt om successore. Jag hafver alltid sagt Hertigen at Han jngen rätt dertill hade, utan hvad som skier, det skier af Nåde.*

Feltherren. Wore Pfaltz Grefven en Arf furste till Rijket då hade H. F. N. till prætendera ndgon rätt till Cronan.

Kongl. Maj:tt. Jag Considererar intet Hertig Carls person, utan Rijksens bästa och derföre önskar och drifver at det vore en vissheet om Successionen, det kan väl hända at iag får af honom

inrita, såsom af Aemulo, något förtret, men så hoppas iag at Gud så regerar mig at iag intet privatum, utan Rijksens bästa sökia skall. *Kan skie en annan kan regera med större förstånd, men aldrig skall iag cederä en annan i willian och Adfectionen till sökia Rijksens bästa*; frågande om Hennes Maj:tt må det proponera för Ständerna; Uhrsächtade sig at Hennes Maj:tt hade råkat nämna en Arf furste; Meningen var ingen annan, än at Hertig Carl måtte blifva Regni successor och der till förklaras publico nomine.

Feltherren. Ständerne lära alla falla på Gifftermålet lijka som Rijksens Rådih falla deruppå, Hennes Maj:tt lærer först bedröfva med denna Communication alla Ständerna och sedan sin Fru Moder.

Kongl. Maj:tt mente ingen lærer sörja och gråta der effter, *men at iag skall anmodas at giffa mig, är en swår saak at Resolvera till, ty sedan blefve iag aldrig frij utan bunden, och kunde aldrig derifrån slippa*. Oprepade åter sin intention, at igenom Successions förwissande försäkra fäderneslandet, bad de ville sin emellan wähl öfverläggia saken och weta Kongl. Maj:tt's svar, så väl som om saken skall sedan Communiceras med Ständerna eller deras utskott.

Den 27 Februarii

war åter Kongl. Maij:tt in senatu med Rijksmarsken, Rijksammiralen, R. Skattmästaren, Hr Gustaf Horn, Hr Mathias Soop, Hr Åke Axelsson, Hr Erich Ryning, Hr Knut Posse, Hr Lars Kagg, Hr Thure Sparre, Hr Erich Gyllenstierna, Hr Sewed Bååth, Hr Bengt Skytte, och Hr Åke Hansson Ulfsparre.

Tå frågade och tillsporde *Kongl. Maij:tt* och Rijksens Rådih, om de hade öfverlagt den för detta wentilerade saken sin emellan, och Communicerat den i lika måtto med Rijks Cantzleren, som dagen tillförene var aftahlt.

Feltherren gaf til svar, at de hade i går effter middagen warit deröfver tillhopa hos Rijks Cantzleren, och funnit under sig godt at råda Hennes Maij:tt taga saken i vidare betänkande, effter den vore af synnerlig Consequence, och borde hafva längre tijdh att deliberera häröfver. Så vore och 8 Rijks Rådih nu borto 5 i Tyskland och 3 i finland, uti Kongl. Maij:tts och Rijksens tjenst, med hvilka man och deröfver först borde Communisera.

Kongl. Maij:tt mente at och svåra saker är debatterade och Resolverade tå alla Rijks Rådih icke vore tillhopa, allegerade för Exempel at på Rijksdagen som höltz A:o 1627 när om Hennes Maij:tts succession till Rijket slöts, vore intet alle

Rijksens Rådih tillstades, och at Ständerna då den saken högt adpræhenderade.

Feltherren. RijksRådih och Ständerna höllo då öfverflödig at oprepa det som förr var i Rijksens besluth bewiliat, men aldrig disputerade de då om Hennes Maij:ts person.

R. Skatlmästaren. Aldrig är en så vidlöstig sak Resolverat, med mindre alla Rijks Rådih hafva varit tillstades.

Drottningen. Jag bekänner denna vara en stoor saak, och ingen wichtigare nyligen hafva warit före, men ther närvarande Rijks Rådih och R: Ständer det funne godt, mente Hennes Maij:tt ingen frånvarande borde disputerat? det står i Regerings formen och Ridderhuus ordningen, at den som icke komme tillstades hafva förlorat sitt votum; Jag hafver kallat dem alla hijt till Rijksdagen, men de kunna intet komma för deras tjenst skull.

Hr Mathias Soop. När de 5 höga Embeten utvaldes, då skref derom alle frånvarande Rijksens Rådih till per expressum, at de gofvo der uthj deras betänkande, huru mycket mer är det nödigt i denna saken.

Kongl. Maij:tt mente at nu äfven så vähl saken kunde debatteras, som när dhe tillstades voro, at Communicera dem sedan beslutet, at de gofvo sitt betänkiande häröfver, sedan kunde på Crö-

ningen mera saken vidare Confirmera och Authorisera, bad och ville sig vidare utlåta derutinnan.

Feltherren. Det är quæstio, om Wij kunde råda Eders Majj:tt här till, eller om Eders Majj:tt vill propria Authoritate det ställa i wärket och genom drifva. Det förre är vår plikt. Taltes härvid Obiter om några ord skulle vara dagen tillförene i Rådet fällta, som vore nu mera res intet integra, att hålla tillbaka Communicationen med Ständerna, sedan Hennes Majj:tt hade sig emot dem utlåtit öfver Hertigens succession till Rijket, men hvad sielfva saken anbelangade, Refererade fältherren, at R: Cantzeleren hade i går påmint, det Kongl. Majj:tt hade i sitt handbref till Fältmarskalken Hr Wrangell rört emot honom ächtenskapet, och det hafver så mycket opererat i Arméen att allom var Hertigens person behagelig, skulle det tagas et annat expedient före, torde förändra Hertigens Credit och Respect.

Kongl. Majj:tt. Jag rörde något derom i mit bref till fällt marskalken, men lijkwähl så Cauté, at iag icke är dervid bunden, som Conceptet än skall utvisa, och trodde Hennes Majj:tt intet, at det skulle försvaga Hertigens Credit, at han blifver declarerat till Regni successor, eftter Hennes Majj:tt's död. Det hugnade Hennes Majj:tt, at Rijks Råden alla i går hade sagt och Contesterat, at om

Hennes Maij:tt något dödligt widkomme, då hade de allena sitt öga på Hertigen.

Feltherren. Det är alles vår mening och hafva i Hennes Maij:tts Minnorennitet aldrig annat drifvit, än at Kongl. Maij:tt skulle lämnas sin frija willia till giffra sig, och taga hwem Hennes Maij:tt behagade, tå var och om Hertig Carls person några gångor talat, men icke publicerat at Hennes Maij:tt ingen förfång skie måtte, till sitt frija samtycke, repade åter opp at quæstio är, om Rijks Rådih skola råda Kongl. Maij:tt der till och särdeles at Communicera denna saken med Ständerne? det kan lyckas och misslyckas.

Kongl. Maij:tt. Det kan och et godt Consilium misslyckas, och derföre måste och kunde hwarken Kongl. Maij:tt eller någon annan af R: R: den olyckan imputeras, man måste se på intentionen och intet på eventum.

Feltherren. Konung Johan brachte saken så widt, att hans son sigismundus blef Konung i Påhlen, då var det allt godt; men sedan när det misslyckades, gaf han Rijksens Rådih skulden, at de hade rådt honom dertill och derföre lät inmana och sättia dem i hohlet här på stockholm.

Kongl. Maij:tt bad at ingen wille fatta de tankarne om sig, utan försäkra sig om Hennes Maij:tt till allt godt, säkert och upricktigt. Kong Johans

och Kongl. Maj:ts Consilia och deras intention vore intet lijka och enahanda och för Hennes Maj:ts skull, aldrig någon blodh dråppa här i Rijket utgiutas, bad Rijkens Råd helliast wille tala fritt i denna saken och säga hwar sin mening och swar, särdeles om man skall proponera saken Rijkens Ständer eller ej, effter som hwar och en hade sitt votum fritt till uttala; deruppå hade hwar sitt votum.

Hr Åke Hansson Ulfsparre hölt rådeligit vara, at denna saken måtte opskiutas till nästa Riksdag, och i medlertijd betänkia sig om alla de saker, som vid en så wichtig sak bör tagas i acht.

Hr Bengt Skytte hölt intet orådeligit, at man nu togo Ständernes betänkiande, proponerade och Recommenderade denna saken såsom en ting, ther om Kongl. Maj:tt bär en stoor åhåga och derigenom Rijket märkeligen kan försäkras, i medlertijd kunde man öfverlägga Conditionerna och Communicera Hertigen derom, men på Kröningen in Specie fullborda saken. Om Wij nu icke Generaliter Communicerade detta Ständerne vore mycket fahrligit för Rijket. Och när Wij nu är ense med Kongl. Maj:tt skola Wij kunna göra de bästa Conditioner för oss, men framdeles der Kongl. Maj:tt blefve död, skulle successor kunna præscribera oss Conditioner och särdeles Hertigen

sedan han hade haft Arméen och pöpplessens adfection och tillopp. Wij hafva ingen stoor Adel som Påhlen hafver, eij heller starke städer som andre Konungarijken at förlåta oss och lijta uppå, allegerade och at Henricus IV. med en lijten Armée kom dertill, tvingade frankrike och belägrade Paris.

Feltherren mente att desse skiähl äro af ringa värde och i synnerhet förlade det exemplet om Henrico IV. och at han blef med macht tillbaka drefven från Paris, och hade intet fått Cronan om han icke hade blifvit papist.

Rijks Ammiralen. De som komma effter oss, äro intet af den humeur alle som Wij äro, och derföre vore gott, att nu giordes dermed en richtigheet. J går sade Wij alla, att Wij effer drottningens dödh, hafva alla ett öga på Hertig Carls Person.

Hr Sewed Bååth, det skulle intet skada eller fara vara, at nu proponera detta Ständerna, men differera slutet till nästa Rijksdag, i medlertijd kan Kongl. Maj:tt med Riiksens Rådih betänkia sig om Conditionerna, och huru hennes Maj:tt kan försäkra sig Hertigen och Ständerna på bästa sätt och utan hvars och ens förfång.

Hr Erich Gyllenstierna. Saken går öfver hans förstånd, hölt dock at hon kunde med Ständerne

Communiceras efter med utskåttet är derom begynt at tractera, men icke sluta denna gången, utan fullkombligen afthalet låta skie på nästa Riksdag.

Hr Thure Sparre fann intet rådeligit [orådeligt?] att man nu någorlunda Communicerade deröfver med Ständerna eller utskåttet, på det de kunde betänka sig här om till nästa Riksdag, emedlertid låta det förnimma Hertigen och spörja, om han dermed vore Content, och göra alla der till nödiga saker färdiga.

Hr Lars Kagg hölt bättre at man kunde med denna Communicationen hafva fördrag, efter saken är wichtig, och tredieparten af Rijkens Rådfrånvarande.

Hr Knut Posse, rådde at denna saken måtte opskiutas till nästa Riksdag eller kröning at emedlertid öfverläggia saken vidare och taga deras betänkande härutj som bårto äro af Rijkens Råd.

Hr Erich Rynning önskade af alt hjerta, att alt måtte gå af väl utj denna högvichtiga saken, och fordras derföre et moget betänkande för Kongl. Majj:ts Höghet och Rijkens Interesse skull, det fruchtade han at Konunga Rijket sutto i stoor fara, om Kongl. Majj:tt eller Hertigen icke finge barn, önskades i det fallet, at H:s Majj:tt skulle afgå utan lijfsarfvingar, at Hertigen måtte icke allenast dertill framdeles komma, utan och blifva af Gudi be-

beskiärd med lijfsarfvingar och såge han med de andre ingen som närmare dertill vore än Hertigen. Men så hafver denna saken elliest et fahrligit utseende; mången skulle tänka, at der wij till denna Successionen nu wille skrida, och Ständerne deraf sporde at Kongl. Maj:tt intet wille giffta sig, skulle det hoos mången gifva andra tankar och sorg, derföre hölt han bäst at hafva denna gången fördrag at Communicera detta Ständerna och hvad skiedt vore, säija allenast vara skiedt discours vis, och till at kasta dem något på bordet, deröfver de kunde betänka sig, och effter denna saken ginge hela Rijket an, kunde Hennes Maj:tt intet i någre stunder Resolvera dertill, ennu äro fuller Ständerna här, men icke många från hvar province, icke öfver 3 från Sörmanland, från Finland och mäckta få, dernäst ar Jngermanland Estland och lijffland, de pläga fuller inte till Riksdagen förskrifvas, men måste dock häraf något veta, efter de måste hafva en Herre, fast de icke komma på Riksdagen.

Feltherren påminte härvid, at *Revel Stad aldrig wille Svärja Konung Johan så länge Konung Erich var i lifve och fängslader.*

Hr Åke Axellson var af samma mening som *Hr Erich Rynning* at Ständerna skola lättel:n tänka när de höra af Hertig Carls succession, förtvifla

de om ächtenskapet; rådde man skulle differera Communicationen med Ständerna denna gången.

Dervid påminte *Kongl. Maj:tt* Ständerna, at successionen intet hindrar gifttermåhlet, utan kunde man finna flera fundamenta till försäkra Rijket, ju bättre det vore.

Hr Mathias Soop lofvade Hertigens Person af stora qualiteter, och at ingen tviflade derom, at han ju måtte och kunde succedera Hennes Maj:tt till Cronan, men der man wille nu proponera detta Ständerna, mente han at Hertigen finge vetat och blefve male Contant; bad, at det måtte differeras till nästa Rijksdag.

Hr Gustaf Horn, var af samma mening at uppskiutat till bättre lägenhet och betänkande, och at det intet måtte proponeras Ständerna utan per occasionem allenast röra härom emot utskåttet, såsom ther någon fahra skulle yppa sig, och *Kongl. Maj:tt* något dödeligit vederfaras, om då icke en saak vore, at man in eventum tänkte på Hertig Carl, at han skulle blifva successor till Cronan och det alt per occasionem, det hölt han och vara Hans furstl. Nåde säkrast och reputerligast hoos allom och mer Conservera Hans furstl. Nådes Respect och Credit hoos Arméen.

Rijksskattmästaren Recommenderade Hertig Carls Person högst och såsom Capabel och Me-

riterad at kasta ögat uppå till Rijkssens Succession, Eftter som Hans furstel. Nåde 1:o wore af Kongl. Maj:tts blood född. 2:o här i Rijket född och uptuchtadt. 3:o är af wår Religion, 4:o hafver allas applausum. 5:o hafver Armeen i händer, och 6:o hafver giordt och vidare gör sig meriterad af Cronan, men eftter gifftermåhlets utslag och successions bewilliande synes vara af fahrilig Consequence och gifver Hertigen ringa Respect och Credit hos Soldatesqvan, särdeles der någon skada och olycka på komme, ty hölt han bäst låta den saken bestå till nästa Rijksdag tå alla Ständer kunna tillhopa komma, och skrives till de frånvarande af Rijksens Råd, at de gifva här i sitt betänkande, och imedlertijdh kunde saken så mycket bättre öfverläggas.

Rijks Ammiralen, Eftter Kongl. Maj:tt hafver optäckt Rijksens Rådhs sin lofl. intention om Rijksens Regering in omnem eventum, och förr intet det ringaste Communicerat med Rijksens Rådhs härom, så hade han väl förnummit at RijksRådhs giärna hade sedt, at de hade denne gången kunnat blifva befrijade med denna Resolutionen, på det ingen skuld Rijksens Rådhs påbördas skulle, där denna saken annorlunda än wähl skulle utslå: men Eftter det nu så vidt är kommit, at fast alla veta deraf, så mente han at det kan intet

annors vara, at der fursten skall declareras till Regni successorem, så måste ju Ständerne deraf veta; men hemställte Kongl. Maj:tt modum, på hvad sätt och huru vidt det skie skall, men särdeles at Remonstrera Ständernes utskått, at denna saken vill hafva tidh at betänkas, förmana dem till at öfverlägga saken om en successore in eventum och förvissa dem på en viss tidh, at denna saken skulle dem vidare blifva förestält, då och till den tiden Hertigen kunde sielf Hem komma, och med honom tracteras öfver et och annat, som hela denna saken angår.

Feltherren uprepade hwad i förra Conferencen vore förelupit och var H:s Excellences votum, at det vore till befahra om man nu straxt in puncto skulle låta blifva detta om successore ryktbart hoos Ständerna; men heller at man emot Ständernes utskått önskade at deras begiäran med ächtenskapet kunde vinna sin framgång, som Gud tackes, och när Gud så skickar sinnen här till, och at Hennes Maj:tt ville både på detta så väl som på andra medell vara betänkt, till att försäkra Rijket; bad at Hennes Maj:tt ville låta sig behaga, att denna saken än till bättre fram och en viss tidh blefve uppehållen; och kunde imedlertid henne öfverlägga med Rijksens Råd; vidare huru saken på en säker och Reputerlig foot

för Hennes Maj:tt och Cronan wore till att rätta, håppades vist och intet tviflade, at Hans furstl. Nåde då skulle blifva declarerad till successorem Regni. Men at directe säija, att Hennes Maj:tt ingen lust hade till at giffta sig, det hölt Feltherren mycket betänkeligt, utan säga Ständerna sig willia taga hela denna saken i vidare betänkande, och frambdeles när den tijden kommer, då säga sig vara komne på detta förslaget om successionen, och i så måtto, och med så mycket bättre fog då declinera äcktenskapet.

Sedan nu alle närvarande Rijksens Rådth hade sagt deras vota, förehölt *hennes Maj:tt* dem igen, at det var hennes Maj:tt ledt förnimma det den saken skulle varit vidare kommen än det varit dem kärt, men eftter Kongl. Maj:tt nu hade hört deras skiähl här till, så ville Kongl. Maj:tt säga sina häremot. *1:o At Hennes Maj:tt hade i 3 Åhr tänkt härpå, och ingen dag hade låtit gå förbij, der icke Hennes Maj:tt hade betänkt denna saken,* bekänner den vara af stoor och hög Consideration, men siyr intet hvad det skulle skada, man Communicerade den med Ständernes Utskått, ty man hade altijdh i förra Konungars tijder uti så wiktiga saker in antecessum präparerat animos statuum, till det som derefter skulle tagas et vist slut uti; således hafver man altid lagt fundamenta till höga Reso-

lutioner; samma wäg hafva förre Konungar, Kongl. Maj:tt's Herr fader och Regeringen i sin tidh insisterat. Danska kriget blef och Ständerne Communicerat 2 åhr förr än det angick, samma foot gingo och nu Kongl. Maj:tt uppå icke at man äfven behöfde fordra änteligit beskiedh här uppå, utan engagera och incaminera saken något närmare. 2:o hvad anlangar, at den saken intet borde Communiceras Ständerne förr än Hennes Maj:tt hade Resolverat till äcktskapet, item hvad fahran af successionen, utspridning, och tankarne hoos folket vidkommer, så hafver Hennes Kongl. Maj:tt intet funnit de tempore, här till något der om röra, utan sedan Ständerne begynna prässa Hennes Maj:tt så hårdt dermed, måste och Hennes Maj:tt begynna något offentligit derom at tala och röra, och är Kongl. Maj:tt aldeles i den mening at detta om successionen och upskåfvet af äcktskapet intet lærer förorsaka hoos Ständerne någon Consequentie eller sårg. Ty der Hertigen antogos till successorem, får folket heller deraf den tankan, att Kongl. Maj:tt ingen annan tager än Hertig Carl, som till successorem declareras, och tänker alla at iag med mit giftermåhl gifter och sielfva Staten med, sedan är intet under på, at man tager den in Consilium och participationem successionis, som man vill hafva, utan fastmera undran

wärdt, ther man honom deraf utslöto, ty der iag med Hertig Carl vore förlofvad, kunde iag ingens nytta högre och med mindre andre folks förundran befordra än hertigens, särdeles at iag gjorde den till successorem, som iag ville lefva och dö med: 3:o hvad miss Crediten i Arméen anbelangar, så är iag i den meningen, at denna successions saken skall göra Hertigen mer Respect och Credit, ty alla varda tänkandes at Konungen bliver deras Herre med tijden och skall hvar söka at ähra och lyda honom, och är för den skull denna Ration mer pro & Contra. 4:o så säger iag för Eder och ingen annan, at iag inte vill giffta mig, och om iag skulle giffta mig, så will iag dock intet förstå dertill och taga Hertig Carl, förr än han om successionen vore försäkrat, ty hans hopp dertill will iag intet sätta på ens annans discretion, och äre de loford och beröm honom gifves allenast Complimenter när denna saken och försäkringen om succession icke bekräftas med bref och segell; hvem wet och om våre barn blifva så sinnade som wij äre nu och at iag nu proponerar detta, är alt in eventum, så framt iag afgår utan barn, och der han med någon annan Gemåhl finge Barn, tå är det säkrare, at två såsom mine och Hertigens barn blifva om Regementet trätande än 20 eller 100 andre.

5:o anbelangande Regeringsformen, så är den inrättat på en Konung och interims vis giord till dess en Konung blefve myndig, eller huru värdet skulle föras, när Konungen är utom Lands, är af ingen Konung underskrefven; Så äro och många saker der i impracticable, och i en summa Regerins formen är intet säkert och vist fundament at gå efter. Såsom nu dessa tanker och sager och om successionen till Riket, samt om giftermålet, löpa af och till ibland folket, så tycker mig intet skulle skada, ther J icke finne helt orådeligt, at tahlä härom något med Utskättet, proponerandes dem, om icke nyttigt wore, at man in omnem eventum eligerade Hertig Carl till Regni successorem, der iag i den stat, jag nu är [dö skulle?], tå både kunde Hertigen och Rijket vara försäkrat på alla fall, Ständerne måtte tagat allenast i betänkande, men ville de och der till nu denna gången Resolvera, så skiedde det och intet. Några af Rijkens Råd äre fuller borta, men hvad fuller præsentes och Ständerne Concluderade i denna saken borde stå immobilt. Ty hvad som beslutes i så många närwarelse, det måste hållas fast och aldrig ryggas. Nu är en Riksdag och hvad slutes måste vara giltigt. Tänka Ständerne, at iag aldrig gifter mig, så kan man dem den Opinionen betaga, och elliest försvinner detta temporis lapsu af sig sielft. Jag

såge ganska gierna, at iag kunde persvadera Rijk-sens Rådih at de gáfvo sitt samtycke herutinnan, vore det dem icke emot, wille iag sammankalla utskåttet af Ständerna i morgon, bad de wille utan passion öfverwäga hoos sig sielf om några kraf-tigare skiähl skola kunna finnas än desse Hennes Majj:tt hade andragit.

Fellherren. Min intention hade intet warit at ogilla Hennes Kongl. Majj:tts goda omsorg, der-igenom Hennes Majj:tt söker tillförsäkra Rijkett in eventum om en viss successore; men mig är det oförändeligt(?) förekommit i denna hastighet. Kongl. Majj:tt hafver öfverlagt det i 3. åhr hoos sig; hade Hennes Majj:tt en månad eller 2. för Riksdagen at öfwerlägga denna saken med Rijk-sens Rådih, tå hade man haft tijdh at betänka sig, nu effter tiden är kort, kommer oss besvärligit att nu säga mera härtill, än wij hafva sagt och giordt; men effter Kongl. Majj:tt är af den Re-solutionen at proponera denna saken Ständerne, kunna Wij fuller intet deremot säga, men det Wij hafve sagdt, det är våre Rådih; och effter Kongl. Majj:tt allareda hafver så widt optäckt det med Ständerne, så kunna och Rijkens Rådih intet sätta sig deremot eller förhindrat; hade likwäl hälst sedt, at det hade blifvit med Rijkens Rådih först öfverlagt, men effter det är fast rycktbart och fä-

fångt at Consulera ex post facto och sedan Kongl. Maj:tt hade denna saken Communicerat med utskottet, trodde han det föga skulle skada, man talade med utskåttet något härom, när man icke komme till något slut deruti. Hwad här till wore skiedt, wore intet talt till Hennes Maj:ts præjudice, utan at det måste skie desto bättre, och med deras wettskap som wederborde. Ty det är bäst, at man med godt betänkande företager en sak, och när den är sluten, gör den så mycket möjligt är, men ställer utgången alt i Guds hand. Om nu de andre Rijks Rådih äro af samma mening, det ställer han til deras utsagu.

De andre af Rijksens Rådih merendels sade sig dertill Consentera, men intet kunna dertill råda.

Kongl. Maj:tt tackade dem, at de wille dertill bewillia, det Hennes Maj:tt måtte Communicera med Utskåttet af Ständerne; — sade derhoos at det intet wore Kongl. Maj:ts mening att man nu skulle äntel:n och helt sluta denna saken, men at han måtte publiceras, drager Hennes Maj:tt intet betänkande uthj. Förmenandes detta intet hindra giftermålet.

Feltherren önskade omsijder, at alt detta Consilium och Rådslag måtte vara protocollerat, at man deraf må see, at om i framtijden någon fara här af komme, Rijksens Rådih då måtte wara en-

skyllade at de hafva rådt Hennes Maij:tt till det de wiste wara H:s Maij:tt och fäderneslandet nyttigt, och dem sådant icke tillräknas måtte.

Hennes Maij:tt talade sedan och ändtel:n om sitt gifftermåhl, som kunde man wähl försäkra sig, at Hennes Maij:tt:s ögon och näsa sittia alt för högt, til at gifwa sig under mans wäld; i den stat Hennes Maij:tt wille gifta sig och taga Hertig Carl, då wille och skulle Hennes Maij:tt aldrig tagan förr än han wore declarerad Regni successor.

Feltherren. Wij hafva nu sagt i hela saken våre argumenta. Ett hafva Wij förgiätit om Kongen i Påhlen, att honom skall värkel. förtryta, när han hörer Kongl. Maij:tt hafva giordt en successor; Ty förre Konungen i Påhlen hafwer giordt den proposition, at de måtte komma dertill, när Kongl. Maij:tt afföllo utan lijfs arfwingar.

Kongl. Maij:tt förmente at härigenom afskiäres Påhlen all spes att komma till Rijket. Ty så länge han seer iag är den endaste successor hafwer han något hopp men sedan successor är in certo, intet.

Beslöts äntel:n i hufvudsaken, at i mårgon skulle utskottet opkallas, och af Adelen, Präster- och Borgerskapet de som i går och förleden Torsdag voro såsom utskått hoos Hennes Maij:tt om gifftermåhlet.

Den 28 Februarii

war åter Hennes Maj:tt i Rådih Cammaren med Feltherren, Rijks Ammiralen, Rijksskattmästaren, Hr Gustaf Horn, Hr Mathias Soop, Hr Åke Axellson, Hr Erich Rynning, Hr Knutt Posse, Hr Lars Kagg, Hr Thure Sparre, Hr Erich Gyllenstierna, Hr Sewed Bååth, Hr Bengt Skytte, Hr Åke Hansson Ulfsparre.

Blef upläsen den proposition, som Kongl. Maj:tt til at föreläsas och Communiceras utskåttat, hade affatta låtit om successionem Regni futuro, och at der till Pfaltz Grefven Hertig Carl Gustav måtte nämnas; däröfver blef något discourerat. 1:o at denna Communicationen med Utskåttet icke var bewilliat skie med Rijksens Råds Råde och tillstyrkande, utan at de allenast der til Consenterat och bewilliat hafva. 2:o Om man skulle införa och sättia, at Hertig Carl är den närmaste och äldste Kongl. Maj:tts frändeman i Rijket, ther af kunde hans Bröder eller andre taga någon prentention till Rijket och Cronan.

Kongl. Maj:tt. Hertig Carl och Hans Broder hafva ingen rätt till Cronan, men at man nu förklarar honom dertill är pur luttet Nåde. Blef i denna saken beslutit, och skulle på följande mening införas, nembl:n at ändock nu mera i werl-

den ingen är till, som hafver någon rätt till riket, mer än Hennes Maj:tt Drottning Christina allena, lijkwähl för Rijkens säkerhet och på det at successor Regni måtte vara in certo, hade Hennes Kongl. Maj:tt i anseende för de qualiteter Hertig Carl hafver, och de tjenester han giordt hafver, och än gör och görandes warder, fallit på Hertig Carls Pfaltz Grefwens Person allena at blifva successor till Cronan, och skall i propositionen det ordet äldste frändeman utslutas.

Feltherren sade, at i propositionen intet nämnes om Kongl. Maj:ttis giftermåhl, dertill hela Rådet hafver rådt och styrkt, och hafver altid varit Sahl. Kongl. Maj:ttis fulla intention och derom i sin lifstijd några resor talat med Fäldtherren i Pryssen och här hemma i Riket, men at man nu äfven skulle komma uppå denna saken om Hertig Carls succession till Riket, der till hafver Rijkens Rådth intet rådt och styrkt, och Gud må vetta, huru detta med tiden aflöper. Giftermålet kunna Wij alle stå vid ändan på bordet och svara till; om successore Regni och dertill declarera Hertig Carl, hafver Hennes Maj:tt tänkt i 3. år och bracht det Rijkens Rådth före ex proprio instinctu, och det icke förr än nästl. Fredag;

Beslöts at man skulle sätt ja in [in i?] propositionen, at denna saken vore för några dagar se-

dan först Communicerat med Rijkens Råd, Infordrandes Ständernes utskått af de 3 Stånden och blef dem af *Kongl. Maj:tt* præmissis titulis proponerat. Gode Herrar och Män: J vete Eder påminna, huru Eder hafver behagat för någon kort tid sedan at proponera mig om mit giftermåhl, och hvad iag Eder derpå förhållit hade, och såsom nu på denna Riksdagen öfverläggas med Eder åtskillige wichtige ährender förr än i Rese bort, at der måtte tagas an en viss Resolution utj, så kan iag icke annat, än berömma denna Eder goda försårg, ansedt huru man i tidh måtte förekomma, och Rijket i framtijden icke råka i någon olägenhet och Rijkens Ständer i split, oenighet och missförstånd, som i förra tijder, tå Rijket war wahlrijke, är skiedt, och genom Arf föreningen i gamla K: Gustavs tidh præocuperad, på det, at de föliande Konungar måtte sitta och Regera Rijket i roo, och genom successorens owisshet riket icke råka i tvedrägt och fara, nu emädan Hennes Kongl. Maj:tt är den endaste Person som efter Arf-föreningen och Rijkens besluth hafver arfs rätt på Cronan, och betrachtar sig vara en dödelig Menniskia, Så hafver Kongl. Maj:tt hållit wara sin plikt, at draga tidlig omsårg före, huru Rijket kan på alla händelser vara försåkrat. Jag hafver fuller förklarar mig förra Riksdag, at taga

Hertig Carl, der som iag elliest skulle hafva lust at giffta mig, men effter iag icke ännu hafver kunnat hoos mig Resolvera till gifftermålet, at det så hastigt och brått kunde skie, förteगत, at desse fahrlige tijder och krigsbuller hafva thet hindrat, hvarföre hafver iag emedlertijdh intet underlåtit at wara betänkt på något annat sätt derigenom ofvanbem:te olägenhet wore till förkomma, ther Gud behagade disponera öfver mit lijf och kalla mig hädan utan lijfsarfvingar, at det icke må så gå här i Rijket som det går i andra vahlrijken, och särdeles hafva Wij alla nu i näst förledit åhr sedt, huru det är gångit i Påhlen och danmarck. Jag hafver öfverlagt saken hoos mig i 3 åhr, och effter J så enständigt stå uppå, at Rijket må i denna passu försäkrat, så hafver iag nu för godt ansedt att ställa denna saken till Eder Communication och Resolution om en viss successore till Cronan, der iag dödde utan lijfs arfvingar. Jag hade det och nu ej så hastigt giordt, med mindre J gode Herrar och Män hade mig åtskillige Resor förmanat af synnerligt godt bevåg och moget betänkande förra Konungars och mit ringa arbete och möda skulle wara alt förgäfves, der man icke afskure androm utom lands alt hopp at komma till Cronan. Dessa och andre inconvenientier at före komma, hafver Kongl. Maj:tt

tänkt uppå högbem:te Hertig Carl Pfaltz Grefven, at iag måtte vara wiss och försäkrad, at der Gudh ryckte mig bort utan lijfsarfwingar, ingen tå måtte komma till Cronan, än han, och at iag måtte bli försäkrad derom, icke med Complimenter eller behöfva låta komma utslaget på någons discretion uthj framtijden, men blifva med bref och sigill deruppå förvarad. Jag hafver och talt och Communicerat häröfver med Rijksens Rådih och med deras Consens velat Communicera härom med Eder, såsom Ständernes utskott, efter som iag och saken hafver låtit författa i en proposition, then Eder behagade anhöra, tyst och Secret hålla, saken vähl öfverlägga och gifva deruppå en sådan Resolution som Rijket och alla Ständers och inbyggares nytta kan fordra och är likmätigt.

Sedan blef propositionen upläsen af Hr *Bengt Skytte*, tackade Kongl. Maij:tt för den stora åhuga och Christel. nijt Kongl. Maij:tt drager till alla Ständer samt och synnerl. lofvade på samtl. Ridderskapets och Adelen's wägnar all underdånig och hörsam tjenst, och såsom Utskåttet för någre dagar sedan föredrog Hans Maij:tt den Commis-siou de haft om Kongl. Maij:tt's Cröning och gifftermåhl, och hvad (svar?) som Kongl. Maij:tt derpå gaf, det veta de sig påminna, efther som
det

det och nu i propositionen skriftel. är affattat och opläsit; Så hafva de af sin troheet och plicht then saken hos sig öfverlagt, men effter de befinna dem af stoor wiktighet, och icke kunna henne med så moget betänkande betrachta som sig med rätta borde, icke desto mindre så mycket de hafva kunnat andres der i hafvande rätt och frijhet oförkränt hoos sig öfverlägga denna högvichtiga saken, så hafva de intet funnit säkrare medell till Rijksens säkerheet vara, än Kongl. Maij:ts giftermåhl och derföre nu som då i underdånigheet bedja at det måtte gå för sig. Men hvad det andra förslaget om en ny successore Regni nu at förklara widkommer, så befinna de den saken så wichtig och af den qualitet, at den nu denna gången icke måtte Ständerna proponeras och Communiceras, hemställe dock Eders Kongl. Maij:ts egen höga dijudication, Recommenderandes Hennes Kongl. Maij:tt Ridderskaps Ståndet i bästa måttan.

Erckie Biskoppen Lenæus gaf och der näst till svar, at prästerskapet hafva i dessa dagar den förestälte frågan, om man skulle proponera Ständerna om viss Successor, der Hennes Maij:tt dödde, utan lijfs arfwingar, så godt de hafva kunnat hoos sig öfverlagt, betackar Kongl. Maij:tt för sin goda

och höga omsärg för Rijket, intet tviflandes at Hennes Maj:tt wille och än wijdare framdeles derutinnan Continuera, men sielfwa saken anlangande effter sannerl. detta ährendet kräfver et moget betänkande, och angår Hennes Maj:t och hela Rijket och dess Inbyggare, Så önskade och hade de giärna sedt at Kongl. Maj:tt wille ännu betänka sig uppå giftermåhlet, medan Ständerne än här äro, hvilket om det skiedde, vore uti den andra saken sedan bättre at förklara sig, men hwar det nu intet kan wara, då äro de nu denna gången intet fullmächtige af sina principaler til at Resolvera i den andra saken om successionen, men om det är rådeligit detta förslaget Ständerne på denne Rijksdag at proponera; Så är deröfver Prästerskapets denna enfaldige förklaring, at de intet kunna præjudicera Hennes Kongl. Maj:tt deruij. utan det står i Kongl. Maj:ttts eget goda Råd. om Hennes Maj:tt sinnet det Rijket nyttigt. Skulle Hennes Maj:tt det ändtel. willia hafva, så måste de befara om de voro mächtige denna resan at Resolvera der uthj, wille dock öfversee propositionen och gifva deröfver sitt betänkande allena, efter de hertill intet hafva trodt och dristat sig med andra sina medbröder denna saak at Communisera.

Bergmästaren i Stockholm Nils Nilson oprepade orsaken hvarföre utskättet var af Borgerska-

pet Committerat 2:ne resor at gå op till Hennes Maj:tt nembl. at sollicitera om gifftermählets fortgång; Ty effter arfföreningen sijr uppå wårt Rijkes vählstånd, synnerl. uppå Regeringen och dess Succession till Cronan, och är af wahlrijke giort et arfrijke, på det alla deraf inrijkes kommande olyckor måtte betagas, ty effter Rijket är wähl föreståndit af förra Konungar gamble Konung Gustav 1:mi afföda och Sal. Konung Gustav Adolph den andra och store icke kunna i sin Regements tijd här om vara seker, förr än Hans Maj:tt vore förvissad om en viss successore, då alle Ständer hafva nämt den nu Regerande Kongl. Maj:tt, ty skulle Borgerskapet nu rächna sig för de allra lycksaligaste at skattas, om den Kongl. Gustawianiske familien måtte blifva behållen, och icke utslockna, bådo för den skull alle samtel. underdånigen, at Kongl. Maj:tt wille Consentera till ächtenskapet och gifftermählet, at det med första måtte winna sin framgång, denne var då och är än utskåtts intention. Men effter Kongl. Maj:tt sielf kom på en Successore Regni vid audiencen och Conferencen till tala och föreslå, med befallning, at taga den saken i godt betänkande, så hafver och Borgerskapet saken hos sig ventilerat, så godt de hafva kunnat förstå, tackade der hoos

Kongl. Maj:tt för den goda försärg Kongl. Maj:tt drager för Rijkssens välfärd, och vele derföre finnas tacksamme undersåtare, förment eelliest sielfva saken stå på desse fundament, 1:o att man antingen går till Regerings formen eller ock 2:o skrider till wälet af en viss successore, auten den då blifwer kallat Arf furste eller eelliest, Borger-skapets utskått hade fuller hoos sig beslutit at än bedja Kongl. Maj:tt om gifttermåhlets fortgång, då denne quæstionen var dermed tillijka uphäfven, men der det intet skulle kunna skie, så besinna de hoos sig, at de af den Gustavianiske familien nu öfver 100 åhr wähl och mildeligen äro Regerade, och önskade sig Regenter och arfwingar utsprungne af den Gustavianiske familien och blodet; bådo åter om möijeligit vore, at Hennes Maj:tt wille låta behaga sig gifttermåhlet med Hertig Carl, men wille icke desto mindre öfwer see propositionen och den öfverwäga med dem androm af Borgerskapet, begiärandes dertill förlof och minne.

Kongl. Maj:tt: Efter J hafven mäst alla hållit rådeligit at intet Communicera detta samtel. Ständerne, så beder iag Eder, J wille säga orsaken och skiählen här till. J distingvera intet wähl och som sig bör här utj. J hafva proponerat om ächtenskapet, iag hafwer det intet utslagit eij hel-

ler hafver iag det accepterat, J taga och öpp min proposition, som skulle successionens wisshet eller Hertig Carls förklarande der till hindra ächenskapet och som iag vore sinnad sedan at intet gifta mig. Jag hafver alltid förbehållit mig, att icke vara bunden dertill, vill och nu som förr hafva mig declarerat, at iag vill hafva Hertig Carl om iag skall gifta mig. Om iag nu skulle taga honom, mena J intet, at iag vill taga hans person som iag vill lefva och dö med, således borde Edra Argumenta vara rättade.

Landmarskalcken. Utskåttet kunna intet annat Resolvera till än giftermålet.

Landshöfdingen Johan Bernds. Eders Kongl. Maj:tt fordrar ett helt hierta af oss efter plicht; nu genom successionen söndras vårt hjerta och gemöte till tvänne.

Kongl. Maj:tt. Det är quæstio, om mig kommer något wid, huru wille J då försäkra Rijket; ty hvad Arfföreningen anlangar, så måste J intet stanna vid Arfföreningens ord, utan sökia hennes finem och intentionem, nembl. att ingen Konung skulle fehlas Rijket, J vete huru mycket bättre J äre farne under Arfrijken, men Wahlrijken är allehanda besvär och fara underkastade och förtaga Eder och Rijkens upkomst. För de stora meriter som Konung Gustav den I. hade, äre

Ständerne gångne till och keest honom till Arfkonung, der arf föreningen stannar, måste Wij stadua, at och detta skall förhindra ächtenskapet, det är intet, utan snarare befordras det härmed; det är hos Gud och mig beslutit om ächtenskapet; Regerings formen anlangande så talar och handlar den allenast, huru Regementet är till föra och förestå, när Konung är öfvermaga eller sunk, tå skulle thesse 5 Regera till dess de blefve ense om en viss Rijksens Konung och successores det som skiedde ad Calendas græcas.

Johan Bernds. Konung Gustav I. var en åldrig Herre och talade intet derom förr än han hade snart Regerat i 20 åhr, Kongl. Majj:tt är ung och kan länge lefva, yngre än Hertig Carl.

Kongl. Majj:tt. Sijr man icke så många kalvhudar på väggen som oxehudar, Konung Gustav talade för sina barn, förde all den tiden krig, när han fick frijden och roo i Rijket, kom han på dessa tankar.

Johan Bernds. Man sijr fuller, at Kongl. Majj:tt intet hafver allenast sitt öga på Hertig Carl.

Kongl. Majj:tt. Jag hafver hoos mig min obligation; Repeterar än, at iag ingen will hafva än Hertig Carl, men om iag ville hafva honom och gifta mig, det säger iag Eder nu intet. Sätter giftermåhlet denna resa apart. Wij skole intet

sij på vår höghet eller bästa, ej heller på Hertig Carls nytta utan allenast Securitas Regni bör vara vår högsta Lag och afseende, och detta hindrar intet Gifftermåhlet.

Bispen Doctor Johan Mathiæ: Wij äre intet Stupidi at wij ju sij det Eders Maj:tt icke är sinnad, at Hertig Carl [äkta?] frågade i underdånighet, hvarföre Hennes Maj:tt icke wille hafwant? Hennes Maj:tt hafver förklarad sig till gifftermåhlet på förra Rijksdag till Ständerne.

Kongl. Maj:tt. J få icke ett ord af mig om gifftermåhlet förr än J Resolvera Eder om Pfaltz Grefvens succession till Cronan, elliest är omöjligt at giffta mig före Cröningen.

Doctor Johan Mathiæ. At nu förklara oss till successionen är intet wähl giörligit, rådde och mente vara nog denna resan, om det wähl protocollerades, det Rijksens Rådth och alle Ständer vele icke in eventum mortis Reginae, kasta ögat på någon annan än Hertig Carl, at blifwa successor till Cronan.

Kongl. Maj:tt. Jag är dermed intet nögd, och vore någon fara härmed, när Hertig Carl fuge detta vetta, så skulle han præscribera Eder Conditioner efter han Arméen hafver i händer, derföre är bättre at deröfver en viss och tillförlätelig Resolution tages, bekräftat med hand och signet.

Feltherren oprepade hwad Rijkzens Rådth och i denna saken hafwa rådt och bedit Kongl. Maj:tt at willia forstå till ächtenskapet, men sedan är kommit på et annat förslag det Kongl. Maj:tt hafwer i 3 åhr hos sig betänkt, men för 5 dagar förproponerat Rijkzens Rådth den saken, deröfver är åtskillige Conferencer och Argumenta förde; men äntel:n af Kongl. Maj:tt urgerat, at detta måtte komma för utskåttet och Rijkzens Ständer, det Rijkzens Rådth icke kunde ogilla, men med de förord at Rijkzens Rådth intet hade dertill rådt på det ächtenskapet icke måtte blifwa tillbaka. Stora skiähl är för Hertig Carl, som i propositionen förmåles, och derföre skulle man gärna see, att han blefve Hennes Maj:tt's Man och propagera denna Gustavianiske familien. Detta wille han hafwa utskottet Refererat, på det de måtte wetta hwad Rådets betänkande här i war.

Kongl. Maj:tt. Fast iag denna gången intet Resolverar till giftermålet, så slår iag det intet uth för den skull.

Biskopen Doctor Johan. Eders Maj:tt är obligerat till ächtenskap igenom Rikzens beslut, stadgar och arfföreningen, ty till den ändan är here-ditaria successio i arfföreningen stiftat och bewilliat, at Konungar måtte vara och upwäckas af Gu-

stavi familia, det är ju rätt at wij och derwid blifve och icke wike ifrån Rijksens Stadgar.

Kongl. Maj:tt. Ingen kan tvinga mig dertill, om iag sätter mig det i sinnet, doch nekar iag det icke altz ting. Giffta sig för fäderneslandet är wähl en saak, men när iag finner annat så godt medell till försäkra Rijket, hwad kan man då mera af mig begiära; successionen hindrar intet ächtenskap; hwad iag hafver lofwat Hertig Carl, skall iag honom sacro-sancte hålla, men hwad iag lofwat hafver, skola J af mig denna gången intet få vetta. Jag kan lik wäl taga Hertigen, sedan han är declarerat Regni successor, som nu och kan skie bättre, men ingen skall hwarken himmel eller jord tvinga mig dertill.

Doctor Johan. Det är för Eders Maj:tt intet periculum, utan för oss är det fahrligit at gå ifrån Statuta Regni.

Kongl. Maj:tt. Himmel och jord skal aldrig taga mig ifrån det iag nu har föresatt mig, om iag gifter mig skall iag icke taga någon annan än Hertig Carl så sant som iag är en ährlig meniskia. Men om iag äntel:n vill giffta mig, det seger iag Eder intet nu, men vid Cröningen skall J få veta beskiedh om iag will giffta mig.

Doctor Johan bad at Ständerna måtte förskonas med successionen in till Cröningen.

Kongl. Maj:tt. Nej det vore intet annat än skiuta opp wärket och få en hoop oroliga hufvuden vid handen, som skola denna goda intentionen förhindra, nu kunde Wij sij Rationes så wähl som på Cröningen.

D:r Johan. Det är kring hela Europa att Kongl. Maj:tt hafver förklarat sig till gifte med Hertig Carl. Hvad skulle nu hela werlden förundra här aftaga, när de detta hörandes wordo. Men på Cröningen skulle Hennes Maj:tt bättre kunna göra med större heeder och mindre estertahl.

Kongl. Maj:tt. När de hafva nog undrat och talt härom, så få de wähl elliest något sedan at tala om, jag sijr och jnga skiähl, hvarföre Wij må icke låta detta alla Ständerne blifwa kunnigt, mente man gingo aldra säkrast, om man Communicerade alla Ständerna denna saken, såsom den der intet bör particulariter tracteras, det hafver intet på sig, om någre äro bårta, effter Regeringsformen och Riddarhus ordningen, aldrig komma ändå alla Ständer tillhopa, at ju några blifwa bårta.

Prästerskapet och Borgerskapet begiärade, at om denna sak nu skulle äntel:n Resolveras, at dem då måtte efterlåtas at Communicera det sina medstånd, effter som här till hafver varit det utskottet förbudit.

Riksmarskalken [Riksmarsken?]. Hvarföre wij nu äre här tillhopa komne är orsaken at wij måste deliberera, om wij skola Communicera denna saken på denna Riksdagen med samtel. Rijkzens Ständer, J gode Herrar äro upkallade såsom de klokaste at säija Eder mening och öfverläggia först wähl saken, och om det är, nyttigt och fahrliga Consequencer. P: P:[?] contesterade nu som förr, at han trodde det ingen af Rådet och Ständerne wore som icke skulle willia taga Hertig Carl till Konung om Kongl. Maj:tt dödde utan lijfs arfvingar; men nu at förklara honom dertill, hörer (som man plägar säga) mer än ett par skoor till att dautza, och kan intet så hastigt skie att man väljer en ny Konung, och det besynnerl:n emedan Kongl. Maj:tt lefver och är än ung.

Kongl. Maj:tt. Jag begärer nu för denna gången ett godt råd af Utskottet, håppas de finna Kongl. Maj:tt:s intention med Hertig Carl god.

Feltherren Refererade at Sal. Kongl. Maj:tt hade alltiidh i bruk, at sedan en saak var öfverlagd och besluten med Rijkzens Råd, då på det icke måtte blifva divulgert hafver H:s Maj:tt alltiidh tagit ett utskott deröfver, och der saken då är för god ärkiänd, proponerat henne Ständerne.

Kongl. Maj:tt mente, at en annan orsak och så är, at utskotten sammankallas nembl:n at man

præparerar och banar vägen, och så lägger fundamenta till en god Resolution, at genomdrifvas sedan med Rijkens Ständer.

Landtmarskalken begiärade blifva dehlachtig af R: Rådhs mening, både Rijkens Råd, at de wille låta dem den veta, förr kunde de intet anuorledes förklara sig härpå än skiedt är.

Borgmästaren. Wår Principalaste intention är, at stå på ächtenskapet, men sedan Kongl. Maj:tt hafver enständigt begiärt, at wij skulle säija wår fullkombliga mening om denna successions saken, så wele wij det giärna giöra för oss, och gifver deröfver vårt betänkande alt utan prejudicio af andra Ständerne, wij wele behålla frija vota såsom ett fritt stånd i Rijket, och effter som wij ingen Commission hafver ifrån Principaler och medbröder dem androm af härvarande Borgerskapet.

Kongl. Maj:tt. J måste först säija Eder mening här om, såsom utskåttet och svara på propositionen, och det hælst skrifvel:n anten gillandes eller ogillandes Hertig Carls succession och det Categorice, icke blandandes deri något om gifftermählet eller några fåfängeligheter, utan Considerera fäderneslandens säkerhet i framtijden. sedan äre J och uogsamt mächtige här till, och kunna talja och säija frijtt hvad J sinne godt.

Denna är ju en fullkomlig Riksdag och fast någon vore borta obligerar slutet dem lijka mycket som præsentes.

*Erkie Bisp*en frågade, om det icke må wara frijtt at namngifva något tertium, der det kunde finnas.

Kongl. Maj:tt. Det är Eder svårt at finna. Jag representerar Eder nu edert egit interesse och säkerheet, seer till J så Resolverar Eder här uppå, att J icke miste håret i framtijden derwijd. Resolverar Eder Categorice och med goda skiähl, och som J för Gudh och posteriteten kunna för-svara; icke blandandes andra saker der i, såsom om giftermålet, der om J skolen få min full-komblige Resolution när Cröningen står.

Utskåttet låfvade wela taga propositionen före, ölverlägga hoos sig saken och gifva Kongl. Maj:tt häruppå deras svar och betänkiande.

Likheten med den af Hr Professoren Dr Fryxell ur Skoklosters Bibliothek meddelade afskrift intygar

Knut Geijer.

Råds-Protokoll den 21 Julii 1668, innehållande upplysningar, om huru tillgick, när Drottning Christina återtog sin föresats att nedlägga regeringen 1651 *).

Den 21 Julii förmiddagen.

Närwarande: H:nes Maj:t Drottningen.

H. R. Drotzten, H. R. Admiralen, H. R. Cantzeleren, Gref Gabriel Otenstierna, H. Lorentz von der Linde, H. Erich Sparre, Gref Bengt Oxenstierna, H. Harald Stake, Gref Nils Brahe, H. Christer Horn, H. Bengt Horn, H. Clas Stierneskiöld, H. Lorentz Creutz, H. Gustaf Baner Carlsson, H. Per Sparre Persson, H. M. Biörneklou, Gref Pontus De la Gardie, H. Göran Gyldenstierna.

— — — — —
— — — — —

H. R. Drotzelen Refererade vidlyfftigt huru han hade söökt at persuadera H:nes M:t at blifwa vid Cronan den tijdh hon fattade de tanckar att resignera henne; Säjandes henne troohiertigt och reent uth sanningen och brukandes ibland annat det Argumentet att H:s M:t war så hårdt förknippat med Regementet och Rijket, som Hustro och Bonde, förmedelst ächtenskapsband sammanfogade äro, så att ingenthera uthan för Hoor skuld ifrån den an-

*) Jfr Fryxells Berättelser ur Sv. Hist. 9:de Del. sid. 109 ff.

dra träda kan. Huarföre skulle H:s M:t weta, at hon tam ob arctiorem nexum vinculi, quam fidelitatem subditorum suorum hade stoor synd i det hon skilde sig ifrån och öfvergoswe dem, som vnder h:nes milde Regemente ännu längre lefwa kunde. Detta sade han sig icke allenast lönligen uthan och i närwahu af någre R. Rådih, som ännu i lijfwet äre giort hafwa, så at H:nes M:t fattade till honom därföre stoort misshagh, befallandes honom med såådant taal tijga och stilla holla, huad hon häruthinnan giorde, ginge intet honom an. Jag, swarade han, bekänner att det går intet mig allena an, uthan alle Rijksens Ständer, och som een trogen Tienare och Vndersåthe kan iag intet vnderlåta att i vnderdånigheet säija huad iag tyckte H:nes M:t och Rijksens wälfärd fordra; läggiandes det därtill att iag hölle den för een skällm och Rijksens argeste fiende, som styrckte Hennes M:t till att quittera Cronan. Illa: än om Erchie Biskopen är een af dem som styrcker därtill? Ego: Ehuem det är, så gör han oförswarligit, och lærer både han och Eders M:t i längden förnimma att han hafwer warit een ond Rådgifware. Illa: J skolen snart see alle de förnämstes namn vnder een skriff, samtyckiandes hærtill, och troor iag att Edert lærer finna sig däribland också. Ego: Sedan Eders M:t sig aldeles

förklarar at intet wela blifwa wid Regementet, befinner jag fuller at huarken hoos mig eller någon annan ståår den machten att twinga Eders M:t, uthan wij måtte låta Oss åthnöija med det som Eders M:t behagar; kan altså lätteligen hända att iag tillijka med andre Rijksens Ständer måtte bewillia uthi Eders M:tz åstundan, och sättia mitt namn under een skriff, som E:s M:t säijer; dock är iag undskyllat effter iag hafwer giort mitt embete tillfyllest at öfwertala E:s M:t till een annan meening, ehuruwål intet där med uthrättat; Och om iag skrifwer under skriffen, skall iag det intet göra förr än iag seer E:s M:tz namn där under först; Och huad Ständerne enhäneligen sluta, kan iag intet, ej heller bör mig vndandraga.

H. R. Cantzeleren: Jag påminner mig huru H:nes M:t uthi Vbsala i præsence af Hans Sal. K. M:t, den tijden Kongl. Högheet, vidlöffteligen deducerade de beswär och wederwärdigheet, som förorsakade henne een leeda wid Regementet; säijandes sig fördenskuuld intet högre eftertrachta än at med det aldräförsta taga Cronan af sitt, och sättia den opå hans hufwud. Och såsom Secretererne Sölwerstierna och Gyldenklou i detsamma inkommo, med een hoop bref, som af H:nes M:t vnderskrifwas skulle, grämmade hon sig myc-

ket

ket ok öfwer den syslan sägandes sig så gärna see b:te Secreterare när de komma och bemöda henne om vnderskrifwande, som hon såge diefwulen sielf. Hwarföre effter hon så af denna, som andra Regimentet widhängiande bördor tröttades, wille hon det opdraga och öfwerantworta den-samma, som både förnuftt, klookheet och kraffter hade det att uthföra; Ja det wore äfwen då den tijden at Swerige behöfde een Konung som sutte till häst.

II. R. Drotzelen. Effter H:nes M:t hafwer till-förende haft wämielse till Regimentet, så gifwe Gudh att Hon den ännu hade. Men effter hon wijzar een ånger öfwer sitt astråde ifrån Cronan och gärna åstundar komma därtill igen, är sådant mycket illa et cum certo periculo Regni Coniunctum. Wij hafwe sedt hennens intention uthaf många uptogh, som hon begynt hafwer. Wille H:nes M:t lefwa stilla, önskade iagh henne gärna i Rijket; Men effter det intet är till förmoda, will jag intet inweckla Regimentet i oroo. Man säger i itt gemeent ordspråk: det hörer starcke been till att draga gode dagar; wij sittic nu i freed och önskelig rooligheet, wachtom oss att wij icke missbruke och dårligen förspilla den freed, som Gudh oss gifwit hafwer. Wore någon ort at finna, där

H:nes M:t priuatum Religionis Exercitium förunnas kunde, så åligger oss tänkia däropå, huru densamma H:nes M:t inrymmas måtte, och där heller med någon respect sitta än således fahra werlden igenom, som hon non absque ludibrio hærtill giordt hafwer.

H. R. Cantzleren. Utut studeamus securitati Regni, så måtte wij ok see till, at Wij intet försynde Oss på H:nes M:t, uthan draghe någon omsorg för henne. Berättade eliest huad omwårdnad och bekymber R. Råd hade till at diuertera H:nes M:t ifrån Abdication, så att framledne R. Cantzleren Gref Axel Oxenstierna uthi heela Senatens nampn fattade een bewekelig skriff till Hennes M:t om detta ährendet, huilken han ingen anförtrodde at reenskrifwa, uthan skref den med sin egen hand, låtandes sedan heela Senaten den underskrifwa. När hon då skulle bäras upp, wille ingen åstad med henne; uthan huar och een drog sig undan, till dess att denne Commissionen mig (moderno Scil. Cancellario) opdrogs då jag fuller per Modestiam declinerade okså att der-till brukad blifwa effter det wore både äldre och klookare Männ, som detta wärcket drifwa kunde än iag. Men såsom iag icke vnderstodh mig wara den bequämmeste som denne Commisionen för-rätta kunde, altså såg iag icke heller någon orsak

hvarföre iag eller någon annan skulle draga skyy at med en sådan skriffte Senatus nomine tråda upp till H:nes M:t. Tog den fördenskuuld an att frambära, men wille intet wara allena uthan begärade att 3 iempte mig där till ock förordnas måtte, och effter mig gafz wahlet, uthnämnde iag H. Gustaf Bielcke, H. Schering Roosenhane, och H. Johan Berndes, begifwandes mig därmed till wägs. Herr Schering Rosenhane wille någre reesor tråda tillbaaka på wägen, så att wij hade möda nog at animera honom till att gåå med oss. Äntlig kommo wij alle 4 opp till H:nes M:t; då hon i begynnelsen wäl märckiandes oss hafwa något ährende, såg oss styyfft an och frågade huad wij wille. Och aldenstund wij för myckenheeten af annat folck, som war då kring H:nes M:t, intet kunne gott det uthi Salen att förebringa, begärade wij vnderdånigst det H:nes M:t täcktes gå uthi sin Cammar så länge wij wårt ährende afläggia kunde; Huilket hon ock gjorde. Där förebrachte wij huad Oss Committerat war och öfwerlefwerade Skriften. H:nes M:t laas den igenom, fälte där wid tårar och swarade oss mycket nådigt, säjandes sig wela taga i betänckiande de trogne och wälmeente Rådth som Henne gafz, betackandes Oss mycket därföre. Dock halp H. Herman Fleming

per accidens till vår commissions innehoud: i det han uthlät sig till de orden: At om H:nes M:t tänckte till att danka af, skulle H:nes M:t snart detta sitt upsåth wärkställigt göra; eliest om hon något längre drögde wid Cronan, skulle hon finna de swårigheeter, som sådant till äfwentyrers intet worde tillåtandes at göra, om skiönt hon wille. Huartill H:nes M:t swarade sig weela wijsa honom, at henne intet swårt skulle falla, oansedt hon ännu een tijd wid Cronan quarblefwe, äntå denne sin dessein att fullbringa. Blef altså tuu åhr äntå quar wid Regementet. Allt emedan wij oppe hoos H:nes M:t wore, sutte de andre af Rådet quarre uthi RådCammaren medh stoor ängsligheet, en deel ginge uth till trappan, huilken wij upgångue wore, görandes sig inge andre tanckar än att wij medh hårdt swaar skulle blifwa tillbaka wijste. Men då de hörde med huad beskeed wij af H:nes M:t blefwe dimitterade, wordo de öfwermåttan glade, och i synnerhet H. Erich Rynning, huilken greet i glädie.

II. R. Drotzetten. Att man säger det hennes M:t intet är lijden i Rom troor iag wäl, och orsaken där till är 1. at H:nes M:t är intet deuot och andchtig i sin Gudztienst, 2. Blandar hon sig uthi een och annan handel, därföre gifwa de grann acht opå henne.

II. R. Cantzleren. Såsom Oss åligger att bekymbra Oss om Rijksens säkerhet, altså tycker mig ok att drottning Christinæ estat är sålunda beskaffat, att hon fordrar een tutelam, och iag troor det skall wara Gudhi täckt att wij något oss därom wårda låte. Jag hafwer hördt mig refereras det H:nes M:t skulle mycket estimera een Mathematicum i Rostock, och begärat af honom det han uille ställa hennes Natiuitet; Han hafwer länge terquierserat och ingalunda därtill kunnat induceras. Endtlig hafwer hennes M:t warit så trägen och begärat han wille uthan rädzlo för någon missgunst fahra foort dermed; han måtte prognosticera henne så ondt som han wille, hon wille sådant med inge onåder förmärckia. Effter han då intet kunde blifwa henne quitt; Ty effterkom han hennes begäran med natiuitets-ställandet, och spådde henne det hon i stoor wederwärdigheet och på lychtonne i förtwijflan sitt lefwerne sluta skulle. För huilken orsak skuld hon twärt emoot sitt löffte blef så sticken opå honom, at hon wille honom prygla låta. Detta berättar iag intet till den ända, att iag will införa någon nödwändig effterfolgd af samma prognostico, uthan lembnar hwariom och eenom att döma där om, huad han will; Men det är likwål wist, att såsom h:nes M:t nu förer sitt lefwerne, kan ingen

som något förruth seer och præsagus futuri heeta will, spåå henne synnerlig lycka eller wälgång, uthan snarare olycka, skada och fördärf; Huarföre obligerar Oss pietas in Devm, in patriam et in Ipsam, att see henne något bättre före.

H. R. Drotzeten. Wij kunne intet förswara för werlden, att wij låta H:nes M:t så fähra omkring. Haffwe wij försyndat Oss här till, så wele wij bättra Oss nu och icke tillåta att hon längre blifwer itt ludibrium.

H. R. Cantzeleren. Idem.

H. R. Drotzeten Föreslog att holla H:nes M:t på Öland, och sättia een Manhafftig karl till hennes Gouverneur huilken gramm och noga upsicht med henne holla skulle, att hon intet finge taga sig något widrigit före; och eliest gifwa H:nes M:t sådane personer som Rijket wäll meente, till dageligt Hoffolck och vpwachtare.

H. R. Admiralen. Det wore en Species carceris.

H. R. Cantzeleren. Idem.

H. R. Drotzeten Bekände det så wara; Men såge inge andra uthwägar att med tryggheet hafwa H:nes M:t i Landet, än på detta sättet som han sade.

H. R. Cantzleren. Hennes M:t låter aldrig bringa sig där till, uthan warder förr sättiandes sjelfwa lijfwet till, än detta vndergåendes. Han för sin person tyckte bäst wara, att efter H:nes M:t

hade lust till Hertigdömet Brehmen, skulle man tänckia opå någon bequämlig ort, som henne där kunde inrymmas, dock icke någon fästning; och att hon likwäl behölle sine räntor i Sverige. Men öfwerlåta H:nes M:t heela Hertigdömet som H:nes M:t begärer, fann han alldeles inconuenient och ogiörligit; huilket han ock H:nes M:tz Abgesandt Rosenbach repræsenterat hafwer.

— — — — —
 — — — — —

Rätteligen utdraget ur det i Kongl. Riks-Archivet förvarade och af Secreteraren Bergenhjelm förda Råds-Protocoll, intygar

Knut Geijer.

RELATION

Öfwer dedt förnembste sig j Trundhembs belägring hafwer tilldragit, sedan denn 28 Septembris tå Fienden kom för Staden, till, den 11 Decemb. 1658.

Den 28 Septemb.

Emooth Afftonen klåckan 3. läthe Fiendens lachter, till 40 stycken, med Krigzfolck besatte, see sig vth på Fiählen för Staden, af hwillke, een deehl åth Skiördahlen, och een deehl åth Werdahlen sig begåfwo, och dee öfrige wijd Lagha

Kyrckia, strax wijd Trundhembs Stad belägen, hampnade: Och såssom nu nogsampt afsees kunde, att Staden in otwifwelachtigt schulle warda belägradt, bleef om Afstonen seent, afbrände alla hws på Backelandet, när till åhn belägne, och emedan detta warade, kom Artollerie-Capiteinen Daniell Larsson med Siw Constapler och Ingeniuren Clarman till Siöös, Fiendens wachter förbij, in i Staden, Och war med Ortens defension, förvtan alla andra brijster, ett slätt tillstånd, i dedt ifrån dedt stoora Bläckhwset wijd Brentöhrn till Skantzen, intet währn war förlärdigat, vtan Staden, på heela Landzsidan blåttadt, hwilkens bäste Defension war Åhn, som oss från Fienden separerade, then och på åthschillige ställen war mycket grund: Wijd Siöösijdan ifrån Skantzsen till Bläckhwset wijd brentöhrn, war alleenast een Tunn pallisade opsatt, som doch med inga Flanquer eller bröstwährner war förseedt, Och Stadens widd med wärken, som patrolleras schulle, war een hallf ny Swänsk Mijhl; Commendanten Wälb. Christiern Swijuehufwud, hade wäl, så wijd Siöösijdan, som och landet låtit anlæggia åthschillige wärck, män woro ännu icke alla fullkomnade: här emoot hade Fienden många högder som Staden Commenderade, med der hoos belägne daalar, till sin fordeel och säkra logerande

att intaga, Af hwillka högder, alla Gatur och huus
i Staden, beskiutass och bestryckas kunde.

Den 29 Dito

Ankommo Tw Danske Skiepp, hwillke heela dagen på Fiählen kreutzade, görandes Twänne Attaqver, på dedt Swänsche der warande Skiepp, Gottland ben:dh lossandes der på öfwer 60 Skått, hwar af icke öfwer 3 Träffade Skieppet, dock utan någon mans skada: Af Swänska Skieppet bleef swarat först med wahnlig lösu, och sedan med någre andre Skått, när dee danska Skieppen gingo wårt Skiepp förbi, och hade wij wähl mehra Skuttit, män förrådet på krutet war ringa och måste dedt menageras, nogsampt afseendes, att dedt Kruuth som ifrån Iempteland förwäntes, icke så snart ahukomma kunde, och elliest hoos oss Manqverade Kuhlor och Lunta, hwillken i 3 Wec-kors tijd icke hade kunnadt förslåå: Lätt altså Hans Excellentz herr Gouverneuren optaga ett partie blåår af Borgerschapel, (hwillket skiedde med stoort möda) der af Solldaterne sedan Lunta för-färdligade, Kruuth fick man här och dähr skålpund tahl och i Småå Kaggar, opkiöpa, som doch icke stoort förslå kunde; Kuhlor kiöptess och vpp af borgerschapel som Fienden skiöth in i Staden; hwillket war oss een good hiellp, effter wij af den

Sorten lijtet förråd h hade; Dee Danske Skieppen gingo emoot Afftonen, och lade sig för Anckar Nordost från Munckehollmen: Samma dag inkom Öfwersten Planting med Rytteriet, beståendes vtj 120 Mann, tillijka med dee tillförenne vt-Commenderade 50 Musqveterare ifrån Mälhuusen, efter Hauss Excellens Herr Gouuerneurens ordre. Jbland andra Manqvementer wijd denna belägring, war fast ringa Profwiant at tillgåå, och alle Peninge Medell för hans Excell. Herr Gouverneurens ahnkombst, öfwer Disponerade, så att Man till Guarnisonens vnderholld och dagelige vtgifter, fast lijtet hade j förråd, hwar vtaf hans Exc. herr Gouverneuren förorsakades intahla Borger-schapet om Rytteriets vnderhållande med maat och drick, der till dee sig icke vtan största möda lätto Disponera. Emoot Afftonen vtgick Öfwerste Leutenambten Morath till Laa Kiörkia, och förnam Fienden wara både till Landz och Siöös, gången åth Skiördahlen: Fienden hafwer på wägen mött Ryttmästaren Hanneman, hwilken j dedt hans Ryttare honom förletto, Salverade sig med Flychten, män bleef tridie dagen af dee Rebelliske Bönderne till dödz schuttin, och då Leutenambten Mårten Haussou fångades.

Den 30 Ditto

Bleef een Leutenambt vt Commenderat, att förnimma huru wijda Fienden wore ahnkommen, på den vägen ifrån Mälhusen, och fan ingen på ½ Mijhl när Staden.

Den 1 Octobris

Skickkades breef till Kongl. Maj:tt med Ryttaren Hendrich Careelson af de Rebellische bönderne är worden fast tagen, Fienden lefwererader och sedan ihäl slagen. Samma dag vtgick Öfwerste Planting med Cavalleriet, hwillka wijd fouragerande förnummo genom sijua vtsckickade partier fienden wara j ahn marcherande till Laa Kiörkia, J medler tijd kom Fienden Mälhuus vägen på andra sijdan om Staden, sättiandes sig på Steenberget, och gingo j fullt Curir 14 Ryttare vnder Skantzen, som roopade och mante våra vth: Öfwerste Leutenambt Posse gick them emoot med Otta Musqveterare, och jagade dem tillbakars igiän: Om Natten bleef Ryttmäster Påfwenhiellm Commenderat på partie åth Laa Kiörkia, att efftersee hwar Fienden hade satt sig, och fann honom på Kiörkogården, der dee honom med een Salwa aff Musqveter emoottogo, och som han Fienden intet kunde bijkomma, gick han tillbakars åth Staden.

Den 2 Dito

Gick de novo Cavalleriet vth att foragera, och

som tå Fienden närmare Avancerade, beordrade Hans Excell:s herr Gouverneuren, dedt biskopz gården, med alla nästbelägne gårdar, schulle afbrännass, dedt och j een hast bleef förrättadt, der opå lätt Fienden med starke Troupper, see sig på bakkelandet, och wij tå om Aftonen leto broen öfwer Ellfwen optaga och een deehl afhugga.

Den 3 Dito

Skiöth Fienden sin Lösn af bakelandet, j dedt hans Excell:tz H:r Gouverneuren med Officererne gingo af kiörkan, der opå med Swänsche Lösn swaradess.

Den 4 Dito

Kallades Officerarne tillsammans att öfwerläggia om något vtfall med fördeel görass kunde, och bleef denna gången tillbakars satt, effter Fienden hade alla högder och fördeelar inne, och wår Gvarnisons swagheet icke kunde tillåta något att hasardera. Om Aftonen vtdrefwes Ryttare och pagagie hästar, af fourages Mauquement, fyratije vndantagandess med Officerernes handhäster, med hwillka man Gaturne måste patrollera, och Påsterne som tijldast visitera.

Denn 5 Dito

Begynte Fienden sitt första Batterie wijd backelandet, och strax medh Approscherande fortsatte.

intagandes qwarneberget, som elliest kallades den Swänsche högen, och canonerades något på begge sijdor.

Denn 6 Dito

Vphöllt Fienden med Skiutande, arbetandes på sijna Baterier och Approscher, tå wij hans Scarter och bröstwärner med Canonerande omkull schutto.

Den 7 Ditto

Canonerade wij på Fiendens Baterier, Demonterandes på nytt hans Scarter, män såssom af munition, lijtet war j förrådih, nödgades wij Canonaden sparsambligen att hantera, der af Fienden fick så myket mehra tryggheet sijna wärck förfärdiga. Samma dag kreutzade Fiendens Skiepp igän, giörandes Twänne Reesor een starck Canonade på wårt Skiepp, män blefwo af wåre blockhuus, såsom Skieppet igän starckt beschutne, emedan dedt lätt sig ansee, som det att äntra j sinnet hade, doch betänckte dee sig och lade för Ankar på wahnligit ställe, å andra sijdan om Munkehollmen.

Den 8 Dito

Bleef på bägge Sijdor Canonerat, och hoos oss med Bateriers och Communications liniers förfärdigande starckt arbetadt. Detta Dato hade Fienden oprättadt ett Batterie på Munkehollmen, der med dee wårt Skiepp beschutto, doch utan någon Effect.

Den 9 Ditto

Wordo Officerarne sammankallade och rådslög, om man ännu något vtfall giöra kunde med fördeel, och bleef för dee ofwanbette skiähl och att Fienden allt stadigt stood i sijne fördeelar der till icke resolverat. Om Aftonen vtgick ett lijtet partie af några hästar, till att recognoscera Fiendens Approscher, som elliest ingen kunschap inbrachte, i medler tijd gick Canonaden allt forth, då wij på hwart 8 eller 10 Skått, alleenast ett eller Tw swarade, vår Munition at Spara.

Den 10 Ditto

Canonerade Fienden, der på wij wahnligen swarade, och fortsatte Fienden sijna Approscher alla dagar och wij i lijka måtto arbetade, hwilket arbetade [arbete?] hans Excell:tz Hr Gouverneuren, med Ingenieuren fljtigt bijwistade, doch war och hervtinnan för oss stoort Mangel, så wäl som i allt dedt wij företaga schulle, i dedt inga Arbetz Materialier woro i förråd och Solldaterne för Idkesam macht, samt Gvarnisonens swagheet, intet kunde tagass till arbete, vtan Borgerschapet måste till arbetetz fortsättiande intahlas, der till hans Excell. herr Gouverneuren dem med stoor möda Disponerat hade. Denna dag rymbde een Norrisch Ryttare, rijdandes till Fienden öfwer åhn,

der ett Pass war. Och emedan som förbemäلت är, oss manqverades Stycke Kuhlor och Skrooth, dy wardt och ett lijtet danskt Skiepp, sönderhugget, och af Bulltarne Skroot sedan förfärdigat.

Den 11 Dito

Passerade föga (förutan een wahnlig Canonade) utan denna olycka, att Capitein Rahm, j dedt han på Fienden een Musqveet schulle aflossa, sprack Pijpan att han sin wänstre hand tå förderfwade.

Den 12 Dito

Canonerades på begge Sijdor, och Demonstrerade wij till een deehl hanss Scarter och Baterier: Samma Dato begaf sig Fienden neder af Steenberget på Fältet för Skantzen, och logerade sig i sijne Approscher, som han deese dagar tillförenne der hade begyndt.

Den 13 Dito

Om Natten reparerade Fienden sijne wärck, och om Morgonen begynte oss af 3 Baterier at beskiuta.

Den 14 Dito

Skiötz något på begge sijdor, och Fortificationswärket fortsattess.

Den 15 Dito

Giordes ett vtfall, och fingo våra een deras skilldtwacht, hwillken berättade, huru Fienden war sin-

nat med bååtar, och der vtj allehanda Fyrwärc, bestijga wårt skiepp, som och siällfwa Staden Attaqvera med Storm wijd Siöö sijdan. Förnummo och Fienden sig på den sijdan för Skantzen befinna alleenast till 3 Compagnier, som sig der j sijna Approcher logerat hade.

Denn 16 Dito

Beskiöth Fienden ifrån samma deras Approsche wårt Skiepp, med ett 10 pundigt Jernstycke. Hans Excell:z herr Gouverneuren som då, på ett wårt Batterie staddar war, richtade siällf åth samma deras Batterie ett Stykke, hwillket så lykeligen afgick, att deras Constapel der med bleef buken ifrån Skuttin, som wij sedan vtal Fångarne förnumme. Emoth Afftonen sammankallades Officerarne och resoluerades att göra ett Vtfall på Fienden, vtj deras Approscher för Skantzen, dedt starkaste som Gvarnisonen tåhla kunde, Fiendens Desseiner der med att förekomma, försökiandes om icke och giörligit woro, dedt bateriet att ruinera, som dee hade oprättadt, till att beskiuta wårt Skiepp, iempte hwad mehra afbräck honom tillfogass kunde. Denne Natt förstärkte Fienden sig med ett Compagnie till Footh på samma sijda. befahrandes sig för wårt vtfall, sedan wij hans Skilldtwacht fådt hadhe.

Denn

Denn 17 Dito

Som war een Söndagz Morgon, emoot dagningen, bleef vt Commenderat Öfwerste leutenambten Morath med 50 hästar, Öfwerste Leutenambt Posse, Maior Taube och Capitein Johan Olson med 140 Musqveterare, Och såssom Troupperne sig vtan för Skantzen ställt hade, Avancerade Maior Taube med Capitein Johan Olsson och komo när vnder deras Approscher, förr än som Fienden dem warse bleef, där våra af Fienden med een salva af Musqveterare, vufångne wordo, och våra begynte så med Fienden att schermytzera: Cavalleriet gick wijd Siöo sijdan kring om deras läger och Approscher, kommandes Fienden på ryggen, gåendens Fiendens läger och Approscher, Twärt och längst effter igiönom, och brachtes således Fienden i Confusion, förlåtandes alldeles Approscherne, och sig åth bergen med Flychten salverade, bleef således Fiendens 4 Compagnier ruinerade, 1 Leutenambt, 2 Fendricher, 1 Regementz Präst, 1 Chergiant, 1 Trumbslagare och 41 Gemeene Solldater till fånga tagne, och dedt stoora styket, der med dee vårt Skiepp beschutto förnagladt: J medler tijd Avancerade Öfwerst Leutenambt Posse vtur reserven medh 40 Musqveterare på vänstra handen åth deras baterier, och der fienden pouse-rade, bemächtigandes sig hans 3 Metall Styckken

der af han strax Ett Sex Pundigt inbrachte och dee andra 2 förnaglade: Och såssom hans Excell: Hr Gouverneuren fann rådeligit Troupperna at inkalla, förmedellst denn osäkerheet, wij af borgerskapet, sampt Fiendens attaqve, wijl andre våra poster hade att wänta, bleef denna Action ändat: Hans Excell: Hr Gouverneuren gick her opå j kiörkan, och wardt för detta Gudz bijstånd, tack-säijellse gjordt, Strax efter Middagen, beordrades Öfwerste Leutenambten Morath med een tropp Ryttare och något Footfolck att vtgåå och vpränna Fiendens hyttor och Läger wijl Approscherne och intaga dedt 10 Pundiga Järn Stykket, dedt och liwsa dagen j Fiendens åsyn (som dee hade wijl Attaqven om Morgonen förlåtit) bleef efterkommit, och vnderstood sig Fienden intet mehra komma neder på Fålltet, vtan med Musqveter af bergen skiöth opå dem som Stykket inbrachte och qwarteren opbrände.

Den 18, 19 och 20 Dito.

Continuerade Fienden med Canonerande af Backlandet, hwarest 6. batterier woro oprättade.

Denn 21 Dito

Begynte Fienden med ett oophörligit Canonerande på Staden af Backlandet, Continuerandes heela dagen och Natten, då wij och themmeligen swarade.

Denn 22 Dito

Om morgonen skiöt Fienden allt forth af Stykken till Middagen, och der opå iusände 1 Trumbelagare med breef till hans Excell: Hr Gouverneuren af innehöld som föllier

Högwälborne Hr Gouverneur etc.

Efftersom på Nye emellan disse loflige Konger är greben till Swärdet, så äre wij effter Kongl. Maj:tz woris allernadigste Koningz och Herriass Ernstlige befallning, wed den Rättfärdige Gudz kraftige hijstand, till landz och wandz, med vnderhafwande Armee ankommin, Trunhiems bye och lähn med dess tilliggande och att bemächtige: Och effter Gud i himmelen kiänder, wij till större blodz vtgytellse, eller Stadens och Inbyggarnes ruin, ingen lust hafwer; Derföre för änd wij i denne Oss pålagde Commission wijdare fortfahre, hafwe wij med hoos oss warande förnehme Officerers goode rad och betenchende for gott anseedt, Gouverneuren Hr Claas Stiernskiöld, sampt hoos sig hafwande Officerer, Solldater, dend ganske Stadz Inwånare, een Cavalliers Accord, effter krigz Cöustumme att tillbiude, forskrefwen Trunhiems bye, att wille vden wijdare Blodz vdgytellse, afsträde, hwis icke, wille wij for Gud och dend heele wärden ware vndschyldiget utj allt

hwis meere vschylligt blood, her effter fororsages,
der öfwer att vldgydes, Erwarter her påå Hr Gou-
verneurens Resolution wijd närwerende Trumb-
slagare, Och förblifwer Hr Gouverneurens

Tjänstwilliger

Preben von Reinhold Houen
Ahnén.

Datum Lägren den
22 Octob. 1658.

Opå detta Breef wardt strax swarat som föllier.

Edle och Wälborne Herrar etc.

Eder gode Herrars Skrifwelsse är Mig på stunden, gänom een Trumbslagare inhendigat, af hwillken Jag dess Offert seer, så hade Jag eij förmodat, att till mig een sådan ahmmodan vtaf Eder gode herrar, ställass schulle: Vtan såssom denna orth och lähn är af min Allernådigste Konung och herre mig betrodd, dedt att hålla Kongl. Maij:tt till trogen handa; Altså är Jag med dee Ährlige hoos mig warande Officerare och Solldater resolverat, dedt samma till högstbem:te Hans Kongl. Maij:tz vnderdånige Tjänst, som Ärlige Solldater att Conserwera och förswara, Förlåtandess oss på Gudz gode och mildde bijstånd, samt vår Allernådigste Konungz rättmätige Saak, hwillket Jag Eder gode herrar till swaar icke hafwer

weladt förhålla, J dedt öfrige förblifwandes vtom
min herres Tiänst

Eder gode Herrars Tiänstwillige
CLAAS STIÄRNSKIÖLLD.

Trunhemb den
22 Octob. 1658.

Hermed Demitterades Trumbslagaren, haf-
wandes ett gott Ruus.

Den 23 och 24 dito, Canonerade Fienden allt
forth.

Den 25 Dito, war heelt stilla.

Den 26 Dito.

Emooth Morgonen begynte han skiuta med glödga
kuhlor åth Kongzgården, och itändess på Går-
den een bygnadt, män bleef strax slecht.

Den 27 Dito

Begynte han skiutha glödga kuhlor på Staden,
der af kom een vtj Larss Bastiansons borgmästa-
ress lada, som låg full med otröschadt korn, hwill-
kett jtändes och med Ladan opbrändess, bleef
doch igiönom Gudz bijstånd, ingen wijdare schada
Staden tillfogadt. Her opå församblade sig allt
borgerijt med Prästerschapet j Domkyrckian effter
Predikan, och effter hålledt samtaal, gingo der
sämptelig opå Kongzgården, sig beklagandes för
Hans Excell: Hr Gouverneuren öfwer den stoora

Fahra, deras huus och Egendomb, förmedelst Kildzwåda, af Fiendens Attaqve måste vtståå, drifwandes. derhänn sitt wärf, att Staden måtte vpgifwass: Hans Excell. Hr Gouverneuren sådan deras ansökning att förekomma, förhöllt dem deras Eedh och hwad dee nu nyligen wijd hyllndingen Hans Kongl. Maj:tt lofwadt hade; Dee swarade sig af hans Kongl. Maj:tt ännu ingen Nådhafwa åthnutet, och sig alldrig hafwa kunnadt eller wehlat med dee Danske tåhla, dedt den med oss allareda vtstådt hade: blefwo lijke wäl igönom Hans Excell: Herr Gouverneuren öfwertalte, sig at finna låta tålīga, som Ärlige mäun anståår. Och der dee wille wara achtsamma, hafwändes Watn j förrådth, och gifwa grann acht, förhoppades Hans Excell, dedt skiutandet schulle vtan nången stoor skada aflöpa: Dee begärade lijkwäl och utsände breef till Fienden: Hans Excell: swarade sådant icke wara brukeligit, och frågade hwad deras begäran wara schulle: Dee sade att Fienden med ett sådant skiantande oppehålla wille, Hans Excell: remonstrerade dem, att Fienden deras begäran icke wordo beakandes: äntelig för derass etoligheet, dem något att oppehålla, och tijden winna, tillätz dem ett Breef att Conoipera, med förord, der Fienden deras ansökande intet wille ingåå, dee då med wille grijpa till Wapn, och

giöra ett med oss. Her till dee intet svarade, utan trädde af, sammanfattandess sedan ett bresf, som dee till hans Excell. Herr Gouverneuren samma Afton vpsände, af inneholld som föllier, hwilket dee till den dansche för Staden liggiande Armee öfversända wille.

Effter som denne bye med dess Lähn, effter föregående weed Tractater är öfwerlefwererit wordet Sweriges Rijkes Crono, och denne byes Inbygere med och Allmuen på landet, der effter deres Eed till Kongl. Maij:t af Swerrig hijtskickade högbetrodde Wälborne herrar och Män hafwer aflagd, icke dess mindre, wij nu hart är beleigret till land och wand, af hans Kongl. Maij:tz af dannmarck hijtskickade Armada, och denne by nogle Wgers tijd med mång groff Stöcker beschutt, och besonderlig nu i denne förledne Natt med mange gloendes Fyrkuhlor öfwer Illete, som lader sig ansee denne fattige bye, som mäst i Trähwse beståår, till att ruiners, vansedt icke någor dennes Indwohner, weet der till någon orsagen, att hafwa gifwit och icke ett Mennische af denne byes meenigheet hafwer grebet till Geweren, eller giordt någon Fiendtlig mootstand, mens hafwer siddet ganska stille, som wij ännu giöre wille, hwar emoot wij oss ydmygeligen tillforsee, att dee gode herrar och Officerer, som denne hijd-

komne Armee paa hans Kongl. Maij:tz af Danmarkes weigne hafwer att dirigere, dedt wille ansee, och hafwe denne fattige bye med dess Indwohnere for saadan Ildzwaade milddeligen forschonet, icke dess mindre der iu kan sörge deres Fiende, Gud weed dedt är icke mange aar siden denne bye laa vdj Ascha, och endnu mange öde grunde staar vbygde, förmodandes j gode Herrar och Wälbetrodde Officerare vdj all ting betencker dedt bäste, oss fattige Indwohnere till fredelig förskonsell, befaller Eder her med vnder Gudz gode protection och förblifwer Eder alltidh tjänstwillig. Trundhemb den 27 October 1658.

På borgmästares och Rådز sampt
Menige borgerschapetz weigne.

Detta deras fattade Concept, lätt hans Excell:tz
H. Gouverneuren förordna som föllier,

Såssom denne Staden Trundhemb effter slutten fredz Tractat, emellan desse loflige Nordische Rijken, ähr den Stoormechtigste Högborne Furste och herre Konung Carl Gustaf etc. Sampt Swerri-ges Crono till ewerdelig tijder Cederat och afstådt, af den Stoormechtigste Högborne Furste och Herre Konung Frederich den Tridie etc. hwar opå Staden och lähnet, effter Cessions brefwetz lydellse till Högstbem:te hans Kongl. Maij:t af Sverige

alless wår Nådigste Konungh och Herre, deres vnderdånige Troohetz Eed aflagt hafwa; Altså emedan dee sig vtj ingen måtto förgrijjat hafwa emoot sin förra Konung och Öfwerheet, vtan vnder dess Regemente, som lydige och Trogne Vndersåther sig ställt, in till dess dee vnder hans Kongl. Maij:t alless wår Nådigste Konung och herre gönom oprättade Fredz Tractat kompne äre, och lijkwål den danske Armee uti någre weckors tijd, Staden vtj belägring hållit hafwer, Såssom och nu nyligen med glöende kuhlor dem begynt att beschiuta, försee sig dess Inwåhnere till dee gode herrar danske Officerare, att dee icke låta borgerschapetz bewijsta trooheet, emoot sin förra öfwerheet, dem icke lända till wärsta, vtan med beste glödgade kuhlors inskjutande ophöra wille hwar igönom Gudz huus och Staden måtte förshoness; sökiandess dem som sig till mootwåhrn, för denna Stadzsens Inwåhnere vtsättia, medan bewijsligit är att siällfwa borgerschapet, emoot den Danske Armee, icke dedt ringeste mootwårn giordt hafwa, såssom wij ej heller tänckia att her effter något sådant giöra, der dee effter denna sin begäran kunna winua schonsmåhl, för brand och Elldzwåda, hwar och icke, nöldgades dee att fatta sådan resolution, som tijden och siällfwa nöden gifwa och fordra kunne. Her med dee gode herrar

Danske Officerarne Gudz befallandes. Af Trundhemb den 28 Octob. 1658.

Den 29 Dito.

Detta hans Excell:tz Hr Gouverneurens för borgerschapetz fattade concept, wille der intet beiaaka, förmedelst den Clausel som der j fans, att der fienden med Elldz skiutande intet wille vppehålla, dedt dee då med oss wille grippa till Wapu och wäru emoot Fienden. Her opå fattade dee på nytt ett annadt breef, vteslutandes förbem:te clausel, och j samma breef icke ringa förkleenandes Kongl. Maj:tz respect och Tytul, såssom her vnder af breswet sees kan.

Efftersom denne Stad Trunheimb, effter slutne Fredz Tractat emellan desse loflige Nordische Rijger, ähre den Stoormechtige högborne Furste och Herre Konung Carll Gustaf, samt Swerriges Crona till ewerdelig tijder cederit och afstaat, af den Stoormechtigste högborne Förste och herre Konung Frederich den Tridie etc. Och wij her af Staden samt af Land, effter Cessions breswens liudellse till högbem:te Hans Kongl. Maj:t af Swerrig, som wår Nadigste Konung och herre, woris vnderdånige Trochetz Eedh, aflagt hafwer, då som wij denne Stadz Jawähnare oss wtjingen masato förgrebet hafwer, imodt woriss förige Na-

digste Koning och Öfwerheet, män vnder dess Regemente som lydige och Troo vnderståthar (förmodelig) oss förhållet, in till dess wij vnder Hans Kongl. Maj:tt allers vår Nadigste Konung och herre, efter oprättade Fredz Tractat, kommen ähr; alliguel hafwer denne dansche Armee nu vtj nogle vgers tijd, Staden vtj beleijering holldet och haft, som och nu nyligen med gloende Kuhlor, dem begyndt att beschytte, Oss så wäl som denne byes Inwånere till dee gode herrar Dansche Officerer förseende, att dee icke lader wores och borgerschapetz bewijste trooheet, emoot höijsthemelt wor förige öfrigheet komme oss till värsta, män med bem:te gloende eller brandkulers indschiutelse ophöra wille, så woris kirker som Gudz huuse, sampt denne fattige by och menigheet, maa nu frändeles i sådant förschones, sökiendes dem som sig till mootwärr för denne Stadz Inwånere vtsatte. Effterdy ej bewijsligit är, att wij eller borgerschabet emood den dansche Armee, icke den ringeste mootwärr giort hafwer, dedt wij eij heller täncker her effter något sådant att giöra, att wij och denne bye derföre effter föranbegjering, för branden och Ildzwaade, maatte wordet förschonet: Äre her paa ett godt och mildt geant-swaar förmodende, her med dee gode herrar Dan-

ske Officerer Gud befallandess. Actum Trunhemb
denn 29 Octob. A. etc. 1658.

På Trundhemb byes, och woris
Eigne weigne wij vndertechnede,
Lauritz Bastiansson, Peder Jönsson, Chri-
stian Bastiansson, Jörgen Nilson, Erich
Blix, Hans Jöransson.

Om Natten schedde till häst ett vtfall öfwer
Åhn, som vtj alla 6 timar, då Ebben vtgick icke
war öfwer een Alln diupt watn, och fingo våra
fast deras Skilldtwacht, in wed deras Skantz kor-
gar wijd broenden. Skiepparen inbrachte och
samma Natt 2 fångar, af hwillken man ingen syn-
nerlig kunschap bekomma kunde.

Den 3o Dito

Gick hans Excell:z Hr Gouverneuren, med Öfwerst
Leutenambt Morath på Rådhuset, protesterandes
emoot borgernes breef, och sade sig j anseende
till Kongl. Maij:tz Respect, icke kunna tillstadia
ett sådant breef att öfwersändass, förmanandes
dem de wille med sådant innehålla, eller han med
sijne Officerare, wille handla som Ehrlige Soll-
dater, tagandes till goda ehwad på komma kunde.
Fienden (som borgerschapetz mutination af berget
see kunde förmedellst dedt sammanlopp dee på
åthschillige orter gjorde) Continuerade allt fort

med glödga kuhlorss schiutande, hwillka på många orter i Staden i tände, blefwe doch effter giord anställning, af hans Excell. herr Gouverneuren vtan Sznerlig schade, vtslächte. Samma Dato ankommo 20 Fiendens Jachter med folck och anlände wijd Laa kiörka.

Denn 31 Dito

Samman kallades Officerarne att öfwerläggia huru Fienden bäst kunde resisteras, der hoon öfwer åhn framdeles wordo anfallandess, hwillken nu begynte att frysa, och resolverades att man schulle bröstwärnerne, tillijka med dee alldeles ypue Orterne pallisadera ifrån Skantzen in till Bishopz bryggian: Och såssom till desse pallisader intet wärke war i förråd, måste hans Excell. Hr General Gouverneuren der till kiöpa åthschillige Träähuus af borgerschapet, förvtan dee bygninger på Kongzgården till pallisader sönderhuggass. Vtj Staden war nu stoor Manquement på Weed och måste till Gvarnisonen hållass weed för 32 Courtiquarder och hyttor ther till i lijka måtto åthschillige huus opkiöptess. Med skiutande wart på begge Sijdor af Stykken oppehållit den dagen.

Novemb. den 1 Dito.

Ifrån denn 1 till denn 21 passerade icke synnerligit, förvtan att Musqvete Skott gingo allt fort,

Fiendens och wåre poster emellan, som och om Mörnerna standom någre Stykke schott på deras Ryttare Wachter worde gjorde.

Denn 21 Dito

Lade Fienden sijna Skiepp närmare vnder Munckekollmen, och begynte den dagen från bakelandet, af Mortyr kasta Granater i Staden. J medler tijd passerade icke heller något annadt remercabelt, förvtan att någre Skott af Styken och Musqveter på begge sijdor giordess.

Den 22 Dito

Bleef Consulterat om Vtfall att göra, hwillket för Gvarnisonens swagheet schull, fans orådeligit. Dito skiöth Fienden ännu i Staden några granater och fyrkuhlor.

Den 23 och 24 Dito,
skiöts intet myket opå båda sijdor.

Den 25 Dito

Begynte Fienden continuera att speela med Mortyr och Styken, inkastandes Granater, Fyrkuhlor och beek Crantzar, samt glödga kulor, Storm kórger och stoor Steen, dedt han heela Natten och dagen gjorde.

Den 26 Dito.

Af denne Attaque luppo borgarne igen tillsammans, gåendes samtelig på kongsgården, begi-

randes hans Excell. Herr Gouverneuren wille Staden vpgifwa, förr än som dee förmedelst denne Elldznöd, schulle komma vtj yttersta nöd och fahra, Emedan dessförvtan Hans Excell:tz med hoos sig hafwande Gvarnison, Fiendens stoora force, icke schulle kunna vtståå, och dem icke wore drägeligit vnder närwarandes tillstånd att vt-härda. Hans Excell: Hr Gouverneuren mötte detta deras tahl med största moderation, så att dee gingo tyst hem igiän, Män doch lijkwål strax effter Middagen samblade sig hoopetahls her och der wijl Gatumunnerna emoot wåra sig vtlåtandess med Skiälsord, kallandess oss Swänscha Skiällmar och mehra sådant, serdeles huru dem war lofwat af oss hägn och förswaar, och wij nu söckte alles deres förderf och vndergång, hootandes sig willia ännu den dagen göra på detta wäsendet een ända. Hans Excell: Hr Gouverneuren sådant förnimmandess, som Officerarne ännu hoos sig hade, öfwerwägandes hwad vtj denne deras mutation wore att göra. Beordrade Officerarne, att såssom dee med sijne Solldater, dess förvtan alltijd wore alert schulle, der borgarna något begynte, deras attaque i god ordre afwänta. Hans Excell: Herr Gouverneuren reed siällf till Skantzen, tagandes den Ryttare Troppen der stogh och Conjungerandes sig med dee andre som höllo på

Kongzgården, och ryckte der med på Torget, låtandess partera alla Gatur, lätt och med dedt samma omvända några Styken åth Staden, hwilket när Borgerskapet sågo, skingrade dee sig, och bleef den gången deras tumult sålledes stilladt. Denna Afftonen begynte borgarne neka till Rytteriets vnderholld, och ehuru wäl åthschillige reesor tillförenne, bleef schuttit effter wåre Ryttare och Solldater, när dee sig någon bränneweet togo, bleef doch denna Natt, een Vpplandz Ryttare, af samma händellse, af een borgare ihjalschuttin.

Denn 27 Dito

Continuerade Fienden med Skiutande af Mortyr och Stykken.

Denn 28 och 29 Dito,

war heelt stilla på begge sijdor.

Den 30 Dito

Bleef wår Skieppare dödh, som oss war till stoor skada.

Decemb. den 1.

Canonerade Fienden themmeligen, der på wij och swarade.

Den 2 Dito

Skiöth Fienden på Staden både med Mortyr och Stykken, och rymbde högbåtzmannen Matz ifrån wårt skiepp till de dansche schieppen.

Den

Den 3 Dito

Om morgonen tijdeligen, begynte åther Fienden inkasta Granater och Fyrkuhlor, samt Speela med Stykkerne af alla sijna baterier, Continuerandes således heela dagen, der af Ellden wäl på många orter yppades, bleef doch som förbemt är, genom Gudz bijstånd och god opsicht, vtsläckt.

Den 4 Dito

Continuerade Fienden allt forth med skiutande af glödga kuhlor och Granaters inkastande, der af borgerschapet bruste till ett allmänt vpstånd, säijandes sig icke kunna bewijsa sin Trooheet med wijdare Tolemod, effter dee icke blefwo emoot deras Fiender better förswarade begiärandes af Hans Excell. een Trumbslagare, med Twenne aff Borgerschapet, måtte komma vth till Fienden, hoos dem att anholla om Skonsmähl för Elldz och Granaters inskiutande, hwillket om dee icke winna kunde, att Stadz Porterne då måtte öppnas, och dee vtsleppass med hustru och barn, såssom denne deres skriff vtwijsar etc.

Wälborne Herre Hr Gouverneur, wår ydmyge hellse och plickthulldige tieneste alltid etc.

Nu wij war forsamlede med nogle faa mend att tale om denne schadelige och farlige Schyt-

ning her ofwer på byen, da ankomb der een gantske haab af borgerschabet med sådan raben j hweer anders munde, så wij vnschade att were der langt ifra, dee wille endelig wij med dem schall anhållde hoos Herr Gouverneuren, strax att faa Regimentz Trumbeslager öfwer på deris och weris weigne, att dee då wille opholde med denne fahrlige öfwerlasten, wij förmanede dennem till Stillheet, detta kunde ändnu blifwa gott, dee swarede, Wij som borgemästare och Råd schulle med dennem staa och gaa, thi dee nu icke längre, wille were med thale opholden der med, mens dedt sagde dee rumbd vd, att wille j dag, effter Trumslagaren är igänkommen, haffe tön med der ofwer till dee danske Comenderer, att wille intercedere at opholde och schone denne fattige bye fra Ildesbrand, sagde och änd ytermehre, kunde ded icke schiee, så begiäres att Parterne maatte aabes, och att komme vd med qwinder och börn, med någet ringe forraad, Gud hielpe oss wäl, honom wij H. Gouverneuren tro-ligen befalle, med ydmyge begiering, att god resolution strax schrifteligen maate ehrlangas. Actum Trunhemb d. 4 Decemb. 1658.

H. Gouverneurens plichtschyllige alltijd
Lars Bastiansson, Anders Jönsson, Erich Blix,
Claas Nilson, Jörgen Nilson, Hans Jonsson.

Hans Excell:tz H. Gouverneuren beslöth att strax låta sambla borgerschapet på Rådstugun, och dem der på sitt breef at swara, ehuruwål att Borgmästerne (som sig hafwa af borgerschapet hört mångfalldige vndsäjellse, till een deel Hans Excell. H. Gouverneurens egen Person angående) med allfwar afrådde, att Hans Excell. icke skulle sig j så måtto borgerschapet förtroo och j deras Samquem komma, lijkwål besalte Hans Excell. Hr Gouver. att borgerschapet skulle sig på Rådstugun inställa, hwarest när dee omsijder wore tillhoopa kombne, trädde Hans Excell. Hr Gouverneuren neder till dem, och ehuru wål dem wart förhållit många Skiähl och försöktes om giörligit wore, dem att intahla, dee wille icke begära att öfwersända ett sådant breef, emedan dedt dem icke schulle lända till någon fromma, utan Fienden sedan till Efwentys med Fyrkolorss och Granaters inkastande schulle strängare sedan än tillförende fortfara, Män dee sade alla med een munn, sig nu intet willia eller kunna med något tahl wara längre oppeholdne, utan begärade somptelig att Hans Excell. wille nu strax öfwerskicka Trumslagaren, att deras begäran finge ett nöije, och om dedt schulle dröijass, att tå med Trumman måtte släes stillstånd,

förr än som deres stad afbrendess och ödelades. Hans Excell. måste på sistonne lofwa dagen efter, Trumbslagaren att vtsända.

Den 5 Dito

Continuerade Fienden med Skiutande och samman kallades Officererne hoos Hans Excell. Herr Gouverneuren, Hans Excell. refererade för den borgerskapetz otoligheet, som dem twifwells vtan icke var okunnigt, och hwad j gâår var passerat på Rådstugun, samt huruledes dem bewilliades, att j dag schulle een Trumbslagare med deras begiäran öfvergåå till Fienden. Nu ehuru wäl Hans Excell. hade borgerskapet tillsagt att vtskicka Een Trumbslagare, der med att ställa dem till fredz, så fann lijkwäl Hans Excell. rådeligit, icke om dee ärender som Borgerschapetz begiäran var, något at öfwerschrifwa, vtan om Fångarnas vtwäxlande, och der hoos förnimma, om Sombliga af borgerschapet måtte fåå begifwa sig på deras Afwellssgårdar, som af fölliande breef sees kan.

Edle och Wälb. Herrar.

Såssom mig berättadt är att hoos Eder gode Herrar någre Swänsche fångar schole sig befinna; Altså emedan och her hoos mig någre danske Officerare och Gemeene fångne hållass, hafwer Jag icke weladt vnderlåta, att af Eder gode Herrar her med förnimma, om dee emoot hwar andra

på paroll, till begge höge potentaters gottfinnande, som maneer och brukligt wara plägar, vt-växlas och förbytas måtte. Elliest emedan een deehl af denne Stadsens borgerschap hafwa anhållit att få komma vth till sijna Afwellss gårdar och sin Nähring att bruka, hafwer Jag i lijka måtto weladt förnimma, om Eder gode Herrar behagar sådant att tillåta, förwäntandes her öfwer Eder gode Herrars Swar, Och i dedt öfriga, näst dens högstass anbefallan, förblifwer, vtom Hans Kongl. Maj:tz tjänst

E. G:de Herrars

Tjänstwillige

Claas Stiärnskiöld.

Trumslagaren bleef her med öfwersend till Fienden. Och såssom intet twifwell woro att Borgerschapet wijd Trumslagarens återkombst iu wele förnimma hwad Fienden hafwer swarat och der dee förmärkte, att deras begäran icke wore framförd, kunde hända deres owillia och revolte, iu mehra schulle tillwäxa, så att dee grepe till wapn emoot oss, och giorde ett med Fienden, hwilka sedan att emootståå, både för Gyarnisons swagheet och andra Manqvementer oss icke gjort woro. Hans Excell. påminte och der iempte, hwad een och annan af där närwarande Officeare hade honom förebracht om åthschillige fahr-

lige Discurser och tahl som af någre Stadsens Inwånare woro fällte, hwilket allt att afwäria och förekomma nödigt är, wara nu omtäncker och fatta een resolution, hwad vtj sådanna fall och wijd detta tillståndet wore att företaga och angripa, så att Kongl. Majj:tz tiünst blifwer på bästa sättedt j acht tagen; Hwarföre wille Officerne saken nu wäl öfwerläggia, gifwandes sådanna vota som hwar och een för sig will wara förtänckt, framdeles för Hans Kongl. Majj:tt förswara: Officerarne sade sijne vota hwar för sig, som vtj protocollet är noterat, och war deras samptlige sluth: Att önscheligit woro, kunna bringa Borgerschapet j Roligheet, doch såssom nogsampt skönias kunde, att hoos dem nu intet mehra tahl gälla wille, och der dee bruste än wijdare till Rebellion, icke oss kunna them, (som emoot oss Femdubbellt starka äre) emoot ståå. Defensions värcken äro swaga, och borgerschapet hafwa allaredo nekat till Rytterietz inqwartering. Ellfwen är nu starkt tillfrusen. Siukdommen på Gvarnisonen mehr och mehr tilltagger, Jempte dedt att Itt ganska ringa förråd är på kruuth och kuhlor, Och wår Succurs, som wij vtj så longlig tijd afwäntadt hafwe, blifwer alldeles vihe: hwillke orsaker syntes så stoora, att omöijeligt ähr, Staden längre at erhålla:

Fans derföre för ofwanbe:te skiähl rådeligit, och Hans Kongl. Maj:tz tjänst lijkmätigast, man söckte, att der Fienden nu wore Intentionerat sig låta förståå, till den tillförenne anbudne Cavalliers Accord, man den emoottoge: Och så framt man af dem een honorabel accord icke kunde erhålla, man tå till dedt yttersta fächtade, som ährlige Solldater: her med gingo Officererne bortt till sijna Påster igiän. Och kom emoot Afftonen Trumslagaren tillbakars från Fienden, hafwandes med sig ett breef af inneholld som föllier.

Hög Edle och Wälborne Herr Gouverneur,
sampt Högtährade Herre etc.

Hans Schrifwelse sub Dato denn 5 Decemb. är mig wäl inhendigat; Och efftersom Hans Kongl. Maj:tt till danmarck och Norige, min allernådigste Herre och Konung, nu hafwer hijtskickat General-Maior Reichwin med sijne vnderhafwande Tropper, oss her på detta Städ till Succurs, som nu och förer öfwer-Commendo: da kom Jag hannem der på vthförlig sware, mens faar att söges hoos wälbe:te General Maior. Befahler hannem her med Gud, Och förblifwer, vnder Kongl. Maj:tz tjäniste

Gouverneurens

Tjänstwillige

Reiphollt von Hauen.

Såssom Fienden heela den dagen Canonerade, Continuerade han och heela Natten dermed, inkastandes många granater och Fyrkuhlor, på wår sijda bleef och starckt skutit.

Denn 6 Dito

Lätt Hans Excell:tz Hr Gouverneuren försambla borgerskapet på Rådstugun, och lätt dem föreläsass dedt brefwet som Trumbslagaren ifrån den dansche Öfwersten inbrachte, hwilket war ställt att Borgerskapet icke annadt kunde fatta, ähn som hans Excell:tz Herr Gouverneuren hade öfverskrifwit till Fienden, dedt dee begiärat hade. Borgerskapet begärade att Twå af deras medel måtte fåå reesa till Fienden. Bleef doch dem denna gången, så wäl som tillförenne afslagit, hwilket dem illa behagade, Män Hans Excell. lofwade willia den danscha General Maioren Reichwin deras begäran andra dagen med een Trumbslagare föredraga, denna dagen hölt Fienden vpp med sitt skiutande.

Denn 7 Dito

Kallade Hans Excell:tz Herr Gouverneuren Officerarne tijdeligen, som andra dagen tillförenn hade warit församblade, förhållandes dem hwad sedan dee senast wore tillsammans hade passerat. Nembl. huru Borgerskapet nu woro inbillade, att

deras begäran woro till Fienden öfversendt, emedan Fiendens breef ej annadt innehöllt, än att hoos dem för den gången intet kunde resolveras, effter dem som förde öfwer-Commendo intet war tillstädes: Nu war fuller Borgerskapet her med till fridz, män anhöllo att der Fienden Continue-rade medh Skiutande, dee då måtte effter sin förrige begiäran, fåå vtskicka Twänne Män, hwillket dem bleef afslagit, så denne gången som till-förenne. Nu såssom wijd senaste Consulterande ibland andra Oss Manquerade Saaker, till wår Defension, bleef taalt om dedt ringa förråd som hoos oss finness vppå Kruth och Kuhlor; Altså wille Officererne need stijga med Artollerie Capiteinen att afsee wårt förråd på den Sorten, hwillket och skiedde, och befans kruuth j förråd 435 Skålpundh, hwillket vtj een Storm emoot Fienden icke förslåå kunde, som Oss till Efwen-tyrs wijd alla Poster hade gior dt Allarm, och så mycket mindre der Borgerschapet schulle rebel-lera, hwillket wist warde oss händandes, när nu Fienden begynte speela med glödga Kuhlor och Granater, fördenschull bleef resolverat, dedt man för ofwantalde Skiähl, schulle nu träda der till, att sökia dedt tillbudna af Fienden honorable Accordet: Och emedan Fienden nu höllt vpp af Skiutande, Och der så wore, Fienden oss worde

wår anmodan afslændes, och icke een Cavalliers accord tillåtandes, wij då wille att allt worde kastadt öfwer een hoop; och hwad Gud hafwer täckts oss öfwergå låta, som Ehrlige Männ op-taga, warandes i den vnderdånige tillförsicht, att Hans Kongl. Maj:tt då sådant med Nådher worde förmärkiandess, att wij heller wille låtat komma till denna Extremiteet, ähn att wij som iempte den Tiänt, Högstbem:te Hans Kongl. Maj:tt wij äre schyllige, och alltijd hafwe trachtadt effter dygd och ett ährligit Nampn, schulle förmedellst een Disreputerlig accord förlåta Orten, Oss alla till Skinf och wahnähra. Her opå bleef een Trumslagare skickat till den danske General Maioren Reichwin, at fordra een försäkring på fritt passagie, för een Officerare, den Hans Excell:tz Herr Gouverneuren achtade öfwerskicka, lydandes som föllier etc.

Kongl. Maj:tz min allernådigste Konungz och Herress Troo Mann och Gouverneur öfwer Trunhembs lähn samt Jempteland och Herredalen.

Claas Stiärnskiölld, Frijherre till Stierneborg, Herre till Bijby Tuna och Ålfwen *) etc. Gör witterligt att såssem Jag för godt funnit hafwer,

*) Ålfwum.

till Hr General Maïoren, Edle och Wälb. Jöran Reichwin, som den dansche Armee Commenderar, vtskicka een Officerare, om några ärender med at handla; Altså är Passhafwande Trumbslagaren, Erich Kiel her ifrån afferdigat, med begäran, att honom må meddelass nöijachtig paroll för ofwanbe:te Officerare. Datum Trunhemb den 7 December 1658.

CLAAS STIÄRNSKIÖLLD.

Trumbslagaren kom igän om Afftonen, hafwandes med sig den dansche General Maïorens breef, och lydde såssom föllier

Hög Edle och Wälborne Herre, Herr Gouverneur,

Hans Skrifwellse med närwarande Trumbslagare är Mig wäl behändigat, och till tjänstwänligt gienswar vforhålldit att der som Herr Gouverneur, effter hans begiering will vtsända een Fullmechtiget Officerare, nogot wärdigt att afhandla, då dedt att maate giöris i Morgon i dagningen, utan Skantz Porten hwar Jag schall lade möde hannem wed Steenberg, hwor mit Qwartier är: Och der som Trumbslagaren först effter krigz Manering anslagendiss warder, hand på Cavalliers paroll all Sicherheed och geleigd schall hafwa och wederfariss i Resende. Näst den höistiss trolige befällande, förblifwer Jag

(för vden Min Allernådigste Herriass och Kongis
Tiäniste)

Herr Gouverneurens

Tiänstwillige

G. RICHWIN.

Stenbergz Qwarteer den

7 Decemb. 1658.

Dito om Afftonen Rymbde 3 Norische Ryt-
tare öfwer åhn, der wij förmeente åhn som swa-
gast wara.

D. 8 Dito

Bleeff Regementz Qwartermästaren Petter Dýben,
på ofwanbem:te gifne Paroll, till Fienden öfwer-
schickat, att giöra några præparatorier till Tracta-
ten, och wardt stillestånd giordt.

Denn 9 Dito

Bleff Landzhöfdingen Hr Toreskiölld och Öfwerst
Leutenanten Hr Morath af Hans Excell. Hr Gou-
verneuren fullmechtigade, att vtreesa och Tracte-
ra med General Maior Reichwin, Öfwersten Rein-
holtt von Houen och Krigz Commissarien Rosen-
krantz. Wijd deras vtreesande komo dem emooth
in j Staden att förblifwa hoos Hans Excell. Hr
Gouverneuren till Gissell, af den dansche sijdan
Landzhöfdingen Preben von Anen och Öfwerste
Leutenanten Dufwe. Commissarierne komo j dedt
närmaste öfwer eens, vndantagandes om Skieppet,

dedt dee Dansche wille sig tillegna och icke til-
låta, att dedt schulle komma der ifrån, säijan-
dess sig om dess eröfrade nogsampt wara för-
säkrade, wåre Commissarier hade fååt af de dan-
sche een Skriftelig resolution på alle wåra an-
sökningar: Om Afftonen kommo wåra Deputerade
tillbakarss, och vtsleptes deres Gissell.

Den 10 Dito

Resolverade Herr Gouverneuren vplåta Borger-
skapet j Staden Skieppet till betallning, för dedt
een och annan hade försträckt Hans Kongl. Maj:tt,
hwillket, när dedt dem bleef af Hr Gouv. före-
ställt på Rådstugun, låto dee sig finna willige
sådant att acceptera, på dedt Accordet kunne
winna een god ändschap, allenast Skieppet wor-
do werderat, hwillket och af någre gode Männ i
Staden, som der till Deputerades, bleef förrättadt,
som deres der på gifne och vnderskrefne werde-
ringz Skriff med mehra vtwijsar. J medlertijdh
vtskreefz till General Maioren Reichwin med be-
gäran få wetta deras äntelige besluth om den
Punchten som angick dedt Swänscha Skieppet,
hwar opå General Maioren swarade att willia in-
tet gåå ifrån dedt han j gåår resolverat hade.
Begjörandes innan 3 'Tijmar Swaar af Hans Excell.
Herr Gouver.: effter hwillketz förlopp, han elliest

wille låta Stilleståndet ophöra. Her opå vt-skickades Landzhöfdingen Hr. Toreskjöld och Öfwerst Leutenambten Hr Morath, emoot Landzhöfdingen Hr Preben von Anen och Öfwerst Leutenambten Due, och blefwo wåre vthe wijd dedt danscha lägret om Natten och de dansches Gislän på Kongzgården hoos Hans Excell. Herr Gouverneuren: Och såssom Saken på dedt Swänscha Skieppet mäst häftade, allt så bleef dedt Förslaget af Fienden accepterat, att Skieppet till borgerskapet måtte försälliass.

Denn 11 Dito

Emooth Afftonen bleef Accordet af Commissarierne till ända bracht, och så af Hans Excell. Herr Gouverneuren, samt den danska General Maïoren, vnderschrifwidt, och till begge parter puncterne öfwerlefwererade, såssom dee här bijfogede vtwijsa. Wår Gvarnison som denn 17 Decemb. afmarcherade, bleef af dee danske med 9 Stycke Skott honorerat, och stood deras Armee i Gewähr till 2500 Mann, förvtan 6 Compagnier till foot 2 Compagnie Dragoner, som wårt Confoi wara skulle.

Öfverensstämmelsen med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade originalet intygar

Knut Geijer.

**Relation till Strengnäs Consistorium om
1660 års Riksdag i Götheborg, af Prima-
rie Theologiae Lectorn Petrus Petri Grubb.
Dat. Strengnäs den 18 Maj 1660. *)**

Reverendi et Clarissimi Viri, Dn. Præpositi
et Pastores, Fautores et Amici singulariter hono-
randi etc.

Jagh hade gerna strax då Jagh heemkom
ifrån Rijkzdaghen V:as R:tias adviserat, om huad
vidh Rijkzdaghen ähr förelupit och nödigt kunde
synas veta, Men så ähr min Intention af åth-
skillighe occupationer så väl här i Consistorio
och stadhen som vidh migh förtroodde Ecclesiam
förefaller hindrad, att Jagh den icke haar kunnatt
fullgiöra. Icke destе mindre strax effter Jagh
heemkom den 28 Martij, communicerade Jagh Li-
stan på Ryttarehållet medh Rev:dis Dn. Consi-
storialibus, huilcken och till Dn. Notarium Con-
sistorij, tillijka medh ett Exemplar aff Rijkzdagz-
beslutet (effter iagh fleere intet hade) till huar
Præposituram lefuерerades, att utskickass uthan

*) Detta document är af Herr Kamreraren Sandberg
meddeladt ur Kongl. Kammar-Collegii Archiv. På
baksidan står skrifvet: "Acta Commitiorum Gote-
burgicorum 1660 nobis tradita per Commissarium
nostrum Publicum ex tota Sudermannia Magistrum
Petrum Grubb."

dilation öfuer heele Stiffet: tuiflar alltså intet detta V:is R:tijs i tijdh wara tillhanda kommett. Men huadh elliest i be:te Rijkzdagh hafuer passerat, vill Jagh dett nödigt kan synas obiter indigitera, efter alt i pennan fatta, ville falla så migh för swårt, såsom och V:is R:tijs för långt och ledesamt, och dessföruthan onödigt. Och ähr detta effterfölliande som kan synas skriffwärdigt om att förmäla. De 3 Ständerna, aff Prester, Borgare och Bönder, inkommo mehrendeelss till Giötheborg nästan på föresagdan tijdh, som var den 12 Novembris, liggiandes der heele ganske tijdhen öfuer Julehelghen, medh stor ledesamheet, förtäring och wäntan på Rijkzdaghen; Men Adelen inställte sigh fögha för än effter Nyåhret. H:s Kongl. M:t nu varande vår allernådigeste Herre och Konung, samt H:es M:t Drottningen (litet effter ifrån Seland) ahnkom något mehr än 8 daghar för Juhl, Nemligh vnge Konungen den 12 och Drottningen den 13 Decembris, Men H:s Salighe Konglighe M:t, glorwyrdigest i åminnelse, om Juleaffton, då H:s Salige M:t var frisk och frodigh. Sedan förchades medh Ständerne inga publique actioner in till den 4 Januarij på innevarande åhr, då samptlighe Ständerna effter Kongeligh befallning och anblåsande kome tillhopa

hopa på Chronehuset. Der då först Högstbete Sal. Kongl. M:t begynte och hade een merckeligh Oration till Ständerna, förmäländes sigh af högh ordsak och tarff denne Rijkzdag hafua beramat, och der hoos Ständerne öfuer deres lyckelighe sammankomst tillhopa medh H:s Sal. M:t gratulerandes, samt ifrån begynnelssen så väl ordsakerna som heele förloppet af krijget uppreppandes, då H:s M:t remonstrerade, då warande sitt och Rijksenss tillstånd, så i ahnseende till dem som kunde hafua nampn af wänner, som de månge Fiender, samt andre som under vänskapss nampn och skeen med våre Fiender coluderade och der på förnimma lär Rijksenss tarff nu fordra något giörligit assistance, ehuru väl beswären fast många vore, och de H:s Kongl. M:t intet okunnighe. Deruppå lästes up Propositionss puncterne, den ene ahngående mans- den andre spannemåhlss- och penningehielp, sådan swarades effter waanligit sätt af hwart stånd, och effter H:s M:t nu vår Allernådigeste Konung och satt i een liten stool något ifrån Salighe Kungen, gjorde vår Præses i synnerheet till Sal. K. M:t een påminnelsse om Arff-Furstenss hyllning, att Sal. K. M:t nu behagade den låta ställass i vercket. Sådan lefuererades Propositionss Puncter-

na huart Stånd, och der på skeedde dimission. Daghen effter, så wäl för som effter Middaghen lästes up een ganska lång Relation vedh pass på 60 arck, ahngående heele krigzförloppet ifrån A:o 1655 tå dett begyntes, in till då varande tijdh. Sedan discurrerades ibland Presterskapet in Consistorio den 7, 9 Jan. och de fölliande daghar, när intet Vtskott afgeck, med all fljtt. Och kom wäl heele Clerus öfuer eensss deruthi, att de på dett högste skulle afbidia Ryttare-, heller Dragune- och Knechtehållning, och der saaken så skerptes, att oundwijkelighit blefue undvijka detta assistance till krigztjänstens erhållande, de då måtte gifua härföre een genant i penningar heller Spannemåhl, effter detta för många respecer skull ville falla dem för swårt. Denna Cleri mening anhölt vår Præses, Episcopus Lincopensis hoos Sal. K. M:t een gång och annan, tillijka medh andre af Episcoporum Collegio, men feck dett till swarss, att Kongl. M:t war i dess ställe medh någet annatt intet betiänt, uthan så högeligen Manshielp behöfde. Icke desto mindre ginge Presterskapet för sigh sielfue i ett Vtskott till Sal. Kongl. M:t, att försökia extrema: Wij föreställte S. K. M:t vår store nödh, och den olägenhet för wårt Stånd att underhålla Krigztjänst, insinuerades någorlunda, i annatt oss

vara beredde K. M:t att göra alt möjligt vnderstödh. Men S. Kongl. M:t begynte remonstrera oss närvarandes tillstånd, huru han Fien-der på alla sijdor hade, krigsmachten var attenuerat, Ingen af alle var, den K. M:t kunde sigh såsom till een vän förlåta, uthan var eensam den allene på Gudh sine vapn och sitt Rijke måste sigh förlijta, intet annatt sigh föresågh än kriegh till land och vatn, ehuru väl alle lidelighe fredz conditioner, med huar och een i synnerheet, offta och på alt giörlighit sätt försöökte vore: Informerade oss altså, huru och i synderhet een ahnseenligh Armee var af nöden till landsenss Inrikes defension, läggiandes der till dett, att H:s M:t hadhe 50,000 Man föruthan Sweriges penningar värfuat; Sigh altså väl behierta i synnerhet vårt Medelss store besvär, och synnerligen i detta fallet olägenheet, och för den-skuld ganska nödigt oss här om ahnmoda: Men badh att vij ville bemelte tillstånd öfuervägha, och H:s M:t denne gången bijspringa, H:s M:t ville härom aldrig mehr oss bemödha, lofuan-des denne vår benägenheet (som de andre Stånden blefue till Exempel) framdeles på ser-deeles sätt att ihughkomma: huilcken nådighe lofuen den Sal. Konungen väl hade haft i min-net oss till mycken hugnadt, der Gudz villie

och vår lycka så hade varit, att wij hade med een oss så from och högtbeväghen Konung niuta. Kunde wij altså vijdare intet hafua sperance att undgå detta Ryttarehållet. Delibererades altså sädhan om sättet, huilcket och Sal. K. M:t föreslogh, att 2 Pastores skulle hålla een häst, de tillförene Artiglerij häst heller Ryttare intet hade tillsatt, men de som sådant besvär hade utstått, blifua 3 om hästen. Måste altså Pastores in Uplandensi, Strenguensi och Arosiensi Dioecesibus, blifua 2 om hästen, sampt de i Åland och een deel i Österbothn, som tillförene intet hade tillsatt, men i de öfrighe Tre, huilcke detta besvär förr hafft hafue, somlighe mehr, somlighe mindre, effter som de Fienden närmare heller aflägnare hafua varit. De i Helsingeland och heele Norland hafue förr eensamme rustat uth häst och karl. De i Åboo och Vijborgz Stifft sammaland, och deröfuer på nästförledne 3 åhr gifuit huarie åhr 6 T:r spannemåhl för 64 mantaal. De i Vijborg hafua gifuit huar på huart af desse nästförledne fyra åhren 6 T:r af 64 mantaal. Pastores i Småland, Vestergiöthland och Daal besynnerlighen, föruthan rustning den de hadhe tillsatt, klagade och grufwelighen öfuer durchtogh, Continuerlighe giästning, och att de ingen säkerheet på sitt hafft hadhe, uthan undertijden

somlighe måst gifuat så för Fienden, som för våra till prijs. Desse alle tyckte sigh förnär skee deruthinnan, att deras beswär intet skulle högre blifua ahnseedt, än att de 3 moot andre 2 som förr hafue frije suttit, till häst och Ryttare swara skulle, När man och undertijdhen de våres som här i Sudermanland boo beswär exaggererade, bleff dett illa och medh hårde ord uptaghet. Och hade tuifuelss uthan blifuit swårt att läggia Presterna emellan till deres nöije, huar icke Sal. K. M:t sielff ofuanberte förordning giordt hadhe, att een part 2, een part 3 om hästen blifua skulle. Sädan ransakådes så väl in Consistorio, aff een K. M:tz Commissario, som sädan i Cammarren noghare, om dem som förr rustat hadhe. Vardt och sädan widhlyfftigt discurrerat om fundamentet, huar effter man i denna belägring gå skulle, antingen Sockne Mantalet heller Prestegårdarna, och öfuergaf Sal. K. M:t förslagh genom Commissarium Gustaff Berg, att aff 100 heele och behållne Mantaal skulle utgå een häst. Huilcket när Pastores hadhe öfverlagt, begynte de mehrendeelss der till consentera, i ahnseende till K. M:tz gifne förslagh och dett beswär som falla ville i Jänckningen Pastores emellan, der man annatt fundament föllia skulle. Altså Jagh medh Uplandis, Lincopensibus, Vestmannis, Sca-

rensib. och fleere samtyckte och dett samma, allenast Mantalet blefue extenderat till 120, ehuru Jagh tillijka medh andre förr der eemot migh ladhe. Doch effter vidhlyfftigt conference bleff bevilliat, att man här uthi Pastoraterne föllia skulle, såsom först var discurrerat, der medh så väl Mantalet som Presteborden blefue ahnseedde, effter mångstädes store Mantaal ähre, men utharmade, och presteborden ringa; på somlighe orter behåller prestebord och ringe Mantaal. Tycktess fördenskuuld likkast att Pastoraterne ahnsees skulle, huilcket och bevilliat och slutet bleff. Och effter S. K. M:t begiärte ändtligen veta een lista på huart och ett Stiftss Rytterij, och att de der om hästen coniungeras skulle, bleff listan aff H:s Höghwyrd:t vår Biscop der författat, den och för detta ähr utsänd. Sädan affererades Prester-nes Postulater H:s Sal. Kongl. M:t twenne gångor, huilcken af högh Konungzligh Nådhe lofuede sielff i eghen person dem uptagha och dem muntelighen för Cleri utskickadhe decidera, när han af siukdomen hade fått någhon respiration, huilcket intet skeedde. Altså finge vij först på dem Resolution effter S. K. M:tz död. Postulaterne skickar Jagh medh detta bud V:is R:t:is tillhanda, tillijka medh Resolutionerna, att V:is R:is dem collationerandes måghe see, huilcka

och huru de resolverade ähre. Men effter Postulaterne ähre något vidlyftighe, hafuer iagh allenast extraherat dem som gemene ähre och oss något synas ahngå, Men dem som de andre Stiff-ten in particulari ahngå uthelåtit, huilcka dessföruthan den som så behaghar, tillijka medh någre andre passerade Schriffter, hoos migh kan bekomma. Under S. K. M:tz siukdom stoghe de publique actioner något stilla, undantagandes huad i vtskottet och Consistorio esomofftast hades förhänder. Men när dett högstbeklagelighe K. M:tz dödemåhl skeedde, huilcket så oförmodelighen Natten emellan den 12 och 13 Feb. emellan 1 och 2 inföll, vardt ett stort bekymber och väsende. Daghen effter, neml. den 13 Feb. lästes up hoos H:s Excell:tie her Grefve Per Brahe etc. uthi Rijkz-Rådz och Ständernas Närwaro twenne Kongelighe Instrumenter, der om Jagh, och huadh der på fölgde något litet för-mähla vill, effter dett kan vara nödigt veta, doch bedher Jagh tjänstflitelighen, dett V:a R:tia ville detta inne hoos sigh behålla, och icke till någhen annan extra ordinem nostrum eliminera, till dess att dett som nu står qs. in suspenso, kommer till sitt fullkomblighe vthslag. Dett eene Instru-mentet var een Fullmacht för H:s Durchleuch-tigheit Hertigh Adolph, deruthinnan han förord-

nades till Rijksens Marsk och Generalissimus öfuer alle Armeerna: dett andre var S. Kongl. Majj:tz Testamente, daghen tillförene än S. Konungen afledh, aff H. M:t underschrifuit, der uthi denne disposition görss om den Vnga Konungens Tutela och Rijksens Regering, på all händelse, och på S. K. M:t dödemåhl, under den Vnga Konungens omyndighe åhr, att H:nes M:t Enckie Drottningen förer directorium och Præsidium i Regeringen medh 2 votis: Secundus in ordine ähr H:s Durchleuchtigkeit Hertigh Adolph Rijkss Marsk: den 3:die H:s Greff. Excell:tie Rijkzdrotzen, Herr Gr. Per: den 4:de, Rijkss Ammiralen, H:s Excell. Her Carl Gustaf Vrangell: den 5:te Rijkz Canceleren, H:s Exc. Herr Greffe Magnus De la Gardie: den 6:te Rijkz Skattmästaren, Her Herman Flemming. Här vidh observerades och proiecterades 3 differentier, huaruthi detta gåår ifrån dett vahnlike bruket, Nemligen att een Drottning sättess i Regering, een Vtländsk Förste som intet ähr immatriculerat och i Regeringen införes, blifuer Marsk och Generalissimus, och att Rijkz Drotzen blifuer satt uthur sitt vahnlike Rum. Bleff altså med högsta flijt så in Consistorio öffuerlagdt, som medh wichtighe och skarpe conferencer hoos de andre Stånden al Presterskapet discurrerat om be:te Testamente.

Och vore väl store skääl, huarföre och man sig nått vedh Kongelighe Testamentet hålla borde, huarföre ock de 3 Stånden aff Prester, Borgare och Bönder häruthi hölle tillhopa. Doch effter Adelen föll ther emoot, de Höghwälb:ne Herrar Rijk-sens Rådth och be:te Testamente då strax intet befunno practicerligit, blefue Ständerne der de tillhopa vore uthi Tyska Kyrckian den 16 Febr. effter böön och åkallan till Gudh, sampt Conferentier, omsidher så föreenadhe, att de ville låta blifua Kongelighe Testamentet för denne gången in Suspenso, doch i sin fulla och tillbörligha respect och werde, och aldeles ocasseradt (?), Jcke destе mindre skulle dett stilla hvijla in till Sal. K. M:tz begrafning, då skulle dett taghas förhänder aff höghbe:te Rijk-sens Rådth och Ständernes fullmechtighe, som medh nöijachtighe Instructioner förseedde då vedh begrafningen måste sigh infinna, och samptlighe slutha och giöra een Regering, som förblifua skall in till den Vnge Konungenss myndighe åhr och tillträde till Regementet. Men in till begrafningen skulle H:es M:t Enckiedrottningen præsidera i Senaten medh 2 votis, och Rijket medh Rijk-sens Rådthz rådhe administrera. Detta Ständernes betänckiande defererades till Senaten och bleff aff den approberat: Strax uptäcktest detta H:es M:tt Enckiedrott-

ningen och af henne gillades, samt och H:s Furstl. Durchleuchtigkeit insinuerades, huilcken der medh lät sigh benöija. Detta skeedde den 16 Februarij. Strax här uppå vardt ett Instrument författadt, huar medh denna Interimss Regering bekräftades, huilcken schrift den 18 Feb. aff samtlighe Ständerne bleff underskrefuen för Middaghen, och Stadzportarna deruppå uplåtne, som ifrån den 13 dito stoghe igenslutne. Sädan arbetades på Rijkzdagz beslutet, huilcket sädan thet bleff effter Ständernes censur renoverat och förfärdigat, vardt dett uthi H:s Kongl. M:tz vår allernådigeste Konungs, samt de höghvälb:ne Herrarss Rijksenss Rådz och Ständernas närvaro på Chronehuset upläset den 1 Martij, och då Ständerne dimitterade. Men effter dett långsamt geck medh Resolutionen på våra Postulater, så att inkom få hinte den afvänta, nödgades iagh så för andre många hinder som migh anhängde, som efven något för denna ordsak der förbijda, och Resolutionen, som nu öfuersändes den 13 Martij bekom. Dett Postulatet om Sädestijonden var faller förr skarpere ställt, och många discursser så väl under Clero, som och medh Krigz Collegio, der vijdh Jagh måtte blifua altijdh brukad, der om förde; Men sädan dett kungelighe dödemålet hände, hölle wij allo betänckeligit, detta mycket

exaggerera, och altså bleff Postulatet uthi denna form sädhan fattadt och öfverlefuererat. Der klagades och öfuer Compagnien, huarom Prester, Borgare och af Adelen een godh deel wore een-se, Men een godh deel aff dem, så väl som de störste kiöpmännen fölle der emoot, Bleff altså der om intet beslutet, uthan man förmeente, att dett förmedelst alliancet medh Holländeren skulle blifua uphäfvat, och vij således dett missförstånd entledigade, som detta klagemåhl af sigh föder. Detta ähr som Jagh intet haar kunnatt underlåtha med R:tiis V:tis tjänstligen att communicera. Mehra kunde något vara, men synes för mycket vara, och falla V:is R:tiis till molest mehra än nödigh underrättelsse. Jagh hafuer elliest min mögelighe flijt, dett alle aff Clero som vidh Rijkz-daghen hafue varit tillstädes skole vittna, till Stifftetss lindring och bästa ahnlagt: Men att dett ähr stannatt i desse besvär som i Rijkzdagz beslutet mentioneras, ähr intet min skuld, uthan ähr detta så väl den eene som den andre provincien uthan discrimine öfuergånget. Huarföre Jagh tjänstligen bedher och hoppess, att min godhe Intention och ahnlagde möda på denne besvär- bekymber- och långsamme reesan migh till dett bästa kan tydas och ihughkommass. Jagh finness huariom och eenom till välbehagh och

tiänst, effter yttersta förmågha bådhe skyldigh och villigh, migh uthi deres sampt- och synnerlighe godhe bevågh, tiänst-vänskap och ynnest tiänstligen recommenderandes. Och dem sampt- och synnerlighen, med sine kiärelskelighe vårdnader den högste Gudhi till all önskeligh välmågha troo- och tiänstflijteligen befaller. Af Strängnäas i stor hast schrifuit den 18 Maj A:o 1660.

R:das V:as Cl:as R:tias et Ven:les
P:tres ac H:tes

Studiosissime observans ac colens

PETRUS P. GRUBB Th. L. in C.
Str. et Past. ac Præp. Seluens.

P. S. Jagh bedher och hoppass, att V:æ R:tæ migh vele till godha tydha, dett Jagh dette Exemplar, som någet ähr corrigerat, afsänder, effter Jagh sielff intet hinner alt renovera. M. Domino valete.

Likheten med det af Herr Kamreraren Sandberg ur Kongl. Kammar-Collegii Archiv meddelade originalt intygar

Knut Geijer.

**Bref från Riks-Rådet och Ambassadören
Frih. Bengt Skytte till Konung Carl X
Gustaf. London 1659. *)**

1.

— — — — —
— — — — —

Staten hær anlangandes, står han ænnu alt stilla, såsom han war sædan den senesta förändringen och sade mig E. M:tz Minister hær Her Flitwud, att han hoppas innan två dagar kunna sæija mig goda tijdender, att emellan Protectoren och hans bror læro alla saker bijlæggias, och komma till gott besluth; och att de forstå sig nu bætter, æro altid tillhopa; och dær hans bror icke hade sig hær uthj emot Protectoren bruka lætit, hade armeen wælt en annan, och då hade warit wærrer för Protectoren; Ehuru de sig nu förlijke, så kan man intet judicera rætt, för æn nær næsta Parlament holles, hwilchet de sæija inuan kort sche schola och bestå af det gamla longa Parlamentet; de dær icke wela hafwa Konunge eller Protectors eller Enkelt regemente, och

*) Dessa bref äro afskrifna ur en i Riks-Archivet befindlig samling af ministeriella handlingar, under rubrik: *Anglica*, med undantag af ett, dat. d. 15 Juni 1659, som är hämtadt ur Nordinska Manuscript-samlingen i Upsala Akademi-Bibliothek.

icke Lords eller Upperhuus som nu kallas andra
 huset. Gud gifve att de icke causera Engelscha
 flottans förhastiga återkalning, thett E:s M:tz mi-
 nistri doch sæija them lofwat wara icke sche
 schola: Men i medler tijd gifwes Holländerne
 lægenhet att armera sig så mycket mera, och
 coniungera sig med de andre som æro i Östersjön
 och Belt; och lær då falla dem och E:s M:t
 wærket swårare; Penningemedel uthan Parlament
 kunna icke heller upbringas, och tror man att
 des fhel lær förhindra desse fast de wela att
 revocera deras flotta effter de schola fordra sine
 restantier, och så causera tumult; att altså E:s M:t
 till næsta Parlamentes besluth wæl lær beholla
 flottan; Admiral Montagu schall ock wara ibland
 them, som desse Novatores gärna schulle afsættia,
 och lær dærföre honom förorsaka att blifwa deste
 længer uthe med flottan; till des han seer uth-
 gången af Parlamentet; Doch mena alla att flot-
 tan sig nu minder æn för lær inlåta uthi nogon
 action emot Holland eller Danmark; huilchet doch
 högststodo att önscha; och moste man afbijda tijden:

— — — — —
 — — — — —

E:s K:e M:tz

London den 3 Majj vnderdånigste och ödmuikeste
 1659. trogne tænarare

BENGT SKYTTE.

2.

Stormechtigste Konung

Aldranådigste Herre.

Ehuruwäl at E. M:ts residerande Ministri här, warde E. M:t nogsampt underdanigst berettandes om den hastiga och stora Mutation som för 3 dagar sedan här skedd ähr: Doch effter E. M:ts och Rijksens mit käre fäderneslands interesse högst her uthi verserer, hafuer iag min underdanigste skyldigheet och Continuerlige begärelse til E. M:ts dienst lijkmatigt erachtat medh desse få rader E. M:t underdanigst at förmäla mit ringa sentiment, huru E. M:t här af skade afwäria och nytia taga kunde. Det wore at önskandes at E. M:t kunde för all ting devinciera Sig den Engliske Admiralen Montagu och dess förnemste Officerare, att de Engagerade Sig uthi någon realitet emot danmark och Holland, men der det icke stode att nå, som iag fruchtar nu mindre än för skee skoole, att E. M:t då begynner och fulbordar fredstractaterne med danmark, för än den Engliske flottan sig ifrån E. M:t separerar, aldenstund iag wist tror att denne Nye Staten skall heller hielpa E. M:t än danmark till bättre, säkrare och advantageusere conditioner, der E. M:t igenom deras Mediation och

uthi deras flottas nerwaru snart tracterer och sluter; Men at dette nya regementet skall willia medh sin flotta och Mediation hielpa och betiena E. M:t till så stora advantager emot danmark, som hade skee kunnat, der Protectorens regemente hade continuerat, kan iag för desse efterföljande Skäl icke troo, först effter iag af många discusser håldue medh de förnemste personer af den gamla och Nya regeringen nogsampt hafuer afftaga kunnat, at de, föruthan den General Maxim att ballancera sina granuars macht och icke tillåta att den ena Staten heelt conquererer den andra, desse Angli in specie högst apprehendera E. M:ts Macht, der E. M:t skulle conquestera danmark; Effter den då skulle bestå högst uthi Siön, hwaruthi de inge wela hafwa sijne jemnljke, mindre öfwerlägne, det de wist säga E. M:t och de Swenske at skola blifwa, der E. M:t Conquasterade danmark; gifwandes till bewijss, att E. M:t igenom danmarks conquest blefwo och consequenter dominus solus Maris Baltici och alla des Commerciars, och att deras stat då helt dependerade af E. M:ts och des Successors i Sweriges Regemente discretion; och fast E. M:t intet wordo förändrandes i des lijfstijld sin affection emot Engelland (der på de doch Säger sig icke

icke sosom på en Mennischias kunna wara försäkrade) att E. M:ts Successorer det doch necessario görandes woro, effter den danmark bekommo, woro altid med danmark bekommandes dansche tanker och Maximer at förhöya tullar och förmästra Engeland; och att de så mycket starkare och formidablere dem falla skulle, som twenne rijkes macht större woro än itt enkelt rijke; och att de af danmark ensammen uthi deres sidste krig emot holland en stor prof deraf haft hade, i det att ingen skepsflotta (hwarupå deras stats securitet endest uthi består) kunde uthrasta, hade de icke fått Succurs af ÖsterSiöns warur, och hade danmark dem då hemmandes, bracht denne staten uthi så store Extremiteter der det war icke allenast separat uthan och balancerat af Swerige, och åtte föga mehr considerabelt i ÖsterSiön än bara Sundet, hwad skulle det icke för leges dem kunna föreskrijffwa, om Swerges Rijke medh alla des conquerer öfwer alle de förnemste Maris baltici hamnar och strömar hade warit medh danmark Coniungerat under itt regemente, och att derföre ingen godh Englsk patriot kunde hielpa at desse begge så mechtige Cronor skulle komma under Eens macht; uthän mehra för deras stats securitet woro skyl-

dige det at hindra, detta hafuer warit itt generalt Englands Sentiment både när the woro regerade af Konungar, att och näst afledne Protectoren med den bara i ord bestående assistentsen giordt E. M:t uthi E. M:ts högsta necessiteter hade haft det samma, och denne Protectorens gifne order åth sin Minister i Hag och sin nu afsende flotta att så långsampt agera och trainera i Sundet, effterfolgde de gambla Engliske Maximerna, att balancera begge desse Nordiske Cronor; till hwilket denne nya tre dagars uthbrustne stat woro mijket mehra inclinerat, ia nästan necessiterat än för, Aldenstund den mäst består af præsbyterianer, independenter och anabaptister; hwilkas general Maxim ähr alla Monarchiska regimenten, deress libertet religion och Nya stat, icke allenast Suspecta uthan och Contraria wara, och att E. M:ts Conquest af danmark des högre skulle falla på dem än alla andrass, Effter E. M:t woro den bellicoseste ibland alla andra Europeeske Konungar och regerade en Nation som alla andra Nationer deruthi öfwergrår; der nu E. M:t och Swenske Nationen skulle sterkiass medh danske machten till Siöss, woro de de Considerableste och alla sina grannar de farligeste in Europa, Så att de Sig så högdtt emot mig uthlätto att de sade (ehuru wäl at iag Contrarium dem bevijsste)

att det icke woro aldeles uthan orsaker; hwar före alle status, ia E. M:ts bästa wänner och allierade, men i Synnerheet alla frija Städer och republiquer så högdt apprehenderade och sig op-
 ponerade emot E. M:ts och Sweriges rikkes för stora macht, och närmare granskning; och att bäst woro för alla stater, men i Synnerheet för republiquer att hafua E. M:t och Sweriges Crona alltid till vän, men intet till förnär och mechtig granne, hwilket denna staten för andra woro wederfarandes, der danmark kommo under eller till Sverige; desse Novatores status, föruthen det att de helst ingen, mindre en medelmåttig, minst en förmechtig konung lijda kunna; hafua dessföruthan nogsampt betygat deras apprehension emot E. M:t i det at när i senaste parlamentet war voterat om denna Engliske flottans uthsendande, alle de som hafua Causerat denna status förändring, voterade emot flottans uthsendning: men effter de woro öfwerstembde af protectorens partij i parlamentet (hwilke mäst bestodo i laijers eller Råtslerde och domare, och i Scottars och Irlendars deputerade, hwilke nu med parlamentes dissolution ähro alle casserade, förreste och hållas så gott som inimici af denne nya stat) brachte the doch och då tillwäga, att

denne uthsendningen blef så beskrenkt att den ingen real assistance E. M:t giöra kunde reserverandes då alla redo parlamentet jus öfuer Militian och arbitrium belli och pacis, och att denna flottan skulle bara i acht taga de Engleskes commercier i Öster Siön; Ehuruwål protectoren der han hade Continuerat i Sin autoritet, till ewentyrs doch medh största möda och konst, hade kunnat tillwägabringa att engagera denne stat emot holland och danmark; hwilket nu effter des Contrarie partij öfuer honom heelt äro Mestare blefne, swårligen lär kunna mera i werket ställas, effter denna noviteten ähr förnembbligast machinerat och fomenterat af hollendarne, hwilka och uthi stellet at wij af dem begäre hielp, offerera dem både penningar och skep, som mig af många ähr berättat, och hafuer den hollenske Minister her icke kunnat sådant her at förberge; uthan straxt dagen effter denne förändringen hållit med den frantzösiske legat her itt soleimnell banquet, och så publice teemoignerat den frögd och stora hop de hafwa tagit af desse derass Stemplings Succes och denne statens förändring. Nest desse Sectarijs och Novitarijs, som nu regera, ähr Staden londen och alla köpmän i Enggelland de som det mästa her giöra och hafua at sæija, hwilke alle förnembbligast sökia en pri-

vat frij handel och publique fredh medh alla
 grannar, men i Synnerhet medh Spanien, hafwan-
 des en publiq skrift der om i Parlamentet in-
 lagdt, hwilken doch straxt är förbuden at com-
 municeras och publiceras; Så at tröligen är att
 der det står i derass, ia mäst alla Engellenders
 önskan och willie, att de med första lära sluta
 fred medh Spanien, hållandes derass och hollen-
 dernes wänskap för de nödigste och nyttigste, till
 deras privat trafiq och gemenä rikedom, menan-
 des at de hela werlden intet behöfua, och dem
 nogsampt wuxne ähro, när de kunne hafua fredh
 medh holland och spanien och att the mera kun-
 na winna, at excolerandes deras egit lands Com-
 mercier, manufacturer och bebygning, än att
 conquestera flera rijken och fremmande orther;
 föruthan denne de Engelskes General begerligheet
 till fredh, afskrecker dem och ifrån krig, at de
 icke wela läta militien till landz eller Siös till-
 taga, på det at deras macht icke måtte rotas i
 någon Singel person, och den derigenom bringa
 dem under absolut regimente, som igenom afled-
 ne protectoren de högst detestera dem wara we-
 derfaret; denne fruchtan ähr och bekräftet af
 fruchtan för Contributioner, så at fast deras ratio
 status (som de doch icke kunna troo) skulle på
 högsta sättet persuadera Anglos till itt krig med

holland och danm:k eller till någon real succurs; denna bara fruchtan ähr hoss desse alla igemen nogsampt Capabel och nu mehr än förr, att icke begynna något nytt krig för sin egen mycket mindre för en annors eller E. M:ts wälfärd och tjenst, eij heller att lenge läta derass flotta blifwa uthe i Sundet, föregifwandess att till en Sådan flottass uttehållande större spaser requireras, än till något landkrigs uthförande och att allehanda factioner begynna att förmera Sig, uthi deras eget landh, fruchtandes itt inbördes krig, både af Royalister och Papister, sedan af consequentierne, der fred blefuo emellan frankrike och Spanien men högst af deres Factioner, som denna noviteten icke woro approberandes, i Synnerheet fruchtandes Sig för Protectorens broder i Ireland, för Munch i Scotland för folket i Wallis, hvilka sägas (doch icke af någon wissheet) reda begynna at tumultuera, och för flera her hemma, och de dissentienter af parlamentet; sägandes at huru hög affection och intresse de hade (hwilket doch både hoss dem lijtet synes) at hielpa E. M:t de doch af naturlig skyldigheet woro obligerade först hielpa Sig sielfua, som de sæija E. M:t hafua giordt när E. M:t gick uthur pohlen emot danmark; och att de nu alla stunder wänta nya förändringar, och är derigenom E. M:t icke en

stundh försäkrat för än flottan revoceras, eller de revocera Sig Sielfua exemplo militum, emot deras egne Generalers och Ammiralers willia; effter en god del af de sectariorum spiritu ähr och uthi Siöfolket, så wäl som landzmilitien Så at fast den nya regeringen her och Ammiralerna der försäkra E. M:t om den Engleske assistencen, kan E. M:t doch der på Sig intet försäkra, effter de sielfua intet ännu hafua försakrat eller stabili-
 llerat deras egen hemstat, och lærer den ene för-
 andringen snart föda en ny och werre; effter mån-
 ge af Militiens officerere så och Republikuiser
 och frijstatsmän allareda begynna at sæija; att de
 intet äro tilfredz medh General Fletwodz och
 hans Adhærenters intention, att Conservera pro-
 tectoren widh protectoris nampn, uthwertes Cere-
 monier och Civil statens moderation, uthan wela
 at Protectoris Nampn heelt skall blifwe Casserat
 som Konungenampnet, att och alle Protectorens
 Schylde och Swågrar, ia Sielfwa Fletwod, skall
 casseras, och i stellet en heel perfect democratia
 (den de kalla libertet och religion) formeras al-
 deles effter de förente nederlandz Model; hwar-
 till Staden Lunden så myket mera inclinerer effter
 de då förmenå at bekomma högsta rösten, som
 Amsterdam der hafuer öfuer de sine; effter de
 begge hafua de meste peninger och handel, och

altså mäst intresserade uthi ift democratiskt regimente, ähr och fuller det wist at Amsterdams Vicinia, exempel och rikedom och Vitia, hafua mäst Causerat först Londen och köpmennerne och så heela Engelland till alla de schismata i religionen och Aversion af Monarchiske regimente, och än lära mehr och mehr denne staten Corrumpera om icke aldeles förderffwa; för än nu alt detta kommer i Sin mogenheet och flottan revoceras, önsker iag att E. M:t denna tiensten af dem reportera kunde och sluta medh danm:k den reputerligaste säkraste och nyttigeste fredh, som stodo at tilwäga bringass, effter, der flottan afgår, och dissensionerne her tiltaga, lär den freden blifua myket svårare; Men och de tractater medh pohlen, hwilken och icke skulle dröya att gifua E. M:t honorablere och säkrare Conditioner der E. M:t hade slutit med danmark apart (som Engländerne intendera) än der E. M:t sedan skall tractera medh dem alla tillijka; och såsom iag wist hoppes at den danske fredh skall gifwa en godh frid medh pohlen, altså önsker iag, att så snart den är wäl sluten och E. M:t altså de mechtigeste tre fiender quit som holland, danm:k och pohlen (hwareffter osterrijke och brandeburg lära föllia) E. M:t då bekommer frije hender att

wenda alla sina kraffter till den förnemsta Scopum som mig synes Sweriges rijkets wälferd mäst i bestå att igen af ryssen igen taga de förlorade orther i lijfland och wijdare sökia dess revange och avantage så wijdt gudh och tijd äre favore-randes; hwartill E. M:t föruthan största rätt och nytta, minsta invidiam af någon stat in Europa lär hafua, beropandes mig underdånigst på de skäl uthi mit bref ifrån hamburg underdånigst uthi mentionerade, hwilket doch alt, såsom och detta iag heelt underkastar under E. M:ts mycket högre och bätre eget nådigeste behag och godtyckio; underdanigst bediandes att der iag icke alt rätt träffuat hafuer, E. M:t det med wanlig infödd konungslig mildhet förlåter och excuserer och mig i des nåde erhåller; jag skall imedlertijd och altijd icke underlåta at bedia den högste Gudh altijd styra och styrkia E. M:ts heroiske och noble actioner och Consilier samt wapn till sitt gudommeliga namps högsta ähra till E. M:ts odödeliga beröm, och till des trogna undersåtares och tienares och ibland dem till mitt egit welferdh tröst och hugnat; underdånigst der hoss bediandes E. M:ts nådigste bewilning til det iag E. M:t medh min werdh Manschgeuer (?) senast om skref, hwarupå iag mig

her med underdånigst refererer och derföre in
till min döds stund förblifwer

E:s K:e M:t

London den 26 April
1659 *).

underdånigste och trogne
tjänare

BENGT SKYTTE.

De tvenne föregående breffvens likhet med i Kongl.
Riks-Archivet förvarade originaler, intygar

Knut Geijer.

3.

Stormechtigste Konung
Allernådigste Herre.

Såsom iag ingen occasion schal læta förbi gå
att bevisa E:s M:t underdånigste stadlige devo-
tion och tjänst; allt så hafwer iag min schyldig-
het att wara erachtat ved desse Engelsche Com-
missariers till E:s M:t afseglande mina ringa
tanchar wij dare E:s M:t att uptechia; huru E:s
M:t af denne Staten iche allt för stoor schada
taga motte; uthan mera sig den betiæna; mæd
underdånig böön, att hwar uthi iag fehla motte
E:s M:t mig sådant med wanlig nåde förlåter;
effter iag dhett allt E:s M:ts högwij sare dijudi-
cation underdånigst underkastar. — Aldenstund
huad iag wid denne statens mutation föruth omi-

*) Af misstag har detta bref, ehuru af äldre datum,
kommit efter det föregående.

nerade och E:s M:t underdånigst af den 26 April
 tillschreff ær nu allt förmycket sant wordet; hol-
 ler iag bäst wara att man in præsentu dissimu-
 lerar medh Anglis alla iniurias och all den scha-
 da de E:s M:t med deras gærningslösa promesser
 och flere åhr cuncterande, mera æn næstan en
 uppenbar fiende giordt hafva, och brukar deras
 mediation till att förmedla och sluta den bästa,
 sækreste och reputerligeste fred E:s M:t nogonsin
 kan nå; om iche öfwer, doch ingalunda mindre
 æn att erholla E:s M:t vid den sidste öfwer alla
 för detta med Danmark slutne berömligeste Ro-
 schildsche tractaten; hwilchen bara gifwer alla
 Svenscha orsak att rächna och wyrda E:s M:t
 för en af de förnemsta Sweriges Konunger, Mæn
 der Dania upblæst af denne Statens corruption,
 iche till desse billige conditioner wille bestå; att
 E:s M:t då söker summis conditionibus sluta
 med Anglis; fast E:s M:t dem nogra af de sædan
 den Roschilsche tractaten af sig wunne öijar och
 Slott dem updraga schulle, att engagera dem uthi
 en real action emot Danmark och Holland. Och
 såsom iag fruchtar att Angli hwarschen willia
 eller kunna för deras siuke hemstat resolvera till
 något realt; att E:s M:t då trachtade för den
 Engelsche flottans afseglande att draga alla sina
 vires in salvum öfwer till Skåne, och læmna

bara Croneborg Slott som en real fästning wäl besatt, och göra de Dansche Öjar för evacuati-
 nen så kahla, att fienden lijtet eller intet der
 för sig funno, salvera E:s M:ts och Rixsens flotta
 uthi den sækreste Sweriges Rijkens hamn, lämna
 emot Danmark så mycket som behöfwes till de-
 fension, och offensive med största macht gå up-
 på Norge och så producere bellum till nästa
 winter; då monge nya emergentier kunna till E:s
 M:ts advantage sig yppa, som man nu intet kan
 så wäl föruthsee. Hwarmed E:s M:t icke alle-
 nast som en klok Styrman uthi en sækert hamn
 afwærier den hastiga och stora stormen, som
 bode till Landz och Watns E:s M:t nu hootar,
 uthan föruthan des flotta, conserverar E:s M:t
 des Lands armee, hwilchen i så monga Öijar
 förströdd, och med monga fiendtliga flottor lijka
 som insluten, elliest icke allenast kunde mistas,
 uthan och komma fienden till Styrchio; E:s M:t
 schadar och med bemelte Öijars desolation fienden,
 effter han i dem icke länge då kan subsi-
 stera; och fast han med dem nogot wunno, der
 E:s M:t oförmodligen med hele machten kommo
 de Norsche på halsen, kunde Danmark i stället
 för nogre desolate Öijer gå hela Konungerijke
 Norge quitt; hwilchet honom swårare schulle
 falla att defendera, æn E:s M:t det att intaga; för

Danmarks longa distanse schuld ifrån Norge och des fehl af cavallerie och victualier; hwilchet E:s M:t hafwandes hela Sverige i negden iche kan tryta; hwarmed Danmarks störste inkomst, hwilchen nu består i Norge, blefwo afschurit, och E:s M:ts arme med got byte, och goda winterquarter erholles till næstkommande åhr; och woro då capabel att bættre emotstå fiendernas af hunger i deras desolate Öijar aftågande Arme; eller då sluta en honorabel tractat; hwilchen dær E:s M:ts flotta och armee nu förmychet hazarderades och till schada kommo, iche så læt stodo sædan at nås. Ii medlertijd lær och helt uppenbart blifwa hwart uth tractaterne emellan Spanien och Franchrijke sig uthslå; af hwilcha E:s M:t altid sædan kan taga sin advantage; Ty gå the för sigh, och som de förnemste hær mena brista uth på itt religions krijgh; så moste ju alla Evangelici nolentes volentes iche allenast træda tilhopa, att emotstå en så algemen schadelig dessein uthan och uthwællia E:s M:t lijka som Salig Konung Gustaf den Store högstberömmelig i ihugkommelse war, till det Evangelische bundes hufwudh, och Protector; effter ingen Evangelisch herre både anseendes E:s M:ts egen Konungslige persons öfwer alle andre krigs förharenhet tappra Officerare och Soldatesca, så och

anselige Rijker och Förstendömen kan E:s M:t disputerar den æhran; Mæn dær kriget continueras emellan Franchrijke och Spanien, lær thet wist involvera Tyscland med, och då moste både Hollandus och Anglus till att erholla balansen, sig till ettdera parti slå, och læra så behöfwa anten E:s M:ts assistens eller till det ringaste wänskap och favor. Ja Hollandi, som de förnemste authores af alle desse krigg, schola och ændtligen tröttas wid så stora expenser, och deras commerciers turbation, hwilchen mera i privat æn public interesse består, och læra in publicis behöfwa all sin macht och medell att præservera sig emot Spaniens, Franchrijkes och Englands dem nærmast åliggiande macht, och ændtliche læra wæl sielfwa sökia hoos E:s M:t om fredh och frijhet på deras handell, efter de iche länge uthan den, særdeles uthan den Österscha Siöes, kunna subsistera; Så att thet högsta E:s M:ts fiender nu kan tjæna synas mig wara att de förekomma tijden, och Es Mts bæsta att upschiuta och med dröijande winna tijd; efter så monge och differente flottor, Armeer, Stater och Interessen iche länge kunna holla tilsammans; eller stå lijka som uthi et Starbrak; lätandes all belli molem næstan komma på E:s M:t dær doch E:s M:ts land så æro belægne, att

E:s M:t bættre æn nogen kan trahera bellum och cunctando consumera alla sina fienders störste macht; hwilchet föruthan så monge store victorier, till det högsta E:s M:ts odödelige beröm kändandes woro, där E:s M:t inga conquester wijdare giordo, uthan bara kunde conservera sitt eget, emot næstan halfwa Europa emot sig ensammen sammanswurde macht; Den högsta Gud, som i högste nöd, altid har bewist E:s M:t och Sweriges Rijke sin högsta hielp, beder iag till et besluth innerligen att Erholla E:s M:t wid god lifs hælso, och all sielfönscheligh ewig och timmeligh wælsignelse lycha, seger och framgong; till sit högsta nampns æhro, till E:s M:ts allaredo högstberömde nampns odödligheet, och till des trogna undersåtares och tjänares, och ibland dem till min störste hugnat, tröst och wælstond; och recommenderandes mig nu och altid uthi E:s M:ts gamble försækrade högstönscheligaste Konunglige nåde, förblifwer iag in till min dödstundh

E:s K:e M:ts

London den 15 Junij vnderdånigste och trogneste
1659. tjänare

BENGTH SKYTTE.

Lika lydande med en af Herr Landshöfdingen och Commendeuren m. m. H. Järta meddelad vidimerad afskrift af Originalen, som förvaras i Nordinska Samlingen af Handskrifter i Upsala Akademi-Bibliothek, intygar

Knut Geijer.

Stormechtigste Konungh

Allernådigste Herre.

Dæn nådige Gudh den alldrahögstes försyn, som för detta då först har giordt E:s M:tz wapn mäst triumpherande, nær de syntes mäst förtrychte; synas hær in Anglia hafwa wærkat det samma; j det att detta Parlamentet som i förstonne helt war jealous ia mera contrarie E:s M:tz grandesse, nu synas med all macht at wela stabiliera och föröka den samma; skattandes deras egen säkerheet bestå uthi E:s M:tz och Sueriges Rijkets höghet och macht in mari Balthico; hwilches Dominium ær det endeste och krafftigaste fundament och medell, at eluctera uthur den Esclavage, som de Dansche med Hansestæderne fordom, och de Danscha nu med Hollanderne (successores virium et consiliorum Hanseaticorum) sökia at besuæria om iche helt at förquæffia Sweriges Rijke; med des conquerter; eller åt minstone des inkomst och nytta; och tiltagningh; till hwilchen ænda, de först sökia anten med macht eller tractater först komma E:s M:t uthur Danmark; och så snart de det hafwa effectuerat, læra de wist sökia at trængia E:s M:t uthur Pryssen,

Chur-

Churland och Samoiten; och sædan per gradus sent eller snart uthur Pomeran, Bremen, Lif- och Jugermanland; ty Dania och Sundet ær allenast en prætext för E:s M:ts fiender, at færga deras onda intention; mæn som Sundet och Dania föga ær dem nyttig, nær E:s M:tt beholler alle förnemste Maris Baltici strömar hamnar och tullar; altså ære de mera æn noget annat som E:s M:tz fiender intendera næst effter Daniæ cession och evacuation, E:s M:t at afhenda, thet ante Sundij et Daniæ acquisitionem the nogsampt i Pryssen betygat hafwa; och dær E:s M:t iche i Danmark och Sundet möter och sandzar deras consilier, ær fruchtandes att de per gradus igenom trængia, och ændtligen effectuera deras intention. Emot allt detta, såsom E:s M:tz Divinæ providentiæ miraculoso ductu ær nu andra resan gången med sina wapn in uthj Seeland, altså synas mig effter mit ringa förstond högstaödigt, att E:s M:t sig dær uthj erholler och maintenerar så længe nogen liknelse ær att Angli wela eller kunna gifwa E:s M:t bijstånd. Och såsom Danus allareda förledne åhr hade warit debellatus om Angli då hade studsat Hollandorum hielp; altså ær nu hop till, att E:s M:t med Anglorum hielp, thet nu kan till wæga bringa, iche allenast mot Dan-

marck, uthan wæl emot sielfwe Holland, hwilchen såsom den hafwer des förnemste subsistens af Sundet och Östersiön på den ene sidjan, och af hæringzfischerijet på den andre sidan, kunna begge af Sverige och Engeland wæl så menageras, att Holland dem af begge deras nåd moste erkenna, eller innan få åhr helt consumeras. Till denna Parlamentets consiliorum forandring, har næst Guds nådige försyn för E:s M:tz bästa, gifwit orsak, att des förnemste Actores, som woro Sectarij och ibland dem den förnemste Henricus Wain, och dær till Hollandisatj, sökte igenom en ny Landt militia (öfwer hwilchen de sina Sectarios wille avancera) undertrychia den gamle militiam, och med des sampt Hollander-nes hielp (hwilcha holla turbas Angliæ pro sua quiete et salute) stabiliera deras quintam Monarchiam emot alt Konungligit och Ministrorum regement; begynnandes till den ænda at wela afschaffa Kyrchiotijender, och sædan Ministrer och Kyrchior effter Venius både hemma har offta prædikat och in Parlamento perbrerat, att begge war oppression och tyranni; hwar igenom han med sin faction ær blifwin så odieus, att en stor deel Venium förlåtit hafwer, som för med honom hollo och voterade, och som en allmen saga går, schal Parlamentet tam odio Sectariorum,

quam metu Militiæ et Populi wara resolverat at
innan kort cassera sig sielf under namn af ad-
journalment till eller upschof af deras session till
næsta Michaelis uthj hwilchen tid, Consilium sta-
tus, som vnder Militiens favor lær quarsittia,
ærnar att igenkalla det ælsta Parlamentet, som
Crumvellius först casserade, effter de voterade
pro Regio Statu; och tro alla att med dem in-
tenderar Anglia at tractera med Rege Scotiæ och
honom igen taga, dær han dem goda conditioner
gifwer; mæn dær brede wed att med macht för-
hindra att Gallus och Hispanus cum Hollandis
intet Konungen till deras och Angliæ ruin in-
sættia; effter som och i allas taal går att alla
Angli Scoti och Hiberni, hwilcha æro i Gallia
och Hispania licentieras, schola bekomma af dem
3 månaders soll, och med Hollensche Flottan,
som nu armeras, landsættias hær; emot hwilcha
desse rusta en ny flotta vnder en Ammiral Laa-
son benembd; och tror iag wist att Angli ingens
Mediation heller æn E:s M:ts som deras endeste
wæns och allierades warde accepterandes att in-
sættia Regem Scotiæ, heller æn per arma Hollan-
dorum, Gallorum et Hispanorum; E:s M:t kunde
altså destestarkare in illo casu adhuc tamen
incesto obbligera sig ipsos Reges Angliæ, och på

en fundato Statu bætter æn på en turbato, som
 han nu ær, fundera sina consilier; effter præcipui
 Angli hær begynna både offentligen tala och
 trychia att de aldrig æro sæker, för æn de få en
 Konung; och ær E:s M:t heller aldrig försækrat
 af Anglia, för æn dæn får en Konung, som agno-
 scerar sin Crono af E:s M:t:z promotion och me-
 diation. Till att encouragera och med efftertrych
 beholla denna Nationen att realiter både nu och
 in futurum assistera E:s M:t hafwer iag uthaf
 åthschillige ibland de förnemste förnummit-unicum
 et præcipuum medium wara, dær E:s M:t will
 halfwera med dem Sundet, och inrymma Angliæ
 den Dansche sijdan och fæstningen Croneborg;
 Och ehuruwæl thetta mig i förstone syntes E:s M:t
 besweerligit schulle falla, dær doch allenast så
 længe dær med fördrag höllos, in till des man
 hade sedt huru denne Staten lær sættia sig sielf,
 emot de tre andra grannars emot dem samman-
 avurne (som sæges) krigspræparationer, och de
 kunne försækra E:s M:t om deras egen mainte-
 nance (hwilchen ær tæmmelig wankelmodig och
 chanchabel uthseer) æro desse effterfölliande skæl,
 som in illo casu et non alias, E:s M:t dær till
 effter mit ringa sentiment kunde inducera. 1. Eff-
 ter uthan Anglis Sundet af Syeriges Rijke swår-
 ligen halfftt mindre helt kan erhollas; och fast

Hollandj metu Anglorum nu condescenderandes woro till tractatus Roschildensis; synas mig dock at Hollandorum intentio iche ær dem att holla; ihugkommande mig hwad de Hollensche Commissarier wid senaste fredztractaterne i Brömsebroo min Salige fader och flere Swenske Commissarier då sade, att deras principaler aldrig wille eller kunde lijda att Sundet schulle blifwa under twenne Herrar; och hotade då reda, att i fall Sverige stodo på halfwa Sundet, de då strax woro resolverade at coniungera sig med Danmark emot Sverige. Hwilchet och förnemste orsaken war, att man med den intentionen då motte afstå, och fred med Danmark sluta bäst man kunde; uthj hwilchet consilio Holland uthan twiffwel persevererar, fast executionen dröijes. Dy synas bætter att unna halfwa Sundet våra wänner nembligen Anglis, æn våra schadeliga fiender, Dano och Hollandis; hwilchen. där med lærostyrchias at i wærket stella hela Sundets dessein.

2. Efter Angli nu mæst æro bevekthe metu tof hostium, att realiter hielpa E:s M:t, och nær den lær cessera, ær fruchtandes at deras consilium att unna oss Sundet, lær och cessera; Därföre moste spes lucri och amor eius (hwilchen metu ær starkaro och durablare) mera æn metus drifwa Angliam att erholla Swerriges Crono wid halfwa Sundet, och

alla des conquæster i Baltico-mari; Och där Angli
 bekomma Croneburg; ær præsumerligt att hwars-
 ohen futurus Status Angliæ ja fast Rex Scotiæ
 sielf hær regerade, iche skulle så læt gif-
 wa en sådan avantage uthur hænderne; uthan
 där E:s M:t kunde sua Mediatione insættia Regem
 ipsis, eller och denne staten kunde erholla sig i
 lengden wid en Republiq (hwilchet mig omöjje-
 ligt synes) hadde E:s M:t altid Angliæ classes
 och Exercitus och Vires sig til bistond att er-
 holla halfwa Sundet och sina conquæster i Öster-
 sion. 3. Effter Anglia aldrig ær eller kan blifwa
 E:s M:t så formidabel som Danmark och Hol-
 land; effter Anglia ær wijldare aflægen, har ingen
 terram continentem med Sverige som Danmark
 får och igenom Croneborg ingen hamn, uthan
 red allenast; där E:s M:t dæremot hafwer i næg-
 den alla hamnar næstan, och hela stranden på
 Swensche sijdan; hwad och i Sundischa tullens
 halfwation afgår, kan i E:s M:ts andra hamnar
 ökas; där och emot all formodande E:s M:t och
 Sweriges Konungar funno rådeligit att drifwa
 Anglos uthur Croneborg (thet iag doch iche hop-
 pas) då där E:s M:t med Danmark ense woro,
 eller Selandiam possiderade, kunde E:s M:t uthj
 en winter, då ingen schep af Engeland komma
 kunde, læt igentaga Croneborg. 4. Effter E:s M:t

doch moste nogot gifwa Anglis, dær de E:s M:t
 realiter assistera; dy synas bæst som mæst för-
 swagar E:s M:t Fiender och Anglos mæst obli-
 gerar till en oföränderlig assistense uthj alle de-
 ras status variable förändringar; at det Anglis
 concederas; som ær halfwa Sundet. 5. Göras
 Angli Danis hostes dær igenom perpetuj, af hwil-
 chas æmulation och wapn mera æn af nogon
 fästning Sweriges Rijkes Siö Sæckerhet består,
 5. Kunde E:s M:t nogot annat æquivalent pacisci
 af Anglis, anten i Norge eller Danmark, och så
 deste mera förswaga hostis, och sökia dær uthj
 igen sin schada, af halfwa Sundets cession; ehur-
 ruwel den ringa kunde E:s M:t gifwa, der E:s M:t
 Anglis och flere wordo tulfrihet gifwandes i Sun-
 det, och i det fallet woro Sundet till stor last;
 hwilchen för Rixsens sækerheet schul, doch wæl
 kunde öfwerbalanseras. Thætta æro så mine ringe
 tancher, i fall Anglia kan nogot sættia sig emot
 den i negden wæxande stormen; hwilchet emæ-
 dan det snart lær uthwisa sig, hwart vicinorum
 consilia uthslå, och hwad postur dæ hær sig uthj
 sættia dær emot, hemskiuter och vnderkastar iag
 E:s M:t vnderdånigst, om E:s M:t wil på sådan
 owissahet altförmychet på Engeland see, och iche
 heller sökia at holla tractatus med Holland öpne,
 till att taga consilia ex eventu consiliorum Angliæ;

effter fast den Catholische Liga (som nu synes
 wara formerat och starkare en nogontid kan exe-
 queras uthaf Spaniens och Franchrijkes conspi-
 ration, och wist lær indraga alla Catholicos med
 sig) nu flatterar Holland, lær den doch ændtligen
 uthbryta på dem som de förste och terra conti-
 nenti nærmaste och opportuniste kättare och re-
 beller som Papisterne dem ibland sig alltid stili-
 sera; och de tillijka med alle Evangelsche då
 mera orsak læra hafwa ått uthwællia E:s M:t som
 den förnemste mechtigste och med alla fredz och
 krigs dygder mæst bekrönte Evangelsche Herre,
 till att fulborda och næstan bekröna det Evan-
 gelsche væsendes defension, som Salig Konung
 Gustaf den store E:s M:ts högstberömlige Moder-
 broder har begynt, effter igenom Spaniens, Franch-
 rikes, Italiens, Kæijsarens och de Catolische För-
 stars i Tyssland der af dependerade coniunction,
 aldrig större farlighet synas hota de Evangelsche
 eller hotat hafwa æn som nu. Gud den aldra-
 högste som hær till sin körchia alltid igenom un-
 dertechn har erhollit, och E:s M:tt med så monga
 victorier i ytersta nöden krönt, beder iag till et
 besluth, at han wille så wæl denne de Evan-
 gelsches algemne, som E:s M:tz och Sweriges
 Rijkets ensschylte fhara afwænda, och effter her-
 liga victorier bekröna E:s M:t med longh och

hælsosam lifssundhet, med en berömlig och säker fred, och med all ewig och timmelig sielfönschande lycho och wælsignelse; recommenderandes mig sidst vnderdånigst uthj E:s M:tz gamble högstönschade Konungslige ynnest, förblifwer iag in till min dödstundh

E:s K:e M:tz

London den 3 Julii
1659.

vnderdånigste och trogne
tjenare

BENGT SKYTTE.

5.

Stormechtigste Konungh

Allernådigste Herre.

Huad som iag wed detta Parlamentes första begynnelse uthj mit vnderdånigste bref till E:s M:t dat. den 26 April ominerade, att denne Staten ju længer ju mera corrumperades, j inbördes krig fördiupandes, och E:s M:t altså ingen stat af nogon vænschap, mindre hielp af Anglia wid desse tjidens beschaffenhet, sig och Sweriges Rijke göra kunde; Thett ær nu, Gud bætter, i største mogenheet kommit; i så motto att Presbyterianj, såsom de mechtigste uthj alle desse trenne Rijken æhro emot detta Parlamentet upreste, anten votis, eller pecunijs; och en stor deel armis;

och fast detta Parlamentet för denne tiden kunde appaisera dem, i synnerheet underkufwa Sir Georges Booths och Colonell Medletons och fleres emot dem nu in armis ståendes heelt considerable armeer; (hwar om man lär kunna innan 14 dagar avisera E:s M:t mycket wissare) lær den apprehension de hafwa af Presbyterianis, Rojalister och Papister hær hemma att iag må tija, Spanien och Franchrijke, ændoch altidh blifwa hooe dem quar, och så stark, att de aldrig læro drista sigh att offendera Hollandis, uthan mera connivera och cooperera med dem uthj alt hwad De företaga emot E:s M:t och des rijker; lijka såsom Hollandj i förra deras krig med Engeland, hafwa most göra emoot Huset af Oranien; ja ændå förbinda sig mycket nærmare hær effter med Holland, under nampn af en Consiliorum och Armorum anima; doch in effectu och re ipsa gifwa Hollandis högsta arbitrium, så öfwer sig sielfwa, som mæst öfwer E:s M:t, och des rijker; med hwilches desertion och förtrych de hoppas att winna Hollandiæ gunst och förhindra deras flottor att inbringa Konungen af Scottlandh; hwilchet ær thett endeste æn felas, den och aldrig hafwer haft en så general favor, och detta Parlamentet et så generalt haat såsom nu; hwilchet sig hwarschen på Landet, Staden Lunden, Ar-

meens Infanterj, den nya Militja, sielfwa Generalerne Flitwud och Lambet och Desborow (them thett alla hafwer offenderat) kan förlåta; icke heller på Montegu, des sielfwa chatuller de visiterat hafwa, och stark sœijes att schola och pro proditore tillijka med de andre armatis Presbyterianis uthropas; uthan bara på Anabaptister och Quaker och Independenter; hwilcha dock icke tiugende delen göra emot de andre, Hwar uthaf så mycket starkare är at præsumera, at alldenstund för æn denne Presbeterianorum mechtigste hær i landet faction har uthbrist på åtschillige orter uthj ett uppenbart krig mot sig; det då intet reallt hafwa sig dristat eller welat betyga för E:s M:t; uthan snarare så med deras Despotische och disreputerlige tractater i Hag, som med E:s M:t capers hæmmande och fängslande sig mera fiendtligen emoot E:s M:t thet giordt; huru mycket wære læra de det samma practicera, sædan det nu ær i så mycket större angustias och næstan uthj sidsta extremiteter råkade; ja det begynner intet mera dissimulera thet samma; uthan i stället att det tilförene (särdeles wed deras Commissariers till tractaterne förresande) hafwa gifwit nogon fsemblence af wenschap med falsche gode löfften och ord; görandes då som och noget för de högata assurance,

intet ringare om icke meta æn den Roschidsche freden, att wela för E:s M:t bearbeta och utwærka; begynna de nu både sæija och trychia contrarium; ja helt neka sig af ingen tractat, forbund promess eller obligation att weta; så att E:s M:t hafwer den högste rätt i wärlden att deserera Anglorum non fædus et non amicitiam, den de så perfide förachta, och i monga punctis contravenierat hafwa, ja in totum nu förneka. Ty på thet att E:s M:t icke motte wijdare schada æn allareda förstor schedt ær af Angliæ amicitia et fædere taga, hafwer iag E:s M:t:z Secretairo Status Her Ehrensten för nogon tijd mina ringa tanchar tilschrifwit och rådt, att E:s M:t på alla mögelige sætt allernådigst sig læte behaga att winna Hollandos och draga dem ifrå Danmark; offererandes dem de samma om icke högre conditioner æn Anglis; befinner och min vnderdånigste schyldighet med desse efterfölliande schæl thett samma E:s M:t:z bättre och högre judicio och behag, vnderdånigst att underkasta, och tillråda: 1. Emædan Sweriges Rijke så ær af Gud och naturen situerat, att det allestædes med Öster, eller Wæstersjön ær omfattat, och næstan mera æn något annadt rijke i wärlden instængdt, måste det sig högst dærom beflija, anten att blifwa mæstare i Siöön, eller efter det æn synas in-

practicabelt, altid holla sig den till wæn, som
 ær des mæstare; och aldenstund Anglia des füt
 detta altid erholer principatum in oceano, ja och
 curam ipsam non modo principatus sed etiam
 usus marium, særdeles Baltioi desererer (och för
 inbördes oenighet många åhr efter sielfwa enig-
 heten iche synas att wela eller kunna igentaga)
 ær bara Holland öfrigit; hwilchen föruthan des
 næst Engeland störste sjömacht; gifwer och nytt
 lijf till den Dansche igenom E:s M:s tappre och
 segersamme wapn elljest lengesædan utslöchné
 och döde Siömacht; och med den sammanknippt
 ær och lær blifwa E:s M:t och Sweriges Crono
 den swåraste och schadligaste fiende; så att
 E:s M:t iche allenast igenom dem förhindras att
 bringa sina herlige Rijker och conquerer uthj
 nogon flor; uthan gifwer andra E:s M:s mechtigste
 grannar lægenhet att mera och mera inkræhta
 uppå dem; och ær att befruchtandes att dær Gud
 dæn högste iche continuerar stadigt miracula att
 hielpa E:s M:ts alltsom tappreste och æn seger-
 samme wapn; intet mennischeligt consilium kan
 begripa, huru Sverige, som ær för detta hollit
 wordit för det fattigsta Konungrijke, kan emotstå
 och victorisera öfwer de mæchtigste rijker; sær-
 deles dær Holland sig fulkommeligen och med
 all macht sammanknipper och i action inlåter

emot E:s M:t ensammen, med Danmark, Polen, Ryssland, huus Österrijke, Brandeborg och flere des allierade och adhærenter. Gud gifwe icke att Engeland med tiden och ibland dem ræchnas motte; dær till doch stora præsumptioner reda æro gifne och flera æro att fruchtas. Emot alle desse synas mig (*rerum statu in Anglia ita mutato*) intet bætter råd æn att E:s M:t och muterar bara namnet, och hwad E:s M:t hafwer intenderat att uthrætta med Angliæ hiælp, brukar nu Holland dær till, hwilchas situation lijka som Sweriges ær så af Gud och naturen formerat att ingen mera E:s M:ts wænschap behöfwer; ty dær Anglia och andre lænder bara spe *lucri* dragas och förbindas med Swærike, ær Holland icke allenast *ratione soljus lucri*, uthan mera *ipsa vita et anima non commerciorum modo sed totjus suj status* (hwilchen i bara commercier och förnebligast i Österslöns består) så med E:s M:ts lænder förbunden, lijka som en landtman icke kan umbæra en Stadsman eller Sjöman, och den icke kan umbæra landtmannen; eller som en Sælliære icke kan wara uthan köpare; och köparen intet uthan Sælliaren; uthan den enes vndergång drager med sig och den andras; och hafwer sielfwa *experiençen* thet nogsampt emellan Swærike och Holland verifcerat; j thet att Swærike aldrig

med de Engelsches handel sig så kan betiæne som med Hollands; efter Holland ær fattigare och torftigare land æn Engeland, därföre behöfwer och mer Swenske waror, seglar och för ringare fracht, och lefwer förnæmligast af Sverige och Östersiön; där ätt thetta ær contrarium in Anglia, hwilchas lands godheet gör dem så stolte och lata, att de förakta den Östersche handelen såsom förringa och för mödesam, ja læta och Hollenderne berijka sig af deras egne Stränder och hæringsfischerij, hwilchen doch gifwer öfwer 40,000 familler i Holland næring; föruthan så munga tusen sjöfolk, schep, och hwad mera deraf deunderar, thet de doch lættare æn nogon kunde bestrijda, och all denne næringen in uthj deras eget land draga, om dem commercier så högt å hjertat lågo, som Holland; hwilchen icke mindre æn Sverige uthan wæl mera saknar och schada tager af Sweriges och Östersiöns handels turbation, så att där det æn nogra år den schulle mista, de sielfwa icke neka att deras total undergong ju moste deraf föllia; och bruka altså de flottor och wapn som æro emot E:s M:t sænde till sin egen rujn och fattigdom. Där nu Guds godheet wille gifwa begge desse nationer den nåden, sig rätt att förstå med hwar ändre, och træda i nærmare æn för detta förbund; kan jag intet annat nominera, æn

att både publicus och privatus utriusque nationis status, schulle sig högre æn igenom nogen annan nations wänschap och comercier förkofras, och E:s M:t därhoos capabel göras emot alla de förenæmbde, ja fast de æn flere woro fiender, sitt regemente och wapn att utwidga; hwilchet der Holland iche winnes och tages in societatem, omöijeligt synas falla. Att persuadera Holland att træda med E:s M:t uthj nærmare förbund, synas mig till dhet andra 2.) förutan then företalade situation och nytta af handelen, tiæna att Holland remonstreras, att den måste necessario hafwa anten Angliam eller Sverige conjunctim eller særschildt till wæn, och där de endera mista schulle, ær Sweriges wänschap och handel dem nödigare, frachtsammare och sækrare, efter Anglia ær Holland för nær belägit, för mæchtigt, och kunna för den schull twenne så nær belägne nationer, som begge frija efter en brud (hwilchen ær maris et commerciorum Dominium) iche länge förlikas och rätt consolideras; och föruthan ett national inföd haat, begge nationerne emellan, uptendes thet alltid mera och tager en utschlæcheligh låga af hæringsfischerij, thet de Engelsche sjelf iche wele bruka, doch iche wæl kunna förtæra att det brukas af Holland sedan

af

af strychningz Servituten i Siöön; hwilchen fast Holland recompenserat af lucro kunde i længden tola, moste doch Holland fruchta att Anglia longsampt eller snart doch ændtligen lær falla uthj deras Arfkonungs och families hænder; af hwilchen de sig intet gott hafwa att förwænta, föruthan de för detta mentionerade schæl, i synnerheet effter ingen nation Konungen och des familia så högt har affronterat och offenderat som Holland, hwilche icke förnöijandes sig att hafwa förwist och nekat dem deras land, och jus hospitij; hafwa där till in majus odium et oppressionem Regis Scotiæ, excluderat in perpetuum domum Auriacam; deres endeste næst Guds frijhets och religions erwærffware och beschærmare, uthaf alla æro charger och j tredje generation continuerade commando. Och effter Rex Angliæ ær med nærmaste Swågerschap och stora penninge summors förstræchning nærmast huset Oranien förbundin, warder han præsumerligen görandes sit yttersta att upsættia sin systerson Princen af Oranien icke allenast uthj sine salige Fæders och förfæders charger, uthan och sökia at göra honom heel Absolut öfwer Holland; hwilchet med Angliæ macht och den stora division som ær i de förte Provinserne lättare æn nogonsin för detta

lår kunna effectueras. Dår nu Holland icke helt
 wele löpa hazard att mista heela deras libertet;
 är nödigt att det för alla andra nationer, förbin-
 der sigh medh E:s M:t i tijd, då de med E:s M:t
 både till Siöös och lands lätt kunna balanzera
 Angliæ macht; Mån där de E:s M:t med deras
 hostilitets continuation och hårde andra condi-
 tioner längre trychia och ändtligen twinga att
 E:s M:t förbinder sig starkare anten med Rege
 Angliæ (om han hit inkommer) eller Anglia ad
 saniora consilia restituta (hwilchet under detta
 Parlamentet och detta åhr nappast lår sche) då
 årh E:s M:t med Engeland altid Capabel att med
 ringa möda och nästan quiescendo att i få åhr
 redigera Holland till des förra principia och pa-
 ludes; Till Regem Daniæ och Brandenburgicum
 Electorem kan Holland in illo casu icke heller
 sig tillluta, aldenstund begge æro i schyldschap
 och swågerschap med Angliæ Rege et Principe
 Auranæ, och lår moste föllia Regia Angliæ et
 Principis Aurajc] såsom potentiorum och proxi-
 miorum interesse emot sielfwe Holland; hwilcha
 och schola wara begge glada att ope Angliæ igen-
 bekomma the stora avantager som Holland reda
 hafwer af Brandeburgic] lårder i Clewe och
 æn pretenderar af Danmark för deras giorde assi-
 stens; effter wælgærningar plåga så länge wara

augenæme som man behöfwer dem; mæn nær man schall wedergöra och betala dem, plægar man gemenligen med otach löna tach; och stympar Danmark och Brandenburgicus allareda in *summis ipsorum necessitatibus* på Hollandz assistens, hwad læro de iche göra, nær de hafwa fåt igen frijare hænder, och af Hollenderna trychas och trængias om betalning eller med andra swåra conditioner. Mæn posito att Danus förblefwo bættre Hollandus æn Regjo Anglus; så ær doch Dania iche med Skep, folk, commersier och hamnar så mæchtigt som Sverige; och fast Danus jusulas suas igen bekommo, bekenna Hollandj sjelfwa, att med mindre Danus kan niuta den Brömsebrogische freden (om hwilchet de doch desperera), han aldrig kan holla Sverige balansen, och altså moste Hollandia quamvis juncta Daniæ altid wæga under Sverige och Engeland; dær twært emot dær Holland förr æn Anglia har rætt satt sig, gör fœdus, med E:s M:t och Sweriges Rijke, kunna de begge uthan nogon möda, med en bara blocquadeaf Staden Cöpenhamn till siös och lands intaga Danmark, och thet emellan sig byta, och conjunctis viribus et fœderibus, gifwa iche allenast Angliæ uthan toti fere mundo in mari leges; och fundamentaliter stabiliera sig, thet de aldrig kunna göra

per Daniam; effter Sverige intet står dem så lätt att winna som Danmark och där de nogra progresser uti bara Danscha Öijarne emot E:s M:t bekommo (thet Gudh nådeligen afwærje) lär E:s M:t doch wara mycket considerablare och mächtigare än Danus, och de med tiden icke kunna förlikas med Danis, och så monga diverse interesser; och med deras commerciers turbation mera tappa än winna. Effter nu sielfwe sådana victorier äro Hollanderne schadelige, och de icke kunna hoppas att göra Danmark så considerabelt som Sverige, woro ju Hollandiæ nyttigare att de partagera med E:s M:t Daniam, effter the icke kunna salvera thet; och är præsumerligt att Holland ælschar sig sielf mera än Danmark; och hafwa hwarschen religion eller fædus så kær, som profit; Hwilchet the i Jamaica emot de Christne och emot Anglis in India och flere stædz nogsampt hafwa schönia lätit, och i detta kriget emot E:s M:t; förmenandes sig uthan nogon fæchtning och strax i första åhret hafwa kunnat drifwa E:s M:t uthur de Dansche öijar och så wijdare; hwilchet nu igenom Guds macht och E:s M:ts aldrig nogsampt berömde och af heela wärldenne admirerade tapperheet och wijsheet in till denna dag är förhindrat wordet; och hoppas med Guds nåde schall än kunna hindras; och altså Holland ne-

cessiteras att taga andra consilier; där till de och så mychen bättre fog hafwa, aldenstund Dania dem så illa för deras hielp i stället af tach utgiordt hafwer, och detrecterar att ingå uthan alla deras allierade nogon tractat emot den Hagische resolution; hælst nær så evidens periculum af alla deras commerciers förnemste vndergång däruthinnan verserar; och den metus cesserar, att E:s M:t ensammen will beholla hela Danmark, uthan mera dem med nogon des deel beneficierar; nær orsaken till haat och afwund aftagas, plägar hatet och afwundet med falla; Angliæ närmare wenschap med Swerige, commerciernes i Östersjön med Tullar förhöjning och Daniæ till Swerige accession, hafwa fuller warit de förnemste motiver att animera Holland emot Swerige; nær desse motiver uphæfwas, och där till nytt lucrum Hollandis præsteras, ær præsumerligit, att såsom de hafwa förlåtit Sweriges wenschap för hop af större profit, och embrasserat Danmarks att de altså læro förlåta Danmarks wenschap och embrassera Sweriges; såsom af större consequens och længre duree, æn Danmark nogon tijd har kunnat gifwit dem hopp om; och ær icke troligit at Batavj omnium nationum tenacissitni et avarissimj schola blifwa så liberalissimj, och gifwa en så stor advantage vthur hænderne, som de

uthan möda igenom E:s M:t af Dania kunna nu
 bekomma; och altså igenom E:s M:ts wänschap
 blifwa ipsis Anglis in marij potentiores. Och
 effter jag kan præsumerä at inkastas kunde att
 Hollendernas granschäp, schulle wara Sverige
 schadeligare än Danmarks wil jag med nogra få
 schäl bewisa att Hollands sådan Daniæ med oss
 participation är Sverige intet så farligt som at
 conservera Daniam quamvis media parte suarum
 virium privatam, och att det schadeligaste och
 wärste Sverige kan hända är thet om Danus
 nogonsin igenbekommer Zeland och de andra
 öijar med halfwa eller hela Sundet; uthan at
 Sverige är nyttigare och säkrare att ehwadhelst
 för en fremmande nation anten helt eller halft
 hade Sundet och Danmark, än Daniæ Rex och
 Danj; Ty först kan E:s M:t och Sweriges Rijke
 aldrig förlåta sig på nogon fred mindre wänschap
 med Danmark, effter des situs är så avantageus
 och insidios, och des nation så trollös, att där
 de fingo alla insulas och Trundhem där till af
 E:s M:t och Sweriges Crono de nappast ett år
 mindre längre kunna sitta stilla, uthan lera på
 allahanda sätt, fast de icke äro redelige och för
 werlden förswarlige, beflija sig att igen bekom-
 ma Scaniam, Halland och Blekinge, med Bahus
 etc., och där de nu i högsta nöd stadde

iche schæmma sig att kalla och skrifwa dærföre den Roschidsche freden en bernbuters (?) fred, (ehuruwæl deras egen Konung och hele Råd det hafwa underschrifwit) huru mycket mindre læra de holla den, fast de ænnu en gong dærtill med nya tractater twingas, och dærså ær, som rycket går, att sielfwa Konungen i Danmark hafwer sielf befalt och hafwit högsta hand uthj till att sentera på E:s M:tz sacre person, (för hwilchens preservation jag med alle E:s M:tz trogne vnder-såtare hafwa högsta orsak Gudz försyn innerligen att tacha; och för sådane af Konungar på Konungar ohörde attentater hans godheet wijdare på thet högsta att bedia:) och elliest åtschillige rebellioner upwæcht, uthaf E:s M:ts egne conquererade subditis; Dy kan E:s M:t mindre förlåta sig på nogon tractat med Danmark, dærsom han kommo igen till possessionen af Cronsborg, och flere sine hufwud Jæslar; uthan wordo per fas et nefas trachtandes både upwekka fremmande och E:s M:ts egne conquererade vundersåtare iche allenast till samma provinciers uthan som för, till hela Sweriges conquest och thet så mycket mera hær efter æn för, som han nu förmenar sig flere fiender hafwa E:s M:t på halsen ladat, och effter han kan både till siöbs och lands föra krig på

Swerie, lär han wed alla Sweriges krig med fremmande nationer, (som Sverige mera än Danmark ær beswærat med) aldrig vnderlåta thet uthur Norge at göra, och ju närmare han ær med blod, religion och språk de Swenske förwandt, ju farligare fiende ær han Sverige, och des af Danmark vunne provincier; där twært emoot Hollandernes och andre fremmandes differente blod, språk och religion lær mera styrchia de vunne provincier att blifwa E:s M:t och Sweriges Crono trognäre än en heel contrarie; och lær snarare animera de af fremmande behärschade residuos Danos till att kunna afschudda det Hollansche och annadt fremmande ook, och vindicera sig med tijden under Sverige och resten af Danmark; så att et inevitabile malum afwæries och et fulkommeligit godt förfordras för Sverige, där E:s M:t om icke alt sielf, doch igenom fremmande kan hærscha öfwer Danmark. Till thet andra, så længo Dani blifwa possessores af Sundet och Zeland med öijarne lær E:s M:t hafwa alla de nationer till ewiga fiender som allaredo æhro; hwilcho alla læra blifwa E:s M:ts wänner där E:s M:t kan erholla Sundet; och förnembligast Holland och Hansestæderne ja alla i Öster Siöön trafiquerande, hwilcha uppenbarligen

sæija, att dæn som ær mæstare öfwer Sundet, med den moste de necessario holla; och schulle altså Sverige för swårt falla att emotstå både Danmarks macht, och alle desse fremmandes; uthan schulle då swårare hafwa att defendera bara Sverige emot så mōnge, æn thet nu hafwer att conquirera och förswara Zeeland och de andre Dansche ööijar. Ja Holland igenom Danmarks delning blefwo irreconciliabel fiende med Danmarks Konung; altså wordo thet och forcerat och persuaderat att altid holla sig till Sweriges wænschap till att beholla sine conquester i Danmark, och dær de wille exorbitera emot Sverige, kan E:s M:t och Sverige som hafwer hela sine Rijker så nær, snarare öfwermästra Hollandsche delen i Danmark, æn at de det göra kunna äfwen E:s M:ts, schola och vicinj særdeles Anglj, dær Konungen deras restitueras, aldrig lijda Holland blifwa för mechtig; ehuruwål detta Parlamentet dem mera dæruthinuan faverandes æn hindrandes warder; Doch effter alla apparentier lær deras Regemente ej länge bestå hær. Ij fall nu att Hollandia sig till ingen billighet will med E:s M:t inlåta, och att de sökia med Anglo och Dano bryta pacem Roschildensem (hwilchen thet ytterste ær som om de æn woro victores de E:s M:t kun-

de påbörda; och där Fionia icke kan maintaineras nästan nödig synas) så ær min ringa doch oförgrifliga meening, där E:s M:t nådigst behagade att trahera och producere bellum till sidste höst, och in på Winteren, sökia under Anglice classis favor eller elliest salvera af öijarna hwad icke synes att kunna erhollas, anten på Zeland eller helt i Skåne, på thet att E:s M:t icke må mista sin krigsmacht, och den komma i fiendernes wold; lemna de förnemste fästningar som Naschow, Croneborg och Colding wæl besett, salvera flottan uthj en säker hamn, desolera de Dansche öijar och orter, dem man intet tror sig kunna defendera, på thet at fienden ingen subsistens där finner, och wända största molem belli emot Norge, hwilchet Konungarijke bäst om wintren synas att kunna conquireras, och så där igentaga den schada som man af de odefendable öijars desertion taga moste, och så afschæra af Danmark hans considerableste öfwerblefne macht; och ändtliga longitudine et tædio belli twinga Danmark och Holland till den Roschildsche fredens erhollande, om icke ändå mera; Der och möijeligt woro att E:s K. M:t kunde trahere bellum och maintainera Croneborg, Naschow och Cöge öfwer winteren, tror jag wiast att en heel

nova facies consiliorum och armorum lær sig betee
 både i Tyssland och særdeles Engeland, och där
 Anglicum Parlamentum sig med Hollandis emot E:s
 M:t conjungerar hoppas jag att Konungen af Scot-
 land recuperata Anglia (såsom apparentligt lær
 snart sche) lær conjungere sig med E:s M:t emot
 Holland och deras fæderatis; och E:s M:t då
 bættre af Rege Angliæ æn detta Parlamentet lær
 stödiās emot Holland; och det Österrichsche
 huuset; hwilchet Rege Angliæ heelt desererar,
 och har nu ingen uthan Gud och sine trogne
 vndersåtare att byggia på till sin restitution;
 Ehuruwæl thet sæges att Franchrijke denne nya
 revolten och schall vnderstödiā, doch uthan wiss-
 het. Den högste Gud, som alla consilier och
 wapn i sina hænder hafwer, beder jag vnderdån-
 nigst och innerligen, att hans Gudommelige god-
 het wille dirigera alt till sin högsta æhra, E:s
 M:tz odödelige beröm, S. rijkes nytta och säker-
 het, och des trogne vndersåtares och ibland dem
 mit högsta tröst och hugnat; bediandes i det
 öfriga vnderdånigst om förlåtelse, för ett så langt
 bref, och där iag owettandes icke rätt alt träf-
 fat hafwer; hwilchet E:s M:t wille med nåder
 öfwersee, och mig erholla wid des högstönscha-
 de Konungslige ynnest, och altid försækrade

nåde; hwæremot jag in till min dödstund för-
blifwer

E:s K:e M:t:z

London den 15 Augusti
1659.

vnderdånigste ödmiukeste
tjänare och vndersåte

BENGT SKYTTE.

6.

Stormechtigste Konung
allernådigste Herre.

Till vnderdånig betygning af min stadige
trohet till E:s M:ts tjänst, hafwer iag med denne
expressens hastige afresande erachtat min schyl-
dighet E:s M:t med desse få radar, mina ringa
doch troгна tankar att vnderkastā; i det att efter
freden emellan Spanien och Frankrike mer och
mer avancerar, synas den wist læra bringa begge
deras wapn emot Engeland, særdeles effter Scotiæ
Rex schall till den ænda wara rest igenom Gal-
liam till Regem Hispaniæ; talas och om ef giff-
termål för honom in Gallia; och så længe Anglia
moste apprehendera dem, necessiteras den næstan
att compliera med Holland emot E:s M:t; för-
menandes därmed nochsamt wara försækrade
emot alla fiender. Och fast både denne metus,

och flere rationer kunde hindra Angliam till en
 tijd att realiter agera emot E:s M:t (som de till-
 förene och nu åter de novo stipulerat hafwa
 Hollandiæ, fast de föregifwa det allenast wara
 schet att winna tijd, där de doch tilförene con-
 trarium hafwa sagt, att deras stat icke lede an-
 nat, æn att bringa E:s M:t uthur Sundet, och in
 effectu wæl hade lætit see det i siælfwa wærket
 där E:s M:t icke så wijslighen hade wunnit En-
 gelsche Officerernes affection); så ær E:s M:t där
 med doch icke sina monga fienders last quit,
 uthan læmnas ensammen emot alt för monga des-
 föruthan; Dy ær min ringa doch trogne mening,
 att E:s M:t på alla möijelige och schælige sætt
 söker att winna Holland på sin sijda emot Dan-
 mark; Mæn effter dærpå intet ær att byggia, och
 wintren E:s M:t icke ofruchtsam afgår, synes
 högst nödigt att E:s M:t in omnem eventum al-
 lierar sig mer och mer med Franchrijke, och ige-
 nom des hielp eller mediation söker att erholla
 en god fred med Österrike, Poland och Brande-
 burg; och sædan twinga Danmark att ingå med
 E:s M:t raisonablare och säkrare conditioner æn
 de Hagische; effter Securitas pacis Gallo-Hispa-
 nica synas förnemst bestå i E:s M:ts conserva-
 tion; Och E:s M:ts och Sweriges säkerhet och
 interesse versera där uthj, att Gallia och Hispania

blifwa fiender emot Anglia och Hollandia, hwilch-
 as macht, såsom den ær Gallia och Hispania
 nærmare och formidablare æn Sverige och Dan-
 marks; Altså ær deusamma och nærmare och for-
 midablare Sverige, så att alla ofwanb:te Konunge-
 rijkers interesse synas versera att holla desse twenne
 Republiquer uthi heeder (?); efterdesföruthan för-
 wissas, att såsom Anglia har lofwat Hollandia
 att till deras tjänst compellere de twenne Nor-
 desche Konungar; altså hafwer och Hollandia sig
 förbundit att när det lær behöfwa de wela till
 Anglia assistens med deras ihopknippade macht
 compellere både Södre konungar Spanien och
 Franchrijke, hwartill de sig ærna ad modum Hell-
 vetiorum, tilsammans cantonisera, hwarutinnan
 doch probabilitet Holland lær bedraga Angliam;
 efter Holland kan till lands bekrigas, och de-
 penderar af bara andras commercer; och där
 Gallia och Hispania hotar allenast eller tilsluter
 Holland sina hamnar och hielper E:s M:t att
 göra thet samma i Sundet, (hwilchet jag wist
 tror lær persuadera dem begge att erholla E:s
 M:t sundet emot Hollandiam och Angliam) så læro
 Hollandj strax deserera Angliam och den då be-
 komma hela molem ensamme; hwilchet de klo-
 kaste Anglj och befructa; och bekenna att så
 længe Anglia förblifwer Respublica, lær hon al-

tid dependera af Hollandiæ trohet och otrohet, och ingen Konung kan sig på dem mera förlåta; så att alla Konungars interesse ær att Monarchi-cha forma in Angliam reduceras; uthan hwilchen E:s M:t och Sverige aldrig lær hafwa annadt æn ondt af så wæl Anglia som Hollandia och flere respublicuer Sverige mera æn annat land ær med kringwærfwat, som Dansich, Lübek, Hamborg, Bremen etc., huilka alla holla i hoop, at förwænta; och därföre rådeligit woro, att där inter Gallum och Hispanum nogot detta angående, tracteras och slutes, E:s M:ts och S. Rijkets interesse och i acht togos. Mæn i medler tijd ær doch nyttigt att E:s M:t behagade nådigst att caressera de förnemste hær af Armeen, særdeles Her Flitwud och Lambeth; hwilka nu æro uthi nogon disput med Parlamentet, begærandes att de som hafwa sökt stifta oenighet emellan sig och Parlamentet må straffas; hwarmed de mena Haselridg; och där det scher och Lambeth (den de på 7 vota nær hafwa voterat litet tilförene att sættias fængslig) prævalerar, ær æn hop att Hollandorum faction hær iche lær blifwa aldeles så mechtig som förr, effter Lambeth særdeles altidh har fört sina consilier mera för Sverige æn Holland; och æn tesmoignerar en stor affection; och wærd woro igenom nogot medel kraftigare där uthj af

E:s M:t på all hændelse att erhollas; hafwandes för detta schrifwit nogot hær om till H. Gustaf Bielke; så och bedit honom altid att erholla mig uthj E:s M:ts högtönschade nåde; dærom iag E:s M:t hær med på thet underdånigste wijdare beder; och önschandess E:s M:t till et beslut af Gud den högsta all högste timmelig och ewig wælsignelse, förblifwer jag intill min dödostund

E:s K:e M:tz

London den 1 Octob. vnderdånigste och ödmjukaste
1659. tjänare

BENGT SKYTTE.

7.

Stormechtigste Konungh
allernådigste Herre.

Aldenstund at med innewahrande åhrs ändning, alla rådslag uthi Europa synas att willia bekomma en förändring, Dy hafwer iag min underdånigste skyldigheet erachtat, min ringa doch troгна Mening E:s M:t här öffwer att vnderkasta, underdånigst bediandest att E:s M:t med wanlig och inföd Konungzlig ynnest och Nåde Excuserar det, hwaruthj iag kan fehla.

Hela

Hela Europa hafwer af vrminnes tijder næstan hær till warit balanzerat af Huus Österijke och deras adherenter, på den ene sijdan, och Cronan Franchrijke med dess allierade å den andra sijdan; Och effter thet att Frankrijke, som swagast, hafwer emot sin willie warit nödgad, att embrassera och omfatta det Evangelische förbundet; så hafwer det och tillijka haft och behollit där uthj twenne emot hwar annan löpande ögnemot och respecter; Den ælste och den starkaste och förnemme har altid warit, och æn ær, den Catholische Römer-sche Religion, och alla Protestanters förnembli-gast i Franchrijke, sædan och annorstædes uth-rotande; Den andre senare, swagare, och i nödfall allenast brukade respect hafwer warit de Evan-gelisches erhollande, iche wijdare æn att de iche helt och hollit skulle falla vthj husets af Öste-rikes wælde; hwilchen rådslags emotwicht som den hafwer på den ene eller den andre wicht-schålen mera lutat, så hafwer det Evangelische wæsendet særdeles Cronan Sverige haft mera eller mindre då hielp då stielpling. Mæn nu synas att iche allenast all sådan motwicht ær alde-les uphæfwen; uthan hafwer sig hel och hollit lagt och slagit på en sijda, ij så motto, att Franchrijke nu intet annar efftermottar, æn att uthwidga Påwe-

dömet, och i stället af en contrabalans eller motwicht, ær blifwin allenast en appendix och wærktygh med nampnet at tjæna Påfwen; men uthj sielfwa wærket, att tjæna huus Österijke, af hwilchet Påfwen förnembbligast dependerar och regeras; schichandes sig och effterfölliandes där uthj sielfwe Evangelische, hwilchas consilier och actioner till samma mot hafwa luppit; och allenast där uthj åtskilt, at som Franchrijke nu sætter Påfwen fræmst, och sædan föllier huus Österiche nolente volente Gallia; altså sætta mæste Evangelicj huus Österiche eller Römerscha Rijket fræmst uthj deras rådslag, och Påfwedömet föllier där på, lijka som skuggan föllier kroppen, och altså concurrera med sielfwa Papisterna uthj et Scopo, till deras och Evangelische wæsendets största ruin; som Churförsterne af Saxen och Brandeburg och flere Evangelischa Fürstar och Stater i E. M:ts glorwyrdigst i ihugkommelses Moderbroders Konungh Gustaf den Stores tijd giordt hafwe, och Konungen i Danmark och Staterne af förente Nederlanden än i denna dag med dem tillijka göra. Hwarigenom de Evangelische gå både den Evangelische Religionen och deras Stat quitt; Mæn Gallus hela sin Stat, eller thet förnemste där af, j thet han öfwer gifwer och mister alla sina allierade, igenom hwilcha han till

den högden, han nu uthj står, ær kommen; som æro Sverige, Engeland, Portugall, och de Evangelische Förstar i Tyssland, och des förutan sina störste auantager, særdeles i Flandern; hafwandes allareda bekommit och wunnit en öpen dörr, till des och hela Spanska Nederlandz eröfrande, och i stället för alt sådant skall bekomma en bara blottan kropp, nembligen Infantan i Spanien, hwilchen sin arfsrætt uppå alla Spanska land moste föruth afsæija. Förutan denne giftermåls och Papistische Religionens blinda respect, schall Cardinal Mazarini hafwa warit det förnemste instrumentet hær till, hwilchen hær till hafwer sig lætit leda af stora rörlige och orörlige auantager, men förnembli-gast uthaf hop till successionen till Påfwe, hwilchen honom hær wist sæijes wara stipulerat, uthj fall at han denna nu regerande Påfwe kunde öfwerlefwa; hafwandes hærigenom förwærfwat sig, och effter sin död sina Creaturer alla Papisters samtychio dær till; först Spaniens, efter han, som en hans boren vndersåtare, hafwer med så stora och inæstimable avantagers ifrån Franchrijke afhændande, högre æn någon i hundrade åhr giordt hafwer, förbundit Spanien till sig och de sine; Sædan Franchrijkes, hwilchas inbyggjare

äro af hop af fred, och Protestanternes uthrottande, helt af honom intagne; Förmenar och igenom des Konungs Fru Moder, och tilkommande Drottning, altid det kunna regera; Hwarigenom han begge den Spanische och Fransösche factions Cardinalers vota mechtig, lætteligen kan vinna Neutrales Cardinales, endels igenom de stora medel han privatim kan af sit eget eller igenom Spanische och Fransösche recömmendationer hwar och en gifwa, endels igenom det stora hop han gifwer dem af påfwedörets in genere förwidning, och de Protesterandes extirpation; hafvandes till samma ænda emot alla Evangelische böckers införande, publico nomine (som æn i long tijd iche schedt ær) lætit under swår straff uthgå förbod, och lætandes dömma en Protestant Minister till döden, effter han hade bara sagt för prædigstolen, at Påwen i Rom iche war den aldrahelgeste Fadren, eij heller Christj wår Herres och Saliggörares Successor; Och ehuruvæl igenom honom Konungens i Skotlands insættiande hoos begge Konungarna (i) Spanien och Franchrijke ær wist beslutit, och till den ænda allareda i Bulonien næsta Siöham hijt öfwer stora præparatorier dageligen göras, och Engelsche Ambassadeuren Locquart dageligen hijt förwæntes med oförrättade saker, Engeland warandes helt uthur freden

utslutin; så ær doch denna Hispano-Gallica pro-
 restitutione Regis Scotiæ armatur bara en præ-
 text, och förnembbligaste deras ögnemot består
 där uthj, att de kunna deste lättare bemæstra
 Engeland, som den mechtigste och den nærmaste
 Protesterande Stat i wärlden, hafwandes igenom
 en Jesuit Pater Talbot benembd lætit förråde
 åt det senaste Parlamentet hær de Presbyterianers
 vnder Sir Georg Boath senaste emot dem insur-
 rection och conspiracy med Rege Scotiæ; på det
 at han icke Protestantium viribus et Legibus, uthan
 Pontificiorum hær må insættias och regera; och för
 sådant förråd ær samma Pater af begge Konun-
 garne Franchrijke och Spanien, nu på senaste de-
 ras grentze tractat, högeligen ærat och remune-
 rerat worden; och thet uthj Konungens af Skot-
 lands næstan nærvaru, ehuruwæl med hans stör-
 sta sorg; hwilchen så länge han nogot hop hafft
 hafwer igenom de sina och Protestanter att kunna
 insættias, Papisterne uthj ingen motto har welat
 hær till nogot efftergifwa, ej heller hær effter-
 gifwandes woro, där han allenast nogot hop så-
 ge, igenom deras hielp och vnderhandling at
 kunna rethroniseras; Med lijka sinceritet som
 Franchrijke tracterar Engeland och Konungen i
 Skotland, handlar thet och emot E. M:t och Swe-
 riges Crono i Pommeren och Bremen, hwilcha För-

stendömer det efter Instrumento Pacis ær schyldig at guarentera; och doch helt descrerar; Dær til blyes iche den Fransöscha Ambassadeuren hær publice, ja till E. M:ts egne Ministros at sæija, at hans Konung iche kunde lijda at E. M:t blefwo en Monarch, eller högst rådande in marj Balthico; och att E. M:t woro den förnemste som sökte blåsa alarm emot Papisterne, och förena de Evangelische emot dem; föruthan monga flere discusser, iag warandes i Franchrijke har hördt, helt widrige emot Sverige och E. M:t och det uthaff dem som synas Sverige dær wara som bæst affectionerade; Emot detta den Papistische Ligans starkare och högre æn nogonsin tillförene emot de Evangelische upstigande stormwæder, ær ingen næstan Evangelisch Potentat eller Stat, som på en wiss grund består, æn bara E. M:t och Sweriges Crono; aldenstand de andra Evangelische Stater endels igenom deras länders belägenhet, endels igenom inbördes oenighet och utländsche æmulationer och jalousier, sidst och igenom fehl af courage, förstond och medell så æro inconsiderable och krafftlöse, at de synas mera tiæna till en passiva och lijdande materia åt hwar och en som först kommer och starkast ær, æn at göra någon activ och formal hielp och stöd för det Evangelische wæsendet. Ty

där man wil först ansee Engeland, som ibland dem den mechtigste, och den som synas först motte emottaga och brotas med den Hispano-Gallicá nová ligå; så ær des Stat ænnu intet satt uthj nogen stadighet, eij heller lær så snart kunna stadgas; och fast den Engelsche och Scotsche Armeens æn warande hostiliteter læra igenom begge partier-nes deputerade (som man wist præsumerar) bijlæggias, så læra doch jalousierne continuera och tilwæxa; förutan thetta ær landet nu mera, æn nogonsin för, uthj Secter och factioner dividerat, och de mästa inclinera till Konungen af Skottland; så at där han man en gong med nogon considerable force landstiga kunde (hwilchet man wist tror af Engeland iche wærias kunna, för des widlöfftiga strandar och den stora myckenheet af schep, som Spanien och Franchrijke kan hafwa hwad dag de allenast wela læta beslå alla fremmande och egne schep uthj alla deras störste dominier) då twiflar ingen at ju tiugu för en warda sig hær för Konungen erklærandes, effter först alla Skottar och Jrlændare i gemen æro för Konungen; sædan alla Papister, Episcopaler, Presbyterianer och gemene Soldater och båssmän; män bara krigz officerare, Jndependenter, Anabaptister och Quakare uppeholla hær wæsendet emot Konungen; så att denne Staten intet kan liknas bættre æn wid et

äpple af Gomorra, hwilchet utwærtes noch skjner, mæn dær det det ringaste tryches, gifwer thet intet annat æn corruption och en illa luchtande stank af sigh, och till alla dem som stort på dem byg-
gia; warandes snarare capable att draga andra i olycha och fördærf med sig, och trængde att sökia andras hielp, æn at kunna hielpa andre och nappast sig sielfwe. Wed Engeland ær i macht och situation nærmast det förente Nederland, hwilchet som det ær igenom senaste örlogh emot Spanien wuxit till all den herligheet, som det nu yfwas med, så ær det till störste delen ruinerat igenom deras fred med Spanien, jgenom hwilchen des margahanda Secter och Factioner, i synnerhet Papisternas och Princen af Oraniens, æro mechta förkofrade; det och intet hufwud hafwer eller så læt bekomma kan, den med allas ihopstemmande enighet, och egen authoritet och förstond, det uthj et starkt krigswæder och storm kan styra; är och uthaf experte Krigsofficerare och Soldater så enerverat och för-
ringat, at det icke ær sufficient bara sina Guar-
nisoner, mindre feltet, emot den ringaste considerable fiende at erholla, och mycket mindre om Franchrijkes, Spaniens och Keijsarens macht til-
lika dem angripa, hwilchet man och förmenar wist læra sche, dær Holland icke sig uthj alt

med schep och annat deras befallningar vnderkastar, förmenandes Hollands endeste macht, som består i Skep och penningar, snart krafftulöös göras, där Franchrijke och Spanien allenast på par åhr Holland alla commercier uthj deras lænder afsäga, då icke allenast måste och förnemste köpmæn, uthan och skep och Siöfolk nödgas Holland förlöpa; effter Holland hafwer nu ypnat så wæl Franchrijke och Spanien, som Swerige, Engeland och flere nationer ögonen, att judicera importansen af Commercierna, och därföre nu begynna jempte andra at sökia alla medell, at sielf excolera navigationen, och segla med sine egne commerciers fiædrar, med hwilche, och icke sine egne, Holland hær till har kring och upflugit till den högsta insolens; at den i få åhr hafwer alle tre sina förnembligaste beneficier, som æro Engeland, Franchrijke och Swerige, den ene effter den andra i Siöön och elliest på det högsta affronterat och offenderat; och effter otach och högfærd gemenligen plägar gå för fall, synas Holland nu hafwa råkat högden af lychones och föræmtenhets hiuul, hwilchet lättare och kortare plägar hwælfwa neder före æn upføre, och effter Hollendsche Staten hafwer förwærfwat och erholler sin penninge och Siöömacht af Franchrijkes och Spaniens æmulation och commercier, så læra de

begge och snart falla, när desse twenne deras
 förnämbligaste fundament æro subruerade och
 uthur wægen rymbde. Uppå Förente Neder-
 land ær nærmast belägit Danmark; hwilchet alt
 sædan det igenom des Konungs, Konung Christierns
 den Fierdes olychsamme senaste krig i Tyssland,
 moste det rymma, och sij Guds den Högstes sto-
 ra segrar och vnder och nådetechn, Sweriges Rijke
 och alla Evangelische bewisas, igenom den aldrig
 nogsampt berömde Konung Gustaf den Store,
 E. M:ts Moderbroder, salig och högstprijseligh i
 ihugkommelse; hafwer det sat fundamentet på des
 Consilier, mera på det Evangelischa wæsendets
 förtrych, æn förswar, och det förnämbligast uthaf
 bara afwund mera æn fara af den Swensche na-
 tionens upkomst, hwilchen Invidie och æmula-
 tion, såsom den har ruinerat hela Christendom-
 men i Orient (dær iag har hört Turkska Præ-
 ster uthj deras dagelige bönestunder uppå sijna
 kyrchiotorn uthropa och önscha, at Gud wille
 gifwa de Christne altid så stor inbördes oenig-
 het, som dem sin emellan enigheet) så synas at
 Spanien och Franchrijke samma bönesæt om iche
 verbis doch reipsa införe uthj sine consilier,
 och læro iche vnderlåta at fomentera Danmark
 och flere Evangelische emot E. M:t och Sweriges
 Crono, som de förnemste och stridbareste och sta-

digste och dærföre dem fæhrligste, det Evangelische wæsendes stöd och pelare; sökiandes at upwæchia dem till afwund och fruchtan emot E. M:t; dær Gud E. M:t med nogon synnerlig seger emot Des fiender förlænandes woro; mæn dær Eders M:t dær emot led o got mærkeligt nederlag, då i stellet at hielpa, upægga och styrchia dem at nyttia sig E. M:ts wederwærtigheter, och wæl offentligen bekrija E. M:t, som uthj desse senaste Tysche, Polnesche och Dansche krig till E. M:ts och hela Evangelische wæsendets oreparerliga skada altförmuyhet schett ær, och æn dageligen skeer. De öfrige Evangelische Förstar och Städer äro såsom med græntzar, så och med consilier Danmark helt lijke, och så muyhet wære, effter de nærmare och med smærre land grænza med Papisterne, och dærföre hwarschen willia eller kunna i acht taga det Evangelische wæsendets, mindre sit eget, minst nogon annors wælfærd, uthan snarare mera skada thet; Så at lijka som Konungarna i Franchrijke, Spanien och Polen (hwarest Påfvedömet nu ær muyhet starkare æn nogonsin tillförende, tillijka med den Österrikasche Factionen) æro Papæ vicarij och Generaler till at beörliga de Evangelischa; så ær och Churförsten af Brandeborg med Holland och Danmark de Österrikers Locumtenenter,

till at förderfwa E. M:t, Sweriges Rijke och sig sielf, warandes altså mediatj Papæ vicarij et Servi, som Papistische Konungarna æro Immediatj eiusdem servj, et Papa immediatus Servus Lucis tenebrarum. Uthj et sådant altsomfahrligaste det Evangelische wæsendets tilstond, synas mig in-tet bættre och hælsesammare råd wara, æn att E. M:ts högstberömligaste, Christligaste och tappreste consilier och actioner gå, så hær effter som hær till, på Sweriges Rikes, des grentsors och inbyggia-res defension och förswar, det längsta och bästa man kan, och gud den aldrahögste gifwer nå-den och machten till; sædan at E. M:t uppå blotte Engeländernes, Hollændares, Dansches och flere Evangelisches ord och löfften och bref iche gifwer de reale fästningar uthur händerne, dem E:s M:t hafwer cum Deo et Victricibus suis armis och med så stor blods och penninge spillo och considerable orters i Polen, Pryssen, Liffland och Pomeran förlorande eröfrat; uthan i fall att Engeland och Holland blefwo sensible af de Evangelischas och deras egen nærmaste fahra, och wille træda i förbund med E:s M:t emot Huus Österike, att E:s M:t då så länge behöllo samma försækringar, med nödige inkomster, in till des E:s M:t hade fåt säker fred och satis-faction af Kæijsaren och Polen, och at Tyss-

land och Engeland med flera Evangelische Stater, som sig i Defensions bund med E:s M:t och Engeland och Holland inlæta wille, och E:s M:t tillijka med dem patrocinium uppå sig tagandes woro, för den Catholische Papistische Ligan först blefwo fulkomlig i säkerhet satte, effter intet billigt woro, att E:s M:t skulle wåga sig och sin Crono så uth för andre Evangelische uthomlands, at det hemma igenom Sundets sperande kunde af Danmark besnærias, som nu esom oftast af Danmark sket ær, och framdeles lætare och snarare af Danmark lær sche, som nu med Spaniens och Franchrijkes union, den Papistische Ligan ær mycket starkare och farligare æn för, och lær och kunna draga Polen och uppå E. M:ts land i Lifland och Pomern; och som E. M:ts fara ær större, så ær billigt at E. M:ts försækring och ær större, och att den som begærar ens Societet, han unnar en och media dær till, och heller certa et realia, æn incerta och verbalia, och heller en annars æn sina egne, elliest woro det intet annat, æn begæra at en skall strijda, och taga wapnen af en, at en skall upköpa nogot, och taga alla medlen bort. Mæn dær Angli et Hollandj uppå sådana owissa och fahrliga grund E. M:t i wijdare krig fördiupa begæarte, och afhenda E. M:t

all securitet och medell, då ær thet et wist techn at de med falschet umgås, sökiandes engagera E. M:t och des Rijke i fahra, och draga sig sielfwe dæruth; och i det fall ær mit oförgripelige ringa doch wælmente råd, at E. M:t heller sökte at göra fred med Cæsare och Polono det bästa man kunde, allenast at man Conquæsterne i Danmark behöllo, och trahendo ducere bellum defensivum thet længsta man nogonsin kunne, och afsee hwart uth de Spanske och Fransösche wapnen sig förnembligast læro wända, effter, om iche i denna winter, doch i första vår, sådant wist lær sig uthwijsa, effter de stora Corpora, som abundera med så monge otalige militaribus spiritibus, iche længe kunna sittia stilla; och nær E. M:t hafwer sådana stora avantager i hænderne, anten den ena eller andraparten lær altid moste sökia att wiinna E. M:ts favor, och ær noch tijd, nær omöyeligt ær længre at holla sådana avantager, dæm då uthur hænderne gifwa; mæn dær Gud gifwer E. M:t den nåden at kunna erholla förbemelte avantager öfwer denne winter, hoppas iag, at Gud skall gifwa E. M:t wijdare nåd att erholla dem næste vår, och sædan framgent; effter Hollandj, som nu de fahrligaste E. M:ts fiender i de orter æro, toras då wæl få annat till at göra, och læro ledas

at altid blifwa uthj utgift, och ændtligen ac-
 cordera med E. M:t när de læra see att E. M:t
 mera kan gagna och gifwa dem, æn Dan-
 mark; efterfölliandes Anglorum exempel, hwil-
 cha syntes i förstone så awersera och befruchta
 E. M:ts och Sweriges Rijkets i Sundet stadfästning
 och förökning, och nu nödgas at sökia hoos E.
 M:t deras endeste och högste tillflycht; thet, när
 de blifwa nogot mera attacquerade, de och mera
 læra göra; och Angliæ fara lær wist involvera
 Hollandiam med sig, som proximam; så at iag
 wist hoppas at där E. M:t nogon lijten tijd
 kan uthhærda, E. M:t lær af dem begge för
 deras Patrono ersökias, och at E. M:t, mætt af
 åhr och æhra, med Carolj Magnj namn lær
 iche mindre af sera posteritate erkennas och wyr-
 das, æn E. M:ts Högstmælte Moderbroder, med
 Gustavj Magnj namn, Sweriges Konungars taal
 och rijker æhrat och beprydt hafwer. Den hög-
 ste Gud, som uthj de störste fahrligheter E. M:t
 och des Crono så vnderligen och nådeligen in
 till denne tijd erhollit hafwer, hans Guddomme-
 lige godhet wille alt framgent samma nåde con-
 tinuera, och som fienderna och fahrligheterna
 wæxa, læta och sin hielp och wælsignelse öfwer
 E. M:t tilltaga, och göra E. M:t så triumpheran-
 de hær på Jordene, att E. M:ts jordische Crono

må sent omsijder ombytas och uthj ewig herlighet lysa och continuera en himmelsch triumpherande Crono. Befallandes uthj det öfriga mig och mine förrige postulater uthj E:s M:tz högstönschade och högstprijselige Konungslige mildhet och nåde vnderdånigst, förblifwer iag dæremoot

E:s K:e M:tz

London den 15 Novemb.
1659.

vnderdånigste, ödmukeste
och trogne tiænare
BENGT SKYTTE.

De trenne föregående breffvens likhet med i Kongl.
Riks-Archivet förvarade Originaler intygar

Knut Geijer.

Hand-

Handlingar rörande den vid 1689 och 1697 årens Riksdagar förehafda fråga, angående i Rådet fällda förgrifliga yttranden emot Kongl. Maj:ts höga rätt och välde *).

1.

Ur Protocoll hållit vthj dhet Secrete Vth-skåttet, som af Hans Kongl. Maj:t Nådigst war vthnämmt vtaf Ridderskapet och Adelen, Präst- och Bårgerskapet.

Anno 1689.

— — — — —
— — — — —

den 22 Februarij.

— — — — —

Hr Lovesin: Wij hafwe hört med största glädie, huru högt Kongl. M:tt är om hiärtat att sätta regementet i godh Skick, Dhet wore önskeligit att med Reductions wärket snart kunde komma till sluth, Elliest och nämnes i Secrete Proposition om några Protocoll, det tahles och om några præiudicerliga Protocoll, det wore nö-

*) Dessa handlingar förvaras i Riks-Archivet, utom Protokollen hos Ridderskapet och Adeln, som finnas i Riddarhus-Archivet.

digt, at man kan skiee sågo dem, ty torde hända att något wore i dem, som till intet gådt tiänte, så wore det bäst, man såge dem.

Hr Camen: Efftersom det gifwes anledning på några Protocoll, Så kunde ej skada att man såge dem.

Discurrerades af sombliga, at dhe skulle angå kåppar-Compagniet, andra sade at det skulle och finnas än flere Protocoll.

Hr Gyllenborg blef därom tillfrågad, hvarpå han swarade, att sedan den bekante Deductionen om k:ppr Compagniedt vthgick, haf:r man igenfunnit 1:o Konungh Gustaf Adolfs bref om denna k:ppr Compagnietz winst. 2:do är och ett bref skrifwit af Hr Landzhöfdingen Krus i Kåpparbärgen, där han Exprese Nämbner om dhen Skadan Rijket har tagit af dhen handeln med kåppar Compagniet. Hwarföre har Kongl. Maj:tt befalt, at häröfwer skall een räckningh formeras, på det man må kunna see hwad Cronan haf:r därigenom mist, doch är Kongl. Maj:tz Intention intet att därföre göra på Interessenterne någon Effterräckning, vthan till att wijsa posteriteten sammanhanget af detta wärket.

Hr Landt Marsk.: Efftersom det skohla wara några Protocoll, som kan skiee torde wara anstötliche, så wore bäst at begiära af dem Com-

munication, till att skaffa alt sådant otänligt vhr vägen. Man kunde begiära det genom Een Supplique till Hans Kongl. Maj:tt.

Hr Axel Wachtmeister: Dhen som ähr Curieux at wetha det, han lærer wähl kunna blifwa derom vnderättad, vthan at man därom skall göra någon Supplique.

Hr Landt Marsk: frågade Vthskättet, om dhe wille at man skulle begiära af Kongl. M:tt Communication af desse Protocoll genom een Supplique. Ty om något i dhem finnes, som wore anstöteligt, så wore bäst, skaffa sådant vhr vägen.

Hr Camen: Om något anstötligt är i Protocollen, måste det ingalunda blifwa ståendes vthan aboleras.

Hr Jacob Fleming: Om något anstötligt wore, så är nödigt at det aboleras.

Hwilket och flere af Ridderskapet sade.

Hr Landt Marsk: Såsom här tahles om några Protocoll, som skohla wara anstötliga, och röra Kongl. M:ttz högheet, hwarföre till at förorsaka förtroende emillan Kongl. M:tt och Vnder-såtarne war bäst, begiära af Kongl. M:tt Communication af dem, görandes wij deth, Eendast, till at stadfasta kiärlek emillan Kongl. M:tt och Ständerna.

Ridderskapet, Såsom det angår Kongl. Maij:tt's högheet, så wehla wij Entel. Skaffa det vhr vägen.

Hr Peer Sparre: Det torde kan vara bästa Expedientet, at i stillheet giöra det, som äfwen lijka kan lända till Kongl. Maij:ttz tjänst, At såsom några anstötliga Protocoller finnas, så kunde dhe i stillheet aboleras, hwad är det åth, at dhe skbhla här läsas, hwem weth huru Kongl. Maij:tt torde det vptaga, om wij komme och begiärte denna Communication af Protocollen.

Hr Landt Marsk: Dhet är Ständerna till avantage och beröm, at dhe wijsa sigh bekymbrade och ömma om det som angår Kongl. Maij:ttz heder och tjänst.

Slötz at Hr Landt Marskalken med Erkebiskåpen och Bårg Mästaren vppå Vthskåttets vägnar behagade Munteligen i Vnderdånigheet begiära af Kongl. Maij:tt Communication af dhe Protocoller och Acter, som skohla wara anstötliga och röra Kongl. Maij:ttz högheet; Hwilket dhe och straxt förrättade, och kommo tillbakars med swar, att Kongl. Maij:tt Nådigt vptogh deras begiäran, låfwade Vthskåttet Communication af desse Protocoll, hwarföre gaf Kongl. Maij:tt tillstånd, att fordra af Secreteren i Cantzelie Archivo desse Acter.

Vthskåttet sände effter Secreteren i Archivo Hr Leijonmark, och begiärte desse Protocollen. Män, som han i sådan hast intet kunde alt hafwa wed handen, Altså Skiötz det vp till Nästa sammankombst.

Den 23 Februarij.

— — — — —
— — — — —

Hr Landt Marsk: Såsom i går blef afftalt, at man i dagh skulle låta Secreteren Leijonmark komma vp med Protocollen och wijsa hwarj det består, som skall röra Kongl. Maij:ttz högheet, så wehla wij låta kalla honom in.

Hr Secretern Leijonmark inkom, hade med sigh åthskilliga Protocoll, och sade sigh fuller hafwa något observerat, män intet alt, som detta kan angå, begynte altså per momenta vpwijsa dhe anstötliga Passager i Protocollen: nembl.

1. Af 1660 Åhr Protocoll, Hwarj finnes wara tahlt, som hade Kongl. Maij:tt intet macht sielf wählia sitt Rådth el:r höga Embeten, effter sitt gåttfinnande.

Hr Peer Sparre: Wij måste Distingvera hwad tijd denna Discursen är moverad, det är skiedt intet i Een Regerande Konungz tijdh, vthan då Kongl. Maij:tt war Minorennis, och Een Regering regrade.

2. Af 1633 Åhrs Prot: angående Regeringz Formen, at Een Kånung wore bunden wed den, hwarj och funnes dhe orden, at om Kånungen intet wille swäria på den, så skulle han intet få Cronan på hufwudet.

3. Af 1660 och flere Åhrs Protocoll at Kongl. M:tt wore skyldig att råda och regera med Rådz Råde, med mehra om Regeringz-Formen.

Hr Peer Sparre: Alla desse discusser angå Een regering, och intet en Myndig Kånung.

4. Af Åthskilliga Åhrs Protocoll: 1. Huru lubricum det wore, som Kånungarne låfwåde. 2. Huru Regeringen har wehlat pardonera Missgiärningz Man, för gaudium till den Nya Regeringen. 3. At Dråtzen[s] bönder hafwa præsterat honom Homagium. 4. Att Kongl. Maj:tt intet kan sielf göra ny lagh. 5. Om Kongl. M:tt må restituera domar. 6. At Cronogodz skulle försälias och förpantas.

5. Vtaf 1680 Åhrs Protocoll, 1. Att Rådet wore Mediatorer emellan Kånungen och Ständerna. 2. Huru Rådet tahlte på det Ständerna det Åhret Slöte om Godzens reduction.

Den 25 Februarij.

Secreteren Leijonmark Continuerade med Protocollens vpläsande så i dhe måhl förra gången förhades, som några flera, Nembl.

1. Vtaf 1667 Åhrs Protocoll, huru wijda Kånungen har macht at giöra och Explicera Lagh.

2. Om Konungens Eed af 1675 Åhrs Prot:

3. Af 1675 och 1680 Åhrs Protocoll, at Rådet wore Mediatorer.

4. Vtaf 1680 Åhrs Prot: 1.) om Rådets Voto at det ej war blott Consultativum, 2.) at Kånungen bör regera med rådz råde. 3.) At Rådet war ett à part Stånd. 4.) Huru Rådet hafwer warit emoth det Ständerna A:o 1680 slöto angående Reductions wärket, tyckiandes at Ständerna intet böra hafwa votum Decisivum.

Hr Landt Marsk: Såsom wij hafwe hört hwad Protocollen inhålla, och huru anstötliga dhe äro, så måste wij härj något sluta, som kan wara rätt och skiäligit sampt eenligit med den Kånungzliga Myndigheten, och wår vnderdånige plicht.

Hr Gabriel Falkenberg: Det wore bäst wij af det Secrete Vthskättet skulle bedia Kongl. Maj:tt wille låta Abolera desse protocoll, Medan dhe äro præiudicerliga för Kongl. Maj:ttz hög-

heet; Wij beklaga at sådant är skiedt, och tiäna dhe inthet at blifwa Conserverade, ty dhe kunna een annan gång kan skiee gifwa tillfälle till sådana qvæstioner, som äro till intet nyttige.

Hr Peer Sparre: Emedan alla dhe måhl, som således i Protocollen är tahlt om, äro sedermera rättade; så behöfwes intet el:r är åth, at sådana Protocoller skohla blifwa liggjandes.

Hr Lorentz Creutz biföll detsamma.

Ridderskapet förklarade Alla, at sådana Protocoller och Discurser måste abolerar, hwarom dhe vnderdånigst bedia Kongl. Majj:tt, och därhoos bönfalla det Kongl. Majj:tt wille låta alt sådant wara hoos sigh i glömsko.

Härom Discurrerades än wijdare, Män som Ständerna tyckte ej wara orådligit, at hwart Stånd trädde för sigh sielf, at öfwerläggia detta ährende, Altså gick Ridderskapet för sigh å part i den mindre Sahlen.

Herr Landt Marsk: Wij wehla nu Considera denna saken, som hon är i sigh sielf, Wij hafwe hört huru Kongl. Majj:ttz högheet är genom sådana i Senaten förde Discurser rörd, fast dhe af Rådet hafwa ändrat sig; frågade om icke detta ährende wore nödigt at Communicera samtel. Ständerna och Rådet.

Hwilket een dehl af Ridderskapet höllo för rådligit.

Hr Peer Sparre: Såsom wij nu hafwa fådt Communication af Protocollen, och see wähl fehlen, Män som alla desse måhl, som är Discurerat om, äro redan rättade, så är nu allenast qvästio, huru desse protocoll skulle aboleras. Wore icke bäst, at bedia Kongl. Maj:tt wille låta abolera dhem i Tystheet.

Hr Landt Marsk: Dhe senare Protocollen äro håldne sedan desse saker äro ändrade.

Hr Lovesin: Desse Discurser äro holdne om det som Ständerna slöto A:o 1680.

Hr Landt Marsk: Om desse protocoller skulle i Tystheet aboleras, så kunde det lämbna hoos een och annan dhe tankar, at man härj Vthskåttet gjorde något sådant, som ej wore rätt.

Voterades altså på föliande sätt af Ridderskapet och Adeln:

Den 25 Februarij. Secrete Uthskåttet.

Ridderskapet allena.

Voterades om dhe anstötliga Protocoll eller tahl i Protocollen, som äro förde i Senaten, tijdh effter annan.

Hr Frolich: Så wijda iag fattar saken, så tycker iag 1. At sådana Protocoll Entel. skohla

Aboleras, emedan dhe äro högst præiudicerliga för K. M:ttz högheet. 2. At de som sådana Discurser hafwa fördt, måga det hoos K. M:tt afbedia. 3. at detta Communiceras Samtel. Ständ: och Rådet, doch med K. M:tt[z] Nådiga samtyckie. 4. At een Skrift i detta fall vprättas.

Hr Gyllenborg Biföll Hr Frolich, Nembl. således 1. at Protocollen skohla aboleras. 2. At detta Communiceras Rådet, och Ständerna in pleno, med K. Maij:ttz föregångne Nådigste samtyckie. 3. At det lämbnas dhem sielfwa som därj hafwa dehl, at sökia Nåd, och afbedia det. 4. At det vpsätties een Skrift i detta måhl.

Hr Ankarstierna, Eense med Hr Gyllenborg.
Hr Fegerstierna Idem.

Hr Cronman Idem. Lade det till, at deras Arfwingar som äro döda böra också göra afbön.

Hr Lindhielm Idem med Gyllenborg.

Hr Grass. Idem.

Hr Fegerskiöld Idem.

Hr Eldstierna Idem.

Hr Hinrich Falkenberg: ad primum effter det äro obilliga Discurser, så är bäst afskaffa dem. ad Secundum. Rådet sielfwa hafwa dem sedan improberat, så är iu billigt, at dhen som orätt påstådt det afbeder och Corrigerar. 3. Håller orådligt sådana saker att publicera med mindre

K. M:tt det beordrar, Män skulle för Vth-skåttets säkerheet [söka] sina medbröders Communication. 4. såsom detta består i stycken som äro så efftertänkelige, som skohla afskaffas, så kan det intet manderas memoriae, vthan måste skjee med een Act.

Hr Ribbing idem.

Hr Posse. Idem med Hr Gyllenborg.

Hr Lovesin. Idem.

Hr Örneklo. Idem.

Hr Gab Falkenberg: idem. Lade det därtill at dhe beklaga, at sådana Discurser äro förde af dem som den tiden suttit i Rådet, och kunna af oss intet vthan med Horreur och för ogrundade ansees.

Hr Klerk: Eense med Hr Gyllenborg.

Hr Wrangel: Idem.

Hr Rebinder: Idem.

Hr Creutz: Idem. Beder att K. M:tt wille Nådigst öfwersee med dem.

Hr Siöblad Eense med Hr Gyllenborg.

Hr Bonde: Idem.

Hr Jacob Fleming beklagar at sådana Discurser äro förde, som hafwa gifwit K. M:tt tillfalle till missnöje. Är eense med Hr Gyllenborg vthj alla 4. Momentis. Allenast hemställer K. M:tt Modum at abolera sådant, på det at

sådant i framtijden ej må finnas, och gifwa tillfälle till K. M:tz missnöje.

Hr Carl Bonde Eense med Hr Gyllenborg Allenast beder K. M:tt intet wille tillräckna dem som nu lefwa deras förfäders förseelser.

Hr Peer Sparre: Såsom Ständernes Vthskått hafwa fådt i vnderdånigheet Communication af dhe efftertänkelige Protocoll som i Senaten äro Passerade, och man befinner wed deras genomläsande monga Præiudicerliga discusser, som touchera K. M:ttz högheet och rättigheet, så skulle wähl wara tiänligit, anhålla hos H. K. M:tt, at K. M:tt Nådigst skulle behaga at sådana passager i protocollen måtte aboleras, på hwad sätt och wijs, det lämnas i K. M:ttz eget Nådiga omdöme, imedlertijdh är intet orådligit, at man däraf gör först Commu: med Samtl. Ridd: på det at Entl. alla sådana Skriffter måtte rödias vhr vägen, som skulle kunna irra H. K. M:tt och förhindra een fullkommen harmonie, och Nådig åtanke om des trogne Vndersåtares Intention.

Gr. Axel Lilie Eense med Hr Gyllenborg.

När Vthskåttet kom tillsammans sade

Camen: Såsom af det tillfälle som gafs af S. Prop: Man hafwer fådt see några anstötliga Protocoll, som K. M:tt Nådigst haar wehlat låta

Communiceras dem, så kunna Bårg: intet än rätt yttra sigh, Medan dhe intet rätt wetha huru dhe skohla finna sigh, om K. M:ttz willia är, at dhe skohla härom säja sina tankar, nogh finna dhe att Prot: måste aboleras, Män så måste Separeras det som anstötligt är.

Prästerskapet, war af samma tankar med Bårgerskapet, och om dhe skohla yttra sigh härj, så moste dhe hafwa Extracter af desse Protocoll.

Hr L: M: Repeterade per Momenta, som Ständ: hafwa hört desse Prot: wara præiudicerlige, Sade dhe andra Ständerna Ridd:s tankar: 1. at prot: skohla aboleras. 2. at dhe som hafwa försedt sigh skohla afbedia K. M:tt. 3. at Communication skier med Rådet och dhe andra Ständerna in pleno. 4:o at een Skrift Vprättes om Protocollens Annullerande.

Bårgersk: biföll Ridderskapets votum, lade det till, at Prot: kunna wähl blifwa ståendes, män genom een Act annulleras.

Prästersk. Efftersom dhe skohla yttra sigh, så äro dhe eense med Ridd: att Proto: skohla aboleras, Män om Modo, det lämbna dhe i K. M:ttz behag, så wähl om Skriftens vprättande, som Communication med Rådet och Samtel. Ständerna.

Resolverades att Hr L: M: Erkieb. och Camen skulle behaga berätta Kongl. Maij:tt, huru Vth-skåttet Considerera denna saken, och begiära Communicera detta med Rådet och Ständerna; warandes dhe sinnade at vprätta häröfwer een skrift.

Den 25 Februarij. Effter Midd.

L: M: Berättade huru han med Erk. och Camen hade effter begiäran warit hoos K. M:tt, tackat K. M:tt för Nådig Communication, och därhoos förfrågat sigh 1. Om dhe skulle få Communicera med Rådet och Ständerna 2. Om dhe skulle få Skriftel. förklara sig här öfwer; till hwilka bägge måhl K. M:tt gaf sitt Nådiga samtykie, Wij kunde altså nu låta Sec. Leijonmark göra ett Extract öfwer desse Protocollen, och så wehla wij författa här öfwer een Skrift.

Befaltes Altså att Skrifften skulle vpsättias.

— — — — —
— — — — —

Den 28 Februarij.

Ridderskapet allena.

— — — — —
— — — — —

Hr Landt Marsk: Wij wehla nu företaga det som är vpsatt om Protocollen.

Hr Gyllenborg: Det äro än flera Skriffter, än dhe här äro vpläste, som angå detta wärket.

Hr Landt Marsk: Deth wij nu giöre, är till att giöra een Harmonie emellan Konungen och Vndersåtarne, det är Nödigt, at hwar Vnderståtare weth sin Skyldigheet och Kånungens macht. Det kunna wara dhe som kunna hafwa een och annan tanka om Kånungens macht, annorledes än sigh bör, och mena sigh hafwa rätt, hwarföre är detta myckit nödigt.

Hr Erkiebiskopen: Jagh troor at några af dhe måhl, som Discurserne finnes wara om i Protocollen, äro redan tillförende af Kongl. Majj:tt och Ständerna rättade. Man måste och see noga effter om icke omständigheeterna variera Meningarna i Protocollen.

Hr Landt Marsk: Sielfwa sakerna och hufvudqvæstionerne äro wähl rättade och Deciderade. Män nu är om protocollens som äro anstötliga annullerande, och at man gifwer hwar och een dhe Impressioner om Kongl. M:ttz högheet som sig bör.

Skrifften om Protocollen vplästes.

— — — — —
— — — — —

Den 6 Martij.

Hr Landt Marsk: — — — — —

— — — — — Wij wehla nu
företaga det som angår protocollen, hwilket wij
wehla sedan Communicera Rådet. Wij wetha nu
hvarj Anstötlicheterna vthj Protocollen bestå, som
skohla Annulleras. Och som dhe förnämbiligast
gå vth på det at Kånungen intet hade macht,
at göra sielf Lagh, at han wore bunden wed
Regeringz Formen, och at styra sitt rijke medh
sitt Rådz Råde, Med dhe flere Momenta wij
hafwe hördt, så är remarqvabelt, at Äfwen så-
dant är Passerat Åhr 1602, då Ständerna genom
ett besluth sigh däröfwer förklarade, hwaraf sy-
nes Rådets den tiden begiärligheet, at hafwa
dehl i Regeringen, och huru Kånungen äger sielf
taga sitt Rådh.

Beslutet af åhr 1602 vplästes.

Hr Landt Marsk: Wij see huru den tiden
hafwer warit, och som nu och så dhe kun-
na wara, som eij aldeles äro vnderrättade om
sin Skyldigheet emoth Kånungen, och kan skiee
hafwa orätta tankar i detta fall, så är bäst så
laga, at hwar och een må wetha sin plicht. Wij
see många oreedår i världen wara förelupne af
dhet, at Vndersåtarne intet hafwa förstådt sin
Skyldigheet emot Öfwerheeten.

Hr Erkebiskopen: Natura Imperij är Sancta och Indivisibilis, och kan ingen hafwa dehl i Majestate.

Hr Landt Marsk: Hufwudhqvæstionerne vthj dhe måhl som Protocollen ära anstöttlige vthj äro redan tillförende afgiorde och förklarade. Nu är allenast om Protocollens Annullerande. Wij wehla låta vpläsa Projectet; hwilket och Skiedde.

Hr Landt Marsk: Wij hafwe nu hört Projectet af dhen Skriffit som ähr projecterad af Ständerna till Kongl. Maj:tt om Protocollens Annullerande; frågade om dhe hade något at påminna.

Hr Axel Wachtmeister: Det är onödigt att vprepa alla Momenta, hwarj Protocollen äro anstöttliga.

Swarades af åthskillige, at Momenta måste Stå, ty skohla Protocollen annulleras, så måste iu stå vthsatt, hwarj det består.

Hr Axel Wachtmeister, effter denna saak skall komma för Samtel. Ständerna in pleno, hwadh är det åth at alt sådant skall där vp-nämbnas, ty som det är ansedt som Crimen Læsæ Maiestatis, så tjänar till intet, at hwar och een skall löpa där med.

Hr Landt Marsk: Huru skall man då betaga dem, som intet rätt förstå sin Skyldigheet emoth Kånungen, deras tankar.

Hr Axel Wachtmeister: Härefter lära andra vndra, huru wij hafwe kommit at raisonnera om Kånungens högheet, som af alla bör hållas helig. Det är betänkeligit för posteriteten skull.

Sades af åthskilliga at Momenta måste Specificeras, ty skall något Annulleras så måste iu vthsätias, hwad det är som är anstötligit.

Bårgerskapet. Såsom Hr Landt Marsk: så wähl har Deducerat, huru högh nödigt det är, så för desse, som dhe tillkåmmande tijder, så finna wij i wårt Stånd, wara nödigt at alla Momenta vprepas, till at betaga all irringh. Det är ingen som säger at den eller den hafwer begådt Crimen Læsæ Majestatis, vthan wij giöra det som ländet till Kgl. Maij:ttz tjänst, och gifwer lius i desse saker, Påmintes och at det kunde införas at några hafwa kallat sina bönder Vnder-såtare. Förklarade sigh wara nögdle med dhen projecterade Skrifften.

Prästerskapet bijföll Bårgerskapet. Lade det till, att man kunde läggia därtill Extracter af Protocollen, och sedan lämna i Kongl. Maij:ttz behagh, at låta publicera dem eller ej.

Hr Landt Marsk: Till att allegera alla Extracta Protocolli wore alt för widlyfftigt, vthan bäst hemställa alt i Kongl. Maij:ttz egit behagh. Kongl. Maij:tt lærer wähl för posteriteteu skull låta göra Een Deduction i denna saak, på det at hwar och een må härefter see, hwad rätt och Justice härj är.

Vplästes Kongl. Rådens Skriff af Åhr 1681, hwarj dhe göra Een förklaring om alla dessa måhl, och rätta sin förra mening.

Hr Landt Marsk: Kan någon sin wara skiäligare, än at Annullera protocollen, som dhe och sielfwa sikh härj hafwa rättat.

Hr Axel Wachtmeister: Kongl. Rådens Skriff kunde blifwa tryckt, ty den dödar sielf protocollen.

— — — — —
 — — — — —

Hr Landt Marsk: berättade Allmogen, till at wijsa ett gått förtroende, huru i det Kongl. Rådet finnes vthj Protocollen, många anstötliche tahl emoth Kånungens högheet förde, som kunde förorsaka med tijden någon irringh, hwarföre är Nödigt, till at stadfästa Kongl. Maij:ttz högheet, att skaffa sådana Protocoller af wägen, och at dhe måge annulleras. Wij hafwe låtit vpsättia

Een Skriff, som wij wehla- Communicera med Eder, att j måge göra ett med oss, sedan wehla wij Communicera det Rådet. J måste och nämpna ett Vthskått, som med oss kunna wara vppe i Rådet.

Bonden. Wij tacka för nådigh Communication; Wij äro Eenfaldige, och wehla rådgiöra med dhe andra Ständerna.

Skriften om Protocollen vplästes.

Bonden. Wij tycka Skriften är wähl satt, wij lijta på dhe högre Ståndens höga förstånd, och äro Eenige med Skriften; tackade för denna dem wedarfarna Nåden.

— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —

Den 7 Martij.

Hr Landt Marsk: Wij wehla nu gå till Rådet, och Conferera med dem.

Sändes båd effter ett vthskått från Allmogen.

Hr Secretern Leijonmark vpläste än dhe anstötliche Passager i Protocollen.

Hr Landt Marsk: Vår Conference med Rådet lærer bestå förnämligast därj, at wij säja dem af hwad tillfälle man har begiärt Protocollen, och som man har därj funnit så anstötliche tahl, så hafwer man intet kunnat gå förbij at

vpsättia een Skriffit däröf:r. Will Rådet at Protocollen skohla vpläsas, så kan det och skiee.

Såsom Rådz Sahlen är lijten, och intet alla kunde gå vp, så nämndes föliande vthskått, at gå vp till Rådet:

Ridderskapet.

Hr Landt Marskalken.

1 Class: Hr Per Sparre.

Hr Axel Wachtmeister.

Hr Dirich Wrangel.

Hr Rebinder.

Hr Erich Lovesin.

2:da Classis. Hr Hinrich Falkenberg.

Hr Jahan Ribbing.

3:tia Classis. Hr Fegerskiöld.

Hr Fegerstierna.

Hr Gyllenborg.

Hr Morling.

Prästerskapet.

Alla Biskåpar och Super Intendenter, som woro tillhopa 10 st.

M:r Simonius.

M:r Löfstadius.

Borgerskapet.

Hr Borgmästaren Camen.

Hr Bång.

Hr Brunel.
 Hr Holmström.
 Hr Lorman.
 Hr Amian.
 Hr Fremling.
 Hr König.
 Hr Molmbrock.
 Hr Nortman.
 Hr Du Rees.
 Hr Remert.

Al *Allmogen* woro 12 st.

Det Nämnde Vthskåttet gick Altså vp till Rådet, När dhe kommo in, sade

Hr Landt Marskalken: Såsom Ständerna wedh Kongl. Maj:ttz Secreta propositions öfwerläggian- de hafwa fådt anledning at taga i Consideration ett vthkommit tahl om een hoop swåra och eff- tertänkelige Discurser, som skohla finnas i Kongl. Rådz protocollen, och fördenskull befunne sigh förorsakade att sökia därom Een närmare vnder- rättelse, till hwilken Ända dhe och i vnderdånig- heet hafwa anhållit at få af bem:te Protocollen Communication, den dhe och hafwa bekommit, och i dhem samma funnit mycket anstötligt tahl, som rörer Kongl. Maj:ttz macht och myndig- heet; Altså hafwa dhe tyckt wara af Nöden at

sådana anstötliga Protocoll skulle blifwa annullerade. Dhet är intet vthan att sielfwa hufwudsaken är rättad, Och Omständeligen Åhr 1680 förklarad om Kongl. Maj:ttz Myndigheet och högheet, sampt Rådetz Embete, Män så äro doch Protocollen blefne liggandes. Ständerna hafwa ärnat genom een Vnderdåänig Skriffit bedia Kongl. Maj:tt wille låta abolera desse Protocoller, Män så hafwa dhe doch först wehlat Conferera med deras Excell:tier, och sedan med Samtel. Ständerna; Om deras Excell:tier så behaga, så äro Extracter af Protocollen wed handen, som kunna vpläsas.

Hans Excell:tz Gref Bengt Oxenstierna tackade Ständerna för Communication.

Därpå blefwo Extracterna af Protocollen vpläste, imedlertijdh sutto deras Excell:tier och Ständerna.

Hr Landt Marsk: Detta, som vpläsit är, är allenast om dhe förnämsta måhl, och hwarj anstötligheterna bestå. Rådet haf:r sedan mycket berömb. rättat sigh i sakerna, därföré är nu allenast intention, at sådana Protocoll måtte Annulleras, till at förekomma all irring nu och i dhe tillkommande tijder.

Ständernas Projecterade Skriffit till Kongl. M:tt om denna saak vplästes, och såsom den

beropar sigh på 1602. Åhrs besluth, så blef det och vpläsit. Rådet begiärte Ständerna täcktes lijtet låta Rådet wara allena, och imedlertijdh dröja vthe i Sahlen, dhet dhe och giorde. Sedan dhe kommo igen in, sade

Hans Excell:tz Gref Bengt Oxenstierna. [At deras Excell:tier vhrsächta sigh, at Ständerna något hafwa måst wänta, och tacka dhem för den dem giorde Communication, och som det är een marqve till deras wählmenande till Kongl. Maij:ttz tjänst, så kunna dhe intet vthan berömma deras Intention. Dhe beklaga at sådana anstötligheeter skohla finnas i Protocollen, och skul le och mehr bedröfwa dhem, om sådant wore med berådde mode skiedt, at betaga Kongl. Maij:ttz myndigheet, hafwandes Rådet altijdh haft dhe tankar at styrkia Kongl. Maij:ttz Macht. Och som sådana anstötligheeter, med tijden kunde förorsaka någon irring, så är mycket wähl betänkt, : sådant måtte aboleras, och till intet göras, som detta och är wed Rijkzdagen Åhr 1680 Afgiort. Och kunna deras Excell:tier intet vthan aggreera Ständerna[s] Vpsåth, som dhe och lära med een vnderdånigh Skriffit inkomma hoos Kongl. Maij:tt om detta. Dhe hafwa intet at påminna wed Ständernas Skriffit, vthan allenast at Ständerna wille bedia Kongl. M:tt at alt sådant måtte till ewiga

tijder aboleras, blifwa vthj Een ewigh glömsko, och aldrigh påtahlas.

Hr Landt Marskalken tackade Rådet för deras godheet, at dhe så wähl hafwa wehlat vptaga deras påminnelser, skohla och behörigen i Öfwerwägende taga det deras Excell:tier behagat påminna.

H. Exc. Gref Bengt. Säsom Ständerna vthj sin Skriffit beropa sigh på Lagen, så haf:r Rådet tyckt, emedan Kongl. M:tt är nu i wärket at rätta den gamla Lagen som är giord i ett wahlrijke, at dhet skulle eij wara otiänligit, at Ständerna skulle något nämbna om den lagen som Kongl. M:tt nu ärnar författa låta.

H:s Ex. Gref Lindskiöld repeterade dhet samma och är detta så myckit nödigare, som den gamla Lagen är giord i ett wahlrijke, och har gifwit occasion till sådana anstötligheeter.

Hr Landt Marsk: Intention af det, at i Skriffiten allegeras lagen är, at såsom i Protocolen finnes att man wed dhe håldne Discursen har beropat sigh på Lagen, så har man genom sielfwa den gamla Lagens ord vthj det 8 Cap: K. B. L. L. iämwähl flera Capitel (hwilka Hr Landt Marsk: vpläste) som vthwijsa at Kånungen har macht at sielf taga råd h sitt, sammaledes af det 4 Cap: K. B. L. L. 21 och 22 Cap: TingM: B.

L. L. synes at Kånungen eij är bunden wed Lagh, vthan öfwer Lagen, som kan vthletha all sanning effter vthlete eller effter Lagh, bryta Skräck och offsockner, och låta Eed gå moth Eed, klarligen wehlat bewijsa Kånungens macht; Ty hade Een Kånung sådan Myndigheet i Eett wahlrijke, mycket mehr i ett Arfrijke. Den påminnelsen deras Excell:tier hafwa behagat göra skall tagas ad Notam.

Därpå togh Vthskåttet afskied. Sedan dhe kommo neder sade Hr Landt Marsk: till samtel. Vthskåttet: Wij hafwe warit hoos Rådet, förrättat wår Commission, och låtit vpläsa så wähl Extracten af Protocollen, som wår Skriff. Rådet tackade oss för Communication, och aggreerade Skriften. Dhe låfwade Sielfwa och inkomma med een Skriff till Kongl. Maj:tt härom. Påminte allenast att det kunde wed Ändan införas, at sådana förgripelser kunde efftergifwas, och blifwa i Ewig glömsko, frågade om Ständerna wehla at denna påminnelsen skall införas.

Hr Camen: Kongl. M:tt hafwer in låfwat at wilia efftergifwa det, om wij nu föra det in, så wore det at twifla på Kongl. M:ttz Nåd. När Kongl. M:tt efftergif:r det, så är det glömt.

Hr Erkiebiskåpen: Man kan intet förwägra

Rådet den begiäran, at detta må lämnas i Een Ewig glömsko.

Hr Axel Wachtmeister: At bedia kan intet skada, när man hemskiuter det Kongl. M:tt så kan Kongl. M:t om han will antingen bruka högsta rätten, el:r efftergifwa det.

Hr Landt Marsk: Kongl. M:tt lærer wähl ändå efftergifwa det.

Hr Hinrich Falkenberg: Efftersom Rådet har begiärat det, så wore betänkeligit at förwägra dem det, det skulle synas, som man hade något under det.

Resolverades at detta skall med några ord införas, och at Skrifften sedan Skrifwes reen.

Den 8 Martij.

— — — — —
— — — — —

Cantzelisten Grubb kom in, och berättade Hr Landt Marsk: at deras Excell:tier af Rådet låta Ständernas Vtskått wetha, at dhe nu ärna sigh till Kongl. Maj:tt, at öfverlefwerera deras Skriff om Protocollen.

Hr Landt Marsk: gaf Hr Grubb till swar, at Ständernas Vthskått vptaga deras Excell:tiers beskickning med all respect och wördnad.

Därpå blef iag sänd at på Vthskåttes wägnar låta Deras Excell:tier af Rådet wetha, at Ständerna äro sinnade i dagh öfverlefwerera Kongl. Maij:tt deras vnderdånige Skriffit om protocollen.

D. 11 Martij

war wäl Secrete Vthskåttet tillsammans, Män som Bönderna intet kommo, så blef intet något företagit.

D. 12 Martij.

— — — — —
 — — — — —
 Hr Landt Marsk bad Allmogen wara tillstädes i dagh kl. 5. Efftermiddagen, Medan Kongl. Maij:tt will Communicera oss, den Skriffit Kongl. [Maij:tt] har låtit vpsättia om Protocollen.
 — — — — —
 — — — — —

D. 12 Martij Efftermiddagen.

— — — — —
 — — — — —
 Hr Cantzelie Rådet Bergenhielm kom in och sade sigh wara af Kongl. Maij:tt befalt at vpläsa för Ständerna Kongl. Rådens Skriffit om Protocollen, som och den Act som Kongl. M:tt har låtit författa så af Rådetz som Ständernas Skriffit.

Dessa bägge Skriffter blefwo vpläsne, Angående Protocollen.

Hr Landt M: Kongl. Maj:tt lämbnar Ständerna fritt, at påminna om något härwed wore af Nöden.

Bårgerskapet hugna sig öfr detta, och hafwa intet att påminna.

Bonden tackade för Nädig Communication, och skrifva gärna vnder skrifften.

Prästerskapet vptaga detta med vnderdånig wördnad, och äro nögte med Skrifften.

Hr Landt M: Ridderskapet erkiänna medh all vnderdånig wördnad den dhem wederfarne nådigè Communication, dhe lära gärna ställa sigh detta till vnderdånig effterrättelse.

D. 13 Martij.

Hr Landt Marsk: Kongl. M:tt har befalt mig, att berätta Ständerna, at Såsom vthj vår Skrift står infördt om Rådets Voto Consultativo, hwilka ord Hans Excell:tz Gref Bengt Oxenstierna finnes i Protocollen hafwa allena tahlt, Och Emedan Hans Excell:tz hafwer in för Hans M:tt förklarad sin Mening aldrig annars warit än till Kongl. Maj:ttz tjänst, högsta macht och Myndigheets styrkia, Altså är Kongl. Maj:ttz Nådiga willia, i anseende af den herrens giorda stoore tjänster, at desse orden skohla vthslutas,

hwarföre har iag Skrifften med mig, och wore wähl dhe gode herrar som hafwa warit öf:r Skrifften, wille detta öfwersee och ändra.

Hr Gyllenborg: Det wore wähl at dhe som komma öfwer skrifften, wille wijdare Conferera Protocollen med Skrifften, at alt i orden kunde wara lijka med Skrifften och Protocollen.

Hr Camen: Wij frögda oss öf:r det at Kongl. M:tt är så nådigh, att Kongl. Maj:tt har wehlat haftt den Consideration för Hans Excell:tz Gref Oxenstierna.

Vthskättet öfwer Skrifften angående Protocollen.

Ridderskapet.

Hr Peer Sparre.

Hr Erich Lovesin.

Hr Hinrich Falkenberg.

Hr Gustaf Grass.

Hr Fegerstierna.

Hr Jacob Gyllenborg.

Prästerskapet.

Hr Bisk. Carlson.

Hr Bisk. Spejel.

Hr Bisk. Wirenius.

M:r Iser.

M:r Micranders.

M:r Colmodin.

Bårgerskapet.

Hr Camen.

Hr Holmström.

Hr Brunel.

Hr Barckius.

Hr Lorman.

Hr Fremling.

Hr Landt Marsk: Vthskåttets Commission består därj, 1. At dhe vthesluta dhe orden om Voto Consultativo, Emedan H. Excell:tz Gref Bengt har gjort hoos Kongl. Maij:tt sin förklaring, och tyckt, at det skulle elliest hoos Posten riteten lämbna något omdöme, som kunde lända honom till præiudice. 2. At orden i Skrifften må Confereras med Protocollen, at dhe äro lijka. J Realiteten blif:r intet ändrat, allenast at alt wähl iemkas så at om något ord wore öfverflödigt kunde det vthlätas. — — — — —
— — — — —

D. 13 Martij.

Vthskåttet öfwer Protocolls-Skrifften.

Hr Landt Marsk: Det första som kommer att ändras är det om Voto Consultativo, Wij finna af 1680 Åhrs Protocoll, at H. Ex: Gref Bengt intet har Sustinerat den meningen, vthan vnderkastat det Kongl. M:ttz behagh och förklaring.

Hr Camen. Påminte om Hr Lorentz Crentz Discurs, hwaraf synes att Rådet har haft sådana Discurser, fast dhe orden *Votum Consultativum* vthslutes, så kan wähl af andras tahl, nästan samma mening tagas.

Hr Landt Marsk: Dhet är intet vthan, at så är Discurrerat, män Kongl. Maj:tt hafwer intet låtit binda sig händerna. Wij wetha Exempel som äro passerade så i Dråttning Christinæ, som Sahl. Kånungens tijdh, att Deras Maj:tter hafwa resolverat aldeles emoth Rådets tankar. Kongl. M:tt brukar sitt råd till att höra dem, och intet till at wara wed dem bunden.

Hr Hinrick Falkenberg. Om detta passerade något särdeles A:o 1672 i den saken om Taubensfelt, då Rådet kom på Riddarhuset, och iagh i Discursen sade dhe orden, at intet kan Rådet votera omkull Kongl. M:tt, därpå förklarade samt. Rådet, och Hans Exc. R. Cantzeleren förde ordet, at detta war wähl och rätt af mig sagt, som Riddarhus Protocollet lærer vthwijsa.

Hr Landt Marsk: När man sätter sakerna rätt, som dhe per naturam böra wara, så är det wähl, och nyttigt, till att förorsaka Eenighet och förtroende emillan Kånungen och Vndersåterna.

Skriff-

Skrifften vplästes altså.

I. Blef ändrat, at i det stället, at det står Rijke, sättes Arfrijke.

II. Confererades dhe i Skrifften införde anstötliche Discusser, emoth sielfwa Protocollen.

1 §. Huru wijda Kongl. M:tt har macht at wälia Råd och höga Embeten, fans rätt.

2 §. Om Regeringz Formen, war också rätt. Resolverades at dhe orden sätties till dhen så kallade Regeringz Formen.

3 §. Om Kongl. Maij:ttz Macht at stiffta Lagh fans lika med Protocollen, allenast at ord-Formen således ändras Nembl. at Kongl. Maij:ttz macht i Lagh Stifftandet och vthtydande myckit beskränkies.

4 §. At Rådet wille tahlä på Reductionswärket, och det Ständerna hafwa slutit, fans lika med Protocollen.

5 §. Om Rådetz Voto Consultativo Resolverades, at den Meningen om Voto Consultativo skulle lämbnas vth, män det at Rådet kallar sig Mediatorer och ett särdeles Stånd blifwer ståendes.

6 §. Om Collegiernes Myndighet lämbnas vth, och i des ställe sättes een General Causel [Clausel] om flere sådana anstötlichester.

Och såsom wed slutet är een mening om den irring som af sådane Discurser kan födas, som bör nödvändigt betagas, på det eett förtröende må wara emellan Kånungen och Vnderståtarna, Altså emedan meningen tycktes wara för widlyfftig, fans gått at giöra meningen kårtare, som af sielfwa Skriffterna är at see.

Samtl. Secrete Vthskåttet kom tillsammans klockan 5.

Hr Landt Marsk: berättade at dhe förordnade hafwa förrättat sin Commission, vthtagit dhe orden om Voto Consultativo, och något iämkat skrifften i ordformen, män i realiteten är intet ändrat.

Skrifften vplästes, och Hr Landt Marsk: sade alt imedlertijdh Vthskåttet, så det eena som det andra, som war i Skrifften ändrat, frågade om dhe woro där med till fredz.

Alla Tre Ständerna tackade Hr Landt Marsk: och dhe Deputerade för deras möda, och förklarade sigh alla wara där med nögd.

D. 16 Martij. Efftermiddagen.

Hr Landt Marsk: berättade huru han tillika med Hr Erckiebiskopen, Hr Bårgmästaren och Böndernas tahlman hafwer öfwerlefwererat

dhen af Ständerna vnderskrefne Acten angående Protocollen. Kongl. Maj:tt togh det mycket nådigt vp, och gaf oss des Nådiga förklaring däröfwer.

Kongl. Maj:ttz förklaring blef vpläsen, och gaf Hr Landt Marskalken hwart Stånd sitt Exemplar in Originali däraf, som skall hoos hwart Stånd förwaras.

— — — — —

Alldenstundh wij vnderstecknade hafwa warit vtaf Samptel. dhett Secrete Vthskåttet Committe-radhe och anmodade, dhett i bem:te Secret. Vthskått och dhe theraf dependerade Conferentzier håldne Protocoll att öfwersee och Adjoustera låtha. Ty hafwe wij dhett samma oss föreläsa låthit, Och befunnit at dhett aldeles Öfwer Eens kommèr med dhett som förelupit och afhandlat är. Hwilket wij betyga med våra händers vnderskriff och wahnliga Signeten.

N. GYLDENSTOLPE.

CARL BONDE. E. LOVESIN. P. CRONHJELM.

PETRUS BÅNG. MATTHIAS ISER. J. ARNELL.

Eps Wijk.

Past. Holm. Prim.

& Consist. Präses.

DANIEL CAMÉRÉN. CHRIST. BRUNELL. GUSTAF HOLMSTRÖM.

Likheten med det i Kongl. Riks-Archivet förvarade Original-Protokollet intygar

Knut Geijer.

Ur Ridderskapets och Adels Protokoll vid 1689 års Riksdag.

D. 8 Martij.

Hr Landt Marskalken berättade Ridderskapet, huru såsom man vthj det Secrete Vtskåttet hafwer fädt see vthaf ett tillfälle några Senatens Protocoll, vthj hwilka dhe hafwa funnit anstötliga tahl, som Een dehl Rådz Personer hafwa fördt, och röra dhen Konungzliga machten och högheeten. Hwarföre har man tyckt wara högh Nödigt, at sådana anstötligheeter skulle af wägen skaffas, Medan dhe kunde förorsaka een irringh medh tijden, dhen man bör förekomma. Dhet Secrete Vtskåttet hafwer detta öfwerlagt, och låtit vpsättia Een Skriffit om Protocollens Annulle-rande, dhen dhe och hafwa Communicerat med Rådet, som hafwa warit med oss därj Eense. Och som detta Eendast är ansedt, till att förekomma all irring, förorsaka Eenighet och gått förtroende emellan Kånungen och Vndersåtarna, och komma hwar och een, at hafwa Een rätt tanka om Kånungens högheet, och sin vnderdåniga Skyldigheet, Altså lærer Ridderskapet och så finna detta nödigt. Män på det, at dhe måge wetha hwarj dessa anstötligheeter bestå, Så äro

Protocollen, och dhe däraf öfwer dessa måhl giorda Extracter wedh handen och kunna vpläsas. Till hwilken ända Secretern vthj Archivo Hr Leijonmark är nu här tillstädes, at vpläsa dhe samma.

Hr Secretern Leijonmark vpläste dessa Protocollen, och de giorda Extracter.

Hr LandtMarsk: Vthaf dhe som vpläsit är, seer man, hwad tankar een och annan, hafuer haft, som warit anstöttlige, hwadh Myndigheet Rådet har wehlat sigh tillägna, huru man har wehlat Kånungens macht, at stiffta lagh, och styra sitt rijke binda och inskränkia. Och är att remarquera, huru dhe orden böra i lagen förstås, där som står, at Kånungen äger rijke sitt styra, med sitt råd:z råde. Rätta förståndet däraf är, at Kånungen skall styra sitt rijke Sverige med sitt Råd: i Sverige, och intet taga några främmande därtill. Ty den tiden då vår Lagh blef giord, woro alla Tree Kånungarijken tillsammans, och då præcaverades at hwartera Rijke skulle råd:as medh sitt egit råd:h. Såsom vthj Sverige skulle Kånungen bruka allena Swänska Råd:z Personer, och inga Danska, Norrska, el:r andra. Detta war och Een Lagh vthj Eett wahl-rijke. Hwad som nu vpläsit är, och i Rådet hafver warit Discurrerat, haf:r fuller rådet rät-

tat sigh vthj, och ändrat sina meningar, som skiedde i Synnerheet wedh Rijksdagarne åhr 1680 och 1682. Män så äro dock pro[to]collen hwarj sådana Discurser finnas, blefne liggiandes, hwarföre är högh nödigt at dhe annulleras och till intet göras, till at därigenom förekomma all irring.

Hr Cojet: Jagh påminner migh, at åhr 1672 om iagh rätt minnes, då någon disput war med Hr Taubensfelt, Så kom Rådet hijt på Riddarhuset, och ibland annat samptel. bekiände och förklarade här in för Ridderskapet och Adelen, at Rådet woro allenast Kånungen a Consilio.

Skrifften som war vpsatt om Protocollens Annullerande vplästes.

Hr Landt Marsk: Ridderskapet see här af i hwad för redligh Intention till Fäderneslandsens tjänst man detta har gjort, dhem behagade Altså säja häröfwer sina tankar.

3:ta Classis förklarade sigh alde[le]s wara nögde och Eense med Skrifften, som är vpsatt.

2:da Classis af samma Meningh som dhen tridie Classen.

1:a Classis Conformerade sig med dhe andra bägge Classerna.

Hr LandtMarsk: Man seer at då Sverige war ett wahlrijke, at meningen af Lagen intet hafwer war[it] at binda Kånungen, ty wij finna

i Lagen det 4 Cap. K. B. 21, 22 Cap. Tingm. Huru Konungen eij är bunden wedh Lagh, vthan hafwer macht at gå emoth Lagh, om han will, och effter vthlete sanning höra. Deth är bäst och är nödigt at alla måga i detta och flere måhl wetha sin Skyllidigheet emoth Kånungen.

D. 14 Martij.

Hr LandtMarsk: Ridderskapet lærer wähl påminna sigh det som härom dagen hades före om protocollen, då den vpsatte Skrifften om protocollens annullerande vplästes, och sedan öfwerlefwererades Hans Kongl. Maj:t. Rådet hafwer och inkommit med sin Skriffthäröf:r, vthaf hwilka Kongl. Maj:tt har låtit vprätta Een Act, som skall af Ständerna vnderskrifwas, doch har Kongl. Maj:tt först wehlat i Nåder Communicera Ridderskapet Rådetz Skriffth till Kongl. Maj:tt i detta måhl.

Vplästes altså Rådets Skriffth förut, och sedan sielfwe Acten, hwilken blef af Ridderskapet och Adeln vnderskrefwen.

D. 18 Martij.

Herr LandtMarsk: Högtährade herrar, Wij förehade sidst den författade Acten om Protocollen, och vnderskrefwo den samma, sedan har iag med dhe andra Ständernes Tahlmän öfwer-

lefvererat vthj vnderdånigheet den samma åth Kongl. Maj:tt som med Nåder vptogh det, och då gaf oss des Nådiga förklaringh däröf:r, som nu är här at vpläsas *).

Kongl. Maj:ttz förklaring angående Protocollen vplästes. N:o 16.

Hr LandtMarsk: Det är een allwarsam och Nådig förklaringh. Kongl. Maj:tt har här wedh låtit sin Nåd h wedderfaras dem, som Hans Maj:tt elliçst hade macht, at fullfölia sin rätt emoth, män Hans Maj:tt låter gärna i alt lysa sin Nåd.

*) Så väl Rådets och Ständernas gemensamma Skrift till Kongl. Maj:t i förevarande fråga af d. 14 Mars, som Kongl. Maj:ts den 15:de derpå följande afgifne Förklaring finnas tryckta i v. *Stiernmans Riksd. och Mötens Beslut*. Tom. 3. pag. 2056 ff.

Likheten med det i Riddarhus-Archivet förvarade Original-Protokollet intygar

Knut Geijer.

3.

Ur 1697 års Råds-Protocoll.

Anno 1697 den 11 Novembris för Middagen
uti Råd Sahlen Närwarande

Deras Kongl. Maj:ter.

Gref Bengt Oxenstierna, Gref Fabian Wrede,
Gref Nils Gyllenstolpe, Gref Lars Wallenstedt,
Gref Hans Wachtmeister, Gref Axel Stålarms,
Gref Carl Gyllenstierna, Gref Erich Dalberg,
Gref Didrich Wrangel, Gref Gabriel Falckenberg,
Gref Axel Wachtmeister, Gref Jacob Gyllenborg,
Gref Jöran Melin.

— — — — —
— — — — —

Företogs sedan den af Secreteraren Leijon-
mark effter befalning upsatte relation angående
Protocollerna och några därutinnan fundne pas-
sager som rörde Konungens Högheet.

Gref Gyllenstolpe berättade hwad tillfälle
gifwit till denna relationens uppsättiande, neml.
när denne saken wid 1689 åhrs Rijkadag före-
hades hafwa samptlige Ständerne ingifwit en skrift
därpå Hög-Salige Kongl. Maj:tz approbation fölg-
de, at fast desse acter blefwe casserade skulle
Effterkommande till underrättelssse utgå en utför-

lig relation om orsaken til det medellöse tillståndet och desse anstötelige och förgripelige discusser, hwilket högsahlige Kongl. Maj:t i sin lifstijd befalt hafwer.

Oplästes Leijonmarcks relation Protocollerne angående och det som war hållit den 5 Octobris 1660 om Mediators ämbetet.

Gref Wrede frågade om ej Rådens nampa som tå wardt tillstädes stå utsatte?

Piper: Neij, uthom bijlagan är allenast ett Extract, upläste sedan ett stycke af relationen med dee allegerade documenter, neml. Cassations-Acten af den 14 Martij 1689 den därpå följde Konglige approbation af den 15 dito samma åhr.

Gref Oxenstierna sade at alle dee passager som wore uti Protocollerne införde effter hans discusser, hafwer Sal. Kongl. Maj:t befalt det dee aldeles skulle uttagas, förutan den generalabolition som sielfwa cassationsacten innehåller för alla Kongl. Råden uprepandes dee orden: *så skall här uppå aldrig mehra tänkt, mindre om-
tahtt eller rördt &c.*, berättade därhoos at Salige Kongl. Maj:t skickat till sig Gref Gyllenstolpe som tå wid Rijksdagen åhr 1689 war Landtmar-
skalk att säija honom detta såsom och berätta det samma uti Secrete Utskottet at förbemälte passager skulle aldeles ur Protocollerne uttagas.

Gref Gyllenstolpe sade sig hafwa efterkommit hvad HögSal. Kongl. M:t honom i så måtto befalt.

Hennes Maj:t: När Salige Konungen har befalt och förklaradt det alt sådant skulle wara i förgätnhet stält, borde sådana passager nu mehra eij omtahlas eller upläsas, ty hwar och en weet hwad redeligit hiärta Gref Bengtt altijd buhrit för sin Konung och Fädernesland och wore bättre det sådane relationer aldrig upsattes.

Gref Wallenstedt: Salige Kongl. Maj:ts approbation innehåller det en utförlig berättelse här- om skulle författas, hafwer det och sielf i sin lifstijd befalt.

Emedan kl. war half Ett uppskjöts med relationens läsande til efter middagen, tå hwad som ännu återstår i Samptl. Kongl. Rådens när- wahu företagas skall.

Anno 1697 den 11 Novembris Eftermiddagen.

Närwarande

Deras Majestäter.

Gref Bengtt Oxenstierna. Gref Fabian Wrede.
Gref Nils Gyllenstolpe. Gref Lars Wallenstedt.
Gref Hans Wachtmeister. Gref Axel Stålbarm.
Gref Carl Gyllenstierna. Gref Erich Dalberg.
Gref Didrich Wrangel. Gref Gabriel Falckenberg.
Gref Axel Wachtmeister. Gref Jacob Gyllenborg.
Gref Jöran Melin.

Cantzli-Rådet Piper continuerade med upläsandet utaf den för middagen begynte Relation som Secreteraren Leijonmarck upsatt hafwer.

5 §. Om Mediatorsämbetet emellan Konungen och Rijket lästes allegata af Protocollerna den 26 Augusti 1636, 28 Martij anni dicti, 5 Octobris 1636 Fol. 17 af år 1660 item den 11 Septembris 1672. H. Clas Rålamb, at Rijksens Råd böör wara ett Läkeblad &c. Lästes Extracta Protocolli N:o 19 och 20.

Gref Oxenstierna: Man måste distinguera tempora; så länge Sverige war ett wahlRijke, war det utaf en heel annan beskaffenhet änn sedan. Det wardt arfRijke, och i förre tijder när man går till Historien hafwer ej owahnligt

warit det Rijkzens Råd blifwit wid någre tillfällen brukade såsom Mediatorer eller Mäklare emellan Konungen och Ständerne, ja och så sielfwa Härtigerne af Konglige huset, samt slättat dem emellan upwuxne twister, och hafwer Rikz-Rådzeeden pålagdt dem at tahlä uti Konungens och Rijkets Rätt och styrkia Konungen därtil. Och sedan HögSal. Kongl. Maj:t förklarade huru wijda Kongl. Rådsmyndigheten eller des ämbete sig skulle extendera, war all twifwelsmähl betagit, Men tilförenne war det en swår sak at finna sig uti, ty ingen utaf Rådet war af den förmätenheet at de någon gång skulle hafwa den arga mehning at betaga Kongl. Maj:t des höga Rätt och myndigheet.

Hennes Maj:t: Wist måste man åtskilja tiderne, ty annorlunda hafwer det warit beskafat med Rijks Råds ämbetet i förtijden och annorledes nu, hälst sedan Sal. Kongl. Maj:t förklahrat huru wijda Kongl. Rådsmyndigheten och des eed sig sträckia skulle.

Gr: Wallenstedt: Wist war det en ond mehning och indignt at Konungen ej skulle hafwa något votum.

Kongl. Maj:t: Wist war det galit och i ond mehning tahlit at Konungen intet skulle hafwa något votum i Rådet.

Continuerades med Relationens upläsande.

Gref Oxenstierna påminte ytterligare wid det någre passager af des förde tahl uhr Protocollerne uplästes ibland dee allegata som Leijonmarck wid sin upsatte relation annecterat, at HögSalige Kongl. Maj:t redan uti Des listijd och wid 1689 års Riksdag hade befalt hwad han i denna måtton tahlat, eller kunde på något sätt emot des rätta intention och mehning, den H. Excell. bedyrade altijdh devot och redelig warit, uttydas och anstöteligt synas, skulle i alla tijder aboleraras, utplånas eller uhr Protocollerne tagas, hwilcket Gr. Gyllenstolpe, tå warande Landtmarskalk i befalning fått honom sielf at säija och det samma sedan dagen effter i Secret Utskottet förkunna, berättandes hela historien eller huru ledes där med den tijden föreluppit war, påstod at detta måtte blifwa wid den af högSalig Kongl. Maj:t en gång gjorde och anbefalte abolition.

Gr. Gyllenstolpe tilstod HögSalige Kongl. Maj:ts befalning sålunda warit som ofwanföre berättat är och at han det samma uti Secret Utskottet sagdt, som Protocollet där sammastädes hållit nogsamnt utwijsa lærer.

Lästes Relation cum allegatis N:o 26, 27 ad 30.

Ventilerades orden: Fundamental-Lag, eed och försäkring, och fans ej bland allegata något bewijs om eed och försäkring, hwarföre befalltes det Leijonmarck skulle upkallas.

Gr. Falckenberg: Om bland allegata ej finnes något bewijs, wore bäst at utlåta det samma ochså uhr relationen.

Continuerades med Relationens och de öfrige allegaters upläsande a N:o 30 ad 40, hwaribland ochså wore Kongl. Rådens underdåniga bref och förklaring åhr 1682 till Hans HögSalige Kongl. Maj:t med mycket submissee termer skrefne, såsom och ett af framledne Konglige Råden H. Knut Kurk och H. Gustaf Sparre underskrifwit.

Lästes sedan abolitionsacten af den 14 Martij 1689, hwarpå den 15 dito följde HögSalige Kongl. Maj:ts approbation N:o 42.

Leijonmarck berättades wara där uthe, blef strax inkallad och tillspord, huruledes influtit uti relationen dee orden eed och försäkring, hwarpå ibland allegata intet finnes något bewijs?

Resp. Tilläfwentyrs wore loca allegata ej rätt collationerade, wille bättre de samma efftersee uti Protocollerne, allenast honom någon tijd därtill förunnas kunde.

Resol. får tijd til morgons detta bättre at efftersee, dessinnan han wissare besked och be-

wijs allegerar, eller i brist där utaf utlåter sådant ur relationen.

Gick där med uth.

— — — — —
— — — — —

Rätteligen utdraget ur de i Kongl. Riks-Archivet förvarade Råds-Protokoller, intygar

Knút Geijer.

4.

Relation och berättelse om dhe mycket præjudicerliga och anstötelige tahl och discusser som dels i Konungarnes minderårigheet, dels i deras frånwahro af Kongl. Råden emoth en Konungz höga rätt och wälde, sampt dess Rijkets rätts styrelse uthi Kongl. Senaten åthskillige gånger förde och sedan wed Rijkzdagen A:o 1689 Kongl. Maj:t Råd och Ständer företedde, sampt ändteligen af dem samptelige den 14 Märtij samma åhr cassetade och uppå deras underdånigste förböner af Kongl. Maj:t den 15 dito för obetänksamme, oförswarlige, förkastelige och kraftlöse äre erkiände och förklarade wordne.

Ehuru hög, stoor och obeskränkt den Konungzlige Rätten är, och ehuru wijrdesampt det
Konunge-

Konungzliga wäldet af alla trogne Vndersåtare achtas och åtänckias bör, särdeles i detta Kongl. Maij:tz Arf Rijke Sverige, hwaröfwer så wähl som öfwer alle dess inbyggjare och vndersåtare Kongl. Maij:t allena äger wäld att råda och regera, och såsom en högstmächtig och allom biudande Konung alle höge Konungzlige Jura och rättigheter efter Ricksens fundamentale Lager och Stadgar klart och oförnekligen competera och tillhöra; Så hafwa icke dess mindre ibland Kongl. Maij:tz Vndersåtare, isynnerhet det eftertänkeligast är, bland dem, som haft den höga lyckan och ähran att sitta wed Kongl. Rådzhordet, någre låtit finna sig, hwilka om Konungens höga rätt och myndighet icke allenast skadelige och otillbörlige tanckar haft, uthan och emoth densamma swåre, anstötelige, ogrundade och oförsvarlige tahl, expressioner och discusser förddt, så at både Kongl. Maij:tz Råd och Ständer, som A:o 1689 hörddt sådant sig föreläsas, måst med faasa märkia och beklaga at så förmätne galna meningar skohle hafwa kommit någon, särdeles dem af Kongl. Maij:tz Råd, en gång i tankar, betygandes deras hiertans bedröfwelse däröfwer så mycket mehra som sådane wid Rådzbordet förde och i protocollerne influtne förmätne och orimnelige

tahl sträfwä emoth sielfwa grundwahlen af ett arf-Rijkes rätta styrelse, emoth Konungens rätt och wälde, samt Kongl. Maj:tz tillhörige Höga Jura Majestatis, emoth alle förre sluth och af handlingar, ja och emoth den underdånige plickt och skyldighet, hwarmed dhe hans Kongl. Maj:t vår allernådigste Konung och höga Öfwerhet in till döden warit förbundne. Så på det hwar och en må omständeligen wetta hwaruthi slijke anstöteligheter och förgripelser bestå: Ty är uppå samtelige Kongl. Rådens och Ständernes wid förberörde 1689 års Rickzdag underdånigste gjorde begiäran och Kongl. Maj:tz därfpå allernådigste gifne befallning, däröfwer föllliande berättelse korteligen upsatt och författat worden.

Först och främpt hafwer fuller i framledue tijder, särdeles uthi Konungarnes minderårighet, hoos en och annan af dhe wäldige den fast ogrundade och anstötelige meningen sig insmygdt, som skulle Konungen intet äga mackt sitt Råd att taga, Embeten tillsättia, eller sitt Rijke styra och regera uthan sitt Rådz råde; men isynnerhet A:o 1660, sedan glorwyrdigst i åminnelse Konung Carl Gustaf igenom döden afgick, och i högst-Sahl. Hans Kongl. Maj:tz minorennitet en ny Regering eller Förmynderskap skulle förordnas och anställas, samt till den ändan den Regerings-

formen som år 1634 uthi Drottning Christinae minorennitet blef uthgifwen, i Kongl. Senaten wardt upläsen och genom en tillökning eller additament war uthi wärket att förbättras, mände någre Kongl. Råd komma till dhe sällsamme tanckar och hålla så före, att Konungen allena intet borde wällia Kongl. Råd, uthan borde Rådet jämwähl hafwa deras vota däruthi, dragandes till skiäht den om Kongl. Rådz embete och dess myndighet länge applauserade meningen och lijka som fastställte positionen, att Rickzens Råd wore som medlare emellan Konungen och Ständerne både till att hålla Konungen därtill, att han regerar effter lag, så wähl som och Allmogen till lydno och trohet emoth Konungen, som sielfwa orden uthi protocollet hållit den 5 October A:o 1660 pag. 4. fol. 75, 76 här bijföllande sub N:o 1 uthwijsa. Hwaruppå uthi den 111 puncten af berörde så kallade tillökte förbättring är infördt, att det skall wara skiähligt, och Lagen sampt Konungarnes Eed och försäkring lijkmätigt, att Konungen antager och uthwälljer Riksens Råd med Ständernes sampt Rikzens Rådz wettskap och samtycke. Vide Sign. O. sub. N:o 2. Samma gång inföll och den discursen, om Konungen allena hade mackt at wällia och antaga Em-

betzmän, hwarpå någre af Rådet sustinerade den meningen, att Konungen fuller hade mackt att wällia embeter, men med Ricksens Rådz råde, brukandes dertill dhe skiähl, först att man hade exempel det Rickzens Råd äre walde med Rådzens Råde, och sedan att detta woro en wichtig sak, som ginge Ricksens wällfärd an, och att Senatoris officium ingestädes wore så nobile som här i Swerige, Pählen, Danmark och Ryssland, hwarest Ricksens Råd äga wara Mediatores emellan Konungen och Ständerne, och dem bägge tillhålla om deras eed och plicht, föruthan det sådant desslijes skulle hafwa sin grund uthi Regeringzformen, utaf hwilken Konung Gustaf Adolf skulle hafwa welat göra en wiss teneur, hwarefter Konungen och Rijket skulle rätta sig, ändock det skulle wara så till förståendes, att hwar och en Konung intet behöfde sådan regel, uthan dhe som ellacka äro, slutandes och resolverandes altså den Kongl. Senaten angående Konungens mackt att wällia embeten, det skulle dhe orden med Ricksens rådzcåde i additamentet af den då förhafde Regementzformen insättias, som sees af 1660 åhrs protocoll, pag. 5 fol: 60 sampt extractet N:o 2.

För det andra hafwer alt ifrån Konung Gustaf Adolphi höglöflig i åminnelse dödellige från-

fälle, den orimmelige och oförsvarlige meningens
 hoos en och annan af Rådet warit foverat, som
 skulle Konungen wara bunden och skyldig på
 den så kallade Regeringens formen att swäria,
 hwarwid och de swäre och aldeles oförsvarlige
 orden äro fallne, att Konungen intet skulle hafwa
 votum i Rådet eller få Cronan på hufwudet, förr
 än han hade på samma Regeringz form swurit.
 Hwad nu berörde Regeringz form och dess för-
 fattande anbelangar, så berättar framledne Kongl.
 Cantzlern Grefwe Axel Oxenstierna uthi ett sitt
 bref daterat Erfurt d. 5 Decemb: A:o 1632 till
 Kongl. Senaten därmed sålunda wara beskaffat,
 som dess egna ord lyda: nembl. att såsom Ko-
 nung Gustaf Adolphi intention i dess lifstijd
 skall hafwa warit, och dhe fem Collegia till
 den ända dirigerat, att Hans Kongl. Maj:t genom
 dem achtade Rijket att Regera, både närwarandes
 och frånwarandes, lefwandes och död, så att
 Rijket under en klook kunde wähl föreståas och
 en fåwisk Konung icke strax kastas kull, och
 där Konungen något dödeligit widkommer, att då
 alt i sitt postur stå måtte, så att då hwarken en
 sig för mycket arrogera eller för många negligera;
 dy skall Hans Kongl. Maj:t hafwa welat,
 att in casu minorennitatis Regiæ eller desperato
 morbo dhe Fem capita Collegiorum Konungens

vices hålla och förestå skulle, hafwandes Hans Kongl. Maij:t långt för sin död befalt honom Kongl. Cantzlern att concipera en Regeringzform på det sättet som han den då till Rådet här i Stockholm ifrån Erfurt, iempte ett Memorial af ofwanbem:te dato med Secreteraren Grubbe öfverskickat, hwarwid bemälte Kongl. Cantzler wijdare förtällier sig hafwa i Preussen densamma färdig giordt, och i Tyskland tedt Hans Kongl. Maij:t conceptet, hwilket, så mycket realia widkommer, skall hafwa Hans Kongl. Maij:t behagat, allenast någre ceremonialia har Hans Kgl. Maij:t ment at låta discureras om, huruwijda dhe så eller på annat sätt skulle kunna författas, befallandes att låta skrifwa det rent att underskrifwas, som doch för hastige och många occupationer skull är förgiätit wordet. Samma project till Regeringzformen skulle altså Grubben wijsa Richsens Råd, hwilka åther kunde communicera detsamma med flere dhe principaleste af Ständerne, om dhe för-godtfunno och taga däruth hwad dem täcktes, som sielfwa memorialet och däraf tagne transumpt N:o 3 med mehra uthwijser. Bemälte project blef sedan af Rådet öfversedt, och ändteligen A:o 1634 wed Rickzdagen Ständerne proponerat, då dhe och det därpå upsatte instrument förmedelst deras underskrift för en Lag, och Stadga mände wedertaga.

Så ehuruwähl berörde Regeringz form intet egenteligen hetes hafwa det anseendet, som skulle en fullmyndig Konungz händer därigenom bundne och dess macht circumscriberat blifwa, hälst emädan densamma skulle allenast uthi Konungens fierre frånwähru, stora krankhet eller omyndighet practiceras och sin vigeur hafwa, icke dess mindre finnes uthaf någre så wähl förr än samma Regeringzform uthgafz, som sedermera håldne Protocoller, att intentionen och ändamålet af Kongl. Råden helt annorlunda warit, i synnerhet sees utaf protocollet, hållit i Kongl. Senaten den 10 Januarij 1633, huruledes en af Kongl. Råden meente, att mehrbemelte Regeringzform ej skulle communiceras Ständerne wid då warande Rickzdag medan dhe då skulle så mycket mehra scrupulera öfwer henne på fölliande Rikzdag. En annan af Rådet hölt åther contrarium, nembl. att Ständerna mehra och snarare skulle scrupulera, så framt hon den gången icke blefwe dem proponerat, hållandes doch elliest före, att Ständerne ingen macht hade henne att scrupulera, effter dhe på sådant fall snart skulle gifwa henne en annan formam: Då och en af Rådet yttrade sine tankar således, att en Konung kunde framdeles succedera uthi Regementet som skulle tänkia, det dhe sielfwe hade den Regeringzformen conciperat;

hwaruppå en annan fälte desse efftertänkelige och swåre orden, att en Konung skulle snarare hafwa orsak att gaudera öfwer sådane ordningar, menandes vara nödigt att alle Ständerne densamme acceptera; sedan måste fuller futurus Rex gilla och emothtaga henne, så framt han elliest wille få Cronan på Hufwudet. Vide Kongl. Senatens protocoll af den 10 Januarij A:o 1633 fol. 13. N:o 4. Sedermera effter gloriösigst i åminnelse högst Sahl. Konung Carl Gustafs dödelige afgång A:o 1660, då om Regeringz formens tillökning för den nya Regeringen blef discurrerat, mände någre af Rådet hafwa sustinerat, som hade Konung Gustaf Adolph welat göra af mehrbemelte Regeringz form en wiss teneur, hwarefter Konungen och Rijket skulle rätta sig, doch därhoos förståendes, att hwar och en Konung ej skulle behöfwa sådan regel, uthan dhe som wore ellacka. Vide protocollet af den 5 October A:o 1660. pars 5. fol. 60. sub. N:o 5. Men den 9 dito wid Rådetz sammanwahu, blef den swåra och oförsvarlige påminnelsen giord, att såsom Regementzformen af förre Regeringen är antagen för en Lag, så bör han och altijd af Konungarne confirmeras och swärjas på henne så wähl som på Lagen, ja att Konungen intet borde hafwa något votum i Rådet förr än han hade swurit

därpå, hwilket och fanns godt, doch rådslötz intet däruthi. Vide protocollet af den 5 Octob. A:o 1660 P. 5. fol 89. sub N:o 6.

Dessliques finnes i samma åhrs protocoll att då den artickeln förehades, att Konungen öfwer-magi etc. och någre godz antingen gifwes eller förpantas af någre, hafwe macht då han mogen blifwer det att åtherkalla. — Har sådant för Rådet synts wara något hårdt, tyckiandes att det måste circumscriberas, och (sade dhe) måste Konungen swärja så wähl på denne Regeringzform, som Sweriges Lag; Man hölt och före att så wijda denne Regeringzform intet sträfwar emoth Sweriges Lag, bör en Konung swärja däruppå, och icke undandraga sig, vide 1660 åhrs protocoll af den 9 October. P. 4. fol. 135. N:o 7.

I lijka måtto finnes i samma protocoll af den 30 Octob: fol. 363 huruledes den qvæstionen är möwerat, om Konungen kan kasta kull Regeringz-formen uthan Ständernes wettskap och consens, eller och intet? då det senare affirmerades, nembl. att Konungen det ej kunde göra. Vide N:o 8. —

För det tredie befinnes och huru owahrsamt och otillbörligen en dehl af Kongl. Råden A:o 1667 sigh uthlåtitt om Konungens rätt och macht wid Lagstiftande och dess uthtydande, den dhe

welat aldeles beskränkia och förklena, hwarwid ändå dhe hårde orden fälte äro, att Rex non potest sua autoritate mutare [et] sancire leges, och att Konungen allenast skulle styrkia det som slutit är, effter Konungens eed honom därtill obligerar; item att en Konung aldrig kan göra en ny Lag, men att conservera dhe giorde Lagar, det swär han på. I lijka måtto, att Kongl. Maij:t eij kunde giöra Lag, utan Ständernes wetskap och samtycke. Jämwähl och om Kongl. Maij:t skulle utthtyda Lagar, så skulle det skee genom Lagmännernes interpretation eller i stället för Lagmännerna igenom Hoff-Rätterne. vide protocollet af den 21 Martij 1667 fol. 89 och 86 N:o 9. item, att det wore bättre att Ständerne interpreterade Lagen. N:o 10. Sammaledes finnes uthi 1635 åhrs protocoll den frågan wara förd, om alla Ständer eller Konungen allena bör förklara Lagen? hwaruppå blef swarat, att cujus est condere leges, ejus est interpretari, och att Konungen intet kan giöra någon Lag uthan Ständernes consens. vid: sign: † sub N:o 10.

För det fjerde mände en och annan gång hafwa händt, att ändoch Ständerne samtellige om Fädernes Landzens ährender och angelägenheter sig hade förenat, och Hans Kongl. Maij:t detsamma gillat, så hafwa doch en dehl af dhe

då warande Kongl. Råden welat tillägna sig macht att tahla därpå, antingen dhe woro åthsporde och af Kongl. Maj:t till rådz däruthinnan kallade eller eij; som skedde i synnerhet under Richz-dagen åhr 1680 angående Reductionswärket och Ständernes förklaring om Konungens myndighet och Kongl. Rådens embete, då dhe dels wille biuda till att afstyrka Kongl. Maj:t ifrån Ständernes slut, dels tillägna sig därwidh mehra än som ett blott votum consultativum; tagandes därtill bland annat det fundamentet, att dhe wore mediatores emellan Konungen och Ständerne, som alt wijdare af berörde åhrs protocoller är att see, och här allenast till prof allegeras hwad som passerade i Rådet den 3 och 4 Novemb. A:o 1680 angående Ständernes sluth om Reductionen sub N:o 11 och 12, sampt den 22 därpå föllian-de December angående en af Ständerne inlagdh Skriff om Kongl. Rådens Embeten N:o 13.

För det Femfte hafwer det warit ett fahrligit, och alt ifrån den tiden som Sverige blef ett wahlrijke härrörande orimmeligit principium och en root till hwariehanda påföljde förgrippelser emoth Kongl. Maj:ts Höghet, att Kongl. Råden skulle vara Mediatores emellan Konungen och Ständerna; befinnandes man huruledes uthi Hennes Maj:t Drottning Christinae minorennitet blef

sustinerat, att Senatores Regni böra wara såsom Mediatores inter Regem et subditos, och tåhla icke allenast på jus Regium uthan och på jus Regni och competentem libertatem Patriæ, hwilket ändoch det ofta kunde wara odienst hoos Regem, så fordrade likwähl sådant af Kongl. Råden deras kall och embete. Vide Kongl. Senatens protocoll af den 26 Augusti A:o 1636 fol. 498. N:o 14.

Dessuthan när den instruction förhades som Regeringen skulle gå effter och föllia uthi Ricksens administration i Drottning Christinæ minderåhrighet, hafwa någre ment det wara fahrligit att handtera ett så hett Järn; Ty att wara såsom en mäcklare emellan Konungen och Ricksens Ständer wore ett stort och periculeust ting, emådan Konungens rätt och Ständernes rätt måste hwarior behåldne och oförblandade inföhras, vide Senatens protocoll af d: 28 Martij 1636 fol. 120. N:o 15. —

Sammaledes och A:o 1660 wid den förra Regeringzformens förnyande, har man sustinerat, att Riksens Råd äga wara Mediatores emellan Konungen och Ständerne, och dem bågge tillhålla om deras plickt, som sees af protocollet hållit den 5 October A:o 1660. Pars 5. fol. 60. N:o 16; Hafwandes jämwähl då warande Landtnarskalcken

sådan mening haft, att när dhe femb höga embeten blifwa sätte, skulle dhe sitta i Kongl. Maj:tz ställe, och dhe andre wara såsom Mediatorer emellan Ständerne och Hans Kongl. Maj:t. vide dito åhrs protocoll af den 18 October. P. 4. fol. 257. N:o 17. Samma mening har och en af Rådet haft A:o 1672, då dhe andre Ständerne inlagt en supplication emoth Adeln, hwarföre man skulle råda Hans Kongl. M:t att intet låta det skee, som den supplication innehölt. Man skulle därhoos förekomma all aigreur emellan Ständerne, kommandes ihog att Senaten bör wara ett medium och ett läkeblad emellan Ständerne. vide 1672 åhrs Protocoll af den 11 Septemb: Pars 2. fol. 330. N:o 18. —

A:o 1675 den 10 och 11 Sept. har man dessliques haft den meningen, att Ricksens Råd wore medlare emellan Hans Kongl. Maj:t och Ständerna. vide N:o 19 och 20. —

Uthi dhe protocoller som under warande Rickzdagen A:o 1680 i Kongl. Senaten håldne äro, finnes jämwähl sådane ord och meningar införde, att såsom Ricksens Råd borde wara lijka som Medlare emellan Hans Kongl. Maj:t och Ständerne, så wore dhe därtill incapable, om dhe intet blefwe maintinerade wid den hedern som dem competerade. vide protocollet af den 25 October

1680 fol. 108 N:o 21. hafwandes och en af Rådet sagt sig kunna wijsa, att Ricksens Råd uthi en skrift som är tryckt, kallas mediatorer. fol. 243. N:o 22.

Sedermehra af den 22 December 1680 hafwer man i Rådet desidererat en utthtydning på hwad sätt och uthi hwad mening Ricksens Råd kallas Mediatorer, item ett särdeles stånd fol. 243. N:o 23, hwarpå den förklaringen följde, att Ricksens Råd's mening icke wore, att dhe giöra det Femfte Ståndet i Rijket, uthan dhe kallas Stånd för det, att det är en Societas som apart nämbnes uthi Rickzdagsbesluten fol. 250 N:o 24. hwilken förklaring en annan af Rådet den 29 därpå föllande December å nyo uprepat fol. 261. N:o 25.

Till det Siette finnes utaf 1660 åhrs protocoller, hurusåsom någre af Rådet hafwa med hårda expressioner Kongl. Maj:tz högstSahl. Herr Faderfader glorwyrdigst i åminnelse, angående dess till Riksens wälfärd och säkerhet wählmente och lagligen gjorde Testamente, swårligen angripit, nembl. att Hans Sahl. Kongl Maj:t däruthi skall hafwa giordt emoth Sweriges fundamentale Lag, vide 1660 åhrs protocoll af den 30 October Pars 4. fol. 364, 369, 371. N:o 26, 27 och 28. Man har och sustinerat, att Hans Kongl. Maj:t

testamente woro allenast en provisional förordning, och wore eij giltigt uthan Ständernas confirmation, som sees af 1664 åhrs protocoll Pars 1. fol. 184. N:o 29.

För det Siuende har mån om dhe i Regeringz-formen införde Femb höga Embeten och Collegierne uthi hwilka dhe præsiderade, orimmelige tanc-kar och discurser hafft, nembl. som skulle förre Konungarnes intention uthi berörde Embetens stiftande warit sådan, att såsom Konungen hafwer sin Staf, Rickzens Råd, så skulle och hwart caput Collegii hafwa sin Staf i Rijket, som sees af 1636 åhrs protocoll, hållit den 28 Martij fol. 121, sub N:o 30, så att och i anledning af sli-ke långt tillförende anbrachte estertänckelige me-ningar man A:o 1660 hållit före, att fundamen-tet till Regeringen i Kongl. Majj:tz minorennitet wore tagit utaf det Guverno i Hispanien, hwarest Collegium altijd wore och dödde aldrig uth; För-denskuld man och därhöos tyckte, att potestas eij allenast wore wed dhe Femb, uthan bättre att säija wed Collegierne; ändoch därjempte uppå förfrågan blef gillat, att dhe Femb tillika med Senaten hade så stor myndighet som en Konung, hwarom besees N:o 31, N:o 32 och N:o 33.

Såsom nu sådane här ofwan före andragne swåre och anstötelige discursur och tahl woro

att finna i Kongl. Senatens protocoller, förutthan det sliکه orimmeligheter uthom Rådet spordes wara rörde och kunbare; Ty kom det A:o 1680 wed Rickzdagen ändteligen därtill, att icke allenast Hans Kongl. Maj:t däröfwer blef underrättat, uthan finge jämwähl Rickzens Ständer därom wederbörlig kundskap, hwarföre dhe och utaf den berömlige zele som dhe för Kongl. M:t och Ricksens wälfärd altijd hafwa wijst, ibland andra Kongl. Maj:t och Ricksens höge angelägenheter ochså uthi underdånigt troget betänkande och öfwerwägende hafwa tagit någre sådane Ricksens styrelser angående wichtige ährender; Såsom wore först och främst huru wijda Regeringzformen med dess additament, hwilken uthi minorenniteten warit som en form och Instruction, hwarefter Regementet då skulle föhras, då af Kongl. Maj:t såsom en fullmyndig Regerande Konung borde considereras; warandes Ständerne omsijder uthi det slut och den förklaringen däröfwer enhälleligen stannade, att dhe effter noga öfwerwägende funnit det lända Kongl. Maj:t och dess posteritet då och i tillkommande tijder till säkerhet och styrkio, jämwähl Kongl. Maj:t rättighet och Rickzens nytta det fordra, att alla Regeringzformer med därpå fölgde additamenter kunde

kunde då mehra intet wara ansedde till någon Kongl. Majj:tz förbindelse, uthan Kongl. Majj:t böra stå fritt dhe samma effter egit nådige godtyckio således att förändra som Kongl. Majj:t sielf behagandes worde, och det kunde lända till Kongl. Majj:tz Rijkets och samptelige vndersåtarens besta, så att Kongl. Majj:t till ingen Regeringzform, uthan allenast till Sweriges Lag och Laga Stadgar bunden är; Sedan och att då Kongl. Majj:t styrer effter Lag Rijket sitt med Riksens Rådz Råde, sådant ej annorledes kan utthydas, än att all decision uthi dhe ährender som Kongl. Majj:t behagar, och Kongl. Majj:t nödigt pröfwar till Rickzens wälfärd med Rickzens Råd att communicera, ju måtte aldeles dependera utaf Kongl. Majj:tz egen goda rättwijsa dijudication och förordnande, och att fördenskull Kongl. Majj:t som en myndig Konung hwilken effter Lag och Laga Stadgar Rijket som Kongl. Majj:tz egit af Gud förlänte arfRijke styrer, in för Gud allenast responsabel är för sine actioner, hwaremoth en Regering uthi en Konungz minorennetet skyldig är för sin styrelse att swara samt redo och räkenskap göra, enär Konungen det så för godt befinner; hwarjempte och Rickzens Ständer, ihugkommandes med största veneration och hugnad,

huruledes alla framfarne högloflige Sweriges Konungar tillijka med Kongl. Maij:t altijd nådigst hafwa tillåtit deras trogne vndersåtare att inkomma för dess Kongl. Thron och sielfwe Hans Kongl. Maij:tz nådigste förklaring uthi deras angelägenheter få inhämpta, månne sig hafwa förklarat, att Ricksens Ständer icke böre wetta af någon Mediator, och att såsom sådant i wårt k. Fädernesland en owahn saak är, och derföre aldeles måste aboleras; altså och Riksens Rådz embete och skyldighet icke wijdare extenderas bör, än som detsamma med klara ord uthi Sweriges Lag det 8. Cap. KonungaBalken L. L. dem uthtryckeligen tillförbinder, som Konungens egne trogne män och vndersåtare, dhe och alt därföre icke såsom ett särdeles och det Femte Ståndet uthi Rijket kunde considereras, uthan allenast ansees som ett Stånd med Rijksens Ridderskap och Adell, som sådant alt uthi Ständernes häröfwer hoos Kongl. Maij:t inlefworerade underdånigste skriftteliga declaration N:o 34 wijdare infördt är; Altså hafwer Kongl. Maij:t icke allenast Rickzens Ständers wählmente betänkiande med nådig erkiensslo vptagit, uthan och detsamma aldeles approberat, förordnandes till föllie där af, att hwad på ofwänsagde sätt utaf Ricksens Ständer är wordet slutit och resolverat, sådant alt

däreffter till ewärdelige tijder för en Lag och Laga Stadga skall hållas och efterkommas, efftersom och uthi Kongl. Maij:tz macht står med Ricksens. Ständer ny lag att göra och förra constitutioner att uthtyda, som alt med mehra af Kongl. Maij:tz nådigste däröfwer af trycket uthgångne approbation daterat Stockholm den 10 December A:o 1680 N:o 35 uthwijser. Och såsom Kongl. Maij:t af den 24 dito nådigst lätt communicera dhe då närwarande Kongl. Rådzpersohnerne sielfwe originalet af bemelte Ständernas inleswererade swar och förklaring; Ty månde dhe samptelige åhret däreffter wijdare inkomma hoos Kongl. Maij:t med sådane löne och förklaringz-skriffter som N:o 36 och N:o 37 wed handen gifwa.

Sedermehra wed Rikzdagen A:o 1682 mände jämwahl Kongl. Maij:tz Råd och samptelige Ständer enhälleligen göra en förklaring öfwer någre wichtige af Kongl. Maij:t dem nådigst förestälte åhrender, nembl. först huru wijda någon kan wara berättigad att upsättia reglor eller åtahl göra på dhe som upsatte warit hafwa? Sedan och huruwijda någon kan wara befogat att begiära att effteråth öfwerläggas skall, hwad som föruth af Kongl. Maij:t är giordt och gillat? eller och, om Kongl. Maij:t må göra Lag, Stadgar,

Reglementer och förordningar, och att dhe samme uthan Ständerne skole wara krafftlöse? Hafwandes Kongl. Råden och Ständerne samptelige underdånigst sig således däröfwer förklarar, att hwad det första angår, ingen annan widkommer, än Kongl. Maij:t eller dhe som Kongl. Maij:t behagar därtill authorizera och förordna, att uppsättia reglor för en eller annan betiente, och att fördenskuld så mycket mindre någon sig bör understanda att tadla eller ändra det som upsatt och af Kongl. Maij:t gillat är, som Kongl. Maij:t äger macht och rätt att biuda och vundersåtarne åligger att lyda. Sedan och anbelangande det andra, så emädan Ständerne nogsampt wetta, att Kongl. Maij:t som deras rätta, Christeliga och ordenteliga Öfwerhet tillstår att göra Lag, Stadgar, reglementer och förordningar i Rijket; Ty hafwe Ständerne eracktat aldeles orimmeligit, det Kongl. Maij:t skulle wara förbunden Ständerne att höra, enär Kongl. Maij:t will göra någre Stadgar, Placater, Reglementer och förordningar, eller och när Kongl. Maij:t finner nödigt ett eller annat Collegium eller någre persohner särskilt att instruera och anbefalla, huru dhe i sine förrättningar och Commissioner sig förhålla skohle, effter som alt sådant tienar dem till hörsam effterrättelse, som det angår, och är fuller dem en Lag,

den dhe plichtige äro att föllia, och ingen annan berättigat att ändra och klandra, men kan icke sättas för en sådan Allmän Lag som Sweriges Lag, som angår hela Rijket och alle Ständerne i gemeen, i hwilken allmänne Sweriges Rijkets Lag, om Kongl. Maij:t finner nödigt något att ändra, tydeligare att förklara och förbättra, som offta tillförende hafwer warit omtahlt och af Ständerne underdånigst begiärt, då äger Konungen macht och rätt sådant att göra, och att förordna redelige och Laghfahrne män, som wärket öfwersee, hwilket Kongl. Maij:tz nådigste omdöme och approbation hemställas och underkastas bör, dragandes Kongl. Maij:tz trogne samptelige Ständer då och i sådant fall till Kongl. Maij:t den underdånige tillförsichten, att Kongl. Maij:t såsom en nådig Konung lærer sig i nåder låta behaga att gifwa sine Ständer däraf part efftersom det dem alle i gemeen angår, doch intet så, att Ständerne sådant måge eller böre Kongl. Maij:t föreskrifwa, uthan hafwa att förwenta af Kongl. Maij:tz egit nådige behag, när och huru Kongl. Maij:t det godt finner, på dhet dhe således måge få tillfälle, om Kongl. Maij:t så nådigst tackes, i underdånighet som trogne undersåtare med deras oförgripliga tanckar att inkomma, uthan någon förmåtenhet och det ringaste förfång uthi Kongl.

Maij:tz rätt och höghet, hwilka Ständerne samptelige såsom redelige undersåtare erkienne sig så willige som skyldige wara med lif och blod att förfächta, och effter yttersta förmågo hielpa att hägna och förswara, som deras af den 16 November A:o 1682 gjorde förklaring sub N:o 38 uthwijser.

Sammaledes hafwa och Kongl. Maij:tz Råd och samptelige Ständer af den 22 November 1682 wed Riksdagen giordt en förklaring angående det fierde cap. i Konungz Balken L. L. huruwijda i krafft af samma capitel Kongl. Maij:t berättigat är Låhn Lähna, och effter den 5:te §. i samma capitel wed Riksens stora trångmähl och nödige tarfwer wäld äger det med rätt att åthertaga och därom till Fädernes Landzens bästa disponera med eller uthan Ständernes i gemeen, ett Ståndz isynnerhet eller liwar och en Donataries ja och samtycke, som N:o 39 med mehra innehåller och förmähler; hwilka bägge af samptelige Ständerne hoos Kongl. Maij:t underdånigst insinuerade förklaringar Hans Kongl. Maij:t af den 9 därpå föll-iande December i nåder approberat och stadfäst, med widhängd åthwarning, att den som däremoth sig understår något att handla, skall hållas för en otrogen och den som sig emoth

Konungens höghet förgripit hafwer, som sielfwa approbations skrifften af trycket uthgången sub N:o 40 wijdare förmähler.

Sedan nu uppå Kongl. Maij:tz allernådigste befallning, protocollerne närmare blefwo igenom-sedde och däruthur wisse extracter dragne uppå dhe mäst anstötelige och owahrsammeste emoth Kongl. Maij:tz höga rätt och jura Majestatis förde tahl och discursur, mände Hans Kongl. Maij:t wed Rickzlagen A:o 1689 låta sådant Kongl. Råden see och föreläsas, hwilka med hiertans be-dröfwelse och fasa måste märkia och beklaga, att så förmätne, galna meningar skulle hafwa kommit någon, särdeles dem af Kongl. Maij:tz Råd, en gång i tankar, sträfwande emoth sielfwa grund-wahlen af ett arfRijkes rätta styrelse, emoth Konungens rätt och wälde, emoth undersåtelig plicht och emoth alle gjorde sluut och afhandlingar; Fördenskuld och Kongl. Råden och samptelige Ständerne funnit nödigt sådant att genom en särdeles act och cassation af den 14 Martij A:o 1689 aldeles att ogilla och förkasta, i diupaste underdånighet och af wählmente devote hier-tan Hans Kongl. Maij:t bönfallandes, att ändoch Hans Kongl. Maij:t hade orsak att wara öfwer dem som således tahl, på det högsta förtörnat

och rättmäteligen effter behag låta sådant på-
 tahla och ifra, Kongl. Maij:t likwähl, som da-
 geligen wijser sig blanda rätten med nåde,
 täcktes allernådigst sig beweka låta att alle
 slijke i protocollen anstötelige rum och passager
 måtte aboleras och till intet giöras, sampt Kongl.
 Maij:t medelst dess infödde mildhet af blotta
 nåde sådant låta nu och till ewiga tijder wara
 dödt och förgiätit, hemställandes underdånigst
 uthi Kongl. Maij:tz nådigste behag, der Kongl.
 Maij:t så godt funne, att låta därom en utföhr-
 lig berättelse författa, hwilken kunde lända hwar
 och en till warning nu och framgent, slijke ska-
 delige förgripelser till att unfly och wachta sig
 före. N:o 41.

Uppå hwilken Kongl. Rådens och Ständer-
 nes cassations act samt underdånige bön och för-
 bönsskrift Kongl. Maij:t mände dagen effter,
 som war den 15 dito låta föllia dess nådigste
 approbation, förklarandes dem för aldeles fä-
 kunnige, obetänksamme, oförsvarlige och desto
 mehra förkastelige och krafftlöse nu och till ewi-
 ga tijder, och att den som nu eller framdeles
 på sådane galne meningar faller, eller någre så-
 dane taal och discurser föhrer, skall effter Stän-
 dernes underdånige och trogne mening ansees

för otrogen emoth Konungen och illwillig emoth Fäderneslandet, och hållas före att hafwa begått crimen læsæ Majestatis, hwarwid Hans Kongl. Maij:t, jämwähl uppå förberörde bön och förbönskrift welat låta mehra nåden lysa än rätten skiärpas, och till den ända förklarar att så frampt dhe och deras arfwingar som protocollen uthwijsa hafwa warit delachtige uthi sådane grofwe och förmätne tahl och discursar, altijd ställa sig som trogne och wyrdsamme vnderståtare emoth Kongl. Maij:t och dess Kongl. arfwingar, så skulle däruppå aldrig mehra tänckt, mindre omtahlt eller rördt, uthan alt i en ewig förgiätenhet nedsänckt wara. Men om någon funnes så förgiäten af sin trohetzpflicht, att han anten sielf eller igenom andre något gör, tahlar eller underhandlar däremoth, så skall den samma således som ofwan till förmähles, ansedd blifwa, och Kongl. Maij:t samt effterkommande Sweriges Konungar all rätt wara förbehållen, att låta med densamma såsom den där nåden wahnwördar, förfahra effter Lag och Stadgar, som N:o 42 bredare uthwijsar.

I föllie af Högstsahl. Hans Kongl. M:tz befallning af den 26 Martij nestförledne är dhetta

blefwit öfwersedt af Kongl. Råden, och befunnit
wara enligt med dess allegatis. Stockholm den
18 November 1697.

BENGT OXENSTIERNA. G. GYLLENSTIERNA.
jussu.

F. WREDE. N. GYLDENSTOLPE. L. WALLENSTEDT.

JAHAN GABRIEL STENBOCK. HANS WACHTMEISTER.
jussu.

N. BIELKE. AXEL STÅHLARM. CARL GYLLENSTIERNA.

E. F. DAHLBERGH. DIDRICH WRANGEL.
m. pr. a.

G. FALKENBERG. AXEL WACHTMEISTER.
} jussu.

J. GYLLENBORG.

Likheten med det i Riks-Archivet förvarade origina-
let, intygar

Knut Geijer.

Vice Presidenten Sven Lejonmarcks till Secreta Utskottet ingifna Memorial af den 26 Februarii 1714, angående nödvändigheten att utse ny regent under Konungens långvariga frånvaro *).

Underdånigt Memorial!

Sedan så många kundbare Sweriges Rijke incorporerade och elliest med Guds Nåde tillförende derunder lagde folckrike Provincier, samt deribland förnembliqast Storförstendömet finland, hwilket fordom allena ett särdeles Konunga-Rijke warit, när, ty werr, genom fiendernas Wapn och eröfrande, Sweriges Crona fast beklageligen ifrångångne, så att nu mehra Sverige och Giötaland, som et af det långliga kriget uthmattat hierta, äre allenast qvarlembnade, och man derhoos tillbörl:n Considererar och eftertänker, huru starka krigsförfattningar, både till Siös och Lands, sampt hwad för farlige och funeste Desseiner till Rijkens fördärf och öfverändakastande, dhe Segrans-

*) Detta Memorial införes här efter en afskrift ur Nordinska manuscriptsamlingen i Upsala; jemförd med originalet, förvaradt bland bilagorna till Secreta Utskottets Protokoll 1714.

de fiender nu för tiden förehafwa och i wärket begrepne äro wid första währdag och öpet wattu att fortställa, lærer fuller ingen rättsinnig annat kunne säija, än att ju Rijket således reuera, näst medellösan, råkat i största nöd och fara af total undergång, och det så mycket mera, som fienderna, jemte egna krafter, med bem:te Cronones wundna provincier, och deruti befintelige folck, manskap och medell, lätteligen kunna det quarblefne hiertat widare bekriga, antasta och underkufwa, hwilket synes blifwa så mycket giörligare, som Ryska Zaren, medelst sine 20 i Hålland upkiöpta krigsskiepp och den der till adjungerade Archangelska Esquadren, med hwilka han jemte många andre, efter Finlands öfwergång honom tillfaldne och upbygde fartyg, sin örlogsflotta på en kortt tijd otroligen stärkt, och således näst Conjunctionen af Danska Siömachten achtar att erhålla dominium maris balthici, och sedan bemästra Siökanterna af Swerige, då han jembwähl lätteligen kan blifwa Herre öfwer hehla landet, hwaremot åter här i Swerige högst beklageligt är, att nu uti Kongl. M:ts fiärran frånwaro, och medan hans Kongl. M:t sielf icke finnes uti sådant tillstånd, att kunna wid närwarande nöd och farliga Coniuncturer wähl förese, råda och styra sitt Rijke, fastmindre dirigera de-

fensionswärket här hemma, eller der det skulle tilläfwentyrs i någon måtto slå fehl och wanlyckas, eller och för medellösan skull, ej stå tilböriligen att fullföllia, då förskaffa Rijket en reputerlig freed, och med fordorsamt eftertryck, som nöden kräfwer, till dess ehrhållande coopera; det allmenna publicke wärket lijkwähl således i brist af kraftigt styre och fullmyndig Regering, är med alla rättsinte och trogne Undersåtares största ängslan, bedröfwelse och klagan förfallit i så slätt, bistert och farligt tillstånd, att jembwähl dhe förnämste och wijsaste Män i landet, ändock nästan förseent, näppeligen fördrista sig att gifwa behörigt expedient och uthwägar wid handen, hwarigenom det nu för tiden uthi den extreme faran må stå at uphielpa; men icke desto mindre, när en sammanknippt hertans andacht till Herren Gud, hwarifrån all wijsdom kraft och frijmodighet härkommer, rätteligen brukas och nogsammt både af den Heliga skriffit och otalige exempel af werldslige Historier kundbart är, huuruledes then Allswäldige Gud och rätta Nödhielparen anten Extraordinarie genom mirakel och underlig skickelse i högsta fahran största hielpen tillsänder, eller ock ordenteligen genom Naturlige medell, fastän ofta ganska undersamt, dock mehrendels förmedelst wijsdom

och goda Råd, uthrätta plägar, hwad till hans heliga Nampns Ähra och dhe beträngdes kraftiga hielp och bijstånd hörer, hwilket och synes Hennes Kongl. Högheet Rijksens Arfprincessas och den höga Kongl. Senatens rätta intention och ändamåhl, uti det till samptel. Rijksens Ständer uthfärdade Convocations Placatet wara, förden-skull och till föllie deraf ingalunda lærer wara till förmoda, att der någon af Underdånig Zele för Kongl. M:ts egit bästa och Rijksens tryggheet och Conservation skulle med ett eller annat wähl-meent förslag, eller någon anledning till widare öfwerläggiande memorialwijs inkomma, sådant skulle blifwa auten onådigt uptaget, eller i någon måtto illa utthtydt; hwarföre man ock i detta Underdånigste Memorialet föruth drager till höga wederbörande den Underdånige tillförsigten, att dess innehåld må blifwa så mycket mindre omildt utthtydt, som ju Bondeståndet tillförende, både genom skriftelig och muntelig ansökning samma sträng rördt och många dess utan utaf dhe andre Ständerne wid deres lofl. Congresser om saak samma, I Underdånigste wählmehning, sins emellan discurerat och för nödigt ehrachtet att blifwa på behörig Ort publice omtahlt och ventilerat, wählwetandes, att så stor som fahran är, så stor är och nödwändigheten efter Guds och Naturens

lag, sig på alt möjligit sätt uthur fahran att rädda; hälst emedan thet efter sunnda förnuftets bijfall och den Naturlige lagen heter, *Necessitas Superat omnem legem*, som ock i anledning ther-af *) wisse *Regulæ juris* tyda; *Necessitas facit licitum*, qvod de jure licitum non est; item *Necessitas inevitabilis Sibi ipsi lex est*, med mehra som till uplysning deraf anföras kunde, och här nu för widlyftigheten skull förbijgås, förmodes altså billigt, som ock Underdån Ödmiukeligst anhålles, att wid så stoor Rijksens fahra och trångmähl samt Ständernes deröfwer ad delibendum sammanträdande må skattas för lofligit fölliande oförgrippeligste, och af en hiertans kiärleek till Kongl. M:t och dess Rijkes wälfärd och Conservation påsyftade Underdånigste förslag, dock under deras Correction och förbättring, som med större wijsdom begåfwade äre, i djup wördnadt att andraga.

Vid förberörde Allmenna Rijksens nöd och fara, till dess skyndesamma hielp och uprättelse, synes efter menniskeligit omdömme inge andre uthwägar kunna påfinnas än fölliande.

*) I originalet står här: "så väl Fransöske ordspråket lyder: *La nécessité n'a ni Roi, ni loi*, som jemväl" —

1:o Att ofördröijeligen upprätta en stark och emot fienderne swarsgod armatur, både till Siös och lands på alla sidor, hwilket fuller högt önskeligt wore att kunna tillbörligen präster och tillvägabringa; men som här i Rijket icke lærer finnas medell och manskap nog på alla kanter, sådant som wederbör att effectuera och fullföllia, hälst emedan fienderna äro många, och dess uthan Sweriges krafter, som förromtalt är, wida öfwerlägne; dertill med synes ej heller några sådana wänner af främmande puissancer i närwarande nöd wara att tillgå, som kunna göra tarfwelig handräckning; och der någon änskiönt skulle finnas till affection wara benägen, så är den dock icke i sådan état, att han nu för tijden något reelt, medelst bijträde af Wapnen till det lutande wärkets underhielpande Contribuera kan; Altså twingar sielfwa nöden Ständerne att gripa till det andra både hälsosamma och af alla enhäneligen efterlängtrade expedientet. Nembl.

2:o På alt giörligit sätt, fastän det nu mehra efter goda krigsmaximer synes skie förseent, at sökia och arbeta på sådan forderson fred, åtminstone med entera af fienderne först, som någonsin kan wara för Rijket tilldrägelig, och något så när med reputation möjlig att erhållas

Nu aldenstund således freden härwid oweder-säijeligen är det förnämsta, hälsosammaste och högtälskeligste medell, till hwilkens befordran Ständerne ock låtit genom anseenlig bewillning af Contributionerne en särdeles åhåga förspörja, jemte samhällig ansökning hoos höga wederbörande; den samma med all flijt såsom en oumgängelig nödtorft att sökia och befrämia; Hwarföre och Emedan till ett så högt angelägit wärk, som hehla Rijksens wälfärd wid så bistert uthseende dependerar utaf, framför alt fordras et fast fullkomblig och trygdt fundament, hwarpå den sedan med wederbörandes förnöijelse säkert må kunna fotas, så blifwer frågan huru och på hwad grund, sådant uthi Kongl. Maj:ts fierran frånwaro, utan dess eget höga Kongl. Speciale bijfall och authoriserande, må kunna wähl wärkställas och practiserat warda?

Swaras enfalldigt och oförgripeligast förslagswijs, i Underdånig wählmening som föllier.

Thet är icke mindre af inländske än uthländske Historier bekant, huuruledes när något Rijke eller land anten för en Regentz minorennet Siukdom eller uthom lands långsamma fördröijande skull, icke kan af honom sjelf, hälst uthi så wiktiga måhl, som hans egen Personliga

närwaro och Coopération nödwändigt fordra, wederböriligen styras, Ständerne och menigheten då sammanträda, utse och förordna, anten en wiss eller flere fullmyndige, till att interimswijs wara föreståndare och föra styret af samma Rijke eller land, intill dess den rätte Regenten antingen kommer till sine myndige åhr eller hälsa igen, eller ock från främmande orter hem förhielpes, och i sådant stånd blifwer satt, at han sitt Rijke sielf wähl må kunna förestå och Regera; hwarpå nu många Exempel at andraga onödigt pröfwes, hälst efter som den af Glorwürdigst i Åminnelse Konung Gustaf Adolf upsatte och sedan af ständerne Å:o 1633 och 1634 förbättrade Regierings formen; sådant uthwijsar och bijfaller, förutan det man præjudicata nog så wähl af inländske som uthländske Historier hafwer, huru ständerne wid den händelsen af en Konungs långsamma uthur Rijket frånwaro, i synnerhet när någon nöd eller fara påträngt, sig hafwe måst skicka och förhålla, hwilka alla det expedientet bijbringa, att i medlertijd Constituera och förordna ett fyllmyndigt förståndarskap i Rijket. Nu såsom näpligen uti Historierne något sådant exempel finnes, att en Konung så många åhr uthur Rijket stadd warit, ej heller någonsin att Sweriges Rijke, uti en Konungs så fierran frånwaru af så

många och mächtige fiender tillijka så högt ansträngdt och antastat blifwit, som i hans Kongl. M:ts wår Allernådigste nu warande Konungs tijt skiedt, mycket mindre att så många provincier med sielfwa Storfurstendömet Finland, fördöm genom fiendens Wapn äre förlorade wordne, eller Sweriges Crono ifrågångne, som Gud bättre witt dessa tilder fast olyckeligen händt, så hafwer dock Rijkens Ständer, i upsåt tjidigt at afböija hwarjehanda olägenheet, som i brist af Fullmyndig Regiering Rijket tillstöta och åkomma kunde, funnit för skiähligt och högnödigt, att som sagt är, förordna en wiss eller flere förståndare, som wid föromtalde tillfällen Konungen till större Säkerheet och bästa, Rijket styra och förestå måtte; hurumycket mera fordrar närwarande Rijkens stora nöd och tarf, sedan icke allenast så många provincier äro förlorade, utan ock Rijket derhoos, medelst fiendernes widare intrång och stora krigsförfattningar står i yttersta fara, warandes ock ganska osäkert om, när och huru snart hans Kongl. Maj:t, hwilken många hundrade mihl uthur Rijket, långt uti Turkiet stadd, ej kan sina nödlidande trogna Undersåtare, eller den öfwerblefne och lijka som agoniserande dehlen af Rijket, någon tjidig och wärkelig handräckning giöra, wid

så swåra Coniuncturer må kunna komma in i Rijket igen, att ju Ständerne uti så beklageligt tillstånd, måga wara sorgfällige och omtänkte, till afböijande af Rijksens totale Undergång, at äfwen, som wid slika tillfällen ofta tillförende skiedt, föresee Rijket med tillbörlig föreståndare, som i den stora åkombne fahran må kunna styra wärket, och i synnerhet detta blodiga kriget till en önskelig uthgång förhielpa, hwarwid dock Ständerne hafwa orsak, att innerligen tacka Herren Gud, som lijkwähl nådeligen låtit hennes Kongl. Högheet Rijksens ArsprinCESSA till desse tider öfwerlefwa, i hwilkens höga Kongl. Person, Ständerne synes hafwa ett godt och högt önskeligt embne att Authorisera och förklara hennes Kongl. Högheet till att wara Rijksens föreståndarinna och Regentinna i mehrhögstbem:te Kongl. M:ts fierran frånwaro, hwilken sedan med deras Höggrefl. Excellencers de höga HHr Kongl. M:ts härwarande Råds Råde, kunde ju förr ju heller med fuller macht och myndighet taga Regeringen an, och deribland framför allt icke allenast befördr det högstnödiga och ounngiäangeliga sampt af allom högst efterlängtade fredswärket, utan och med kraftig Cooperation hoos främmande Potentater gripa hans Kongl. M:t sielf under Armarne och der hän bearbeta, att hans Kongl. M:t ifråu

fiendtelige anslag och stämplingar befrijët, må omsider uthan hinder, blifwa till sitt Rijke igen lyckeligen förhulpen, hwartill ingen i werlden, så benägen och fullhugad finnas kan, som hennes Kongl. Högheet, hwilken altid en särdeles tendresse och ömheet för hans Kongl. M:ts wälfärd högtbeprijsligen spörja låtit, och vidare i sielfwa werket otwifwelaktigt för hehla den ärbara werlden, icke uthan Efwigt beröm och ähreminne, förmedelst Guds nåd och bijstånd förklarandes warder: Der dock elliest ganska swårt är att afsee, huru sådant uti Kongl. M:ts fierran frånwaro, uthan denna grundwahlen skall kunna bequämligen och med tillbörligit eftertryck låta sig practisera och förrätta; Aldenstund dertill fordras en så stor Authorisation och Myndighet, som både fienderne, och andre wederbörande Potentater, hwilka derwid komma att interessera, kunna wara förnögde med, hwilket uthan Ständernes, som hehla menigheten och populum repræsentera, samt efter Guds och Naturens lag, helst in Casu Summæ necessitatis, dertill berättigade äre, publicque declaration och förordnande icke skee kan; om hwilkas macht och Rätt wid sådane tillfällen, så mycket mindre är att twifla, som Acta publica, särdeles Carolina och Sigismundiana med många flera exempel, sådant uthwijsa;

hvarjett jembwähl ett nylicare prof af efterdöme finnes, af 1660 Åhres Riksdagsbeslutet, straxt efter Glorwyrdigst uti ihågkommelse Kong Carl Gustafs dödeliga fränfalle, gjorde och utgångne, hwilka i synnerheet det senare af d. 3 November i stockholm, gifwa wid handen, huruledes Ständerne icke allenast bekräftat Successions Rätten för högstbem;te Kongl. M:ts manlige lifs Arfwingar, uthan och stadfästat Regeringsformen af A:o 1633 och 1634 thesalijkes Authoriserat både hennes Kongl. M:t Rikshens Enkie Drottning, att föra directorium, och hafwa twänne vota i Regieringen, såsom ock dhe femh regerande Herrar, att tillijka med hennes Kongl. M:t stå den nya Regieringen före, då Ständerne ock, gåendes ifrån högst Sal, Kongl. M:ts testamente, förordnade en annan till fältherre i Hertig Adolfs ställe, med mehre, som Ständerne medelst sin macht och myndigheet den tijden förrättade; kunnandes för det öfriga den, som om denne materien grundelig Underrättelse åstundar, den samma ehrhålla af Monarchia pacata et turbata L. Paulini Gothi; der ock hennes Kongl. Höghet emot all förmodan, eij skulle förmås förestånderskapet att antaga, utan andre dertill blefwe brukade, sådant då för hehla den ärbara werlden skulle falla undersamt och owanligt, eftersom och der Stän-

derne det wärket. alleua skulle willja angripa och företaga, sådant äfwenwähl då synes så mycket mehr blifwa en novitet och underlige Judicier underkastat, som derigenom en ändring af Regieringsformen, och således, lijkasom en Republique skulle föreställas; att förtiga flere deraf till äfwen- tyrs härflytande anstötelige Consequentier, så länge Kongl. Blod och ämbne finnes, som dertill, hälet i anseende till arfs Rätten, närmaast och tienligast wore att föreslå och Authorisera; hwar- före och ehuruwähl hennes Kongl. högheet, i förstone torde hålla betänkeligit, sig en så swår börda att påtaga; dock icke desto mindre, enär hennes Kongl. Högheet täckes Sakernas wicht noga och mildeligen eftertänkia, i synnerhet huru- ruledes så wäl hans Kongl. Maj:ts wår Aller- nådigste Konungs och Sweriges Cronas, som Hen- nes Kongl. Högheets egen och det Kongl. husets Conservation och wälfärd derpå beror, hälet ef- tersom i widrigt fall, detta nödstälte Rijket torde lätteligen råka i yttersta fördärf, och till äfwen- tyrs, det dock Gud nådeligen afwände, förfalla under främmande härskap; hwilket wore både- alt för bedröfweligen att apirja, olyckeligit att- erlara, och i alla tider hoos efterkommande för- wijteligit att höra och påtänkia; dy lära samtel- Rijkens Ständer wars högt bekymbratle; huru-

hennes Kongl. högheet må kunna genom grundfaste motiver och tienlige repräsentationer till en så högnuödig, och för hehla Rijket Salutair Resolution stå att bewekas och förmås, som ock för denskull förmodeligit är, att hennes Kongl. Högheet, uppå Ständernes träгна och Ödmjuka ansökning, sådant eij heller lærer med fulla skiähl kunna eller willia refusera, utan så mycket mehr af medfödd Kongl. mildheet och naturlig anhängig försorg för Rijkens bästa samtycka dertill, som ju hennes Kongl. högheet äntå i förmåga af Rijkens fundamentale lag och Arfföreningen, hwilken samtel. Ständerna med Eed och dyra förplichtelser befästat, och hans Kongl. Maj:tt Glorwyrdigst i Åminnelse Konung Carl den XI hennes Kongl. Högheets store och glorieuse Herr fader, både i den A:o 1696. författade Kongl. Successions-Ordnungen och uti dess yttersta disposition eller testamente af A:o 1697, jemwähl bekräftat, är närmaste Arfwingen till Cronan och Regementet, der hans Kongl. Maj:tt wår Allernådigste Konung, det Gud dock länge fördröje, skulle, som menniskeligt är, något dödeligit widkomma, som ock hennes Kongl. Högheet dessutan nyligen förr än Ständerne blefwo sammankallade, efter högbemelte deras Excellencers högwijsa Råd och anmodan i en lyckelig stund tagit

inträde i den höga Kongl. Senaten, derigenom att hielpa, understödia och fortdrifwa Consilierne och Rådslagerne. Nu Aldenstund Salus Reipublicæ, som är den högsta lagen, der på hänger, att detta wärket, angående en full myndig Regiering i Kongl. Maj:ts fierran frånwaro, och deraf dependerande Rijksens wälfärd i synnerheet fredshandelen, med dertill hörige högnödige Aliancer och mediationer, blifwer stält på en rätt foot och naturlig grundwahl, hwilket förutan fåfängt är, alt hwad man sig i så wiktiga måhl wille företaga, så synes ock högnödigt wara, att Ständerne ej ifrån hwarandra skillies, förr än detta högst angelägna ärendet blifwer wederbörligen fullbordat och desseinerna sedan derefter tagne och rättade; hwarwid dock till märkiande är, att oansedt en fredshandell angripes, så är icke strax dermed bestält, uthan torde en så wiktig negotiation ankomma på tijden, innan den kan blifwa till behörigt sluit bracht; derföre att winna tiden, synes i denna stora fahran högnödigt wara; att fundamentet dertill ju förr ju heller af Ständerne må läggas, på det agendi tempora, enär periculum är in mora, ej måga Consultando Consumeras, och sedan när Retardationen funnes skadelig, då få orsak till att säija, non putaram; eller seent betänkia, att esterråd är intet råd;

der dock wid slika tiderg och sakers beskaffen-
 heet synes wara wärt att ihogkomma Taciti po-
 litique: nullus cunctationi locus est in eo Con-
 silio, quod non potest laudari nisi peractum, med
 flere dyliکه och till närwarande publicque affairer
 applicable Statz Reglor. Och som Ständernes
 lägenheet ej lærer tillåta, att blifwa samtel här
 tillsamman, och Modus Executionis af detta före-
 satte högwichtige ändamålet då hörer hennes
 Kongl. Högheet och den Kongl. Senaten till, så
 kunde fuller dhe meste af deras medell, efter
 wärlförrättade ärender, sedan i Herrens Nampn
 förfoga sig till sine hemwijster igen; dock lijk-
 wärl till desto större säkerheet och styrkia, så
 wärl för hennes Kongl. Högheet, som deres hög-
 grafl. Excellencer dhe höga Herrar Kongl. Råden
 wid hwarjehanda förefallande äfwentyr, synes
 jembwärl nödörsten fordra, att Rijkens Ständer
 quarlembaa och befullmächtige wisse deputerade
 och wärl qualificerade HHr och män af deras
 medell att sustinera deras vices, och med fullan
 macht och myndigheet repræsentera deras princi-
 palers Personer, jemte samptel. Ständernas kraft
 och medwärlkan, hwilka då kunde härwid Rege-
 ringen, när så tarfwas, och hennes Kongl. Hög-
 heet till äfwentyrs torde behöfwa, äga sig infinna,
 och i samptel. Ständernes Nampn och på deras

wägnar med råd och dåd hielpa: wärket på gång och till sitt rätta föresatte ändamåhl, förseddle så wåhl med generale fullmacher, som ock i wisse måhl med Speciale Instructioner, intill dess den högste Gud täcktes ett så högwichtigtt förchafwande ifrån högden Nådeligen wåhlsigna, och detta högtbeträngda Rijket med en högt önskelig fred mildeligen hugna och hugswala.

Nu på det alt. hwad härwid icke mindre hans Kongl. Maij:tt sielf, än hehla Rijket till Understöd, säkerheet och Conservation, af Ständerne företages och förrättes, hwilket expedient och medell förutan, Rijket wid desse turbulente och ganska farlige tijder omöjiligen synes kunna, som dock alla trogna Undersåterers rätte ögnemåhl wara bör, säkert hålles hans Kongl. Maij:tt till trogen handa, må hans Kongl. Maij:tt så mycket nådigare blifwa uptagit, och såsom ett särdeles prof af Ständernes Underdånigste försorg och skyldige handräckning, till hans Kongl. M:ts egit och Rijkets bästa, wåhl uttydt, så kunde i sielfwe beslutet in optima forma införas alla uptänkelige Cauteler och Reservationer hans Kongl. Maij:tt till fullkomblig säkerheet och dess Kongl. Macht och Myndigheet, samt alle juribus majestatis, att öwägerligen tillträda och föröfwa, så snart den högste Gud nådeligen täcktes hans

Kongl. Maj:tt med hälsan hit in i Rijket igen förhielpa; Hwilket sedan näst Guds ähra och fäderneslandens tryggheet och uprättelse skulle ofehlbart lända icke allenast Kongl. M:t sielf, såsom en högst nådig och Christelig konung, till största dienst och Nådigst nöje, utan ock hehla den Christna och ährbara werlden, samt höga främmande puissancer till plausibelt och behageligt efterdömmе; Hwartill Herren Gud så wist ifrån högden, förläne sin Gudommeliga nåd och wählsignelse!

Skulle nu detta Underdånigste, oföргriрelige och wählmehnte förslag, som förmodeligen lærer finnas wara grundat i Guds och Naturens lag, samt Rijkens fundamentale lag och Statuter, ej wara höga wederbörande till behag, eller winna samhällig Approbation, så underställes dem sielfwa, att höгwijsligen efterhugsa och påfinna något annat, som efter tijdsens lägenheet tyckes wara giörligare och på fastare grund ställt, meliora uoluisse sat est.

Men skulle åter deremot en så stor nödwändighet af förstånderskap och behöгig Regiering till tidigt understöd af det wacklande och till undergång lutande Rijket, ej kunna bringas på gång, så torde då för mången både in och uthom lands blifwa tillfälle med den höglärde Biskop-

pen Gnevara att klaga och säija: *Miserum Sane est, fortunam experiri adversam; miserius, eam malum quidem Sentitur, Sed nullum admittit remedium: omnium vero miserrimum, quando calamitatis remedium in promptu est; Sed qui potest, non vult, qui vult, non potest ei mederi.* Horolog. Princip. Lib. 3. Cap. 5. p. 463.

Synes fördenskull både för hehla werlden blifwa undersamt, för Herren Gud oförsvarligit, för efterkommande förwijteligit, och för dhe nödstälte och under oskyldigt blods utgiutande stående Undersåtare klagan och grämlse wärdt, om dhe högt uplyste Sweriges nu sammanwarande Ständer, af någon obefogad räddhåga, som altijd en elak rådgifware är, eij skulle nu mehra midt uti största fahran, finna hög tijd wara, att blifwa af skadan kloke, göra af nöden dygd, och till Kongl. Maj:ts och hehla Rijkets nödwändige Conservation och wälfärd, samt befordran af det högst åliggande Allmänna bästa, träda till den hälso samma och af alla rättsinnige högt åstundade Resolutionen, som Clara majorum Exempla uthwijsa, sielfwa natura rationalis dicterar, och en oundwijkelig necessitet kräfwer och fordrar; Ty Rijkens Conservation Conserverar Konungen och Cronan, äfwensom ock twärtom, Konungen och Cronan förfalla, om Riket i brist af Manna råd

och tidliga Consilier, emot forna wijda i werlden sporde och nu upmunterlige Swæa och giöta dygd, skulle olyckeligen blifwa öfwerändakastat, och, det Gud Nådeligen afwärje, under främmande Herrskap bracht. Pax victoribus pulcra, victis etiam necessaria est. Tacit: 3 hist. 70. Pacem vero contemnentes et gloriam appetentes, pacem perdunt et gloriam. Bernard: Ep. 126.

Then store Herren Zebaoth skaffa oss bistånd i Nödene: ty menniskiors hielp är fåfång. Psalm: 60. 13.

Stockholm d. 25
Februarij 1714.

S. LEIJONMARK.

Likheten med en afskrift uti Nordinska Manuscript-samlingen i Upsala Akademis Bibliothek, jemförd med det i Riddarhus-Archivet, bland bilagorna till Secreta Ut-skottets Protocoller förvarade, originalet, intygar

Knut Geijer.

Bref från Riks-Rådet Christer Horn till
dess broder Bengt, innehållande under-
rättelser angående statens ärender, Hof-
vets och enskildas nöjen, dagens nyheter
m. m. 1661—1676.

1.

Min hiertans Bror!

Aff denn högste Gudh önskar jagh edher ett
frögdefullt lückesampt gått nütt åhr och all egen
begerlig wällmågo och att denn Godhe Gudh
wille erhålla Edher vthi detta och många Åhr
hwid godh önskeligh hellssa och förlähna till allt
Edhert förehafwande sinn Hellga Andess Wäll-
signellssa och godh framgång.

Sedhan edhert sidsta angenähma breff vthur
Jungfru Sundh hafwer ingen hört hwadh som
måtte hafwa lidit medh edher resa, den Högste
Gudh gøre henne lückosam och förlähne oss snart
goda tiender aff Edher. Gudh gifwe lückelige
öfwerkompst. Senast berättade iagh Edher att
Drottning Christina skulle snarth herifrån föressa;
hwillken resa hon och sädermehra i förgår som
war den 2. hujus fortsätte och gaff Wår Drott-
ning henne hallffväges heremellan och till Grinn-
delss (?) krog gelede der der jempte en dehl aff

Rådhe och Fruentimber de[r]jess afskedh ifrån hwarandra toge, till Nattlägre fullgde Riks-Admiralen Riks-Cantzleren, hwillka likwist bådhe strachst effter hållden affton målltidh toge derass afsked, men Gabriel Oxenstierna, Lind [von der Linde], Totten, Ego, Swante Baner (som blef beordrat att föllia till Pilkrogh hwidare) Dona och Mortagne såsom och Herr Seved. Båât hwilken reeste med füllest till Norköping blefwe alla der öfwer natten, om morgon emellan klockan 8 och 9 Reeste Henness M:t och ärnade sig samma dagh till Nyköping, hon tog aff oss alla dermedh afskedh och Totten och migh togh hon en effter den andra apparte och thallte medh oss twiffellss uthan medh honnom som hon giorde medh migh om sin privat och recommenderade sigh och sine affaires på dett bästa, hon badh migh några gånnger att iagh skulle hellsa Edher på henness wägnar mücke flitigt och skulle hon aff hierta frögda sigh att förnimma dett i måtte wara lükeligen och wäll framkombne. (?) Hon sadhe och att hon säkert förlåter sigh på oss bådhe att wij ju alltidh lähra wara henness wänner och beklagade hon dagen tillförende dett icke hade vthi sin Regeringh bewist oss för andre någe gått, medh Lind och Dona thallte hon och någe apparte, dermedh

reeste

reeste hon och warder hon vthi Norköping några weckor förblifvandess, hon badh att iagh måtte komma till henne, och der iagh dett kann göra så reser iagh wist dith neder. Terlon reeste i ett föllge medh och badh öfvermåttan mücke flitigt hellsa Edher, Vthi Koppar Juveler och Kede bakom hann så mücke som 35,000 Rixd: werde till förähring, Oxen gaf hann, som honnom brefwe medh dett andra brachte, enn sköhn discretion igen, som war en liten Siillffwerja och ett swart Kordewahns geheng medh tüunt, tüntt Siillffbeslag igen, kunde wara wärd till dett högsta enn Tiuge eller 24 Rdl. och hengde honnom denn på hallssen och sadhe Monsieur ie n'en faitt pas de Complement avecque vous, om dett inte är aff migh rätt skrifve så kunna i fulle förstå meningen. Han sadhe likwäll när hann skulle komma till Frankrike så wille hann sennda honnom hundra choses de gallanteries, dett blift well torügge so Gott will. Anbelangandess wår Ebba så mår hon någe bättre men likwäll allt siukliger eluru wäll Doctores mehna att hon medh Gudz hiellp skall blifva bättre dee curera henne nu för watesiukan. Drottning Christinas reesa Causerar fulle mücke denna henness opasslighet. Regeringen och Rådhe äre alla ifrån hvarandra hwill-

ket mücke beklagas att dee så alla på en gång förresa; aff dee sãm Embeten är icke enn här, fura äre änn aff Rådhe men deraff blifwer ingen mehr änn Gabriel Oxenstierna, Gustaf Horn och Bengt Oxenstierna och Totten quahr, dee andra reesa alla, iagh ärnar och will Gudh i morgon att reesa hem åth och troor iagh att så framt iagh kann trifwas dett iagh warder största dehlen aff winttern der passerandess. Bengt Oxenstierna skall denn 27 huius hålla Bröllop her i Stadhen, aff Gösta Horns hörss änn inte. gamla Wullfenklou afsombnade Nüårsdagh hvidh sitt bruk sedhan hann 8 dagar hadhe waret siuk. J går war iagh och stog Fadder hos Edher gamla Sticht, Fårbuss stogh i Hertigens ställe och barnett kalladess Adolph Jahan. Stiernshölld frijar i fullandhuhs till Margreta Perssdotter Baner, för denna gången weth iagh mehr inte att berätta, Vthan bedher att så framt i medh nästa påsten inte komma någe breff ifrån migh, dett i inte wille förtänka migh, aff lannde warde i inte förvthan mitt tillstånd någe aff migh förnimmandess. De Rojs är medh Terlon eller i dett sällskape förrester, änn är hann Commendant i Christiannobel så lennge dett warar, Drottning Hedwich reesser på enn tidh till Wastena medh sin hoffstath, men hwaräst Kungen blifwer kann iagh inte wetta, medh nä-

sta påst Gudh will skall iagh der iagh någe erfahr der ifrån eder advertera, enn liten pacquet hummerklo sennder Swåger Pär edher, hermedh måste iagh slutha och befalla Edher min hiertans Bror vthi Gudz krafftiga besküdd och beskerm och förblifver så länge iagh lefwer Min hiertans Bror

Datum Stockholm den 4
Januarij hos Ebba Anno Edher Trognaste Broder och
1661.

Ebba låther så mücke flitigt hellssa Edher och mår så temmelig Gudh biellpe henne till sinn hellssa igen. Er lilla Christer mår Gudh ske loff wäll.

Tienstförobligerade

Tienare

CHRISTER HORN.

2.

Minn hiertans Bror.

Jagh har nu medh twänne påster inte skrifuet Edher till aff orsak att iagh har på 12 dagars tidh waret på lannde, och sijt lite på mitt husholld; och funnett ibland annatt att åkern och ännngarna stå sigh mücke illa för dett rægne som dagelign dagz har warit i Trü weckorss tidh, och ha dee till all olücka slage alla mina Änngar,

men som sagt är för wäska inte kunnet föhra inn dett vthan är en stohr dehl bårt rutte, Sådhen är plat nedher slagen på marken att der har wari en stohr ünka och si på, ehuru wäll iagh will förmodha denn kunna medh detta wackra wädret komma sikh någorlunnda före igen, detta om landwäsende. Annarss Reeste i dagh Fröken medh stohrt skiuthande her ifrån till hollstein igen, Fru Görell är henne till sinn Frumoder föllgachtigh. Swåger Pär låfwade att willia wara henne i lika måtto dith föllgachtigh men blef aff någon opasslighet för trü dagar sedhan förhindratt och har måst hålla sänngen, måste alltså M:r Cleij resolvera sikh Stante pede att reesa medh henne. Drottningen har medh en stohr Svite aff Cavalieri och Damer beledsagat henne herifrån till Dahlarön hwaräst hon stiger till skepz, aff Rådhe är Felldtmarskallk Baner, Rikzmaskallkn medh hela sitt Fruentimmer bådhe hustru Barn och Süster, Greff Niellss medh sitt Fruentimmer, så och hanss Swärmoder medh sitt Fruentimmer, Fru Beata DelaGardie medh sina Junfruer och anndra mehra som iagh i hastighet inte kann ihugkomma, Torsstensohn, Stenboken, bådhe lillierna, Wollmar Wrangell, som är en mücke stohr spehlare vthi alla spehl, och godh derhos, hann putzar dem braff, bådhe i kortt

Brädespehl och Bållhus, denn vnge Axel lillie är nu vppkommen hvith som enn Schvan sin S. Fader mücke lik, alehna är hann temmelig lång, hann är mücke karg och nisk till begünna medh. Vthi denna och förleden wecka har först Drottningen tractera sinn suster medh en Målltidh och sedhan Bal, Twå dagar dereffter Kunngen men ingen målltidh vthan Confect alehna och emoth Sluthe på Balen förährade hann Fröken en temmelig wacker och stohr Taffell demante Ring. sedhan bödh Rikz Cantzleren dem på en Jacht vth till Jacobsdahl, hwillken war mücke wäll anställt, medh dukar runnt omkring denn ännigen som ligger vthmedh stohra wägen, och till en 30 Fambnar gärdzgårdh vthi Diurgården nedher refven, der vthur loth haun drifwa en hop hiortar efter hwarandra, hwillke skötess aff Cavalieri som hadhe Büsser medh sigh, sedhan en hop harar och Räwar som wore alle apart instängde och his-sadess dee alla, sidst släptes en stohr hvith hiorth hwarss horn håller geweij de wore medh allahanda slagz blomster bewindade och kring om hallssen i lika mätto medh Tafftzband först sedhan fullt medh allahanda blomster och rooser bebunden och fram för brüste hängde Frökenss Nampn inbunden medh förgüllta bokstäfwer och deun som denn skulle skiutha skulle ha ett stortt.

vällkomme till tacksäijgellsse och blifwa wärdh på köpe, nu wille alla gerna råka honnom icke för dee anndra sircumstantier som beskrefne äre vthan pour la renomme att passera för godhe sküttar, dee ställte sigh alla i träffeligh godh postur som war Torstensohn, Stenbocken och lillien och min Swäger Schvante och, men iagh gick hvidh pass 15 à 20 stegh till bakar och sköth spit dem alla denn hvitha Båcken för dem sin koss att knall och fall blef ett, men iagh bekom Sannerligh allt det iagh her beskrifuer i sünnderhet en mechta stohr Bocal, som iagh hadhe nogh att dricka på, och den medh en stohr Complement och lückönskan, wij wore Sannerligh rätt lustiga, Hertigen war medh sin Gemahl och der (hann war och i dagh här så lenge och till dess dee förreste) på Jacobsdahl wore pass en 16 stücke som lothe hvidh skåhlarss drickande braff höra sigh, Fürwärkerij war der ock. Farcen vth i diurgården aller på Jachten war en Räff warss rumpa war behängd medh Swärmare så tätt som mögeliget war, och war lust och sij huru hann skünda sigh på ängen, andra gången släpte dee honnom åther lika beprüdd medh Swärmare och hissade honnom, då skulle ha sitt lustan på dee hundarna, ty då när dee bäst wille fånga honnom, så small allt då och då enn Swärmare, att dee icke finge bita

honnom till dödz; sidst kom en willd mann vthur skoghen mücke wäll klädd och hadhe en Biöra klädder helt alamode medh peruk krage och ärme-strumpor som sågh och rätt artig vth, dermedh war dett allt; sedhan ginge dee i Trägården och spatzerade och så vpp i Krotten till målltidz hwaräst Trü bordh wore anrättade och dett helt magnifikt klockan tu om natten komme deress M:ter dedhen och Trü hith igen. två dagar derefter hadhe Rikzadmiralinnan Kunngen och Drottningen nemligen i går till afftonmålltid, war och medh Trü bordh anrättatt, men ingen aff Rådhe mehr än som Gabriel, Cort (?) Nielss och iagh aff Fruntimmer ingen mehr änn Fru Beata DelaGardie dee ha fulle alla ware trötta aff så wäll dee stohra som dee små panquetter som stadigt dagh från dagh ha wari. Hr Schering Rosenhane har och sagt sina wänner farwäll och dödt på sinn gårdh Torp, mann hafuer wäll trodt att hanss dödh skulle ha beklagats aff mångom men sannerligen snarare sagt aff ingen, her i Stadhen frolooka rätt Borgerskape öfuer hanss hädhan ferth och säga att Gudh har hörtt derass suckan och Böön, iagh sökte occasion och thallte en confidence medh Totten och sporde om icke dennaienst kunne lagass att han budess eder ehuru wäll iagh inte wiste om i heune skulle acceptera, derpå sadhe

hann migh åther igen vthi förtroende att Drottningen hadhe genom Gambrotio lätthe sondera honnom om icke hann skulle siellff willa taga emoth henne, och sadhe att Drottningen hadhe lätthe säija honnom att Borgherskappe skulle mücke inclinera för honnom och begähra hanss persohn dertill, men så har iagh sedhan förnummet att Rikz Drotzen medh några mehra hafua dett allareda öwerlagt med Droningen, Ehuru wäll hann sadhe att hann har hörtt dem thalla om Sten Biellke och Knut Kurck, men några skulle åther hafua sagt att denn första i sünnderhet wore allt för mücke girug och till att taga pänningar, och denn andra lika så men icke håller så mücke, iagh märkte alltså att hann gerna accepterar denna dienst hållst effter som hon är temmeligh profitabel, och quitterar gerna Rikzstallmästartiensten hwillket hann och sadhe, men dett wore för den raison effter som dee senast så mücke på Rikzdagen tahlade om dee Rikztienster som wore inom Rådhe, dass annder verstehet ir sellber woll, Knuth Kurck will annarss mücke gerna ha henne och will och gerna quittera denn hann har. Axel Sparre wille och gerna quittera denn hann har för denna. gustaf posse wille och gerna deran, men iagh troor effter dee allareda ha öwerlagt medh hwarandra så kommer fulle Totten

aff dem alla snarast dertill, iagh troor. att hanss gewesene hoffmästare Tårne som är Rådhdman skall fulle mücke hiellpa att stürka Borgmästar och Rådhd dertill, att dee begära hans gamla herre. Gustafvus reeste för några dagar sedhan till sitt Gouvernamente; och drack pro patria i några dagar förr änn som hann reste reshaffen braff, lille coussin reeste och till Finnland på münstringen, hann är mächta ångerköpt för sitt vennden och gufvu gerna 1000 R:dr Reukauff om hann finnge, hann har aff förleden åhr haft 1800 R:dr derifrån oansett att dett ändå har warit misswechst, sinn Swåger Niroth ger hann hertill all skulld för hann har haft dett för så ringa alla dee åhren. Münstringarna gå nu medh all macht fort i hela Rike och dess provintier, hwadh vthur Dannem:k berättass så wäll om armaturen på dee orter som om Corfitz Vhlfellts proces warda i fulle nogsampt aff Stenbockenss breff förnimmandess, hann will inte sännda Gösta änn på Tu åhr vth att reesa, Gudh weth hwad dett ändlig will blifua aff honnom, så wäll som aff döttrarna som måste allt för ett wara der ifrån alla meniskor, mann will nu säija om en mariage emellom denn Stenbocken som är hos Fru Beata Dela-Gardie medh henness Sänn, wissheten gifuer tidhen. Berner är förrest sen dir à Dieu à moy, dett kom-

mer twiffellss vthan för särdeless orsaker skull, hann wille inte gå åth Reffle vthan är gånngen till Pärnov, Fanjoni slapp dagen effter lös som hann är bårtrest, hann har ändra sinn reesa åth Hamburg och will först reesa till son Maistre som alltidh kallar edher, sedhan pour aller voir Berner tü hann skall alldrig ge honnom dett till, och sadhe ie svis Jtalien il faut que ie le svive s'il s'en vat au Diable, i kunne fulle vngesehr tänka effter hwadh som dett skall wara fast änn dett icke är iust skrefue. Vhlfellts Greffwinna är nu mehr fast och sitter i ett mücke hårdh fängelsse, henness proces blifuer hörtdt, man mehnar att mann lærer ha henne på tortur om hon icke medh godhe will bekenna när som hon har brachts i fängelsse, så har hon först willa gått högt vpp der som mann har pläga sättia dem af condition, men Wachtmästaren har bracht henne långt neder, och som mann mehnar vnder Jorden, hon har måst kläda af sigh, och när dee ha taget henness kläder, ha dee ware full südda medh kostliga och dührbara iuveler aff stortt wärde, hon har och haft tu breff hos sigh dem har hon så artigt brännnt vpp innan dee ha blefue dem warssse, derfore wille dee ha henne på torturen om hon icke medh godhe bekänner. Vthi England sijr dett mücke illa vth och hellt likt till en re-

vollt. M:r Fouquet slipper ifrån sina growa besküllningar, så och ifrån sina pänningar, men så skall der wara en förnembdt som heter Collbert denn söker hann att bringa i knipen och sitt ställe igen; annarss mehnar mann att dee lära medh all flith tracta effter Duc Mazarin att bringa honnom om sina pänningar, effter som dee lära röra i Cardinalens handlingar, på sådant sätt kommer Kungen till medell, Krige emellom Frankrike och Påwen är allareda begünnt. Stiernschölld är numehr hithkommen, medh hwilken iagh och om effterföljande har thallt. 1. Om officeraren aff Hollmen, hwilken hann sadhe att i sku behålla så lenge eder behagar. 2. om befrågningen angående dett Berner har sagt vr seij, så ehuru wäll i dett förstna icke wille dran, så sadhe hann likwist att dett war passerat hos Gust: Horn och sålunda, nun ist zeit den muscoviter zu kringen, vndt werden wir von ihm haben können alles wass wir wollen, denn bey den lumpen tractat muss ess nicht verbleiben der das letzte mahl ist geschlossen worden; G. Horn skall wett-na dett samma troor hann, derpå har Stiernschölld swaratt honnom att hann icke så skulle säija tü denn Tractaten war dem så kär och sötare än honning när dee finnge dee tiender att hann war slutten; detta derom. 3. skeppe angäendess så är

hann wäll till freds att hann får part medh dervthi först i mann wille sij eder före att dee Reederss som aff Köpmän tagass dertill måtte wara wissa och snälla handellssmän, derpå iagh sadhe hann skulle mann låtha edher bähra omsorg dervföre, 500 R:dr will hann som hann trodde sättia dervthi. sidst badh hann migh iagh skulle minna edher på om dee Juffter (?) som i ha tillsagt honnom, iagh för min persohn skulle gerna ha part och dervthi män är alldeles inte stadd hvidh pänningar. Jagh sänder edher ett Extract som iagh rättnu bekom angående Vhlfällts Greffwinnass handlingar, dett tör löpa slätare aff medh henne änn hon troor. Drottningen drogh i går till Ekebyhoff och derifrån will hon till Drottningholm, om att lite divertera sigh efftersom hon är hellt bedröva öfwer sinn Süsters borttreesa. Regeringen är änn inte tillsamman och warder Rikz Cantzlern reesandess längre bårtt på 5 weckors tidh till görandess. Sevedh Bååth will mücke gerna blifwa öwerståhållare och låther practicera dett genom Secundum et tertium och iagh önskar att i måtte komma dertill, och söker iagh och att göra dett så oförmärkt; vthaff en discours som iagh i dagh aff enn Borgare har hört så sij dee icke så gärna håller snarare sagt alldeles inte att Totten kommer dertill, gifwe Gudh att

i måtte komma dertill så finge wij edher först hith i lande, sedhan hoppass iagh att acciden- tierna skulle vancka mehr här än i Räfte, Jagh troor i må nu ledess hvidh mitt denna gången så wäll som dee förriga långa breff hwarför måste iagh denna gången lüchta och till besluth befalla Edher min hiertans Bror tillika medh edher Kersta sâm iagh på min och min hustrus wängnar tienstligst hållser medh önskan att wij snart måtte få höra godha Budh om henness önskeligh förlossning) vthi Gudz Nådiga beskerm förblifwandess in till min död min hiertans Bror
 Edher Trognaste Bror och Tienst-
 förobligerade Tienstwillige Tienare

Stockholm daterat min
 oläckligste dagh i den-
 na wården som är depn
 19 Augusti Anno 1663.

CHRISTER HORN.

Minn hiertans Bror hellssa alla godha wän-
 ner och glömm inte tûsken, och som hann alltidh
 är förwetten bedher iagh i wille Communicera
 honnom dee noveller som iagh sänuder eder.

Bränn strachst vpp detta mitt breff à Dieu.

3.

Minn hiertans Bror.

J detta moment kommer iagh vthur Rådhe hwaräst iagh hafuer suttet ifrån klockan Ett till nu snart åtta och haft en odieus affaire om Grefueståndet tillika medh dee andra herrar deputerade och dett numehr till ännda bracht på dee andras wijdare ratification, och korttligen till berätta så är dett derpå vthgånge att dee de iure inte skohla hafua någon pretension till någe framstegh för dem af andra Ståndh som äre meriterade, vthan der någon per civilite biuder dem för sigh är hellt en annen sak men inte de iure, om nu några månnga civilicerade finness gifuer tidhen. Annarss måste iagh berätta att iagh har i dagh warit bedhen på troloffning emellom vår Susterdotter och Torstensohn, och är dett numehra dem emellom riktigt, denn Högste Gudh gifue wijdare sinn hellga Anddess nådh och wällsignellsse dertill. Annarss sünness änn inte liknellsse huru snart Riksdagen lærer winna sinn Endskap, emedhan dagelign komma nüja saker före. Schedingen skall i nästkommande medio Augusti hafua Bröllop. Felldtherren är inte mücke wäll tillfreds medh denn andra Schedingen som skall hafua liskin Wrangell, han är tämmeligh othå-

ligh öfuer sinn suster. Medh Wollmar Wrangell och Fröken aff Wasaborgh är och riktigt och klart. Summa alla tänkia på pahra sigh. Köningsmark vill försökia sinn fortun först i krig förr änn som hann sigh till någe wijdhere resolverar. Treuleben arbetar starckt på taga stücken vpp vthur Wasen och hafuer alloredha bekommet 17 wackra stücken, Ibland hwilka hallfua Cartauer och äre, dett är sannerligh mucket artig och sij på dee karar som gå vnder wattnett och bebinda dem medh stohra tackell att en hijsnar sij när som karen fählas till wäx, tidhen tillåter inte mehr, iagh måste för denna gånng sluthe och hafua Edher vthi Christi millderika beskudd och beskerm befallatt förblifuandess så länge iagh lefuer

J warde bägge min hiertans Bror aff oss bådha hellssade medh wår hörsammaienst.

Hastigt aff Stockholm
denn 22 Julij A:o 1664.

Minn hiertans Bror
Edher Trognaste Broder
och Tienstförobligerade
Tienstwilligste

Tienare

CHRISTER HORN.

4.

Minn hiertans Bror.

Sedhan iagh Edher senast tillskreff och berättade hwadh som till denn tidhen war passerat är migh Edhert kärkomna breff wäll tillhannad komme som är af denn 11 Nowemb. deruthinnan i migh berätta om Edhert tillståndh hwilket iagh aff allt hierta önskar måtte wara långeligh hellssa och lückosampt tillståndh, i berätte och om Edher BoyJhort som Storcken har beledhsagat Edher medh, uthi hwadh fahra hann medh några skuthor hafua woret stadde uthi och huru hann sigh hafuer salverat, så wille iagh önska att dett wore så wäll att hann sedermera icke hafuer råkat uthi nogon olücka, men her hafua wij tü wärr dee onnda tiender att hann skall wara suncken i finska skähren, hwilket migh så mücke mehr bekümbrar som iagh har förnummet att i skulle hafua haft en ahnsehnlig stohr påst Spannemåhl af 1300 T:r dervppå, Ehuru wäll iagh inte har bekommet dee breff ifrån honnom som i vthi detta senare omförmällde, Gudh gifue dett inte wore sanntt så skulle dett så mücket mehra sedhan glädia migh, mann har och spargerat aff några Tusend Rixdhaler som i och skulle

skulle hafua haft dervppå, och om så wore så will iagh likwist formödha dem wara in salvo, effter som H. Erich Flemingh har och haft emoth 3000 R:dr dervppå som äre salverade. Edher egen skutha är lüeckligin som migh är berättad hithkommen. Annarss hafua wij tü wärr sådhana onnda tiender uthur Siöön, om så åthskilligh månnaga fahrkåster som äro blefne i dett gruweliga Storm och uhrwädret som war på denna ort öwer alla måtto gräselig starckt. Her hafua wij haft en temmeligh starck vinntter uthan sniöö, men för vmgefähr 8 dagar sedhan enn heftigh sniöö och alltsedhan töwäder så att hann är allt i Watten gänge, och bähra innansjögernä inte mehra, hvadh dett nu wijdhäre varder afbliwandes gifuer tidhen, för dett wäder skull har iagh måst inställa min Juhlereesa och Stanna her i Stockholm. Felldtherren loth i för-går som war den 14 begraffwa sin Endaste Sânn, dee sörgde honnom bådha rätt mücke, annerss skedde processen effter som dett nu brukas. Emellom Köningsm:k och Felldth. är allt lijka owän-skap, och nu förbitterheten dem emellom så mücke större, Effter som Köningsm:k denn dagh som hann begrofs, klädde sigh rätt mücke wäll och medh en stohr bucquet plumer på sin hatt

och medh Couleur de feux bådhe på hatt och klädher och ställte sigh i wägen så att alla kunn-
de sij honnom, hwilket har förtruttet Felldth.
så höght så att hann har i dagh lagt en Suppli-
cation inn och klagat hos H:s M:t, hwaröwer
hann blef beskickat af Hoffmarshallken Rosen-
hane på Kungl. M:tz wägnar, och befrågat hvar-
före hann hade begånget enn sådhan Action som
hafuer förorsaket Felldth. att beklaga sigh in
för Kungeligh M:tt. ille, såsom hann inte wiste
sigh hafua begånget någon action som hann skul-
le besküllass före inför H:s M:t wiste hann inte
der något till att swara, men wore något emoth
honom aff Fellth. inlagdt och honnom dett
blefue Communicerat skulle hann tillbörligen till
Kungel. M:tz nådigste nöije beswara, i medler
tidh kunde hann fulle täncka dett wara orsaken
att hann har stådt der när som processen gick
förbij, hwilket honnom så lite som alle andra
som der stoge förbindas kunde, och att hann
inte ware Swartt klädd wore icke äller till för-
vnndra, emedhan som hann inte war buden till
begrafning mücke mindre i sorgställe, alltså kunn-
de hann inte formalicera sigh deröwer så lenge
som hann inte klädde sigh emoth klädeordnin-
gen, tü annars stoge iu honnom så wäll som
alla anndra fritt att kläda sigh som hann wille,

och så mücke är till dato passerat huru Felldth. nu warder detta hanss Swar vpptagandess gifuer tidhen. Emellom Axel DelaGardie och Hans Wachtmäster är och enn stridh vppwuxen, i dett hann har ordkastadz medh Sophia Forbus och hanterat henne temmeligh hårtt, och hon honnom igen, dermedh skrifuer Wachtmäster Axel Dela G. anndra morgonen genast ett chartell till uthan att hann wiste aff den ringaste orsak, sporde alltså henne om hon wiste något deraff, dermedh har hon sagt honnom huru såsom dett war passerat, hann genast resolverade sigh på hanss apell att slåss medh honnom sende genast och loth göra en häst färdigh (Dett har tüz honnom illa uth att hann så uthan någon given orsak genast resolverade sigh att slåss och inte Considererade den Chargin som honnom war gifvin aff K. M:t Ehuru wäll han icke till den ännda likvist wore honnom given att göra en till sin heder och ähra något förnär då hann wore obligerat att göra en Satisfaction) men såsom Bielken till all lücka war så när satte hann sigh i Caretten medh och loth köra sachta och pian piano som i wäll wette ordspråket lüder, tü annerss ha dee genast kumme i hop, men Biellken sadhe allt att ingen Commod platz war, Axel DelaGardie har par

force welat till wäg, i medler tidh kom förbud, äller sagt, g Pontus som har waret af sin Swägerska derom notificerat och förbödh dem i H:s M:ts Namn. G axels Secund war Öwerst, Günstersberg och Bielken kom oförmodeligen dertill och Wachtmästerss war G. Köningsm:k dett honnom och mucket illa är uthüdd wordet. Günsterssberg har spordt G. Axel om hann hadhe pänningar hos sigh, ille neij icke mehr änn några dahler, och wijdhare sagt honnom förtroo sinn oskuldiga och rättferdiga saak, skulle honnom något dödligt hännda måtte hanss effterlefda dett revangera, skulle hann och ha någon advantage emoth honnom så wille hann icke wijka en fotsmän uthan rijdha i sitt hus igen. och effter som Wachtmäster befannss af en otidigh och obetänt hitzighet hafua begünnt hanndell älle fordra denn anndra, blef honnom hofvet till sakzsens uthförande förbude. Lass Fleming kom för några dagar sedhan hith, och andra gången hann kom i Rådhe förlusterade hann sigh och uthan orsak att antasta Rikz Cantzleren, medh obetänt swarande, men fick temmeligh swar. orsaken dertill war, att hann sadhe inte några godz kunna gifwas bårtt för änn som Staaten och Chronans giälld wore bethallta, och kanske att Fiscalen kunde framdehls igenom anledningh förorsakas

sådhan att angifua, detta kom oss alla främmand hellt och hälle före och menthe att wij samptlige sutte som ährliga redeliga männ hvidh Rådzborde och hanterade så wercket att ingen befruchtade sigh för någon Fiscal, men Rikz-Cantz. togh sedhan bätter i tu medh honnom, Ehuru wäll denn anndra oppiniatrerade sigh uthan raison och badh att dett måtte förass till protocol hwadh hann har sagt, Ehuru wäll hann af ingen som sigh höra leth hadhe något medhålld. Rikzdrotzen är allareda för några dagar sedhan bårtta, och i begünnellssen af tillkommande wecka går resten aff Regeringen och Rådhet ifrån hwarandra. Annarss är detta in Secreto att berättta att mann har flitigt debatterat åthskillige gånger om dett Rüska wäsende och hvadh som pro tempore lothe göra sigh, Emedhan som man har den vnderrättellssen, att man troor wisserligen der icke Rüssen wore af Stencka Resin*) incommoderat, att hann då medh första occasion fölle inn i dee orter, men såsom mann ingen wisshet om hanss nederlag hafuer, kann mann till iugen ting resol-

*) Stenka Razin, en Kossack, som år 1686 började ett uppror i Ryssland, och i spetsen för ett stort parti äfventyrare begick de rysligaste våldsamheter. Först år 1671 blef han öfvervunnen, gripen, och rådbråkad i Moskau.

vera, Gudh gifwe i kunde af Edra Rewellska sända någon hemlig vis inn troor iagh i skulle göra mücke wäll, hållst effter som aff Hellm-felldt icke den ringaste säker- äller wisshet hafuer, och om i finge några wisse tiender, skulle i honnom icke låtha wetta dett ringaste deraff för änn som Edhert budh vngesehr wore her i Rijket. Wollmar Wrangell ha skrifwet till Kungen och beklaget sigh på dett högsta huru ochristligen och obarmhertigen hann har blefuet anklagat af dem som i sommars sigh hos Kungl. M:t öwer honnom hafua beswärat, och lamenterar gruffweligh och begerar att sådana som en så illa uthan grund hos höga Öwerheten angifua måtte exemplariter straffas. Fru Liskin Ros är afsomnad på sin gordh i småland sina stackars Barn till största afsaknad, hon har död medh stort berömm och af alla menniskor å denn ortt beklagad, Barnen äre hos Mörner så lenge, iagh troor att Felldth. tager dem till sigh. Jagh måste och låtha Edher wetta att iagh har anhållet om Baron Sixts godz i Jngermanland, dem iagh och entligh har erhållet, men nu tü werr så befinnass dee wara temmeligh graverade, i dett att Assersons änkia Fru Anna Wrangel, Fru Christina Mannershölld och, såsom och Fru Anna Bure, och Bastians änkia, alltså att iagh åther

sijr migh herigenom ingen tingh kunnda åthniuthe,
emedhan dee bästa lännder till dem äro förpau-
tade, iagh måste alltså befalla dett Gudh och
afwachta tidhen. Hermedh iagh och för denna
gånngen will hafua mitt breff ännidagdt och Edher
samptligen (som af min kere hustru och Stina
på dett hörsamste och tjenstflitigste hellsess,)
denn högste Gudh trooligen befallat medh för-
blifwande in till min dödh Min hiertans Bror
Edher Trognaste Broder
och tjenstförobligerade

Tienstwilligste

Tienere

CHRISTER HORN.

Stockholm d. 16
Decemb. A:o 1670.

Likheten med i Kongl. Riks-Archivet förvarade ori-
ginaler intygar

Knut Geijer.

Förteckning på Pergamentsbref, som finnas i Strengnäs Gymnasii-Bibliothek.

A. till 1523.

1. A:o 1328. «Feria tertia proxima post dominicam trinitatis.» (Maj 31). Byrghitta Jonsdotter öfverlåter, i enlighet med ett af hennes afledne man Petrus Rangwaldsson uppgjordt byte, åt «Matrona» Gunnara i Arstum (Årsta i Bälunge socken), en del i Hambrum (Hamra) i Boghastadh (Bogstad socken), med undantag af några underlydande tillhörigheter, kallade Sydhær i Thystberghum (Tystberga socken), mot hälften af det ur Mastenæ (Måstena) i Bellingh (Bälunge) socken utbrutna Swinasund. Bland närvarande vittnen nämnas Karolus Næskonungsson och Anundus Sture, Milites. «Actum Nyanes» (Nynäs i Bälunge). — På Latin.

2. A:o 1336. «Tertia die Paschæ» (April 2). Laurencius Lydærsson uppgör med sin måg Johannes Öiarsson och sin syster Elena ett arfskifte, hvarigenom dem tillfaller hälften i Hambrum (Hamra) i Edby (nu Wårdsnäs af Kinds härad) i Östergötland, en del af Byastadh i Hwetælandæ (Byestad i Alsheda socken af Östra Härad i Småland?), en del af Rysby i Möre (Ryssby i Norra Möre af Kalmare län), Jædharnæs i Næricia (Jäder i Arboga socken?), några gårdar i

Westergötland, samt Röswiik (Rossvik i Husby Rekarne socken af Södermanland). Bland vittnen nämnas Styrbernus, Biskop i Strengnäs, Nicolaus Abiörnæsson, dapifer, Karolus Næskonungsson, Anundus Sturæ, milites, Puko glysingh, Birgerus Soop. — På Latin.

3. År 1369. «Löghordaghin fere sancta Botolfs dagh.» (Juni 16). Nicles dyækn gifver tillkänna, att Aerinolfwir Holmstensson och Pætær i Ene (Eneby i Stigtomta socken af Jönåkers härad?) bytt sig emellan delar i Kyulæstum (Kjulsta) i Stighatomta, och Fughlasunde (Fogelsund) i Bethno (Bettna) socken (af Oppunda härad; allt i Södermanland). — På Svenska, likasom de 33 följande N:is 4—36. (I de flesta från och med denna nummer talas om «ortogs» och «pennings» land.)

4. A:o 1369. «Feria secunda ante diem beati Laurentii» (Aug. 6). Konung Albrecht gifver tillkänna, att han tagit «wælbornan man warn ælskelikin radhgiwara Boo Jonsson til warn wældoghan æmbitzman» &c. (Aftryckt i Handlingar rörande Skandinaviens Historia, 16:de delen, men med många misstag.)

5. A:o 1376. «In crastino beati Erici regis et martiris» (Maj 19). Ludhekinus Stralandæ-

son upplåter åt Joan Laurinzson en del i Löstom (Löfsta) i Dyngetuna (Dingtuna) socken i Tw hwindare (Tuhundra härad) af Vesteraris (Westerås) Stift, hvilken han sjelf fått af Wlff Holmgersson Riddare, för 40 Lödhoga marker efter Svensk vigt. «Datum Verpe.»

6. A:o 1379. «Feria secunda ante nativitatem beate virginis Marie.» (Sept. 7). Henrik Romare upplåter, dels som gåfva, dels till salu, åt Nyokirkio (Nykyrke) kyrka, i Junakars (Jönåkers) härad, en del i Dröwastum (Drögsta) i samma socken. «Scriptum in Lidha» (Lida, dersamst.)

7. Ar 1381. «A ællopte daghenom j Martii manadh» (Mars 11). Trettio män, «som gots æghum i Sudhermanna lande,» bland hvilka en Finkenow, en Haki, en Wesgöte, en Stwt, en Gutow, en Mws, en Hafwre, en Gereka, en Bagge, förordna, för egen och efterkommandes räkning, att fattigtionden af Strengnäs stift skall, så wäl som Biskops- och Kyrkotionden, ingå till kyrkoherberget, och tjena dels till i riket infödda kani- kers uppehälle, hvilka «vidhir domkirkiona sitia,» dels till de klerkers från samma stift, som utrikes fara, samt till «andra andelika gudhz thäenist,» eftersom af nämde mäns ombetrodde fullmäktige,

•wærdhoghum hærra oc fadher Biskop Thorde,
och ærlikom oc wælbornom mannom Bo Jonsson
drozsta, hærra Karlle Vlsson laghmanne i Oplan-
dom, herra Knwte Karlsson laghmanne i Sudher-
manna lande, riddarom, oc Folka Niclisson
swene, Rikisins raadhgifwarom, kan med kani-
kerne blifva uppgjordt. •Scrifwath oc wtgifwith
i Nychöpinge. — (Af 30 sigill, för hvilka plat-
ser finnas, är intet i behåll, men remsor med
påskrifna namn, efter 24. Äfven vid alla de
öfriga brefven saknas åtminstone en stor del af
sigillen.)

8. A:o 1399. •Feria sexta post festum
Botolffi (Juni 23). Sten Beincson riddare, •mins
hærra konung Ericx domhawande i thettha sin,•
och Eringisl Niclisson, riddare och lagman i Sö-
dermanland, utfärda, wid •Repstathing i Streng-
nes med allmogen af Österreck (Öster-Rekarne),
qvarstad på en del i Arlundom (Ålunda) i Hw-
saby Biringx (Husby Rekarne) socken, såsom
varande under tvist mellan Haqvons Thyrnason
hustru Katrine och Olaff Haraldzson. •Scriptum
Strengnesiæ.

9. År 1400. •Næsta Lögerdagin æpte sancti
Pauls daagh. (Januari 30). Jouan Tyrgilsson i
Hualstom (Hvalsta i Bettna socken?), domhafvan-

de «a ærlex mans wægna ok vælbörðukx hera Æringisls Niclisson hærads höbdinghe j Vppunde,» utfärdar fastebref å ett byte mellan Jordan Biörnson och Pedhar i Remaredhe (Remmarö i Stora Malms socken), angående delar i Næsi (Näs) i Floda socken af samma härad, och Eneby i Hallo (Halla socken) af Junakirs härad. Tolf «domde mæn» nämnas såsom «fasta thær aath.»

10. År 1400. Samma dag. Samma domhafvande utfärdar fastebref å ett köp mellan Pæthar i Remaredhe och Herr Jönis i Bettno, kanik i Strengnäs, angående Wiby i Bettna socken; fastarne desamme som ofvan.

11. Ar 1401. «Nesthe Löghördaghen æpte sancti Petri apostoli dagh» (April 30). Pædhar Towasson «hærazhöfdingia dom hawande j Jonakumshundare a ærlix mans wægna hera Torkils haralsson» utfärdar fasta å ett jordabyte mellan Herr Japor i Ardalom (Årdala) och Forsa kyrka å ena sidan, och å den andra Ragnar i Hacastom (Hacksta) i Börkevika (Björkviks) socken, angående samma Hacasta och Hiulasta (Hjulsta) i samma socken, samt Viby i Ardala. Tolf fastar nämnas, hvaribland Pædher kompan, Jowan Bure och Niclis Vrvæder. — I samma bref, och «mz samw fasto» bevittnas ett byte mellan nämde

Ragnar och Laurens i Goalundum (Jöglunda i Stigtomta), angående Hacasta och Dana bi (Danbyholm i Björkwik?).

12. År 1402. «Löghærdaghin næsth æpthe sancta Hengrix dagh» (Jan. 21). Samme domhafvande utfärdar fastebref å ett jordabyte mellan nämde Ragnar och Hælghona kyrka (Allhelgona i Nyköping), angående delar i Hænastom (Hegnesta) i nämnda socken, och Rowastom (Rogsta) i Kila socken. Bland fastarne nämnes åter Jowan Bure.

13. År 1402. «Næsta Loghurdaghin æpte sancte Johannis baptista dagh» (Juli 1). Anundir i Andirbek (Hönebäck i Björkwik?), domhafvande å Magnus Simonssons vägnar, utfärdar fastebref å ett jordabyte mellan förut nämde Ragnar och Jeppe Störkarsson, angående delar i Riffastom (Refsta) i Lunda socken, Hiwlistom i Birkevik, Sunde (Sund) i Halla, och Farindaby (Farnby) i Wrena. — I samma bref, och med samma fastar, bevittnas ett byte mellan samme Ragnar och Andres i Kælkastom (Kälksta i Kila), angående Hakasta och Roalsta (Rogsta?) i Kila.

14. A:o 1402. «Festo nativitatis beate virginis» (Sept. 8). «Sten Kaarlson, hwstrw Ælin, hans hwstru och hwstrw Cristin» göra ett jorda-

byte med ærlikom manne hera Göstaff Magnusson riddare, och upplåta åt honom, hvad de ega i Anfastathorpe (Anfattstorp) i Kleffwa (Klefva) socken, Walaberge (Walaberg i Gökhem), och Branghnetorp (kanske Bragnum i Floby, allt i Wilske härad), mot Ölffwitzthorp i Hærene sokn i Kyndhahæradhe (Ulfvestorp i Linderfva?). (Allt i Westergötland.) Besegladt, bland annat, med häradshöfdingens i Wilzka härad Thörnör Skytta sigill. «Scriptum Skoptaby» (Skåfteby i Häre-neds socken).

15. År 1403. «Næsta sönedaghen æpther ot-tauam apostolorum petri et pauli» (Juli 8). Andris Matwsson af Hyszdaal, upplåter, i Biskop Thyrgels i Strengnäs närvaro, en del i Lydthom i Nykyrke, åt sockenkyrkan. «Skriffuat widher Nyghokyrkio.»

16. Å:o 1403. «Ipso assumptionis sancte Marie virginis gloriose» (Aug. 15). Mæricta Jönissa dotter gör, i sin ælskelikin bonde Anders Eriksons frånvaro, med Arwidh Kram och hus-frw Ragnild Thoresdotter, arfskifte efter Laurenz haquinson, «mz wina ok frænda radhom,» och får på sin lott en gård i Haangxdal (Hångsdala), och en i Boosathorp (Bosarps by?), i Hargha (Härja) socken (af Wartofta härad i Westergöt-

land). Besegladt med «Andrissa Eriksons væpnara, Heyna Snakenborghs riddara, Göstaff Magnussons riddara,» sigill. «Scriptum Scare.»

17. Ar 1403. «A XI thusandha jomfru dagh» (Okt. 21). Sante i Ekebi, domhafvande å Riddaren Æringlis Niclissons vägnar, ger, wid Oppunda ting, utslag å bördsanspråk på Löth (Löta) i Betna socken, till fördel för Riddaren Herr Niclis Bosson, mot Ragnar i Hakasta, som fått gården genom skifte dels med Betna kyrka, dels med Olaf Kæthilmundhason i Oppaby (Oppeby) i Hælgissta (Helgesta) socken.

18. A:o 1406. «Sabato proximo post octavam epyphanie domini» (Jan. 16). Ingegerdh upplåter åt Olauus i Langabro (Långbro i Wårdinge socken) en del af denna gård. Bland fastarne nämnas gårdsegare i Vardunghe, Thurunge, Enhörna, Gerna m. fl. socknar (af Öknebo härad i Södertörn). «Scriptum in placito Ingcasom» (Tingstaden i Turinge?)

19. A:o 1408. «Die purificationis beate marie virginis.» (Febr. 2). Andres Laurenssohn förklarar sig, å egna och vederbörande anhörigas vägnar, nöjd med de böter, som Kætil Hwæssing och dess broder Byörn erlagt för mord på hans svåger Jenis Torstensson. Besegladt, bland andra,

af Joan i Hwalstom, domhafvande i Oppunda å Riddaren Æringisl Niclissons vägnar. «Scriptum in provincia Vppundha.»

20. A:o 1408. «In vigillia sancti Johannis baptista» (Juni 23). Pædar Bentson och hans hustru Ramfrid Pædarsdotter sälja till Nisse Knwtson gården Skärwlth (Skärfhult) i Assins Högha socken (Asenhöga i Westbo härad af Småland). Besegladt, bland andra, af häradshöfdingarne i Östbo och Wästbo härader Trotte Attasson och Thord Jönisson.

21. År 1408. «Vppa alla hælghona dagh» (Nov. 1). Jakop Jönisson, «kanonk i Strenginæsi,» upplåter i förpantning åt Karl Karlsson riddare en del i Hallunge (Harlinge) i Thorsakirs (Thorsåkers) socken i Röna (Rönö) härad, för 100 mark Svenska pengar «swa got mint som nu i Swerike gaar, och fore xx ængliska wiktegho nobila,» med 6 markers årligt afdrag. Besegladt, bland andra, af Jeppa Styrla.

22. A:o 1409. «Die beati Mathie apostoli» (Febr. 24). Folkæ Magnusson upplåter åt Magnus Bænktsen en del i Ydeem (Wedum i socken af samma namn?) och Gæddobo (Hubo?) i Larff, båda i Laska härad (af Westergötland). Besegladt

lalt af Folke sjelf, samt Thorbærg Kærlin och Olaff Frydaborg, armigeri.

23. År 1408. «Vm næsta fredaghin æpter sancta Marchusa dagh» (April 27). Ingemunder Niclisson i Dalsio (Dalsjö i Torsåkers socken af Rönö härad?) säljer till Thordh Pætherson i Eedhmadhom, en del af Aarby (Årby) i Gamblakirkiesoku (nu Fogdö) i Akærbohundare (Åkers härad af Södermanland), för 440 Svenska penningar, så godt mynt, «som syw mark göra ena lodhogha mark.» Besegladt af Ingemund sjelf, samt Niclis Birgherson dækiin i Strengnäs och Benct Dyækn underlagman i Södermanland. «Wtgifwit i Strengnäs.»

24. År 1409. «Fredaghin efter sancti Bartoldomei dach.» (Aug. 30). Sten Bosson riddare, «mins herra konung Erikx domhafwaude i thetta sin,» och Niclis Æringislasson, riddare och lagman i Södermanland, tillkännagifva, att vid af dem hållet Ræfsteting i Strengnäs med Österrekarne, i Biskop Andrisa närvaro, hade «skælik man» Knut Nielsson företett åtkomsthändlingar till en del i Rözwijk; men som «war nathuga frua drotning margareta hafthe sacht oss, at wi sculdom ofver enchte thz döma som nokrom arörande ware aff the j næmpdene sitia vppa ræfsta-

thingia i vpsalom, tha skutom wi thz fram oss, oc til lagmantzthinget &c. Bland nämdens tolf medlemmar woro sex väpnare och sex bönder; bland de förra förekomma Karl Gædda och Jæppe Störla.

25. A:o 1410. «Cathedr. sancti Petri.» (Febr. 22). Byrghir Folkæson gör med sin broder Magnus Benkzson arfskifte efter deras föräldrar, hvarvid den sednare får Thorkilstorp (Thorestorp) och Kellabolet (nu Kyrkoherde-boställe) i Laarff, en gård i Foglom (Foglum socken af Barne härad), Lofzgardin then större i Æggwini (Eggwena socken af Kullings härad), samt Skootz i Werm-land. Besegladt af «discreti viri» Thorberg Kærlin och Harald Lake, samt «curati» i Asguzstorp (Augustorp s.), Taarslef (Tarsled s.), Narunga (Nåringe s.) och Laarff, (alla, utom den sistnämnda, i Kullings härad; alla i Westergötland).

26. A:o 1413. «Feria quarta proxima post festum omnium sanctorum (Nov. 4). Harald Hænungxson, domhafvande i Mimynga (Memmings) härad, gifver Swerker Magnusson fasta å «nyo spann affgæld jordh» i Gæwirstadhin (Gäwersta i Löts socken, af nämnda härad, i Östergötland).

27. A:o 1414. «A sti Pauls aften conversionis» (Jan. 23). «Knuther mz gudz nadh Bi-

skoper j lyncöpunge j thetta sin konungx dom-
hafwande, ok Ywar Niclisson Riddare ok Ösgöta
laghman, gifva, vid Räfsteting i Skeninge med
Wifolka härads allmoge, utslag mellan Herr Mar-
tinus Cantor och Herr Karls af Thofta (Toftaholm
i Dörarps socken, Sunnerbo härad af Småland)
arfvingar, angående Sörby, Sörbythorp, Lundby
och qvarnen i Mölnaby (Mölby, i Mölby socken,
likasom de föregående). Bo Jowansson hade fått
dessa gårdar i skifte efter Herr Karl, och gifvit
dem till Cantoriam, men den sednares arfvingar
hade återtagit dem; de ålades att inom sex vec-
kor uppvisa tillräckliga åtkomsthandlingar, vid
förlust af all sin rätt, och «thuci XL march for
konungx ensak och vj march for lagmanz dom.»

28. A:o 1414. «Die sancti Laurentii.» (Aug.
10). Andres Göstafson återlemnar till Mykel Azors-
sons arfvingar, Magnus Benctson och Byrger
Folkason, gården Attarthorp (Attorp) i Ryoda
(Ryda) socken och Barkna (Barne) härad, hvil-
ken han haft i pant för tio fat jern.

29. A:o 1414. Eod. d. Magnus Benctsson
gifver i morgongåfva åt sin husfru Ingeborgh,
Kollabol och Geddobö i Laroff; och skola, om
de få barn tillsammans, dessa gods vara barna

medherne oc ey fedherne som wesgözk lagh vt-wisar.»

30. A:o 1415. «Feria secunda proxima ante festum septem fratrum» (Juli 9). Fem skiljomän gifva utslag mellan Herr Olaff «kirkiohera» i Stig-tomta och Nykyrke, och Hans Hilbrandsson, an-gående delar i Torestom (Torsta i Nykyrke), af hvilka «erliken förste konung Magnus» tilldömt kyrkan den ena, och Hans's fader «gaff Nykirkio i sinne wælmacht» den andra. Besegladt af Erik dyækn och Jon Saarp.

31. A:o 1416. «Vigilia apostolorum beati Petri et Pauli.» (Juni 28). «Odder Bæncctsson, prester och brodher wtj swartæ brödhre ordhan i Westraars,» gör, med begagnande af Påfvens tillstånd för denna ordens medlemnar att taga arf efter föräldrar, arfskifte med sin nästa frände Arrvidh Kram, å modern Ingegærdhs efterlem-nade gods, Elifstorp (Elfstorp) i Aglingæ (Aklinga) socken af Warthoptæ (Wartofta) härad, Bystadh (Bystad) och Slætæ (Slätta) i Limarydh (nu Åsarps och Tranemo) socken i Kinds härad (af Wester-götland). Besegladt bland annat med Svartbrödra klostrets i Skara sigill. «Datum Haghenæs» (Haga i Tranemo?)

32. A:o 1416. «Ipso die beati Kalixti.» (Okt. 10). Carl Öre (?) riddare upplåter åt «vel-

borrnöm man. Magnus Ragvaldson, mot afstående af dess hustrus arfsrätt efter sin moster fru Ingeborg af Broby (i Bettna socken?), delar i Haghabý (Hagby) i Lestrunga (Lästringe) socken i Rönö härad, Drembistom (Dramsta i samma socken) och Lundbj. (Lundby) i Forsa socken af Vesterreka härad; han betalar all gälden efter Fru Ingeborgh m. m. Besegladt, bland andra, af Carl gedda och Olaws fanderlipen. «Datum Broby.»

33. A:o 1416. «Dagin næst æpte sancti Martine dagh» (Nov. 12). «Beinct diekn laghmanz dom hawande j Sudermannalande, a erlix oc wælbörins manz wæghna hær Niclissa Eriugisl-syne riddara,» gifver, vid lagmansting med «thom aff Junakre, j Tengstom» (Tängsta) i Stigtomta soku, fasta å ett byte mellan Herr Olaff och Jönis Paulson, borgare i Nyköping, angående delar i Torestom i Nykyrke och Skurum (Skära) i Stigtomta.

34. A:o 1417. «Ipso die beate Marie Magdalene» (Juli 22). Ödgerdh Biörnsdotther och hennes dotter Anna Niclissadotter sälja till «beskædhe-likom manne Olaff Skyttha borgm:re j Stokholme byggjandes widh nörre porth ena tompth vppa nörre malm liggiandes mellan Ramborga unga tompth ok Niclissa Blankasteins tompth, swa longha

ok swa bredha badhe vppa landh ok vppa watn" m. m. Såsom närvarande dandamän näm-
nas Herr Æwerth greffuaradh "borgameistare,"
Sappe clawus "gulsmeth," och Gerdh Surabæk.
— (Brefvet är genom sigillremsorna sammanbun-
det med tvenne andra, ett af 1455, och ett af
1491, båda angående samma gård.)

35. A:o 1418. "Feria secunda post festum
Erici regis et Martyris" (Maj 19). Jönis Magnus-
son riddare säljer till Andres Knwtsson wæpnare
sitt gods Floby (i Flo socken, Åse häråd af We-
stergötland?) för 120 mark "i ænghilska peninghæ."
"Scriptum Thwn" (i Thun socken af nämnda häråd?)

36. År 1418. "A næsta lögordhaghin æpther
sancte Pedars oc sancte pauals dagh" (Juli 2).
Jonan Sarpir, domhafvande i Junakirs häråd å
Herr Niclis Booson riddare vägnar, gifver fasta å
ett jordaskifte mellan Herr Olaff i Stigtomta och
Hanis Hillebrandzson, angående en del i Thori-
stom i Nykyrke socken.

37. A:o "Pontificatus nostri secundo, vij
Idus Decembris" (1418 Dec. 12). Påfven Martinus
stadfästar, genom en bulla, den ofvan nämnda an-
ordning angående fattigtionden af Strengnäs stift,
som var gjord af Biskop Thord, "Nobilium et
Magnatum nec non Agricolarum et habitatorum
illarum partium assensu," godkänd af Konung

Albertus, stadfästad af "quondam Bonifacius in sua obedientia de qua partes ille tunc erant, viiij nuncupatus," och ytterligare af Konung Erik anbefalld till efterlefnad. "Datum Mantue." — På latin.

38. A:o 1419. "Ipso die beati Clementis apostoli." (Nov. 23). Arald van Rænten gifver Pæther Stighson qvitto på betald gäld, fyra lödige mark. "Datum Wardberg" (Warberg). — På Svenska, likasom de 32 följande N:is 39—70.

39. A:o 1421. "Ffasthelawenz mancdagh" (Febr. 3). Peder i Ryd (?), "a wapn," gifver i morgongåfva åt sin hustru Brigitta Pedersdotter "xl lödigh marc i penninghe, eller jordhgodz om jak kan thzt aff stedh koma." Bland närvarande vittnen, som beseglat brefvet, nämnes Peder Ribbingh och Arwedh Erlandson, häradshöfdingar i Mark och Kindh. "Scrifuat... oppa Örsten" (Öresten i Örby socken af Marks härad i Westergötland, der ock ett Ryd ligger).

40. A:o 1421. "Feria V:a ante dominicam palmarum" (Mars 12). Porse Santason och Jon Santason sälja till Pæter Stigsson en del i Kærtarwde (Kärtere) i Hörla (Horla) socken (af Kullings härad), för 20 mark. "Scriptum in Molla" (i socken af samma namn, i Gäsene härad af Westergötland).

Besegladt af Henrich Snagenburg, Aruidh Jönsson och Henrich diækin.

41. A:o 1422. "Odinsdagin æpter Botols-messo dagh festo" (Juni 24?) Æringlx Albrygson, häradshöfding i Wifolka, ger fasta å köp mellan hustru Cristin Clemessdoter och Jönis Bænason å ena sidan, och Swen Magnisson å den andra, på "twa attingha" i Hærestadha (Härsta) i Rapnstadha (Rappsta) socken och Wifolka härad.

42. A:o 1423. "Die beati Henrici martiris" (Jan. 19). Folke Niclisson i Hæraztorp (Härstorp i Agnetorps socken, Wartofta härad i Westergötland?) gifver sin hustru Ingeborg Gunnarsdotter, till morgongåfva, 70 marker "pæninga i svenska tali," och "v spans afgyæld" i Hæraztorp.

43. År 1423. "Annan daghin æpter wara fru dagh assumptionis." (Aug. 16). Hinrik Niclisson gifver sin måg Matthis Körning, till "mædh-gipt" med sin dotter Katrine, ett halft markland jord i Langabro (Långbro) i Wardhunge (Wårdinge) socken i Öknabo (Öknebo) härad af Strengnäs stift, samt 200 mark penningar så godt mynt, nu i Swerige går, "at atta mark göra ena lödhu-ga mark;" för det sednare lemnar han i underpant 12 öra land jord i Hallunge och Daalsio, hvilka gods han sjelf fått i pant af sin svåger

Herr Iakob Iacobisson, kanik i Strenguäs. Besegladt, bland andra, af Karl Öra och Karl Gædda. "Scriwat j Öraboholm" (Örboholm i Westerljungs socken, Hölebo härad).

44. A:o 1424. "Næsta tingxdaghen epther tiwgonde dagh jula." Niklis i Öknom (Ökna i Bogsta socken?), häradsdomhafvande i Rönö härad å Jæppa Störle vägnar, ger fasta å ett byte mellan Pædher Anundzson i Sæby (Säby i Råby s.) och Silfwaster i Lyone, angående Gladhunge (Gladinge) i Ripsa socken, Lundby "i Lyo i Rabo" (Råby) socken, samt Wppaby (Oppeby) i samma socken.

45. A:o 1424. In die sancti Martini (Nov. 12). Igægæmunder i Slawastom afhänder sig, enligt af hans moder Elyu uppgjordt skifte med Niclis Arwidhson, en del af Edhby i Lazasokn (Lossa socken i Upland?). Besegladt, bland andra, af Niclis Matthisson "wndærlamman." Scriptum Nyiaby".

46. År 1431. "Om thorsdaghen nest epter valborghamesso" (Maj 3). Niclis i Öknom, "vndeherezhöfdhinge" i Rönö härad, gifver, vid tinget å Aspo löt (Löt vid Aspa i Ludgo socken), fasta åt Pædhar i Lundby (i Råby), på en del i Oppeby i Raby socken, som han köpt af Lasse Holmstensson.

47. A:o 1443. "Die beati francissii confessoris" (Okt. 4). Ingeborgh Jönissa dotter säljer till "wælborinn man" Abiörn Gisason sina efter sin son Nils Magnusson ärfda egodelar i Draffthunda (Draftinge) i Aas (Ås) socken, Kaarlazstadha i kirkiobyen (Köllersta i socken af samma namn), Dwnlt (Dufhult) i Ffemsith (Femsjö) socken, med ödetorpen Sonachulla (Sonakull) i Kwæltorppa (Kulltorp) socken, Odbyörnaboda (Öbjörna) och Tofftaboda (Tottebo) i Aas socken (allt i Westbo härad af Småland). Besegladt, bland andra, af Jöns santason "raadhmaan i Jönachöping." "Actum Jonachopie." — I särskildt vedfästad skrifvelse befullmäktigas härads höfdingen i det härad, der godsén ligga, att Abjörn dem "skötha a skaff ffara effther swerikis lagum wthwisilse."

48. År 1447. "Thorsdaghin næst æpther Pingitzdagha dagh." (Juni 1). Vlff i Flenamo häradsdomhafvande i Österreek, å wælboren mans Girmwndh Laffrindhssons vägnar, gifver vid tinget, åt Jönis Rawastasson fasta å jord "a hiwinum i Jædher" (Jäder) socken. "Scriptum Hærazthorp" (Tingstorp i Kjula socken af Österrekarne?)

49. A:o 1447. "Die sancti Olai regis et martiris" (Juli 29). "Magniss Niclisson presther i hælghandzhuseno i Nyköpunghe" intygar, att Pæ-

dher Vlfson, på sitt yttersta, förklarar sin hustru Margith och hennes söner Hakon och Pædher Hwæssingh för sina närmaste fränder och arfvingar. "Scriptum Nycopie."

50. År 1454. "Annan daghin æpter sancte Scholastice dagh." (Febr. 11). "Jonis sona (?) magher oc Niclis Swensson borghamestara oc alt radhit i Jönaköpfung" intyga, att afledne Vnne Biornsson hade lagligen trolofvat och fäst hustru Ingeborgh, ehuru hans sjukdom och död, efter skedd lysning, hindrat deras vigsel; att om deras hjone- lag och deras dotter Ragnild varit förut ransakadt, först i Jönköping af Biskop Bænkt, och sedan af Linköpings "capital"; att med vittnesmål af Herr Tydeman, då kyrkoherde i Jönköping, och nu som då kanik i Linköping, Herr Martin "prowaster aff Thwetom" (Tveta, nu af Wexiö stift), m. fl., var funnet, att Ragnild var "eghta oc arffgæng æpte the helgho kirkiolagh"; samt att hon i följd deraf gått till arfs efter föräldrar och syskon. Skrifvet i Jönköping.

51. Å:o 1455. "In octaua natiuitatis Marie virginis gloriose." (Sept. 15). "Hannis Japsson skrädare och borghare i Stocholm," säljer till Olaff skytta sin tomt på Norrmalm "på venstra handena hart widher gatinna som mau gaaer till s:ta Clara." Besegladt af "Mester Laurens, Ho-

kon koppslager och Claus munk borgara i Stockholm." "Scriptum Stocholm." — Jfr N:o 34.

52. A:o 1456. "Die Erics regis et martiris" (Maj 18). Joan Jenisson i Remaredhe och hans hustru Ingerd Laurensdotter sälja, med sina barns och närmaste fränders råd och samtycke, till Haquon Hwessing en del af Wra (Wrå) i Höle (Hölö) socken och härad (i Södermanland), "för xi alna clæde alnen for ena mark peng. swa dana mynt som nw ær giefft oc gienkt j stokholme". "Datum Remarede."

53. A:o 1458. "Tysdagen nest effter wor frwa dagh assumpcionis" (Aug. 22). Claßuus Hermansson kyrkoprest i Collenssiö (Kållandsö i Westergötland) säljer till Herr Eric Nypertz, riddare och Östgöta lagman, sina ärfda egodelar i Forsa socken, Byrke (Björke) i Hwsby i Oppvnda härad, och Segilsta (Segelsta) i St. Nicolai socken i Jänakers härad, alla i Strenguäs stift, för "sextie Stocholms march i Stocholms örtoger oc en tonna smör oc en gillan ygxöök," myntet så godt, att "nyo march göra ena lödiga march j lödigt silffuer." Besegladt af "Her Laghapose her Amund Bolt riddara Karl Hake och Beinct Andersson a wapn". "Giffuet j Skarom."

54. A:o 1459. "Crastino assumpcionis beate Marie virginis gloriose." (Aug. 16). "Christiern

meth Gudz nathe Danmarcks Sverigis Norgis Wendis oc Gothis koningh greffue i Oldenborgh oc Delmenhorst," utnämner och befullmäktigar såsom härads höfding i Tywst (Tjust i Calmar län) Herr Boo Nielsson ridder, en af de tre, som häradet enligt Lagen föreslagit. "Datum in castro nostro Stocholmen."

55. År 1462. "Torsdagen fiortondaga næst for nyowikua fasto". Peder Laurenssohn i Onwstom, häradsdomhafvande i Rönö härad "a ærlix oc welborens manz wegna Swarta here Aka Jenisson riddare oc syrdemanna lagman", gifver, i Biskop Sigges närwaro, fasta å ett byte mellan Herr Anders i Wardunge, å kyrkans vägnar, och Hakan Hwessing, angående Gylberga (Gillberga) i Raby socken, och Esestha (Usta?) i Wardunge. Bland fastarne nämnas Herr Eric i Röntuna (Run-tuna socken af Rönö härad), och Herr Eric Nyperz "æmbetsman oppa Edh".

56. År 1463. "Aa sancta Maria Magdalene dagh" (Juli 22). Pædar Joanson "aff wapn" säljer till "wælbomom man Mattes Ærlandson i Rödzwig", sina egodelar i Aarby (Årby), Bergha (Berga), Almby, Ödnasta (Önsta), Tandala (Tandla) och Naffswnd (Nafsund) i Hosaby byringh socken i Österreks härad. Besegladt med "hederligx och

renliifz mans hera Olaffs pastor i Æskilstwna och welboren manz Magnus Frillæ och hederligx manz hera Anderssa kirkiohera i Hosaby jncigla."

57. År 1474. "Oppa sanct Jöriens dagh" (April 23). Peder Myclson i Attetorp (Attorp i Semb socken af Kinds härad i Westergötland) testamenterar, på sitt yttersta, åt sin hustru Birghitte Pedersdotter, i stället för den "oppa retthe hijundersdagh" utlofvade, men alldrig utbetalda morgongåfvan af 40 lödig mark, allt både löst och fast, som han lemnar efter sig. Besegladt af "Peder Ribbingh hæradzhöfdingh i Mark, Her Torkel Jonson kirkiohere i Gelstadhe (Gällstad) oc prost i Kyndh, Arwidh Erdhlenson oc broder Bulth a wapn."

58. År 1477. "A sancti Thome dagh de aquino" (Mars 7). Biskop Niels i Wexiö låter, i Hwænbo socken (Elmboda i Konga?) i Wisue-ring (Wärend), i nærwaro af Herr Eskil Pedhersson, "däkin" i Wexiö, Herr Aasl Ericson, kanik derstädes, Herr Pedher Benedicti, socknens kyrkoherde, och "welboren man" Gregher Swenson, hæradshöfding i Korungahærid (Konga), upptaga wittnesmål angående några "alarænto," huru de woro "welborna qvinno swen frw Birgittö Haraldzdotter," enka efter Knwt Grundiis, "pako-men." En del befanns hafva fordom hetat

"laghmantzhundradh", emedan lagmannen dem haft; de hade gått i byte "från gamla wärman och til opwärman." Vid uppräknandet af dem, som beseglat akten, kallas Pædher soknaprest i Wishults socken (ett Wirshult ligger i Linneryds socken näst intill, äfvensom åtskilliga vattenverk).

59. År 1480. "Om helge kors tidh om waren" (Maj 3). "Peder guldsmyt oc Mester Erik borgamestere i Scara oc Torbiörn skreder borgare" intyga, att hustru Birgitta Peder Stigson dotter, under sin mans Peder Nigelsons lifstid hade köpt af "welbördog man Carl Swenson i Ryfwesyo (i Roasjö socken?) i Kind, en "ödetomp", kallad Kerlingeskede (Hällingsjö?) i Setille (Sättilla) socken i Marks härad.

60. A:o 1481. "Die commemoracionis Pauli apostoli gloriosi" (Juni 30). Biskop Korth i Strengnäs och Södermanna lagman Swarte Aghe Jensson i Akirö (Åkerö i Bettna s.) Riddare, utfärda, euligt uppdrag, gifvet af Riksföreståndaren Sten Stwre och Rikets Råd på sednaste Herredagen i Arboga, skiljodom mellan "welbyrdug man" Karl Knutsson i Byrkewiik (Björkvik i Östra Ryds socken af Skärkinds härad i Östergötland), och Eric Kagge, kanik i Strengnäs, angående en del i Rödzwijk; dock med hänvisning till Rikets Råd, "om

the kunna ther om yttermere randzsaka." "Scriff-
uit i Strengenes."

61. A:o 1481. "Dominica infra octauam beati
Laurentii martiris." (Aug. 12). "Hanis Kröpelin,
cantor j Upsala, Riddare j Aarsta" (Årsta i Öster-
Haninge socken af Södertörn) försäljer till Swen
Pädheresson, kanik i Upsala och Skara, en tomt
i Stockholm, invid "helgha korss tomt," och en
vid "kötbodinne," båda vid "stalbachken," för
30 mark örtoger "Stokholms mynt." Besegladt
af "welborna men" Pädher Raghwalsson i Ersta-
wiik (i Bräukyrka socken af Södertörn) och Pädher
Ericson i Grauhamar (i Westra Ryds socken af
Håbo härad i Upland), wäpnare, samt Hanis
"snekkare" borgmästare i Upsala. "Datum Vpsalie."

62. A:o 1483. "Feria quarta infra octauam
ascensionis domini." (Maj 12). Erkebiskop Jacob
i Upsala, Biskoparne Bryniolph i Skara och Kort
i Strengnäs, Riksföreståndaren Sten Stwre och
öfriga Rikets Råd (11 Riddare och 7 Väpnare),
församlade i Stockholm, bekräfta de förläningar,
som Niels Stwre, "höwitzman paa Westherares,
hans fru Byrgitta, och deras son Swante Nielsson
innehade, nemligen "Westherares slot stad læn
kopbergit och Dalana mz all silff och jernbergh
ther wtj byggia Swa oc all the læn badhe nempd

oc

oo obenempd som han nw i wärio haffwer ware antingen i Östergötlandh Westergötland Sma-landh Broskiplag och Frötwna skyplag i Rodhen." "Datum Stokholm."

63. År 1483. "Sante Botolphii dagh" (Juni 17). Sönderrifvet.

64. A:o 1488. "Die purificacionis (?) virginis gloriose" (Febr. 2). Biskop Brynolff i Skara förlänar för sin listid, med kapitlets samtycke, åt Anders Erikson, för dess långvariga och trogna tjenst, en Domkyrkan tillhörig gård, Biærnhede (Björnö) i Gillbergha socken (och härad) i Wermland, hvilken "skyllar aarlige xiiij pund smör." "Giffwit i Scara."

65. A:o 1491. "Manadaghen uesth æpther sancte Dorothee dagh." (Febr. 7). Ffranciscus Olaffson, "kirkioprest i Engsiö" (Engsö i Westmanland och Ytter-Tjurbo härad) försäljer till Herr Thwre Jönson riddare och lagman i Westergötland, sina tomter "vppa Nörremalm widh Stokholm." "Screffwadh j Engsiö." (Jfr. N:o 34).

66. År 1493. (utan dag). Joran Pædersson "aff wapn" och Kadrin Gwdmwsdotter i Hælsta (Heljesta i Stigtomta), skänka till Nykyrke kyrka en del af Hormesta (i Nykyrke), med förbehåll af en själamessa om året, för dem sjelfva och

deras fränder; af inkomsten skulle en viss del tillfalla kyrkan, en annan den prest som läste messan.

67. År 1500. "Daghin næsth effter nyaarsdagh" (Jan. 2). Borgmästare och Råd i Strengnäs intyga, att borgaren Lasse Maensson och hans hustru Ingrydh gifvit till Domkyrkan en tomt ytterst på "Konungxberghet" i staden; att den, med gifvarnes samtycke, blifvit tagen till staden igen, för att, mot penninge-ersättning till kyrkan, föryttras till någon som ville blifva besuten borgare; och att Laurens Eenwordhson densamma köpt, för 24 mark, kyrkan till godt nöje.

68. Å:o 1501. "Die Philippi et Jacobi apostolorum" (Maj 1). Bæncth Scunch säljer, med sin hustrus samtycke, hennes hemgift, en half gård vid St. Egidii kyrka, till Inge Nigelson, "för ij marker ccxxx svenska . . . swa goth minth thz ij marker göra en rensk gyllane." Besegladt med Per Anderson borgmästares, och med stadens sigill. "Datum Sudhercopiæ."

69. År 1516. "Sancte helene dagh" (Juli 31). Biskoparne Vincentius i Skara, Matthias i Strengnäs, Otto i Westerås, och Arwid i Åbo, Riksföreståndaren Sten Stwre, och öfrige Rikets Råd (5 Riddare och 6 väpnare), samlade för rikets

ärender i Tælgia, upptaga och afdöma en tvist mellan deras "medbroder" Herr Ake Jöriensson och Knut Poszes arfvingar om arfdelning af hus och egendom i Stockholm. "Datum Tælge."

70. A:o 1519. "Odhensdaghen næst effter sancti Gregorii dagh." (Mars 16). "Hallinger Kars-son paa Bænkewijk (Björkvik) Riddare gör ett egobyte med "erligh oc welbyrdigh man" Knwt Lindormsson på Södheraass, och afstår en del i Rötzwijk, mot två gårdar i Husaby i Brunna socken (Husby i Mogata?) af Östergötland. Besegladt, bland andra, af Mesther Magnus Domprost i Strengnäs. "Scriffwit i Strengnes."

71. A:o 1522. Die lune vigesima prima mensis Julii (Juli 21). "Johannes Conarski, dei et amplissime Sedis gracia Episcopus Cracoviensis," förnyar stadfästelsen af det andliga brödraskapet i Sanct Annas kapell uti St. Nicolai kyrka utom staden. "Datum Cracouie." — På Latin. (Utomordentligt praktfullt bref; några andra bref rörande kloster och kyrkor i Polen finnas, afrifna från bokpermar, och derföre mera eller mindre stympade).

72. (Utan årtal, men sannolikt från 15:de århundradet). "Lögherdagin nesth ephther sancte Botollfs dagh." Magnus Wallemar, häradsdom-

hafvande i Tiwsth å Herr Bo Niclssöns väguar, gifver vid tinget med allmogen i gamla Westheruik (Gamlaby), åt Jon i Ringxfall (Ringsfall) i Odhenswij (Odenswi) socken, fasta å en del af nämnda gård, som han köpt af Joan Benkts-son. — På Svenska.

Ofvanstående förteckning är uppgjord i Juli 1847, af

Wilh. Tham,

Hist. Lector vid Strengnäs
Gymnasium.
